Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi … törvényhez

Általános indokolás

I. Az új törvény megalkotásának alapvető indokai, annak tartalmi iránya

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a hatályos Btk.) az 1979-es hatályba lépése óta több mint száz alkalommal módosult, ebből a jogalkotó az elmúlt három évtizedben több mint kilencven alkalommal (tehát évente többször is) módosította, és tíznél több alkotmánybírósági határozat érintette. Ezek a változások több mint ezerhatszáz rendelkezést módosítottak, vezettek be, illetve helyeztek hatályon kívül.

A módosítások nagy száma arra vezethető vissza, hogy a rendszerváltás óta a különböző kormányzatok eltérő büntetőpolitikai irányvonalat követve alakították át – sokszor egymásnak ellentmondva – a büntetőjogi rendelkezéseket, így a módosítások a törvény eredeti rendszerét mára jelentősen átformálták. Átalakult a büntetési rendszer, és a rendszerváltás évtizede a Különös Részre is jelentős befolyást gyakorolt. Ez különösen szembeszökő a gazdasági bűncselekményeket szabályozó fejezetnél, de jelentősen átalakult az olyan hagyományosnak gondolható jogterület is, mint a személy elleni bűncselekményeket szabályozó fejezet. A törvény újabb novelláira hatással volt a felgyorsult tudományos fejlődés és az Európai Unióhoz történő csatlakozással együtt járó jogharmonizáció is. A legutóbbi időben előtérbe kerültek a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb fellépést segítő módosítások, valamint a bűnözés szerkezetében bekövetkezett változások következményeként a büntetéseket szigorító rendelkezések.

A Nemzeti Együttműködés Programja úgy fogalmaz, hogy a „jogszabály szigora, a büntetési tételek növelése, az életfogytig tartó szabadságvesztés többszöri alkalmazása, az áldozatok védelme meg fogja fékezni a bűnök elkövetőit és világossá teszi a társadalom minden tagja számára, hogy Magyarország nem a bűnelkövetők paradicsoma. Erős Magyarország csak akkor születhet, ha az ország házában olyan törvények születnek, amelyek garanciát jelentenek a törvénytisztelők biztonsága számára.”

Ebből következően a Kormány kiemelt feladata, hogy helyreállítsa Magyarországon a rendet, és javítsa az állampolgárok biztonságérzetét. Ennek egyik eszköze, ha szigorú törvények születnek, amelyek minden jogkövető állampolgárnak védelmet garantálnak, a bűnelkövetők számára azonban hatékony és visszatartó erejű büntetést helyeznek kilátásba.

Az új Büntető Törvénykönyvvel szembeni egyik legfontosabb elvárás tehát a szigorúság, amely nem feltétlenül jelent tételhatár-emelést, hanem a tettarányos büntetőjogi szemlélet hangsúlyosabb megjelenítését a törvényben. A szigorítás elsősorban a visszaesőkre vonatkozó rendelkezésekben nyilvánul meg, az első alkalommal bűncselekményt elkövetők esetén az új Büntető Törvénykönyvről szóló kormány-előterjesztés (a továbbiakban: Előterjesztés a prevenciós szempontok érvényesítését is lehetővé teszi. A végső cél, hogy a reform nyomán egy egységes, korszerű, következetes, és hatékony törvénykönyv szülessen meg, így nyeri vissza a büntetőjog a szabályozási rendszerben betöltött „zárókő” szerepét.

Az Előterjesztés úgy hoz jelentős változásokat, hogy nem jelent egyúttal teljes dogmatikai szakítást a hatályos Btk.-val, hiszen a sok módosítás és kiegészítés ellenére a Btk. megfelelő jogi védelmet biztosít alapvető értékeinknek. Azokat a problémákat azonban,

amelyek a számos módosítás folytán a törvénykönyv egységének megbontásából fakadnak, végső soron csak egy új kódex tudja megoldani.

II. A magyarországi bűnözés helyzete és a büntetéskiszabási gyakorlat jellemzői

A Btk. előkészítésének időszakában, a hetvenes években az évenként ismertté vált bűncselekmények számának alakulását viszonylag kiegyenlítettnek lehetett tekinteni. Az évtized bűnözését átlagosan évi 120 000 ismertté vált bűncselekmény, és kb. 75 000 ismertté vált bűnelkövető jellemezte. Ebben az időszakban az összbűnözés mintegy 65%-át a vagyon elleni, 15%-át a közlekedési, 6%-át az erőszakos bűncselekmények tették ki, és ez az arány az évtized végéig alig változott.

A rendszerváltozást követően azonban a bűnözés növekedése volt tapasztalható. Amíg 1991-ben százezer lakosra 4 253 ismertté vált bűncselekmény jutott, addig hét évvel később már majdnem 6 000. Az 1998-as tetőzést az utóbbi évekig folyamatos csökkenés követte, 2010-ben viszont a megelőző évhez képest 50 000-rel több bűncselekményt követtek el, az összes ismertté vált (regisztrált) bűncselekmény száma 2010-ben 447 186 volt, 100 000 lakosra 4 465 bűncselekmény és 1 298 elkövető jutott.

Az összbűnözés legnagyobb részét a vagyon elleni bűncselekmények képezik. 2010-ben az összes ismertté vált bűncselekmény mintegy 60%-a tartozott ebbe a körbe, az általuk okozott kár éves szinten több mint 100 milliárd forint (2000-ben 96 milliárd, 2010-ben 140 milliárd Ft volt, és ebből csak 12 milliárd Ft térült meg).

Az összbűnözésen belül a második legmagasabb részarányt a közrend elleni bűncselekmények jelentik (20 %), legtöbbjüket eszközcselekményként követik el.

A személy elleni bűncselekmények (szándékos emberölés, szándékos testi sértés, személyi szabadság megsértése, kényszerítés, emberkereskedelem, magánlaksértés) száma 2006-ban 16 260 volt (az összes bűncselekmény 3,8 %-a), míg 2010-re ez a szám 27 897-re emelkedett (6,2 %). További bűncselekményeket vizsgálva (szándékos emberölés, erős felindulásban elkövetett emberölés, szándékos testi sértés, erőszakos közösülés, szemérem elleni erőszak, hivatalos személy elleni erőszak, közfeladatot ellátó személy elleni erőszak, hivatalos személy támogatója elleni erőszak, garázdaság, rablás, kifosztás) megállapítható, hogy az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények száma az utóbbi években folyamatosan emelkedik [2006-ban 29 728 (összes bűncselekmény 7 %-a), 2010-ben: 38 445 (8,6 %)].

Jól felismerhető jelei vannak a szervezett bűnözés térhódításának. Az utóbbi években gyakorivá váltak a lőfegyverrel, robbanószerrel elkövetett bűncselekmények, a kábítószerrel visszaélések, valamint a korrupciós bűncselekmények. Sajátos részt képviselnek napjaink bűnözésében a gazdasági bűncselekmények, amelyek aránya ugyan a nyolcvanas évektől kezdve nem haladta meg az összbűnözés 3-4%-át, ám az okozott kár igen magas (évi több tíz milliárd forint).

Az elmúlt öt év átlagában elmondható, hogy az elkövetett bűncselekmények 60 %-a vétség, 40 %-a bűntett, a vétségi kategórián belül kis számban fordulnak elő gondatlan bűncselekmények (az összes bűncselekmény 1,1-1,4 %-a). Az elkövetés stádiumát tekintve a bűncselekmények nagyrészt befejezettek (94-96 %), ehhez képest a kísérleti szakban maradt

bűncselekmények száma igen alacsony (3-4 %), az előkészület pedig még az 1 %-ot sem éri el.

A bűnelkövetők (2000-ben 122 860 fő, 2010-ben 122 529 fő) 85 %-a férfi, a büntetett előéletű személyek között a visszaesők száma 2008-ig csökkent, azóta emelkedő tendenciát mutat (2000-ben 15 386, 2008-ban 10 481, 2010-ben 13 306).

A fiatalkorú (tizennyolcadik életévét be nem töltött) bűnelkövetők száma az 1990-es évek eleje óta csökkenést mutat, 2004-2005-ben jelentősebb emelkedés volt tapasztalható, de azóta nem változott jelentősebb mértékben (1991-ben 13 509, 2000-ben 11 081, 2010-ben 11 248). A gyermekkorú (tizennegyedik életévét be nem töltött és emiatt nem büntethető) elkövetők száma évről évre csökken (2001: 3 730, 2006: 3 565, 2010: 2 607).

Az elmúlt tíz év szankciókiszabási gyakorlatát tekintve elmondható, hogy a bíróságok legnagyobb arányban pénzbüntetést (2000-ben 43 %-ban, 2010-ben 33 %-ban) és határozott tartamú szabadságvesztést (34 %) szabtak ki. Az önállóan alkalmazott mellékbüntetés vagy intézkedés aránya 2000-ben 20 %, 2010-ben 18,5 % volt. Közérdekű munkára korábban kisebb számban (2000-ben 3 %-ban), jelenleg nagyobb gyakorisággal (2010-ben 11 %-ban) ítéltek.

A fiatalkorú elkövetőkkel szemben kiszabott szankciók legjellemzőbb vonása, hogy 60-65 %-uk intézkedés (ezen belül 90 % próbára bocsátás, 5-5 % javítóintézeti nevelés vagy megrovás) vagy önállóan alkalmazott mellékbüntetés, 30 %-ban szabadságvesztés, ezen belül 75-80 %-ban felfüggesztett szabadságvesztés.

III. Az új Btk. felépítése

1. A hatályos magyar büntetőjogi szabályozás értelmében egyetlen törvény tartalmazza a büntetőjogi felelősségre vonás pozitív és negatív feltételeit, a kiszabható szankciókat és valamennyi büntetendő cselekményt. Habár a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Jszbt.) kivételt jelent az egységes szabályozás alól, ennek indoka az, hogy a magyar büntetőjogi dogmatikai rendszer értelmében csupán természetes személyt lehet büntetőjogilag felelősségre vonni, jogi személlyel szemben felelősségre vonásnak nem, pusztán intézkedés alkalmazásának lehet helye a vezető tisztviselője, alkalmazottja, tagja, stb. által elkövetett cselekmény miatt, annak megállapítása esetén.

Az egységes szabályozás előnye, hogy lehetővé teszi az állampolgárok számára annak pontos megismerését, hogy mely cselekmények milyen feltételek mellett büntetendőek, illetve az egyes bűncselekmények elkövetése miatt mely személyek büntethetőek. 1961-ig ettől eltérő rendszer működött: a jogalkotó csupán az Általános Részt szabályozta egy törvényben, a bűncselekmények külön törvényekben, illetve az egyes igazgatási jellegű, ún. keretdiszpozíciók az azokat tartalommal kitöltő jogszabályokban voltak elhelyezve. Ez a megoldás azonban lehetetlenné teszi mind a jogkövetők, mind a jogalkalmazók számára az állandóan változó és szerteágazó hatályos büntető joganyag figyelemmel kísérését, másrészt ellehetetleníti a jogalkalmazást is, hiszen a tényállások és a büntetési tételek egymáshoz való viszonya felborulna, az egységes szóhasználat és az értelmező rendelkezések ellentmondóak lennének az ágazati érdekeknek való kiszolgáltatottság miatt.

Erre tekintettel indokolt az új kódex vonatkozásában is az egységes (egy törvényben való) szabályozás fenntartása, a fentiekben ismertetett indokok miatt a Jszbt. kivételével.

2. A hatályos Btk.-ban – jogtörténeti okok miatt – a büntető anyagi jogi rendelkezések között számtalan büntetés-végrehajtási jogi rendelkezés szerepel. Tipikusan ilyen kérdés a fogvatartottnak a szabadságvesztés büntetés végrehajtása során tanúsított magatartására tekintettel eggyel szigorúbb vagy eggyel kedvezőbb végrehajtási fokozat utólagos meghatározása, vagy a büntetés végrehajtását kizáró okok felsorolása.

A büntetéskiszabás és a büntetés-végrehajtás során érvényesülő, a különböző szereplők által érvényesítendő eltérő szempontoknak megfelelő hatékonyabb szabályozás kialakítása érdekében az Előterjesztés a büntető anyagi és büntetés-végrehajtási szabályokat világosan elkülöníti, így az új törvény tisztán anyagi jogi törvényként kerül meghatározásra.

Ugyanígy nem anyagi jogi kérdés a diplomáciai és a nemzetközi jogon alapuló egyéb mentességet élvező személyek büntetőjogi felelősségére vonatkozó eljárást, ezért az Előterjesztés ezt nem tartalmazza, erről a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben (a továbbiakban: Be.) szükséges rendelkezni.

3. A hatályos Btk. két nagy részre tagolódik: a hatállyal, a felelősséggel, a szankciókkal, és az értelmező rendelkezésekkel foglalkozó Általános Részre, valamint a bűncselekményeket tartalmazó Különös Részre.

Az új jogszabályszerkesztési követelményeknek megfelelően az Előterjesztés három részből áll, azon belül a rendelkezések fejezetekben és alcímekben helyezkednek el. Az Általános Rész szerkezeti felépítésében nagyrészt követi a hatályosat, hiszen az logikus, időtálló, ezért annak lényegi módosítása nem szükséges. A Különös Rész fejezeti felosztása azonban idejétmúlt, hiszen az Alaptörvényt alapul véve a Btk.-nak is hangsúlyosabban kifejezésre kell juttatnia a kiemelt védett jogi tárgyak (emberi élet, szabadság, stb.) jelentőségét. A kódex Záró Részében pedig a hatályba léptető, hatályon kívül helyező, átmeneti, stb. rendelkezések kapnak helyet.

A fentiekben ismertetett szerkezeti módosításokkal a kódex áttekinthetőbbé, érthetőbbé és könnyebben kezelhetővé válik.

IV. Az új Btk. Általános Részének újításai

A hatályos Btk. Általános Része alapvetően nem igényel koncepcionális újragondolást, annak a dogmatikája kellően kidolgozott, és kiforrott gyakorlata van. A büntetések és intézkedések rendszere, valamint a büntetéskiszabásra vonatkozó rendelkezések esetében azonban szükségesnek tűnik egy, a jelenleginél koherensebb rendszert kialakító, a jelenlegi kormányzat büntetőpolitikáját tükröző felülvizsgálat.

Mindezek alapján az Előterjesztés a hatályoshoz képest az alábbi területeken hozna lényeges változást.

1. A jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet kimondja, hogy a társadalmi, politikai szempontból újszerű, jelentős törvény tervezetében preambulum alkalmazható. A Btk. kódex jellegére tekintettel indokolt, hogy az új törvény preambulummal kezdődjön.

2. Az Előterjesztés – hasonlóan a legtöbb külföldi büntető törvényhez – meghatározza a legfontosabb büntetőjogi alapelveket: a nullum crimen sine lege (amit törvény nem nyilvánít büntetendőnek, azt nem lehet bűncselekménynek tekinteni) és a nulla poena sine lege elvét (a bűncselekményekre csakis a törvényben meghatározott büntetési tételek alkalmazhatóak). Ezek olyan elvi jelentőségű tételek, amelyek – a vonatkozó nemzetközi dokumentumokban megfogalmazottakkal (Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 15. Cikk, Emberi Jogok Európai Egyezménye 7. cikk, Alapjogi Charta 49. cikk) összhangban – az Alaptörvényben is helyet kaptak [XXVIII. cikk (4) bekezdés].

A nullum crimen és a nulla poena sine lege elvek a jogbiztonságot szolgálják, mivel megkövetelik, hogy a jogalkotó a büntetőhatalom gyakorlásának lényegi feltételeit törvényben előre rögzítse.

3. A joghatóság az államnak a büntető jogszabályok alkotására és alkalmazására való jogosultságát jelenti. A joghatóságra vonatkozó rendelkezések azt szabályozzák, hogy valamely cselekmény elbírálásakor mikor, hol, és kikre kell alkalmazni a törvényt. Ennek megfelelően az Előterjesztés – a hatályos Btk. szabályait kis mértékben kiegészítve – külön rendelkezik a büntető törvény időbeli, területi, és személyi hatályáról.

Az Előterjesztés a visszaható hatály tilalma alól – az Alaptörvénnyel összhangban – új kivételt határoz meg: a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények körét. Az Előterjesztés emellett megteremti a lehetőséget arra, hogy a magyar büntető joghatóság kiterjedjen azokra a cselekményekre is, amelyeket nem magyar állampolgár külföldön magyar állampolgár vagy a magyar jog alapján létrejött jogi személy, vagy egyéb, jogi személyiséggel nem rendelkező jogalany sérelmére követ el (passzív személyi elv).

4. Az Előterjesztés fenntartja a bűncselekmény hatályos fogalmát, a társadalomra veszélyesség meghatározását azonban korszerűsíti. Az Előterjesztés megtartja a stádiumokra (kísérlet, előkészület) vonatkozó hatályos rendelkezéseket, így a kísérletet mindig, az előkészületet csak külön törvényi rendelkezés esetében rendeli büntetni.

A magyar büntetőjogi hagyományokra és az az alapján megszilárdult jogalkalmazói gyakorlatra tekintettel az Előterjesztés fenntartja az elkövetők tettesekre és részesekre történő felosztását, valamint továbbra is irányadónak tekinti a parifikáció elvét, azaz a tettesekre és a részesekre ugyannak a büntetési tételnek az alkalmazását írja elő.

5. A büntethetőség a bűncselekmény elkövetése miatti büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét jelenti. A büntetőjogi felelősség érvényesülését különböző körülmények akadályozhatják (büntethetőségi akadályok), amelyek jogi természete, társadalmi megítélése, és eljárásjogi hatásai eltérőek.

A büntethetőségi akadályoknak alapvetően két kategóriája különböztethető meg. Az egyiket azok a körülmények alkotják, amelyek jelentkezése esetén már a törvényi tényállás kimerítésének pillanatában sem jön létre bűncselekmény. A másik kategóriába tartoznak azok az okok, amelyek jelentkezése ellenére az elkövetés pillanatában a bűncselekmény létrejön vagy már létrejött, de az elkövető a megszüntető ok (okok) megléte miatt nem büntethető. E két kategória mellett vannak részint a büntethetőséget kizáró, részint a büntethetőséget megszüntető okokkal hasonlóságot mutató azon körülmények, amelyek a büntetőjogi

felelősségre vonást azáltal akadályozzák, hogy nem a jelentkezésük, hanem hiányuk a büntethetőség akadálya.

Az Előterjesztés a büntethetőség akadályainak rendszerét átalakítja, és ez alapján megkülönbözteti

- a cselekmény büntetendőségét és az elkövető büntethetőségét kizáró vagy korlátozó okokat,
- a büntethetőséget megszüntető okokat, és
- a büntetőjogi felelősségre vonás egyéb akadályait, amelyek a büntethetőséget és a büntetőeljárást egyaránt akadályozó okok.

A cselekmény büntetendőségét és az elkövető büntethetőségét kizáró vagy korlátozó okok az elkövetéskor fennálló körülményekre tekintettel zárják ki, vagy korlátozzák a büntetőjogi felelősséget. Ezekben az esetekben a bűncselekmény fogalmának valamelyik eleme (tényállásszerűség, társadalomra veszélyesség, vagy bűnösség) hiányzik. Az Előterjesztés következetesen érvényre juttatja, hogy a bűncselekmény fogalmának mely eleme hiányzik. Ezt a dogmatikai tisztaság mellett a törvény közérthetőségének követelménye is indokolja. Ennek megfelelően az Előterjesztés a büntethetőségi akadályoknál a „nem valósít meg bűncselekményt”, illetve a „nem büntethető” fordulatokat használja.

6. Az Előterjesztés a súlyos, erőszakos bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés biztosítására a jogos védelmi helyzetet kiszélesíti, és törvényi vélelmet állít fel arra, miszerint vannak esetek, amikor a jogtalan támadás oly módon történik, hogy a megtámadott joggal feltételezheti, hogy a támadás az élete ellen is irányult, és ilyenkor a jogtalan támadás körülményei megteremtik a lehetőséget a védekezés szükséges mértékének a túllépésére. Ez különösen olyankor lehet indokolt, amikor a megtámadott személytől fegyverrel akarják megszerezni a vagyontárgyait, vagy amikor éjjel jogtalanul behatolnak valakinek a lakásába, illetve a támadók számbeli fölénye is megalapozhatja ezt a feltételezést.

7. A büntetendő cselekményt megvalósító bűnelkövetővel szemben büntetőjogi jogkövetkezményt kell alkalmazni. Az Előterjesztés fenntartja a büntetőjogi jogkövetkezmények duális rendszerét, vagyis a büntetések és az intézkedések különválasztását. A büntetés felelősségi szankció, a bíróság csak büntethető elkövetővel szemben szabhat ki büntetést, ezzel szemben az intézkedéseknek az alapja a büntetendő cselekmény.

Az Előterjesztés szélesíteni kívánja a bíróság által alkalmazható joghátrányok körét, ezért a már meglévőek mellett új büntetéseket és intézkedéseket vezet be, illetve kisebb-nagyobb módosításokat hajt végre a hatályos szankciók körében.

7.1. A hatályos Btk. értelmében az egyetlen szabadságelvonással járó büntetés a szabadságvesztés, amely határozott ideig vagy életfogytig tart. Az Előterjesztés emellett bevezeti az elzárást, amely a rövid tartamú szabadságvesztés alternatívájaként (öt naptól három hónapig, fiatalkorúak esetében három naptól egy hónapig tarthat) főként a fiatalkorú, illetve az első bűntettes elkövetőknél hatékonyan szolgálhatja a speciális prevenciót. Az elzárás maximális tartamára figyelemmel a szabadságvesztés legrövidebb tartama két hónapról három hónapra módosul.

A sportrendezvényeken, illetve azokkal összefüggésben elkövetett bűncselekmények elszaporodottságára tekintettel, a sporthuliganizmus jelensége elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló, 2011. évi CIV. törvény rendelkezéseivel összhangban az Előterjesztés új büntetési nemként bevezeti a sportrendezvények látogatásától való eltiltást. Az eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év lesz.

7.2. Az Előterjesztés két új intézkedést is tartalmaz: a jóvátételi munkát és az elektronikus adat hozzáférhetetlenné tételét.

Jóvátételi munka – a próbára bocsátáshoz hasonlóan – vétség vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntethető bűntett elkövetése esetén, a jóvátétel egyik formájaként alkalmazható. A bíróság ilyenkor egy évre elhalasztja a büntetés kiszabását, ha az egy év alatt az elkövető legalább ötven, legfeljebb kétszázötven óra időtartamban állami vagy önkormányzati intézményben (pl. iskola, kórház) jóvátételi munkát végez, annak igazolása esetén megszűnik a büntethetősége. Ha azonban az elkövető a jóvátételi munka elvégzését nem tudja megfelelően (az intézet vezetőjének aláírásával) igazolni, a bíróság büntetést szab ki.

Azon bűncselekményeket, amelyek a számítástechnikai hálózaton való közzététellel valósulnak meg, a Btk. büntetni rendeli (pl. tiltott pornográf felvétellel visszaélés), ugyanakkor jelenleg nincs arra jogszabályi előírás, hogy az ilyen jogellenes tartalmat az eljáró hatóság elérhetetlenné tegye. A hatékonyabb fellépés érdekében az Előterjesztés szerint lehetővé válik azoknak az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatoknak a hozzáférhetetlenné tétele, amelyek bűncselekményt valósítanak meg, illetve amelyeket bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak.

7.3. A hatályos szankciórendszer módosításának további elemei az alábbiak.

7.3.1. A hatályos Btk. a határozott ideig tartó szabadságvesztés leghosszabb tartamát tizenöt évben határozza meg, holott ez – a különös részi tényállások tükrében – valójában húsz év. Az Előterjesztés pontosítja ezt, egyúttal – a súlyos vagy több bűncselekményt elkövetőkkel szembeni határozottabb fellépés érdekében – kimondja, hogy bűnszervezetben történő elkövetés, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, halmazati büntetés, és összbüntetés esetén a generális maximum huszonöt év.

7.3.2. A határozott tartamú szabadságvesztésből való feltételes szabadságra bocsátás szubjektív feltétele a „jó magaviselet” (ha különösen az elítélt büntetés végrehajtása alatt tanúsított kifogástalan magatartására és arra a készségére tekintettel, hogy törvénytisztelő életmódot fog folytatni alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető), objektív feltétele pedig, hogy az elítélt az adott végrehajtási fokozatban adott időtartamot (fegyházban végrehajtandó büntetésének legalább négyötöd, börtönben legalább háromnegyed, fogházban legalább kétharmad részét) kitöltsön.

A fokozatba sorolást főszabályként a bűncselekmény súlya határozza meg: fogházban kell végrehajtani a vétség miatt, börtönben a bűntett miatt kiszabott szabadságvesztést, a legsúlyosabb bűncselekmények miatt kiszabott szabadságvesztést pedig fegyházban hajtják végre. Kivételt képeznek ez alól a visszaesők, mert esetükben a vétség miatt kiszabott szabadságvesztést is börtönben kell végrehajtani, illetve a többszörös visszaesőkkel szemben rövid tartamú szabadságvesztés esetén is a fegyház fokozat az irányadó.

A következetes szabályozás érdekében az Előterjesztés a bűnismétlőkkel szembeni szigorúbb szabályokat a feltételes szabadságra bocsátás tekintetében is bevezeti, így a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja nem a végrehajtási fokozathoz, hanem az elkövető előéletéhez fog igazodni (főszabály a büntetés kétharmad részének, de visszaeső esetén háromnegyed részének kitöltése).

Ezzel összhangban további szigorítás, hogy az Előterjesztés szerint nem csak az erőszakos többszörös visszaeső nem bocsátható feltételes szabadságra, hanem az a többszörös visszaeső sem, akinek a szabadságvesztés büntetését fegyház fokozatban kell végrehajtani, illetve a visszaesők ki lesznek zárva a „feles" kedvezményből. Ennek lényege, hogy az ötévi vagy annál rövidebb tartamú szabadságvesztésre ítélés esetén a bíróság rendelkezhet úgy, hogy az elítélt a büntetés fele részének letöltése után különös méltánylást érdemlő esetben ítéletében feltételes szabadságra bocsátható (jelenleg a hároméví vagy rövidebb tartamú szabadságvesztés esetén alkalmazható és csak a többszörös visszaesők vannak elzárva ettől a lehetőségtől).

7.3.3. Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság rendelkezhet a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjáról (jelenleg húsz, el nem évülő bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztés esetén harminc év), vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárhatja (tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés).

Mivel az Előterjesztés az életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntethető bűncselekményeket el nem évülőnek minősíti, a jelenlegi különbségtétel (legkorábban húsz, illetve harminc év elteltével vizsgálható a feltételes szabadság lehetősége) nem tartható fenn, ezért az Előterjesztés huszonöt évben határozza meg ezt az időpontot, egyúttal negyven évben maximalizálja a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának megállapíthatóságát. A bíróság önálló rendelkezési joga ezzel ténylegesen nem csorbul: továbbra is függetlenül dönthet határozott tartamú és életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása között, illetve amennyiben nem határozott tartamú szabadságvesztést kíván kiszabni, a jövőben is van lehetőség mind a feltételes szabadságra bocsátásra, mind annak kizárására. A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának legfeljebb negyven évben történő meghatározása csak azt kívánja megakadályozni, hogy egy, a feltételes szabadság lehetőségét nem kizáró ítélet valójában tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést jelenthessen (mert a bíró pl. száz évben határozza meg a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontját).

7.3.4. A Btk. külön szabályokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy életfogytig tartó és határozott tartamú szabadságvesztés találkozása esetén – attól függően, hogy azt a bűncselekményt, amely miatt a terheltet határozott tartamú szabadságvesztésre ítélték, az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának melyik szakaszában követte el – mi a követendő eljárás.

Az Előterjesztés ebben a tekintetben is a hatályostól eltérő szemléletet tükröz a bűnismétlők vonatkozásában. Az Előterjesztés ugyanis abból indul ki, hogy ha az elítélt az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának megkezdését követően újabb bűncselekményt követ el, amely miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, az ő esetében nem valószínűsíthető a továbbiakban a jogkövető magatartás, illetve a társadalomba való visszailleszkedés eredményessége. E személyek tekintetében ezért az Előterjesztés a feltételes szabadság lehetőségét kizárja, illetve azt megszünteti (ha az életfogytig tartó szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság alatt követi el az újabb

bűncselekményt, vagy az alatt ítélik el), függetlenül attól, hogy az újabb bűncselekmény miatt milyen tartamú (rövid, hosszabb, vagy életfogytig tartó) szabadságvesztést szabtak ki.

7.3.5. Az Előterjesztés felemeli a közérdekű munka legkisebb (negyvenkét óráról negyvennyolc órára) és legnagyobb mértékét (háromszáz óráról háromszáztizenkét órára), továbbá módosítja a közérdekű munka szabadságvesztésre átváltásakor irányadó szabályokat is. A hatályos szabályozás szerint a közérdekű munka, illetve ennek hátralévő része helyébe lépő szabadságvesztést úgy kell megállapítani, hogy hat óra közérdekű munkának egy napi szabadságvesztés felel meg. Az Előterjesztés ezen szigorít, illetve a pénzbüntetés átváltoztatásához arányosít, és három óra közérdekű munkának egy napi szabadságvesztést feleltet meg.

7.3.6. A pénzmellékbüntetés 2010. május 1-jei megszüntetése óta a pénzbüntetés egyszerre tölt be fő- és mellékbüntetési funkciót a szankciórendszerben (önállóan és más büntetés mellett is alkalmazható), de ez a gyakorlatban nem megfelelően működik.

2009. augusztus 9-ét megelőzően a kiszabható pénzbüntetés alsó határa 3 000, felső határa 10 800 000 forint volt, azóta ez 75 000, illetve 108 000 000 forintra emelkedett. Az összegszerű emelés indoka részben a társadalmi-gazdasági változás, részben az volt, hogy meg kell teremteni a fokozatosságot a szabálysértési pénzbírság maximális összege (150 000 forint) és a pénzbüntetés minimuma között. Azonban utóbb a pénzmellékbüntetés megszűnt, és az egynapi tétel magas összege miatt a bíróságok ritkábban alkalmaznak pénzbüntetést más büntetés mellett. Az Előterjesztés ezért leviszi az egynapi tétel legkisebb összegét kettőezer-ötszáz helyett ezer forintra (így a pénzbüntetés legkisebb mértéke 30 000 forint lesz), fiatalkorúak esetében ötszáz forintra, ezzel segítve a büntetés – akár fő-, akár mellékbüntetésként való – gyakoribb alkalmazhatóságát.

7.3.7. A foglalkozástól eltiltás büntetés az Előterjesztés szerint kiegészül egy új bekezdéssel, amely szerint azokat az elkövetőket, akik nemi szabadság elleni bűncselekményt követtek el, el lehet tiltani minden olyan foglalkozástól vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolc év alatti személyek nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végeznék, vagy ilyen személyekkel kerülnének bizalmi, hatalmi, vagy egyéb befolyási viszonyba. A módosítás összhangban van a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló 2011/92/EU irányelvben (a továbbiakban: 2011/92/EU irányelv) foglaltakkal.

7.3.8. A hatályos Btk. a járművezetéstől eltiltás büntetés kiszabását csak lehetőségként szabályozza, az a bíróság mérlegelésétől függően alkalmazható. Ehhez képest az Előterjesztés – a bűncselekmény elkövetésétől való nagyobb visszatartás érdekében – a járművezetés ittas állapotban vagy járművezetés bódult állapotban bűncselekmények elkövetése esetén kötelezővé tenné a járművezetéstől eltiltás büntetés kiszabását.

7.3.9. A hatályos szabályok szerint a kitiltás szabadságvesztés büntetés mellett alkalmazható. Az Előterjesztés ezen változtat, és a kitiltást önállóan, főbüntetés helyett is alkalmazhatóvá teszi. A kitiltás az újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését szolgálja azáltal, hogy a kitiltott személy nem tartózkodhat a bíróság által meghatározott helységben, vagy az ország meghatározott részén, mert az ott tartózkodása veszélyezteti a közérdeket. A kitiltás önállóan is alkalmazhatóvá tétele jobban szolgálja az egyéni prevenciót. Emellett az

Előterjesztés bővíti azon bűncselekmények körét, amelyek elkövetési esetén kitiltás alkalmazható (pl. orvvadászat, tiltott állatviadal szervezése).

7.3.10. A bűnismétlőkkel szembeni szigorúbb fellépés részeként – a hatályos szabályozástól eltérően, amely szerint a többszörös visszaeső nem bocsátható próbára, illetve az erőszakos többszörös visszaesővel szemben a szabadságvesztés nem függeszthető fel – az Előterjesztés a próbára bocsátást a visszaesővel szemben, a felfüggesztett szabadságvesztés alkalmazását pedig többszörös visszaesővel szemben sem teszi lehetővé.

7.3.11. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2009. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: 2009. évi LXXX. törvény) 2010. május 1-jével határozott tartamúvá tette a kényszergyógykezelést. Alkotmányossági problémát jelent, hogy a 2010. május 1-je óta elrendelt intézkedések határozott tartamúak (sor kerülhet a megszüntetésükre és megszűnésükre is), míg a korábban elrendelt kényszergyógykezelések továbbra is határozatlan jellegűek, és csak megszüntetésükre kerülhet sor. A kényszergyógykezelés új szabályai számos jogalkalmazási nehézséget is okoznak („párhuzamos” telés, ideiglenes kényszergyógykezelés beszámítása, stb.).

Mindezeket mérlegelve az Előterjesztés visszaállítja a korábbi szabályozást, azaz a kényszergyógykezelés határozatlan tartamú intézkedés lesz: akkor fog megszűnni, ha a bírói felülvizsgálat értelmében annak szükségessége megszűnt.

8. Bűnhalmazat esetén (ha az elkövető egy vagy több cselekménye több bűncselekményt valósít meg, és azokat egy eljárásban bírálják el) a büntetést a halmazatban lévő büntetések büntetési tételei közül a legsúlyosabb alapulvételével kell kiszabni; ha a törvény az elkövetett bűncselekmények közül legalább kettőt határozott tartamú szabadságvesztéssel rendel büntetni, a legsúlyosabb büntetési tétel felső határa a felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

A Btk. értelmében összbüntetésbe foglalásnak van helye, ha az elkövető több, a legkorábban hozott ítélet jogerőre emelkedését megelőzően elkövetett bűncselekményét külön eljárásokban bírálták el, és valamennyi jogerős ítélet végrehajtandó szabadságvesztés kiszabásával végződött. A bíróság ilyenkor ezeket a szabadságvesztéseket utólag egy büntetéssé foglalja össze, és az elítéltet olyan helyzetbe hozza, mintha a cselekményeit egy eljárásban bírálták volna el.

Mind a halmazati, mind az összbüntetés jelentős kedvezmény az elkövető számára, és minél több bűncselekményt követ el, annál valószínűbb, hogy egyes bűncselekmények „elenyésznek”. A gyakorlati tapasztalatok alapján az összbüntetés alkalmazása adott esetben (pl. összbüntetés újabb összbüntetésbe foglalása esetén) olyan többszörözött kedvezményekhez vezethet, amelyek a társadalom által már aligha méltányolhatók, kivált, hogy a méltányosság éppen a minél több bűncselekményt elkövetők számára nagyobb. Ez pedig nem egyeztethető össze azzal a jogos társadalmi igénnyel, amely különösen a többszörös bűnelkövetők vonatkozásában vár el szigorítást.

Erre figyelemmel az Előterjesztés szűkíti az összbüntetésbe foglalható ítéletek körét, a jövőben nem foglalható majd összbüntetésbe az összbüntetési ítélet, valamint – a hatályos szabályokat megtartva – a pénzbüntetés és a közérdekű munka helyébe lépő

szabadságvesztés. Az Előterjesztés emellett – a jogalkalmazói gyakorlatot felülírva – meghatározza a büntetésekből elengedhető legmagasabb mértéket.

További szigorítást jelent, hogy a halmazati büntetés kiszabása esetén, ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább kettő határozott ideig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a büntetési tétel felső határa a legmagasabb büntetési tétel középmértékével – tehát nem a felével – emelkedik, de nem haladhatja meg az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

9. A szabadságvesztés részbeni felfüggesztésére a 2010. május 1-jei Btk.-novella óta van lehetőség. Bevezetésének indoka akkor az volt, hogy nagyobb differenciálást tesz lehetővé az ítélkezés során, és ezzel a büntetés jobb egyéniesítését szolgálja.

A részben felfüggesztett szabadságvesztés elleni egyik legfőbb kritikaként felhozható, hogy habár a felfüggesztett szabadságvesztés a végrehajtandó szabadságvesztésnél enyhébb szankció, a részben felfüggesztett szabadságvesztésre ez sok tekintetben nem igaz, a Btk. mégis főszabályként egységesen kezeli a két jogintézményt. Ahol ugyanis a törvény felfüggesztett szabadságvesztést említ, azon a részben felfüggesztett szabadságvesztést is érteni kell, viszont a részben felfüggesztett szabadságvesztés több szempontból inkább a végrehajtandó szabadságvesztés sorsát osztja (pl. közügyektől eltiltás alkalmazható mellette, a visszaesői minőség megállapítása tekintetében figyelembe kell venni, stb.), sőt adott esetben – a próbaidő hosszára figyelemmel – annál szigorúbb jogkövetkezmény lehet, ez a tisztázatlan viszony pedig bizonytalanná teszi az alkalmazhatóságát.

Mindezekre tekintettel az Előterjesztés nem veszi át a szabadságvesztés részbeni felfüggesztésére vonatkozó szabályokat. Rendelkezik viszont az Előterjesztés arról, hogy a feltételes szabadság tartama bizonyos esetekben (ha a bíróság öt évet meg nem haladó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsáthatóságot a büntetés fele részének letöltéséhez köti, a feltételes szabadság tartama legalább egy, legfeljebb három évvel meghosszabbítható). Ez a rendelkezés szintén az egyéniesítést szolgálja (az elkövető rövidebb időt tölt büntetés-végrehajtási intézetben, viszont tovább fog a büntetés hatálya alatt állni), másrészt pedig a részben felfüggesztett szabadságvesztés hátrányaként említett kifogások ez esetben kiküszöbölhetőek.

10. Az Előterjesztés megtartja a büntethetőség hatályos szabályozás szerinti alsó életkori határát, eszerint a tizennegyedik életévüket be nem töltött személyek továbbra is gyermekkorúnak minősülnek és nem büntethetők. Azok, akik a bűncselekmény elkövetésekor ezt az életkort betöltötték, de a tizennyolcadikat még nem, fiatalkorúaknak minősülnek, és rájuk az általános szabályokhoz képest más elbírálást lehetővé tévő rendelkezéseket kell alkalmazni mind a felelősségtani szabályok, mind a szankciórendszer, mind pedig a mentesítés körében.

A fiatalkorúakra vonatkozó szabályok körében az Előterjesztés kisebb módosításokat hajt végre az alábbiak szerint.

10.1. A hatályos Btk. akként rendelkezik, hogy a fiatalkorú a szabadságvesztésből akkor bocsátható feltételes szabadságra, ha a fiatalkorúak börtönében végrehajtandó büntetésének legalább háromnegyed részét, a fiatalkorúak fogházában végrehajtandó büntetésének legalább kétharmad részét kitöltötte. Figyelemmel arra, hogy a feltételes

szabadságra bocsátás általános szabályai változnak (főszabály lesz a kétharmad), fiatalkorúak esetében nincs szükség eltérő szabályok megállapítására.

10.2. A Btk. nem rendelkezik arról, hogy ha a fiatalkorút a javítóintézeti nevelés vagy az abból engedélyezett ideiglenes elbocsátás alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, mi a követendő végrehajtási sorrend. Az Előterjesztés ezt pótolja, és kimondja, hogy ilyen esetekben a súlyosabb büntetés, azaz a szabadságvesztés hajtandó végre, és a javítóintézeti nevelés hátra lévő részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni. Ezzel elkerülhető, hogy a büntetés-végrehajtási intézetből szabadult fiatalkorú utóbb visszakerüljön az enyhébb szankciót jelentő és eltérő céllal működtetett javítóintézetbe (nevelő jellegű intézkedés).

11. Az Előterjesztés XIII. Fejezete azokat az értelmező rendelkezéseket foglalja magában, amelyek az Általános Részben vagy a Különös Rész több fejezetében előforduló fogalmak tartalmát határozzák meg. A törvényi fogalmakat általában köznapi jelentésüknek megfelelően kell értelmezni, azonban az Előterjesztés nem mondhat le egyes, a büntetőjogban sajátos tartalommal rendelkező fogalmak használatáról. E kifejezések használatával a büntetőjogi rendelkezések pontosabban és egyértelműbben fogalmazhatók meg, használatuk egyszerűsíti a törvényi tényállások szövegét.

Az értelmező rendelkezések közül elsődlegesen a hivatalos személyek és a közfeladatot ellátó személyek köre változik, előbbi a strukturális változtatások, utóbbi az indokolatlanul túlburjánoztatott szabályozás miatt. Az Előterjesztés kiindulópontja, hogy a közfeladatot ellátó személyekre vonatkozó fokozott védelem csak a ténylegesen állami, közcélú feladatot ellátó személyek számára biztosítható, ebbe a körbe nem tartoznak bele a tömegközlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtói feladatot ellátó személyeken kívül a közúti személyszállító szolgáltatást végző más személyek, a biztonsági szolgálatot ellátó személyek, illetve a felhasználási helyek műszaki felülvizsgálatát, ellenőrzését, kikapcsolását, valamint a felhasználók energiafelhasználásának leolvasását végző személyek.

IV. Az új Btk. Különös Részének újításai

A Különös Részben a jelenleginél több, azonban kisebb terjedelmű fejezet lesz, az egy fejezet alá tartozó bűncselekmények a védett jogtárgy alapján szorosabb kapcsolatot alkotnak.

Az Előterjesztés egyes, jelenleg bűncselekménynek minősülő magatartásokat dekriminalizál, azok vonatkozásában ugyanis a büntetőjogi fenyegetettség nem indokolt, ezeket javasolt a továbbiakban szabálysértésként szankcionálni. Így nem szerepel a Különös Részben a közszemérem megsértése, a határjelrongálás, a földmérési jel megrongálása, a hamis statisztikai adatszolgáltatás, a gazdálkodó szervezet vezető állású személyének visszaélése, a vásárlók megkárosítása, illetve a sajtórendészeti vétség. Az árdrágítás bűncselekmény szintén kikerül az Előterjesztésből, annak tehát a továbbiakban csak szabálysértési alakzata követhető el.

A hatályos Btk.-hoz képest az Előterjesztés új tényállásokat is megállapít, illetve egyeseket összevon vagy több tényállásra bont. Így pl. kiválik az orvvadászat és orvhalászat az állatkínzásból. Az Előterjesztés összevonja az erőszakos közösülést és a szemérem elleni erőszakot, és egységesen a szexuális erőszak megnevezést használja ezekre az elkövetési magatartásokra. Új bűncselekmény lesz pl. a kényszermunka, a teljesítményfokozó szerrel visszaélés, a közfeladati visszaélés.

Az egyes fejezetek vonatkozásában az Előterjesztés a hatályos szabályozáshoz képest az alábbi főbb változtatásokat vezeti be.

1. A népirtás és emberiesség elleni bűncselekményekről szóló fejezet az ENSZ által összehívott diplomáciai konferencián, 1998. július 17-én Rómában elfogadott, a Nemzetközi Büntető Bíróság Statútuma (a továbbiakban: Statútum) rendelkezéseire figyelemmel határozza meg a bűncselekményeket. A Statútum 2002. július 1-én lépett hatályba. Azt Magyarország is aláírta, és az Országgyűlés a 72/2001. (XI. 7.) OGY határozattal döntött annak megerősítéséről. Hazánk így kötelezettséget vállalt arra, hogy jogát, különösen anyagi büntetőjogát a Statútummal harmonizálja.

2. A háborús bűncselekményekről rendelkező fejezet szintén a Statútum rendelkezéseivel való összhang megteremtésére törekszik. A Statútum négy pontban határozza meg azokat a körülményeket, amelyek megalapozzák az egyes pontok alatt részletesen kifejtett cselekmények háborús bűncselekménnyé nyilvánítását. Az egyes pontokon belül meghatározott alpontok számos esetben átfedést, illetve azonosságot mutatnak egymással: az így meghatározott egyes „tényállások” között nagyon gyakran csak annyi a különbség, hogy a jogsértés nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktusban történik. Az Előterjesztés a háború fogalmát az általános részi értelmező rendelkezésben úgy határozza meg, hogy az mind a nemzetközi, mind a nem nemzetközi fegyveres konfliktusokra kiterjed, függetlenül attól, hogy történt-e hadüzenet vagy sem. Így nem aszerint tesz megkülönböztetést a háborús bűncselekmények között, hogy azokat nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktus során, vagy azzal összefüggésben követték el, hanem ehelyett aszerint differenciál a háborús bűncselekmények között, hogy a jogsértés védett személy vagy védett dolog ellen irányul. Új tényállásként kerül bevezetésre a tiltott sorozás, a védett tulajdon elleni támadás, az élő pajzs használata, a kegyelem megtagadásával való fenyegetés és a védett szervezet elleni támadás.

3. Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekményeket meghatározó fejezetet érintő főbb változások:

- az emberölés keretében lesz büntetendő a tizennegyedik életévét be nem töltött személy öngyilkosságra történő rábírása (vagy ahhoz segítségnyújtás);
- a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés tekintetében egyértelművé válik, hogy a bűncselekmény elkövetésének nem feltétele, hogy az elkövető a foglalkozást hivatásszerűen folytassa: bármilyen foglalkozási szabályszegés megalapozhatja a felelősségre vonást.

4. Az egészségügyi beavatkozás és kutatás rendje elleni bűncselekményeket az egészségügyi ágazati szabályok határozzák meg. Az Előterjesztés érdemben nem módosítja a tényállásokat, csak kisebb pontosításokat hajt végre (pl. a genetikailag megegyező emberi egyedek létrehozása önálló alcím alatt fog szerepelni, csakúgy, mint a büntethetőséget megszüntető okok).

5. Az Előterjesztés megszünteti a kábítószerfüggőkre vonatkozó speciális (enyhébb) szabályokat, de a bíróság a büntetés kiszabása során értékelheti a terhelt szenvedélybetegségét. Önállóan nevesített elkövetési magatartás lesz a fogyasztás (szubszidiárius vétség, a csekély mennyiségű kábítószer megszerzésével azonos megítélés alá

esik), emellett büntetendővé válik a kábítószer fogyasztására való eredménytelen rábírás és a nagy nyilvánosság előtti felhívás.

Elterelés esetén az Előterjesztés a terhelttől a nyomozó hatósággal való együttműködést kíván meg, továbbá két éven belül csak egy alkalommal biztosít lehetőséget az elterelésre. Ugyanakkor a fogyasztók vonatkozásában a beismerő vallomás a büntetés korlátlan enyhítését vonhatja maga után.

6. Az emberi szabadság elleni bűncselekmények esetén jelentősen bővül a minősített esetek köre: emberrablás és emberkereskedelem esetén külön minősített esetet jelent, ha azt a tizennyolcadik, illetve tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek sérelmére követik el. A személyi szabadságtól való hosszabb tartalmú (tíz napot meghaladó) megfosztás súlyosabb büntetést von maga után, valamint a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek sérelmére való elkövetése többszörös minősítést is eredményezhet.

7. A hatályos Btk. XIV. fejezete a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket tartalmazza. Az Előterjesztés ezt a fejezetet kettébontja, és a nemi szabadság elleni bűncselekményeket külön fejezetben helyezi el, a házasság, a család és az ifjúság elleni, hatályos Btk. szerinti bűncselekmények körét pedig a gyermek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények fejezetben szabályozza újra. Nemzetközi egyezmények rendelkezéseire, valamint a jobb áttekinthetőség érdekében teljesen átalakul a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményekre vonatkozó szabályozás, így:

- az Előterjesztés a tizennyolcadik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett szexuális erőszakot határozza meg minősített esetként, szemben a hatályos törvénnyel, ahol csupán a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére történő erőszakos elkövetés számít minősített esetnek;
- az Előterjesztés a szexuális erőszak bűntette keretében már nem csak a kvalifikált fenyegetéssel megvalósuló szexuális aktusra való kényszerítést rendeli büntetni, illetve büntethetőek lesznek a szexuális jellegű, az emberi méltóságot sértő magatartások is;
- az Előterjesztés megszünteti a megrontás kapcsán a magánindítványhoz kötöttséget;
- az Előterjesztés külön tényállásban rendeli büntetni a gyermekprostitúció kihasználását.

8. Az Előterjesztés értelmében a kiskorú érzelmi fejlődésének károsítása is bűncselekménynek (kiskorú veszélyeztetése) minősül. Az Előterjesztés önálló tényállásban nevesíti a gyermekmunkát, ezzel eleget téve számos egyezményben előírt nemzetközi elvárásnak.

9. Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények fejezete a hatályos szabályozáshoz képest nem módosul jelentősen. Kiemelendő azonban, hogy az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése törvényi tényállása esetén az előkészület nem lesz büntetendő, tekintettel arra, hogy e bűncselekmény tárgyi súlya azt nem indokolja.

10. A közlekedési bűncselekmények keretében az Előterjesztés a közúti veszélyeztetés tényállását kiegészíti, így lehetőség nyílik arra, hogy a gyakorlatban gyakran megvalósuló közúti veszélyeztetés személyi sérüléssel nem járó alapesete közforgalom elől el nem zárt magánúton (pl. hipermarketek, illetve benzinkutak parkolójában és szervizútján) is elkövethető lesz. Ez a jövőben közúti veszélyeztetésnek minősül.

A közúti baleset okozása tényállás úgy módosul, hogy bizonyos közlekedési forgalmi szabályszegések, amelyek gyakori és tipikus baleseti okká váltak, kiemelt minősítő körülményként értékelendők.

A járművezetés bódult állapotban önálló tényállássá válik, így a járművezetés egy időben elkövethető ittas és bódult állapotban is, és ezek külön való szankcionálása halmazati büntetést vonhat maga után. A járművezetés ittas állapotban tényállás vonatkozásában az Előterjesztés azt bünteti, ha a tettes 0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetőleg 0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentrációnál nagyobb értéket eredményező szeszes ital fogyasztásából származó alkohollal a szervezetében vezet.

A nagyobb visszatartó erő érdekében az Előterjesztés akként rendelkezik, hogy aki a járművezetéstől eltiltás hatálya alatt az eltiltás körébe tartozó járművet vezet, nem szabálysértést, hanem bűncselekményt követ el.

11. Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények vonatkozásában jelentős újításként önálló tényállásként kerül szabályozásra a hamis szakvélemény és hamis tolmácsolás bűncselekménye.

12. Az Előterjesztés egy fejezetben szabályozza a hatályos Btk. XV. fejezetében két önálló cím alatt szereplő a közélet tisztasága elleni és a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekményeket. A nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények elkövetési magatartása a hatályos szabályozás szerint is megegyezik a megfelelő közélet tisztasága elleni bűncselekmény tényállásával, és a büntetési tételek is azonosak. Ennek megfelelően az Előterjesztés, ahol a nemzetközi szerződések, illetve az Európai Unió jogi aktusai alapján szükséges, az adott tényállás végén önálló bekezdésben utal arra, hogy az ott szabályozott cselekmény nemzetközi hivatalos személy vonatkozásában is büntetendő, ezzel jelentősen egyszerűsítve a fejezet felépítését.

13. Az Előterjesztés a hivatali bűncselekményekről szóló fejezetet általánosságban úgy alakítja át, hogy a tényállások büntetési tételét a hivatalos személy elleni bűncselekmények büntetési tételéhez igazítja. Új bűncselekményként kerül bevezetésre a bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában (gondolva itt elsősorban a polgárőrség tevékenységére), a közfeladati visszaélés, valamint a jogosulatlan megbízhatósági vizsgálat elvégzése.

14. A hivatalos személy elleni erőszak tényállás vonatkozásában az Előterjesztés a teljes tényállás büntetési tételeinek a szigorításával biztosítja valamennyi hivatalos személy fokozott büntetőjogi védelmét.

15. Az Előterjesztés átláthatóbbá teszi a hatályos Btk. terrorcselekményre vonatkozó szabályozását azáltal, hogy három önálló tényállásra bontja azt.

A Moneyval 2010-ben elkészített országjelentésére tekintettel önálló tényállásban kerül megfogalmazásra a terrorcselekmény finanszírozása, amibe beletartozik a személyi feltételek biztosítása mellett az az eset is, ha valaki a terrorista csoport tevékenységét támogatja akár a személyi feltételek biztosításával, akár más módon.

16. A köznyugalom elleni bűncselekmények vonatkozásában kiemelendő, hogy az Előterjesztés egyszerűsíti a garázdaság és a rendbontás jelenleg túlszabályozott tényállását.

17. A vagyon elleni bűncselekmények két külön fejezetben kerülnek szabályozásra: vagyon elleni erőszakos és vagyon elleni bűncselekmények cím alatt.

A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények keretében a legjelentősebb változás, hogy a rablás mára meglehetősen bonyolulttá vált tényállását az Előterjesztés jelentősen egyszerűsíti, ezzel mintegy visszatérve a 2009. augusztus 9-ét megelőző szabályozáshoz.

Az Előterjesztés egyértelművé teszi, hogy az is csalásnak minősül, ha a kár valamely igénybe vett szolgáltatás ellenértékeként merült fel (pl. szállodai szoba fizetés nélküli igénybe vétele, fizetés nélküli lakásbérlések).

Új vagyon elleni bűncselekményként kerül bevezetésre az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, amely tényállási elemei lényegét tekintve megfelelnek a hatályos Btk. 300/C. § (3)–(4) bekezdésében foglaltaknak. Az információs rendszer felhasználásával elkövetett, kárt okozó magatartások elsősorban vagyoni érdekeket sértő, csalásszerű magatartások, mindazonáltal ezeket a csalástól elkülönítetten indokolt szabályozni, hiszen hiányzik a klasszikus értelemben vett tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás. A kárt az információs rendszer jogtalan befolyásolása okozza. Az Előterjesztés ennek megfelelően a vagyon elleni bűncselekmények fejezetében önálló tényállásként szabályozza az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalást.

Az Előterjesztés információs rendszer felhasználásával elkövetett csalásként rendeli büntetni az elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel elkövetett csalásszerű visszaéléseket is, mivel ezek szükségszerűen információs rendszer felhasználásával valósulnak meg. A hatályos Btk.-nak megfelelően az Előterjesztés a bűncselekmény körébe vonja a készpénz-helyettesítő fizetési eszköznek nem minősülő kincstári kártyát és fizetésre alkalmas kereskedelmi kártyákat, valamint a külföldön kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszközöket.

18. A szellemi tulajdonjog elleni bűncselekményekről szóló fejezet a Btk. hatályos szabályaitól eltérően – ahol a jelen fejezethez tartozó bűncselekmények a vagyon elleni bűncselekmények között kerültek feltüntetésre – önállóan szabályozza a szellemi tulajdonjogot sértő bűncselekményeket.

Az Előterjesztés szerint a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésére csak akkor kerülhet sor, ha a vagyoni hátrányt nem okozó cselekményt rendszeres haszonszerzés végett követik el. Ennek oka, hogy nem indokolt a nem üzletszerűen elkövetett cselekmények büntetendővé nyilvánítása, azt más jogág eszközeivel is szankcionálni lehet. Nem indokolt továbbá valamennyi – akár a kisebb értéket el nem érő értékre elkövetett – jogsértő cselekmény esetén a büntetőjogi szankcióval való fenyegetés. Emiatt a jövőben csak az ötvenezer forintot meg nem haladó üreshordozói díjra, illetve reprográfiai díjra nézve elkövetett, illetőleg ötvenezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozó szerzői vagy szerzői jogok megsértése számít bűncselekménynek.

19. A gazdálkodás rendjét sértő bűncselekményekről szóló fejezetből kikerülnek a fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekményeket, a pénzmosás,

illetőleg az információs rendszer elleni bűncselekményeket, mivel azokat az Előterjesztés önálló fejezetben rendeli büntetni.

A csődbűncselekmény újraszabályozásakor az Előterjesztés objektív körülményeket jelöl meg a minősített esetek megállapításának feltételeül, amelyet egyrészt az elvont vagyontömeg mértékében, 500.000.000 forint feletti vagyonelvonásnál, másrészt abban az esetben tart megállapíthatónak, ha a felszámolónak, illetve a bíróságnak az adott társaság nemzetgazdaságban betöltött szerepére (kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezet) tekintettel speciális eljárás keretében kell lefolytatni a felszámolási eljárást. Az Előterjesztés emellett kibővíti a büntethetőségi feltétel körét, nevesítve azt az esetet is, amikor a vagyonnal jogszerűen már nem rendelkezhet a tulajdonos cégképviselő a felszámolás elrendelése okán, de erre lehetősége van.

20. A fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények az Előterjesztés külön fejezetében kerülnek szabályozásra. Az Előterjesztés a hatályos büntetőjogi szabályok alapulvételével kíván bizonyos mértékig új szabályozást teremteni. A szabályozás kiinduló pontja továbbra is a fogyasztó érdekeinek védelme, a minősített esetek, és így a szigorúbb szankciók alkalmazása azonban nem az elkövetési tárgy értékéhez igazodik, hanem ahhoz, hogy az adott rossz minőségű termék milyen mértékben veszélyes a vásárlókra, fogyasztókra, illetve hogy milyen széles körben elérhető.

Az áru hamis megjelölése tényállása az egyértelműség érdekében az Előterjesztésben versenytárs utánzása cím alatt szerepel, ezzel is kifejezve, hogy a bűncselekmény sértettje a versenytárs. A fejezet fontos újítása a termék fogalmának eddigitől eltérő meghatározása.

21. A tiltott adatszerzés és az információs rendszer elleni bűncselekmények az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23. napján kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezménye, valamint az információs rendszerek elleni támadásokról szóló, 2005/222/IB számú kerethatározat rendelkezésein alapulnak. Az Előterjesztés figyelemmel van a Bizottság által e témában benyújtott irányelv-tervezetre is. E fejezet a jövőben csak az információs rendszer integritása elleni bűncselekményeket tartalmazza.

E fejezetben kerül szabályozásra – kibővítve az elkövetés tárgyát a személyes adattal, a gazdasági és az üzleti titokkal – a magántitok jogosulatlan megismerése bűncselekménye, de új megnevezéssel (tiltott adatszerzés). A cselekmény áthelyezésének rendszertani oka van, hiszen ennek egyik elkövetési fordulatát is számítástechnikai rendszer útján valósítják meg, és e magatartás szintén az ET Egyezmény megsértését jelenti, így indokolt ezek egy fejezeten belüli elhelyezése.

22. A honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekmények körében az Előterjesztés a kibúvás polgári szolgálat alól, illetőleg a polgári szolgálat megtagadása bűncselekményeket nem tartalmazza, mivel a polgári szolgálat 2012. január 1. napjával megszűnt.

23. A katonai bűncselekményekről szóló fejezet elhagyja a hatályos fejezet egyes címeit, valamint a szolgálati feladat ellátása alóli kibúvás bűncselekményét beépíti a kibúvás a szolgálat alól bűncselekményébe.

Az Előterjesztés e fejezet vonatkozásában több bűncselekmény büntetési tételét is enyhíti. Ennek oka, hogy a hatályos büntetési tételek igen szigorúak, a büntetés kiszabás körében a rendszerváltást követően kialakult ítélkezési gyakorlat az enyhítés irányába

mozdult el, a büntetési tételkeretek alsó határát rendre áttörte. A súlyos büntetési tételek további fenntartása önkéntes haderő esetében, illetve a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó fegyveres rendészeti szervek hivatásos állományának vonatkozásában békeidőben szükségtelenek, háború vagy az állam biztonságát veszélyeztető vészhelyzet esetén azonban továbbra is indokoltak.

Részletes indokolás

Az 1. §-hoz

Az Előterjesztés értelmében az új Btk. tartalmazni fogja a bűncselekmények és büntetések törvényességének elvét, azaz a nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elvét.

A nullum crimen sine lege elv alapján csak az a cselekmény minősülhet bűncselekménynek, amit az elkövetése előtt a törvény büntetendővé nyilvánított. Ez egyrészt az elkövetéskor hatályos törvény alkalmazását írja elő, másrészt megköveteli, hogy a jogalkotó törvényben határozza meg a bűncselekményeket.

A nulla poena sine lege elve azt fejezi ki, hogy az elkövetővel szemben csak olyan büntetőjogi jogkövetkezmény alkalmazható, amelyet törvény már az elkövetés idején előírt. Ezen elv értelmében a büntető törvény az alapja a büntetési nemének és a mértékének. A büntetőjogi jogkövetkezmények nem alakíthatók szokásjogi úton vagy analógia igénybevételével.

A 2. §-hoz

A büntető törvény időbeli hatálya azt határozza meg, hogy mikortól kezdve és meddig alkalmazható a büntető jogszabály. Az (1) bekezdés meghatározza a büntető törvény időbeli hatályára vonatkozó általános szabályt, míg a (2) bekezdés megállapítja az általános szabály alóli kivételt.

Az Előterjesztés – a hatályos joggal egyezően – általános szabályként azt írja elő, hogy a bűncselekményt az elkövetés idején hatályban lévő törvény szerint kell elbírálni. A nullum crimen sine lege és nulla poena sine lege elvekből következik, hogy az új bűncselekményt megállapító, illetve az elbírálást szigorító büntető törvénynek nem lehet visszaható ereje.

Az Előterjesztés a visszaható hatály tilalma alól két kivételt határoz meg: a később hatályba lépett enyhébb szabályozást, illetve a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények körét.

Előbbi indoka, hogy ha az elkövetés és az elbírálás között eltelt időben megváltozott viszonyok következtében az adott jogtárgy büntetőjogi védelme már nem szükséges, vagy elegendő az enyhébb büntetőjogi szankcionálás, akkor a méltányosság azt kívánja, hogy az elbíráláskor hatályos enyhébb büntető jogszabályt alkalmazzák. Az elbíráláskor hatályban lévő enyhébb büntető törvény visszaható erejét a vonatkozó nemzetközi egyezmények (pl. Emberi Jogok Európai Egyezménye) is előírják.

Az Alaptörvény – a nemzetközi egyezmények által előírt módon – az elkövetés idején hatályos belső jogi szabályokra és belső jogi elévülésükre tekintet nélkül lehetővé teszi

valamely személy megbüntetését olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai szerint bűncselekménynek minősült. Erre tekintettel az Előterjesztés a visszaható hatály tilalmát e cselekmények vonatkozásában kizárja.

A 3-4. §-hoz

1. A 3. § (1) bekezdés *a)* pontja a hatályos rendelkezéseknek megfelelően határozza meg a területi elvet, amely szerint a magyar állam büntetőhatalma a területén elkövetett minden bűncselekményre kiterjed, tekintet nélkül az elkövető állampolgárságára.

A területi elvet – a hatályos Btk.-val megegyezően – kiegészíti a quasi területi elv [3. § (1) bekezdés *b)* pont], amely a magyar felségjelű úszólétesítményen és légi járművön elkövetett bűncselekményeket – függetlenül attól, hogy az úszólétesítmény vagy légi jármű az ország területén kívül hol tartózkodik – a belföldön elkövetett cselekménnyel azonos elbírálás alá vonja. A területi elv ilyen alkalmazása megfelel a nemzetközi gyakorlatnak.

A Btk. megalkotásakor hatályban volt jogszabály (a hajózásról szóló 1973. évi 6. törvényerejű rendelet) alapján hajónak minősültek a vízijárművek, az úszómunkagépek és az úszóművek, de a jelenleg hatályos, a víziközlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény eltérő fogalmakat használ. A legátfogóbb kategória jelenleg nem a hajó, hanem az úszólétesítmény (víziközlekedésre, vízen való munkavégzésre és azokkal összefüggő tevékenység folytatására alkalmas úszóképes eszköz, szerkezet, berendezés), ezért az Előterjesztés ezt a meghatározást veszi át. A légi jármű fogalmát a légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény tartalmazza.

A 3. § (1) bekezdés *c)* pontja az aktív személyi elven alapuló joghatóságot határozza meg. Ez alapján a magyar állam büntetőhatalma kiterjed a magyar állampolgárok által külföldön elkövetett cselekményekre is. A hatályos Btk. szerint az aktív személyi elv korlátlanul érvényesül, azaz az állam a külföldön tartózkodó magyar állampolgároktól feltétel nélkül megköveteli a magyarországi büntetőjogban írt szabályok követését és ezek megsértése esetén korlátozás nélkül alkalmazza a büntetőjogi felelősségre vonást.

2. Az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val megegyezően – főszabály szerint továbbra is csak a kettős inkriminációt teljesülése esetén rendeli büntetni a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményt. Ez alól az Előterjesztés három kivételt tesz.

Egyrészt nem feltétele a magyar büntető joghatóságnak a kettős inkriminációt állam elleni bűncselekmények esetében (a szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedés kivételével), e bűncselekményekkel kapcsolatban a magyar joghatóság feltétlen és korlátozás nélküli.

Ugyancsak nem feltétele a magyar joghatóságnak a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetetett cselekmény esetén a kettős inkriminációt, ha a cselekmény üldözése a feltétlen büntetőhatalom elvéből fakad, amelyet az Előterjesztés 4. § (2) bekezdés *ac)* pontja tartalmaz. Ennek értelmében emberiesség és béke elleni bűncselekmény, háborús bűncselekmény, vagy egyéb olyan bűncselekmény, amelynek üldözését törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés írja elő, büntetendő a magyar jog szerint, függetlenül attól, hogy az elkövetési hely szerinti állam büntetőjoga az adott cselekményt bűncselekménynek minősíti-e.

Az Előterjesztés a joghatósági rendelkezések között – a nemzetközi szerződésekben megjelenő tendenciára figyelemmel – újdonságként előírja a passzív személyi elvet. A passzív személy elv alapján a magyar büntető joghatóság kiterjed azokra a cselekményekre is, amelyeket nem magyar állampolgár külföldön magyar állampolgár vagy a magyar jog alapján létrejött jogi személy, vagy egyéb, jogi személyiséggel nem rendelkező jogalany sérelmére követ el. A büntethetőség feltétele, hogy a cselekmény a magyar törvény szerint büntetendő legyen. A passzív személyi elv lehetővé teszi azoknak a nem magyar állampolgároknak a büntetőjogi felelősségre vonását, akik külföldön magyar állampolgár vagy jogi személy, illetve egyéb jogalany sérelmére követnek el bűncselekményt, cselekményük azonban az elkövetés helyének joga szerint nem büntetendő. Tehát ebben az esetben sem feltétele a joghatóság gyakorlásának a kettős inkrimináció.

Az Előterjesztés a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett bűncselekmények esetében a magyar hatóságok eljárását a kettős inkrimináció vizsgálata mellett az alábbi feltételekhez is köti.

2.1. A külföldi állampolgár vagy hontalan személy által külföldön elkövetett bűncselekmények magyar hatóság által történő üldözése Magyarország nemzetközi kapcsolatait érintheti. Ezért minden körülményre kiterjedő alapos megfontolás tárgyát kell képeznie annak, hogy ilyen bűncselekmények miatt a büntetőeljárás Magyarországon történő hatékony lefolytatásának feltételei fennállnak-e. Az Előterjesztés ezért változatlanul fenntartja azt a hatályos rendelkezést, hogy ezekben az esetekben a büntetőeljárás megindításáról a legfőbb ügyész dönt.

2.2. Az Előterjesztés új rendelkezést vezet be a magyar joghatóság gyakorlásával kapcsolatban a magyar állampolgár, jogi személy, vagy jogi személyiség nélküli jogalany sérelmére, valamint a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett nem állam elleni bűncselekmények esetében: a joghatóság gyakorlásának az is feltétele lesz, hogy az elkövető a Magyar Köztársaság területén tartózkodjon.

Ez a szabály megszünteti a magyar büntető joghatóság jelenleg céltalan kiterjesztését, amely a magyarországi joghatóságot akkor is előírja a külföldön elkövetett cselekményre, ha a joghatóság érvényesítésére gyakorlatilag nincs lehetőség, mivel az elkövető maga is az országhatáron kívül tartózkodik. Ez alól a korlátozás alól kivétel az, ha Magyarország által vállalt nemzetközi kötelezettség (nemzetközi szerződés, vagy az Európai Unió jogi aktusa) eltérően rendelkezik. Ilyen szabályt tartalmaz pl. a 2009. évi CLXI. törvénnyel kihirdetett, a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv (a továbbiakban: Gyermekjogi Fakultatív Jegyzőkönyv) 4. cikke.

Az 5. §-hoz

A magyar büntetőjog történetében kezdetben hiányzott a bűncselekmény törvényi fogalma, majd a második világháborút követő törvényekben a bűncselekmény fogalom materiális meghatározása volt jellemző. Az Előterjesztés abból indul ki, hogy a büntető törvénynek továbbra is meg kell határoznia a bűncselekmény fogalmát, mert ezzel teremti meg a szabályozás szilárd elvi alapjait, és így mozdítja elő leghatékonyabban a helyes gyakorlat kialakulását.

Az Előterjesztés szerinti bűncselekmény-fogalom megegyezik a hatályos Btk.-beli fogalommal, amelynek elemei: a tényállásszerűség (büntetni rendeltség), a társadalomra veszélyesség, és a bűnösség (szándékosság vagy gondatlanság). Ezen elemek közül csak a társadalomra veszélyesség definíciója változik kisebb mértékben: előbb az egyéni jogok, másodsorban Magyarország Alaptörvény szerinti rendjének sérelme, illetve veszélyeztetése jelenik meg a felsorolásban.

A 6. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos Btk.-val megegyezően a bűncselekményeket súlyuk szerint bűntettekre és vétségekre osztja.

Az Előterjesztés szerint is minden gondatlan bűncselekmény vétség, bűntett csak szándékos bűncselekmény lehet. A bűntettet, mint súlyosabb kategóriát egyrészt a bűnösség formája, másrészt – a szándékos bűncselekményeknél – a törvényi büntetési tétel határolja el a vétségektől.

A bűntett és vétség közti differenciálást annak ellenére fenn kell tartani, hogy a hatályos büntetőeljárásról szóló törvény nem tesz különbséget bűntetti és vétségi eljárás között. A bűntett-vétség megkülönböztetésnek az Előterjesztés számos rendelkezése jelentőséget tulajdonít azzal, hogy a vétségekre kedvezőbb, míg a bűntettekre súlyosabb szabályokat állapít meg (pl. a szabadságvesztés végrehajtási fokozatánál, a tevékeny megbánásnál, a próbára bocsátásnál, vagy a mentesítés szabályainál).

A 7-8. §-hoz

1. A büntetőjog-tudomány egyetlen bűncselekmény megvalósulását egységnek, több bűncselekmény azonos elkövető által történő elkövetését pedig többségnek nevezi. A bűnhalmazat olyan bűncselekmény-többség, amely miatt az elkövetőt egy eljárásban vonják felelősségre.

Az egységet és a halmazatot azért kell elhatárolni egymástól, mert a halmazat esetére az általános részi rendelkezések súlyosabb elbírálást tesznek lehetővé, mintha az elkövetőt csupán egyetlen bűncselekmény terhelné. Az Előterjesztés a bűnhalmazat fogalmát a hatályos rendelkezéssel azonosan definiálja.

A büntetőjog-tudomány a halmazat több fajtáját különbözteti meg. Amennyiben az elkövető egyetlen cselekménye valósít meg több bűncselekményt, alaki halmazat, ha pedig több bűncselekménye valósítja meg a több bűncselekményt, anyagi halmazat jön létre. Más szempontból különbség tehető heterogén és homogén halmazat között is. Homogén halmazat esetén az elkövető ugyanazt a tényállást valósítja meg többször, míg heterogén halmazat esetében több tényállást valósít meg többször ugyanaz az elkövető.

Az Előterjesztés a hatályos Btk. logikáját követve a bűnhalmazatot bűncselekménytani (és nem büntetéskiszabási) kérdésként kezeli. Ebből következően a jogalkalmazónak első lépésben azt kell megállapítania, hogy az elkövető cselekménye halmazatnak minősül-e, amennyiben igen, halmazati büntetést kell kiszabni. Erről a büntetés kiszabására vonatkozó szabályok rendelkeznek.

2. A bűnhalmazat fogalmához szorosan kapcsolódik a folytatólagosság meghatározása, amely egy, a jogalkotó által létrehozott kategória. Lényege, hogy ha az elkövető ugyanazt a bűncselekményt rövid időközönként többször követi el egységes akarat-elhatározással, azonos sértett sérelmére, akkor nem bűnhalmazatot kell megállapítani, hanem bűncselekmény-egységet (törvényi egység).

A 9-10. §-hoz

A bűncselekmény fogalmi eleme a bűnösség: az adott cselekményt bűnösen kell elkövetni ahhoz, hogy bűncselekményről beszéljünk (nullum crimen sine culpa). A magyar büntetőjog a bűnösséget az elkövetőnek a cselekményéhez fűződő pszichés viszonyaként értelmezi. Ez a viszony a valóságban többféle lehet, de a büntetőjog e pszichés kapcsolatnak csak két fajtáját értékeli: a szándékosságot és a gondatlanságot.

A hatályos Btk. a bűnösségnek két fő formáján belül különbséget tesz egyenes (dolus directus) és eshetőleges szándék (dolus eventualis), valamint tudatos (luxuria) és hanyag gondatlanság (negligentia) között. Az Előterjesztés megtartja ezt a négyes felosztást.

Az Előterjesztés a bűnösségi elvet kodifikálja, azaz minden bűncselekményhez megköveteli a bűnösségi valamely formáját. A gondatlanság azonban kizárólag akkor alapozhatja meg a büntetőjogi felelősséget, ha a kérdéses cselekmény gondatlan elkövetését a törvény büntetni rendeli. A bűncselekmény tehát főszabályként szándékosan elkövetett tevékenység vagy mulasztás.

Az európai uniós tagságunkkal összefüggő jogharmonizációs kötelezettség teljesítése megkívánta a jogi személy büntetőjogi szankcionálásának a megteremtését, amely megtörte a bűnfelelősség elvének kizárólagos érvényesülését. A Jszbt. a jogi személy büntetőjogi szankcionálásához ugyanis megköveteli a jogi személy nevében vagy érdekében cselekvő természetes személy büntetőjogi felelősségének előzetes megállapítását, és ezáltal – áttételesen – a természetes személy felelőssége alapozza meg a jogi személy büntetőjogi szankcionálását.

A 11-12. §-hoz

Vegyes bűnösségű bűncselekményekről legáltalánosabb értelemben akkor beszélünk, ha az objektív tényállási elemek egy részére az elkövető szándékossága, míg más részére az elkövető gondatlansága terjed ki. Ennek egy speciális esete az ún. szoros értelemben vett vegyes bűnösség (praeterintencionális bűncselekmény), amikor a szándékos bűncselekmény minősítő körülménye eredmény, amire az elkövetőnek csak a gondatlansága terjed ki.

Az Előterjesztés fenntartja a hatályos Btk.-nak azt a szabályozását, amelynek értelmében a minősítő körülményt képező eredményt legalább az elkövető gondatlanságának át kell fognia ahhoz, hogy azért az elkövetőt felelősségre lehessen vonni.

A praeterintencionális bűncselekmények részben a szándékos, részben a gondatlanságból elkövetett bűncselekmények sorsát osztják. A büntetőjog rendszerében azonban valamely bűncselekmény vagy szándékos, vagy gondatlanságból elkövetett. A magyar ítélkezési gyakorlatban és a jogi irodalomban is vitatott volt, hogy az ilyen cselekményt szándékosnak vagy gondatlannak kell-e minősíteni. Ezért az Előterjesztés kimondja, hogy a jogkövetkezmények szempontjából szándékos bűncselekménynek minősül

az, ha a tettes az elkövetési magatartást szándékosan fejti ki, de a bekövetkezett minősítő eredmény tekintetében gondatlanság terheli. Ennek helyessége könnyen belátható, ha figyelembe vesszük azt, hogy ha a tettes az alapesetet szándékosan valósította meg és ezen túlmenően gondatlanságból súlyosabb eredményt idézett elő, akkor nincs ésszerű indoka annak, hogy a jogkövetkezmények szempontjából kedvezőbb helyzetbe kerüljön, mintha e gondatlan eredményt nem idézte volna elő.

Az Előterjesztés a vegyes bűnösséggel elkövetett bűncselekményt „a jogkövetkezmények szempontjából'" szándékos bűncselekménynek minősíti. A vegyes bűnösségű bűncselekmények felelősségtani szempontból a gondatlanságból elkövetett bűncselekmények jogi sorsát osztják. Ebből következik, hogy a vegyes bűnösségű bűncselekményeknek kizárt a kísérlete; vegyes bűnösségű bűncselekmény nem követhető el társtettesként; vegyes bűnösségű bűncselekmény tekintetében nem lehetséges sem a felbujtás, sem pedig a bűnsegély. A 12. § nem az „elkövető", hanem a „tettes" fogalmát használja, ez hozzájárulhat a gyakorlatban felmerült vitás kérdések megoldásához.

A 13-14. §-hoz

A bűncselekmény elkövetésének gondolatát kiváltó képzet megjelenésétől a tényállásszerű magatartás megvalósításáig hosszabb-rövidebb út vezet. Ennek során a bűncselekmény különböző stádiumokon mehet keresztül. A büntetőjog dogmatikája a szándékos bűncselekmények stádiumainál a befejezett bűncselekményhez képest megkülönbözteti a kísérletet, illetve az előkészületet.

A bűncselekmény akkor befejezett, ha a büntetendő cselekmény valamennyi törvényi ismérve, valamennyi általános és különös részi törvényi előfeltétele megvalósult. Ezért a befejezett bűncselekmény megállapítására akkor kerülhet sor, ha az elkövető magatartása a teljes tényállást kimerítette, tehát az objektív és a szubjektív tényállási elemek, továbbá a tettességhez szükséges ismérvek hiánytalanul megállapíthatóak. A büntető törvény Különös Részében foglalt törvényi tényállások a befejezett bűncselekményt írják le.

A befejezett bűncselekményhez képest a kísérlet olyan köztes stádium, amely sajátos elbírálást tesz szükségessé. Ezért az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val megegyezően – külön rendelkezik a kísérletről.

1. A 13. § a kísérlet fogalmát határozza meg, amelynek lényeges ismérvei: a szándékosság, a bűncselekmény elkövetésének megkezdése, és annak be nem fejezése.

Fogalmilag csak szándékos bűncselekménynek lehet kísérlete. A kísérlet létrejöttéhez szükséges a tényállásszerű elkövetési magatartás kifejtésének legalább a megkezdése, de be nem fejezése. Ebből az következik, hogy kísérlet már az ún. befejezetlen vagy más néven nem teljes kísérlet szakaszában megállapítható. Ettől kezdve az elkövető tevékenységét mindaddig kísérletként kell értékelni, ameddig a törvényi tényállás valamennyi eleme maradéktalanul meg nem valósul. Ennél fogva az ún. befejezett vagy teljes kísérletre is a kísérletre irányadó szabályok érvényesülnek. A befejezett kísérletet követően az elkövető a megindított okfolyamat kifejlődését rendszerint már nem befolyásolja, legfeljebb megakadályozza vagy korlátozza, ezért e magatartása az önkéntes visszalépés körében értékelhető.

2. Az Előterjesztés főszabályként a kísérleti szakaszban megrekedt cselekményhez is a befejezett bűncselekmény büntetési tételét rendeli alkalmazni (parifikáció elve). A kísérleti

cselekmények egyes változatainak (teljes – nem teljes, közeli – távoli stb.) tárgyi súlya azonban jelentősen eltérhet egymástól, ezért az Előterjesztés kísérlet esetére – a büntetés rendkívüli enyhítéseként – továbbra is lehetővé teszi az ún. kétszeres leszállást [ld. 80. § (4) bekezdés].

3. Az alkalmatlan kísérlet szabályozása az Előterjesztés szerint nem változik. Alkalmatlan kísérlet esetén az elkövető tévesen feltételezi azt, hogy a tárgy, az eszköz, vagy az elkövetési mód alkalmas a bűncselekmény megvalósítására, holott az valójában alkalmatlan, illetve lehet, hogy az elkövető a bűncselekmény megvalósítására egyébként alkalmas tárgyat, vagy eszközt választ, de ezeket alkalmatlan módon használja fel. Ezekben az esetekben a büntetés korlátlanul enyhíthető, illetve mellőzhető is.

4. Előfordul, hogy az elkövető felhagy eredeti szándékával, eláll cselekménye folytatásától, illetve tevékenységének káros következményeit még idejében elhárítja. A kísérlettől való önkéntes visszalépést a hatályos Btk. azzal „honorálja”, hogy az elkövetőnek büntetlenséget biztosít. Ennek az a kriminálpolitikai indoka, hogy nagyobb társadalmi érdek fűződik a jogsértő következmény elmaradásához, mint az elkövető megbüntetéséhez. Az Előterjesztés megtartja az önkéntes visszalépésre vonatkozó hatályos rendelkezést, miszerint az önkéntes visszalépés személyes büntethetőséget megszüntető ok, ami a többi elkövetőre nem hat ki.

5. Ha az elkövető ugyan felhagy az eredetileg tervbe vett bűncselekmény elkövetésével, de a visszalépésig megvalósított cselekménye önmagában is kimeríti valamelyik bűncselekmény törvényi tényállását, úgy maradék-bűncselekményről beszélünk.

Az Előterjesztés – a hatályos Btk.-tól eltérően – a maradék-bűncselekményért való felelősséget csak az önkéntes visszalépés esetére írja elő. Ezzel a rendelkezéssel az Előterjesztés kiküszöböli a hatályos törvény logikai hibáját, amely alkalmatlan kísérlet esetén egyrészt lehetővé teszi a büntetés korlátlan enyhítését – ami feltételezi azt, hogy az elkövetőt a megkísérelt bűncselekményben, azaz a bűncselekmény kísérletében mondják ki bűnösnek – másrészt előírja a maradék-bűncselekményért való felelősséget is.

Az Előterjesztés egyértelműen megkülönbözteti az alkalmatlan kísérlet és az önkéntes visszalépés esetét. A jövőben tehát alkalmatlan kísérlet esetén a büntetést korlátlanul enyhíteni vagy mellőzni lehet, de emellett nincs lehetőség az elkövető maradék-bűncselekményért való felelősségre vonására, önkéntes visszalépés esetén viszont, ha a kísérlet önmagában is megvalósít más bűncselekményt, az elkövető e bűncselekmény miatt büntethető.

A 15-16. §-hoz

1. A 15. § az előkészület fogalmát határozza meg. Az Előterjesztés kimerítően felsorolja azokat a konkrét cselekményeket, amelyeket előkészületként büntetni rendel. Ezek az alábbiak:

- a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges eszközök vagy az azt könnyítő feltételek biztosítása,
- a bűncselekmény elkövetésére való felhívás, ajánlkozás vagy vállalkozás, illetve
- a bűncselekmény közös elkövetésében való megállapodás.

Ezek a cselekmények veszélyeztetik a bűncselekmény védett jogi tárgyát, de ez a veszély a kísérlethez képest csupán távoli. Az előkészület alapvető ismérve, hogy az elkövető nem lép a törvényi tényállás keretei közé, egyetlen különös részi törvényi tényállási elemet sem valósít meg. Ezért kizárólag akkor lehet büntethető az előkészület, ha az elkövető szándéka bűncselekmény elkövetésére irányul.

A kísérlethez hasonlóan az előkészület is szándékos bűncselekményt feltételez. Mivel az előkészület esik a legtávolabb a bűncselekmény befejezésétől, az Előterjesztés– a hatályos törvénnyel egyezően – az előkészületet nem rendeli általában büntetni, hanem csak akkor, ha a Btk. Különös Része kifejezetten így rendelkezik.

2. Azok a szempontok, amelyekre figyelemmel az Előterjesztés az önkéntes elállás vagy az eredmény-önkéntes elhárítása esetén a kísérlet elkövetőjének büntetlenséget biztosít, az előkészület vonatkozásában is érvényesek. Előkészület esetén az a jogpolitikailag kívánatos cél, hogy a bűncselekmény elkövetésének megkezdése elmaradjon.

Az önkéntes visszalépés büntetőjogilag releváns cselekményei a hatályos törvényben foglaltakkal megegyeznek. Így büntetlenséget eredményez az, ha az elkövető önkéntes visszalépése folytán marad el a bűncselekmény elkövetésének megkezdése, illetőleg ha az elkövető visszavonja korábbi felhívását, ajánlkozását, vállalkozását, vagy arra törekszik, hogy a többi közreműködő elálljon az elkövetéstől, feltéve, hogy a bűncselekmény elkövetésének megkezdése valóban elmarad. Az előkészületi szakaszban lévő bűncselekmény megelőzésének további megfelelő eszköze a kellő időben (amikor tehát a bűncselekmény elkövetése még megakadályozható) tett feljelentés. Ezért a hatóságnál vagy a bíróságnál tett feljelentés is büntetlenséget eredményezhet, feltéve, hogy azt szándékosan nem olyan időben tették meg, amikor a bűncselekmény elkövetését már nem lehet megakadályozni.

3. Az Előterjesztés megtartja a maradék-bűncselekményért való felelősség hatályos szabályait az előkészület esetében.

A 17-19. §-hoz

Az elkövető mint gyűjtőfogalmat továbbra is a következőket foglalja magában: tettesek (tettes, közvetett tette, társtettes), valamint a részesek (felbujtó, bűnsegéd).

1. Tettes az a természetes személy, aki az alannyá váláshoz szükséges feltételekkel rendelkezik, és aki a Btk. Különös Részében található valamely bűncselekmény törvényi tényállását egészben vagy részben megvalósítja.

A leggyakoribb bűnelkövetési forma az önálló (közvetlen) tettesség. A bűncselekmény önálló tettese az, aki a bűncselekmény törvényi tényállását a saját tevékenységével valósítja meg. Önálló tettes esetében a bűncselekmény elkövetésében más személy nem működik közre. Előfordul azonban, hogy a tettes a bűncselekmény végrehajtásához valamilyen tárgyi eszközt (például kést, pisztolyt, stb.) vagy állatot használ fel, ilyenkor is önálló tettességről beszélünk.

2. A közvetett tettes fogalmát a joggyakorlat alakította ki, a Btk.-ban 2009. augusztus 9-e óta szerepel.

Közvetett tettesség akkor jön létre, ha a tettes egy másik személyt „eszközként” használ fel a szándékos bűncselekmény elkövetéséhez. A közvetett tettes olyan személyt használ fel „eszközként” a szándékos bűncselekmény tárgyi tényállási elemeinek a megvalósítására, aki e szándékos bűncselekmény miatt azért nem vonható felelősségre, mert nála hiányoznak az elkövetővé váláshoz szükséges alanyi feltételek. Ezen alanyi feltételek a közvetett tettesnél állnak rendelkezésre.

Közvetett tettesség esetén a felhasznált személy azért a szándékos bűncselekményért nem büntethető, amit az őt felhasználó személy vele megvalósíttat. Ez azonban a gondatlan cselekményért nem zárja ki a tévedésben lévő személy felelősségét.

3. Társtettesség akkor jön létre, ha a tettes más személlyel közösen valósítja meg a bűncselekmény törvényi tényállását. A társtettesség jogintézményének az a célja, hogy a bűncselekmény egészéért feleljenek azok is, akik a saját magatartásukkal annak csak egy részét valósították meg.

A társtetteségnek alapvetően két ismérve van: tárgyi oldalon a bűncselekmény közös megvalósítása, alanyi oldalon pedig az a tudat, hogy az elkövetési tevékenységek egymást kiegészítik.

A fogalom meghatározásból egyértelműen következik, hogy társtettesség kizárólag szándékos bűncselekménynél lehetséges. Az ún. vegyes bűnösségű (és ezen belül is az ún. kényszerű vegyes bűnösséggel megvalósuló, azaz praeterintencionális) bűncselekményeknél azonban nem állapítható meg a társtettesség, az Előterjesztés 13. §-a ugyanis világosan kimondja, hogy csak a jogkövetkezmények szempontjából minősül szándékosnak a vegyes bűnösségű cselekmény.

4. Felbujtó az, aki mást szándékos bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír. Rábírás alatt olyan tevékenységet értünk, amelynek hatására a felbujtott személy bűncselekmény elkövetésére határozza el magát, s ennek nyomán legalább megkísérli a bűncselekmény elkövetését. A felbujtás tehát szándékkiváltó hatású, ezért felbujtás csak szándékos bűncselekményekhez kapcsolódhat. A praeterintentionális bűncselekmények esetében tehát – összhangban a 12. §-ban foglaltakkal – kizárt a felbujtás megállapítása a gondatlan minősített esetért.

Másrészt a felbujtói rábírásnak szándékosnak kell lennie. A felbujtó tudatának át kell fognia azt, hogy rábíró magatartása a címzettben tettesi elhatározást vált vagy válthat ki, továbbá azt, hogy ez az elhatározása a bűncselekmény elkövetését – de legalább annak megkezdését – eredményezi, vagy eredményezheti. A felbujtói tevékenység szándékosságára vonatkozó rendelkezésből az következik, hogy a felbujtó a tettes túllépéséért nem felel.

5. Bűnsegéd az, aki szándékos bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt. A bűnsegélynek három fogalmi kritériuma van. A bűnsegély szándékos segítségnyújtás, azaz olyan cselekmény, amely előmozdítja, vagy megkönnyíti a szándékos bűncselekmény elkövetését. A bűnsegéd felelősségének az az alapja, hogy elősegíti a szándékos bűncselekmény törvényi tényállásának a tettes által történő megvalósítását. A segítő magatartás nemcsak fizikai, hanem pszichikai jellegű is lehet. A bűnsegély továbbá nemcsak tevékenységben, hanem mulasztásban is megnyilvánulhat.

További kritériumai a bűnsegélynek a segítségnyújtás szándékossága és a tettesi alapcselekmény szándékossága. E kritériumokkal kapcsolatban irányadóak a felbujtásnál írtak.

6. Az Előterjesztés megőrzi a hatályos Btk.-nak a parifikáció elvének alkalmazására vonatkozó szabályát, amely a bűncselekmény különös részi tényállásában írt büntetési tételt a tettesekre és a részesekre egyformán irányadónak tekinti. A felbujtó büntetését illetően a jogtudomány és a gyakorlat álláspontja egyöntetű abban, hogy a felbujtó büntetőjogi felelőssége elvileg ugyanolyan mértékű, mint a tettesé. A bűnsegéd esetében azonban az a felfogás érvényesül, hogy a bűnsegéd általában kisebb felelősséggel tartozik, mint a tettes, de kivételesen a bűnsegéd is megbüntethető a tettesre megállapított büntetési tétel maximumával. Ennek megfelelően az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val megegyezően – a részesség mindkét formájára a tettesekre irányadó büntetési tételt helyezi kilátásba, de bűnsegély esetén a 80. § (4) bekezdése kétszeres leszállásra ad lehetőséget.

A 20. §-hoz

A cselekmény büntetendőségét és az elkövető büntethetőségét kizáró vagy korlátozó okok olyan körülmények, amelyek miatt a cselekmény már az elkövetéskor sem büntetendő, vagy amelyek miatt a büntetendő cselekmény elkövetője már az elkövetésekor sem büntethető. Ennek megfelelően ezek az akadályok két csoportba oszthatók. Az első csoporthoz tartozó okok a cselekmény büntetendőségét zárják ki (objektív kizáró okok), míg az okok másik része az elkövető büntethetőségét zárja ki (szubjektív kizáró okok).

A cselekmény büntetendőségét, azaz társadalomra veszélyességét kizárja a jogos védelem, valamint a végszükség. A cselekmény büntetendőségének hiánya automatikusan kihat minden elkövetőre, ezért ezek az okok a büntetőjogi felelősség objektív akadályai.

A szubjektív kizáró okok az elkövető bűnösségét zárják ki, vagy korlátozzák. Ide sorolhatóak a gyermekkor, a kóros elmeállapot, a kényszer és a fenyegetés, valamint a tévedés. Szemben az objektív okokkal, a szubjektív ok fennállását elkövetőnkként, egyedileg kell vizsgálni.

A Btk. Különös Részének több tényállása tartalmaz az adott bűncselekmény vonatkozásában büntethetőséget kizáró okot (például rágalmazás, becsületsértés), ezen túlmenően pl. a Be. is tartalmaz ilyen okot (pl. a fedett nyomozó és a megengedhetőségi vizsgálatot folytató személy vonatkozásában). A Különös Részben meghatározott bűncselekményre vonatkozó kizáró okok fennállását a szubjektív okokhoz hasonlóan elkövetőnkként kell vizsgálni.

Az Előterjesztés a cselekmény büntetendőségét és az elkövető büntethetőségét kizáró vagy korlátozó okok közül csak azokat sorolja fel, amelyeknek előfordulásával gyakrabban kell számolni a gyakorlatban, s amelyekről – jelentőségüknél fogva – a legtöbb európai büntetőkódex is rendelkezik. Nem szerepelnek a felsorolásban olyan akadályok, mint például a sértett belegyezése, a megengedett kockázat, vagy a hivatásbeli kötelesség teljesítése. Ezeket a törvényben nem szereplő kizáró okokat a bírói gyakorlat alakítja, s a hatályos Btk. sem rendelkezik róluk.

Ennek az oka az, hogy egyrészt a bírói gyakorlat által felelősséget kizáró okként elismert körülményeket lehetetlen kimerítően felsorolni a törvényben, másrészt a bírói

gyakorlat folyamatosan változtathatja azok határát is, és így az Előterjesztés sem törekszik ezek törvényi meghatározására. A bírói gyakorlat által felelősséget kizáró okként elismert körülmények határának változására példaként említhető a szülői fegyelmezési jog mértéke. Néhány évtizede mind a társadalom, mind a bíróságok tágabb körben fogadták el a szülői fegyelmezési jogot. Ma már azonban a tettleges becsületsértésnél és a szabadság rövidebb tartamú korlátozásánál súlyosabb bűncselekmény esetén a bíróság nem menti fel az elkövetőt szülői fegyelmezési jogra hivatkozással. Úgyszintén megváltozott a gazdasági kockázat körébe vonható magatartások bírói megítélése is az utóbbi időkben.

A 21. §-hoz

Az életkornak meghatározó jelentősége van a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából. Az Előterjesztés a hatályos szabályozással megegyezően a büntethetőség alsó életkori határát az elkövető tizennegyedik életévében határozza meg. Az Előterjesztés abból indul ki, hogy a tizennégy év feletti gyermekek érnek el már olyan testi és szellemi fejlettségi szintet, amelyre tekintettel felelősségre vonhatóak, ezért a tizennégy év alatti gyermeke büntetőjogi felelőssége kizárt. Az Előterjesztés e rendelkezése értelmében a gyermekkor a büntetőjogi felelősség abszolút korlátja.

A 22. §-hoz

A kóros elmeállapot a beszámítási képességet kizáró, vagy korlátozó pszichikus állapot. A kóros elmeállapot fennállása és mértéke kérdésében a bíróság csak orvosszakértői vélemény alapján foglalhat állást. Az Előterjesztés – eltérően a hatályos szabályozástól – példálózó jelleggel sem említi a kóros elmeállapotot megalapozó fiziológiai rendellenességeket, mivel ez nem büntetőjogi, hanem orvosi kérdés.

A kóros elmeállapot vagy képtelenné teszi, vagy korlátozza az elkövetőt abban, hogy felismerje cselekményének következményeit illetve, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék. Ennek megfelelően az Előterjesztés megkülönbözteti a büntethetőséget kizáró kóros elmeállapotot, illetve a büntetés korlátlan enyhítését lehetővé tevő kóros elmeállapotot.

Az Előterjesztés büntethetőséget kizáró okként szabályozza azt, ha a kóros elmeállapot képtelenné teszi az elkövetőt arra, hogy felismerje a cselekményének következményeit illetve, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék. Az Előterjesztés szövegezése egyértelműen rögzíti, hogy a cselekmény tényállásszerű és társadalomra veszélyes, azonban a kóros elmeállapotú személy bűnössége hiányzik. Ennek megfelelően az Előterjesztés a „büntetendő cselekmény” kifejezést használja.

Ha a kórós elmeállapot nem zárta ki teljesen, csupán korlátozta az elkövetőnek azt a képességét, hogy felismerje a cselekményének következményeit illetve, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék, akkor az elkövetőnek nem lehet büntetlenséget biztosítani. A korlátozottan beszámítható elkövető beszámítható és a bűnösen elkövetett büntetendő cselekménye bűncselekmény. A cselekményét azonban ilyen esetben is enyhébben kell elbírálni. Ezt teszi lehetővé a (2) bekezdés, amely ilyen esetekben – a hatályos Btk.-val megegyezően – lehetőséget ad a bíróságnak a büntetés korlátlan enyhítésére.

A 23. §-hoz

Az önhibából eredő ittas vagy bódult állapot a tudatzavar speciális változata, amelyre az Előterjesztés a hatályos Btk.-val megegyezően felelősségi vélelmet határoz meg. Az önhibából eredően ittas, illetve bódult állapotú elkövető így teljes büntetőjogi felelősséggel tartozik.

Az Előterjesztés a hatályos Btk. rendelkezésének tartalmi módosítás nélküli megtartásával kifejezi, hogy nem kíván változtatni az annak alapján kialakult ítélkezési gyakorlaton.

Az Előterjesztés azonosan értékeli az ittas állapotban való elkövetést és a bódult állapotban elkövetett cselekményeket. Az ítélkezési gyakorlat a bódultságon a tudatzavar keltésére alkalmas szer (tipikusan kábítószer, vagy kábító hatású anyag) által előidézett állapotot érti. Az elkövető teljes büntetőjogi felelősséggel tartozik a kábítószer, vagy kábító hatású anyag hatása alatt elkövetetett bűncselekményért. Ez alól kivételt jelent, ha a kábítószer, illetve a kábító hatású anyag ismétlődő fogyasztásának hatására függőség alakul ki. Ha ugyanis a kábítószer-függőség olyan mértékű, hogy önmagában betegségszintű személyiségzavart okoz, és korlátozza, vagy kizárja az elkövető beszámítási képességét, úgy a kóros elmeállapotra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

A 24. §-hoz

A kényszer és a fenyegetés a beszámítási képességre, ezen belül is az akaratnak megfelelő magatartás tanúsítására való képességre gyakorol hatást. A kényszer fogalmát a törvény nem határozza meg, lényegében erőszakot, fizikai ráhatást, míg a fenyegetés pszichés ráhatást jelent. Az erőszak lehet akaratot megtörő és akaratot hajlító. A fenyegetés fogalmát az Előterjesztés az értelmező rendelkezések között úgy határozza meg, hogy fenyegetésnek minősül olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. A kényszer vagy a fenyegetés által kiváltott félelemnek tehát ki kell zárnia vagy korlátoznia kell az érintett személy akarati képességét.

Az (1) bekezdés kizárja annak a büntethetőségét, aki a büntetendő cselekményt olyan mértékű kényszer, illetve fenyegetés hatása alatt valósította meg, amely kizárta, hogy az akaratának megfelelő magatartást tanúsítson.

A (2) bekezdés lehetővé teszi a büntetés korlátlan enyhítését akkor, ha a kényszer, illetve fenyegetés csak korlátozta az elkövetőt abban, hogy az akaratának megfelelő magatartást tanúsítson.

A 25. §-hoz

A tévedés a szándékosság tudati oldalát befolyásolja. A tévedés a tudati oldal fogyatékossága, amelynek következtében a tévedésben levő személy olyan magatartást tanúsít, amit a tévedés nélkül nem tett volna.

A hatályos Btk. a tévedés két fajtájáról rendelkezik, a ténybeli tévedésről és a társadalomra veszélyességben való tévedésről. Ténybeli tévedésről akkor beszélünk, ha a tényállásszerű cselekményt megvalósító személy tudata az elkövetéskor nem fogta át a konkrét bűncselekmény törvényi tényállásának valamennyi tárgyi oldali ismérvét. A ténybeli tévedés akkor zárja ki a büntetőjogi felelősséget, ha az olyan tényállási elemre vonatkozik, amit a szándékosságnak át kell fognia. A hatályos Btk. alapján az ítélkezési gyakorlat a

ténybeli tévedés keretében bírálja el a személyben, illetve a tárgyban való tévedést, az elvétést és az okozati összefüggésben való tévedést. Az (1) bekezdés változtatás nélkül átveszi a hatályos Btk.-nak a ténybeli tévedésre vonatkozó rendelkezéseit.

A hatályos Btk. a cselekmény társadalomra veszélyességében való tévedés keretében rendelkezik azokról az esetekről, amikor a tévedésben lévő személy nincsen tisztában a cselekmény jogellenességével, illetve társadalmi helytelenítettségével. A társadalomra veszélyességben való tévedés tipikus esete a jogellenességet kizáró okok fennállásának téves feltételezése, valamint a keretdiszpozíciót kitöltő igazgatási norma tartalmában való tévedés. A hatályos Btk.-nak a társadalomra veszélyességben való tévedésre vonatkozó rendelkezése minden egyes esetben megkívánja a jogalkalmazótól a konkrét cselekmény értékelését.

A hatályos rendelkezésekkel megegyezően az Előterjesztés szerint sem a ténybeli, sem a jogellenességben tévedés nem zárja ki a büntethetőséget, ha azt gondatlanság okozta és a törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli.

A 26. §-hoz

A jogellenes cselekmények elhárítására az állami szervek jogosultak és kötelesek. Minden olyan esetben, amikor az állami szervek e kötelezettségüknek nem tesznek eleget, a megtámadott részére biztosítani kell a védekezés jogát. A jogos védelemmel a törvény ennek a védekezésnek a jogát biztosítja. A jogszerűen védekező ezért valójában nemcsak a saját, hanem a társadalom érdekében is cselekszik.

Az Előterjesztés azt tekintette kriminálpolitikai kiindulópontnak a jogos védelem megfogalmazásánál, hogy a jogtalan támadás elhárításának kockázatát a jogtalan támadónak kell viselnie, és a megtámadott elhárító cselekményét méltányosan kell megítélni.

Az Előterjesztés a jogos védelem kriminálpolitikai céljának hangsúlyosabb előtérbe állítása érdekében kifejezetten megengedi a saját vagy más személye vagy javai ellen irányuló, esetleges jövőbeli támadás megelőzését szolgáló védelmi cselekményeket.

A megelőző jogos védelem jogintézményét a 2009. évi LXXX. törvény vezette be a Btk-ba, így jelenleg törvényes lehetőség van védőberendezések, megelőző védelmi eszközök alkalmazására, és ezen az Előterjesztés sem változtat. A megelőző védelmi eszközzel szemben támasztott követelmény, hogy az nem lehet az élet kioltására alkalmas, a védekezőnek a sérelem elkerülése érdekében mindent meg kell tennie, ami az adott helyzetben elvárható és a jogtalan támadó szenvedhet sérelmet.

A megelőző jogos védelem akkor zárja ki a büntetendőséget, ha olyan jogtalan támadás megelőzésére irányul, amely a jövőben a védekező vagy más személye vagy javai ellen irányulhat. A jogtalan támadás ismérveivel kapcsolatban a jogos védelemnél kifejtettek ezért itt is irányadóak. Különbség azonban a jogos védelmi helyzethez képest, hogy a jogtalan támadással nem elhárító cselekmény, hanem megelőző jogos védelmi cselekmény, vagy eszköz áll szemben. Utóbbi azonban kizárólag akkor jogszerű, ha az élet kioltására nem alkalmas. Az Előterjesztés nem szab további korlátokat a védekező intézkedéssel szemben, hanem annak kimunkálását az ítélkezési gyakorlatra bízza.

A megelőző jogos védelem során azonban maga a védekező is kockázatot vállal. Nem zárható ki ugyanis az, hogy a jogtalan támadás végül nem következik be, ám az annak

eshetőségére történő védekező felkészülés mégis büntetőjogilag tilalmazott eredményre vezet. Jogtalan támadás hiányában a megelőző jogos védelem e kockázatát a védekezőnek kell viselnie. Ezért az Előterjesztés a megelőző védekezés büntetlenségét kizárólag jogtalan támadás tényleges bekövetkezése esetére szorítja.

A 27. §-hoz

Jogos védelem esetén a jogtalan támadással szemben jogos védekezés áll. A támadás rendszerint erőszakos magatartás, többnyire személy ellen irányul, de javak ellen is irányulhat. A megtámadott személy akkor jár el jogosan, ha cselekménye a támadás elhárításához szükséges. A jogellenes cselekmény következményeit a támadónak, azaz a jogellenes magatartást kifejtőnek kell viselnie. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a támadót valamilyen sérelem éri, annak következményeiért a védekező nem tehető felelőssé. Így nem tehető felelőssé a jogellenes támadást elhárító személy, ha a védekezéssel gondatlanul okoz bármilyen sérelmet, vagy szándékosan okoz kisebb, azonos vagy nagyobb sérelmet.

Az (1) bekezdés kizárja a jogos védelemben végrehajtott védekező cselekmény büntetendőségét. A jogos védelmi helyzetet – egyezően a hatályos Btk. szabályozásával – a jogtalan támadás alapozza meg. Támadáson a védett jogi tárgy emberi magatartással történő sértését, illetve fenyegetését kell érteni. A támadás objektív ismérve annak jogtalansága. A gyermek, a beszámíthatatlan, a gondatlanul vagy vétlenül eljáró személy támadása is lehet jogtalan. Nincs ellenben jogos védelemnek helye, ha a támadónál jogellenességet kizáró ok állapítható meg. Így például a végszükségben lévővel szemben nem a jogos védelem, hanem szintén csak a végszükség szabályai szerint lehet védekezni.

A jogos védelmi helyzet következő eleme a megtámadott által kifejtett védekezés. A megtámadott védekező cselekménye formailag megvalósítja a Btk. Különös Részének valamelyik tényállását.

A jogos védelem harmadik eleme a támadó és az elhárító cselekmény közötti viszony. Az elhárító cselekmény vonatkozásában a magyar büntetőjog két követelmény vizsgálatát teszi kötelezővé, ez a szükségesség és az arányosság követelménye. A szükségességet az Előterjesztés rögzíti, azonban az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val megegyezően – csak az elhárító cselekmény szükségességére utal. Az Előterjesztés kifejezett célja, hogy ne gátolja az ítélkezési gyakorlat jogalakító szerepét a szükségesség megítélésében. A szükséges módon, illetve szükséges mértékben (arányosság) történő elhárító cselekmény jellemzőinek a kimunkálása ezért továbbra is az ítélkezési gyakorlatra hárul.

Az arányosság fogalmát a törvény nem tartalmazza, azt a bírói gyakorlat alakította ki, és az ítélkezés egységessége biztosítása érdekében a Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelve adott hozzá értékelési szempontokat. Az arányosság kérdését a bíróság minden esetben egyedileg, az ügy részleteinek ismeretében vizsgálja.

A jogos védelmi helyzetben okozott sérelemnek arányosnak kell lennie azzal a sérelemmel, amelyet a jogtalan támadás okozott volna, ha nem hárítják el. Az arányosság nem jelent azonosságot, a vagyoni jogokat érő támadás esetén a védelmi cselekménynek általában az az egy korlátja van, hogy a javak ellen intézett támadás nem hárítható el a támadó életének szándékos kioltásával.

Az Előterjesztés a súlyos, erőszakos bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés biztosítására a jogos védelmi helyzetet kiszélesíti, és törvényi vélelmet állít fel arra, miszerint vannak esetek, amikor a jogtalan támadás oly módon történik, hogy a megtámadott joggal feltételezheti, hogy a támadás az élete ellen irányult, és ilyenkor már a jogtalan támadás körülményei megteremtik a lehetőséget a védekezés szükséges mértékének a túllépésére. Ezekben az esetekben a bíróságnak nem kell vizsgálnia a szükséges mérték kérdését. A törvény úgy rendelkezik, hogy az a személy, akit éjjel támadnak meg, vagy akire fegyverrel támadnak, alappal gondolhatja, hogy a támadás az élete kioltására irányul, és ennek megfelelően választhatja meg a védekezés módját. Ezt a feltételezést a támadók számbeli fölénye is megalapozhatja.

Az Előterjesztés az elhárítás szükséges mértékének a túllépéséért való felelősség vonatkozásában változatlanul hagyja a hatályos Btk.-nak azt a rendelkezését, amely szerint nem büntethető az elkövető, ha az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl. Az ijedtség vagy menthető felindulás tehát továbbra is szubjektív büntethetőséget kizáró ok, amely azonban a beszámítási képességre gyakorolt tényleges hatásától függetlenül minden esetben kizárja a büntethetőséget.

Az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val egyezően – kifejezetten leszögezi, hogy a megtámadottnak nincs kitérési kötelezettsége. A korábbi ítélkezési gyakorlat elsősorban a felmenő, a testvér, a házastárs, az élettárs, a gyermekkorú személy, a terhes nő és a láthatóan kóros elmeállapotú személy támadásával szemben kívánta meg a megtámadottól, hogy a támadás elől térjen ki, feltéve, hogy a kitérés lehetséges és veszélymentes. A legújabb ítélkezési gyakorlat azonban egyre szűkítette e kitérési kötelezettség értelmezését, így különösen a lemenőnek a felmenővel szembeni ilyen kötelezettségét nem állapította meg. A mai társadalmi viszonyok között – különös tekintettel a családon belül elkövetett erőszakos cselekmények megváltozott megítélésére – már nem állja meg a helyét a korábbi, a megtámadott védekezési jogát szűkítő ítélkezési gyakorlat.

A 28. §-hoz

A végszükség – a jogos védelemmel szemben – két jogilag védett érdeknek az összeütközése, ahol az egyiknek a védelme csak a másiknak a megsértésével lehetséges. Ebből a szempontból a végszükség hasonló a jogos védelemhez. Különbség azonban, hogy míg a jogos védelemnél jogtalan támadással szemben védekezik valaki, addig a végszükségben cselekvő személy véletlenül keletkezett, vagy más személy által teremtett veszélyt hárít el. A veszély elhárításának joga mindenkit megillet szükséghelyzetben, valamint gondatlan bűncselekménnyel szemben.

Az Előterjesztés a szükséghelyzetben elkövetetett büntetendő cselekmények megítélésénél is azokat a kriminálpolitikai megfontolásokat érvényesíti, mint a jogos védelemnél. Az Előterjesztés ezért a végszükségre az alábbi – a jogos védelem szabályozásának szerkezetileg megfelelő – új rendelkezéseket fogalmazza meg.

A végszükség tekintetében már a szabályozás szintjén külön kerül meghatározásra a társadalomra veszélyességet, illetve a bűnösséget kizáró végszükség. Ha a veszélyt kisebb, enyhébb sérelem okozásával hárítják el, mint amivel az fenyegetett, a cselekmény nem veszélyes a társadalomra, míg ha a megmentett és a feláldozott jogi tárgy azonos értékű, vagy a sérelem nagyobb, mint a mentett érték, már csak a büntetendő cselekményt elkövető bűnösségének kizárásáról lehet szó.

Az Előterjesztés 28. § (1) bekezdése a társadalomra veszélyességet kizáró végszükséget határozza meg. Világosan kitűnik az (1) bekezdés meghatározásából az is, hogy végszükségről csak valamilyen veszélyhelyzetben lehet szó.

A (2) bekezdés a bűnösséget kizáró végszükséget határozza meg. A (2) bekezdésből félreérthetetlenül kitűnik, hogy a veszélyhelyzetben cselekvő személy büntethetőségét az ijedtség vagy menthető felindulás a beszámítási képességre gyakorolt tényleges hatásától függetlenül minden esetben kizárja. Így nem büntethető az elkövető, ha ijedtségből vagy menthető felindulásból okoz akkora vagy nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett. Az Előterjesztés ezzel az új rendelkezéssel a veszélyhelyzetben lévő személy cselekményének méltányosabb megítélését kívánja előmozdítani, mivel – a jogos védelemhez hasonlóan – itt is mellőzi a korlátlan enyhítés lehetőségét.

További változtatás a hatályos Btk.-hoz képest az, hogy az Előterjesztés a veszélyt előidéző személy felelősségét nem az arányosság keretében vizsgálja, ezért kiveszi az első bekezdésből a veszély előidézőjére vonatkozó rendelkezést. Természetesen nem állapítható meg végszükség annak a javára, aki a veszélyt felróhatóan maga idézte elő. Ezért az Előterjesztés a végszükség megállapítását kizáró (3) bekezdésben helyezi el a veszély előidézőjének a felelősségére vonatkozó rendelkezést. Az Előterjesztés továbbá ugyanitt rendelkezik az egyébként a hatályos Btk.-ban is szereplő azon szabályról, amely szerint nem állapítható meg végszükség annak a javára sem, akinek a veszély vállalása a foglalkozásánál fogva a kötelessége

A 29. §-hoz

Az Előterjesztésben, a hatályos Btk.-val azonosan, büntethetőséget megszüntető okok: az elkövető halála, az elévülés, a kegyelem, a tevékeny megbánás, valamint az előzőeken kívül, a Btk. Általános Részében és Különös Részében is egyaránt találhatóak egyéb büntethetőséget megszüntető okok, továbbá a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) is tartalmaz egyéb okokat a nyomozás megszüntetésére.

Az Előterjesztés nem részletezi külön rendelkezésben az elkövető halálát, mint büntethetőséget megszüntető okot, mivel az elkövető halála értelemszerűen megszünteti a büntethetőséget. Ha a terhelt a büntetőeljárás jogerős befejezése előtt hal meg, a nyomozó hatóság, vagy az ügyész a feljelentést elutasítja, illetőleg a már megindult büntetőeljárást a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság megszünteti.

Szintén nem részletezi külön rendelkezésben az Előterjesztés a kegyelmet, mint büntethetőséget megszüntető okot. A kegyelem – személyi hatálya szerint – lehet közkegyelem és egyéni kegyelem. Közkegyelmet az Országgyűlés gyakorolhat, az egyéni kegyelmezés joga a köztársasági elnököt illeti meg. A kegyelmi jogkör gyakorlójának kegyelmi elhatározása megakadályozza az államot abban, hogy érvényesítse büntetőigényét. A büntetőeljárás szakaszainak megfelelően megkülönböztetünk eljárási kegyelmet, végrehajtási kegyelmet és kegyelmi mentesítést. Büntethetőséget megszüntető ok az eljárási kegyelem, amely a büntetőeljárás jogerős befejezéséig adható.

A hatályos Btk. Általános Részében és Különös Részében egyaránt találhatók a felsorolásban szereplő okokon kívül további büntethetőséget megszüntető okok. Az Általános Rész például büntethetőséget megszüntető okként szabályozza a kísérlettől és az

előkészülettől való önkéntes visszalépést. A különös részi tényállások egyes bűncselekmények vonatkozásában határoznak meg büntethetőséget megszüntető okokat, például nem büntethető az elkövető tartás elmulasztása miatt, ha a tartási kötelezettségnek az első fokú ítélet meghozataláig eleget tesz. A Be.-ben meghatározottak alapján pl. lehetőség van az együttműködő gyanúsítottal szemben is a nyomozás megszüntetésére. A szabatosság azt követeli, hogy a normaszöveg legalább utaljon ezekre a büntethetőséget megszüntető okokra is, ezért az Előterjesztés ezt az *e)* pontban megteszi.

A 30. §-hoz

A büntethetőség elévülése a jogbiztonságot szolgálja azzal, hogy időben korlátozza az állami büntetőigény érvényesítését. A büntetőjog sem a társadalmat, sem az elkövetőt nem kívánja hosszú ideig bizonytalanságban tartani az elkövetett cselekmény jogi megítélését, valamint a felelősségre vonást és annak következményeit illetően. Az elévülés intézményének indoka az, hogy amennyiben a bűncselekmény elkövetése óta hosszabb idő eltelt és a bűncselekmény elkövetését nagyon hosszú idő múlva követi a felelősségre vonás, a büntetés már nem, vagy csak jelentősen csökkent mértékben érheti el a célját. Hosszabb idő eltelte után a felelősségre vonás bűnüldözési szempontból is célszerűtlen, hiszen a bizonyítékok az idő múlásával elenyésznek, és a bizonyítás a várható eredménnyel arányban nem álló megterhelést jelent a büntető igazságszolgáltatási hatóságok számára, valamint a terhelt védekezését is megnehezíti. Végül az elévülés méltányossági szempontokat is szolgál. Nem méltányos az, hogy már feledésbe merült bűncselekményért az elkövető akár élete végéig megbüntethető legyen.

A büntethetőség elévülésével végérvényesen megszűnik a bűncselekmény elkövetőjének büntethetősége. Ha az elévülés beállt, az elkövetőnek alanyi joga keletkezik arra, hogy ne lehessen megbüntetni. Ez az alanyi jog annak következtében nyílik meg, hogy a másik oldalon eredménytelenül telt el az az idő, amelyet az állam a megszabott magának a törvényben a büntető hatalmának gyakorlására, az elkövető üldözésére és megbüntetésére, s ezért az állam büntető igénye megszűnt. A jogban való bizalom elve feltétlenül megköveteli azt, hogy ha egyszer valamely büntethetőséget megszüntető ok bekövetkezett, akkor az elkövetőt ne lehessen újabb törvénnyel ismét büntethetővé nyilvánítani. Közömbös, hogy a büntethetőséget milyen jogi technikával vezetik be ismét – elévült bűncselekmény esetén az elévülés újraindításával, nyugvási vagy félbeszakítási okok utólagos törvényi megállapításával – ennek alkotmányossága ugyanazon megítélés alá esik, mintha a törvény utólag tenne büntetendővé olyan cselekményt, amely az elkövetéskor nem volt bűncselekmény. Az elévült bűncselekményt ugyanis – mivel az állam büntető igénye elenyészett – a büntetőjogi felelősségre vonás szemszögéből ettől kezdve úgy kell tekinteni, mintha eredetileg sem lett volna büntetendő [11/1992. (III. 5.) AB határozat].

Az Előterjesztés a koncepciónak megfelelően súlyosítja az elévülés szabályait a hatályos rendelkezésekhez képest. A büntethetőség elévülésének tartama az Előterjesztés szerint egységesen a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de legalább öt év.

A (2) bekezdés felsorolja azokat a bűncselekményeket, amelyek büntethetősége nem évül el. Ezek olyan súlyos bűncselekmények, amelyek esetében az állam fenntartja büntetőigénye érvényesítésének a lehetőségét tekintet nélkül az idő múlására. Ilyen cselekménynek minősülnek az Előterjesztés szerint az emberiesség és béke elleni, továbbá a háborús bűncselekmények.

Az Előterjesztés – a hatályos Btk-tól eltérően – nem nevesíti külön az 1945. évi VII. törvénnyel törvényerőre emelt és az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelettel módosított és kiegészített 81/1945. (II. 5.) ME rendelet 11. §-ának 5. pontjában és 13. §-ának 2. pontjában meghatározott háborús bűntetteket, tekintettel arra, hogy ezek a bűncselekmények a Különös Részben a háborús bűntettek között kerülnek elhelyezésre, és az Előterjesztés szerint a háborús bűntettek nem évülnek el. Nem évül el továbbá a népirtás, és az emberiesség elleni más bűncselekmények.

A hatályos Btk. egyes életfogytig tartó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények elévülési idejét húsz évben állapítja meg, míg másokat kiemelve ebből a körből az el nem évülő bűncselekmények közé sorol. Az Előterjesztés ezt megszünteti, és az egyszerűsítést és súlyosítást szem előtt tartva egységesen úgy rendelkezik, hogy nem évül el az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmények büntethetősége.

Az európai uniós jogharmonizációs szempontokra figyelemmel az emberkereskedelem, illetve a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények vonatkozásában az elévülési időt az általánostól eltérően kell meghatározni azért, hogy a sértettnek a tizennyolcadik életévének betöltése után is legyen lehetősége feljelentés megtételére vagy magánindítvány megtételére, amennyiben azt korábban az arra jogosult nem tette meg.

A 31. §-hoz

Az Előterjesztés az elévülés kezdő napjának számításáról a hatályos szabályozással egyezően rendelkezik. Az *a)* pont a befejezett bűncselekményekre vonatkozik, ahol az elévülés akkor kezdődik, amikor a bűncselekmény törvényi tényállásának minden eleme megvalósult. Ez materiális bűncselekmények esetében az eredmény bekövetkezését is feltételezi. Figyelmet érdemel, hogy a vegyes mulasztásos bűncselekmények ez alá a pont alá tartoznak.

A *b)* pont a kísérlet és az előkészület miatti büntethetőség elévüléséről szól. Itt az elévülés kezdőnapja az a nap, amikor az ezeket megvalósító cselekmény véget ért.

A *c)* pont a tiszta mulasztásos bűncselekményekre vonatkozik. Az ilyen bűncselekmények büntethetőségének az elévülése azon a napon kezdődik, amikor az elkövető még az e törvényben meghatározott következmény nélkül eleget tudott volna tenni kötelességének.

A *d)* pont az ítélkezési gyakorlatban állapot bűncselekményeknek hívott bűncselekményekre vonatkozik. Ezek büntethetőségének az elévülése a jogellenes állapot megszűnésének napján kezdődik.

A 32. §-hoz

Az elévülés félbeszakadására és nyugvására vonatkozó rendelkezések az elmúlt években többször változtak. A változtatásokat részben a Magyarország által vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek, részben pedig a magyarországi jogi környezet átalakulása indokolta. A hatályos Btk. így korszerűsített rendelkezései nem szorulnak revízióra. Az Előterjesztés ezért csak a jogbiztonság követelményére tekintettel néhány kisebb jelentőségű módosítást hajt végre.

Az elévülést az (1) bekezdés szerint is rendszerint félbeszakítja a büntetőügyekben eljáró szerveknek az elkövető ellen a bűncselekmény miatt foganatosított büntetőeljárási cselekménye. Az Előterjesztés a normavilágosság követelményének tesz eleget azzal, hogy megnevezi azokat a büntetőügyekben eljáró szerveket, amelyek cselekménye megszakítja az elévülést, így nevesíti a bíróságot, az ügyészt, valamint a nyomozó hatóságot, figyelemmel arra is, hogy a hatályos Btk. büntető ügyekben eljáró hatóságot említ és a bíróság nem hatóság.

A Legfelsőbb Bíróság 1/2005. BJE számú büntető jogegységi határozatára tekintettel az (1) bekezdés úgy rendelkezik, hogy az elévülést a büntetőügyekben eljáró szerveken kívül a nemzetközi vonatkozású ügyekben az igazságügyért felelős miniszternek, valamint a kiadatási és átadási eljárás során a külföldi hatóságnak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt foganatosított büntetőeljárási cselekménye is félbeszakítja.

A mentességet élvező személyek ügyében elrendelt eljárás lényeges szabályait a Be. tartalmazza, és külön-külön határozza meg a közjogi tisztség betöltésén alapuló mentesség, valamint a nemzetközi jogon alapuló mentesség szabályait. A közjogi tisztséget betöltő személyek körét külön törvény határozza meg.

A (2) bekezdés az elévülés határidejének a közjogi tisztség betöltésén alapuló mentesség miatti nyugvásával kapcsolatban csupán technikai változtatásokat tartalmaz: elhagyja az eljárás megindításához vagy folytatásához való hozzájárulás meg nem adására történő utalást, tekintettel arra, hogy ilyen szabály már nem létezik.

A büntetőeljárás felfüggesztésének tartama a (3) bekezdés szerint nem számít be az elévülés határidejébe. Az Előterjesztés a fogalmi pontosság és az egységes szóhasználat miatt (3) bekezdésében az elmebeteg szót kóros elmeállapotúra változtatja.

Az elévülés félbeszakadása és nyugvása esetére a határidők számításának szabályait a (4) bekezdés a hatályos Btk.-val azonosan határozza meg azzal a kiegészítéssel, hogy a próbára bocsátás próbaidejének tartama mellett a vádemelés elhalasztásának tartama, továbbá a jóvátételi munka tartama sem számít be az elévülés idejébe.

A 33. §-hoz

Az Európai Unió Tanácsának a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB számú kerethatározatának 10. cikke értelmében minden tagállamnak törekednie kell arra, hogy ösztönözze a sértett és az elkövető közötti közvetítést, valamint köteles biztosítani azt, hogy a közvetítés eredményeként létrejött megállapodásokat a büntetőügyekben vegyék figyelembe. A kerethatározat szerint a közvetítői eljárás rendeltetése az, hogy a sértettet kedvezőbb helyzetbe hozza a büntetőeljárásban. A kerethatározatot átültető 2006. évi LI. törvény hatályon kívül helyezte a cselekmény társadalomra veszélyességének megszűnését, mint büntethetőséget megszüntető okot, és helyébe 2007. január 1. napjától a tevékeny megbánás jogintézményét iktatta be.

Ennek a jogintézménynek a kriminálpolitikai kiindulópontja az, hogy a tevékeny megbánás alapvetően a sértett érdekeit szolgálja. Ezért a jogalkotó arra törekszik, hogy előmozdítsa a közvetítői eljárás lehető legszélesebb körű alkalmazását. A sikeres közvetítői eljárás eredményét a jogalkotó az elkövetett bűncselekmény súlyától függően honorálja vagy

a büntethetőség megszűnésével, vagy a büntetés korlátlan enyhítésének a lehetőségével. Ennek megfelelően az Előterjesztés két területén szabályozza a tevékeny megbánást. Egyrészt a büntetőjogi felelősség szabályai között (büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánás), másrészt a büntetés kiszabására vonatkozó fejezetben (a büntetés korlátlan enyhítését lehetővé tevő tevékeny megbánás).

Az (1) bekezdés határozza meg a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánás feltételeit. A büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánásnak négy feltétele van. Az Előterjesztés meghatározza azokat a bűncselekményeket, amelyek esetében lehetőséget ad büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánásra. Az Előterjesztés meghatározott bűncselekménytípusokra korlátozza a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánást, ennek megfelelően utal a Btk. Különös Rész egyes fejezeteire. Az Előterjesztés széles teret biztosít a sértetti érdekek figyelembe vételére, hiszen valamennyi személy elleni, közlekedési vagy vagyon elleni vétség, illetve ezen bűncselekmények háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetéssel fenyegetett bűntette esetén lehetőséget ad a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánásra.

A büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánásnak az (1) bekezdésben rögzített feltétele, hogy annak csak a vádemelésig megtett beismerés esetén van helye. Amennyiben a terhelt a vádemelésig beismerő vallomást tett, az ügyész dönthet úgy, hogy közvetítői eljárásra utalja az ügyet. A sikeres közvetítés esetén a bűnügy még a vádemelést megelőzően, ügyészi szakban lezárul az eljárás tevékeny megbánás miatti ügyészi megszüntetésével. Ha a vádemelést megelőzően a terhelt beismerő vallomást tett, akkor az ügyet a bíróság is közvetítői eljárásra utalhatja. Ebben az esetben a sikeres mediációt követően a bíróság szünteti meg tevékeny megbánás miatt az eljárást.

A büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánás harmadik feltétele a közvetítői eljárásban való részvétel. A közvetítői eljárás önkéntességen alapul. Közvetítői eljárásra csak akkor kerül sor, ha azt a sértett és az elkövető egyaránt kéri.

Az (1) bekezdés alapján a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánás negyedik, utolsó feltétele a bűncselekménnyel okozott sérelemnek a sértett által elfogadott módon és mértékben történő jóvátétele. Az Előterjesztés ezzel egyértelművé teszi, hogy a tevékeny megbánás elengedhetetlen feltétele a beismerés mellett a jóvátétel módjában való megegyezés és maga a jóvátétel. Jóvátétel alatt bármilyen, a sértett által elfogadott módon és mértékben meghatározott szolgáltatást kell érteni. Természetesen a szélesebb értelemben vett jóvátétel körébe tartozik az okozott kárnak a sértett részére a sértett által elfogadott módon és mértékben történő megtérítése is, ami lehet akár részbeni kártérítés, vagy járadékfizetésben való megegyezés. Fontos azonban rámutatni arra, hogy a tevékeny megbánásnak nem elsődleges célja a pénzbeli kiegyenlítés, ez csupán az egyik lehetséges jóvátételi cselekmény.

Az (1) bekezdésben megfogalmazott feltételek együttes megvalósulása esetén az állam lemond büntető igényéről, és elsőbbséget biztosít a sértett érdekeinek és a helyreállító szempontok érvényesülésének. Részben ezt a célt szolgálja az Előterjesztés azon új rendelkezése is, amely lehetővé teszi, hogy amennyiben az elkövető már a közvetítői eljárást megelőzően jóvátételt teljesített a sértett felé, azt utólagosan – közvetítői eljárás keretében – megállapodásba lehessen foglalni és az eljárást meg lehessen szüntetni. Ily módon a sértett kára gyorsabban megtérülhet, és nem állhat elő az a helyzet, hogy az elkövető ugyan már röviddel az elkövetést követően teljesítené a jóvátételt a sértett számára, de – mivel a hatályos

szabályozás alapján ebben az esetben utólag már nem lehetne közvetítői eljárást lefolytatni, és az eljárást megszüntetni – megvárja a közvetítői eljárás lefolytatását.

A (2) bekezdésben foglaltak értelmében az ötévi szabadságvesztésénél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények esetében is van lehetőség tevékeny megbánásra, ilyenkor azonban a tevékeny megbánás csupán a büntetés korlátlan enyhítését teszi lehetővé.

A (3) bekezdés a tevékeny megbánást kizáró okokat határozza meg. Így nincs helye büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánásnak, ha az elkövető többszörös vagy különös visszaeső, ha a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, illetve, ha bűncselekménye halált okozott, továbbá, ha a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt vagy a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélése után, a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt, illetőleg próbára bocsátás vagy vádemelés elhalasztásának tartama alatt követte el. Nem lehet közvetítői eljárást alkalmazni akkor sem, ha ez elkövető korábban szándékos bűncselekmény elkövetése miatt közvetítői eljárásban vett részt, és ennek eredményeként vele szemben az eljárást megszüntették, vagy a büntetését enyhítették és az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig két év még nem telt el.

Szélesíteni indokolt a közvetítői eljárás megengedhetőségét, így nem lesz akadálya a közvetítői eljárásnak, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményekkel szorosan összefüggő, vagy halmazatban álló más (nem súlyosabb büntetési tétellel fenyegetett) bűncselekmény is megvalósult. Továbbá indokolt, hogy olyan esetekben, amikor nincs sértett, de az ügyész perindításra jogosult, az ügyész vagy más állami hatóság (fogyasztóvédelem, környezetvédelem) is kerülhessen alkupozícióba, és közvetítői eljárást lehessen lefolytatni.

A 34. §-hoz

A cselekmény büntetendőségét és az elkövető büntethetőségét kizáró vagy korlátozó okok, valamint a büntethetőséget megszüntető okok mellett a büntethetőségi akadályok harmadik csoportját a felelősségre vonást akadályozó körülmények alkotják. Ezek jogi természetüket tekintve heterogén jellegűek, részben anyagi, részben eljárási jogi akadályok. Az ezen harmadik csoportba tartozó akadályok nem zárják ki az elkövetett cselekmény bűncselekményi jellegét, de egyaránt akadályai a büntethetőségének és a büntetőeljárásnak. A Btk. egyes bűncselekmények esetén meghatározott személy akaratától, illetve akaratnyilatkozatától teszi függővé, hogy a cselekmény miatt büntetőeljárás induljon. A büntetőjogi felelősségre vonást kizáró okok esetében az elkövetéskor a bűncselekmény valamennyi törvényi ismérve megvalósul, de hiányzik az elkövető felelősségre vonását eredményező eljárás megindításához és lefolytatásához a törvény által megkövetelt további feltétel, vagyis a meghatározott személy akaratnyilatkozata.

A büntethetőségi akadályok e csoportjába tartozik a magánindítvány, a feljelentés hiánya, továbbá a diplomáciai mentesség, a mentelmi jog, illetőleg az egyéb személyes mentesség.

A hatályos Btk. Általános Része nem rendelkezik valamennyi felelősségre vonást akadályozó körülményről, vagy azért, mert arról a Különös Rész az egyes konkrét bűncselekményeknél rendelkezik, vagy azért, mert azt külön törvények szabályozzák. A hatályos Btk. Általános Része a diplomáciai és az egyéb nemzetközi jogon alapuló

mentességről a büntető törvény hatályára vonatkozó szabályok között, a magánindítványról pedig a büntethetőséget kizáró okokat szabályozó fejezetben rendelkezik.

Az Előterjesztés változtat ezen a szabályozási megoldáson. Egyrészt – a nemzetközi jogon alapuló mentességet kivéve – külön fejezetben szabályozza a büntethetőségi akadályok e csoportját, elismerve a büntetőjog-tudomány és a gyakorlat által egységesen elfogadott felosztást. Másrészt az Előterjesztés a magánindítvány mellett a feljelentést is szabályozza az Általános Rész rendelkezései között, ugyanebben a fejezetben.

A mentelmi jogot nem a büntetőjog, hanem más jogágba tartozó jogszabályok szabályozzák, ezen az Előterjesztés sem változtat. Az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény alapján az országgyűlési képviselőt csak tettenérés esetén lehet őrizetbe venni, és ellene csak az országgyűlés előzetes hozzájárulásával lehet büntetőeljárást, valamint szabálysértési eljárást indítani, vagy folytatni, továbbá büntető eljárásjogi kényszerintézkedést alkalmazni. Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény értelmében az alapvető jogok biztosát és helyettesét, a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény alapján a hivatásos bírót, az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény alapján pedig a legfőbb ügyészt és az ügyészeket az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg.

Az alapvető jogok biztosa, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, valamint a legfőbb ügyész mentelmi jogának felfüggesztése tárgyában az Országgyűlés dönt. A hivatásos bíró mentelmi jogának felfüggesztése tárgyában az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökének javaslatára a köztársasági elnök, az ügyész mentelmi jogának felfüggesztése tárgyában pedig a legfőbb ügyész rendelkezik döntési jogosultsággal. Az Országgyűlés, a köztársasági elnök és a legfőbb ügyész aktusának hiánya akadálya a felelősségre vonásnak.

A 35. §-hoz

A magánindítvány az előterjesztésére feljogosított személy olyan nyilatkozata, amelyben kifejezésre juttatja az elkövető felelősségre vonására és megbüntetésére vonatkozó akaratát. A hatályos Btk. Általános Részével egyezően az Előterjesztés sem határoz meg formai követelményeket a magánindítvánnyal szemben, annak lényege, hogy a sértett akaratnyilvánítását tartalmazza, amelyet mindig a tartalma szerint kell megítélni.

A Btk. Különös Részében meghatározott esetekben a magánindítvány a büntethetőség feltétele, hiánya büntethetőségi akadály. Ezek az esetek kivételt képeznek azon elv alól, miszerint a bűncselekmények hivatalból üldözendők. A kizárólag magánindítványra való büntethetőség jogpolitikai indoka egyes esetekben a bűncselekmény nem kiemelkedő tárgyi súlya, amikor is az állam a sértettre bízza annak eldöntését, hogy akarja-e az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását.

Eljárásjogi szempontból a magánindítványra üldözendő cselekmények egy része magánvádas, vagyis a vádat a sértett képviseli, de azt az ügyész átveheti. A magánindítványra üldözendő bűncselekmények többsége azonban közvádas, azokban a vádat az ügyész képviseli.

A magánindítvány előterjesztésére kizárólag a cselekvőképes sértett jogosult. A cselekvőképességet a polgári jog szabályai rendezik. Abban az esetben, ha a sértett korlátozottan cselekvőképes, a törvényes képviselője és a gyámhatóság is előterjesztheti a

magánindítványt, míg a sértett cselekvőképtelensége esetén csak a törvényes képviselője vagy a gyámhatóság jogosult a magánindítvány előterjesztésére. A gyámhatóság terjesztheti elő a magánindítványt akkor is, ha a bűncselekményt a sértett sérelmére a törvényes képviselője követte el.

Ha a magánindítvány előterjesztésére jogosult sértett meghal, a sértett hozzátartozója jogosult a magánindítvány előterjesztésére. Kegyeletsértés miatt a magánindítványt a meghalt személy hozzátartozója és örököse terjesztheti elő.

A jogosulttól származó, ismeretlen tettes ellen tett feljelentés minden esetben joghatályos magánindítványnak minősül. Továbbá bármelyik elkövetővel szemben előterjesztett magánindítvány valamennyi elkövetőre hatályos.

Az Előterjesztés a hatályos Btk.-val megegyezően rögzíti, hogy a magánindítvány nem vonható vissza.

A magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidőt és a magánindítvánnyal összefüggő további eljárási szabályokat a Be. határozza meg.

A 36. §-hoz

A hatályos Btk. csak a Különös Részben, az igazságszolgáltatás elleni egyes bűncselekmények, a hamis vád és a hamis tanúzás vonatkozásában szabályozza a kizárólagos feljelentési jogot. Az, hogy kizárólagos feljelentési jog esetén a feljelentés hiánya megakadályozza a felelősségre vonást, jelenleg egyedül a Be. a feljelentés elutasítására és a nyomozás megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseiből állapítható meg. Az Előterjesztés megteremti a kizárólagos feljelentési jog esetén a feljelentés hiánya büntethetőségi akadály általános részi alapjait.

Az Előterjesztés rendelkezése értelmében a büntető törvényben meghatározott esetekben a bűncselekmény csak az arra jogosult által tett feljelentésre büntethető. Az Előterjesztés ezzel egyértelművé teszi azt, hogy a hivatalból való eljárás elvétől kizárólag a büntető törvényben rögzített esetekben lehet eltérni. A kizárólagos feljelentési jogot a Be-ben meghatározott módon lehet gyakorolni.

A 37. §-hoz

A büntetendő cselekményt megvalósító bűnelkövetővel szemben büntetőjogi jogkövetkezményt kell alkalmazni. Ez a fejezet összefoglalja a büntetései rendszert alapvetően meghatározó, a büntetési nemekre, azok mértékére és alkalmazásuk feltételeire vonatkozó általános rendelkezéseket.

A büntetőjogi jogkövetkezmények új rendszerének kialakítását az határozza meg, hogy milyen feladatot kell a szankciórendszernek betöltenie. A rosszallást is maga után vonó arányos viszonzás és a prevenció mellett mára elfogadottá vált az, hogy a büntetőjogi jogkövetkezmény a sértett, illetve a megsértett közösség kiengesztelését is szolgálja. Az Előterjesztésnek ezért az a kifejezett célja, hogy nagyobb teret biztosítson a helyreállító igazságszolgáltatás eszközrendszerének. Ennek megfelelően, a súlyos bűncselekmények esetében, illetve a fokozottan veszélyes elkövetőkkel szemben az állami büntetőhatalmat megtestesítő büntetőjogi szigort kell érvényesíteni, míg a kisebb súlyú bűncselekmények

esetében a sértetti érdekeket az állam büntetőigénye elé kell helyezni és az elkövetőt jóvátételre kell ösztönözni.

Az Előterjesztés a büntetéseken belül megtartja a hatályos szabályozás felosztását büntetésekre és mellékbüntetésekre.

Az Előterjesztés a következő büntetési nemeket különbözteti meg: szabadságvesztés, elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás, kiutasítás. Az Előterjesztés egyedüli mellékbüntetésként szabályozza a közügyektől eltiltást, amely a hatályos Btk. szerint is kizárólag járulékos szankció.

Az Előterjesztés a büntetési nemek felsorolásában az első négy büntetési nemnek erősségi sorrendet tulajdonít a súlyosítási tilalom szempontjából. Ennek megfelelően a büntetések felsorolásában az első négy helyen – egymáshoz képest erősségi sorrendben – az a négy büntetés szerepel, amely mögött a szabadságelvonás lehetősége húzódik meg. Az ezeket követő büntetések felsorolása már nem jelent erősségi sorrendet, mert mindig az egyedi eset körülményeitől függ, hogy melyik jelent az elkövetőre súlyosabb joghátrányt.

Az Előterjesztés megtartja a büntetések és az intézkedések hatályos Btk.-val egyező kombinációit. Az Előterjesztés differenciált szankcionálási rendszer kialakítására törekszik, az a célja, hogy az alkalmazandó szankciók típusa, súlya, szigora jobban illeszkedjen a bűncselekmény súlyához, jellegéhez és az elkövető személyi körülményeihez. A differenciálás megteremtését szolgálja a büntetések kombinált alkalmazásának rugalmasabbá tétele. Az Előterjesztés szerint szélesedik a szabadságelvonással járó, valamint a szabadságelvonással nem járó büntetőjogi jogkövetkezmények alkalmazásának a lehetősége is. Az Előterjesztés a büntetések egymás mellett történő kiszabásának szinte korlátlan lehetőségét adja az ítélő bíró kezébe. Továbbra is lehetséges többfajta eltiltást tartalmazó büntetés együttes kiszabása, sőt, ezek közül bármelyik, de akár a kettő együtt is kiszabható pénzbüntetéssel kombinálva, és továbbra is lehetséges lesz bármelyik eltiltást tartalmazó büntetés önállóan, illetve szabadságvesztés, vagy közérdekű munka büntetés mellett történő kiszabása is, ezzel az Előterjesztés a hatályos jog adta lehetőségeket messze meghaladó mértékben szolgálja az egyéniesítést és a differenciált büntetéskiszabást.

Az egyéniesítést szolgálja az is, hogy ha a Különös Részben foglalt rendelkezések szerint egy bűncselekmény elzárással büntetendő, ehelyett vagy emellett a szabadságvesztésen kívül más büntetés is kiszabható.

A (4) bekezdés a büntetések együttes alkalmazása alóli kivételeket állapítják meg. Így szabadságvesztés mellett – e büntetés jellegénél fogva – nem lehet elzárást vagy közérdekű munkát elrendelni, valamint kiutasítás mellett nem szabható ki közérdekű munka és pénzbüntetés.

A 38. §-hoz

A szabadságvesztés a legáltalánosabb büntetési nem, szükségességét indokolja, hogy a legerőteljesebb visszatartó hatású büntetés. A szabadságvesztés büntetésnek a Btk. szankciórendszerében elfoglalt központi helyének oka, hogy sokoldalú, és a büntetési célok megvalósítására alkalmas büntetési nem. A szabadságvesztésnek a büntetési célok elérésére való alkalmasságát biztosítja e büntetési nem törvényi szabályozásának, kiszabásának és

végrehajtásának a megfelelő differenciálása. Ez a differenciálás többek között abban nyilvánul meg, hogy a szabadságvesztés különböző tartamban, eltérő végrehajtási fokozatokban, különböző módon és végrehajtási rendben alkalmazható. A további differenciálást szolgálják a feltételes szabadságra bocsátásra, a végrehajtás felfüggesztésére és a pártfogó felügyelet alkalmazhatóságára vonatkozó szabályok is.

A szabadságvesztés büntetés törvényi szabályozása az egyik legfontosabb jellemzőjével, a tartamának a meghatározásával kezdődik. Az Előterjesztés alapján a szabadságvesztés határozott tartamú vagy pedig életfogytig tart. Az életfogytig tartó szabadságvesztés határozatlan tartamú, határozatlansági mozzanata, hogy e büntetés az elítélt élete végéig is tarthat, ennek időpontja pedig előre nem meghatározható.

A 39. §-hoz

A szabadságvesztés egységes büntetési nem, és az egyes bűncselekményekre a Különös Részben megállapított büntetési nem is szabadságvesztés.

A szabadságvesztés büntetés végrehajtásában már eltérések vannak, az egyéniesítés elve a szabadságvesztés különböző fokozatokban való végrehajtását igényli. Ennek megfelelően az Előterjesztés három végrehajtási fokozatot különböztet meg, a fogházat, a börtönt és a fegyházat. A három végrehajtási fokozatot indokolja, hogy az elítéltek döntő többsége is három alapvető csoportba illeszkedik: a többszörös visszaesők és a súlyos bűncselekményt elkövetők, a korábban már büntetett (többnyire visszaeső) elkövetők, és a gondatlan bűncselekmény miatt, valamint szándékos bűncselekmény miatt rövidebb tartamú szabadságvesztésre ítéltek. Ezen kívül a háromnál több fokozat megállapítása a szabályozást bonyolulttá tenné, és az egyes fokozatok között már nem lehetne érdemi különbséget tenni.

A büntetés-végrehajtási fokozatot a bíróság az ítéletben határozza meg a törvényi feltételek és keretek alapján. Az egyéniesítés megfelelő érvényesülése érdekében az Előterjesztés lehetővé teszi, hogy a bíróság indokolt esetben egy fokozattal enyhébb, vagy egy fokozattal szigorúbb végrehajtási fokozatot határozzon meg. E rendelkezés a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltekkel szemben, valamint az erőszakos többszörös visszaesőkkel szemben kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés esetén nem alkalmazható.

A 40. §-hoz

Az Előterjesztés 40. §-a rögzíti a szabadságvesztés büntetés generális minimumát, azaz a legrövidebb, és generális maximumát, azaz a leghosszabb tartamát. A Különös Részben minden egyes bűncselekményi tényállás tartalmazza a speciális maximumot, a speciális minimum azonban nem szerepel minden tényállásnál, ilyen esetekben a generális minimum az irányadó. A generális minimum alól törvény engedhet kivételt, így például fiatalkorú elkövetők vonatkozásában, vagy a közérdekű munka, illetve a pénzbüntetés szabadságvesztésre történő átváltoztatása esetén.

Az Előterjesztés a szabadságvesztés legrövidebb tartamát – az elzárás maximumára figyelemmel – három hónapban, a leghosszabb tartamát húsz évben határozza meg, míg – a szigorítás elvének megfelelően – a bűnszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve halmazati vagy összbüntetés esetén huszonöt évre emeli.

A 41. §-hoz

A bíróság ítéletében a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának fokozatát fogházban, börtönben vagy fegyházban határozza meg. A végrehajtási fokozatról való rendelkezés mellőzhetetlen minden esetben, amikor a bíróság büntetésként szabadságvesztést szab ki, tehát akkor is, amikor a szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre felfüggeszti.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának meghatározásánál az Előterjesztés jelentőséget tulajdonít annak, hogy a szabadságvesztést vétség vagy bűntett miatt szabták ki, továbbá a bűncselekmény súlyát, jellegét, a kiszabott büntetés mértékét és a bűnelkövető előéletét is figyelembe veszi.

A szabadságvesztés legenyhébb végrehajtási fokozata a fogház, ami a vétség miatt kiszabott szabadságvesztés általános végrehajtási fokozata. Azok az elkövetők, akiknek a cselekménye csekélyebb fokban veszélyes a társadalomra vagy gondatlan bűncselekményt követtek el, életfelfogásukban, erkölcsi értékrendjükben még nem mutatnak bűnözői életmódra történő beállítottságot ezért indokolt őket a végrehajtás során – a speciális prevenció eredményessége érdekében is – megóvni a visszaesők káros hatásától.

A börtön a fogháznál eggyel szigorúbb végrehajtási fokozat, a bűntett miatt kiszabott szabadságvesztés általános végrehajtási fokozata. Börtön fokozatban kell végrehajtani a visszaesőkkel szemben vétség miatt kiszabott szabadságvesztés büntetést is, mivel a fogház viszonylag enyhe végrehajtási rendje nem alkalmas azok nevelésére, akik korábban már töltöttek szabadságvesztés büntetést.

A szabadságvesztés legszigorúbb végrehajtási fokozata a fegyház, amit azokkal az elkövetőkkel szemben indokolt alkalmazni, akik olyan súlyos bűncselekményt követtek el, ami nagyfokú társadalomellenes beállítottságot tükröz, valamint a többszörös bűnelkövetőkkel szemben, akiket fokozott bűnözési szándék, kitartó bűnelkövetői magatartás jellemez.

Az Előterjesztés rendelkezései szerint fegyházban kell végrehajtani a hároméví vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztés büntetést, ha azt jelentős tárgyi súlyú bűncselekmény miatt szabták ki, ezeket a bűncselekményeket a (3) bekezdés *a)* pontja meghatározza.

Fegyházban kell végrehajtani a többszörös visszaesővel szemben kiszabott kétévi vagy ezt meghaladó tartamú szabadságvesztés büntetést, mivel a többszörös visszaesők a bűnismétlők legveszélyesebb csoportját alkotják, a bűnismétléstől való visszatartásukhoz szigorú végrehajtási rend szükséges. Ezen okok alapján, szintén fegyházban kell végrehajtani a kétévi vagy ezt meghaladó tartamú szabadságvesztés büntetést a bűncselekményt bűnszervezetben elkövetőkkel szemben.

A 42. §-hoz

Az Előterjesztés abból indul ki, hogy a büntetés-végrehajtás egész folyamatának részletes szabályozása külön törvényre tartozik. Mivel azonban a szabadságvesztés büntetés lényege, a szabadságelvonás tényleges tartama csak a feltételes szabadságra bocsátás figyelembe vételével állapítható meg, az Előterjesztés tartalmazza a feltételes szabadságra bocsátás feltételeit.

A feltételes szabadságra bocsátás alapgondolata az elítéltnek a társadalomba való visszavezetése, a szabad életbe történő beilleszkedés elősegítése. A feltételes szabadság a bíróság számára korrekciós lehetőség, az elítélt számára pedig perspektívát nyújt, ugyanakkor átmenetet és próbatételt is jelent a társadalomba való visszailleszkedéshez. A feltételes szabadság lehetősége a büntetés-végrehajtás rendjének megtartására ösztönzi az elítéltet.

A feltételes szabadságra bocsátással a szabadságvesztés büntetés ténylegesen végrehajtandó része csökken. A feltételes szabadságra bocsátás alkalmazásának objektív feltétele a szabadságvesztés büntetés meghatározott tartamú részének kitöltése. A feltételes szabadságra bocsátás időpontja az Előterjesztés szerint – az eddigiektől eltérően nem a végrehajtási fokozathoz, hanem – az elkövető előéletéhez igazodik, tekintettel arra, hogy azok az elkövetők, akik még korábban nem követtek el vagy csak viszonylag régebben követtek el olyan bűncselekményt, amely miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték őket, nagy valószínűséggel könnyebben és hamarabb visszailleszkednek a társadalomba és törvénytisztelő életmódot folytatnak, ha korábban feltételes szabadságra kerülhetnek. Feltételezhető, hogy az ő vonatkozásukban a feltételes szabadság is eredményesen telik el.

Az Előterjesztés új rendelkezésként vezeti be, hogy öt évet meg nem haladó szabadságvesztés kiszabása esetén – különös méltánylást érdemlő esetben – a bíróság ítéletében akként rendelkezhet, hogy az elítélt a büntetés fele részének letöltése után feltételes szabadságra bocsátható. Ez a rendelkezés is azt célozza, hogy a nem bűnöző beállítottságú elkövetők minél hamarabb visszailleszkedhessenek a társadalomba. A személyükben rejlő fokozott társadalomra veszélyességre tekintettel ez a rendelkezés a többszörös visszaesőkkel szemben nem alkalmazható.

A három hónap minimális tartam letöltése előtt egyáltalán nem bocsátható feltételes szabadságra az elítélt. Ennek indoka az, hogy az elítéltnek a meghatározott minimumot el kell töltenie a büntetés-végrehajtási intézetben ahhoz, hogy megalapozottan állást lehessen foglalni a feltételes szabadságra bocsátás kérdésében.

A feltételes szabadságból kizáró okokat a (4) bekezdés határozza meg azon elkövetők vonatkozásában, akiknél a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének magadása eleve indokolatlan, illetve célszerűtlen, mivel nincs megfelelő alap annak feltételezésére, hogy a büntetés célja a szabadságvesztés büntetés teljes kiállása nélkül is elérhető.

A 43. §-hoz

Az Előterjesztés meghatározza a feltétes szabadság tartamát és előírja a feltételes szabadság megszüntetésének a feltételeit.

Az (1) bekezdés szerint a feltételes szabadság tartama azonos a büntetés még hátralevő részével, de legalább egy év. A gyakorlati tapasztalat azt mutatja, hogy legalább egy éves időt kell megvizsgálni ahhoz, hogy megállapítható legyen, hogy az elítélt visszailleszkedése a társadalomba sikeres volt-e, valamint, hogy a feltételes szabadságra bocsátása óta eltelt idő alatt normakövető magatartást tanúsított-e. Az Előterjesztés ezért megtartja a hatályos Btk.-nak a feltételes szabadság minimális egy éves tartamára vonatkozó rendelkezését.

Az Előterjesztés új rendelkezésként beiktatja azt, hogy a bíróság ítéletében a feltételes szabadság tartamát egy évtől három évig terjedő idővel meghosszabbíthatja, ha ítéletében úgy

rendelkezik, hogy az elítélt a büntetése fele részének kitöltése után feltételes szabadságra bocsátható.

Az Előterjesztés továbbra is fenntartja a hatályos Btk.-nak azt a rendelkezését, hogy ha a szabadságvesztés hátralevő része egy évnél rövidebb, és végrehajtását nem rendelték el, a büntetést – a feltételes szabadság letelte után – a hátralevő rész utolsó napjával kell kitöltöttnek tekinteni.

A 44. §-hoz

Az Előterjesztés rendelkezik a feltételes szabadság megszüntetésének az eseteiről is.

Az (1) bekezdés rendelkezik a feltételes szabadság megszüntetésének kötelező, a (2) bekezdés a bíróság mérlegelésétől függő eseteiről. Eszerint a bíróság a feltételes szabadságot köteles megszüntetni, ha az elítéltet az ítélet jogerőre emelkedését követően elkövetett bűncselekmény miatt a feltételes szabadság tartama alatt, vagy a feltételes szabadság alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik. Ha pedig az elítéltet egyéb büntetésre ítélik, a bíróság a feltételes szabadságot – mérlegelése alapján – megszüntetheti.

Ha a bíróság bármilyen okból megszüntette a feltételes szabadságot, akkor az elítélt nem csupán a még hátralevő résznek, hanem a feltételes szabadság egész tartamának megfelelő időt köteles büntetés-végrehajtási intézetben tölteni. Az Előterjesztés ezt azzal fejezi ki, hogy a feltételes szabadság megszüntetése esetén a feltételes szabadságon eltöltött idő nem számít be a szabadságvesztésbe.

A (4) bekezdés rendelkezése szerint, ha a feltételes szabadság tartama alatt az elítélten olyan bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztést kell végrehajtani, amelyet a korábbi ítélet jogerőre emelkedése előtt követett el, a szabadságvesztés végrehajtása a feltételes szabadságot félbeszakítja, és a bíróság a feltételes szabadság folytatásának legkorábbi időpontját az utóbb kiszabott szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság időpontjáig, illetve ha az utóbb kiszabott szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárt – a szabadságvesztés végrehajtásának időtartamáig elhalasztja.

A 45. §-hoz

Az életfogytig tartó szabadságvesztés hatályos büntetőjogunkban a legszigorúbb büntetési nem, vagylagos büntetés az öt, illetve tíz évtől húsz évig terjedő szabadságvesztés büntetés mellett. A vagylagos büntetéskénti meghatározásából következően kivételes jellegű büntetésnek tekintendő.

Az Előterjesztés a hatályos Btk.-val egyezően az elkövető huszadik életévében határozza meg azt az életkort, amely felett helye lehet életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabásának. A (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztést fegyházban kell végrehajtani.

A 46. §-hoz

Az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés határozatlan tartamú, mivel tartalmaz határozatlansági mozzanatot – az elítélt élete végéig is tarthat, aminek időpontja bizonytalan –

valódi értelemben mégsem tekinthető határozatlan tartalmú szabadságvesztés büntetésnek. Általánosan elfogadott az az álláspont, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltnek is reményt kell adni jövője tervezésének a reális lehetőségére, a társadalomba történő visszatérésre, az emberiesség szempontja ezt is igényli.

Az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt feltételes szabadságra bocsátásáról a bíróság ítéltében kétféleképpen rendelkezhet, vagy meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

A 47. §-hoz

Életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabása esetén, amennyiben a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége legalább huszonöt év letöltése után nyílik meg, ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető. Az Előterjesztés a hatályos Btk-tól eltérően huszonöt évben határozza meg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, a szabadságvesztés büntetés generális maximumának felemeléséhez igazodóan.

Az Előterjesztés meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkésőbbi időpontját, amelyet az átlagos emberi élettartamot figyelembe véve, negyven évben állapítja meg. Az Előterjesztés a jogbiztonság követelményére tekintettel új szabályként úgy rendelkezik, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját években kell meghatározni.

Az Előterjesztés – a hatályos szabályozással egyezően – legalább tizenöt évben állapítja meg az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság tartamát, mivel legalább ennyi szükséges az újabb bűncselekmény elkövetésétől való hatásosabb visszatartás érdekében.

A 48. §-hoz

Az Előterjesztés rendelkezik a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről is. Az Alaptörvénnyel összhangban meghatározza azoknak a bűncselekményeknek a körét, amelyek esetén a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

A 49. §-hoz

Az Előterjesztés – a hatályos Btk-hoz hasonlóan – részletesen szabályozza az életfogytig tartó szabadságvesztés és egy újabb végrehajtandó szabadságvesztés találkozását. A szabályok részben megegyeznek a hatályos Btk. rendelkezéseivel, fontos változtatás azonban az, hogy e két végrehajtandó szabadságvesztés találkozásának esetén, azaz, ha az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélttel szemben a bíróság újabb, végrehajtandó szabadságvesztést szab ki, akkor az Előterjesztés az életfogytig tartó szabadságra bocsátásból történő feltételes szabadságra bocsátás vonatkozásában a jogkövetkezményeket a határozott tartamú szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátáshoz fűzött jogkövetkezményekhez hasonlóan állapítja meg.

Ezt az új szabályozást tartalmazza az Előterjesztés, amikor úgy rendelkezik, hogy amennyiben

- az elítéltet az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása alatt elkövetett bűncselekmény miatt az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik,
- az elítéltet az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés végrehajtása alatt elkövetett bűncselekmény miatt az abból történt feltételes szabadságra bocsátás idején ítélik végrehajtandó szabadságvesztésre, valamint
- az újabb végrehajtandó szabadságvesztést eredményező bűncselekményt az elítélt az életfogytig tartó szabadságvesztésből történt feltételes szabadságra bocsátása idején követi el,

akkor a bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja vagy a feltételes szabadságot megszünteti.

Az új rendelkezés eltörli a hatályos Btk.-nak azt a szabályát, amely szerint a bíróság a végrehajtandó szabadságvesztés tartamától függetlenül legalább öt, de legfeljebb húszévi tartammal halasztja el a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját. A szigorítás és a következetesség elvét szem előtt tartva, nem indokolt egy olyan elítéltet a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményében részesíteni, aki életfogytig tartó szabadságra vesztésre ítélését követően még a végrehajtás alatt újabb szabadságvesztéssel büntetett bűncselekményt követ el.

Az Előterjesztés a „végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik” kifejezést használja, egyértelművé téve ezzel azt, hogy ez vonatkozik arra az esetre is, ha az elítéltet határozott tartamú szabadságvesztésre ítélik, és arra is, ha életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik.

A (7) bekezdés alapján amennyiben nem szabadságvesztés büntetésre, hanem egyéb büntetésre ítélik az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltet, vagy a pártfogó felügyelet szabályait megszegi, a bíróság a feltételes szabadságot, mérlegelésétől függően, megszüntetheti.

Az (1) és (2) bekezdés az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélés előtt elkövetett bűncselekmény miatti végrehajtandó szabadságvesztésre ítélés jogkövetkezményeire vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

Amennyiben az elítéltet az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélése előtt elkövetett bűncselekmény miatt ítélik

- az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása alatt végrehajtandó szabadságvesztésre, a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a végrehajtandó szabadságvesztés időtartamáig elhalasztja,
- az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás alatt végrehajtandó szabadságvesztésre, a bíróság a feltételes szabadságot félbeszakítja, és a feltételes szabadság folytatásának legkorábbi időpontját a végrehajtandó szabadságvesztés időtartamáig elhalasztja.

A (8) bekezdés úgy rendelkezik, hogy az (1)–(2) bekezdés alkalmazásában, ha a végrehajtandó szabadságvesztés életfogytig tartó, a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja, illetve a feltételes szabadságot megszünteti.

Az 50. §-hoz

Az Előterjesztés új büntetési nemként bevezeti az elzárást, amely szélesíti a bíróság által alkalmazható joghátrányok körét. Az elzárás egy olyan, szabadságelvonással járó büntetés, amely főként a fiatalkorú, illetve az első bűntettes elkövetőknél hatékonyan szolgálhatja a speciális prevenciót. Az elzárás tartama öt naptól kilencven napig terjed.

A Különös Rész szerint legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében az elzárás a szabadságvesztés helyett önállóan vagy más büntetéssel együtt szabható ki. Ha valamely bűncselekmény elzárással büntetendő, ahelyett vagy amellett – a szabadságvesztésen kívül – más büntetés is kiszabható.

Az 51. §-hoz

A közérdekű munka büntetésnek az a célja, hogy az elítélt az elkövetett bűnét a köz javára végzett munkával jóvátegye. A közérdekű munkát ugyan még mindig relatíve kis százalékban alkalmazzák a magyarországi bíróságok, kiszabása azonban emelkedő tendenciát mutat.

Az Előterjesztés közérdekű munkára vonatkozó rendelkezései szerint – a hatályos Btk.-val egyezően – Magyarországon továbbra sem feltétele a közérdekű munka kiszabásának az elkövető hozzájárulása. Ez a szabályozás kielégíti Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásait. A kényszer- vagy kötelező munkáról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi konferencia 1930. évi 14. ülésszakán elfogadott 29. számú Egyezmény (amelyet Magyarországon a 2000. évi XLVIII. törvény hirdetett ki) 2. cikke (2) bekezdésének *c)* pontja úgy rendelkezik, hogy nem minősül kényszer- vagy kötelező munkának az olyan munka, amit bírói ítélet alapján követelnek valakitől, feltéve, hogy a munkát vagy szolgálatot a hatóságok felügyelete és ellenőrzése alatt végzik, és a munkára kötelezett személyt nem bocsátják magánszemélyek, vállalatok vagy egyesületek rendelkezésére. A nemzetközi előírásokkal összhangban a közérdekű munkára ítéléshez nem kell a vádlott beleegyezése, de az elítélt számára a munkalehetőséget állami vagy önkormányzati kereteken belül kell biztosítani.

Az (1) bekezdés ezért nem változtatja meg a közérdekű munka jelenlegi meghatározását, de pontosítja a hatályos Btk. szövegét, amikor azt írja elő, hogy a bíróság az elítélt „számára” – és nem az elítélt „részére” – határoz meg közérdekű munkavégzést.

A (3) bekezdés megtartja a hatályos Btk. azon megoldást, amely szerint a közérdekű munka tartamát órákban kell meghatározni. Az Előterjesztés új rendelkezése alapján azonban, a szigorítás elvét követve, a közérdekű munka legkisebb mértéke negyvennyolc, legnagyobb mértéke háromszáztizenkét órára emelkedik.

A (4) bekezdés továbbra is úgy rendelkezik, hogy az elítélt a közérdekű munkát – ha jogszabály másként nem rendelkezik – hetenként legalább egy napon, a heti pihenőnapon vagy a szabadidejében díjazás nélkül végzi.

Az 52. §-hoz

Az Előterjesztés meghatározza a közérdekű munka szabadságvesztésre történő átváltoztatásának részletszabályait is, így az átváltás arányát, a töredéknapok számítását és a végrehajtás fokozatát.

Abban az esetben, ha az elítélt önhibájából nem tesz eleget munkakötelezettségének, vagy munkakötelezettsége egy részének, úgy a végre nem hajtott közérdekű munka helyébe szabadságvesztés büntetés lép. Az átváltoztatási arányt a (2) bekezdés három órában állapítja meg, azaz a közérdekű munka, illetőleg ennek hátralévő része helyébe lépő szabadságvesztést úgy kell megállapítani, hogy három órai közérdekű munkának egy napi szabadságvesztés felel meg. A közérdekű munka átváltoztatása után fennmaradó töredék óráknak egy napi szabadságvesztés felel meg.

Az átváltoztatott közérdekű munka végrehajtási fokozatáról a (3) bekezdés a hatályos Btk.-val megegyezően úgy rendelkezik, hogy a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztést fogház fokozatban kell végrehajtani.

A szabadságvesztés generális minimuma alól teremt kivételt az (4) bekezdés rendelkezése, azzal, hogy kimondja azt, hogy a közérdekű munka átváltoztatása esetén a szabadságvesztés három hónapnál rövidebb is lehet.

Az 53. §-hoz

A közérdekű munka végrehajtását nehezíti, ha az elkövetővel szemben utóbb végrehajtandó szabadságvesztést szabnak ki. Ezért az Előterjesztés úgy rendelkezik, hogy ha az elítéltet a közérdekű munkára ítélés után elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, és a közérdekű munka büntetést még nem hajtották végre, a közérdekű munkát, illetve annak hátralévő részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

Az 54. §-hoz

A pénzbüntetés, mint büntetőjogi szankció olyan vagyoni hátrányt tartalmazó és a bíróság által megállapított összegű pénzbeli szolgáltatás, amelyet a bűncselekmény miatt elítélt az államnak tartozik megfizetni.

A pénzbüntetés a magyarországi büntetéskiszabási gyakorlatban a leggyakrabban alkalmazott büntetés. Széleskörű alkalmazásának egyik előnye, hogy – szemben a szabadságvesztés büntetéssel – az elkövetőt nem ragadja ki a családi, társadalmi, munkahelyi környezetéből. A pénzbüntetés alkalmazásának másik előnye a gazdasági vetülete, egyrészt az elkövető nem esik ki a munkából, másrészt az állam számára bevételi forrást jelent. További előnye, hogy jól egyéniesíthető.

A megfelelő egyéniesítést szolgálja az a megoldás, hogy a bíróság a pénzbüntetést két mozzanatban szabja ki. A bíróság először a bűncselekmény súlyának megfelelően határozza meg a napi tételeket, azaz a bűncselekmény és az elkövető társadalomra veszélyessége, a bűnösség foka és az egyéb enyhítő és súlyosító körülmények a napi tételek számát befolyásolják, ezt teszi egyértelművé az Előterjesztés, amikor a jogszabályban ezt szövegszerűen is megjeleníti. A napi tétel összegének meghatározásánál jutnak jelentőséghez az elkövető személyi, vagyoni, jövedelmi viszonyai. Az elkövető megfelelő jövedelme vagy vagyona nem előfeltétele a pénzbüntetés kiszabásának, azaz ez a büntetés nem kizárt igazolható jövedelemmel, vagyonnal nem rendelkező elkövető esetében sem. A megfelelő jövedelem, vagyon hiányában a napi tétel összege az elkövető helyzetének megfelelően, a reális kereset alapul vételével állapítható meg.

Az (3) bekezdés a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg a pénzbüntetés napi tételeinek a számát, legkevesebb harminc, legtöbb ötszáznegyven napi tétel szabható ki. Az Előterjesztés csökkenti a napi tétel összegének alsó határát, míg a felsőt változatlanul hagyja. A pénzbüntetés összegének új meghatározásánál az Előterjesztésnek az volt a kifejezett célja, hogy gyakrabban kerüljön sor a pénzbüntetés kiszabására más büntetés mellett.

A pénzbüntetés további egyéniesítését szolgálja, hogy a (4) bekezdés lehetővé teszi a bíró számára, hogy a pénzbüntetést kiszabó határozatában – az elkövető vagyoni, jövedelmi viszonyaira tekintettel – akként rendelkezzen, hogy az elkövető a pénzbüntetést legfeljebb két éven belül havi részletekben fizetheti meg. A részletfizetést a bíróság hivatalból maga állapítja meg az említett körülményekre tekintettel. A részletfizetés lehetőség az elítélt számára, aki dönthet úgy is, hogy a pénzbüntetést egy összegben fizeti meg.

Az 55. §-hoz

Az Előterjesztés rendelkezik arról az esetről, ha az elítélt a pénzbüntetést nem fizeti meg. Ebben az esetben, a hatályos Btk.-val egyezően – az elkövetőt ezzel is a pénzbüntetés megfizetésére kívánva ösztönözni – a pénzbüntetésnek a szabadságvesztésre történő átváltoztatását rendeli el. Ez alapján az (1) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a pénzbüntetést, meg nem fizetetése esetén, valamint részletfizetéssel történő teljesítés esetén egyhavi részlet megfizetésének elmulasztása esetén, szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

A (2) bekezdés az átváltoztatásnál irányadó kulcsot adja meg. Eszerint a meg nem fizetett pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés átváltoztatása úgy történik, hogy egy napi tétel helyébe egy napi szabadságvesztés lép, így a bíróság legkevesebb harminc, maximum ötszáznegyven napi szabadságvesztésre történő átváltoztatásról dönt.

A pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést fogház fokozatban kell végrehajtani. Ez alól kivétel, ha a pénzbüntetést végrehajtandó, vagy felfüggesztett, de később végrehajtani rendelt szabadságvesztés büntetés mellett szabták ki. Ezekben az esetekben a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozata a szabadságvesztés végrehajtási fokozatához igazodik.

Az Előterjesztés 40. §-a rendelkezik a szabadságvesztés generális minimumáról. Ez alól teremt kivételt a (4) bekezdés rendelkezése azzal, hogy kimondja azt, hogy a pénzbüntetés átváltoztatása esetén a szabadságvesztés három hónapnál rövidebb is lehet.

Az 56. §-hoz

A foglalkozástól eltiltás az elítélt jogait korlátozó büntetés, amelynek kettős célja van. Egyrészt a társadalom védelmét célozza, másrészt prevenciós célt szolgál azzal, hogy az – adott esetben egzisztenciális hátrányt is jelentő – eltiltás kizárja annak a lehetőségét, hogy az elkövető a foglalkozásával összefüggésben újabb bűncselekményt kövessen el az eltiltás ideje alatt. A foglalkozástól eltiltás önállóan és más büntetéssel egyidejűleg is kiszabható. A foglalkozástól eltiltás büntetés alkalmazása az Előterjesztés értelmében minden esetben a bíró mérlegelésétől függ, annak kötelezően alkalmazandó esete a jövőben nem lesz.

Az (1) bekezdés – a hatályos Btk.-val egyezően – a foglalkozástól eltiltásnak két esetét szabályozza. Az egyik esetben a bűncselekmény annak a következménye, hogy az elkövető megszegte foglalkozása szabályait. Erről természetesen csak szakképzetséget igényelő

foglalkozásnál lehet szó. Szakképzetséget igénylő foglalkozás alatt azonban – a jelenlegi gyakorlattal egyezően – nemcsak olyan foglalkozást kell érteni, amelynek az űzéséhez alakszerű képesítés szükséges. A szakképzettség megfelelő gyakorlat eredménye is lehet. Ebben az esetben az elkövetőt tehát nem általában egy foglalkozástól, hanem az általa gyakorolt foglalkozástól lehet eltiltani.

A *b)* pont arról az esetről rendelkezik, amikor a foglalkozás tulajdonképpen eszköze a bűncselekménynek. Ilyenkor szakképzettséget nem igénylő foglalkozás is számításba jöhet, de csak a foglalkozási ágon belül konkrétan megjelölt munkakörben. Ebben az esetben a foglalkozás fogalma a munkakörrel azonos. A *b)* pont szándékos elkövetést feltételez, mert a foglalkozást fogalmilag is csak szándékos bűncselekmény elkövetésére lehet felhasználni.

A (2) bekezdés egyértelművé teszi, hogy a foglalkozástól eltiltás szabályai azzal szemben is alkalmazhatóak, akinek a bűncselekmény elkövetésekor más volt a foglalkozása, de rendelkezik annak a foglalkozásnak a gyakorlásához szükséges szakképesítéssel, amely szabályainak megszegésével a bűncselekményt elkövette.

A (3) bekezdés – új rendelkezésként – lehetővé teszi a nemi szabadság elleni bűncselekmény elkövetőjének az eltiltását olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében gyermekkorú vagy fiatalkorú személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve gyermekkorú vagy fiatalkorú személlyel bizalmi, hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. Ez a rendelkezés a gyermek- és fiatalkorú személyek fokozottabb védelmét és helyes erkölcsi fejlődését szolgálja.

Az 57. §-hoz

Az Előterjesztés a foglalkozástól eltiltás tartamára vonatkozó hatályos rendelkezéseket nem érinti. A foglalkozástól eltiltás továbbra is határozott ideig tart, vagy végleges hatályú.

A határozott ideig tartó eltiltás tartamának a számításával kapcsolatban az Előterjesztés úgy rendelkezik, hogy annak legrövidebb tartama – a hatályos Btk.-val megegyezően – egy év, leghosszabb tartama tíz év.

A (2) bekezdés változatlanul két esetben teszi lehetővé a végleges hatályú foglalkozástól eltiltás alkalmazását: ha az elkövető alkalmatlan a foglalkozás gyakorlására, vagy ha méltatlan arra.

Az Előterjesztés nem változtat azon a hatályos szabályozáson, amely lehetővé teszi a bíróság számára, hogy a foglalkozásától határozott időre eltiltott terheltnek a foglalkozás újbóli gyakorlásának engedélyezését az ahhoz szükséges jártasság igazolásától teszi függővé.

A (4) bekezdés – a hatályos Btk.-val megegyezően – lehetővé teszi, hogy a bíróság az eltiltottat a végleges hatályú eltiltás alól kérelmére mentesítse. Erre akkor van lehetősége a bíróságnak, ha az eltiltás óta tíz év eltelt, és az eltiltott a foglalkozás gyakorlására alkalmassá vált.

Az 58. §-hoz

Az 58. §-ban foglalt értelmező rendelkezés – a hatályos Btk.-val megegyezően – a foglalkozástól eltiltás kiszabása szempontjából foglalkozásnak minősíti azt is, ha az elkövető

a gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja, illetve igazgatója, a szövetkezet igazgatóságának vagy felügyelő bizottságának tagja, a gazdasági társaság vezető tisztségviselője, felügyelő bizottságának tagja, illetve egyéni vállalkozó.

Az 59. §-hoz

A járművezetéstől eltiltás a foglalkozástól eltiltáshoz hasonlóan olyan jogkorlátozó büntetés, amely egyszerre szolgálja a társadalom védelmét és a bűnismétlés veszélyének a megelőzését.

Az (1) bekezdés – a hatályos Btk-val megegyezően – a járművezetéstől eltiltásnak két esetét szabályozza. Az egyik esetben a bűncselekmény annak a következménye, hogy az elkövető megszegte a járművezetés szabályait. Erről természetesen csak az engedélyhez kötött járművezetés esetében lehet szó. A másik esetben az elkövető több bűncselekmény elkövetéséhez használ járművet. Ez a második eset szándékos elkövetést feltételez, mert a járművet fogalmilag is csak szándékos bűncselekmény elkövetésére lehet felhasználni.

A hatályos Btk. a járművezetéstől eltiltás büntetés kiszabását csak lehetőségként szabályozza, az a bíróság mérlegelésétől függően alkalmazható. Az ittas járművezetés törvényi tényállásának átalakítására tekintettel azonban az Előterjesztés kötelező jelleggel is előírja a járművezetéstől eltiltást. Az ittas járművezetés az alkoholos befolyásoltság mértékétől függetlenül bűncselekménynek minősül, azaz az eddigi ittas járművezetés szabálysértések bűncselekmények lesznek. A szigorítás és a „zéró tolerancia” elvét követve azokkal az elkövetőkkel szemben, akik ittasan vezetnek, minden esetben indokolt a járművezetéstől eltiltás.

A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a járművezetéstől eltiltás meghatározott fajtájú és kategóriájú járműre is vonatkozhat. Az Előterjesztés nem csak járműkategóriákra, hanem járműfajtákra is utal.

A 60. §-hoz

Az Előterjesztés a járművezetéstől eltiltás tartamára vonatkozó hatályos rendelkezéseket nem érinti. A járművezetéstől eltiltás továbbra is végleges hatályú, vagy határozott időre szól.

Az Előterjesztés a határozott ideig tartó eltiltás tartamának a számításával kapcsolatban úgy rendelkezik, hogy annak legrövidebb tartama egy hónap, leghosszabb tartama tíz év. A hatályos szabályozástól eltérően az eltiltás legrövidebb időtartama egy hónapra módosul. Ennek egyik indoka, hogy az ittas járművezetés az alkoholos befolyásoltság mértékétől függetlenül bűncselekménynek minősül, a másik pedig, hogy ittas járművezetés esetén kötelező a járművezetéstől eltiltás, így a bíróságnak szélesebb körben lesz lehetősége meghatározni az eltiltás tartamát.

A (2) bekezdés változatlanul abban az esetben engedi meg a végleges hatályú járművezetéstől eltiltás alkalmazását, amennyiben az elkövető alkalmatlan a járművezetésre.

Az Előterjesztés a (3) bekezdésben úgy rendelkezik, hogy a járművezetéstől eltiltás tartamába be kell számítani azt az időt, amelyre az elkövető vezetői engedélyét – a

járművezetéstől eltiltásra ítélését megelőzően – a bűncselekménnyel összefüggésben visszavonták.

Az Előterjesztés nem változtat azon a hatályos szabályozáson, amely lehetővé teszi a bíróság számára, hogy a járművezetéstől határozott időre eltiltott terheltnek a járművezetés újbóli gyakorlásának engedélyezését az ahhoz szükséges jártasság igazolásától teszi függővé.

Az (5) bekezdés – a hatályos Btk.-val megegyezően – lehetővé teszi, hogy a bíróság az eltiltottat a végleges hatályú eltiltás alól kérelmére mentesítse. Erre akkor van lehetősége a bíróságnak, ha az eltiltás óta tíz év eltelt, és az eltiltott a járművezetésre alkalmassá vált.

A 61. §-hoz

Az Előterjesztés a kitiltást mellékbüntetésről büntetésre változtatja, így önállóan és más büntetés mellett is alkalmazható.

A törvény a bíróság mérlegelésére bízza, hogy az elkövetőnek meghatározott helységben való tartózkodása a közérdeket veszélyezteti-e. A bíróság a kitiltást kimondhatja egy vagy több helységre, közigazgatási egységre vagy az ország meghatározott részére. A bíróság által meghatározott helyen a kitiltott személy nem tartózkodhat, a kitiltás büntetés így szolgálja az újabb bűncselekmény elkövetésének a megelőzését.

A kitiltás tartama – a hatályos szabályozással egyezően – egy évtől öt évig terjedhet.

A 62. §-hoz

Az Előterjesztés új büntetési nemként bevezeti a sportrendezvények látogatásától való eltiltást. Ennek indoka a sportrendezvényeken és az azokkal összefüggésben elkövetett bűncselekmények elszaporodottsága. A „sporthuliganizmus” elleni hatékony fellépés eszközévé válhat a sportrendezvények látogatásától való eltiltás büntetés, amely megfelelően szolgálná az egyéni és az általános prevenciót is.

A sportrendezvények látogatásától való eltiltás büntetés, amely önállóan és más büntetés mellett is kiszabható. Alkalmazásának feltétele, hogy az elkövető a bűncselekményt a sportrendezvényen való részvétel, az odautazás vagy az onnan történő távozás során a sportrendezvénnyel összefüggésben kövesse el. A bíróság az ítéletében határozza meg, hogy az elkövetőt mely sportszövetség által, mely sportág keretében vagy mely sportlétesítményben rendezett sportesemény látogatásától tiltja el.

Az eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év.

A 63. §-hoz

A kiutasítást a 2009. évi LXXX. törvény mellékbüntetésből büntetéssé alakította, és ezen az Előterjesztés nem változtat. A kiutasítás büntetés, amely kiszabható önállóan, de más büntetés mellett is. Alkalmazhatóságát és tartamát a bűncselekmény jellege és súlya, az elkövető magyarországi tartózkodásának jogcíme, személyi és családi körülményei, illetve az esetlegesen kiszabott egyéb büntetés mértéke is befolyásolják. Az Előterjesztés a kiutasítás jogintézményének tartalmát sem változtatja meg, a jogszabály szerkezeti felépítését azonban – az egyszerűség szem előtt tartásával – átalakítja.

A kiutasítás csak nem magyar állampolgár elkövetővel szemben alkalmazható. Akit kiutasításra ítélnek, annak el kell hagynia az országot, illetve tűrnie kell azt, hogy az ország területéről eltávolítsák.

Az Előterjesztés aszerint differenciál a külföldiek között, hogy milyen a Magyarországhoz való kötődésük: a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkeznek, vagy a Magyarország területén letelepedettként vagy bevándoroltként tartózkodási joggal rendelkeznek.

Nem utasítható ki, aki menedékjogot élvez. A menekültként elismerés feltételeiről, a menekült jogállásáról a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény rendelkezik.

Magyarország az Európai Uniós tagja, ezért a kiutasításra vonatkozó rendelkezések figyelembe veszik a szabad mozgás és tartózkodás jogára vonatkozó uniós rendelkezéseket, valamint az uniós állampolgárokra és az unión kívüli országok állampolgáraira vonatkozó belső jogszabályokat is. A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezők körét a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény, a letelepedettként vagy bevándoroltként tartózkodási joggal rendelkezők körét pedig a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény tartalmazza.

A (3) bekezdés csak ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén teszi lehetővé a Magyarország területén tartózkodási joggal rendelkező elkövetővel szemben a kiutasítást.

Azokat az európai uniós vagy az Európai Unión kívüli polgárokat, akik még szorosabban kötődnek Magyarországhoz, így ha legalább tíz éve a Magyar Köztársaság területén tartózkodnak, fiatalkorúak, vagy családjuk és rokoni kapcsolataik ide kötik őket, csak kivételes esetekben lehet kiutasítani. Erre kizárólag akkor van lehetőség, ha tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabására kerül sor, ebben az esetben további feltétel még az is, hogy az elkövetőnek az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné. Jelen esetben tehát a kiutasítás kiszabásának lehetősége nem az elkövetett bűncselekmény büntetési tételétől függ (eléri-e a tízévi szabadságvesztést), hanem a kiszabott szabadságvesztéstől.

A 64. §-hoz

A kiutasítás tartamát az Előterjesztés a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg. A kiutasítás határozott ideig tart, vagy végleges hatályú. A határozott ideig tartó kiutasítás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év.

Az (3) bekezdés a végleges hatályú kiutasításnak változatlanul egy objektív és egy szubjektív feltételt szab. A végleges hatályú kutasítás objektív feltétele az, hogy az elkövetőt tízévi, vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztésre ítéljék, szubjektív feltétele az, hogy az elkövető Magyarországon tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné. A szubjektív feltétel értékelésének szempontjai az Előterjesztés szerint az elkövetés jellegével, illetve az elkövető bűnkapcsolatával függnek össze.

Az európai uniós tagságunkból folyó kötelezettségekkel összhangban a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyt nem lehet végleges hatállyal kiutasítani.

Az Előterjesztés a hatályos Btk.-hoz hasonlóan lehetővé teszi azt, hogy a bíróság – annak kérelmére – mentesítse a kiutasítottat a végleges hatályú kiutasítás alól, ha a kiutasítás óta tíz év eltelt és a kiutasított a mentesítésre érdemes.

A 65. §-hoz

A közügyektől eltiltás az Előterjesztés szerinti egyetlen mellékbüntetés, azonban a közügyektől eltiltás érinti az állampolgári jogok legszélesebb körét, tartalmilag sokrétű jogkorlátozást jelent. Az Előterjesztés többnyire változtatás nélkül megtartja a hatályos Btk. rendelkezéseit, mivel a közügyektől eltiltás jelenlegi elmélete és gyakorlata egyaránt megfelelő.

A közügyektől eltiltás mellékbüntetés, önállóan, főbüntetés nélkül nem szabható ki. Az (1) bekezdés megállapítja a közügyektől eltiltás kiszabásának feltételeit. Az Előterjesztés szerint – a hatályos Btk.-val megegyezően – a közügyektől eltiltás alkalmazásának két előfeltétele van. Az egyik, hogy az elkövetőt szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéljék, a másik, hogy az elkövető a közügyekben való részvételre méltatlannak mutatkozzék. A bíróság – az eset össze körülményeit figyelembe véve – belátása szerint határoz abban a kérdésben, hogy mikor méltatlan az elkövető a közügyekben való részvételre. Emellett irányadó, de nem kizárólag meghatározó a kiszabott szabadságvesztés mértéke.

A közügyektől eltiltás tartalmát a (2) bekezdés tartalmazza.

A (3) bekezdés – a hatályos Btk.-val megegyezően – úgy rendelkezik, hogy a közügyektől eltiltott az ítélet jogerőre emelkedésével elveszíti mindazon jogosultságait, amelyek megszerzésére, illetve gyakorlására a közügyektől eltiltás tartama alatt ex lege nem jogosult.

A 66. §-hoz

Az Előterjesztés nem módosítja a közügyektől eltiltás tartamára vonatkozó rendelkezéseket, a közügyektől eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év. A közügyektől eltiltás tartamát az ítélet jogerőre emelkedésétől kell számítani.

A 67. §-hoz

Az intézkedés olyan büntetőjogi jogkövetkezmény, amely bűncselekményhez és büntetendő cselekményhez is kapcsolódhat. Az intézkedést a bíróság tehát bűnösség hiányában is elrendelheti. Az intézkedések a büntetőjogban az egyéniesítés megvalósítására hivatottak és a büntetésekkel szemben nem eredményeznek büntetett előéletet. Tartalmuk szerint megkülönböztethetünk gyógyító jellegű, izoláló jellegű, vagyoni szankció jellegű és kifejezetten biztonsági intézkedéseket.

Az Előterjesztés bővíti az intézkedések körét, ennek megfelelően az Előterjesztés a következő intézkedéseket különbözteti meg: megrovás, próbára bocsátás, pártfogó felügyelet, elkobzás, vagyonelkobzás, kényszergyógykezelés, valamint új intézkedésekként a jóvátételi

munka és az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele. Az Előterjesztés intézkedésként határozza meg továbbá a jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedéseket, oly módon, hogy utal a külön törvényben szabályozott jogintézményekre.

A (2)–(4) bekezdések meghatározzák azt, hogy az intézkedések közül melyek alkalmazhatók önállóan, büntetés kiszabása helyett, melyek csupán büntetéssel vagy intézkedéssel együtt és melyek akár önállóan, akár más jogkövetkezmény mellett.

A hatályos Btk.-hoz hasonlóan a próbára bocsátás, a megrovás, illetve a kényszergyógykezelés kizárólag önállóan, büntetés kiszabása helyett alkalmazható. Ezeknek az intézkedéseknek éppen az a lényege, hogy a bíróság nem szab ki büntetést, mert azt vagy elhalasztja, vagy mellőzi, vagy pedig az elkövető beszámítási képességének hiánya miatt nincs helye büntetés kiszabásának, ennek megfelelően az Előterjesztés szerint kizárólag önállóan, büntetés kiszabása helyett alkalmazható az új intézkedésként bevezetésre kerülő jóvátételi munka is.

A hatályos Btk.-val megegyezően az Előterjesztés is a pártfogó felügyeletet tekinti az egyetlen olyan intézkedésnek, amely csak büntetés vagy intézkedés mellett alkalmazható.

Az Előterjesztés szerint az elkobzás, illetve vagyonelkobzás bármely büntetés, illetve intézkedés mellett is, vagy akár azok nélkül, önállóan is elrendelhető, akárcsak az új intézkedésként bevezetésre kerülő elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele is.

A 68. §-hoz

Az intézkedések közül a legenyhébb a megrovás. Büntetés helyett megrovást kell alkalmazni akkor, ha az elkövető cselekménye az elbíráláskor már egyáltalán nem, vagy csak csekély fokban veszélyes a társadalomra. Az adott bűncselekményre megállapított büntetési tételnek nincs jelentősége annak eldöntésénél, hogy elegendő-e a megrovás alkalmazása a terhelttel szemben. Ha a bűncselekmény társadalomra veszélyessége az elbírálás idejére már megszűnt, vagy csekéllyé vált, a bíróság bármely bűncselekmény elkövetése miatt alkalmazhatja ezt az intézkedést.

Az Előterjesztés rendelkezése szerint – a hatályos Btk.-tól eltérően – nem a hatóság, hanem a bíróság vagy az ügyész alkalmazhat megrovást. Ezzel az Előterjesztés pontosítja a jogszabályi megfogalmazást, tekintettel arra, hogy a bíróság nem hatóság, a nyomozó hatóság pedig nem alkalmazhat megrovást. A megrovással az ügyész vagy a bíróság egyrészt rámutat az elkövető felelősségére és kifejezésre juttatja, hogy az elkövető cselekményét helyteleníti, másrészt felhívja az elkövetőt arra, hogy a jövőben ne kövessen el bűncselekményt.

A 69-70. §-hoz

A próbára bocsátás a feltételes elítélés egyik formája. A bíróság megállapítja a bűncselekmény elkövetését és az elkövető büntetőjogi felelősségét, azonban úgy foglal állást, hogy az elkövető újabb bűncselekmény elkövetésétől való visszatartása érdekében nem szükséges büntetést kiszabni, hanem elegendő az ezzel való közvetlen fenyegetés. Próbára bocsátás esetén a bíróság a büntetőjogi felelősség megállapítását követően a büntetés kiszabását próbaidőre elhalasztja.

Az (1) bekezdés szerint próbára bocsátást vétség, valamint a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetéssel fenyegetett bűntett esetén lehet elrendelni. Az Előterjesztés rögzíti, hogy a büntetés kiszabásának elhalasztása a büntetéskiszabási elvekre tekintettel történik.

Az Előterjesztés meghatározza a próbára bocsátást kizáró okokat, a próbaidő tartamát, illetve a próbára bocsátás megszüntetését.

Nem alkalmazható a próbára bocsátás kedvezménye azzal szemben, aki visszaeső, aki a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, illetve aki a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztésre ítélése után, a végrehajtás befejezése előtt vagy a felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt követte el. Valamennyi esetben az elkövető személyében rejlik az a fokú veszélyesség, amely indokolja a próbára bocsátás alkalmazásának kizárását. E személyben rejlő ok egyrészt a bűnismétlés, másrészt a bűnszervezetben való részvétele miatti többletkockázat.

A próbaidő tartama egy évtől három évig terjedhet, amely tartamot továbbra is években kell meghatározni. Ezt a tartamot egy alkalommal, legfeljebb egy évvel meg lehet hosszabbítani, ha a próbára bocsátott a pártfogó felügyelet magatartási szabályait megszegi.

Ha a próbára bocsátás eredménytelenül telik el, azaz ha az elkövetőt a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt elítélik, vagy a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt ítélik el, illetve ha a próbára bocsátott a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi, úgy a próbára bocsátást meg kell szüntetni, és büntetést kell kiszabni. Ha azonban a próbaidő eredményesen telik el, a próbaidő elteltével megszűnik az elkövető büntethetősége.

A 71-72. §-hoz

Az Előterjesztés próbál nagyobb teret engedni a helyreállító, jóvátételi szempontoknak, ezért új intézkedésként vezeti be a jóvátételi munkát, ami részben a próbára bocsátáshoz, részben a közérdekű munka büntetéshez hasonló jogintézmény. A közösség javára teljesített hasznos munkavégzés egyrészt a közösség felé irányuló reparációt célozza, másrészt a tervszerű életvitel szervezést segítheti, ami főként a fiatalkorú elkövetők vonatkozásában bírhat jelentős hatással.

A jóvátételi munka vétség, vagy három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntethető bűntett elkövetése esetén, a jóvátétel egyik formájaként alkalmazható. A bíróság ebben az esetben – mint próbára bocsátás esetén – a büntetőjogi felelősség megállapításával egyidejűleg elhalasztja a büntetés kiszabását egy évre, jóvátételi munka végzésének előírása mellett. A jóvátételi munka tartamát legalább ötven, legfeljebb kétszázötven óra időtartamban kell meghatározni. A jóvátételi munka – természetesen ingyenesen – állami vagy önkormányzati intézményben (pl. iskola, kórház), illetve közhasznú jogállású civil szervezetnél vagy egyháznál végezhető, a munkavégzés helyét, idejét az elkövetőnek kell megkeresni, megválasztani. Az előírt tartamú munka elvégzésének igazolása esetén az elkövető büntethetősége megszűnik. Ha azonban az elkövető a jóvátételi munka elvégzését nem tudja megfelelően (az intézet vezetőjének aláírásával) igazolni, a bíróság vele szemben büntetést szab ki.

Az Előterjesztés jóvátételi munkára vonatkozó rendelkezései szerint nem feltétele a jóvátételi munka kiszabásának az elkövető hozzájárulása. Az intézkedés kiszabására bírói ítéletben kerül sor, és a (2) bekezdés rendelkezései értelmében a jóvátételi munkát állami, vagy önkormányzati fenntartású intézménynél vagy annak részére lehet végezni, így a rendelkezések a nemzetközi előírásokkal összhangban vannak.

A 73. §-hoz

A pártfogó felügyelet az elkövetők ellenőrzését és társadalmi integrálását egyaránt szolgáló intézkedés. A pártfogó felügyelet kettős természetű: a speciálprevenciót egyrészt a bűnelkövető ellenőrzésével, felügyeletével, másrészt a pártfogolt segítésével és támogatásával szolgálja. A pártfogó felügyelet járulékos intézkedés, mindig büntetéshez vagy intézkedéshez kapcsolódik. A pártfogó felügyelet végrehajtása a pártfogó felügyelői szolgálat feladata.

A pártfogó felügyelői szolgálat elsődleges feladata egyes büntetőjogi jogkövetkezmények, így főként a közösségben végrehajtott büntetések hatékonyságának biztosítása és ezzel a bűnismétlés veszélyének csökkentése. Az újjászervezett pártfogó felügyelői szolgálat a gyakorlatban beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Az Előterjesztés nem változtat a pártfogó felügyelet alkalmazási körén, de a hatályos rendelkezéshez képest egyértelműbb megfogalmazással, külön pontokban határozza meg a pártfogó felügyelet elrendelésnek kötelező és mérlegeléstől függő eseteit.

Az (1) bekezdés a pártfogó felügyelet elrendelésének a mérlegelésétől függő eseteit sorolja fel. Eszerint pártfogó felügyelet rendelhető el – hatályos Btk.-val egyezően – a vádelhalasztás tartamára, a feltételes szabadságra bocsátás tartamának idejére, a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaidejére, valamint a próbára bocsátás próbaidejére. Pártfogó felügyelet rendelhető még el az új intézkedés alkalmazása, a jóvátételi munka mellett. Ezen jogintézmény típusok esetében a pártfogó felügyelő személyes közreműködése elősegíti azt, hogy a próbaidő, illetve feltételes szabadság ideje eredményesen teljen el. Az Előterjesztés ezért – a hatályos Btk.-val egyezően – az eljáró bíróság számára lehetővé teszi, hogy már az ítélethozatalkor elrendelje a pártfogó felügyeletet akár közvetlenül az ítélethozatalt követő időre, akár a későbbi esetleges feltételes szabadságra bocsátás esetére. Mivel a vádemelés elhalasztására az ügyész jogosult, azokban az esetekben a pártfogó felügyeletet az ügyész rendeli el.

A (2) bekezdés eseteiben a pártfogó felügyeletet kötelező elrendelni. Így a visszaeső a felfüggesztett szabadságvesztés próbaidejének és a szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás tartamának teljes tartama alatt kötelezően pártfogó felügyelet alatt áll. Kötelező továbbá elrendelni annak a pártfogó felügyeletét is, akivel szemben a vádemelést a büntetőeljárásról szóló törvény alapján elhalasztották.

A 74. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg a pártfogó felügyelet tartamára vonatkozó rendelkezéseket.

Az (1) bekezdés szerint a pártfogó felügyelet tartama azonos a szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás tartamával, a próbára bocsátás próbaidejével, a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaidejével, valamint a vádemelés elhalasztásának tartamával, de legfeljebb öt év. A hatályos jog alapján kialakult gyakorlatban bebizonyosodott

az, hogy nem szükséges öt évnél hosszabb tartam ahhoz, hogy a pártfogó felügyelet eredményes legyen, ezért az Előterjesztés ezen a rendelkezésen nem változtat.

Az Előterjesztés új rendelkezése, hogy a jóvátételi munka mellett elrendelt pártfogó felügyelet addig tart, amíg az elkövető a jóvátételi munka végzésének teljesítését nem igazolja.

A pártfogó felügyelet végrehajtása során előfordulhat, hogy a pártfogó felügyelet az eredetileg meghatározott tartam leteltét megelőzően meghozza a kívánt eredményt. A szükséges mértéken felüli pártfogás és az elkövető élete indokolatlanul hosszú ellenőrzésének elkerülése érdekében a pártfogó felügyelet fele részének, de legalább egy év eltelte után a pártfogó felügyelő javasolhatja a pártfogó felügyelet megszüntetését, ha annak szükségessége már nem áll fenn.

A 75. §-hoz

A pártfogó felügyelet tartalmának lényege az elkövető ellenőrzését és reintegrációját elősegítő magatartási szabályok megállapítása. Az elítélt köteles megtartani ezeket a szabályokat. A magatartási szabályok megtartását a pártfogó felügyelő ellenőrzi. Az Előterjesztés különbséget tesz a pártfogó felügyelet két típusú magatartási szabálya között. Az első csoportba tartozó szabályok minden pártfogoltra kötelezőek, míg a második csoportba tartozó szabályok közül a bíróság, illetve az ügyész, mérlegelése alapján állapít meg egy, vagy több előírást.

Az (1) bekezdés felsorolja azokat a magatartási szabályokat, amelyeket minden pártfogolt köteles megtartani. E kötelező szabályok felsorolásával az Előterjesztés a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg a magatartási szabályok körét. A pártfogó felügyelet tartalmát meghatározó szabályok jelenleg a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletben (a továbbiakban: Bv. tvr.) találhatóak. Az Előterjesztés arra tekintettel, hogy ezek a magatartási szabályok tulajdonképpen végrehajtási szabályok, teljességében nem emeli át azokat az anyagi jogi szabályok közé.

A bíróságnak, illetve vádemelés elhalasztása esetén az ügyésznek lehetősége van arra, hogy a minden elítélt esetében kötelező magatartási szabályok mellett további magatartási szabályokat (kötelezettségeket és tilalmakat) rendeljen el. Ezek a (2) bekezdésben felsorolt tipikus magatartási szabályok megegyeznek a hatályos Btk.-ban felsorolt magatartási szabályokkal.

A (2) bekezdésben említett magatartási szabályok csupán a legjellemzőbb és leggyakrabban alkalmazott szabályok. A (3) bekezdés leszögezi, hogy a fenti felsorolás nem kimerítő. A bíróság, illetve az ügyész a felsorolt magatartási szabályokon kívül más magatartási szabályokat is előírhat, különös tekintettel a bűncselekmény jellegére, az okozott kárra és az elkövető társadalmi beilleszkedésének esélyeire.

A 76. §-hoz

Az elkobzást a büntetendő cselekmény és a bűncselekmény elkövetőjével szemben is lehet alkalmazni. Az elkobzás elsősorban védelmi jellegű intézkedés. Az elkobzás hatályos szabályai az Előterjesztés koncepciójával összhangban állnak, ezért változtatásuk alapvetően nem szükséges.

Az (1)–(2) bekezdés felsorolja az elkobzás alá eső dolgokat. Ez alapján el kell kobozni azt a dolgot, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy arra szántak, amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre, amelyre a bűncselekményt elkövették, vagy a bűncselekmény befejezését követően e dolog elszállítása céljából használtak, azt a dolgot is el kell kobozni, amelynek birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti, vagy jogszabályba ütközik, illetve el kell kobozni azt a sajtóterméket, amelyben a bűncselekmény megvalósul.

Az Előterjesztés (3)–(7) bekezdései a hatályos Btk.-val egyezően szabályozzák az elkobzás részletszabályait. Az Előterjesztés továbbra is rendelkezik arról, hogy bizonyos esetekben mellőzendő a dolog elkobzása. Nem lehet elrendelni az elkobzását annak a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használt, vagy arra szánt dolognak, továbbá az olyan dolognak, amelyre a bűncselekményt elkövették, illetve amelyet a bűncselekmény befejezését követően e dolog szállítása céljából használtak, ha a dolog nem az elkövető tulajdona. Kivételt képez az az eset, ha a tulajdonos az elkövetésről előzetesen tudott valamint az, ha az elkobzás mellőzését nemzetközi jogi kötelezettség zárja ki.

A (4) bekezdés rendelkezik arról, hogy az elkobzást akkor is el kell rendelni, ha az elkövető gyermekkor vagy kóros elmeállapot miatt nem büntethető, továbbá ha az elkövetőt megrovásban részesítették. Ezekben az esetekben az elkobzást önálló intézkedésként kell alkalmazni.

Az Előterjesztés a hatályos szabályozáshoz hasonlóan az intézkedések elévülését nem ismeri, azonban a hatályos szabályozástól eltérően az elkobzással kapcsolatban nem tulajdonít jelentőséget az idő múlásának. Eszerint elkobzásnak lehet helye a cselekmény büntethetőségének elévülésére megállapított idő elteltével is.

Az (5) bekezdés rendelkezése szerint a vagyonelkobzás megelőzi az elkobzást, azaz ha ugyanarra a dologra nézve mindkét intézkedés feltételei fennállnak, csak a vagyonelkobzást kell elrendelni. Amennyiben olyan elkülöníthető dolgokról van szó, amelyek közül egyesekre a vagyonelkobzás, míg másokra az elkobzás alkalmazásának a feltételei állnak fenn, úgy a különböző dolgokra természetesen el lehet rendelni külön-külön a két intézkedést.

A (6) bekezdés rendelkezése szerint az elkobzott dolog tulajdonjoga törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll.

A 77. §-hoz

Az Előterjesztés továbbra is fenntartja azt a hatályos szabályozást, amely szerint méltányosságból lehetőség van az elkobzás mellőzésére. Az elkobzás mellőzése a bíróság mérlegelésétől függ. Az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val egyezően – a mérlegelés szempontjaiként az elkövetett cselekmény tárgyi súlya és az elkobzásban jelentkező joghátrány arányosságának a vizsgálatát nevezi meg.

A méltányosság gyakorlását azonban három tényező kizárhatja. Egyfelől kizárhatja azt nemzetközi jogi kötelezettség, másfelől nem alkalmazható a méltányosság, ha az elkövető a bűncselekményt bűnszervezetben követte el. Végül nincs helye az elkobzás méltányosságból történő mellőzésének egyes bűncselekmények esetén, például nincs helye mellőzésnek kábítószerrel kapcsolatos tényállások, visszaélés radioaktív anyaggal vagy állatkínzás esetén.

A 78. §-hoz

A vagyonelkobzás szabályait az Előterjesztés a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg.

Az (1) bekezdés a hatályos szabályokhoz hasonlóan minden esetben kötelezővé teszi a vagyonelkobzást a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonra, arra a vagyonra, amely a bűncselekmény összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltattak vagy arra szántak, illetve amely az adott vagyoni előny tárgya volt.

A vagyonelkobzás körének precíz meghatározása egyértelművé teszi, hogy a jogszerűen szerzett vagyonra főszabályként nem rendelhető el vagyonelkobzás. A vagyonelkobzás csak a bűncselekmény elkövetéséből származó javak nemzetközi egyezményekben is kötelezően előírt elvonását teszi lehetővé.

Az (1) bekezdés *b)* pontja és a (4) bekezdés továbbra is abból indul ki, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelem egyik leghatékonyabb eszköze a bűnszervezetek megfosztása vagyoni alapjuktól, ezért általános szabályként előírja, hogy vagyonelkobozást kell elrendelni arra a vagyonra, amelyet az elkövető a bűnszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett. Nem lehet azonban elrendelni arra a vagyonra, amelynek törvényes eredete bizonyított.

Az Előterjesztés fenntartja a hatályos Btk.-nak a bizonyítási teher megfordítására vonatkozó szabályát. Eszerint az ellenkező bizonyításáig vagyonelkobzás alá eső vagyonnak kell tekinteni a bűnszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett valamennyi vagyont. Ebből következik, hogy a bizonyítás sikertelenségének kockázatát a terhelt viseli, azaz amennyiben az ilyen vagyon törvényes eredete kétséges; nem egyértelmű, hogy a vagyont nem a bűnszervezetben való részvétel ideje alatt, törvényes úton szerezték, a vagyonelkobzást el kell rendelni.

Az Előterjesztés megtartja a hatályos Btk.-nak a vagyonelkobzás meghiúsítása céljából a harmadik személynek juttatott vagyon elkobzására vonatkozó szabályait is. Eszerint a vagyonelkobzást arra a bűncselekményből származó, vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonra is el kell rendelni, amellyel az elkövetőhöz képest más természetes vagy jogi személy gazdagodott.

Ha az elkövető, vagy az említett gazdagodott természetes személy meghalt, valamint, ha a gazdálkodó szervezet átalakult, a vagyonelkobzást a jogutóddal szemben kell elrendelni arra az elkobzás alá eső vagyonra, amelyre a jogutódlás történt.

Az Előterjesztés a hatályos szabályokkal egyezően határozza meg azokat az eseteket, amikor vagyonelkobzás nem rendelhető el, ide tartozik a büntetőeljárás keretében érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgáló vagyon. A vagyon a polgári jogi igény fedezetéül akkor szolgál, ha a polgári jogi igény érvényesítése céljából zár alá vételét rendelték el, és a zár alá vétel a vagyonelkobzást elrendelő határozat meghozatalakor is fennáll.

A jóhiszeműen, ellenérték fejében szerző harmadik személy érdekeinek védelmében az Előterjesztés úgy rendelkezik, hogy ebben az esetben a vagyont nem lehet elvonni az ilyen személytől (ilyen esetben a vagyonelkobzást az elkövetővel szemben pénzösszegben kifejezve kell elrendelni). Nincs helye továbbá vagyonelkobzásnak, ha a terhelt bizonyítja a bűnszervezet ideje alatt szerzett vagyont törvényes eredetét.

A 79. §-hoz

Az Előterjesztés szerint pénzösszegben kifejezve kell elrendelni a vagyonelkobzást, ha a vagyon nem lelhető fel, valamint, ha a vagyonelkobzás alá eső vagyon az egyéb vagyontól nem különíthető el, vagy az elkülönítése aránytalan nehézséget okozna. A jóhiszeműen, ellenérték fejében szerző harmadik személytől a vagyont nem lehet elvonni, ilyenkor a vagyonelkobzást az elkövetővel szemben pénzösszegben kifejezve kell elrendelni.

Az Előterjesztés – csakúgy, mint az elkobzásnál – a vagyonelkobzásnál is rendelkezik arról, hogy ezt az intézkedést akkor is alkalmazni kell, ha az elkövető gyermekkor vagy kóros elmeállapot miatt nem büntethető, valamint, hogy az elkobzott vagyon a törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll.

A 80. §-hoz

Az Előterjesztés nem határozza meg a vagyon fogalmát. Vagyon alatt a Btk. vonatkozásában is mindazt érteni kell, amit a polgári jog a vagyon alatt ért, ideértve az ingatlanokat is. Ugyanakkor a vagyonelkobzás alkalmazhatóságával kapcsolatban a gyakorlat során felmerült problémák tisztázása érdekében az Előterjesztés értelmező rendelkezésben úgy rendelkezik, hogy a vagyonelkobzás alkalmazásában vagyonon a vagyon hasznait, a vagyoni értékű jogot és követelést, illetve pénzben kifejezhető értékkel bíró előnyt is érteni kell.

A 81. §-hoz

Az Előterjesztés szintén új intézkedésként vezeti be az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatoknak a végleges hozzáférhetetlenné tételét. Bevezetésének indoka, hogy azon bűncselekményeket, amelyek a számítástechnikai hálózaton való közzététellel valósulnak meg, a Btk. büntetni rendeli (ilyen például a tiltott pornográf felvétellel visszaélés). Ugyanakkor jelenleg nincs arra jogszabályi előírás, hogy az ilyen jogellenes tartalmat az eljáró hatóság elérhetetlenné tegye. A hatékonyabb fellépés érdekében az Előterjesztés szerint lehetővé válik azoknak az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatoknak a hozzáférhetetlenné tétele, amelyek bűncselekményt valósítanak meg, illetve amelyeket bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak.

Akárcsak az elkobzás esetén, az Előterjesztés rendelkezik arról, hogy az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatoknak a hozzáférhetetlenné tételét akkor is el kell rendelni, ha az elkövető gyermekkor vagy kóros elmeállapot miatt nem büntethető, illetve ha megrovásban részesítették. Ezekben az esetekben az elektronikus adatoknak a végleges hozzáférhetetlenné tételét önálló intézkedésként kell alkalmazni.

Az Előterjesztés ezen intézkedés bevezetésével uniós kötelezettségnek is eleget tesz. A 2011/92/EU irányelv 25. cikke szerint ugyanis a tagállamoknak meg kell tenniük a szükséges

intézkedéseket annak érdekében, hogy a gyermekpornográfiát tartalmazó vagy azt terjesztő, a területükön üzemeltetett weboldalak eltávolíthatóak legyenek.

A 82. §-hoz

A kényszergyógykezelés a beszámíthatatlan állapotban elkövetett büntetendő cselekményhez fűzött jogkövetkezmény, amely elsősorban a társadalom védelmét szolgálja. a kényszergyógykezelés elrendelésének négy feltétele van: az elkövetett cselekmény személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó jellege, az elkövető büntethetősége kóros elmeállapota miatt kizárt, megalapozottan attól kell tartani, hogy az elkövető hasonló cselekményt fog elkövetni, az elkövető büntethetősége esetén a bíróság egyévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést szabna ki. Ezek a feltételek megegyeznek a hatályos Btk. rendelkezéseivel.

A kényszergyógykezelés jogintézményét legutóbb a 2009. évi LXXX. törvény módosította úgy, hogy a tartamát határozottá tette. Az akkor bevezetett módosításokkal kapcsolatban felmerült jogalkalmazói tapasztalatok mérlegelése eredményeként az Előterjesztés visszaállítja a korábbi szabályozást. Az Előterjesztés rendelkezése értelmében a kényszergyógykezelés határozatlan tartamú intézkedés, amely akkor szűnik meg, ha a bírói felülvizsgálat értelmében annak szükségessége már nem áll fenn.

A 83. §-hoz

A büntetés a bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott, a bűncselekmény társadalomra veszélyességével arányban álló joghátrány. A büntetés célja a társadalom védelme, amelynek egyik oldala az egyéni, a másik az általános bűnmegelőzés.

Az egyéni megelőzés azt jelenti, hogy a büntetésnek alkalmasnak kell lennie arra, hogy az elkövetőt újabb bűncselekmény elkövetésétől visszatartsa. Az egyéni megelőzés akkor éri el valódi célját, ha az elkövető személyiségének lényegét úgy változtatja meg, hogy törvénytisztelő állampolgárrá válik. De megvalósul az egyéni visszatartás azzal is, ha az elkövető az ismételt bűncselekmény elkövetésétől az újabb büntetéstől való félelme miatt tartózkodik. Ezen célok elérése érdekében a büntetéssel szemben támasztott legfontosabb követelmény az arányosság elve.

A büntetés célja azonban nem merül ki az egyéni megelőzésben, mert azt a célt is szolgálnia kell, hogy másokat is visszatart a bűnelkövetéstől. A büntetéssel a társadalom tagjait meghatározott irányba lehet befolyásolni. A befolyásolás eredményessége, az alkalmazott intézkedésnek vagy büntetésnek a társadalomban kifejtett hatása az elkövetett cselekményhez és az a miatt alkalmazott szankcióhoz viszonyuló személyek egyéni felfogásától is függ. A büntetés akkor szolgálja megfelelően az általános megelőzést, ha a társadalom tagjaiban a pozitív értékrend megszilárdulásához járul hozzá, de ennek hiányában megvalósulhat a társadalom tagjainak a hasonló mértékű büntetéstől való félelmével is.

A törvény által meghatározott büntetési célokat a bíróságok hivatottak érvényesíteni az igazságszolgáltatás során.

A 84. §-hoz

A büntetés kiszabás elvei azokat az általános szempontokat jelölik ki, amelyeket a bíróságnak figyelembe kell vennie akkor, amikor megállapítja a bűncselekmény jogkövetkezményeként alkalmazott büntetés nemét és mértékét. Amint arra az Alkotmánybíróság a 13/2002. (III. 20.) AB határozatban is rámutatott: a „Btk. büntetési rendszerében a szankció meghatározásának joga megoszlik a jogalkotó és a jogalkalmazó között." A bíróság a törvény által meghatározott büntetési minimum és maximum keretei között, a konkrét eset körülményeire tekintettel határozza meg a büntetés nemét és mértékét.

Az Előterjesztés szerint továbbra is az a főszabály, hogy a büntetést a törvényben meghatározott keretek között az enyhítő és súlyosító körülmények figyelembe vételével kell kiszabni. Utóbbiak közül az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val megegyezően – példálózva utal a bűncselekmény tárgyi súlyára, a bűnösség fokára és az elkövető személyiségére.

A jogalkotó a büntetési tételkeretek meghatározásakor értékeli az adott bűncselekmény típus társadalmi kockázatát, lehetséges hátrányos következményeit, azaz dönt arról, hogy az egyes bűncselekményeknek milyen tárgyi súlyt tulajdonít. Ezért, amikor az Előterjesztés a büntetés kiszabásának elvei körében a bűncselekmény tárgyi súlyáról szól, akkor ez alatt nem a bűncselekmény – a jogalkotó által már értékelt és a különös részi tételkeretben megjelenített – absztrakt tárgyi súlyát, hanem az elkövetett bűncselekmény konkrét súlyosságát érti.

A bűnösség foka a tetthez fűződő pszichikus viszony intenzitását jelenti. A bűnösség fokára a bíróság rendszerint a bűncselekmény tárgyi oldalából következtet. Így elsősorban az elkövetés módjából, eszközéből, módszeréből lehet a bűnösség fokát megállapítani.

Az Előterjesztés értelmében a büntetést továbbá úgy kell kiszabni, hogy az a törvényes keretek között igazodjék az elkövető személyiségéhez. A jogalkalmazó az elkövető személyiségének az értékelésénél az elkövető személyi körülményeit, ennek részeként elsődlegesen az életvitelét vizsgálja. A személyiség vizsgálata körében értékeli a bíróság az elkövető előéletét és az elkövetés utáni magatartását is.

A büntetésnek igazodnia kell továbbá az egyéb súlyosító és enyhítő körülményekhez is. A bűncselekmény tárgyi súlya, a bűnösség foka és az elkövető személyisége olyan tényezők, amelyek maguk is súlyosítják vagy enyhítik a büntetést. Az ítélkezési gyakorlat azonban számos egyéb súlyosító és enyhítő körülményt dolgozott ki, amelyek felsorolása a törvényben szerteágazóságuk miatt lehetetlen. A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma az ítélkezési gyakorlat egységének a biztosítása érdekében az 56/2007. számú véleményében vizsgálta felül a büntetéskiszabás során irányadó súlyosító és enyhítő körülményekről korábban közreadott 154. sz. állásfoglalását. A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 56/2007. számú véleményben foglaltak a jövőben is irányadóak a gyakorlat számára.

Az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val megegyezően – a büntetéskiszabási tevékenység kiinduló szempontjaként írja elő az adott tételkeret középmértékéhez történő viszonyítást. Ez nem jelenti a tételkeret adta lehetőségek negligálását, vagy szűkítését, nem teszi a büntetési rendszert abszolúte határozottá, és nem hoz létre büntetéskiszabási kényszerhelyzetet sem. Semmi nem zárja ki azt, hogy a bíróság az egyes körülményeket a saját belátása szerint vesse össze, értékelje. A törvényben tükröződik a jogalkotónak az az elvárása is, hogy a bíróság adjon kimerítő indokolást a tételkeret adta lehetőség kihasználásáról. A törvény rendelkezései nyilvánvalóan nem érintik a jogalkalmazás elvi irányításának a büntetéskiszabási gyakorlat tapasztalatain alapuló megfontolásait.

A törvény másfelől a büntetéskiszabás elveinek olyan kiegészítését tartalmazza, amely a bírósági jogalkalmazásban eddig is meglévő szempontra vonatkozik. E szerint, ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, akkor annak mértékének meghatározásánál a végrehajtás felfüggesztése és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét figyelmen kívül kell hagynia.

A 85. §-hoz

Bűnhalmazat az, ha az elkövető egy vagy több cselekménye több bűncselekményt valósít meg, és azokat egy eljárásban bírálják el, ilyenkor a bíróság halmazati büntetést szab ki. Az Előterjesztés a halmazati büntetésre vonatkozó hatályos rendelkezéseket alapvetően megtartja.

A halmazati büntetés nemcsak formailag, hanem tartalmilag is egységes büntetés. Ezt az (1) bekezdés kifejezetten kimondja, amikor úgy rendelkezik, hogy bűnhalmazat esetén egy büntetést kell kiszabni. A halmazati büntetés a bűnhalmazatban lévő cselekmények számától függetlenül egységes büntetés. Ezt eljárási jogi, célszerűségi megfontolások indokolják.

A (2) bekezdés a bűnhalmazat elbírálására irányadó büntetési keretet állapítja meg. A halmazati büntetés kiszabására a magyar büntetőjog 1961 óta az aszperáció elvét érvényesíti. Eszerint a halmazati büntetést a bűnhalmazatban lévő bűncselekményekre megállapított tételkeretek közül a legsúlyosabbnak az alapul vételével kell kiszabni. Az Előterjesztés nem módosítja ezt a rendelkezést.

Az aszperáció elve lehetővé teszi a (2) bekezdés szerint irányadó büntetési tételkeret felső határának az áttörését abban az esetben, ha az nem elegendő a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények megfelelő elbírálására. A halmazati büntetésnek a (3) bekezdésben rögzített szabálya a büntetés felső határára ható kerettágító rendelkezés. Az Előterjesztés a szigorítás elvének figyelembe vételével a halmazati büntetés felső határát felemeli a hatályos Btk. szabályaihoz képest. Eszerint a legsúlyosabb törvényi büntetési tétel felső határa a középmértékével emelkedik abban az esetben, ha a törvény a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább kettőre kizárólag határozott ideig tartó szabadságvesztés büntetést rendel. Az Előterjesztés megtartja a hatályos Btk. „emelkedik” fordulatát, és ezzel egyértelművé teszi, hogy a büntetési tételkeret meghatározása a jogalkotó feladata.

A halmazati büntetés azonban nem haladhatja meg a határozott ideig tartó szabadságvesztés generális maximumát, azaz a huszonöt évet, mint azt az Előterjesztés a 42. §-ban rögzíti.

A (4) bekezdést a 2010. évi LVI. törvény illesztette be a Btk. rendelkezései közé, és ezen az Előterjesztés sem változtat. A törvény szigorúan ítéli meg a személy elleni erőszakos bűncselekményeket elkövető bűnismétlőket. Vonatkozásukban a bűnhalmazatban lévő legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát a kétszeresére emeli, amennyiben azok közül legalább három, személy elleni erőszakos bűncselekmény. További szigorítást jelent, hogy amennyiben a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladja, vagy a halmazatban lévő bűncselekmények közül a törvény szerint valamelyikre életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható, az elkövetőre életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

A 86. §-hoz

A relatíve határozott szankciórendszerünkben a bíróság a büntetést a törvény által előírt büntetési tétel keretei között szabja ki. A gyakorlatban azonban előfordulhatnak olyan esetek, amikor a törvény adta büntetési keretek között nincs lehetőség igazságos értékelésre. Ez indokolja bizonyos esetekben a büntetésnek büntetési tételkereten kívüli kiszabását. A bíróság meghatározott esetekben a büntetést enyhítheti, azaz a büntetési tétel alsó határát, a speciális minimumot is átlépheti.

A törvény a büntetés enyhítését kivételes intézménynek tekinti, alkalmazási feltétele az, hogy a kiszabható büntetési tétel minimuma a büntetés kiszabásának elveire figyelemmel túl szigorú legyen. Ennek megfelelően az Előterjesztés – egyezően a hatályos Btk.-val – abból az elvből indul ki, hogy a büntetés enyhítése mindig a tételkeret alsó értékének az áttörését jelenti. A (2)–(3) bekezdés azt határozza meg, hogy a bíróság milyen mértékben enyhítheti a büntetést. Az Előterjesztés nem módosítja a büntetés enyhítésének a mértékére vonatkozó hatályos rendelkezéseket.

A (4) bekezdés – a hatályos Btk.-val megegyezően – lehetőséget ad az úgynevezett kétszeres leszállásra. Eszerint, ha az enyhített büntetés is túl szigorúnak bizonyulna, kísérlet, illetőleg bűnsegély esetén az adott bűncselekményre irányadó büntetési tételkerethez képest az eggyel enyhébb tételkeret alapján is kiszabható a büntetés. A büntetéskiszabási elvek egyes elemeinek vizsgálata alapján az állapítható meg, hogy a kísérleti szakban megrekedő bűncselekmények rendszerint csekélyebb tárgyi súlyúak, mint a befejezett bűncselekmények. A bűnsegéd tevőlegessége pedig rendszerint enyhébb megítélés alá esik, mint a tettesé, illetve a felbujtóé. Az Előterjesztés helyes értelmezéséből az következik, hogy csak egy soron következő pontot lehet figyelembe venni akkor is, ha az elkövető bűnsegédként valósítja meg a kísérleti szakban maradt bűncselekményt.

Az (5) bekezdésben a törvény – meghatározott esetekben – korlátlan enyhítést enged. Ha a törvény megengedi a korlátlan enyhítést, akkor bármelyik büntetési nem legkisebb mértéke kiszabható. A korlátlan enyhítés lehetőségének az az indoka, hogy vannak esetek, amelyekben a (2) bekezdésben megengedett enyhítés sem teszi lehetővé a méltányos elbírálást. Az Előterjesztés ezért megtartja a korlátlan enyhítés intézményét.

A 87-88. §-hoz

A tárgyalásról lemondás a büntetőeljárás gyorsítását és egyszerűsítését szolgáló, a Be. által külön eljárásként szabályozott intézmény.

Ha a terhelt a vádemelést megelőzően bűnösségére is kiterjedő beismerő vallomást tesz és a tárgyaláshoz való jogáról lemond, a bíróság nyilvános ülésen hozott ítélettel megállapíthatja a vádirattal egyező tényállás, valamint a vádirattal egyező minősítés miatt a vádlott bűnösségét.

Az együttműködő terhelt főszabályként kizárólag a nyolcévi szabadságvesztés büntetésnél nem súlyosabban fenyegetett bűncselekmény esetén mondhat le arról a jogáról, hogy ügyét a bíróság nyilvános tárgyaláson bírálja el. A tárgyalásról lemondás további feltétele ez esetben is az, hogy az együttműködő terhelt önként és hitelt érdemlően beismerő vallomást tegyen.

A tárgyalásról lemondást a büntető törvény az elkövetőt fenyegető büntetési tételkeret csökkentésével honorálja. A büntetési tételkeret törvényi enyhítésének az a célja, hogy

elősegítse ennek a büntetőeljárást gyorsító intézménynek az érvényesülését. A tárgyalásról lemondás esetén irányadó tételkeretet az (1)–(2) bekezdés határozza meg.

Az Előterjesztés változtat a tárgyalásról lemondás esetében a halmazati büntetés kiszabására irányadó hatályos szabályokon a halmazati büntetés általános szabályaival egyezően, azaz halmazati büntetés esetén a büntetési tétel felső határa – a hatályos szabályozástól eltérően nem a felével, hanem – a középmértékével emelkedik. Az Előterjesztés egyértelművé teszi, hogy nem akadálya a tárgyalásról lemondás alkalmazásának az, ha az elkövető több bűncselekményt valósít meg. A szabályozás elvi alapjai megegyeznek a halmazati büntetéssel kapcsolatban írtakkal. Ennek megfelelően, ha a bíróság tárgyalásról lemondás alkalmazása mellett szab ki halmazati büntetést, akkor a halmazati büntetés alapjául szolgáló legsúlyosabb tételkeret megállapításakor a büntetési tételkeret felső határának a tárgyalásról lemondás szabályainak figyelembe vételével számított csökkentett mértékéből indul ki.

A 89. §-hoz

A büntetés végrehajtásának felfüggesztése a bűnelkövető számára alkalmat kíván adni a bűncselekmények elkövetésétől tartózkodó életvezetésre és a büntetés végrehajtásának elkerülésére. A végrehajtásában felfüggesztett büntetés nem szakítja ki az elítéltet a megszokott közösségéből, és ezzel elkerüli a rövid tartamú szabadságvesztés végrehajtásával járó hátrányokat. A törvény kiemeli, hogy elsősorban az elkövető személyi körülményeire figyelemmel juthat a bíróság olyan következtetésre, miszerint a büntetés célja a felfüggesztés alkalmazásával is elérhető.

A büntetés végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó hatályos rendelkezések alapján csak a szabadságvesztés büntetés felfüggesztésére van lehetőség, és ezen az Előterjesztés sem változtat. A szabadságvesztés büntetés végrehajtásának felfüggesztése a rövid tartamú végrehajtandó szabadságvesztések reális alternatívája, mert a büntetéskiszabás elveit a szabadság tényleges elvonása nélkül jutatja érvényre.

Az (1) bekezdés a hatályos Btk.-val egyezően – mivel az ítélkezési gyakorlatban bevált – a két évig terjedő szabadságvesztések esetén ad lehetőséget a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére.

A felfüggesztés tartama egy évtől öt évig terjed, amelyet a bíróság mérlegeléssel állapít meg. A próbaidőt években és hónapokban kell meghatározni. Az Előterjesztés is rögzíti azt, hogy a próbaidő tartama a kiszabott büntetésnél rövidebb nem lehet.

A 90. §-hoz

Az Előterjesztés 90. §-a a büntetés végrehajtása felfüggesztését kizáró okokról rendelkezik. A törvényi szabályozás pontosan meghatározza a szabadságvesztés felfüggesztését kizáró okokat. Ezek alapján nincsen helye a szabadságvesztés végrehajtása felfüggesztésének akkor, ha az elkövető többszörös visszaeső, vagy a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, illetve ha az elkövető a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt vagy felfüggesztésének próbaideje alatt követte el. A kizáró okoknak az indoka, hogy ezekben az esetekben olyan az elkövető személyében, illetve az elkövetett bűncselekmény jellegében rejlő ok áll fenn, amely miatt nem lehet ésszerűen arra számítani, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése

meghozza a várt hatást. Ezért ezeket az elkövetőket az Előterjesztés nem részesíti a felfüggesztés kedvezményben.

Az Előterjesztés nem változtat a hatályos Btk.-nak azon a rendelkezésén, amely szerint, ha az elkövetőn olyan szabadságvesztést hajtanak végre, amely miatt a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását nem rendelték el, a próbaidő meghosszabbodik az utóbb kiszabott szabadságvesztés tartamával. Ezt a rendelkezést a közérdekű munka, illetve a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés esetén is alkalmazni kell. Előfordulhat, hogy ezekben az esetekben a próbaidő meghaladja a törvény rendelkezése szerinti leghosszabb tartamot, ezért a (4) bekezdés úgy rendelkezik, hogy ilyenkor a próbaidő tartama az öt éves felső határt is meghaladhatja.

Az (5) bekezdés alapján akár két, vagy akár ennél több felfüggesztett szabadságvesztés „találkozása" esetén a büntetések próbaideje egymástól függetlenül, párhuzamosan telik, így azokat külön-külön kell számítani.

A (6) bekezdés lehetővé teszi a pártfogó felügyelet elrendelését a felfüggesztett szabadságvesztés mellett. Annak eldöntésében, hogy ez mely esetekben indokolt elsődlegesen az elkövetett bűncselekmény jellegének és az elkövető személyi körülményeinek van döntő jelentősége. A törvény visszaeső elkövető esetén kötelező erővel írja elő a pártfogó felügyelet elrendelését, mivel vonatkozásukban csak gondos figyelemmel kísérésük esetén érhető el a próbaidő eredményes eltelte.

A 91. §-hoz

Az Előterjesztés rendelkezik azokról az esetekről is, amikor el kell rendelni a korábban kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását.

El kell rendelni a szabadságvesztés végrehajtását, ha a felfüggesztés próbaideje alatt megállapítást nyer, hogy a felfüggesztés valamely felfüggesztést kizáró ok ellenére történt.

A hatályos Btk.-val egyezően az Előterjesztés is úgy rendelkezik, hogy amennyiben az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, szintén el kell rendelni a szabadságvesztés végrehajtását. Ezekben az esetekben megdől az a feltételezés, hogy a büntetéskiszabási elvek a szabadságvesztés teljes végrehajtása nélkül is megvalósulhatnak. Ezért rendeli el az Előterjesztés ezekben az esetekben a szabadságvesztés végrehajtását.

A szabadságvesztés végrehajtását végül akkor is el kell rendelni, ha az elkövető a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi.

A 92. §-hoz

Az Alaptörvény a köztársasági elnök kegyelmezési jogkörét nem korlátozza. Azaz a kegyelem vonatkozhat a kiszabott büntetés teljes elengedésére, illetve annak mérséklésére vagy a büntetés végrehajtásának felfüggesztésére, de a kegyelmezés csak a hatályos jogszabályok keretei között történhet.

A köztársasági elnöknek az Alaptörvényben meghatározott kegyelmezési jogával élve lehetősége van a büntetés végrehajtásának felfüggesztésére is. Ennek azonban csak abban az

esetben van értelme, ha a próbaidő tartama alatt bekövetkezett valamely esemény a kedvezmény elvesztését is eredményezheti. Ennek törvényi alapját teremti meg ez a rendelkezés, amikor előírja, hogy ilyen esetben a felfüggesztett büntetés végrehajtására vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell. Ennek értelmében a köztársasági elnök által kegyelemből felfüggesztett büntetést végre kell hajtani, ha az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik vagy az elkövető a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi.

A 93. §-hoz

Az Előterjesztés a különös és a többszörös visszaesővel szemben alkalmazott büntetés esetén – egyezően a hatályos Btk-val – áttöri az adott bűncselekmény büntetési tételének a felső határát. Ilyen esetben a bűncselekmény büntetési tételének felső határa a felével emelkedik. A büntetés felső határa azonban így sem haladhatja meg a határozott ideig tartó szabadságvesztés huszonöt éves felső határát. Ez a rendelkezés lehetőséget ad a bíróságnak arra, hogy a különös és a többszörös visszaesést a büntetés kiszabása során megfelelően értékelje, ugyanakkor nem teremt kötelezettséget szigorúbb joghátrány megállapítására.

A hatályos Btk. előírásával megegyezően, az Előterjesztés csak különös méltánylást érdemlő esetben engedi meg a büntetés enyhítését a különös és a többszörös visszaesők esetében.

Az Előterjesztés nem változtat a halmazati büntetés és a tárgyalásról lemondás különös, illetve többszörös visszaesővel szembeni alkalmazásának hatályos szabályain.

A 94. §-hoz

A törvény az erőszakos többszörös visszaesők esetében az e minősítést megalapozó, súlyosabban büntetendő személy elleni erőszakos bűncselekmény büntetési tételének felső határát a kétszeresére emeli.

Az Előterjesztés megtartja azt a szigorítást, hogy amennyiben a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladja, vagy a törvény szerint az újabb bűncselekményre életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható, az elkövetőre életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

Az erőszakos többszörös visszaesők esetében az enyhítő szakasz alkalmazásának nincs helye, azonban – a hatályos szabályozástól eltérően – az Előterjesztés különös méltánylást érdemlő esetben (pl. korlátozott beszámítási képesség) a korlátlan enyhítést lehetővé teszi.

A 95. §-hoz

Az Előterjesztés – ugyanúgy, mint a bűncselekményt különös vagy többszörös visszaesőként elkövetőkre – a bűnszervezetben történő elkövetés esetére is tartalmaz az általánosan érvényesülőnél szigorúbb rendelkezéseket.

Az értelmező rendelkezésben foglaltak szerint, bűnszervezet a három- vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.

Az Előterjesztés szerint az e körben érvényesülő speciális büntetés kiszabási szabályok értelmében, ha a szándékos bűncselekményt bűnszervezetben követik el, a bűncselekmény büntetési tételének felső határa a kétszeresére emelkedik, de a huszonöt évet nem haladhatja meg. Büntetési tételen ebből a szempontból is a bűncselekményre a Btk. Különös részében meghatározott büntetési tételt kell érteni. Miként a különös és többszörös visszaesőknél, a szigorúbb szabály halmazati büntetés kiszabása esetén itt is a 85. § (3) bekezdése, míg tárgyalásról lemondás esetén a 87. § (1)–(2) bekezdés szerinti büntetési tételt érinti.

A bűncselekmény bűnszervezetben elkövetővel szemben bármely bűncselekmény esetében helye van kitiltásnak.

Mivel a bűnszervezet fogalma esetenként a bűnszövetség fogalmát lefedi, az Előterjesztés a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása esetére kizárja, hogy emellett a bűncselekmény bűnszövetségben történő elkövetésének esetére megállapított jogkövetkezmények is alkalmazhatók legyenek.

A 96. §-hoz

Az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val megegyezően – előzetes fogvatartás elnevezéssel jelöli az őrizetet és az előzetes letartóztatást. Az előzetes fogvatartás és a házi őrizet közös jellemzője az, hogy az jelentősen korlátozzák elkövető szabadságát, annak ellenére, hogy a személyi szabadság elvonásával, illetőleg a korlátozásával járó kényszerintézkedések nem előrehozott büntetések Ezért az Előterjesztés biztosítja az előzetes fogvatartás és a házi őrizet tartamának az utóbb kiszabott büntetésbe történő beszámítását.

Az (1) bekezdés csak a szabadság tényleges elvonásával vagy annak a lehetőségével járó, illetve a szabadságvesztésre átváltoztatható büntetésekbe engedi beszámítani az előzetes fogvatartásban, illetve a házi őrizetben töltött időt. Ezért úgy rendelkezik, hogy a kiszabott szabadságvesztésbe, az elzárásba, a pénzbüntetésbe, illetve a közérdekű munkába kell beszámítani az előzetes fogvatartás és a házi őrizet teljes tartamát.

A (2) bekezdés meghatározza a beszámítás alapjául szolgáló átváltási szabályokat. Az Előterjesztés a kényszerintézkedés beszámítását a kényszerintézkedés természetétől (előzetes fogvatartás, illetve házi őrizet) és a büntetés nemétől, illetve szabadságvesztés büntetés esetén annak végrehajtási fokozatától függő kulcs alapján teszi lehetővé. E beszámítási kulcs szerint egy napi előzetes fogvatartás egy napi szabadságvesztés büntetésnek, egy napi elzárásnak, egy napi tétel pénzbüntetésnek, illetve három órai közérdekű munkának felel meg.

Házi őrizet beszámítása esetén három órai közérdekű munkának, illetve egy napi tétel pénzbüntetésnek egy nap, egy napi elzárásnak két nap, egy napi szabadságvesztés büntetésnek fegyház fokozat esetén öt nap, börtön fokozat esetén négy nap, fogház fokozat esetén három nap házi őrizetben töltött idő felel meg. Az Előterjesztés értelmében a beszámítás után még fennmaradó házi őrizetet egy napi szabadságvesztés büntetésként kell beszámítani.

A 97. §-hoz

Az összbüntetésbe foglalás célja azon hátrányok kiküszöbölése, melyek az elítéltet az egyes cselekményei külön eljárásban elbírálása folytán érik, azaz az összbüntetéssel az elítéltet olyan helyzetbe kerül, mintha a vele szemben kiszabott, több szabadságvesztés

büntetés alapjául szolgáló cselekményeket egy eljárásban bírálták volna el, és halmazati büntetést szabtak volna ki vele szemben. Az összbüntetés jogintézménye a célját akkor tudja elérni, ha az összbüntetésbe foglaláskor az összbüntetésbe foglalandó szabadságvesztések végrehajtása még nem fejeződött be. Ha az elítélt valamely szabadságvesztést már kitöltötte, nincs arra lehetőség, hogy a terheltet a bíróság olyan helyzetbe hozza, mintha ügyeit egy eljárásban bírálták volna el.

Összbüntetésbe foglalásra akkor van lehetőség, ha az elkövetővel szemben több ítéletet hoztak, ezek az ítéletek jogerőre emelkedtek, az ítéletek határozott ideig tartó szabadságvesztés büntetéseket tartalmaznak, és a büntetéseket olyan bűncselekmények miatt szabták ki, amelyek mindegyikét – a hatályos szabályozástól eltérően – az elkövető a legkorábbi ítélet meghozatalát megelőzően követte el.

Az azonban változatlanul irányadó, hogy amennyiben felfüggesztett szabadságvesztést kell utóbb végrehajtani, akkor azt az összbüntetésbe foglalás szempontjából a továbbiakban végrehajtandó szabadságvesztésnek kell tekinteni.

A szabadságvesztés büntetések csak abban az esetben foglalhatók összbüntetésbe, ha a bíróság már eredetileg is szabadságvesztést szabott ki. A pénzbüntetés és a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés összbüntetésbe nem foglalható.

Az összbüntetésbe foglalás jelentős kedvezmény az elkövető számára, előfordul olyan eset is, amikor összbüntetésbe foglalt ítéletek közül a legrövidebb teljesen elenyészik. Ez nem egyeztethető össze azzal a kriminálpolitikai törekvéssel, amely a többszörös bűnelkövetőkkel szemben kíván szigorúbban fellépni. Mindezekre figyelemmel az Előterjesztés módosítja az összbüntetésbe foglalás feltételeit, és csak azoknak a bűncselekményeknek a vonatkozásában nyújt lehetőséget összbüntetésbe foglalásra, amelyeket az elkövető a legkorábbi ítélet meghozatalát megelőzően követett el, valamint az Előterjesztés az összbüntetési ítélet további összbüntetésbe foglalását sem teszi lehetővé. Ehhez kapcsolódóan szükséges a Be. módosítása is, amely értelmében összbüntetési eljárás lefolytatására csak az elítélt kérelmére lesz lehetőség.

A 98. §-hoz

Az összbüntetésbe foglalás általános feltétele, hogy a bűncselekményeket az elkövető a legkorábbi ítélet meghozatalát megelőzően kövesse el, és az összbüntetés mértékét úgy kell meghatározni, mintha halmazati büntetés kiszabására kerülne sor. Az összbüntetés tartamának megállapításakor kizárt a kumuláció, azaz az összbüntetési tartam nem érheti el az alapítéletekben kiszabott szabadságvesztés büntetések együttes tartamát.

Az összbüntetés mértékének a megállapításakor a leghosszabb tartamú szabadságvesztést kell alapul venni. A hatályos Btk. értelmében az összbüntetés tartamának el kell érnie a legsúlyosabb büntetést, de az Előterjesztés meghatározza az elengedés maximális mértékét, amely legfeljebb a rövidebb büntetés (vagy büntetések) kétharmad részének együttes tartama lehet.

A 99. §-hoz

Az összbüntetés egységes büntetés, tehát a kapcsolódó járulékos rendelkezések vonatkozásában is egységes szabályoknak kell érvényesülni. Ez vonatkozik az

összbüntetésként megállapított szabadságra végrehajtási fokozatára, valamint a feltételes szabadságra bocsátásra is.

Ha az alapítéletekben különböző fokozatban végrehajtandó szabadságvesztések szerepelnek, és ezek kerülnek összbüntetésbe foglalásra, az összbüntetést abban a fokozatban kell végrehajtani, amelyik az alapítéletekben megállapítottak közül a legszigorúbb. Három év vagy azt meghaladó tartamú, többszörös visszaeső esetében kettő év vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztésnél az Előterjesztés 41. § (2) és (3) bekezdésének szabályait is vizsgálni kell, és a végrehajtási fokozatot ennek figyelembe vételével kell megállapítani.

Ha az általános szabályok szerint megállapítandó végrehajtási fokozat az elítélt számára méltánytalan hátrányt jelente, fegyház helyett börtön határozható meg, míg börtön esetében fogház alkalmazására nyílhat lehetőség.

A 100. §-hoz

Összbüntetésbe kizárólag végrehajtandó szabadságvesztések foglalhatók, a pénzbüntetés és a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés összbüntetésbe foglalása is kizárt.

A szabadságvesztés büntetések mellett kiszabott foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás, kiutasítás és kitiltás esetében viszont több azonos büntetésnél nemcsak a tiltás időtartamában lehet eltérés, hanem elképzelhető, hogy a foglalkozástól eltiltás különböző foglalkozási ágakra, a több járművezetéstől eltiltás a járművek más-más körére terjed ki, több sportrendezvények látogatásától való eltiltás eltérő rendezvényekre, míg több kitiltás eltérő helységekre vonatkozhat. Ilyen esetekben az azonos megnevezésű büntetéseket sem tekinthetjük azonos tartalmúnak, így végrehajtásukra nem vonatkozik a (2) bekezdésben meghatározott szabály, ezért az eltérő tartalmú azonos büntetéseket egymástól függetlenül, külön-külön kell végrehajtani.

Az azonos tartamú közügyektől eltiltás mellékbüntetések közül az elítéltre hátrányosabb nem feltétlenül a leghosszabb tartamú, hanem amelyből az összbüntetésbe foglaláskor még több vár végrehajtásra.

A 101. §-hoz

Az Előterjesztés – eltérően a hatályos Btk.-tól – pontosan meghatározza, hogy az elítéléshez milyen hátrányos jogkövetkezmények fűződnek. Az Előterjesztés az elítélés körébe vonja a büntetőjogi felelősség megállapítását, a büntetés kiszabását, illetve az intézkedés alkalmazását.

Az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények részben a büntetőjogon belül, részben azon kívül érvényesülnek. A büntetőjogi jogkövetkezményeket maga a büntető törvény határozza meg, továbbá azt is, hogy az egyéb jogkövetkezményekről is törvényben kell rendelkezni. Ezek a büntetőjogon kívüli hátrányos jogkövetkezmények lehetnek: alkotmányjogiak, közjogiak (pl. az Alkotmánybíróság tagjává csak büntetlen előéletű személy választható), munkajogiak (pl. a közoktatásban alkalmazás feltétele az, hogy az alkalmazott büntetlen előéletű legyen), polgári jogiak (pl. hivatásos gondnok csak büntetlen előéletű személy lehet), de a gazdasági jog területén is található ilyen rendelkezés (pl. közbeszerzési

eljárásban nem lehet ajánlattevő, aki a büntetett előélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól nem mentesült).

Az elítéléshez kapcsolódó adatokat a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Bnytv.) szerint a bűntettesek nyilvántartása és a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartása tartalmazza. Előbbi nyilvántartás a nem mentesült, büntetett előéletű személyek adatait tartja nyilván, utóbbi nyilvántartás célja elsősorban a bűnismétlés, visszaesés megállapíthatóságának, valamint az elítéléshez fűződő, a büntetlen előélethez képest szigorúbb követelményeket meghatározó foglalkoztatási, engedélyezési szabályok végrehajthatóságának biztosítása.

A Bnytv. alapján a bűnügyi nyilvántartásokban kezelt adatok nyilvántartási ideje legalább a mentesítés beálltától számított három év, de nem lehet több mint a mentesítés beálltától számított tizenkét év. Ha a kezelt adatra vonatkozóan a nyilvántartás feltételei megszűnnek, az adatot a nyilvántartásból haladéktalanul törölni kell, ezt követően hátrányos jogkövetkezmény az elítélés miatt már nem állapítható meg az elítélttel szemben.

A 102. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos törvényhez hasonlóan rendelkezik a mentesítés hatályáról, a részletszabályokat azonban pontosabban határozza meg.

A mentesítés hatálya azt jelenti, hogy a mentesítés következtében az elítélt mentesül mind a büntetőjogi, mind az egyéb törvényekben meghatározott, a büntetett előélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól. A mentesített személy büntetlen előéletűnek minősül, vagyis a mentesítés beálltával újból lehetősége nyílik mindazon jogok megszerzésére és gyakorlására, amelyekhez a büntetlen előéletű állampolgároknak joguk van. Ezért a mentesített személy mindig a jövőre nézve válik büntetlen előéletűvé, nem pedig az elítélésre visszamenő hatállyal. A büntetlen előéletet a mentesített személy részére kiadott hatósági bizonyítvány igazolja.

A mentesülés alól azonban a törvény kivételt tesz: újabb bűncselekmény elkövetése esetén a mentesítés nem terjed ki azokra a jogkövetkezményekre (pl. a visszaesés azon következményeire), amelyeket a büntető törvény a korábbi elítéléshez fűz. A mentesítés – különösen, ha az az ítélet jogerőre emelkedése napján bekövetkezett – nem akadálya annak, hogy a kiszabott büntetést, illetve a megítélt polgári jogi igényt végrehajtsák.

A 103. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg a mentesítés módjait. Eszerint az elítélt mentesítésben részesülhet a törvény erejénél fogva (meghatározott idő elteltével), bírósági határozat alapján (a törvényileg meghatározott idő felének elteltét követően), vagy akár előzetesen is, ha az elítélt arra érdemes. A köztársasági elnök, illetve az Országgyűlés kegyelmi mentesítésről dönthet.

A 104. §-hoz

A törvényi mentesítés a mentesítésnek az elítéltek legszélesebb körét érintő, leggyakoribb módja. A törvényi mentesítésnél az elítélt a törvény erejénél fogva, meghatározott időpontban mentesül a büntetett előélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól.

A törvényi mentesítés hatálya – a kiszabott büntetéstől, illetve annak tartamától, valamint a bűncselekmény súlyától és a bűnösség fokától függően – az alábbi időpontokban állhat be:

- az ítélet jogerőre emelkedésének napján,
- a próbaidő leteltének napján,
- a büntetés kitöltésének vagy végrehajtásának befejezése, illetve végrehajthatóságának megszűnése napján,
- a büntetés kitöltését vagy végrehajthatóságának megszűnését követő három év elteltével,
- a büntetés kitöltését vagy végrehajthatóságának megszűnését követő öt év elteltével,
- a büntetés kitöltését vagy végrehajthatóságának megszűnését követő tíz év elteltével.

Foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, és sportrendezvények látogatásától való eltiltás esetén a mentesítés nem vonatkozik magára a foglalkozás, valamint a járművezetés tényleges gyakorlásának, kitiltás esetén a meghatározott földrajzi egység területén való tartózkodás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás esetén pedig ez látogatásának a jogára.

Ha a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását rendelik el, akkor a (3) bekezdés alapján a mentesítés nem áll be, illetve hatályát veszti. Ilyenkor a mentesítésre a végrehajtandó szabadságvesztésre vonatkozó mentesítési szabályok az irányadók.

A törvényi mentesítés csak a határozott idejű szabadságvesztésre vonatkozik. Az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt csak kegyelmi mentesítésben részesülhet.

A 105-106. §-hoz

Az Előterjesztés nem változtat a bírósági mentesítés hatályos szabályain, csupán mellőzi az arra való felesleges utalást, hogy annak szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélés esetén lehet helye. Ez ugyanis a jogszabályhelyekre történő utalásból egyértelműen következik.

A bírósági mentesítésre – eltérően a törvényi mentesítéstől – nem a törvény erejénél fogva, hanem kérelemre, a bíróság különleges eljárásban meghozott határozata alapján kerülhet sor. A bírósági mentesítés eljárási szabályait a Be. tartalmazza.

A bírósági mentesítésnek két fajtája van: az utólagos, valamint az előzetes mentesítés.

Utólagos bírósági mentesítésnek szándékos bűncselekmény miatt kiszabott végrehajtandó szabadságvesztéssel kapcsolatban, az elítélt kérelmére lehet helye, ha erre az elítélt érdemes, és a szabadságvesztés kitöltésétől, illetve végrehajthatósága megszűnésétől a törvényi mentesítésre megállapított várakozási idő fele már eltelt.

Az utólagos bírósági mentesítés körébe olyan büntetések tartoznak, amelyeknél a bűncselekmény tárgyi súlya, illetve az elkövető veszélyessége jelentősebb fokú, így az elítélt mentesítésének nem lehet egyetlen feltétele a várakozási idő felének sikeres eltöltése. Ezért kell – a bírósági mentesítés tárgyi feltételén túl – az érdemességet mint alanyi feltételt vizsgálni. Az érdemesség elbírálásánál figyelembe kell venni az elítéltnek a büntetés kitöltése óta folytatott életmódját, továbbá azt, hogy – ha erre módja volt – jóvátette-e a cselekményével okozott sérelmet.

Az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val egyezően – egy esetben teszi lehetővé, hogy bírói döntéssel, a törvényi mentesítés szabályaihoz hasonlóan, az ítélet jogerőre emelkedésének napján álljon be a mentesítés. Az Előterjesztés kizárólag a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén jogosítja fel a bíróságot arra, hogy a bűnösséget megállapító és büntetést kiszabó ítéletben mentesítse az elítéltet a büntetett előélethez fűződő hátrányok alól.

Az előzetes mentesítés szubjektív, alanyi feltétele – az utólagos mentesítéshez hasonlóan – a terhelt érdemessége. Az érdemesség mérlegelése során több körülményt kell vizsgálni, így különösen a bűncselekmény tárgyi súlyát, a bűnösség fokát, az elkövető személyiségét, életvezetését, a bűncselekmény elkövetése és az elítélés ideje között tanúsított magatartását, a cselekményével okozott sérelem jóvátételét, a sértett felróható közrehatását.

Az előzetes bírósági mentesítés a törvény erejénél fogva, külön rendelkezés nélkül a hatályát veszti, ha a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását elrendelik.

A 107. §-hoz

Ha büntetés mellett mellékbüntetést is kiszab a bíróság – a mentesítés egységességének elvére tekintettel – az Előterjesztés úgy rendelkezik, hogy a mentesítés mindaddig nem áll be, amíg a mellékbüntetés végrehajtása be nem fejeződött vagy végrehajthatósága meg nem szűnt.

A 108. §-hoz

A kegyelmi mentesítés közkegyelem vagy egyéni kegyelem formájában gyakorolható. Magyarországon közkegyelmet – törvényi szabályozás keretében – az Országgyűlés adhat [Alaptörvény 1. cikk (2) bekezdés *j)* pont], míg az egyéni kegyelmezés joga a köztársasági elnököt illeti meg [Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés *g)* pont].

A kegyelmi mentesítésnek – a törvényi vagy bírósági mentesítéstől eltérően – nincs törvény által szabályozott feltétele. Akárcsak a törvényi és a bírói mentesítés esetében, a kegyelmi mentesítésben részesített személy a büntetőjogon kívüli jogkövetkezmények szempontjából tekintendő büntetlen előéletűnek.

A 109-110. §-hoz

1. Az Előterjesztés a hatályos törvénnyel megegyezően határozza meg a fiatalkorúak fogalmát. Eszerint fiatalkorú az a személy, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét már betöltötte, de a tizennyolcadik életévét még nem. A fiatalkor szabályozása a gyermekkor szabályozására épül. A fiatalkor kezdete a gyermekkor felső határát követő nap (a tizennegyedik születésnapot követő nap), a vége pedig a nagykorúság

általános életkori határa, azaz a tizennyolcadik életév. Az ennél fiatalabb személyek házasságkötéssel szerzett nagykorúsága nem befolyásolja a büntetőjogi speciális jogalanyiságukat.

A büntetőjogi fiatalkorúságnak a bűncselekmény elkövetése időpontjában kell fennállnia. A fiatalkorúakra vonatkozó szabályokat akkor is alkalmazni kell, ha az elbírálás időpontjában az elkövető már nem fiatalkorú, de csak akkor, ha a terheltet kizárólag fiatalkorban elkövetett bűncselekményekért vonják felelősségre.

Az Előterjesztés követi a magyar büntetőjogban közel fél évszázada kialakult hagyományt, miszerint a fiatalkorú elkövetőkre vonatkozó büntetőjogi szabályokat nem külön kódex, hanem az egységes büntető törvénykönyv egy külön fejezete tartalmazza. A Btk. Általános Részének az Előterjesztés által meghatározott szabályait fiatalkorúakkal szemben olyan módon kell alkalmazni, hogy elsőként a XI. fejezetben írtakat kell megvizsgálni, és ha e fejezetben nincs eltérő rendelkezés, akkor az Általános Rész egyéb rendelkezései az irányadóak.

2. Fiatalkorú terheltekkel szemben a büntető anyagi, eljárási és végrehajtási jog a felnőtt elkövetőkhöz képest – több vonatkozásban – eltérő szabályokat állapít meg, ugyanis a fiatalkorú erkölcsi, értelmi fejlődése még ebben az életszakaszban is kialakulóban van. A fiatalkorú a polgári jog szabályai szerint korlátozottan cselekvőképes (kivéve, ha érvényes házasságot kötött), még viszonylag csekélyebb élettapasztalattal rendelkezik, és ezért nem minden esetben képes maradéktalanul felismerni cselekménye következményeit.

A szankciók kiválasztása során ezért az Előterjesztés továbbra is azt az elvet követi, hogy a fiatalkorúakkal szemben elsősorban a nevelés eszközeit kell alkalmazni, a szankciók kiválasztását illetően a követendő sorrend az alábbi:

1. szabadságelvonással nem járó intézkedés,
2. szabadságelvonással nem járó büntetés,
3. szabadságelvonással járó intézkedés,
4. szabadságelvonással járó büntetés.

A fiatalkorúakkal szembeni büntetőeljárás során elsődlegesen azt kell megvizsgálni, hogy van-e helye szabadságelvonással nem járó intézkedés – azaz megrovás, próbára bocsátás, vagy jóvátételi munka – alkalmazásának. Büntetést csak akkor lehet kiszabni, ha a bíróság azt állapítja meg, hogy másként nem érhető el a fiatalkorú helyes irányba történő fejlődése. Erre utalhat a sorozatos elkövetés, a többes halmazat, az elkövetési mód, a több minősítő körülmény, a motívum, a társtettesség, a csoportos, vagy a bűnszövetségben való elkövetés.

A bíróság a súlyosító és enyhítő körülmények együttes és gondos értékelése, a fiatalkorúnak az elkövetés után és az eljárás alatt tanúsított magatartása, személyi és családi körülményeinek vizsgálata, gondozójának a fiatalkorú életvitelére vonatkozó vallomása alapján döntheti el, hogy a konkrét esetben elegendő-e szabadságelvonással nem járó intézkedés alkalmazása, esetleg szabadságelvonással nem járó büntetés kiszabása, vagy el kell rendelni a fiatalkorú javítóintézeti nevelését, illetve szabadságvesztés büntetést kell kiszabni.

Ha a bíróság arra a következtetésre jut, hogy a büntetés kiszabásának elvei csak büntetés alkalmazásával érvényesíthetőek, ez esetben is vizsgálnia kell, hogy van-e helye

szabadságelvonással nem járó büntetés kiszabásának. Ha e vizsgálat során nemleges megállapításra jut, akkor kerülhet sor szabadságelvonó intézkedésként javítóintézeti nevelés elrendelésére, illetve ha ez nem lehetséges (mert pl. a terhelt az elbíráláskor már betöltötte a tizenkilencedik életévét), vagy nem elegendő, akkor a fiatalkorúak fogháza, illetve fiatalkorúak börtöne büntetés kiszabására. Ez esetben is mérlegelni kell, hogy nem elégséges-e a büntetés végrehajtásának felfüggesztése. Végül, ha a bíróság e kérdésben is nemleges következtetésre jut, akkor a fiatalkorúval szemben végrehajtandó szabadságvesztést alkalmaz.

A 111. §-hoz

Az Előterjesztés 33. §-a szabályozza a büntethetőséget megszüntető, illetve a büntetés korlátlan enyhítését lehetővé tevő tevékeny megbánást. A fiatalkorúakra az Előterjesztés – a hatályos Btk.-hoz hasonlóan – az általános szabályokhoz képest enyhébb rendelkezéseket állapít meg.

Az Előterjesztés a fiatalkorúak esetében a vétségeken túl az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntettekre is kiterjeszti a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánást, vagyis a nagyobb tárgyi súlyú, szándékos bűncselekmények elkövetése vonatkozásában is lehetővé teszi azt, hogy a tevékeny megbánást tanúsító fiatalkorú büntethetősége megszűnjön. E bűncselekmények körében a felnőtt korú elkövetők tevékeny megbánása csak a büntetésük korlátlan enyhítésére ad lehetőséget.

A tevékeny megbánás alkalmazhatóságát kizáró okok a fiatalkorúakra is érvényesek.

A 112. §-hoz

A hatályos szabályokhoz hasonlóan az Előterjesztés is megállapítja, hogy a fiatalkorúak vonatkozásában az általános szabályokhoz képest egy további intézkedés, javítóintézeti nevelés is alkalmazható. A törvény kizárja a javítóintézeti nevelés mellett szabadságvesztés, elzárás, vagy közérdekű munka kiszabását, előbbi kettőt a hasonló jelleg (szabadságelvonás), utóbbit a végrehajtás nehézsége miatt.

A 113. §-hoz

A 113. § a fiatalkorúakkal szemben kiszabható szabadságvesztés legrövidebb, illetve leghosszabb tartamáról rendelkezik, amely megegyezik a hatályos szabályokkal.

1. Felnőtt korú elkövetők esetén a szabadságvesztés generális alsó határa három hónap mindazon esetekben, amikor a Különös Rész a büntetési tétel alsó határát nem jelöli meg. Ebből következően felnőtt korú elkövetők esetén, ha az Előterjesztés szerinti tételkeret alsó határa években (egy, kettő, öt, vagy tíz) megállapított szabadságvesztés, akkor attól lefelé csak az enyhítő szakasz (86. §) alkalmazásával lehet eltérni. Ettől az általános szabálytól az Előterjesztés a fiatalkorúak esetében eltér. Velük szemben bármely bűncselekmény esetén – függetlenül a Különös Részben meghatározott alsó határtól – a generális minimum egy hónapi szabadságvesztés.

2. A büntetési tételkeret felső határának megállapítása egyrészt attól függ, hogy a fiatalkorú az elkövetéskor betöltötte-e a tizenhatodik életévét, másrészt attól, hogy a Különös Részben megjelölt büntetési tételkeret felső határát a törvény hány évben határozza meg.

A bűncselekmény elkövetésekor tizenhatodik életévét betöltött fiatalkorúra kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartama életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő bűncselekmény esetén tizenöt év, tíz évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén tíz év. A bűncselekmény elkövetésekor tizenhatodik életévét be nem töltött fiatalkorú esetében további kedvezmény az, hogy életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő bűncselekmény esetén a büntetés kiszabható tartama legfeljebb tíz év.

Függetlenül attól, hogy a tizenhatodik életévét betöltötte-e a fiatalkorú, ha a bűncselekmény öt évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel büntetendő, akkor a kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartama öt év (ide nem értve az életfogytig tartó, illetve a tíz évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekményeket).

3. A büntethetőség elévülését az Előterjesztés 30–32. §-a szabályozza. Az ott írt rendelkezésekhez képest fiatalkorúak esetén eltérő szabályokat kell alkalmazni. Életfogytig tartó szabadságvesztéssel is fenyegetett bűncselekmény elkövetése esetén, ha a fiatalkorú az elkövetéskor a tizenhatodik életévét betöltötte, a büntethetőség tizenöt év elteltével, míg a tizenhatodik életévét be nem töltött fiatalkorú esetében tíz év elteltével évül el. A többi bűncselekmény elévülése esetén sem a különös részi tételkeret felső határa az irányadó, hanem az Előterjesztés 113. § (2)–(3) bekezdéseiben írt tételkeretek.

A 114. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos törvényhez hasonló módon rendelkezik a fiatalkorúak tekintetében a szabadságvesztés végrehajtási fokozatairól. Eszerint fiatalkorúak börtönében kell végrehajtani a szabadságvesztést, ha a fiatalkorút bűntett miatt kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélik, illetve ha az egyévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélt fiatalkorú visszaeső, vagy szándékos bűncselekmény elkövetését megelőzően szándékos bűncselekmény miatt javítóintézeti nevelésre ítélték. Figyelemmel arra, hogy a bűnügyi nyilvántartás csak meghatározott ideig tartalmazza a felvett adatokat (a Bnytv. 20. § *d)* pontja értelmében javítóintézeti nevelés esetén a végrehajtás befejezésétől számított három évig), az Előterjesztés három évben határozza meg azt az időtartamot, amelyen belül elrendelt javítóintézeti nevelés megalapozza a szigorúbb végrehajtási fokozatot

Minden más esetben a szabadságvesztést a fiatalkorúak fogházában kell végrehajtani.

A 115. §-hoz

Az elzárás az általános szabályok szerint öt naptól kilencven napig terjedhet. A szabadságvesztéshez hasonlóan fiatalkorúak esetén az elzárás tekintetében is indokolt a főszabálytól eltérni, ezért az Előterjesztés az elzárás legrövidebb tartamát – fiatalkorú terheltre nézve – három napban állapítja meg. Az elzárás leghosszabb tartam a szabadságvesztés legrövidebb tartamához (egy hónap) igazodik.

A 116. §-hoz

A Munka Törvénykönyvéről szóló 2011. évi ... törvény ... § (…) bekezdése szerint munkaviszonyt munkavállalóként az létesíthet, aki tizenhatodik életévét betöltötte. Ezzel összhangban van az Előterjesztés azon rendelkezése, miszerint közérdekű munka fiatalkorúval szemben akkor rendelhető el, ha az ügydöntő határozat meghozatalakor betöltötte a tizenhatodik életévét. Ha a vádlott a fellebbviteli eljárás során tölti be a

tizenhatodik életévét, akkor a másodfokú bíróságnak is módjában áll e büntetés alkalmazása. Az egyéb feltételek fennállása esetén a rendkívüli perorvoslatokban eljáró bíróság is jogosult lehet e szankció alkalmazására.

A 117. §-hoz

Pénzbüntetés esetén a bíróság a bűncselekmény elkövetőjét kívánja vagyoni hátránnyal sújtani, ebből következően e büntetést akkor lehet kiszabni, ha a vagyoni joghátrány a fiatalkorút, és nem másokat (elsősorban hozzátartozóit) érinti. Ennek megfelelően fiatalkorúval szemben a pénzbüntetés alkalmazásának további vagylagos feltételei is vannak, nevezetesen:

- önálló kereset (állandó munkaviszonyból vagy olyan folyamatos alkalmi munkából származó rendszeres pénzbeli juttatás, amely lehetővé teszi, hogy a fiatalkorú saját forrásból legyen képes a büntetés kifizetésére),
- önálló jövedelem (pl. ösztöndíj, jogügyletből származó rendszeres bevétel, de általában nem vonhatók e körbe a fiatalkorút vagy a gondozóját megillető szociális juttatások), vagy
- megfelelő vagyon (olyan ingó vagy ingatlan tárgy, ami kizárólag a fiatalkorú tulajdonában áll, értéket képvisel és végrehajtás alá vonható).

A pénzbüntetés gyakoribb alkalmazását segítheti, hogy az Előterjesztés fiatalkorúak vonatkozásában lejjebb viszi az egy napi tétel legalacsonyabb és legmagasabb összegét, egyúttal a napi tétel felső határát is alacsonyabban határozza meg. Ezek alapján fiatalkorúakkal szemben pénzbüntetésként legalább tizenötezer, legfeljebb tizenkétmillió-ötszázezer forint szabható ki.

A pénzbüntetés meg nem fizetése esetén először a pénzbüntetés végrehajtását kell megkísérelni, és csak behajthatatlansága esetén kell azt szabadságvesztésre átváltoztatni.

A 118. §-hoz

Az Előterjesztés a fiatalkorúakra vonatkozóan, a hatályos Btk.-hoz hasonlóan, a kiutasítás szabályait a felnőtt elítéltekhez képest kedvezőbben állapítja meg. A korlátozás értelmében fiatalkorúval szemben kiutasításnak csak tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabása esetén lehet helye, ha az elkövetőnek az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné, és ha nem sérül a fiatalkorú családi élet tiszteletben tartásához való joga. Ez utóbbi az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény 8. cikke által védett jog.

A 119. §-hoz

A közügyektől eltiltás mellékbüntetés alkalmazásának feltétele végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása. Az Előterjesztés ezzel szemben fiatalkorúak esetében csak legalább egyévi végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása esetén engedi meg a mellékbüntetést alkalmazását.

A 120. §-hoz

Az Előterjesztés változtatás nélkül átveszi a próbára bocsátás hatályos jogban meglévő, a fiatalkorúakra nézve az általánosnál kedvezőbb szabályait. Eszerint fiatalkorú a büntetési tétel felső határára tekintet nélkül bármely bűncselekmény elkövetése esetén próbára bocsátható.

Az Előterjesztés a próbaidő tartamát és meghatározásának módját is a hatályos Btk. vonatkozó szabályával megegyezően állapítja meg. Eszerint a próbaidő egy évtől két évig terjedhet, szemben a felnőttekre meghatározott egy évtől három évig terjedő tartammal, a próbaidőt pedig a fenti tételkeretek között években és hónapokban lehet meghatározni, nem csupán években.

A 121. §-hoz

A közérdekű munkára ítéléshez hasonlóan jóvátételi munka is akkor alkalmazható, ha a fiatalkorú az ítélet meghozatalakor tizenhatodik életévét már betöltötte.

A 122. §-hoz

A fiatalkorúak esetében fontos szerepe van a családi kötelékek megtartásának, ezért az Előterjesztés nem teszi lehetővé a kitiltást arról a településről, amelyben a fiatalkorú családja él.

A 123. §-hoz

A 73. § megkülönbözteti a pártfogó felügyelet elrendelésének kötelező és mérlegelésen alapuló eseteit. A fiatalkorúak helyes irányú fejlődése érdekében szükséges, hogy rájuk nézve valamennyi esetben (feltételes szabadság tartama, próbaidő, ideiglenes elbocsátás tartama, a vádemelés elhalasztásának tartama alatt, illetve jóvátételi munkavégzés mellett) kötelező legyen a pártfogó felügyelet elrendelése.

A 124-126. §-hoz

A javítóintézeti nevelés az egyetlen olyan intézkedés, amely csak fiatalkorú elkövetőkkel szemben alkalmazható. Javítóintézeti nevelés elrendelésére bármilyen bűncselekmény elkövetése esetén sor kerülhet, ha a fiatalkorú nevelése érdekében intézeti elhelyezése szükséges.

A bíróság az ítéletében a javítóintézeti nevelés tartamát a szabadságvesztés büntetéshez hasonlóan években és hónapokban állapítja meg. Ha alaposan feltehető, hogy a nevelő jellegű intézkedés célja a továbbiakban az intézeten kívül, pártfogó felügyelő irányításával is elérhető, akkor a javítóintézeti nevelésből való ideiglenes elbocsátásnak van helye. Az ideiglenes elbocsátás további feltétele azonban az, hogy a fiatalkorú a javítóintézeti nevelés fele részét, de legalább egy évet töltsön el a javítóintézetben. Az ideiglenes elbocsátás minimális tartama egy év. A javítóintézeti nevelésből ideiglenesen elbocsátott fiatalkorú az Előterjesztés 123. §-a alapján kötelezően pártfogó felügyelet alatt áll.

Az ideiglenes elbocsátás megszüntetésének az Előterjesztés meghatározza mind a kötelező, mind a mérlegelésen alapuló eseteit. Kötelező az ideiglenes elbocsátás megszüntetése, ha a fiatalkorút az ideiglenes elbocsátás alatt – a javítóintézeti nevelésre ítélés után elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott végrehajtandó szabadságvesztésen kívül –

szabadságvesztésre ítélik, vagy javítóintézeti nevelését rendelik el. Mérlegelés alapján akkor van helye az ideiglenes elbocsátás megszüntetésének, ha a fiatalkorúval szemben a bíróság más büntetést szab ki vagy más intézkedést alkalmaz. Az ideiglenes elbocsátás megszüntethető akkor is, ha a fiatalkorú megszegi a pártfogó felügyelet magatartási szabályait. Erről a büntetés-végrehajtási bíró rendelkezik.

Az ideiglenes elbocsátás megszüntetése esetén az ideiglenes elbocsátáson töltött idő értelemszerűen nem számít be a javítóintézeti nevelésbe.

Ha a fiatalkorú a javítóintézeti nevelésre ítélés után újabb bűncselekményt követ el, és emiatt a javítóintézeti nevelés vagy az ideiglenes elbocsátás alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, a fiatalkorút indokoltnak tűnik elkülöníteni a javítóintézetben elhelyezett társaitól, ezért az Előterjesztés ebben az esetben a szabadságvesztés végrehajtását rendeli el. Ilyenkor a javítóintézeti nevelés helyébe is szabadságvesztés lép, az átváltoztatás során egy napi javítóintézeti nevelésnek egy napi szabadságvesztés feleltethető meg.

A 127. §-hoz

1. A büntetési tételek felső határát fiatalkorúaknál a Különös Részben és a 113. § (2)–(3) bekezdéseiben írt szabályok egybevetésével kell megállapítani. Az Előterjesztés a halmazati büntetés felső határát illetően fiatalkorúaknál az általános szabályhoz képest az alábbi korlátokat állítja fel:

- tizenhatodik életévét betöltött fiatalkorú által elkövetett, életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény esetén a húszévi szabadságvesztést,
- tizenhatodik életévét betöltött fiatalkorú által elkövetett, tíz évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény, illetve tizenhatodik életévét be nem töltött fiatalkorú által elkövetett, életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény esetén a tizenöt évi szabadságvesztést,
- ha a fiatalkorúra kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartama öt év (az előbbi eseteket kivéve), a hét év hat hónapot

nem haladhatja meg a halmazati büntetés.

2. Az Előterjesztés 85. § (4) bekezdése, illetve 94. § (2) bekezdése alapján ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három súlyos erőszakos személy elleni bűncselekmény, akkor a legsúlyosabb büntetési tétel, illetve erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó súlyos erőszakos személy elleni bűncselekmény büntetési tételének felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, a törvény szerint az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

Mivel az Előterjesztés 45. § (1) bekezdése kizárja életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását huszadik életévét be nem töltött személyek vonatkozásában, szükséges arról rendelkezni, hogy a fenti szabályt e személyi kör vonatkozásában hogyan kell alkalmazni. Az Előterjesztés ezért kimondja, hogy fiatalkorúval szemben ilyen esetekben is határozott tartamú (tizenhatodik életévét be nem töltött személy esetén legfeljebb tizenöt, tizenhatodik életévét betöltött személlyel szemben legfeljebb húsz évig tartó) szabadságvesztést kell kiszabni.

A 128. §-hoz

Több javítóintézeti nevelés „találkozása” esetén egységes intézkedésként úgy kell megállapítani a javítóintézeti nevelés tartamát, hogy az érje el a leghosszabb tartamú javítóintézeti nevelés tartamát, de ne haladja meg az elrendelt javítóintézeti nevelések együttes tartamát. A javítóintézeti nevelés ebben az esetben sem haladhatja meg a maximális három évet.

A 129. §-hoz

Függetlenül attól, hogy az előzetes letartóztatás foganatosítása javítóintézetben vagy büntetés-végrehajtási intézetben történt-e [Be. 454. § (2) bekezdés], annak tartamát (továbbá a házi őrizet teljes idejét is) az Előterjesztés szerint a javítóintézeti nevelésbe, illetve – a 96. § (1) bekezdése alapján – a szabadságvesztésbe, az elzárásba, a pénzbüntetésbe, illetve a közérdekű munkába be kell számítani.

A szabadságvesztés, az elzárás, a pénzbüntetés, illetve a közérdekű munka esetén a beszámítást az általános szabályok szerint kell elvégezni, egynapi javítóintézeti nevelésnek pedig egynapi előzetes fogvatartás, illetve háromnapi házi őrizetnek felel meg.

A 130. §-hoz

A mentesítés általános szabályait az Előterjesztés X. fejezete tartalmazza. A fiatalkorúakra – hatékonyabb reintegrációjukat elősegítendő – a törvényi, illetve a bírósági mentesítés szabályai az általános normáktól részben eltérő rendelkezéseket tartalmaznak, így a fiatalkorú mentesül a törvény erejénél fogva

- ha a kiszabott szabadságvesztés végrehajtását felfüggesztik, az ítélet jogerőre emelkedésének napján (felnőtt korúaknál a próbaidő leteltének a napján áll be a mentesítés),
- szándékos bűncselekmény miatt egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre ítélése esetén a büntetés kitöltésének, illetve végrehajthatósága megszűnésének napján (felnőtt korúak tekintetében a büntetés kitöltésének vagy végrehajthatósága megszűnésének napjától számított három év elteltével áll be a mentesítés)
- a büntetés kitöltésének vagy végrehajthatósága megszűnésének napjától számított három év elteltével, amennyiben szándékos bűncselekmény miatt egy évet meghaladó, de öt évnél nem hosszabb tartamú végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték (felnőtt korúaknál a büntetés kitöltésének vagy végrehajthatósága megszűnésének napjától számított öt év elteltével áll be a mentesítés).

Az utólagos bírósági mentesítés szabálya annyiban kedvezőbb a fiatalkorúakra nézve, hogy az egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztés büntetés kitöltése után, amennyiben a terhelt a törvény erejénél fogva nem mentesült, az azonnal kérelmezhető, és érdemesség esetén alkalmazható. A fiatalkorúaknál tehát nincs szükség a törvényi mentesítés kapcsán megállapított idő fele részének az elteltére.

A 131. §-hoz

Az Előterjesztés 131. § (1) bekezdése rögzíti a katonának minősülő személyek büntetőjogi meghatározását, ennek értelmében katona a Magyar Honvédség tényleges állományú, a rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint a Nemzeti Adó-és Vámhivatal hivatásos állományú tagja.

A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 3. §–a alapján katonai szolgálatot a Honvédség szervezeteinél kell teljesíteni, így a Magyar Köztársaságban fegyveres erő jelenleg kizárólag a Magyar Honvédség. A Honvédség tényleges állományába tartoznak a hivatásos katonák, a szerződéses katonák, a szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékos katonák, a katonai felsőoktatási intézmény honvédségi ösztöndíjas, valamint szakképzésben résztvevő hallgatói, a katonai középfokú oktatási intézmények hallgatói, a megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején a hadköteles katonák, valamint – külön törvény szerint –a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatok katonái.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) rögzíti, hogy a Rendőrség személyi állományában hivatásos rendőrök teljesítenek szolgálatot, akik a büntető anyagi jog szerint katonák.

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény értelmében a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, így a Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szolgálat és az Információs Hivatal hivatásos állományú tagjai is katonának minősülnek a büntetőtörvény alkalmazásában.

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvényre tekintettel a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjai is – a büntető törvény alkalmazásában – katonának minősülnek.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény értelmében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban NAV) államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellátó kormányhivatal, így a NAV személyi állományába tartozó szolgálati viszonyban álló, hivatásos állományú tagok katonának minősülnek.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) rendelkezései szerint a hivatásos katasztrófavédelmi szerv államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, amelynek tagjai hivatásos állományúak, kormánytisztviselők, köztisztviselők és közalkalmazottak, ezért a hivatásos katasztrófavédelmi szerv hivatásos állományú tagjai katonák a büntetőtörvény alkalmazásában.

A fegyveres erő és a rendvédelmi szervek állományában nem csak hivatásos katonák, hanem pl. köztisztviselők és közalkalmazottak is folytatnak különböző jellegű tevékenységet. E személyi körhöz tartozók azonban a szervezeti egységgel nem szolgálati viszonyban álló hivatásos állományú tagok, így a büntetőjogi rendelkezések alkalmazásakor nem tekinthetők katonának, ezért bűncselekmény elkövetése esetén – a tárgyi összefüggés esetét kivéve – nem tartoznak a katonai büntetőeljárás hatálya alá.

Az Előterjesztés 131. § (2) bekezdése alapján a Büntető Törvénykönyv rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Az Előterjesztés 131. § (3) bekezdése alapján – tekintettel a katonai bűncselekmények jogi tárgyára – katonai bűncselekményt tettesként csak katona követhet el. Általános szabály, hogy a katonai bűncselekmény részese viszont bárki lehet.

A 132. §-hoz

Az Előterjesztés 132. §-a egyrészt biztosítja a szövetséges haderőben szolgálatot teljesítő külföldi katonának a magyar katonával teljesen azonos fokú védelmét, másrészt pedig rendezi a szövetséges haderővel együtt tevékenykedő magyar katonák szolgálati rendjének és függelmi viszonyainak fő kérdéseit.

Az Előterjesztés 132. § (1) bekezdése szabályozza azon feltételeket, amikor a más állam katonája ellen elkövetett katonai bűncselekmény a magyar Btk. alapján von maga után büntetőjogi következményeket. A törvényi tényállás szerint két ilyen eset van. Az egyik, amikor a magyar büntető anyagi jog szerint katonának tekintendő személy, vagyis magyar állampolgárságú katona az Előterjesztés XLVI. Fejezetében szabályozott valamelyik katonai bűncselekményt a szövetséges fegyveres erő katonájával szemben, a szolgálati feladat közös ellátása alatt követi el. A másik eset, amikor a magyar katona az Egyesült Nemzetek vagy más nemzetközi szervezet felkérésére külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység, békefenntartás vagy humanitárius művelet keretében, illetőleg egyéb külföldi szolgálat során más állam katonájával szemben, a szolgálati feladat közös ellátása alatt követi el a katonai bűncselekményt.

A szövetséges fegyveres erő meghatározásán belül a katona fogalmát a 132. § nem határozza meg, mivel e fogalmat a NATO alapdokumentumai tartalmazzák. A szövetséges fegyveres erő katonájának, illetve a más állam katonájának minősülő személy fogalmának meghatározásakor az Előterjesztés a katona fogalmát kiterjeszti a szövetséges fegyveres erő állama, illetve a más állam rendőrségének és a polgári védelmi szolgálatának tagjára is. A magyar katona által külföldön elkövetett, nem katonai bűncselekmény megítélésére továbbra is az Előterjesztés általános szabályai az irányadók.

A békefenntartásról az Egyesült Nemzetek Alapokmánya a 11. Cikkben rendelkezik. A béke veszélyeztetése, a béke megszegése és a támadó cselekmények eseteiben lehetséges eljárás részletesebb szabályait az Alapokmány VII. Fejezete tartalmazza.

A 133. §-hoz

Az Előterjesztés 133. §-a azon katonai bűncselekmények tekintetében tágítja ki a magyar Btk. alkalmazási körét, amelyeknek meghatározott sértettje nincs, hanem közvetlenül a katonai szolgálati rendet, a függelmi viszonyokat sérti vagy veszélyezteti.

Ez a rendelkezés a katonai bűncselekményeket szabályozó XLVI. Fejezet hatályát terjeszti ki arra az esetre, amikor a magyar katonának minősülő személy a szövetséges fegyveres erőknél teljesít szolgálatot, és ezen szolgálata során követi el valamelyik katonai bűncselekményt. Ugyancsak idetartozik az az eset is, amikor a magyar katona az Egyesült Nemzetek vagy más nemzetközi szervezet felkérésére külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység, békefenntartás vagy humanitárius művelet keretében követ el a XLVI. Fejezetbe ütköző, tényállásszerű elkövetési magatartást.

A 134. §-hoz

Az Előterjesztés 134. § (1) bekezdése a parancsot végrehajtó katona büntetőjogi felelősségét, illetve annak speciális korlátját határozza meg. Ennek értelmében nem büntethető a katona a parancsra végrehajtott cselekményért, kivéve, ha tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el.

A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek akkor tudják ellátni feladataikat, ha a katonának minősülő személyek közt szigorú alá- és fölérendeltség érvényesül. A függelmi viszonyok rendszerében az a katona, akinek joga és kötelessége más katonák tevékenységének irányítása, az elöljáró, akire pedig irányítási jogköre kiterjed, az alárendelt. Az elöljáró elsősorban parancsok és intézkedések kiadásával szerez érvényt akaratának. A parancs meghatározott tevékenység vagy feladat végrehajtására vonatkozó egyedi utasítás.

A parancsot az elöljárónak határozottan és úgy kell kiadni, hogy az félreérthetetlen legyen az alárendelt számára, és a parancs címzettje képes legyen annak végrehajtására. A katona viszont a parancsot ellentmondás nélkül, a kellő időben, a legjobb tudása szerint és maradéktalanul köteles teljesíteni. Az alárendelt tehát köteles végrehajtani a parancsot, viszont cselekményéért nem büntethető, mivel az Előterjesztés az alárendeltet mentesíti a felelősség büntetőjogi vállalása alól. Abban az esetben, ha az alárendelt felismerte azt, hogy a parancs teljesítésével bűncselekményt követ el, és ennek ellenére végrehajtja az utasítást, őt tettesként kell cselekménye miatt felelősségre vonni. A katona csak a nyilvánvalóan bűncselekmény végrehajtására irányuló parancs teljesítését tagadhatja meg. Amennyiben a katona a parancs jogellenességét a tartalmából és a kiadása körülményeiből azonnal és félreérthetetlenül nem ismeri fel, annak a teljesítésével elkövetett bűncselekmény miatt – büntethetőséget kizáró ok miatt – nem büntethető.

Az Előterjesztés 134. § (2) bekezdése szerint a parancsra elkövetett bűncselekményért a parancsot adó tettesként felel. Ez az eset is a közvetett tettesség fogalmi körébe tartozik akkor, ha a katona nem tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el, mivel ebben az esetben a parancsot adó másik személyt, a parancsot teljesítő katonát „eszközként” használ fel a szándékos bűncselekmény elkövetéséhez. Minderre tekintettel a törvény rendelkezik arról, hogy a parancsot adó közvetett tettesként felel a parancsra elkövetett bűncselekményért, ha a katona nem tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el. Abban az esetben, ha a katona tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el, akkor mind ő, mind a parancsot adó tettesként felel.

A 135. §-hoz

Az Előterjesztés egy speciális büntethetőséget megszüntető okot határoz meg. E speciális büntethetőséget megszüntető ok értelemszerűen nem vonatkozik a katonai bűntettet vagy az egyéb köztörvényi bűncselekményt elkövetőkre, csupán a kisebb tárgyi súlyú katonai vétséget megvalósítókra.

Az Előterjesztés 135. §-a olyan büntethetőségi akadály, amely az Előterjesztés 29. § *e)* pontjában foglalt egyéb ok, és nem tartozik az elévülés körébe. A tettes szolgálati viszonyának megszűnése után az egy év eltelte abszolút eljárást megszüntető ok, és azt nem befolyásolja az sem, ha az ügyben időközben nem jogerős határozat született, mivel az elbírálás időpontja alatt ebben az esetben a jogerős határozat meghozatalának az időpontja értendő.

Az egy év elteltét a bűncselekmény elbírálásának időpontjában kell vizsgálni.

Az Előterjesztés 135. § rendelkezései értelemszerűen vonatkoznak a társtettesekre is. A törvény azonban a társtettesek közül kizárólag annak az elkövetőnek a büntethetőségét szünteti meg, akinek a szolgálati viszonya megszűnése óta az egy év ténylegesen eltelt. Egyértelműen következik a törvény szövegéből, hogy a katonai vétségek részesei is a tettes szolgálati viszonyának megszűnésétől számított egy éves határidőn belül büntethetők. A részesek mindaddig felelősségre vonhatók, amíg a tettesek bármelyikének is fennáll a büntethetősége.

A 136. §-hoz

Az Előterjesztés szerint, ha a katona elkövető a szolgálatban megtartható, katonai fogdában kell végrehajtani a katonára kiszabott, egy évet meg nem haladó fogházbüntetést. A katonai fogdában végrehajtandó fogházbüntetés kiszabása esetén az elítélt szolgálati viszonya – pusztán amiatt, hogy végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték – nem szűnik meg, büntetése letöltése után a szolgálatot folytathatja. A katonai fogda nem a szabadságvesztés büntetés egyik végrehajtási fokozata, hanem olyan sajátos végrehajtási mód, amely kizárólag az Előterjesztés 136. § (1) bekezdésében írt feltételek együttes megléte esetén alkalmazható a katonának minősülő elkövetőkkel szemben. A büntetés-végrehajtás célja ekkor az, hogy az elítéltek a szabadságelvonás ideje alatt se kerüljenek ki a szolgálati rend és fegyelem hatálya alól.

A speciális végrehajtási mód alkalmazhatóságának egyik törvényi feltétele, hogy a bíróság ítéletében meghatározott szabadságvesztés időtartama nem haladhatja meg az egy évet. További feltétel, hogy a bíróság által meghatározott végrehajtási fokozat csak fogház lehet. A minden elkövetőre vonatkoztatható szabály szerint a büntetés kiszabásánál irányadó körülményekre – különösen az elkövető személyiségére és a bűncselekmény indítékára – tekintettel a törvényben előírtnál eggyel enyhébb végrehajtási fokozat határozható meg, ez a rendelkezés ennek ebben az esetben is alkalmazható.

Meg kell jegyezni, hogy katonánál a közügyektől eltiltás, illetőleg a lefokozás vagy a szolgálati viszony megszüntetés katonai mellékbüntetések alkalmazása egyúttal a szolgálati viszony megszűnését is eredményezik, ezért nem teszik lehetővé a szabadságvesztés katonai fogdában való végrehajtását.

Ha az ügydöntő határozat kihirdetése után az elítélt szolgálati viszonya megszűnt, a büntetést, illetőleg annak hátralévő részét az Előterjesztés alapján fogházban kell végrehajtani.

A 137. §-hoz

Katonával szemben összbüntetésre katonai és nem katonai büntetőeljárásban egyaránt helye van. Az összbüntetési eljárás katonával szembeni lefolytatásakor is irányadó az Előterjesztés 97-100. §-ában írt törvényi előfeltételek megléte. Az összbüntetési eljárás lefolytatásakor fokozottan kell vizsgálni, hogy az elítélt megtartható-e a katonai szolgálatban. Egyúttal figyelemmel kell lenni az Előterjesztés 136. § (1) bekezdésében írtakra, ezért az összbüntetésül megállapított szabadságvesztés tartama nem haladhatja meg az egy évet.

A 138. §-hoz

Az Előterjesztés értelmében katonai szolgálati viszonyának fennállása alatt a katonával szemben közérdekű munka büntetés nem szabható ki.

A katonai életviszonyok között e büntetési nem alkalmazhatósága nem egyeztethető össze a fegyveres erők és a rendvédelmi szervek működésével. Az ott szolgálatot teljesítő hivatásos és szerződéses állományú katonáknak ugyanis a szolgálati rendhez és fegyelemhez kötődő tevékenységet kell ellátni. Ily módon bizonyos esetekben akár a pihenő, vagy a szabadnapon is készenlétben kell állniuk a szolgálati feladat végrehajtására. Mivel a közérdekű munkára ítélt köteles a részére meghatározott munkát elvégezni, amire – ha a jogszabály másként nem rendelkezik – hetenként legalább egy napon, a heti pihenőnapon, vagy a szabadidejében díjazás nélkül kerül sor, katonával szemben a szolgálati viszony tartama alatt közérdekű munka büntetés nem szabható ki.

Nem alkalmazható közérdekű munka büntetés azzal a terhelttel szemben sem, aki a bűncselekmény megvalósulásakor még polgári személy volt, de a cselekmény érdemi elbírálásakor már a fegyveres erők tényleges, illetve a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagja.

Nincs viszont akadálya a közérdekű munka kiszabásának, ha az elkövető tényleges katonai szolgálati ideje alatt követett el bűncselekményt, de az ügy elbírálásakor már a szolgálati viszonya időközben megszűnt.

A 139. §-hoz

Katonának tekintendő személyekkel szemben nem csupán az Előterjesztés 37. §-ában rögzített egyes büntetéseket, illetve közügyektől eltiltás mellékbüntetést, hanem az e fejezetben szabályozott speciális katonai büntetéseket és mellékbüntetéseket is lehet alkalmazni.

A katonai szolgálati viszony az általánostól eltérő, sajátos „munkahelyi” követelményeket támaszt a katonával szemben, tevékenységi körét a függelmi viszonyok rendjében kell ellátnia. A függelmi viszonyok hierarchiájában a katonák rendfokozatot viselnek, ami a szolgálat teljesítése során elért katonai, szakmai ismeretek meghatározott szintjét és a szolgálatban eltöltött időt is kifejezi. A katona jól teljesített szolgálatának az elismerése lehet az előléptetés, a magasabb rendfokozatba léptetés. Bűncselekmény elkövetése esetén ezért a katonával szemben a rendfokozatot, illetve a szolgálati viszonyt érintő joghátrány alkalmas eszköz lehet az egyéni és az általános prevencióra.

A katonai büntetések más büntetés mellett és önállóan is kiszabhatók. A katonai büntetéseknek, a lefokozásnak és a szolgálati viszony megszüntetésének önálló büntetésként történő alkalmazhatóságának indoka, hogy ezek a büntetések a választott élethivatás befejezését is jelenthetik, ezért hatásuk más büntetéssel felérő, sőt esetenként azt meg is haladó lehet. Önálló büntetésként való alkalmazhatóságuk feltétele azonban az, hogy a katona terhére megállapított bűncselekmény büntetési tétele háromévi szabadságvesztésnél ne legyen súlyosabb.

A törvény rögzíti azt, hogy a katonai büntetés alkalmazásának nincs helye, ha a katonát a közügyektől eltiltják. Ennek indoka, hogy amennyiben a katonát a közügyektől

eltiltják, akkor az ítélet jogerőre emelkedésével elveszti a katonai rendfokozatát és az eltiltás hatálya alatt nem is érhet el katonai rendfokozatot, tehát a lefokozás, illetve a szolgálati viszony megszüntetése okafogyott lenne.

Emellett katonával szemben is kizárólag akkor alkalmazható közügyektől eltiltás mellékbüntetés, ha vele szemben végrehajtandó szabadságvesztést szabnak ki. A szolgálati viszonyt szabályozó külön törvények kizárják azt, hogy a katona hivatásos vagy szerződéses szolgálatot lásson el akkor, ha vele szemben a bíróság végrehajtandó szabadságvesztést szabott ki. Ekkor ugyanis a szolgálati viszonya a törvény erejénél fogva megszűnik. Ez úgyszintén feleslegessé teszi a lefokozást vagy szolgálati viszony megszüntetését.

A 140. §-hoz

Katonával szemben a két katonai mellékbüntetés – a rendfokozatban visszavetés és a várakozási idő meghosszabbítása – önállóan nem alkalmazható, csak büntetés (de nem katonai büntetés) mellett szabható ki. A katonai büntetések ugyanis kizárják a rendfokozatban visszavetés és a várakozási idő meghosszabbítása alkalmazását.

A törvény a katonai büntetéseknél írtakkal azonos okok alapján a katonai mellékbüntetések esetén is rögzíti, hogy katonai mellékbüntetés alkalmazásának nincs helye, ha a katonát a közügyektől eltiltják.

A 141. §-hoz

A törvény nem határozza meg pontosan, hogy a lefokozás katonai mellékbüntetés kiszabására mely esetekben kerülhet sor, csak annyit mond ki, hogy lefokozást az elkövető rendfokozatra méltatlanná válása esetén kell alkalmazni. A katonai mellékbüntetések közül a lefokozás a legsúlyosabb katonai mellékbüntetés, a lefokozással járnak a legkomolyabb kihatású hátrányok, mivel alkalmazásával a katona elveszíti rendfokozatát, valamint a hivatását.

A rendfokozat további viselésére méltatlanná válás feltételeinek megállapítására a Legfelsőbb Bíróság még a Legf. Bír. Eln. Tan. Kat. Törv. 193/1981. számú határozatában adott ma is érvényes iránymutatást. Eszerint a lefokozás alkalmazásánál fokozottan kell vizsgálni a büntetés céljainak érvényesülését, és nem hagyható figyelmen kívül az elkövetett cselekmény tárgyi súlya, jellege, a szolgálati rendre és fegyelemre, valamint a rendfokozat tekintélyére gyakorolt hatása. Ugyanakkor tekintettel kell lenni a katona egész addigi pályafutására. Így nem hagyható meg rendfokozatában általában az a katona, aki olyan jellegű, akár kisebb súlyú bűncselekményt valósít meg, amely a rendfokozatának, elöljárói mivoltának a tekintélyét az alárendeltek körében, vagy akár e körön kívül is sérti.

A korrupciós bűncselekményt elkövető katonával szemben például nem lehet eltekinteni e mellékbüntetés kiszabásától. Minden esetben megfontolandó a súlyosabb megítélésű katonai bűncselekmények elkövetőivel szemben a lefokozás alkalmazása.

A 142. §-hoz

A lefokozás után a szolgálati viszony megszüntetése a legsúlyosabb katonai mellékbüntetés. Hivatásos és szerződéses katonával szemben a szolgálati viszony e mellékbüntetés alkalmazásával is megszűnik.

Hasonlóság a lefokozás és a szolgálati viszony megszüntetése között az, hogy mindkét esetben megszűnik a katona szolgálati viszonya. Az a különbség a két büntetés között, hogy lefokozással a katona elveszíti rendfokozatát is, nem csupán a katonai beosztásából eredő megélhetési forrását, míg a szolgálati viszony megszüntetésénél a rendfokozat érintetlen marad, így a katona tartalékállományba kerül.

A 143. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos Btk.-val azonos módon állapítja meg a rendfokozatban visszavetés szabályait. E mellékbüntetéssel a katona eggyel alacsonyabb rendfokozatba kerül annál, amelyet a bűncselekmény elbírálása idején visel.

A rendfokozatban visszavetést akkor kell alkalmazni, ha a bűncselekmény a rendfokozat tekintélyének sérelmével jár, de lefokozásra nincs szükség. Ebben az esetben tehát a rendfokozat sérelme nem éri el azt a mértéket, amely már a rendfokozattól megfosztást indokolja.

A katonai illetmény nemcsak a beosztáshoz, hanem a rendfokozathoz is igazodik, ezért az alacsonyabb rendfokozatba kerülés jövedelemcsökkenéssel jár, amellett, hogy komoly erkölcsi hátrányt is jelent.

Amikor a bíróság katonai mellékbüntetést alkalmaz, akkor a rendfokozatban visszavetés kiszabásánál az elbíráláskori helyzetet kell figyelembe venni. Ezért az ügydöntő határozat kihirdetésekor viselt rendfokozatból kell a katonát visszavetni, ami csak eggyel alacsonyabb rendfokozatba történhet. A bíróságnak rendelkeznie kell arról is, hogy a katonának mennyi időt kell az alacsonyabb rendfokozatban eltöltenie. Az Előterjesztés ennek legrövidebb és leghosszabb tartamát a hatályos Btk.-val megegyezően állapítja meg. Eszerint az alacsonyabb rendfokozatban eltöltendő időt egy évtől két évig terjedő tartamban kell meghatározni. E keretek között lehetőség nyílik az egyéniesítésre.

A 144. §-hoz

Az Előterjesztés módosítás nélkül átveszi a várakozási idő meghosszabbítására vonatkozó hatályos törvényi rendelkezéseket.

E mellékbüntetés a legenyhébb következményekkel járó katonai mellékbüntetés. Alkalmazására csak olyan rendfokozattal bíró katonával szemben kerülhet sor, akinek a magasabb rendfokozatba való előléptetését a jogszabály meghatározott várakozási idő elteltével kötelezően írja elő. Ilyen várakozási időt csak a hivatásos állományhoz tartozók tekintetében állapít meg a jogszabály.

A várakozási idő meghosszabbítás katonai mellékbüntetés alkalmazására akkor kerülhet sor, ha a bűncselekmény elkövetése sérti a rendfokozat tekintélyét, de nem indokolt súlyosabb mellékbüntetés vagy büntetés kiszabása.

A várakozási idő meghosszabbítása esetén meghosszabbodik a katonának a soron következő rendfokozatba előlépésre előírt várakozási ideje. A (2) bekezdésben írtaknak megfelelően a várakozási időt akkor kell meghosszabbítani, ha a katonának az előléptetést hosszabb várakozási idő eltöltésével kell kiérdemelnie.

Az (1) bekezdés értelmében a várakozási idő meghosszabbítását években kell meghatározni, tartama nem haladhatja meg a rendfokozatra előírt várakozási idő felét. A várakozási idő meghosszabbítása akkor kezdődik, amikor esedékessé válik a katona soron következő előléptetése.

A 145. §-hoz

Az Előterjesztés nem változtat a mentesítés szabályain. Előzetes mentesítésnek van helye, ha a szabadságvesztést katonai fogdában kell végrehajtani. A büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alóli mentesülés a büntetés kitöltésének, illetve végrehajthatósága megszűnésének a napján következik be. Egyebekben az előzetes mentesítésre az általános szabályok az irányadók. Így az érdemesség elbírálásánál az elkövetett bűncselekmény jellegének és tárgyi súlyának van jelentősége, de nem hagyható figyelmen kívül az elkövető személyisége, életvitele, és a cselekményt megelőzően tanúsított magatartása sem.

A (2) bekezdés alapján a katonai mellékbüntetés alkalmazása nem akadályozza az elítélt mentesítését.

A 146. §-hoz

Azokat a fogalmakat, amelyek csak egy különös részi fejezetet érintenek, az Előterjesztés a fejezet végén helyezi el, ugyanígy a fejezet végén szerepelnek a meghatározások, ha egy fejezet több tényállásához is értelmező rendelkezést szükséges beiktatni. Ha egy fejezeten belül csak egy tényálláshoz tartozik értelmező rendelkezés, ez külön §-ban szerepel a törvényi tényállást követően.

Az Előterjesztés 146. §-a az Általános Rész több fejezetében, a Különös Rész több fejezetében, illetve az Általános és Különös Részben is többször előforduló, értelmezést igénylő rendelkezéseket határozza meg.

1. A bűnszervezet a társas bűnelkövetés egyik formája, amelynek megállapítása esetén a Btk. több hátrányos következményt fűz az elkövetéshez (aki a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, nem bocsátható pl. feltételes szabadságra a szabadságvesztésből, a büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik, stb.) A hatályos Btk. értelmében a bűnszervezet:

- három vagy több személyből álló,
- hosszabb időre,
- szervezett,
- összehangoltan működő,
- csoport, amelynek célja,
- öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűntettek elkövetése.

A meghatározás alapját az alábbi nemzetközi dokumentumok adják:

a) Az Európai Unió tagállamaiban a bűnszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról szóló, 1998. december 21-i 98/733/IB együttes fellépés (a továbbiakban: együttes fellépés) a bűnöző szervezet fogalmát a következő módon határozza meg (1. Cikk):

„Ezen együttes fellépés tekintetében a „bűnöző szervezet" kettőnél több személy hosszabb időre szóló szervezett együttműködését jelenti olyan bűncselekmények összehangolt elkövetésére, amelyek büntetési tételének felső határa legalább négy évi szabadságvesztés büntetés, vagy ilyen tartamú biztonsági intézkedés, avagy ennél súlyosabb büntetés, tekintet nélkül arra, hogy ezek a bűncselekmények magukban képezik az elkövetés célját, vagy pedig eszközül szolgálnak arra, hogy vagyoni előnyt szerezzenek és adott esetben közhatóságok működését megengedhetetlen módon befolyásolják."

b) Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény (a továbbiakban: Palermói Egyezmény, kihirdette: 2006. évi CI. törvény) 2. Cikke határozza meg a szervezett bűnözői csoport fogalmát:

„Az Egyezmény alkalmazásában

a) „Bűnöző szervezet": hosszabb ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, ebben az Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény vagy törvénysértés céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve;
b) „Súlyos bűncselekmény": legalább négyévi szabadságvesztés büntetéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető törvénysértést megvalósító magatartás;
c) „Strukturált csoport: nem egyetlen bűncselekmény azonnali végrehajtására, és nem alkalomszerűen létrehozott csoport, amelyben nem szükséges, hogy tagjai pontosan meghatározott szerepeket kapjanak, vagy hogy tagsága állandó legyen, illetőleg fejlett hierarchiával rendelkezzen."

Látható, hogy míg a Palermói Egyezmény a bűnöző szervezet fogalmi elemének tekinti az anyagi haszonszerzést, addig az együttes fellépés ilyen célzatot nem ír elő, ezért a Btk. is a tágabb megfogalmazást alkalmazza. Ugyanakkor az együttes fellépés 2008-ban hatályát vesztette, mert az Európai Unió Tanácsa elfogadta a szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló 2008/841/IB kerethatározatot (a továbbiakban: 2008/841/IB kerethatározat), amely az együttes fellépés helyébe lépett.

A 2008/841/IB kerethatározat 1. Cikke a következő módon határozza meg a bűnszervezet fogalmát: „olyan, kettőnél több személyből álló, hosszabb időre létrejött szervezett csoport, amely összehangoltan működik, és amelynek célja az, hogy legalább négy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy annál szigorúbb szankcióval büntetendő bűncselekményeket kövessen el közvetlen vagy közvetett pénzügyi vagy egyéb anyagi haszonszerzés érdekében;

A 2008/841/IB kerethatározat tehát – az együttes fellépéstől eltérően, de a Palermói Egyezményhez hasonlóan – megköveteli a célzatot, ezért az Előterjesztés is ezt a meghatározást veszi át. A Btk. szabadságvesztéshez kapcsolódó büntetési tételeire figyelemmel a törvény a bűnszervezet megállapítását ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetéséhez kapcsolja.

2. A társas elkövetés másik formája a bűnszövetség, amelynek fogalmát az Előterjesztés változtatás nélkül átveszi. Bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy

bűncselekményeket szervezetten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.

A fogalom értelmezésére a Legfelsőbb Bíróság IV. számú Büntető Elvi Döntése ad iránymutatást.

3. Az Előterjesztés szerint – hasonlóan a hatályos Btk.-hoz – csoportosan követik el a bűncselekményt, ha az elkövetésben legalább három személy vesz részt. A 2/2000. BJE számú büntető jogegységi határozat alapján csoportosan elkövetettnek minősül a bűncselekmény, ha három vagy több személy a bűncselekmény helyszínén vagy annak közelében tettesként (társtettesként), illetve – a tettes (társtettes) mellett – részesként, azaz bűnsegédként vagy önállóan nem értékelhető bűnsegédi magatartást is kifejtő felbujtóként vesz részt a bűncselekmény elkövetésében.

4-5. Az Előterjesztés az elkövetési mód fokozott veszélyessége miatt több tényállás minősített eseteként fogalmazza meg a fegyveresen, illetve a felfegyverkezve történő elkövetést. A hatályos rendelkezésekkel ellentétben az Előterjesztés mindkét elkövetési módot azonos (az alapesetnél súlyosabb) büntetési tétellel fenyegeti az egyes bűncselekményeknél, a jelenlegi megkülönböztetésnek ugyanis nincs igazolható alapja.

a) A fegyveres elkövetés Előterjesztés szerinti fogalma egyszerre szűkebb és tágabb a fogalom hétköznapi értelménél. Szűkebb, mivel a fegyveres elkövetésbe az Előterjesztés nem érti bele a szúró, vágó, ütő fegyvereket, de tágabb abban az értelemben, hogy magában foglalja azokat az eseteket, amikor az elkövető robbanóanyagot (pl. dinamit) vagy robbantószert (pl. detonátor), illetve ezek felhasználására szolgáló készüléket (pl. bomba, kézigránát) tart magánál.

A gyakorlatban gyakran előfordul, hogy az elkövető lőfegyver, robbanóanyag vagy robbantószer, illetve ezek felhasználására szolgáló készülék utánzatával fenyegetve követi el a bűncselekményt. Ilyen esetben a sértettek az utánzatot valóságos lőfegyvernek, robbanóanyagnak, stb. vélik, így életszerű, hogy a fegyveres elkövetés fogalma ezekre az esetekre is kiterjedjen. Megemlítendő azonban, hogy az utánzat tartása önmagában (ha azt az elkövető nem használja fenyegetésre) nem teszi lehetővé a fegyveres elkövetés megállapítását.

b) A felfegyverkezve történő elkövetés tárgyi feltétele az, hogy az elkövető a cselekmény kifejtésekor az élet kioltására objektíve alkalmas eszközt tartson magánál, ami lehet szúró-, vágó-, vagy ütőfegyver, illetve bármilyen más, rendeltetésszerűen más célra használatos eszköz, amely az élet kioltására ténylegesen alkalmas (csákány, kalapács, fejsze, stb.). A súlyosabb minősítéshez nem szükséges a megjelölt eszköz használata, a felfegyverkezve elkövetett cselekmény megvalósul már akkor is, ha az elkövető a sértett ellenállásának leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál. A felfegyverkezve elkövetés alanyi feltétele pedig – ellentétben a fegyveres elkövetéssel – az, hogy az elkövető az ilyen eszközt az ellenállás megakadályozása vagy leküzdése érdekében tartsa magánál.

6. A fenyegetést az Előterjesztés a hatályos Btk.-val megegyezően határozza meg. Eszerint a fenyegetés súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. A fenyegetés tárgyi eleme súlyos hátrány kilátásba helyezése. A hátrány súlyosságának megítélése a jogalkalmazói gyakorlat feladata.

Mindenképpen súlyos hátránynak kell tekinteni az olyan támadás kilátásba helyezését, amelyet a Btk. egyébként bűncselekménynek minősít.

A fenyegetés alanyi ismérve, hogy a súlyos hátránynak alkalmasnak kell lennie arra, hogy a megfenyegetett személyben komoly félelmet keltsen. Ezt az adott sértett személy helyzetének, lelki, szellemi, testi állapotának ismeretében esetenként kell eldönteni. A félelem komolysága nem feltétlenül jelent pánikot, rémületet, rendkívüli ideg- vagy fizikai állapotot, elegendő, ha a megfenyegetett komolyan veszi a kilátásba helyezett súlyos hátrány bekövetkezésének a lehetőségét.

A fenyegetés fogalmára vonatkozó szabály annyiban tér el a többi értelmező rendelkezéstől, hogy érvényessége csak azokra a különös részi tényállásokra vonatkozik, ahol a tényállás maga nem tartalmaz eltérő, szűkebb meghatározást.

7. Az Előterjesztés a hatályos szabályozáshoz képest nem változtatja meg a gazdálkodó szervezet fogalmát. A Btk. vonatkozásában változatlanul a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 685. § *c)* pontjában felsorolt gazdálkodó szervezet, valamint az a szervezet minősül gazdálkodó szervezetnek, amelyek gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira a Ptk. szerint a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

8. Az Előterjesztés értelmében háború alatt az Alaptörvény szerinti minősített eseteket (rendkívüli és szükségállapot), a Genfi Egyezmények és azok Kiegészítő Jegyzőkönyveiben meghatározott helyzeteket, valamint a háborús és katonai bűncselekmények tekintetében a magyar haderő külföldi alkalmazását kell érteni. A külföldi alkalmazásra vonatkozó szabályokat a Hvt. állapítja meg.

9. A hivatalos személyek fogalmát pontosan meg kell határozni, mivel egyrészt a Különös Rész megállapít olyan ún. sajátképi bűncselekményeket, amelyeknek a tettese csak hivatalos személy lehet (hivatali bűncselekmények), másrészt több általános alanyú bűncselekmény tényállása minősített eseteként, az alapesetnél súlyosabb büntetési tétellel fenyegeti a hivatalos személyként történő elkövetést. A hivatalos személyekkel szemben a Btk. változatlanul egyrészről fokozott büntetőjogi felelősséget állapít meg, másrészről fokozott büntetőjogi védelemben is részesíti őket.

Az Előterjesztés szerint a hivatalos személyek két kategóriába oszthatók. Az egyik csoportba tartoznak azok a személyek, akik választással vagy kinevezéssel elnyert közjogi tisztségük alapján, önmagában a közhivatali funkciónak a betöltésére tekintettel minősülnek hivatalos személynek mindaddig, amíg ezt a státuszt betöltik, a hivatalos személyek másik csoportjába azok a személyek tartoznak, akik kiemelt állami szerveknél, önkormányzati igazgatási intézményeknél, vagy köztestületeknél közhatalmi feladatot látnak el.

Az Előterjesztés tételesen felsorolja azokat a választással vagy kinevezéssel elnyerhető tisztségeket betöltő személyeket, akik e tisztség közhivatali jellegénél fogva minősülnek hivatalos személynek.

a) A köztársasági elnök az Alaptörvény 9. cikk (1) bekezdése értelmében Magyarország államfője, aki kifejezi a nemzet egységét, és őrködik az államszervezet demokratikus működése felett.

b) Az országgyűlési képviselő a legfőbb népképviseleti szervnek, az Országgyűlésnek [Alaptörvény 1. cikk (1) bekezdés] a tagja. Az országgyűlési képviselők jogállását az 1990. évi LV. törvény rendezi.

Az Európai Parlament az Európai Unió jogalkotási és politikai ellenőrzési funkciókat teljesítő szerve, tagjait a tagállamok polgárai közvetlenül választják. Erre tekintettel a büntető törvény a magyarországi országgyűlési képviselőkhöz hasonlóan a Magyarországon megválasztott európai parlamenti képviselőket is hivatalos személynek minősíti. Az Európai Parlament magyarországi képviselőinek jogállásáról önálló nemzeti jogszabály, a 2004. évi LVII. törvény rendelkezik.

c) Az Alaptörvény 24. cikke rendelkezik az Alkotmánybíróságról. Az Alkotmánybíróság feladatára és tevékenységére vonatkozó részletes szabályokat a 2011. évi CLI. törvény tartalmazza.

d) Az állami vezetők személyi körét a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 6. § (1) bekezdése határozza meg, amely szerint e gyűjtőfogalom alá tartoznak a Kormány tagjai (a miniszterelnök és a miniszterek), az államtitkárok, a közigazgatási államtitkárok, és a helyettes államtitkárok.

e) Az igazságszolgáltatással kapcsolatos állami feladatokat ellátó szervezetekről az Alaptörvény külön rendelkezik. A bírói szervezetről az Alaptörvény 25-28. cikke szól, ezen túlmenően a bírák jogállását a 2011. évi CLXII. törvény, míg a bíróságok szervezetét és igazgatását a 2011. évi CLXI. törvény szabályozza. Az ügyészségi szervezetről az Alaptörvény 29. cikke, valamint a 2011. évi CLXIII. törvény, az ügyészek szolgálati jogviszonyáról pedig a legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról szóló 2011. évi CLXIV. törvény rendelkezik.

Magyarország – a 2101/2003. (V. 30.) Korm. határozat alapján – aláírta az Európa Tanács Strasbourgban, 1999. január 27-én kelt, Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezménye Kiegészítő Jegyzőkönyvét. Ezen kiegészítő jegyzőkönyv egyebek mellett a hazai és külföldi választottbírák aktív és passzív vesztegetésére vonatkozóan állapít meg szabályokat. Erre tekintettel szükséges a hivatalos személy fogalmát a választottbíróra is kiterjeszteni. A választottbírók jogállását a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény tartalmazza.

f) Az alapvető jogok biztosának főbb feladatait az Alaptörvény határozza meg (30. cikk). Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek státuszát a 2011. évi CXI. törvény rendezi, amely egyben részletesen kifejti feladatukat is.

g) Az Előterjesztés önállóan nevesíti a közjegyzőt és a közjegyző-helyettest. A közjegyző által kiállított okiratokat a törvény közhitelességgel ruházza fel, azok közokiratnak minősülnek. A közjegyző a jogszabály által meghatározott hatáskörében az állam igazságszolgáltató tevékenysége részeként jogszolgáltató hatósági tevékenységet végez. A közjegyzők vonatkozásában az 1991. évi XLI. törvény tartalmaz részletes rendelkezéseket.

h) A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényben (a továbbiakban: Vht.) foglaltak alapján az önálló bírósági végrehajtó és az önálló bírósági végrehajtó helyettese

közhatalmi feladatot lát el. E státuszára tekintettel a hivatalos személyek között önállóan kell nevesíteni őket.

i) A helyi önkormányzatok alkotják – az államigazgatás mellett – a közigazgatás egyik alrendszerét. A helyi önkormányzatok főszabályként önkormányzati igazgatási tevékenységet látnak el, de a helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi ... törvényben meghatározott keretek között államigazgatási tevékenységet is végezhetnek. A helyi önkormányzatok közhatalmat gyakorolnak (jogszabályt alkotnak, adót vetnek ki, stb.), ennélfogva az Előterjesztés a helyi és a kisebbségi önkormányzati testületek tagjainak is biztosítja a hivatalos személy státuszt.

j) Az Előterjesztés a hivatalos személyek között nevesíti azokat a személyeket, akik az Alaptörvényben kiemelten megjelenő szerveknél, illetve e szervek feladatainak ellátását segítő szervezetek valamelyikénél, a 2010. évi XLIII. törvény 1. § (2) bekezdésében meghatározott központi államigazgatási szervek közül az önálló szervezettel rendelkező intézményekben (minisztériumok, autonóm államigazgatási szervek, kormányhivatalok, központi hivatalok), rendvédelmi szervnél, illetve önkormányzati igazgatási szerveknél vagy köztestületnél közhatalmi feladatot látnak el.

Ezek a szervezetek különféle állami feladatokat látnak el, melyek meghatározó része közhatalmi feladatnak minősül, így hivatalos személynek kell tekinteni azokat is, akik e szervezeteknél olyan tevékenységet folytatnak, amely a szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik.

10. A közfeladatot ellátó személyek nem hivatalos személyek ugyan, azonban a közösség számára igen fontos feladatot látnak el, ezért indokolt, hogy – elsősorban védelmük érdekében – ugyanolyan elbírálás alá essenek, mint a hivatalos személyek, ha működésük során ellenük irányuló erőszakkal vagy fenyegetéssel véghezvitt bűncselekményeket valósítanak meg velük szemben. A közfeladatot ellátó személyek főként az általuk ellátott feladat jellegére tekintettel fokozott védelemben részesülnek a büntetőjogban, csak szűk körben lehetnek speciális alanyai egy-egy bűncselekménynek (pl. kábítószer-kereskedelem, közfeladati visszaélés).

a) A katona – szemben a rendőrség, valamint a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjával – nem rendelkezik az állampolgárokkal szemben intézkedési joggal, így ilyen értelemben vett közhatalmi feladatot nem lát el. Ugyanakkor a szolgálati feladatot ellátó katona közfeladatot lát el. Az ország védelme és biztonsága szempontjából kiemelten fontos, hogy feladatának elvégzésében jogellenesen ne akadályozzák, ennek megfelelően az Előterjesztés közfeladatot ellátó személynek minősíti a Magyar Honvédség szolgálati feladatot teljesítő katonáját, ezzel biztosítva az ilyen személyek számára is a kiemelt büntetőjogi védelmet.

b) A polgári védelem célja a Kat. 3. § 20. pontja szerint katasztrófa, illetve fegyveres összeütközés esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint az állampolgárok felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében.

A hivatásos polgári védelmi szervezetben dolgozókon kívül polgári védelmi kötelezettség terhel – a Kat.-ban meghatározott kivételekkel – minden 18 éven felüli és a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatárt el nem ért személyt. A Kat.-ban meghatározott feladatkörből egyértelműen kiderül, hogy a polgári védelmi szolgálat közfeladat, így az ilyen

szolgálatot ellátó személy kiemelt büntetőjogi védelmét is biztosítja az Előterjesztés. A hivatásos polgári védelmi szervezetben polgári védelmi feladat tervezését, szervezését és ellenőrzését ellátó személyek az 1. pont *j)* alpontja alapján hivatalos személynek minősülnek.

c) A polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól a 2011. évi CLXV. törvény rendelkezik. E törvény a közbiztonság és a közrend fenntartásában részt venni kívánó, a környezetük biztonságáért felelősséget érző állampolgárok e tiszteletre méltó tevékenységének elismeréseképpen a polgárőrök védelmének és támogatásának állami garanciáját adja.

A törvény 10. § (2) bekezdésének értelmében a polgárőr a Btk.-ban meghatározottak szerint közfeladatot ellátó személy. Ahhoz, hogy a büntetőjogi védelem ténylegesen kiterjedjen az említett feladatok vonatkozásában a polgárőrökre, a Btk.-nak is explicit módon utalnia kell e védelemre. Erre tekintettel az Előterjesztés megtartja a polgárőrök büntetőjog által biztosított speciális védelmét.

d) Az Alaptörvény VII. cikke kimondja, hogy az állam és az egyházak különváltan működnek, egyúttal az Alaptörvény biztosítja a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságát. Ez a jog magában foglalja – többek között – a vallás szabad megválasztását, vagy elfogadását és azt a szabadságot, hogy vallását mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon kinyilváníthassa, gyakorolhassa.

A lelkész hivatásánál fogva közreműködik a vallási cselekményekben és szertartásokban, abban, hogy az állampolgárok élhessenek a vallás szabad gyakorlásának alkotmányos jogával. Az Előterjesztés ezt a tevékenységet közfeladatnak tekinti, és erre tekintettel közfeladatot ellátó személynek minősíti a törvény szerint nyilvántartásba vett egyház lelkészét.

e) A büntetőeljárásban a védelemhez, illetve más bírósági vagy hatósági eljárásban a jogi képviselethez való jog Alaptörvényben biztosított alapjog. Az igazságszolgáltatási rendszer alkotmányos, az emberi jogokat figyelembe vevő és szakszerű működése alapvető közérdek, erre tekintettel az Előterjesztés az igazságszolgáltatási rendszerhez olyan szorosan kapcsolódó feladatokat ellátó személyeket, mint a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő, a jogi képviselő, a szakértő közfeladatot ellátó személyként kiemelt büntetőjogi védelemben részesíti.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 2004. évi módosítása óta a bírósági iratokat már nem csak postai úton lehet kézbesíteni. A Vht. 31/D. § (5) bekezdése szerint a végrehajtói kézbesítést önálló bírósági végrehajtó, illetve helyette eljárva önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtójelölt végezheti. A postai szolgáltató végrehajtói feladatot ellátó alkalmazottja a hatályos jogban közfeladatot ellátó személynek minősül, az önálló bírósági végrehajtó, illetve az önálló bírósági végrehajtó-helyettes pedig hivatalos személyek, így kiemelt büntetőjogi védelmet élveznek. Az Előterjesztés kiterjeszti a fokozott büntetőjogi védelmet a kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtójelöltre is, mint hivatalos személynek nem minősülő kézbesítési végrehajtóra. Az Előterjesztés az igazságszolgáltatási rendszerrel meglévő szoros kapcsolata miatt helyezi el ebben az alpontban a kézbesítési végrehajtót.

f) Az egészségügyről szóló 1997. CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 139. §-a értelmében az egészségügyi dolgozó egészségügyi szolgáltatás nyújtásával összefüggő

tevékenységvégzése során, valamint az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy ezen jogviszony alapján végzett, a betegellátással és a betegirányítással közvetlenül összefüggő feladatai tekintetében közfeladatot ellátó személynek minősül.

g) A mentési tevékenység ellátása szintén kiemelt közfeladat, a mentőszolgálatok feladatának hatékony, gyors és szakszerű ellátásának alapvető feltétele az, hogy senki ne akadályozza őket jogellenesen. Erre tekintettel az Előterjesztés az állami mentőszolgálat, valamint a mentésre feljogosított más szervezetek tagjait is közfeladatot ellátó személyként kiemelt védelemben részesíti.

h) A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény szerint a hivatásos állami és önkormányzati tűzoltóság mellett önkéntes, egyesületi, és létesítményi tűzoltóság is működik. A hivatásos tűzoltó az 1. pont *j)* alpontja alapján hivatalos személy, az önkéntes, az egyesületi és létesítményi tűzoltó tűzoltási feladatát egyéb hivatása, munkaköre mellett látja el. A tűzoltási feladat közfeladat, függetlenül attól, hogy ki végzi, így az önkéntes, az egyesületi és létesítményi tűzoltót az Előterjesztés közfeladatot ellátó személyként hasonló védelemben részesíti, mint a hivatalos személynek minősülő hivatásos tűzoltókat.

i) A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 16. § (3) bekezdése szerint a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, illetve az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 95. § (7) bekezdése szerint az oktató, tanári munkakörben foglalkoztatott személy, a tudományos kutató a képzési feladatok ellátása során, a hallgatókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

Ahhoz, hogy a büntetőjogi védelem ténylegesen érvényesüljön a közoktatásban, illetve a felsőoktatásban dolgozókkal kapcsolatban, a Btk.-nak is explicit módon utalnia kell e védelemre. Erre tekintettel az Előterjesztés a fent említett két törvény által meghatározott körben továbbra is megtartja a büntetőjog által biztosított speciális védelmet.

j) A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 15. § (7) bekezdése meghatározza, hogy a gyermekvédelmi rendszerben foglalkoztatott

- nevelő, gyermekfelügyelő, gondozó, csecsemő- és gyermekgondozó, helyettes szülő vagy nevelőszülő, családgondozó, utógondozó, gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmény vezetője, a gyermek, illetve a fiatal felnőtt közvetlen gondozása, családgondozása és utógondozása során,
- nevelőszülői tanácsadó, gyám, gyámi tanácsadó a gyermek közvetlen gondozásának ellenőrzése, illetve törvényes képviseletének ellátása során

e tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személynek minősül.

A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 94/L. § (2) bekezdése tételesen felsorolja azokat a munkaköröket, amelyeket betöltő személyek közfeladatot ellátó személynek minősülnek. Ezek az alábbiak:

- a házi segítségnyújtást végző szociális gondozó, ideértve a vezető gondozó,
- a családgondozó,
- a támogató szolgálatot, a pszichiátriai betegek közösségi ellátását, a szenvedélybetegek ellátását végző szociális gondozó,
- a hajléktalan személyek ellátását végző szociális segítő és utcai szociális munkás,
- az előgondozással megbízott személy,
- az intézményi ellátásban foglalkoztatott ápoló, intézményvezető ápoló, gondozó, szociális, mentálhigiénés munkatárs,
- a falu- és a tanyagondnok.

k) Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Etv.) értelmében az erdészeti szakszemélyzet őrzési tevékenysége során az erdőben, az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen és az erdészeti magánúton jogosult többek között az erdőt veszélyeztető vagy károsító jogellenes cselekmény elkövetésén tetten ért személyt cselekményének abbahagyására felszólítani, ellene eljárást kezdeményezni, a jogszerű intézkedésével szembeni ellenállás megtörése érdekében testi kényszert, könnygázszóró palackot, vagy szolgálati kutyát is alkalmazhat. Az Etv. előírja továbbá, hogy a szakszemélyzet a jogellenesen szerzett faanyagot és szaporítóanyagot, illetve egyéb erdei terméket, valamint az elkövetéshez (veszélyeztetéshez) használt eszközöket jogosult elvenni.

Mindezek a tevékenységek fokozott veszéllyel járhatnak, így indokolt az erdészeti szakszemélyzet számára biztosítani a közfeladatot ellátó személynek kijáró fokozott védelmet.

l) A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 54. §-a sorolja fel a hivatásos vadásznak a vad, valamint élőhelyének védelme érdekében fennálló intézkedési jogosultságait, illetve kötelességeit, amelyeket a vadászterületen és a közforgalom előtt elzárt magánutakon gyakorolhat:

- azt a személyt, aki a vadászterületen tartózkodik, és a vadállományt veszélyezteti, személyazonosságának igazolására, a jogellenes cselekmény abbahagyására, illetőleg a vadászterület elhagyására felszólíthatja,
- a vadászterületen vagy annak közvetlen közelében tartózkodó személyt a birtokában levő vad, vadhús, szárnyas vad tojása, illetőleg a trófea birtoklása jogosultságának igazolására felszólíthatja, igazolás hiányában pedig a terméket elismervény ellenében visszatarthatja,
- vadvédelmi bírság fizetésének alapjául szolgáló cselekmény alapos gyanúja esetén a személyt a személyazonosságának igazolására felszólítja, a járművet átvizsgálhatja, az elkövetésül használt eszközöket elismervény ellenében visszatarthatja, és a hatáskörrel rendelkező hatóságnál eljárást kell kezdeményeznie,
- szolgálati vadász- és maroklőfegyver-, továbbá könnygázszóró használatára jogosult.

Mindezen tevékenységek ellátása indokolja, hogy a hivatásos vadászt is megillesse a speciális büntetőjogi védelem.

m) A közúti közlekedési szolgáltatásokról és a közúti járművek üzemben tartásáról szóló 89/1988. (XII. 20.) MT rendelet 1. § (2) bekezdése alapján a közúti közlekedési szolgáltatás magában foglalja a járművel, díjazás ellenében végzett személyszállítást, árufuvarozást és autómentést is. Ezek közül az Előterjesztés csak az állampolgárok széles köre számára, a valóban közfeladatot jelentő személyszállítást végző személyeket kezeli közfeladatot ellátó személyként, így a tömegközlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtói feladatot ellátó személyek kerülnek ebbe a kiemelt büntetőjogi védelmet biztosító kategóriába.

n) A 2003. évi CI. törvény szabályozza a postai szolgáltatás szabályait. A végrehajtó szolgálathoz a postai alkalmazottak azon körét lehet sorolni, akik közvetlenül a postai szolgáltatásban vesznek részt, így például postai küldemények felvételében, továbbításában, kézbesítésében, postai készpénzátutalás teljesítésében vesznek részt. A postai szolgáltatás közfeladat, így az ilyen tevékenységben közvetlenül résztvevők kiemelt büntetőjogi védelmét is biztosítja az Előterjesztés.

11. A külföldi hivatalos személy fogalmának Btk.-ba iktatása mögött nemzetközi kötelezettség teljesítése áll. Az Előterjesztés a külföldi hivatalos személy fogalmát a vonatkozó nemzetközi egyezmények rendelkezéseinek megfelelően tartalmazza.

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) tagállamai, valamint Argentína, Brazília, Chile és Szlovákia által Párizsban, 1997. november 21-én elfogadott – a külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló – Egyezményt a 2000. évi XXXVII. törvény iktatta a magyar jogrendbe. Az Egyezmény 4. cikk *a)* pontja szerint az egyezmény alkalmazásában külföldi hivatalos személy: *„a jogalkotási, közigazgatási vagy igazságszolgáltatási tisztséget viselő, akár kijelölt akár választott személy egy külföldi országban; külföldi országban közhatalmi tisztséget ellátó személy, ideértve a köztestületben vagy az állami vagy önkormányzati vállalkozásban tevékenykedő személyt; valamint a közcélú nemzetközi szervezetek tisztviselői, illetve ügynökei;”*

A 2002. évi XLIX. törvénnyel kihirdetett az Európa Tanács korrupció elleni büntetőjogi Egyezményének 5-12. cikkei foglalkoznak a nemzetközi korrupció elleni büntetőjogi védelem megteremtésével. Az Előterjesztés ennek megfelelően bünteti a külföldi hivatalos személyek aktív és passzív vesztegetését, a külföldi gazdálkodó szervezetek alkalmazottai aktív vesztegetését, a külföldi hivatalos személyek esetén a befolyással üzérkedést, a nemzetközi szervezetek tisztviselőinek, illetve közgyűlési tagjainak, valamint a nemzetközi bíróságok bíráinak és tisztviselőinek mind az aktív, mind a passzív vesztegetését.

A 2005. évi CXVI. törvénnyel kihirdetett, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény előírja, hogy a külföldi nyomozó hatóság tagjai vonatkozásában a sérelmükre vagy az általuk elkövetett bűncselekmények tekintetében a tevékenység helye szerinti tagállam tisztviselőivel azonos büntetőjogi és polgári jogi felelősséget kell megteremteni. Ennek megfelelően a külföldi hivatalos személy fogalmának egyértelműen magában kell foglalnia a külföldi nyomozó hatóság tagjait.

Az Országgyűlés a 2001. évi XIII. törvénnyel hirdette ki az Egyesült Nemzetek saját és kisegítő személyzetének biztonságáról szóló, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének XLIX. ülésszakán, 1994. december 9-én elfogadott Egyezményt (a

továbbiakban: ENSZ Egyezmény). Az ENSZ Egyezmény 9. Cikk (1) bekezdése az alábbiak szerint határozza meg a büntetni rendelt magatartások körét:

„a) az Egyesült Nemzetek saját és kisegítő személyzete tagjának megölése, elrablása vagy személye, illetve személyi szabadsága ellen irányuló egyéb támadás;
b) az Egyesült Nemzetek saját és kisegítő személyzetének hivatalos helyiségei, magánlakása vagy közlekedési járművei ellen elkövetett olyan erőszakos támadás, amely veszélyeztetheti a személyzet tagjainak személyét vagy személyi szabadságát;
c) ilyen támadással való fenyegetés valamely természetes vagy jogi személynek valamilyen magatartásra vagy attól való tartózkodásra kényszerítése céljából."

E cikk (2) bekezdése szerint a részes államok súlyuknak megfelelő büntetéssel szankcionálják az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményeket.

Az 1977. évi 22. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXVIII. ülésszakán, az 1973. évi december hó 14. napján elfogadott Egyezmény (a továbbiakban: New Yorki Egyezmény) hasonló szabályokat tartalmaz a nemzetközileg védett személyek vonatkozásában.

Az ENSZ Egyezmény 9. Cikk (1) bekezdés *a)* pontjában meghatározott cselekmények a hatályos jog szabályai szerint büntetendők, ugyanakkor a Btk. bizonyos cselekményeket (emberölés, hivatalos személy elleni erőszak, rablás) súlyosabban rendel büntetni, amennyiben azokat hivatalos személy sérelmére követik el.

A fenti két egyezményben foglaltak végrehajtása miatt szükséges ezt a speciális védelmet kiterjeszteni az Egyesült Nemzetek saját és kisegítő személyzete tagjaira, illetve a nemzetközileg védett személyekre is.

Az ENSZ Egyezmény értelmező rendelkezése szerint (1. Cikk):

„a) Az Egyesült Nemzetek személyzete:
i) Az Egyesült Nemzetek főtitkára által, az Egyesült Nemzetek műveletében katonai, rendőri vagy polgári alakulatok tagjaként alkalmazott vagy megbízott személyek;
ii) Az Egyesült Nemzetek, annak szakosított intézményei, vagy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség kiküldetésében résztvevő más tisztségviselők és szakértők, akik hivatalos minőségben tartózkodnak abban a térségben, ahol az Egyesült Nemzetek adott művelete zajlik.

b) Kisegítő személyzet:
i) azok a személyek, akiket valamely kormány vagy kormányzati szervezet az Egyesült Nemzetek hatáskörrel rendelkező szervének egyetértésével jelöl ki;
ii) azok a személyek, akiket az Egyesült Nemzetek főtitkára, valamely szakosított intézménye vagy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség alkalmazott, valamint
iii) azok a személyek, akiket az Egyesült Nemzetek főtitkárával, szakosított intézményeivel, vagy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökséggel kötött megállapodás alapján valamely humanitárius nem-kormányzati szervezet intézmény bízott meg az Egyesült Nemzetek művelete végrehajtásának elősegítése érdekében."

A New Yorki Egyezmény szerint pedig nemzetközileg védett személynek minősül (1. Cikk)

„a) az államfő, ideértve a vonatkozó állam alkotmánya szerint az államfői feladatokat ellátó testület bármelyik tagját, a kormányfőt, vagy a külügyminiszter, amikor bármelyikük külföldi államban tartózkodik; úgyszintén a kíséretükben levő családtag;
b) az állam bármely képviselője, vagy tisztségviselője, valamely nemzetközi kormányközi szervezet tisztségviselője, vagy megbízottja, aki abban az időben és azon a helyen, ahol a bűncselekményt ellene, hivatalos helyisége, magánlakása, vagy szállítási eszközei ellen elkövetik, a személye, a szabadsága, vagy a méltósága ellen irányuló bármilyen támadással szemben, a nemzetközi jog alapján különleges védelemre jogosult; ugyanez vonatkozik a fenti személyek háztartásában élő családtagokra is.”

Tekintettel arra, hogy a külföldi hivatalos személy fogalmának a Különös Rész több fejezetésbe tartozó bűncselekmény tényállásában is meg kell jelennie, az Előterjesztés a külföldi hivatalos személy fogalmát az Általános Rész értelmező rendelkezései közé helyezi, és azt úgy fogalmazza meg, hogy az az összes bemutatott nemzetközi egyezmény vonatkozó rendelkezéseinek megfeleljen.

12. A hozzátartozó fogalmának meghatározására egyrészt a Különös Rész több tényállásában megjelenő kifejezés értelmezése miatt van szükség, azonban ennek az értelmező rendelkezésnek az Előterjesztés keretein túlmutató jelentősége is van, mivel a Be. is a Btk. hozzátartozó fogalmára utal.

A Ptk. 685. § *b)* pontja szerint hozzátartozók a következő személyek: a közeli hozzátartozók (házastárs, bejegyzett élettárs, egyeneságbeli rokon, örökbefogadott, mostoha- és neveltgyermek, örökbefogadó-, mostoha- és nevelőszülő, testvér) mellett az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, bejegyzett élettársa, a jegyes, a házastárs, a bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa, bejegyzett élettársa.

A hatályos Btk. a mostohaszülőt és a mostohagyermeket nem tekinti hozzátartozónak, holott a polgári jogi fogalom szerint annak minősül. Az Előterjesztés ezért kiterjeszti a fogalmat ezen személyekre is, feltéve, hogy a mostohaszülő együtt él a mostohagyermekkel, illetve a mostohagyermek a mostohaszülővel.

A jegyes viszont az Előterjesztés értelmében nem lesz hozzátartozó, annak ugyanis nincs normatív tartalma. A bejegyzett élettárs pedig beleértendő az élettárs fogalmába.

13. Az információs rendszer fogalmát a Különös Rész több fejezete is használja, ezért azt az Előterjesztés az Általános Részben definiálja – eltérő megnevezéssel, de a hatályos Btk. 300/F. § (3) bekezdésben meghatározott tartalommal.

14. Kár alatt a vagyonban a bűncselekménnyel okozott értékcsökkenést kell érteni, csalás vonatkozásában ezen túlmenően kárnak kell tekinteni az igénybe vett szolgáltatás meg nem fizetett ellenértékét is.

15. Vagyoni hátrány főszabály szerint a káron túlmenően az elmaradt vagyoni előny is, a költségvetési csalás tényállása alkalmazásában azonban a vagyoni hátrány eltérően értelmezendő (a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt

bekövetkezett bevételkiesés, valamint a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett vagy céltól eltérően felhasznált pénzeszköz is ide értendő).

16. A kábítószer fogalmát az egészséget veszélyeztető bűncselekményekről szóló fejezet mellett a katonai bűncselekményeket felsoroló fejezet is tartalmazza (kötelességszegés szolgálatban), ezért annak fogalmát az Általános Részben kell megadni.

Az Előterjesztés továbbra is az ún. listás szabályozást követi: kábítószernek a nemzetközi egyezményekben és a külön törvényben meghatározott kábítószereket és pszichotróp anyagokat kell tekinteni.

17. A közérdekű üzem fogalmát a közérdekű üzem működésének megzavarása mellett az információs rendszer vagy adat megsértése bűncselekmény is használja, ezért az értelmező rendelkezést ehelyütt kell meghatározni.

18. Az Előterjesztés továbbra sem határozza meg a nagy nyilvánosság fogalmát, csak rögzíti a nagy nyilvánosság előtti elkövetésnek a jogalkalmazói gyakorlat által kialakított egyes ismérveit. A nagy nyilvánosság előtti elkövetésnek az a feltétele, hogy a bűncselekmény megvalósításakor nagyobb létszámú személy legyen jelen, vagy fennálljon annak a reális lehetősége, hogy arról nagyobb, előre meg nem határozható, egyszeri ránézésre meg nem állapítható számú személy szerezzen tudomást. Az értelmező rendelkezés értelmében a nagy nyilvánosság előtt elkövetett bűncselekmény megállapításának helye van mindazokban az esetekben amikor rádió, televízió, újság, elektronikus hírközlő hálózat (például internet), vagy sokszorosítás útján történik a közlés.

19. A nemzetközi szerződés által tiltott fegyver fogalma a Különös Rész két, külön fejezetben fogalt tényállása (nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása, nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés) alkalmazásában is releváns, ezért ezt a definíciót a 146. § tartalmazza.

20. Az Általános Rész több helyen is használja a személy elleni erőszakos bűncselekmény kategóriáját: egyrészt az erőszakos többszörös visszaeső fogalmában, másrészt a büntetés kiszabása körében [Előterjesztés 85. § (4) bekezdés, 92. § (2) bekezdés]. Erre figyelemmel az Előterjesztés egyértelműen meghatározza a súlyos erőszakos személy elleni bűncselekmény fogalma alá tartozó bűncselekmények körét.

21. Az Előterjesztés nem változtat az üzletszerű elkövetés fogalmán. Az üzletszerűség megállapításának változatlanul két együttes feltétele van: a tárgyi oldalon az ugyanolyan vagy hasonló bűncselekmények elkövetése, az alanyi oldalon pedig ennek révén rendszeres haszonszerzésre törekvés. A rendszeres haszonszerzésre törekvésnek nem feltétele, hogy az elkövető ténylegesen hozzá is jusson a haszonhoz, ha a cselekmény például a rossz értékesítési lehetőségek miatt nem vezet nyereséghez, ez nem zárja ki az üzletszerűen történő elkövetés megállapítását, elegendő az erre irányuló törekvés.

22. A védekezésre képtelen állapotot a Btk. Különös Része speciális védelemben részesíti (több bűncselekmény vonatkozásában is alap- vagy minősített eset a védekezésre képtelen állapotban lévő személy sérelmére történő elkövetés). Ilyen állapot számtalan okból kialakulhat, ezért az Előterjesztés továbbra is a bírói gyakorlatra bízza ennek megítélést, ugyanakkor kisegítő szabályként kimondja, hogy azt, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva

ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére, védekezésre képtelennek kell tekinteni.

23. Az ismételten bűncselekményt elkövetők két csoportja közül (egyszerű bűnismétlők, illetve visszaesők) az Előterjesztés továbbra is csak a visszaesőkre vonatkozó szabályokat állapítja meg.

A visszaesés változatlanul kizárólag bűncselekmény szándékos elkövetése esetén kerülhet szóba, vagyis akkor, ha a korábbi végrehajtandó szabadságvesztést is szándékos bűncselekmény miatt szabták ki. Gondatlan bűncselekmény elkövetése soha sem alapozhatja meg a visszaesést. Az Előterjesztés 12. §-ában szabályozott vegyes bűnösségű bűncselekmények (amelyek esetében az elkövetés szándékos, de az eredmény vonatkozásában gondatlan bűnösség állapítható meg) a visszaesés szempontjából szándékos bűncselekmények.

A fentiek alapján egyszerű bűnismétlés valósul meg az alábbi esetekben:

- ha az újonnan elkövetett vagy a korábbi bűncselekmény gondatlan volt,
- a korábbi bűncselekmény miatt az elkövetőt nem végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, vagy
- a szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélés után a büntetés kitöltésétől, vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb bűncselekmény elkövetéséig több mint három év telt el.

Egyszerű bűnismétlés esetén az elkövető korábbi elítélését a bíróság súlyosító körülményként értékelheti, akár akkor is, ha az elkövető már mentesült a korábbi elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól (de csak a bűnügyi nyilvántartásból való törlés időpontjáig).

A visszaesői kategórián belül megkülönbözteti az Előterjesztés a különös, a többszörös, és az erőszakos többszörös elkövetőt. A visszaesőkre vonatkozóan elsődlegesen az Általános Rész, illetve a különös visszaesőkre nézve a Különös Rész is állapít meg súlyosabb következményeket (pl. emberölés minősített esete), de utóbbiak csak akkor alkalmazhatóak, ha a Különös Rész a különös visszaesői minőséget nem rendeli a bűncselekmény minősített eseteként súlyosabban büntetni.

a) Különös visszaeső az, aki mindkét alkalommal ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekményt követ el. A különös visszaeső tehát abban különbözik a „sima” visszaesőtől, hogy a visszaesés alapjául szolgáló bűncselekmények azonosak vagy hasonló jellegűek.

b) A többszörös visszaesést a harmadik elítélés alapozza meg, azaz ha a többszörös visszaesőt az újabb elítélést megelőzően már legalább két alkalommal szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték.

c) Az a többszörös visszaeső, akit korábban kétszer súlyos személy elleni erőszakos bűncselekmények elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltek, és ismételten elkövet egy személy elleni erőszakos bűncselekményt, az fokozottan veszélyes a társadalomra, így indokolt, hogy szigorúbb szabályok vonatkozzanak rá. Az Előterjesztés értelmében az erőszakos többszörös visszaeső olyan többszörös visszaeső, aki mindhárom

alkalommal súlyos személy elleni erőszakos bűncselekményt (Előterjesztés 146. § 20. pont) követett el.

24. Az Előterjesztés az alábbi fogalmak vonatkozásában a Hvt. fogalom-meghatározásait tekinti irányadónak:

- külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység [Hvt. 80. § *j)* pont],
- békefenntartás [Hvt. 80. § *e)* pont],
- humanitárius művelet [Hvt. 80. § *i)* pont],
- szövetséges fegyveres erő [Hvt. 80. § *t)* pont].

25. A minősített adat fogalmát a kémkedés és a minősített adattal visszaélés vonatkozásában használja az Előterjesztés. A nemzeti minősített adat és a külföldi nemzeti minősített adat fogalmát a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 3. § 1. pontja határozza meg, erre utal az értelmező rendelkezés is.

26. Az Előterjesztés annyiban módosítja a hatályos Btk.-ban található értékhatárokat, hogy a kisebb érték alsó határához igazodva a nagyobb érték alsó és felső határát, illetve a jelentős érték alsó határát is emelni kell.

A 147-149. §-hoz

Egyes bűncselekmények értékhatárát, illetve szabálysértési alakzatának értékhatárát a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1979. évi 5. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Btké.) határozza meg. Az egységes szabályozás érdekében az Előterjesztés ezeket a rendelkezéseket beemeli a törvénykönyvbe.

a XIV. Fejezethez
(Az emberiesség elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XI fejezete tartalmazza az emberiség elleni bűncselekményeket. E fejezet két cím, a béke elleni bűncselekmények, illetve a háborús bűncselekmények alatt tartalmazza az egyes tényállásokat.. Az Előterjesztés nemzetközi egyezmények, különös tekintettel a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútuma (a továbbiakban: Statútum) rendelkezéseire figyelemmel két külön fejezetben, az emberiesség elleni bűncselekmények, valamint a háborús bűncselekmények című fejezetben szabályozza újra ezeket a tényállásokat.
.

A védett jogtárgy alapján az Előterjesztés a Statútum által büntetni rendelt népirtást és emberiesség elleni bűncselekményt önálló fejezetbe helyezi egy további – szintén nemzetközi szerződés által büntetni rendelt – bűncselekménnyel, az apartheiddel együtt. Mindkét fejezet az emberiség „lelkiismeretének” védelmét, az ember ember mivoltának minden körülmények között való megőrzését szolgáló bűncselekményeket tartalmaz. Amíg azonban a népirtás, az apartheid és az emberiesség elleni bűncselekmény az ember, az áldozatok oldaláról közelíti meg a kérdést, addig a háborús bűncselekmények alapvetően a háború jogának (ius in bello) megszegését szankcionálják. Mindezek alapján e fejezetbe a következő bűncselekmények kerülnek:

- népirtás,
- emberiesség elleni bűncselekmény,
- apartheid,

- parancsnok vagy hivatali vezető felelőssége.

a 150. §-hoz

A Statútum mellett a népirtás megelőzése és megbüntetése tárgyában 1948. december 9. napján kelt nemzetközi egyezmény (kihirdette: a 1955 évi 16. tvr.) is büntetni rendeli a népirtást.

A bűncselekmény közvetlen jogi tárgya a nemzeti, népi, faji és vallási csoportok létéhez, elnyomástól mentes életéhez fűződő társadalmi érdek. E bűncselekmény alkalmazása szempontjából csoporton azon személyek közösségét kell érteni, akik nemzeti, népi, faji vagy vallási szempontból összetartoznak, illetve az adott csoporthoz tartozónak vallják magukat. A bűncselekmény alanya bárki lehet, az is elkövetheti, aki maga is a csoporthoz tartozik.

Elkövetési magatartások lehetnek:

- az emberölés,
- a súlyos testi vagy lelki sérelem okozása (olyan bántalmazás vagy lelki gyötrelem, amely a sértett lelki egészségének legalább időszakos felborulásával jár, emlékezetében tartós, határozottan rossz élményként jelentkezik) Az Előterjesztés a Statútum 6. cikkének történő megfelelés céljából a népirtás (1) bekezdés *b)* pontjából a hatályos szabályozáshoz képest mellőzi a „csoporthoz tartozása miatt” fordulatot, tekintettel arra, hogy az a tényállásban meghatározott célzat miatt teljesen felesleges, azt a Statútum sem tartalmazza.
- a csoport olyan életfeltételek közé kényszerítése, amelyek azt vagy annak egyes tagjait pusztulással fenyegetik (olyan ráhatás, amelynek következtében a kényszerített egyének életfeltételei, életkörülményei úgy változnak meg, hogy azok az elemi szükségletek kielégítését sem biztosítják, és ezáltal a csoport vagy tagjai pusztulásának veszélyét idézik elő.)
- olyan intézkedés, amelynek célja a csoporton belül a születések megakadályozása,
- csoportba tartozó gyermekek más csoportba való elhurcolása.

A cselekmény minden esetben célzatos, csak egyenes szándékkal követhető el.

A cselekmény rendkívüli súlyosságára tekintettel indokolt a bűncselekmény előkészületi alakzatának szankcionálása is.

a 151. §-hoz

Az Előterjesztés az emberiesség elleni bűncselekmény tényállását a Statútum 7. cikkére figyelemmel határozza meg. Az emberiesség elleni bűncselekmények esetében közös elem, hogy azok abban az esetben valósulhatnak meg, ha az elkövetési magatartást a lakosság elleni átfogó vagy módszeres támadás részeként valósítják meg. Az átfogó és módszeres támadás azonban nem jelenti azt, hogy az Előterjesztés értelmező rendelkezésében meghatározott háborúnak kell fennállnia, sőt a háborúval összefüggésben elkövetett cselekmények esetén a háborús bűncselekmények fejezetében meghatározott bűncselekmény megállapításának van helye.

Az Előterjesztés szerinti tényállás és a Statútum rendelkezése közötti összhang megteremtése a következőképpen biztosított:

Az (1) bekezdés *a)* pontja a Statútum 7. cikk (1) bekezdés *a)* pontjának való megfelelő rendelkezést tartalmaz.

A Statútum a „kiirt” elkövetési magatartást használja a 7. cikk (1) bekezdés *b)* pontjánál. A Statútumhoz kapcsolódó „A bűncselekmények tényállási elemei-„Elements of Crime” című magyarázata szerint a kiirtás olyan életfeltételek szándékos előidézése, többek között a táplálékhoz és a gyógyszerhez jutás lehetőségétől való megfosztás, amely a népesség egy részének pusztulását okozhatja. Ezen értelmező rendelkezésnek az Előterjesztés szövege megfeleltethető [(1) bekezdés b) pont], amelyhez hasonló fogalmat a hatályos Btk. a népirtás és az apartheid bűncselekménynél is alkalmaz.

Az (1) bekezdés *c)* pontja a Statútum 7. cikk 1. bekezdés *d)* pontjának való megfelelést szolgálja.

Az (1) bekezdés *d)* pontja a Statútum 7. cikk 1. bekezdés *c)* pontjának való megfelelést szolgálja. A rabszolgaságba taszításnak az Előterjesztés szerint az emberkereskedelem és a kényszermunka tényállása feleltethető meg.

Az (1) bekezdés *e)* pontja a Statútum a 7. cikk 1. bekezdés *e)* pontjának való megfelelést szolgálja. A személyi szabadságtól megfosztás mind a „bebörtönzés”, mind a „fizikai szabadság elvonása” fogalmát lefedi.

Az (1) bekezdés *f)* pontja a Statútum 7. cikk 1. bekezdés *g)* pontjának való megfelelést szolgálja, ahol lehet az Előterjesztés különös részi tényállásaira utalva. A „magzat kihordása” fogalom szerepel az Eütv.-ben, így az a hazai jogrendszerben bevett fogalomnak tekinthető.

Az (1) bekezdés *g)* pontja a Statútum 7. cikk 1. bekezdés *f)* pontjának való megfelelést szolgálja. A kínzás súlyos testi vagy lelki sérelem okozását jelenti.

Az (1) bekezdés *h)* pontja a Statútum 7. cikk 1. bekezdés h) pontjának való megfelelést szolgálja.

A cselekmény rendkívüli súlyosságára tekintettel indokolt a bűncselekmény előkészületi alakzatának szankcionálása is.

a 152-153. §-hoz

Az apartheid hatályos tényállásán az Előterjesztés jelentősen nem változtat, az megfelel az Apartheid bűncselekmények leküzdése és megbüntetése tárgyában 1973. november 30-án kelt egyezmény (kihirdette az 1976. évi 27. törvényerejű rendelet) rendelkezéseinek. A Statútum 7. cikk 1. bekezdésének j) pontja rendelkezik a cselekmény büntetendőségéről. Ugyanakkor az Előterjesztés büntetni rendeli az apartheid előkészületét.

Az apartheid bűncselekmény két elkövetési magatartása a csoport tagjának megölése és a csoport vagy tagjának olyan életfeltételek közé kényszerítése, amelyeknek célja a csoport teljes vagy részbeni fizikai megsemmisítése. A bűncselekmény minden esetben célzatos, csak egyenes szándékkal követhető el.

A (2) bekezdésben szabályozott egyéb apartheid bűncselekményeket a 153. § határozza meg.

a 154. §-hoz

A Statútum 28. cikkének *a)* és *b)* pontja a katonai parancsnok és más elöljárók büntetőjogi felelősségét állapítja meg a következők szerint:

„(a) A katonai parancsnokot vagy a katonai parancsnokként ténylegesen eljáró személyt büntetőjogi felelősség terheli a Bíróság joghatóságába tartozó bűntettek miatt, ha azokat a tényleges parancsnoksága és ellenőrzése, vagy tényleges hatalma és ellenőrzése alatt álló erők követik el, feltéve, hogy ezen erők fölött nem gyakorolt megfelelő ellenőrzést, ha:

(i) A katonai parancsnok vagy személy tudta, vagy az akkori körülmények között tudnia kellett volna, hogy erői ilyen bűntetteket követnek el vagy szándékoznak elkövetni; és

(ii) Az a katonai parancsnok, vagy személy hatáskörében nem tett meg minden szükséges és indokolt intézkedést annak érdekében, hogy megakadályozza vagy megfékezze a bűntettek elkövetését, vagy hogy átadja az ügyet a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak vizsgálat és büntetőeljárás lefolytatása céljából;

(b) Az (a) pontban nem említett felettes és alárendelt közötti viszonyok tekintetében a felettes büntetőjogilag felelős a Bíróság joghatóságába tartozó bűntettek miatt, ha azokat a tényleges hatalma és ellenőrzése alatt álló alárendeltjei követik el, annak következtében, hogy az alárendeltjei fölött nem gyakorolt megfelelő ellenőrzést, ha:

(i) A felettes tudta, hogy alárendeltjei ilyen bűntetteket követtek el vagy szándékoztak elkövetni, vagy tudatosan figyelmen kívül hagyta az egyértelműen erre utaló információt;

(ii) A bűntettek az elöljáró tényleges felelősségébe és ellenőrzése alá tartozó tevékenységeket érintettek; és

(iii) A felettes hatáskörében nem tette meg az összes szükséges és indokolt intézkedést annak érdekében, hogy megakadályozza vagy megfékezze elkövetésüket, illetve átadja az ügyet a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak vizsgálat és büntetőeljárás lefolytatása céljából.”

Az Előterjesztés ennek megfelelően az emberiesség elleni bűncselekmények és a háborús bűncselekmények fejezetcímek alá tartozó bűncselekmények vonatkozásában megteremti a katonai parancsnokok, illetve a katonai parancsnokként ténylegesen eljáró személyek (a pont), illetve a vezető beosztással rendelkező hivatalos, vagy külföldi hivatalos személyek (b pont) felelősségre-vonhatóságának jogi alapját.

A parancsnok felelőssége szigorúbb, minden a parancsnoksága vagy ellenőrzése alá tartozó személy által elkövetett emberiesség vagy háborús bűncselekmény miatt felelősségre vonható, ha az elkövetéséről a parancsnok tudott, vagy tudnia kellett volna, és nem tette meg a bűncselekmény megakadályozásához a szükséges intézkedéseket, vagy haladéktalanul nem tett feljelentést azt követően, hogy a bűncselekmény elkövetéséről tudomást szerzett.

Az adminisztratív elöljárók, azaz „az *(a) pontban nem említett felettes és alárendelt közötti viszonyok”* az új Btk. rendszerében a vezető beosztással rendelkező hivatalos személy, illetve külföldi hivatalos személy fogalmával írhatók le. E fogalmak értelmezését az általános részi értelmező rendelkezések tartalmazzák. Az ilyen vezetők felelőssége a parancsnokéhoz képest korlátozottabb, az ilyen vezetők akkor vonhatók felelősségre, ha tudtával a hatás- és feladatköréhez tartozó területen alárendeltje vagy beosztottja követett el emberiesség elleni vagy háborús bűncselekményt, és feladat- és hatáskörébe tartozóan nem tette meg a

bűncselekmény megakadályozásához szükséges intézkedéseket, vagy haladéktalanul nem tett feljelentést azt követően, hogy a bűncselekmény elkövetéséről tudomást szerzett.

a XV. Fejezethez
(A háborús bűncselekmények)

A háborús bűncselekményeket tartalmazó fejezet a hatályos Btk.-hoz képest több új bűncselekményt tartalmaz, tekintettel arra, hogy az Előterjesztés célja a Statútum vonatkozó rendelkezéseivel való összhang megteremtése.

A Statútum 8. cikkének 2. bekezdése négy pontban határozza meg azokat a körülményeket, amelyek megalapozzák az egyes pontok alatt részletesen kifejtett cselekmények háborús bűncselekménnyé nyilvánítását. E négy pont alapján háborús bűncselekménynek minősül a nemzetközi jog és szokások súlyos megsértése mind nemzetközi, mind nem nemzetközi fegyveres konfliktusokban. Az egyes pontokon belül meghatározott alpontok számos esetben átfedést, illetve azonosságot mutatnak egymással. Az így meghatározott egyes „tényállások” között nagyon gyakran csak annyi a különbség, hogy a jogsértés nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktusban történik.

Az Előterjesztés a háború fogalmát az általános részi értelmező rendelkezésben úgy határozza meg, hogy az mind a nemzetközi, mind a nem nemzetközi fegyveres konfliktusokra kiterjed, függetlenül attól, hogy történt-e hadüzenet vagy sem. Erre tekintettel az Előterjesztés annak alapján nem tesz megkülönböztetést a háborús bűncselekmények között, hogy azokat nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktus során, vagy azzal összefüggésben követték el. Az Előterjesztés a szerint differenciál az új háborús bűncselekmények között, hogy a jogsértés védett személy vagy védett dolog ellen irányul.

Az Előterjesztés a Statútum összesen ötven különböző pontban foglalt elkövetési magatartásai közül az azonosságot, átfedést mutatókat összevonja, mivel pl. indokolatlan különbséget tenni a védett személy megölése esetén aszerint, hogy az nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktusban történik-e. Az Előterjesztés ahol lehetséges, a magyar büntetőjogban már használt fogalmakat alkalmaz, illetve ahol lehet más különös részi tényállásokra utal (pl. szexuális erőszak). Ez utóbbi esetben a hivatkozott különös részi tényállás attól lesz háborús bűncselekmény, hogy azt háború során vagy azzal összefüggésben követik el.

A háborús bűncselekmények fejezet alá a következő bűncselekményeket sorolja be az Előterjesztés:

- háborús uszítás,
- tiltott toborzás,
- fegyverszünet megszegése,
- hadikövet elleni erőszak,
- védett személyek elleni erőszak,
- túlélők megölésére utasítás,
- élő pajzs használata,
- tiltott sorozás,
- védett tulajdon elleni támadás,
- háborús fosztogatás,
- nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása,

- védett szervezet elleni támadás,
- nemzetközi humanitárius szervezet által biztosított oltalom megsértése,
- egyéb háborús bűntettek,
- parancsnok vagy hivatali vezető felelőssége.

a 155. §-hoz

A háborús propaganda üldözése a 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülésszakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 20. cikke alapján változatlanul indokolt. Ugyanakkor a mai kommunikációs viszonyok között, az internetes kapcsolattartás tömegessé válásával nem képzelhető el olyan eset, amelyben a cselekményt nem a nagy nyilvánosság útján követnék el, illetve ez az elkövetési mód éri el a társadalomra veszélyességnek azt a fokát, amely esetben indokolt a büntetőjogi fellépés. Erre tekintettel az Előterjesztés szerint a háborús uszítás alapeseti tényállása megvalósításának feltétele a nagy nyilvánosság előtt történő elkövetés. Az Előterjesztés a hasonló elkövetési magatartású (közösség elleni uszítás, jogszabály vagy hatósági rendelkezés elleni izgatás) tényállásokhoz igazítja a büntetési tételt, ezért azt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésben határozza meg, amely az uszítás tárgyára tekintettel egy fokozattal súlyosabb, mint az előbb említett két bűncselekmény három-három éves szabadságvesztésben meghatározott büntetési tétele.

a 156. §-hoz

A gyermekek fegyveres konfliktusba történő bevonásáról szóló, a Gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv – amelyet a 2009. évi CLX. törvény hirdetett ki – 3. és 4. cikke alapján a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek vonatkozásában, főszabályként, ki kell zárni a jogszerű, önkéntes nemzeti haderőbe történő toborzás lehetőségét. Erre tekintettel az Előterjesztés a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek tiltott toborzásával szemben kiemelt büntetőjogi védelmet biztosít azzal, hogy a tiltott toborzás hatályos szabályozásához képest egy új minősített esetet határoz meg. Egyebekben a tényállás a hatályos Btk.-val egyező szabályozást tartalmaz.

a 157. §-hoz

A háború törvényeiről és szokásairól szóló 1907. évi hágai egyezményhez csatolt Szabályzat tilalmazza a fegyverszünet megszegését és az egyezményben részes államok büntetni rendelik ezt a nemzetközi jogot is sértő bűncselekményt. A fegyverszünet a hadműveletek közös megegyezéssel történő megszüntetése, amelynek megszegése komoly következményekhez vezethet, Súlyos esetben a háború befejezését, a békés kapcsolatok helyreállítását hiúsíthatja meg. A bűncselekmény alanya – tekintettel a cselekmény jellegére – kizárólag katona lehet, aki tudomással bír a fegyverszünet feltételeiről, de azokat szándékosan megszegi.

a 158. §-hoz

A hadikövet elleni erőszak tényállása az 1913. évi XLIII. törvénnyel kihirdetett, a szárazföldi háború törvényeiről és szokásairól szóló hágai egyezmény előírásaira tekintettel változatlanul szerepel az Előterjesztésben, a hatályos szabályozáshoz képest a tényállás nem változik.

a 159. §-hoz

Az Előterjesztés a szerint differenciál a háborús bűncselekmények között, hogy a jogsértés védett személy vagy védett dolog ellen irányul. A védett személyek elleni erőszak tényállása a Statútum háborús bűncselekményekről szóló 8. cikkében szabályozott összesen ötven különböző pontban foglalt elkövetési magatartásai közül az azonosságot, átfedést mutatókat összevonja, mivel pl. indokolatlan különbséget tenni a védett személy megölése esetén aszerint, hogy azt nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktusban követték-e el. Az Előterjesztés, ahol lehetséges, a magyar büntetőjogban már használt fogalmakat alkalmaz, illetve ahol lehet más különös részi tényállásokra utal (pl. szexuális erőszak). Ez utóbbi esetben a hivatkozott különös részi tényállás attól minősül háborús bűncselekménynek, hogy azt háború során vagy azzal összefüggésben követik el.

Az (1) bekezdés a) pontja a Statútum 8. cikk 2. b) pontjának (i) alpontjának, e) pontja (i) alpontjának feleltethető meg.

Az (1) bekezdés b) pontja a Statútum 8. cikk 2. b) pontjának (iv) alpontja első fordulatának feleltethető meg.

A (2) bekezdés a) pontja a Statútum 8. cikk 2. a) pontja (i) alpontjának illetve b) pontja (vi) alpontjának és (xi) alpontja első fordulatának, továbbá c) pontja (i) alpontja első fordulatának, e) pontja (ix) alpontja első fordulatának feleltethető meg.

A (2) bekezdés b) pontja a Statútum 8. cikk 2. b) pontja (xxv) alpontjának feleltethető meg.

A (2) bekezdés c) pontja a Statútum 8. cikk 2. b) pontja (xxii) alpontjának, e) pontja (vi) alpontjának felel meg.

A (2) bekezdés d) pontja a Statútum 8. cikk 2. a) pontja (vii), (viii) alpontjainak, b) pontja (viii) alpontjának, c) pontja (iii) alpontjának való megfelelést szolgálja.

A (2) bekezdés e) pontja a Statútum 8. cikk 2. a) pontja (vii) alpontjának valamint e) pontja (viii) alpontjának felel meg.

A (3) bekezdés a Statútum 8. cikk 2. a) pontja (ii), (iii) alpontjainak, b) pontja (vi) alpontja második fordulatának, (x), (xi), (xxi) alpontjainak, c) pontja (i) alpontja második fordulatának, továbbá (ii) alpontjának, e) pontja (ix) alpontja második fordulatának, valamint (xi) alpontjának feleltethető meg.

A (4) bekezdés a Statútum 8. cikk 2. a) pontja (vi) alpontjának, b) pontja (xiv) alpontjának illetőleg c) pontja (iv.) alpontjának való megfelelést szolgálja.

Támadás alatt jelen esetben nem a büntető jogalkalmazói gyakorlatban elsősorban a jogos védelem körében elterjedt támadásfogalmat, hanem olyan harci cselekményt kell érteni, amelyet valamely harcban álló fél a másik ellen indít. Erre vonatkozóan irányadó az 1989. évi 20. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a háború áldozatainak védelmére vonatkozóan Genfben 1949. augusztus 12-én kötött Egyezmények I. Kiegészítő Jegyzőkönyve 49. Cikkének 1. pontjában foglalt meghatározás, amely szerint: „Támadás alatt az ellenség ellen irányuló erőszakos cselekmények értendők, akár támadó, akár védelmi jellegűek.”

a 160. §-hoz

A túlélők megölésére utasítás a Statútum 8. cikk 2. bekezdése *b)* pontja (xii) alpontjának és *d)* pontja (x) alpontjának megfelelően büntetni rendeli azt, aki alárendeltjének olyan utasítást ad, hogy ne hagyjon túlélőket. Ez a cselekmény szubszidiárius, azaz csak akkor állapítható meg az elkövetése, ha az utasítás eredményeként nem valósul meg súlyosabb bűncselekmény, például védett személy elleni erőszak.

a 161. §-hoz

Az élő pajzs használata – amelyet korábban nem szabályozott a Btk. – a Statútum 8. cikk 2. bekezdése *b)* pontjának (xxiii) alpontja szerinti háborús bűncselekmény magyar jogba történő átültetését hajtja végre. A bűncselekmény megállapítására abban az esetben kerülhet sor, ha védett személyt használnak fel azért, hogy meghatározott területet vagy katonai erőt az ellenséges katonai műveletektől megóvjanak.

Az Előterjesztés szerint a cselekmény előkészülete is büntetendő.

a 162. §-hoz

A hatályos Btk.-ban nem szereplő új tényállás, a tiltott sorozás a Statútum 8. cikk 2. bekezdése *a)* pontja (v) alpontjának, *b)* pontja (xv) alpontjának való megfelelést szolgálja, a (3) bekezdés a Statútum 8. cikk 2. b) pontja (xxvi) alpontjának valamint e) pontja (vii) alpontjának megfelelését szolgálja. E tényállás azt a magatartást kívánja szankcióval sújtani, ha védett személyt ellenséges hatalom fegyveres erőiben történő szolgálatra kényszerítenek. Súlyosabban büntetendő az, aki a tizenötödik életévét be nem töltött személyt – akár kényszer alkalmazása nélkül is – fegyveres erőkhöz besoroz, behív, vagy a fegyveres ellenségeskedésben való részvételre bír rá. Mindez a passzív alany életkorára tekintettel egy előrehozott védelmet jelenít meg, hiszen nem szükséges annak a bekövetkezése, hogy a tizenötödik életévét be nem töltött személy tényleges szolgálatot is ellásson, elég, ha a fegyveres erőkbe beléptetik.

a 163. §-hoz

A védett tulajdon elleni támadás tényállása a katonai célpontnak nem minősülő és katonailag védtelen létesítmények védelmét biztosítja a katonai, hadászati célokkal nem indokolható támadásokkal szemben. Az Előterjesztés ebben a tényállásban egyrészről biztosítja a Statútum 8. cikkében szabályozott, a háborús körülmények között is a támadásokkal szemben védelmet élvező dolgok magyar jog szerinti büntetőjogi védelmét. Ennek megfelelően (1) bekezdés megfelel a Statútum 8. cikk 2. bekezdés *a)* pontja (iv), *b)* pontja (ii), (iv) második fordulatának, (v), (ix) és alpontjainak való megfelelést szolgálja.

A (2) bekezdés megfelel a Statútum 8. cikk 2. b) pontjának (ix) alpontjának, e) pontja (iv), alpontjának feleltethető meg.

Az Előterjesztés a védett tulajdon elleni támadás tényállásába illeszti be a védett jogtárgy hasonlóságára tekintettel a hatályos Btk. 160/B. §-a szerinti kulturális javak nemzetközi védelmének megsértése tényállásában szabályozott magatartásokat. A kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelméről szóló 1954. évi Hágai Egyezmény Második Kiegészítő Jegyzőkönyvét a 2006. évi XXIX. törvény hirdette ki.

Az Előterjesztés a hatályos Btk. rendelkezéseihez hasonlóan olyan elkövetési magatartásokat rendel büntetni, mint a kulturális javak elleni támadás, katonai célra történő igénybevétel vagy felhasználás, eltulajdonítás, fosztogatás, megrongálás, továbbá megsemmisítés.

Támadással mint elkövetési magatartással kapcsolatban lásd a 159. §hoz írt indokolásnál írtakat. Katonai célú igénybevételnek vagy felhasználásnak minősül például, ha az ingatlan kulturális javak területére katonai egységet telepítenek, vagy harcállást létesítenek. A többi elkövetési magatartás tekintetében irányadóak a jogalkalmazói gyakorlatban általánosan elfogadott és használt fogalmi elemek.

A tényállás (2) bekezdés *b)* pontjának és (3) bekezdésének elkövetési tárgya az Egyezmény 1. Cikke szerinti, általános védelem alatt álló kulturális javak, az elkövetési magatartások pedig megfelelnek az Egyezmény 4. Cikkében tiltott magatartásoknak.

A különleges védelem alatt álló kulturális javak kategóriáját szintén az Egyezmény vezette be. Az Egyezmény 8. Cikke értelmében az ingó kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való elrejtésére szolgáló óvóhelyek és műemlékközpontok helyezhetők különleges védelem alá. A kiemelt védelemről a Jegyzőkönyv 10. Cikke rendelkezik, miszerint azok az emberiség számára kiemelkedő jelentőségű, a kulturális örökség részét képező javak helyezhetők kiemelt védelem alá, amelyeket megfelelő belső jogszabályok védenek, feltéve azonban, hogy nem használják fel azokat katonai célra. A Jegyzőkönyv 15. Cikkének 1. pontja az Egyezmény szerinti büntetőjogi védelmet kiterjeszti a kiemelt védelem alatt álló kulturális javak körére is. Az Előterjesztés ennek megfelelően súlyosabban minősülő bűncselekménynek minősíti a különleges vagy kiemelt védelem alatt álló kulturális javak nemzetközi védelmének megsértését, bármely ezek ellen irányuló magatartást öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel szankcionál.

Az Egyezmény értelmében a védelem alatt álló kulturális javak ingók és ingatlanok egyaránt lehetnek. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 1. számú mellékletének *sz)* pontjában adott meghatározás szerint a magyar jogi terminológiában kulturális javaknak azonban csak az alábbiak minősülnek: *„az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékei, és egyéb bizonyítékai - az ingatlanok kivételével -, a művészeti alkotások”* Figyelembe véve, hogy az Egyezmény a „kulturális javak” fogalma alatt ingatlan javakat is ért, szükséges a törvény szerinti új bűncselekményi tényállás e fogalmához értelmező rendelkezést adni. A kulturális javak körének meghatározásánál az értelmező rendelkezésben foglaltakat (tehát az Egyezmény és a Jegyzőkönyv előírásait) kell irányadónak tekinteni.

a 164. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos megoldáshoz képest egy tényállásban (háborús fosztogatás) foglalja össze a harctéri fosztogatás és a háborús fosztogatás elkövetési magatartásait. Az (1) bekezdés megfeleltethető a Statútum 8. cikk 2. b) pontja (xiii), (xvi) alpontjainak, valamint e) pontja (v), (xii) alpontjainak.

a 165. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos szabályozásnak megfelelően rendeli büntetni a nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazását azzal, hogy az értelmező rendelkezés az Általános Részbe kerül, arra ugyanis egy másik fejezetben szereplő tényállás (nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés) is hivatkozik. A tényállás a Statútum 8. cikk b) pontjának (xvii), (xviii), (xix) és (xx) alpontjainak való megfelelést szolgálja.

a 166. §-hoz

Az Előterjesztés új tényállásként (humanitárius szervezet elleni támadás) fogalmazza meg a Statútum 8. cikk 2. bekezdés *b)* pontja (iii), (xxiv) alpontjaiban és *e)* pontja (ii) és (iii) alpontjaiban írt azon követelményt, amellyel a Statútum a humanitárius szervezetekkel és a békefenntartó missziókkal összefüggő támadást önálló háborús bűntettnek minősíti. A két védett szervezeti forma: a humanitárius segélyező képviselet és a békefenntartó egység. A humanitárius segély egy fegyveres konfliktussal összefüggésben a konfliktus áldozatainak emberi szenvedésében megelőző és kezelő segítséget jelent (I. Genfi Egyezmény 9. cikke, IV. Genfi Egyezmény 10. cikke, és az I. Kiegészítő Jegyzőkönyv). A humanitárius segély erőszakmentes, a konfliktusban résztvevő felek beleegyezésén alapul, pártatlan, nem diszkriminatív. A békefenntartó misszió – az ENSZ gyakorlata alapján – a fogadó ország hozzájárulásával, átmeneti ideig működő fegyveres erő, amely fegyvert csak önvédelemre használhat, semleges és pártatlan, általában nemzetközi szervezet felhatalmazásával bír.

Az Előterjesztés a cselekmény jogellenességének feltételeül szabja, hogy az adott szervezet, személyek, tárgyak jogosultak legyenek a fegyveres összeütközések joga által biztosított védelemre. Az ENSZ egységek mandátumának alapelve, hogy harcokba ne bocsátkozzanak, de ha mégis összetűzésbe keverednének, legalább a nemzetközi humanitárius jog szellemét és elveit alkalmazzák. Az ENSZ gyakorlat a védettséget két esetkörben ismeri el: a békefenntartó egység önvédelemből, a humanitárius jogok tiszteletben tartásával vesz részt harcban, illetve ha polgári személyek védelme teszi szükségessé a fegyveres erő bevetését. A védettséget nem zárja ki, hogy a békefenntartó egység felhatalmazása nem „statikus”, hanem fegyveres erő alkalmazására eleve felhatalmazásuk van.

a 167. §-hoz

A hatályos Btk. szerint visszaélés a vöröskereszttel alcímű bűncselekmény az Előterjesztésben új alcímet kap, tekintettel arra, hogy a tényállás nem kizárólag a vöröskereszttel, hanem nemzetközi humanitárius szervezet által használt nemzetközileg elismert jelvénnyel visszaélést, illetve az ilyen jelvények által biztosított oltalom megsértését büntetni rendeli. A tényállás megszövegezésében az Előterjesztés a hatályos Btk.- hoz képest változtatást nem tartalmaz, azonban a tényállást szubszidiáriussá teszi, ez a cselekmény csak akkor valósulhat meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. A rendelkezés megfelel a Statútum 8. cikk 2. b) pontja (vii) alpontjának.

a 168. §-hoz

A népbíráskodás tárgyában kibocsátott kormányrendeletek törvényerőre emeléséről szóló 1945. évi VII. törvény I. számú mellékletében szereplő 81/1945. (II. 5.) ME rendelet alapján – az elkövetéskor hatályos jogszabályi rendelkezésektől függetlenül – háborús bűnösnek minősülnek az alábbi személyek:

- aki a megszállt területek lakosságával vagy a hadifoglyokkal való bánás tekintetében a háborúra vonatkozó nemzetközi jogszabályokat súlyos megsértette, vagy a visszacsatolt területek lakosságával a rábízott hatalommal visszaélve, kegyetlenkedett, vagy aki általában akár belföldön, akár külföldön felbujtója, tettese, vagy részese volt emberek törvénytelen kivégzésének vagy megkínzásának,
- aki valamilyen katonai jellegű alakulatnak személy vagy vagyontárgy ellen elkövetett erőszakos cselekményhez segítséget nyújtott.

Előbbi esetében a büntetési tétel tíz évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, utóbbi esetében öt évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés.

a 169. §-hoz

A parancsnok vagy a hivatali vezető büntetőjogi felelősségének megállapíthatóságával kapcsolatban lásd a 154. §-hoz írt indokolásban foglaltakat.

a 170. §-hoz

A 170. § meghatározza a fejezet alkalmazásában a kulturális javak, a különleges védelem alatt álló kulturális javak és a kiemelt védelem alatt álló kulturális javak fogalmát. Továbbá az Előterjesztés a védett személy fogalmát a Genfi Egyezményeknek megfelelően határozza meg.

a XVI. Fejezethez
(Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények)

Ez a fejezet azokat a bűncselekményeket sorolja fel, amelyek kizárólagos jogi tárgya az emberi élet, illetve az ember testi épsége vagy egészsége. E bűncselekmények jelenleg a Btk. XII. fejezet 1. címében szerepelnek, e fejezet az alábbi bűncselekményeket tartalmazza:

- emberölés,
- erős felindulásban elkövetett emberölés,
- öngyilkosságban közreműködés,
- magzatelhajtás,
- testi sértés,
- foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés,
- segítségnyújtás elmulasztása,
- gondozási kötelezettség elmulasztása.

a 171. §-hoz

A legsúlyosabb élet elleni bűncselekmény az emberölés. Az emberölés bűncselekményének jogi tárgya az emberi élet. Az emberölés eredménybűncselekmény, a törvényi tényállás eleme a halálos következmény előidézése. Az Előterjesztés nem változtat az elkövetési magatartás általános jellegű meghatározásán, abba továbbra is beleértendő minden olyan tevékenység vagy mulasztás, amely alkalmas lehet az eredmény (halál) előidézésére.

Az emberölés minősített esetei körében az Előterjesztés csak kisebb pontosításokat hajt végre. A minősített esetek meghatározása során továbbra is azokat a jelentősebb körülményeket emeli ki a cselekmény és az elkövető társadalomra veszélyessége szempontjából, amelyeknek a megvalósulása esetén a cselekmény tárgyi súlya is kiemelkedő, és erre tekintettel az Előterjesztés a büntetési rendszerben alkalmazható legsúlyosabb büntetés – életfogytig tartó szabadságvesztés – büntetés kiszabását is lehetővé teszi. Az emberölés minősített esetei az alapesetben foglalt szándékos emberölés bűntettéhez kapcsolódnak. A Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelve emeli ki azokat az alapvető és jellemző ismérveket, amelyek meghatározó jelentőséggel bírnak az egyes minősítő eredmények megítélése kérdésében.

Az emberi élet kiemelkedő büntetőjogi védelmet indokol, az ölési cselekmény fokozottan társadalomra veszélyes, ezért az Előterjesztés – a hatályos Btk-val egyezően – büntetni rendeli az emberölésre irányuló előkészületet. Az előkészület csak egyenes szándékkal valósítható meg, a gondatlanságból elkövetett emberölés vétségének az előkészülete fogalmilag kizárt.

Az Előterjesztés büntetni rendeli a gondatlanságból elkövetett emberölést. Gondatlanságból követi el az emberölés vétségét az, aki a magatartásának következményeként a halálos eredmény beállását előre látja, de könnyelműen bízik annak elmaradásában, illetve az, aki a halálos eredmény bekövetkezésének a lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet és körültekintést elmulasztja. A gondatlanság fennállhat a bekövetkezett eredmény, illetve az eredményt kiváltó magatartás viszonylatában is. Ez utóbbi esetben az előrelátás hiánya az okozati összefüggés vonatkozásában áll fenn.

Az emberölés törvényi tényállásból következik, hogy az emberölést az valósítja meg, aki mást megöl, azaz az öngyilkosság, illetve kísérlete nem esik a büntetőjogi elbírálás körébe. Az öngyilkosságra való felbujtás vagy a bűnsegédi közreműködés azonban már igen, ezt az Előterjesztés sui generis bűncselekményként külön szabályozza. Az öngyilkosságra rábírás szempontjából jelentősége van azonban a sértett életkorának, beszámítási, illetve akaratnyilvánítási képességének. Az Előterjesztés vélelmezi, hogy a tizennégy év alatti sértett nem képes arra, hogy a cselekménye következményeit felismerje, és e felismerésnek megfelelő magatartást tanúsítson, ezért az ilyen korú sértettet öngyilkosságra rábíró személy nem öngyilkosságban közreműködésért, hanem az emberölés bűntettének az elkövetése miatt felel, és ugyancsak emberölés bűntettének az elkövetése miatt felel az is, aki akaratnyilvánításra képtelen személyt bír rá az öngyilkosságra. A passzív alany ezekben az esetekben ugyan maga hajtja végre a konkrét ölési magatartást, de ezt az elkövető pszichikai ráhatásának eredményeként teszi, az öngyilkosság tulajdonképpen nem a passzív alany saját, hanem a rábíró szándékának és akaratának megfelelően következik be.

A joggyakorlat korábban ezekben az esetekben közvetett tettesként megvalósított emberölés bűntettének az elkövetését állapította meg, ez azonban dogmatikailag vitatható volt, tekintettel arra, hogy közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekményt e cselekményért nem büntethető vagy tévedésben lévő személy felhasználásával valósítja meg, az öngyilkosság pedig nem bűncselekmény. Az Előterjesztés ezt a problémát oldja meg azzal, hogy az emberölés bűntettének elkövetési magatartásaként értékeli, ha az elkövető tizennegyedik életévét be nem töltött vagy akaratnyilvánításra képtelen személyt bír rá öngyilkosságra vagy nyújt ennek elkövetéséhez segítséget, és az öngyilkosságot elkövetik. A bűncselekmény büntetési tétele tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés figyelemmel arra, hogy tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó

szabadságvesztés büntetés a büntetési tétele az emberölés azon minősített esetének, amikor a sértett a tizennegyedik életévét nem töltötte be.

a 172.§-hoz

Az emberölésnél a különös visszaesés minősítő körülmény, ezért a 172. § meghatározza azokat a bűncselekményeket, amelyek az emberölés bűncselekménye vonatkozásában a különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekményeknek minősülnek.

a 173. §-hoz

Az emberölés privilegizált esete az erős felindulásban elkövetett emberölés, amelynek a privilegizált esetként történő szabályozását az indokolja, hogy az emberölési cselekmények megnyilvánulási formái az elkövető pszichikai sajátosságai és a bűnösség foka folytán lényegesen eltérnek egymástól. Ezeknek a cselekményeknek egy része az emberölési cselekményekhez képest, a társadalmi közfelfogás szerint sem vonhatóak a szokásos és erkölcsileg mélyen elítélendő magatartások körébe. Az erős felindulásban elkövetett emberölés bűntette azonban csak olyan esetekben állapítható meg, ha az elkövető olyan méltányolható okból származó, intenzív, de éplélektani alapon létrejött indulat hatása alatt cselekszik, amelynél az indulatot kiváltó és az erkölcsileg menthető ok az elkövetőn kívülálló okból keletkezett.

Az Előterjesztés a büntetőpolitikai célok – szigorítás – figyelembe vételével, továbbá a Fejezet bűncselekményei büntetési tételeinek az arányosítását szem előtt tartva, az erős felindulásban elkövetett emberölés büntetési kereteit a hatályos két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztésről öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztésre emeli.

a 174. §-hoz

Az öngyilkosság nem büntetendő, de az emberi élet védelme érdekében az öngyilkosságban való közreműködés (rábírás, segítségnyújtás) igen.

Az öngyilkosságot elkövetők, illetve az azt megkísérlők általában korlátozott mértékben vagy egyáltalán nincsenek a beszámítási képességük birtokában, valamint ezeknek a cselekményeknek a büntetése nem szolgálná sem az általános, sem pedig az egyéni prevenciót. Mindezek azonban nem vonatkoznak azokra a személyekre, akik az öngyilkosság véghezvitelében részesi tevékenységet fejtenek ki, az ő cselekményük oly mértékben veszélyes a társadalomra, hogy büntetőjogi felelősségre vonásuk indokolt.

Tekintve, hogy az öngyilkosság, illetve annak megkísérlése nem bűncselekmény, az ehhez való részesi közreműködés nem lenne büntethető, ezért indokolt az öngyilkosságban közreműködés sui generis szabályozása. Az öngyilkosságban közreműködő személy kizárólag akkor vonható felelősségre, ha az öngyilkosságot elkövették vagy legalább megkísérelték, mivel indokolatlanul kiterjesztené a büntetőjogi felelősség körét, ha az eredménytelen öngyilkosságra rábírás vagy ahhoz való segítségnyújtás is bűncselekmény lenne.

Az öngyilkosságban közreműködés elkövetője és passzív alanya bárki lehet. Az Előterjesztés azonban kiemelt védelemben részesíti a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyeket, ezért – a hatályos Btk.-tól eltérően - súlyosabban rendeli büntetni azokat a

tizennyolcadik életévüket betöltött elkövetőket, akik tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt bírnak rá öngyilkosság elkövetésére vagy ilyen korú személynek nyújtanak segítséget öngyilkosság elkövetéséhez. A súlyosabb elbírálást indokolja az is, hogy a tizennyolc év alatti személyek személyisége még kialakulatlan, általában könnyebben befolyásolhatóak. Figyelemmel arra, hogy az Előterjesztés a tizennégy év alatti személyek öngyilkosságra rábírását vagy ahhoz való segítségnyújtást emberölésnek tekinti, ebben az esetben a passzív alanyok tizennégy és tizennyolc év között személyek lehetnek.

a 175. §-hoz

A magzatelhajtás bűncselekményének fogalma alá kizárólag a terhességnek mesterséges és jogellenes megszakítása tartozik. A terhesség mesterséges megszakítása minden esetben veszélyezteti a terhes nő egészészségét, előfordul, hogy az életét is, mivel minden esetben fennáll a fertőzés veszélye, továbbá hátrányosan befolyásolja a nő jövőbeni fogamzási képességét, illetve a terhesség kihordásának lehetőségét. Ezek a veszélyek fokozottan jelentkeznek a jogellenes magzatelhajtások esetében, ezért a magzatelhajtás pönalizálásának egyik indoka a terhes nő testi épségének, egészségének a védelme. A másik ok, hogy a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg, és a terhesség művi megszakításának a célja a méhmagzat elpusztítása. A méhmagzat fejlettségi foka a bűncselekmény megvalósulása szempontjából közömbös.

Az Előterjesztés nem változtat a magzatelhajtás tényállásán, a bűncselekmény elkövetését továbbra is két formában határozza meg. Az első fordulat szerint a magzatelhajtást az követi el, aki a más magzatát elhajtja, a második fordulat szerint a bűncselekményt az a nő követi el, aki a saját magzatát elhajtja vagy elhajtatja. A két elkövetési magatartás társadalomra veszélyessége eltérő, ennek megfelelően a saját magzat elhajtása vagy elhajtatása privilegizált eset és enyhébben büntetendő. Minősített esetek kizárólag az első fordulatban meghatározott elkövetési magatartáshoz kapcsolódnak.

a 176-177. §-hoz

Az Előterjesztés dogmatikailag és szerkezetileg is átalakítja a testi sértés tényállását. Egyértelműen elkülöníti a könnyű testi sértés és a súlyos testi sértés minősített eseteit, továbbá a hatályos Btk-tól eltérően csak a súlyos testi sértés előkészületét rendeli büntetni.

A bűncselekmény tárgya a testi épség és egészség. Az emberi testet az orvostudomány akkor nevezi épnek, ha az emberi test szervei helyesen funkcionálnak. Az egészség fogalmán az emberi test zavartalan működése, a testet alkotó anatómiai egységek és szervek helyes funkcionálása értendő. Mindez nem jelenti azt, hogy a támadás beteg vagy sérült ember ellen nem irányulhat, a védelem tárgya a meglévő állapot.

A testi sértés bűncselekményének passzív alanya bárki más személy lehet, akinek a testi épségét vagy egészségét sértik.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a testi épség vagy egészség sértése, ezen a testet érő olyan külső behatást értjük, amely a testen, illetve egy részén nyomokat visszahagyó sérülést eredményez. A fájdalomokozás nem feltétele a testi sértésnek. Önmagában a testi bántalmazás, sérülés hiányában, nem minősül testi sértésnek, legfeljebb a bűncselekmény kísérletének. Testi sértés akkor valósul meg, ha a testet érő külső behatás érzékelhető és értékelhető. A lelki bántalmazások az egészségsértés körében kerülhetnek értékelésre. Az

egészségsértés a testi bántalmazás mellett kisegítő helyet foglal el és azokat az eseteket öleli fel, amikor az egészség sérelme nem a test közvetlen bántalmazása, hanem más okból (pl mérgezés, más betegséggel megfertőzés, pszichikai betegség előidézése) áll elő.

A testi sértés tényállása szerint az elkövetési magatartás eredménye a testi épség megsértése, illetőleg az egészségsértés. A sérelemnek okozati összefüggésben kell állnia az elkövető magatartásával. Az okozati összefüggés az elkövetési magatartás és az eredmény között akkor is fennáll, ha az okozati láncba az elkövető magatartásán kívül más tényezők is belejátszanak, feltéve, hogy azok a maguk összességében az eredmény beállásához vezetnek. A testi sértés enyhébb vagy súlyosabb változata elhatárolásánál a gyógytartam bír döntő jelentőséggel. Ha a sérülés vagy betegség 8 napon belül gyógyul könnyű testi sértést, ha 8 napon túl gyógyul, súlyos testi sértést kell megállapítani. A bűncselekmény törvényi megítélésénél a tényleges gyógytartamot kell alapul venni. A tényleges gyógytartam megállapításához rendszerint orvosszakértő igénybevételére van szükség.

A testi sértés elkövetője – a sértetten kívül – bárki lehet. Az önokozta testi sértés nem bűncselekmény, kivétel, ha az önokozta testi sértés más jogvédte érdekeket sért (pl kibúvás a katonai szolgálat alól).

A törvényhely több egymással szoros kapcsolatban álló bűncselekmény törvényi tényállását tartalmazza. A bűncselekmények szabályozása egyrészt a jogtárgy sértés súlyán, másrészt a bűnösség fokán alapul.

A bűncselekmény vonatkozásában hangsúlyozandó, hogy mind a könnyű testi sértés, mind a súlyos testi sértés tényállása alapesetet képez.

Súlyosabban minősül a könnyű testi sértés, ha aljas indokból vagy célból, illetve védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére követik el. A súlyos testi sértés ezen kívül súlyosabban minősül akkor is, ha maradandó fogyatékosságot vagy súlyos egészségromlást okoz, illetve ha a testi sértést különös kegyetlenséggel követik el.

Külön minősítő körülményként kerül megállapításra az életveszélyt vagy halált okozó testi sértés okozása.

A testi sértés mind szándékosan, mind pedig gondatlanul elkövethető. Az Előterjesztés csak a gondatlan súlyos testi sértést rendeli büntetni. A gondatlan bűncselekménnyel is megvalósítható súlyosabban minősítő körülmények növelik a gondatlan testi sértést okozó felelősségét is.

A könnyű testi sértés alapesetben továbbra is magánindítványra büntethető.

a 178. §-hoz

Az emberi élet, a testi épség és az egészség védelme kiemelkedő fontosságú, ezért nemcsak ezeknek a sérelmével, hanem az ezeket a jogtárgyakat veszélyeztető cselekményekkel szemben is indokolt büntetőjogi védelmet biztosítani.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés bűncselekménynek az elkövetője az lehet, aki valamely meghatározott foglalkozási szabály hatálya alatt áll, a bűncselekmény elkövetési magatartása a foglalkozási szabályszegés. Nem lényeges, hogy az elkövető a

tevékenységet hatósági engedély alapján, főfoglalkozásként, keresetszerzésként űzi-e vagy pedig alkalomszerűen. Jelentősége annak van, hogy írott vagy íratlan szabályok körvonalazzák a tevékenységet, amit folytat. Ezt a kialakult joggyakorlatot teszi egyértelművé az Előterjesztés a bűncselekmény tényállásának pontosításával.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés minősített eseteit az Előterjesztés a hatályos Btk.-val azonos rendszer szerinti felépítéssel szabályozza.

a 179. §-hoz

A 179. § értelmező rendelkezés, amely kiterjeszti a foglalkozási szabályok alkalmazásának a körét olyan területekre is, amelyek egyébként nem esnének valamely foglalkozás szűkebb értelemben vett fogalma alá. Az Előterjesztés a hatályos Btk.-ban meghatározotton (lőfegyver) kívül a robbantószer és a robbanóanyag használatára és kezelésére vonatkozó szabályokat is foglalkozási szabályoknak tekinti.

a 180. §-hoz

A segítségnyújtás elmulasztása pönalizálásának az indoka az a minden beszámítási képességgel rendelkező személlyel szemben támasztott követelmény, hogy segítsen embertársainak, akiknek az élete vagy a testi épsége veszélybe került. Az általános segítségnyújtási kötelezettség előírása azt jelenti, hogy a törvény büntetéssel fenyegeti azt, aki nem nyújt segítséget a sérültnek vagy az olyan személynek, akinek az élete, testi épsége, egészsége közvetlen veszélyben van. Az Előterjesztés nem változtat a segítségnyújtás elmulasztása bűncselekményének tényállásán, az továbbra sem tartalmazza a segítségre szorulás fennállását. Azt, hogy a sértett segítségre szorul-e vagy sem, változatlanul negatív irányból kell vizsgálni. A segítségre szorulás tényének tényállási elemmé tétele olyan pozitív irányú bizonyítást követelne meg, amely visszás eredményekkel járna.

A segítségnyújtásnak olyannak kell lennie, amely az eset körülményeit figyelembe véve az elkövetőtől elvárható.

Az Előterjesztés nem változtat a segítségnyújtás elmulasztásának minősített esetein, azok:

- ha a sértett meghal, és életét a segítségnyújtás megmenthette volna,
- ha a sértett sérülését, illetve a sértett életét, testi épségét fenyegető veszélyhelyzetet az elkövető okozta gondatlan vagy vétlen magatartásával, vagy
- ha az elkövető a segítségnyújtásra egyébként is köteles személy.

a 181. §-hoz

A segítségnyújtás elmulasztásának egyik minősített esetét egy speciális elkövetői kör meghatározása jelenti, azaz súlyosabban rendeli büntetni a törvény azokat az elkövetőket, akik a segítségnyújtásra egyébként is kötelesek lennének. Ebbe a körbe tartoznának azok is, akikkel szemben a közlekedési szabályok írnak elő speciális segítségnyújtási kötelezettséget. Az Előterjesztés sem kívánja azonban kiterjeszteni a minősített esetek körét azon elkövetőkre, akiket a közlekedési szabályok alapján terhelne segítségnyújtási kötelezettség, mivel a gyakorlati tapasztalatok szerint a segítségnyújtás elmulasztása bűncselekményének az elkövetői többnyire a járművezetők és valamennyi járművezetőnek a segítségnyújtás elmulasztásának minősített esete miatt kellene felelnie. Ezt kiküszöbölendő, az Előterjesztés

értelmében a segítségnyújtás elmulasztásának hivatkozott minősített esete nem állapítható meg azzal szemben, aki a közlekedési szabályok alapján köteles segítségnyújtásra.

a 182. §-hoz

Az Előterjesztés a gondozás elmulasztásának tényállását nem változtatja meg, pontosítja azonban a címet, tekintettel arra, hogy az elkövetési magatartás a gondozási kötelezettség nem teljesítése. A gondozási kötelezettség elmulasztásának büntetőjogi fenyegetettségét az indokolja, hogy a gondozási kötelezettség elmulasztása is veszélyeztetheti az emberi életet, testi épséget, amelyek védelme kiemelkedő fontosságú.

A gondozási kötelezettségnek jogi alapon kell nyugodnia, a gondozás körébe az elsőrendű létszükségletek kielégítésére szolgáló javakkal való ellátáson túl az ápolás, a gyógykezelés biztosítása is beletartozik.

A bűncselekményt csak olyan személy sérelmére lehet elkövetni, aki önmagáról képtelen gondoskodni. Ez az állapot eredhet a sértett állapotából vagy idős korából. A gondozási kötelezettség elmulasztásának passzív alanya kiskorú személy nem lehet, még akkor sem, ha kellő gondozás hiányában élete, testi épsége vagy egészsége kerül veszélybe. Ebben az esetben a specialitás elvénél fogva a kiskorú veszélyeztetésének bűntette valósulhat meg.

a XVII. Fejezethez
(Az egészségügyi beavatkozás és kutatás rendje elleni bűncselekmények)

Az egészségügyi beavatkozás, az orvostudományi kutatás rendje és az egészségügyi önrendelkezés elleni bűncselekmények 1998-ban kerültek a Btk.-ba. A modern orvostudomány fejlődése olyan távlatokat nyit meg az orvosbiológiai kutatások, illetőleg a genetika előtt, amelyek a hagyományos orvoslásban ismeretlenek voltak. Ugyanakkor nem csak a gyógyítás és a kutatás lehetőségei tágultak ki, de ezzel együtt annak veszélye is fennáll, hogy ezeket a modern orvosbiológiai eszközöket visszaélésszerűen alkalmazzák, illetőleg a nem kívánt célok érdekében használják fel. A büntetőjogi fenyegetettség fenntartása továbbra is indokolt. A tényállások tartalmát illetően – az emberi test tiltott felhasználása körében a halott magzat, mint lehetséges elkövetési tárgy feltüntetésének szükségességét kivéve – nem érkezett olyan jogalkalmazói jelzés, miszerint az elkövetési magatartásokon változtatni lenne szükséges. Ebből következően az Előterjesztés érdemben nem módosítja a tényállásokat, csak kisebb pontosításokat hajt végre: kiterjeszti a védelmet az emberi test tiltott felhasználása körében a halott magzatra, a genetikailag megegyező emberi egyedek létrehozása önálló alcím alatt fog szerepelni, csakúgy, mint a büntethetőséget kizáró okok.

Az Eütv. VIII. Fejezete tartalmazza az emberen végzett orvostudományi kutatások szabályait, a IX. Fejezet szabályozza az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárásokat, az embriókkal és az ivarsejtekkel végzett kutatásokat, a XI. Fejezet pedig a szerv- és szövetátültetés szabályait. A tényállások megszövegezésekor az Eütv. VIII-IX. és XI. Fejezetein túlmenően figyelemmel kellett lenni az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 1996. november 19-én elfogadott az emberi jogokról és a biomedicináról szóló Egyezményre.

Az Előterjesztés a genetikailag megegyező emberi egyedek létrehozása alcím alatt helyezi el az ún. klónozást. Az egészségügyi önrendelkezési jog megsértését az emberi

méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmény című fejezet tartalmazza. Mindezek alapján e fejezetet az alábbi bűncselekmények alkotják:

- beavatkozás az emberi génállományba,
- emberi ivarsejt tiltott felhasználása,
- születendő gyermek nemének megválasztása,
- emberen végezhető kutatás szabályainak megszegése,
- embrióval vagy ivarsejttel végezhető kutatás szabályainak megszegése,
- genetikailag megegyező emberi egyedek létrehozása,
- emberi test tiltott felhasználása.

a 183. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya az emberi génállomány, a magzat vagy az emberi embrió génállomány jogellenes beavatkozással szembeni védelme. Az Eütv. 162. § kimondja, hogy az emberi génállomány megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező kutatás, beavatkozás kizárólag megelőzési, kórismézési vagy gyógykezelési indokból és – a 182. § (1)–(2) bekezdéseiben foglalt kivételekkel – csak akkor végezhető, ha a kutatásnak, beavatkozásnak nem a leszármazottak genetikai állományának megváltoztatása, illetve új egyed létrehozása a célja. Az Eütv.-ben meghatározott beavatkozási lehetőségeken kívül minden olyan beavatkozás tilos, amely az ember, a magzat, az emberi embrió génállományának megváltoztatására irányul.

A bűncselekmény alapesetének megvalósulásához a beavatkozásnak olyannak kell lennie, amely ténylegesen alkalmas arra, hogy a génállomány megváltozzék. Ha a génállományban a beavatkozás miatt változás állt be, úgy a bűncselekmény minősített esete valósul meg.

Az Előterjesztés egyszerűsíti az emberi génállományba való beavatkozás alap- és minősített esetének szövegét, és a szigorítás jegyében a bűncselekmény büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

Az Eütv. idézett rendelkezései nem minden esetben tiltják a génállomány megváltoztatását, a megelőzési, kórismézési, illetőleg gyógykezelési indokból végrehajtott beavatkozást lehetővé teszik. Az Eütv. által engedélyezett céllal történő beavatkozásra ezért egy speciális büntethetőséget kizáró ok beiktatása szükséges, a jogalkalmazási nehézségek elkerülése érdekében. Az előterjesztés a büntethetőséget kizáró okot külön rendelkezésben határozza meg.

a 184. §-hoz

Az emberi ivarsejt tiltott felhasználásának jogi tárgya az Eütv. 166. §-ának (1) bekezdésében felsorolt reprodukciós eljárások törvényben biztosított rendje. Ennek érdekében bűncselekménnyé nyilvánítja a 166. § (3) bekezdésében meghatározott alapvető szabály megszegését, vagyis azt, ha valaki halottból vagy halott magzatból származó ivarsejtet használ fel emberi reprodukcióra irányuló eljáráshoz.

Az Előterjesztés a születendő gyermek nemének megválasztása büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

A cselekmény súlya indokolttá teszi az előkészület szankcionálását is.

a 185. §-hoz

Az Eütv. 182. § (1) bekezdése értelmében az utód nemének születése előtti megválasztására irányuló eljárások a nemhez kötötten öröklődő megbetegedések felismerésére vagy a megbetegedések kialakulásának megelőzésére végezhetőek. Az Előterjesztés e törvényi rendelkezés megsértését rendeli büntetni. Minden, az Eütv. 182. § (1) bekezdésében írt cél hiányában végzett olyan beavatkozás, amely az utód nemének megválasztására irányul, bűncselekményt valósít meg.

Az Előterjesztés a születendő gyermek nemének megválasztása büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

a 186. §-hoz

Az Eütv. VIII. fejezete rendelkezik az emberen végzett orvostudományi kutatások legfontosabb anyagi jogi és eljárási szabályairól. A kutatások szakmai feltételeit és részletes szabályait a miniszter – az Egészségügyi Tudományos Tanács véleményének figyelembevételével – rendeletben állapítja meg. Az emberen végezhető kutatás szabályai megszegésének jogi tárgya az orvostudományi kutatás biztonságának a rendje. A kutatás végzésének általános feltételeit az Eütv. 159. §-a határozza meg. Az Előterjesztés ennek megfelelően tilalmazza az orvostudományi kutatásoknak a szükséges engedély nélküli, vagy az engedélytől eltérő végzését.

Az Előterjesztés az emberen végezhető kutatás szabályainak megszegése büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

a 187. §-hoz

Az embriókkal és ivarsejtekkel végezhető kutatásokat az Eütv. 180. §-a szabályozza. E rendelkezés az ilyen kutatást az egészségügyi államigazgatási szerv engedélyéhez, valamint a kutatási terv jóváhagyásához köti, és rendelkezik az embriókkal és ivarsejtekkel végezhető kutatások céljáról, amely az Eütv. 159. § (1) bekezdése alapján kizárólag diagnosztikus, terápiás, megelőzési és rehabilitációs eljárások tökéletesítése, új eljárások kidolgozása, valamint a betegségek kóroktanának és patogenezisének jobb megértése lehet.

Az Előterjesztés az orvostudományi kutatások szabadságához fűződő alkotmányos és tudományos érdekekre figyelemmel, összhangban a büntetőjog ultima ratio szerepével, csak olyan cselekményeket nyilvánít bűncselekménnyé, amelyeket a szaktörvény is tilt.

Az Eütv. 180. §-ának (3) bekezdése előírja azt, hogy kutatáshoz csak reprodukciós eljárások során létrejött embriót szabad felhasználni az arra jogosultak rendelkezése alapján vagy az embrió károsodása esetén, és tiltja az embrió kutatási célból való létrehozását. A (4) bekezdés tiltja embrió állat szervezetébe történő beültetését, illetőleg emberi és állati ivarsejtek egymással történő megtermékenyítését. A 181. § (1) bekezdése további rendelkezést tartalmaz a kutatásokra nézve, amikor előírja, hogy olyan embrió, amellyel kutatást végeztek, emberi szervezetbe nem ültethető be, illetőleg kutatáshoz felhasznált ivarsejt reprodukciós eljárás végzéséhez nem alkalmazható. Az Előterjesztés e szabályok megszegéséhez kapcsol büntetőjogi fenyegetettséget.

Az (1) bekezdés rendeli büntetni az engedély nélküli vagy az engedélytől eltérő kutatást, és az Eütv. 180. § (3) bekezdésében írt azon tilalom megszegését, hogy embrió kutatási célból nem hozható létre. Az Előterjesztés kiegészíti az embrióval vagy ivarsejttel végezhető kutatás szabályainak megszegése elkövetési tárgyait a magzati ivarsejttel és a bűncselekmény alapesete büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel. A (2) bekezdés az Eütv. 180. § (4) bekezdésében, a 181. § (1) bekezdésében és a 180. § (5) bekezdésében írt szabályok megszegését szankcionálja. A (3) bekezdés a (2) bekezdésben írt cselekmények előkészületét rendeli büntetni.

a 188. §-hoz

Az Eütv. 182. § (2) bekezdése szerint az embrió (1) bekezdésben foglaltaktól különböző genetikai jellemzői a születendő gyermek várható betegségének megelőzése, illetőleg kezelése céljából változtathatóak meg, a cél szerint feltétlenül szükséges mértékben és módon. E szabállyal függ össze az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés, amely bűncselekménnyé nyilvánítja az embrió génállományának megváltoztatására irányuló kutatást.

A (2) bekezdés *a)* pontja az Eütv. 180. § (5) bekezdése azon szabályának megszegését rendeli büntetni, hogy reprodukciós eljárás vagy más egészségügyi szolgáltatás, illetve orvostudományi kutatás során embriót több embrió vagy - a 182. § (1)-(2) bekezdéseiben foglalt kivétellel - a fogamzással kialakult tulajdonságoktól eltérő vagy további sajátossággal rendelkező egyed léthozatalára felhasználni nem lehet. A (2) bekezdés b) pontja az Eütv. 182. § (3) bekezdésében meghatározott tilalom megszegését szankcionálja. Az Eütv. hivatkozott rendelkezése szerint az embrió sejtjeit szétválasztani kizárólag a születendő gyermek valószínűsíthető megbetegedésének, az embrió károsodásának megállapítása érdekében lehet.

Továbbra is indokolt a (2) bekezdésben meghatározott cselekmények előkészületének büntetendővé tétele.

a 189. §-hoz

Az Előterjesztés önálló alcím alatt nevesíti az embriókkal végezhető kutatások vagy beavatkozások szabályainak legsúlyosabb megítélésű megszegését, amikor az orvostudományi kutatás vagy beavatkozás során egymással genetikailag megegyező emberi egyedeket hoznak létre. A klónozást, mint a genetikai manipuláció legveszélyesebb, szinte beláthatatlan következményekkel járó esetét mind a hazai, mind a nemzetközi orvostudományi gondolkodás egyértelműen elveti. Az Előterjesztés – összhangban az Eütv. 180. § (5) bekezdésével – e tevékenység bármely célból történő végzését tilalmazza. Nincs olyan jogilag megengedhető érdek, amely egymással genetikailag azonos emberi egyedek létrehozását lehetővé tenné.

A cselekmény tárgyi súlyára tekintettel az előkészület büntetni rendeltsége is indokolt.

a 190. §-hoz

Az Eütv. 204-210. §-ai az élő személy testéből történő szerv, szövet eltávolítására, a 211-214. §-ai a halottból való szerv, szövet eltávolítására vonatkozó szabályokat tartalmazzák. Ezekkel összefüggésben az Előterjesztés az emberi gén, sejt, ivarsejt, embrió,

szerv, szövet, halott teste, vagy annak része jogellenes megszerzését, jogellenes vagyoni haszonszerzés végett történő forgalomba hozatalát és az azzal történő jogellenes kereskedést szankcionálja.

Az Előterjesztés a hatályos Btk.-ban is szereplő elkövetési tárgyak körét kiegészíti a halott magzattal. Ennek indoka, hogy a hatályos tényállás elkövetési tárgyai (emberi gén, sejt, ivarsejt, embrió, szerv, szövet, halott teste vagy annak része) közül egyiknek a jelentésköre sem terjed ki a halott magzatra (abortumra), annak ellenére, hogy a tényállás elkövetési magatartásainak mindegyike az abortum vonatkozásában is – az embrióhoz hasonlóan – jogellenes. A halott magzat nem tekinthető emberi génnek, sejtnek, ivarsejtnek vagy szövetnek; nem élő embrió; továbbá mivel a magzat az anya testében elhalt, nem tekinthető sem élőnek – és élve születés hiányában – halott ember testének vagy annak részének sem.

A 2009. évi CLXI. törvénnyel kihirdetett, a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv 3. cikk 1. bekezdés (i) pont b) alpontja úgy rendelkezik, hogy valamennyi részes állam biztosítja, hogy a gyermek szerveinek haszonszerzés céljából történő átadására teljes mértékben kiterjed büntetőjoga, akár hazai vagy transznacionális szinten, akár egyéni vagy szervezett alapon követik el ezt a jogsértést. A 3. cikk 3. bekezdése előírja, hogy valamennyi részes állam olyan megfelelő büntetéssel büntetni rendeli ezeket a bűncselekményeket, amely büntetések figyelembe veszik azok súlyos természetét.

E rendelkezésekre figyelemmel az Előterjesztés bővíti az emberi test tiltott felhasználása minősített eseteinek körét a tizennyolc éven aluli személy sérelmére történő elkövetés vonatkozásában. Az Előterjesztés a büntetési tétel alsó határát egy évre emeli fel, ha az alapesetben meghatározott magatartást tizennyolc éven aluli személy sérelmére, üzletszerűen vagy bűnszövetségben követik el.

a 191. §-hoz

Az Előterjesztés egy rendelkezésbe vonja össze a büntethetőséget kizáró okokat az emberi génállományba való beavatkozás, a születendő gyermek nemének megválasztása és az embrióval vagy ivarsejttel végezhető kutatás szabályainak megszegése alcím alá tartozó egyes bűncselekmények esetében. E rendelkezés értelmében nem valósítja meg e bűncselekményeket, aki azokat az Eütv.-ben meghatározott célból hajtja végre.

Az Eütv. idézett rendelkezései nem minden esetben tiltják a génállomány megváltoztatását, a megelőzési, kórismézési, illetőleg gyógykezelési indokból végrehajtott beavatkozást lehetővé teszik. Így nem büntethető, aki az embriónak az Eütv. 182. § (1) bekezdésében foglaltaktól különböző genetikai jellemzőit a születendő gyermek várható betegségének megelőzése, illetőleg kezelése céljából, a cél szerint feltétlenül szükséges mértékben és módon változtatja meg.

Nem valósul meg bűncselekmény akkor sem, ha a születendő gyermek neme megválasztásának célja a nemhez kötötten öröklődő megbetegedések felismerése vagy a megbetegedések kialakulásának megelőzése.

A büntethetőséget kizáró ok büntetlenséget biztosít abban az esetben is, ha az embrió sejtjeinek szétválasztására kizárólag a születendő gyermek valószínűsíthető megbetegedésének, az embrió károsodásának megállapítása érdekében kerül sor.

a XVIII. Fejezethez
(Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények)

Az Előterjesztésben a hatályos Btk. szerinti közegészség elleni bűncselekmények alcím alá tartozó tényállások más tagolással, több fejezetben helyezkednek el: részben az egészséget veszélyeztető bűncselekmények, részben pedig a környezet és természet elleni bűncselekmények között. E fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- kábítószer-kereskedelem,
- kábítószer birtoklása,
- kóros szenvedélykeltés,
- kábítószer készítésének elősegítése,
- kábítószer előállításához szükséges anyaggal visszaélés,
- új pszichoaktív anyaggal visszaélés,
- visszaélés teljesítményfokozó szerrel,
- gyógyszerhamisítás,
- járványügyi szabályszegés,
- kuruzslás,
- méreggel visszaélés,
- ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés.

a 192-193. §-hoz

1. Visszaélés kábítószerrel alcím alatt a Btk. jelenleg négy §-ban hat típusú elkövetési magatartást szabályoz:

1. kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, az országba behozatala, onnan kivitele, vagy az ország területén átvitele (Btk. 282. §);
2. kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala, vagy azzal kereskedés (Btk. 282/A. §);
3. tizennyolcadik életévét betöltött személy által tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, az országba behozatala, onnan kivitele, vagy az ország területén átvitele [Btk. 282/B. § (1) bekezdés];
4. tizennyolcadik életévét betöltött személy által tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részére kábítószer kínálása, átadása, illetve ilyen személy felhasználásával kábítószer forgalomba hozatala vagy azzal kereskedés; oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épület területén, illetőleg annak közvetlen környezetében kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala vagy azzal kereskedés [Btk. 282/B. § (2) bekezdés];
5. kábítószerfüggő személyként kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, az országba behozatala, onnan kivitele, vagy az ország területén átvitele [Btk. 282/C. § (1) bekezdés];
6. kábítószerfüggő személyként kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala vagy azzal kereskedés [Btk. 282/C. § (2) bekezdés].

Az Előterjesztés változtat ezen a – kodifikációs és szakmai szempontból is kifogásolható – megoldáson, és a tényállásokat önálló megnevezéssel, súlyosságuk szerinti sorrendben szerepelteti. Az Előterjesztés ezen §-ai az alábbi nemzetközi egyezményeknek és uniós jogi aktusnak való megfelelést biztosítja:

- az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, New-Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény (a továbbiakban: Egységes Kábítószer Egyezmény),
- az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény (a továbbiakban: Pszichotróp Egyezmény),
- az 1998. évi L. törvénnyel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószerek és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt Egyezmény (a továbbiakban: ENSZ Kábítószer-Egyezmény),
- az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény),
- a 2001. évi XXVII. törvénnyel kihirdetett, a gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltásáról és felszámolására irányuló azonnali lépésekről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1999. évi 87. ülésszakán elfogadott 182. számú Egyezmény (a továbbiakban: 182. számú ILO-Egyezmény),
- a tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló 2004/757/IB kerethatározat (a továbbiakban: 2004/757/IB kerethatározat).

A kereskedői típusú elkövetési magatartások a hatályos Btk. 282/A., 282/B. és 282/C. §-ában találhatóak. A kábítószer-kereskedelem tényállása az elkövetési magatartásokon nem változtat, továbbra is a kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala, illetve az azzal való kereskedés lesz büntetendő, és a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére, illetve speciális helyen történő elkövetés súlyosabban minősül. Bizonyos rendelkezések vonatkozásában azonban az Előterjesztés változtat a hatályos szabályozáson, ezek az alábbiak.

1. A kábítószer-kereskedelem tekintetében a csekély mennyiség mint privilegizált eset megszűnik, mert a kereskedői típusú magatartások esetében nem indokolható az enyhébb fellépés. A bűncselekmény tehát az Előterjesztés szerint alap, illetve jelentős mennyiségre követhető el.

2. A 18. életévét be nem töltött személyeket védő rendelkezések kvázi önállósága megmarad (az Előterjesztésben önálló § alatt).

3. A hatályos Btk. azt a kábítószerfüggő személyt, aki kábítószert termeszt, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz, illetve kábítószert kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, enyhébben rendeli büntetni, mint az azonos bűncselekményt elkövető, nem szenvedélybeteg személyeket. Ez a különbségtétel oda vezet, hogy a kábítószerfüggő elkövető valamennyi cselekménye enyhébb megítélés alá esik, függetlenül attól, hogy az elkövetés pillanatában kábítószer hatása alatt állt-e. Meg kell említeni azt is, hogy a Btk. a felelősségi szabályok körében egyéb szenvedélybetegségeknek nem tulajdonít jelentőséget (pl. ittas járművezetés esetén az alkoholista életmód nem ad lehetőséget enyhébb szabályok alkalmazására, és 2010. május 1-jével megszűnt az alkoholisták kényszergyógyítása is).

Más bűncselekmény elkövetése esetén a kábítószerek és kábító hatású anyagok fogyasztásából eredő bódult állapot nem korlátozza a (függő vagy nem függő) elkövető büntetőjogi felelősségét, ilyenkor – az önhibából eredő ittas állapothoz hasonlóan – úgy kell tekinteni, mintha a terheltnek a bűncselekmény elkövetésekor lett volna beszámítási képessége. Sőt, adott esetben súlyosító körülmény lehet, ha az elkövető a bűncselekményt önhibájából eredő bódult állapotban követte el, és ennek az állapotnak szerepe volt a bűncselekmény elkövetésében; a gátlástalanul vagy garázda módon végrehajtott – élet, testi épség vagy nemi erkölcs elleni – bűncselekmények esetében pedig különös nyomatéka van ennek az állapotnak (vö. 56/2007. BK vélemény).

Ezeket a rendelkezéseket az 1998. évi LXXXVII. törvény iktatta be 1999. március 1-jei hatállyal a Btk.-ba. A joggyakorlat sajnálatos módon a mai napig nem tudott a jogbiztonság szempontjából megnyugtató rendszert kialakítani annak eldöntésére, hogy ki számít kábítószerfüggő személynek, egymásnak ellentmondó szakértői vélemények és ítéletek születtek. A szakértők (és jogalkalmazók) munkáját nem könnyítette meg a hosszú várakozás után elkészült módszertani levél sem, az illetékes szakmai testülete ugyanis továbbra sem tudott objektív szempontokat megjelölni a vizsgálatok elvégzéséhez és a vélemények elkészítéséhez.

A kábítószerrel visszaélés bűncselekmények egy jelentős részében a dealerek kábítószerfüggő személyeket használnak fel a terjesztői tevékenység folytatására. A kereskedők a függőknek eddig érvelhettek azzal, hogy rájuk enyhébb szabályok vonatkoznak, ráadásul tevékenységükkel elő tudják teremteni a saját kábítószer-szükségleteiket. Az eltérő szabályozás megszüntetésével az elsőként említett indok megszűnik, így talán kevésbé lehet felhasználni a kábítószerfüggőket a kábítószerek terjesztéséhez.

Mindezekre figyelemmel az Előterjesztés megszünteti a kábítószerfüggőkre vonatkozó speciális (enyhébb) szabályokat, így olyan joggyakorlat alakítható ki, amely a korábbinál nagyobb jogbiztonságot jelent. Az elterelés szabályai (197. §) továbbra is lehetőséget adnak a büntethetőség megszüntetésére, illetve – amennyiben a büntetőeljárást lefolytatják – a bíróság a büntetés kiszabása során értékelheti a terhelt esetleges szenvedélybetegségét. Ha a kábítószer-függőség olyan szintű, hogy az személyiségzavart, elmebetegséget vagy szellemi leépülést okoz, az az elkövető beszámítási képességének korlátozására vagy kizárására vezethet (57/2007. BK vélemény).

a 194-195. §-hoz

Kábítószer birtoklása alcím alatt az Előterjesztés a következő elkövetési magatartásokat rendeli büntetni: kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, az országba behozatala, onnan kivitele, vagy az ország területén átvitele (hatályos Btk. 282. §, 282/B. §, 282/C. §), továbbá a fogyasztás.

Az Előterjesztés önállóan nevesíti a fogyasztást, amelynek büntetési tétele megegyezik a csekély mennyiség megszerzésére vonatkozó büntetési tétellel. Az 1/2007. Büntető jogegységi határozat (a továbbiakban: 1/2007. BJE) megállapításai szerint a visszaélés kábítószerrel bűncselekmény tekintetében hat önálló törvényi tényállásról beszélhetünk. Az 1/2007. BJE alapján az azonos pontba tartozó magatartások természetes egységet képeznek, ezért ilyenkor az összes kábítószer tiszta hatóanyag-tartalmát össze kell számítani, és a bűncselekményt eszerint kell minősíteni (alap-, minősített vagy privilegizált esetként). A

különböző pontokba tartozó magatartások találkozásakor és azok egy eljárásban történő elbírálásakor bűnhalmazat valósul meg, ezért ezekben az esetekben nincs helye a kábítószerek tiszta hatóanyag-mennyiségei összeszámításának. A kábítószer fogyasztását a hatályos Btk. nem nevesíti elkövetési magatartásként, azt a megszerzésen, illetve a tartáson keresztül büntetjük. Mivel azonban e magatartások többszöri kifejtése egységet képez, az elfogyasztott (megszerzett) mennyiségeket össze kell adni, holott a fogyasztás tekintetében az egyszeri elkövetés váltja ki a kívánt bódult állapotot, a különböző időpontokban történő fogyasztást indokolt külön-külön bűncselekményként értékelni.

A Btk. hatályba lépése óta csak az 1999. március 1-je és 2003. február 28-a közötti időszakban volt a fogyasztás nevesítve büntetni rendelt, de akkor is szubszidiárius vétségként, azaz ha súlyosabb bűncselekmény nem valósult meg. Az Előterjesztés ehhez a szabályozáshoz tér vissza, de emellett a tényállás alkalmazandó akkor is, ha az elkövető csekély mennyiségű kábítószert fogyasztás céljából szerez meg, vagy tart (pl. egy részét már elfogyasztotta, a többit viszont egy későbbi időpontban fogja felhasználni), ezzel elkerülhetőek az (5) és (6) bekezdésben foglaltak esetleges jogértelmezési problémái.

További változások a hatályos szabályokhoz képest:

1. A bűncselekmény csekély, alap, jelentős, illetve különösen jelentős mennyiségű kábítószerre követhető el. A különösen jelentős mennyiségre (a csekély mennyiség kétszázszorosa) történő elkövetés minősített esetként bevezetése a kábítószer-kereskedelem elleni hatékonyabb fellépés érdekében szükséges. Ennek indoka, hogy befejezett bűncselekmény hiányában pusztán a forgalomba hozatali szándék, illetve a kábítószer kereskedelmi céllal történő megszerzése, tartása nehezen bizonyítható, ellenben a különösen nagy mennyiség szükségessé teszi a szigorúbb büntetést.

2. További szigorítás, hogy az üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett bűncselekményeknek – mivel ezek minősített esetek – nem lesz privilegizált esete (nem követhetőek el csekély mennyiségre).

3. A kábítószer előállításához szükséges anyaggal, berendezéssel, felszereléssel kapcsolatos magatartások (készít, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz) külön tényállásba kerülnek.

4. A tizennyolcadik életévét be nem töltött személyeket védő rendelkezések külön §-ba kerülnek, de nem külön alcím alá; a büntetési tételek e bűncselekmények tekintetében továbbra is magasabbak, mint alapesetben.

Az 54/2004. (XII. 13.) AB határozat mulasztásos alkotmánysértést állapított meg amiatt, hogy a Btk. nem ültette át megfelelően a hivatkozott ENSZ-Egyezmény gyermekvédelmi rendelkezéseit. Erre figyelemmel az Előterjesztés súlyosabban minősíti a védett (pl. oktatási, szociális) intézmények területén vagy környékén, illetve a hivatalos személyként történő elkövetést, amely minősített esetek jelenleg csak a kereskedői típusú elkövetési magatartások között szerepelnek.

5. A kábítószerfüggő személyekre vonatkozó rendelkezések kiiktatásával összefüggésben irányadóak a kábítószer-kereskedelem indokolásában foglaltak.

a 196. §-hoz

1. A hatályos Btk. alapján 1993. május 15. óta a terhelt bizonyos esetekben mentesülhet a visszaélés kábítószerrel bűncselekmény elkövetése miatti felelősségre vonás alól, ha elterelésben vesz részt (ha az első fokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült, vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt). Az elterelésre az Egységes Kábítószer Egyezmény 36. cikk *b)* pontja és a Pszichotróp Egyezmény 22. cikk *b)* pontja is kifejezetten lehetőséget ad.

Az elterelés büntethetőséget megszüntető okként történő meghatározása azt jelenti, hogy ha a terhelt a szolgáltatáson, kezelésen való részvételt igazolja az eljáró nyomozó hatóság, ügyész vagy bíróság előtt, az eljáró szerv a nyomozást/eljárást határozattal megszünteti, így az eljárás ítélethozatal nélkül zárul.

A jelenlegi szabályozás visszás helyzetekre ad lehetőséget, ugyanis a Btk. nem zárja ki az elterelés alkalmazásának lehetőségét akkor, ha a terhelt az elterelés tartama alatt újabb kábítószerrel visszaélés bűncselekményt követ el. Másrészt – ha a jogszabályi feltételek fennállnak – ugyanazon terhelt korlátozás nélkül választhatja az elterelést, akkor is, ha korábban indult ellene büntetőeljárás kábítószerrel visszaélés miatt, ami adott esetben „sikeres” eltereléssel végződött, azaz a terhelt a szolgáltatáson, kezelésen való részvételt igazolta, és ennek eredményeként vele szemben a büntetőeljárást megszüntették.

Az elterelés gyakorlatában tapasztalható visszaélések kivédése érdekében az Előterjesztés a terhelttől a nyomozó hatósággal való együttműködést (pl. vallomástétel) kíván meg, továbbá kimondja, hogy nem alkalmazható a büntethetőséget megszüntető ok, ha a terhelt az elterelés időtartama alatt újabb kábítószerrel visszaélést követ el, vagy ha a terhelt a kábítószerrel visszaélés miatt indult büntetőeljárást megelőzően meghatározott időtartamon (két éven) belül elterelésben vett részt, és vele szemben emiatt az eljárást megszüntették.

Az „elterelési előélet” 2004. december 13-át megelőzően is szerepelt a Btk.-ban, de akkor – az egyéb alkotmányellenes rendelkezések (pl. együttesen történő kábítószer-fogyasztás) miatt – az AB azt formai okból megsemmisítette, tartalmi szempontból azonban nem kifogásolta. Az elterelésre vonatkozó szabályok kidolgozása egyebekben az 54/2004. (XII. 13.) AB határozatban foglalt felvetések figyelembe vételével történt meg (visszakövethető, hogy a gyermekvédelmi rendelkezések megsértése esetén nincs lehetőség elterelésre).

2. A kábítószer-kereskedelem felderítését segítheti, ha a fogyasztóknak korlátlan enyhítésre ad lehetőséget a részletes beismerő vallomás. A büntetés enyhítését a 2004/757/IB kerethatározat is lehetőségként említi, ezért az Előterjesztés is átveszi ezt a szabályt.

a 197. §-hoz

A hatályos Btk.-tól eltérően az Előterjesztés önálló tényállásban szankcionálja a kóros szenvedélykeltést, amely 2003 előtt nevesítve volt. A rendelkezések részben a hatályos Btk. 282/B. § (5) bekezdésének felelnek meg, de a szöveg kiegészült egy további elkövetési magatartással (rábírás), illetve a kábítószer fogyasztására való eredménytelen rábírással is.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag, illetve szer kóros élvezetéhez történő segítségnyújtás adott esetben új

pszichoaktív anyaggal visszaélés keretében is elkövethető (pl. kínálás, átadás), így a kóros szenvedélykeltés ezen fordulata szubszidiárius lesz az Előterjesztés szerint.

A korábbi szabályozáshoz képest az Előterjesztés a kábítószer fogyasztására való eredménytelen rábírást is büntetni rendeli. Mivel a fogyasztás (és az arra való eredményes rábírás) két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vétség, az eredménytelen rábírás sem lehet ennél szigorúbb, ezért a büntetési tétel ezzel megegyező.

a 198-200. §-hoz

Az Előterjesztés ezen §-ai az alábbi nemzetközi egyezményeknek és uniós jogi aktusoknak való megfelelést biztosítja:

- Egységes Kábítószer Egyezmény,
- Pszichotróp Egyezmény,
- ENSZ Kábítószer-Egyezmény),
- a Gyermekjogi Egyezmény,
- a 182. számú ILO-Egyezmény,
- a kábítószer-prekurzorokról szóló, 2004. február 11-i 273/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet,
- a kábítószer-prekurzoroknak a Közösség és harmadik országok közötti kereskedelme nyomon követésére vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2004. december 22-i 111/2005/EK tanácsi rendelet,
- a 2004/757/IB kerethatározat.

Jelenleg két helyen [egyrészt a Btk. 282. § (3) bekezdés *b)* pontjában, másrészt a 283/A. §-ban] találhatóak a kábítószer készítéséhez szükséges anyagokkal kapcsolatos rendelkezések, de nem világos ezek egymáshoz való viszonya (ti. a prekurzor is anyag). Az Előterjesztés ezt tisztázza, és kábítószer előállításához szükséges anyaggal, berendezéssel, felszereléssel kapcsolatos magatartások (kábítószer előállítása céljából ezek készítése, átadása, forgalomba hozatala, stb.) külön tényállásba kerülnek.

Az ENSZ Kábítószer-Egyezmény az alábbi anyagok tekintetében rendeli büntetni az előállítást, szállítást, terjesztést, birtoklást:

- I. Jegyzék: efedrin, ergometrin, ergotamin, 1-fenil-2-propanon, izoszafrol, lizergsav, N-acetil-antranilsav, 3, 4-metilendioxifenil-2-propán, piperonal, pszeudoefedrin, szafrol, és ezek sói (ha vannak),
- II. Jegyzék: aceton, antranilsav, ecetsavanhidrid, dietil-éter, fenil-ecetsav, kálium-permanganát, kénsav, metil-etil-keton, piperidin, sósav, toluol, és ezek sói (ha vannak).

A Btk. 282. § (3) bekezdés *b)* pontja megfelel az előírásoknak (a birtoklás kivételével), 283/A. §-a azonban nem. A visszaélés kábítószer-prekurzorral tényállás ugyanis 2008 óta nem az ENSZ Kábítószer-Egyezmény előírásaira, hanem a vonatkozó EK rendeletekre (273/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, 111/2005/EK tanácsi rendelet) utal, amelyek azt határozzák meg, hogy az egyes anyagok milyen engedély birtokában használhatóak, és ehhez igazodnak az elkövetési magatartások is (engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve prekurzor tartása, forgalomba hozatala, behozatala, kivitele, azzal való közvetítői tevékenység végzése).

Jól látható, hogy ezek a magatartások nem fedik le az ENSZ Kábítószer-Egyezmény szerintieket, így a tényállás nem felel meg a nemzetközi előírásoknak. Ezért az Előterjesztés egyértelmű különbséget tesz az ENSZ Kábítószer-Egyezmény szerinti bűncselekmények és az EK rendeletekben előírt engedélyezési szabályok megsértése között, előbbit a kábítószer készítésének elősegítése, utóbbit a kábítószer előállításához használt anyaggal visszaélés körében szankcionálja. Mindkét tényállásnál a kábítószer előállításához szükséges anyag alatt a kábítószer-prekurzort kell érteni, de a kábítószer előállításához használt anyaggal visszaélés csak az EK rendeletben foglalt anyagok tekintetében követhető el.

Az ENSZ Kábítószer-Egyezmény jegyzékein szereplő anyagok közül az EK rendeletek az antranilsav, az ecetsavanhidrid, a fenil-ecetsav, a kálium-permanganát és piperidin esetében az engedélyeztetés alól mentességet adnak, ha az érintett mennyiség nem haladja meg egy évre vetítve a meghatározott mennyiséget (ecetsavanhidrid esetén pl. a száz litert). Ezzel a mentességgel a gyakorlatban sokszor visszaélnek, ezért szükséges a kábítószer készítésének elősegítése körében az előkészület büntetendővé nyilvánítása, illetve minősített esetek megállapítása.

A jelenleg a visszaélés kábítószer-prekurzorral tényállásnál található büntethetőséget megszüntető okot az Előterjesztés a kábítószer készítésének elősegítéséhez teszi, ugyanis annak alkalmazásának feltétele a kábítószer készítését elősegítő tevékenység vagy legalábbis annak akarása. Mivel a másik tényállás az igazgatási szabályok megsértését szankcionálja, ott ilyen akarati elem nem szerepel, tehát a büntethetőség megszüntetését nem ott, hanem a kábítószer készítésének elősegítése körében indokolt lehetővé tenni.

A kábítószer előállításához szükséges anyaggal visszaélés körében az Előterjesztés egy igazgatási szabály megsértését szankcionálja, amely esetében a büntetési tétel nem lehet magasabb a kábítószer készítésének elősegítésénél előírtaknál (hiszen az már egy célzatos magatartás, kifejezetten a kábítószer készítése miatt tartja magánál a prekurzort az elkövető). Ezért – összhangban azzal, hogy a kábítószer készítésének elősegítésénél egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésre emelkedik a büntetési tétel – öt év helyett három évig terjedő szabadságvesztés lesz az alapeset. Emellett szankcionálhatóvá válik az értesítési kötelezettség elmulasztása is.

a 201. §-hoz

Az utóbbi években ugrásszerűen megnőtt a nagyrészt interneten forgalmazott új típusú, úgynevezett „dizájner drogok” (új pszichoaktív anyagok) fogyasztásában. Az új pszichoaktív anyagokat valamely kábítószernek minősülő anyag kémiai szerkezetének módosításával hozzák létre abból a célból, hogy az új szer hatásában az eredetihez hasonló maradjon, de legálisan forgalmazható, használható legyen. A tervszerűen végrehajtott kémiai módosítások szinte korlátlan teret biztosítanak újabbnál újabb pszichoaktív szerek felbukkanásának.

A szabályozás alá vonandó anyagokkal kapcsolatosan az Európai Unió számos országa tett intézkedéseket. A jelenleg azonosított és forgalomban lévő szerek által jelentett kockázatokra és elterjedtségükre tekintettel 2012. március 1-jével módosul az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény és a hatályos Btk.: az új pszichoaktív anyagok forgalmazása, tartása, importja és exportja engedélyhez kötött lesz, az engedély nélküli

tevékenységek szankcionálására új tényállás épül a Btk.-ba új pszichoaktív anyaggal visszaélés elnevezéssel.

Az Előterjesztés nem módosít ezen a tényálláson.

a 202. §-hoz

Az Előterjesztés büntetni rendeli a teljesítményfokozó szerrel visszaélést, amelyet 2001 előtt már szankcionált a hatályos Btk. A közegészség érdeke megkívánja, hogy bizonyos szerek felhasználása valóban csak egészségügyileg indokolt célból történjen.

Az Előterjesztés tiltott teljesítményfokozó szerként kezeli mindazokat a szereket, amelyek hatóanyagukra tekintettel az anabolikus szteroidok, más hormon tartalmú szerek vagy a vizelethajtók közé tartoznak, ha az előállítás és a forgalomba hozatal engedély hiányában, avagy az orvosi vényen rendelés, illetve az alkalmazás nem gyógyászati célból történik, feltéve, hogy szerepel a sportbeli dopping elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló kormányrendelet I. számú mellékletében.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai hasonlóak a kábítószerrel visszaéléshez, így az Előterjesztés szabályozza egyfelől az „előállítási”, „felhasználói”, illetőleg „szállítási”, másfelől a „forgalmazási” típusú magatartásokat. Az Előterjesztés büntetni rendeli továbbá azt, aki tiltott teljesítményfokozó szert orvosi vényen rendel, vagy más szervezetébe bejuttat.

Az Előterjesztés súlyosabban rendeli büntetni azt, aki a bűncselekményt üzletszerűen vagy bűnszövetségben követi el.

Az Előterjesztés figyelemmel van a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy érdekeire, és súlyosabb megítélés alá helyezi azt, akinek magatartása folytán ilyen személy jut tiltott teljesítményfokozó szerhez, úgyszintén, aki a „forgalmazási” típusú magatartását ilyen személy felhasználásával követi el, vagy aki a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt tiltott teljesítményfokozó szer alkalmazására rábír vagy részére az alkalmazáshoz segítséget nyújt.

Az Előterjesztés minősített esetként szabályozza azt, ha az elkövető tiltott teljesítményfokozó szert erőszakkal vagy fenyegetéssel, avagy az adott személy tudta nélkül juttat más szervezetébe.

Az Előterjesztés az előkészületet is büntetni rendeli.

a 203. §-hoz

A gyógyszerhamisítást az ún. Medicrime egyezmény (Council of Europe Convention on the counterfeiting of medical products and similar crimes involving threats to public health) rendelkezései miatt szükséges bűncselekménynek minősíteni. A Medicrime egyezmény 2011. október 28-án nyílt meg aláírásra, az esetleges fenntartásoktól függően a normaszöveg változhat.

A bűncselekmény elkövetési tárgya a gyógyszer, azonban a Midecrime Egyezmény számos más anyagot is bevon ebbe a körbe. A jelenleg hatályos gyógyszer fogalmát az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények

módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény határozza meg. Eszerint „gyógyszer”: bármely anyag vagy azok keveréke, amelyet emberi betegségek megelőzésére vagy kezelésére állítanak elő vagy azok az anyagok vagy keverékei, amelyek farmakológiai, immunológiai vagy metabolikus hatások kiváltása révén az ember valamely élettani funkciójának helyreállítása, javítása vagy módosítása, illetve az orvosi diagnózis felállítása érdekében alkalmazható.

Az elkövetési magatartások meghatározása során tekintettel kell lenni az Egyezményben foglaltakra, valamint a jogalkalmazás javaslataira. Eszerint büntetendőek lesznek az előállítást, a forgalmazást, a tárolást, az exportot és importot lefedő magatartások. Álláspontunk szerint a forgalmazásra történő felkínálást lefedi a más módon hozzáférhetővé tesz elkövetési magatartás.

A minősített esetek meghatározásakor figyelemmel voltunk arra, hogy a bűncselekmény jogi tárgya az emberi élet és egészség megóvása.

Az Egyezmény szerint továbbá büntetendővé kell nyilvánítani az Egyezmény szerinti bűncselekményekre történő felbujtást, bűnsegélyt és kísérletet is. Tekintettel arra, hogy a magyar büntető anyagi jog a fenti eseteket rendezi, nem szükséges a tényállásnál külön szabályozni (Btk. 16-21. §).

a 204. §-hoz

A rendelkezés a járványügyi szabályszegés törvényi tényállását szabályozza. A bűncselekmény jogi tárgya a közegészség. A törvényi tényállás háttérjogszabályait igazgatási szabályok képezik.

Az *a)* pontban foglalt rendelkezés azt rendeli büntetni, aki a zárlati kötelezettség alá tartozó fertőző betegség behurcolásának vagy terjedésének megakadályozása végett elrendelt zárlat, járványügyi felügyelet vagy ellenőrzés szabályait megszegi. A járványügyre vonatkozó rendelkezéseket az Eütv. III. Fejezetének 6. Címe az 56. §-tól kezdődően tartalmazza.

A szabályszegés tevékenységgel és mulasztással is megvalósítható.

A b) pontban szereplő törvényi tényállás elkövetési magatartása a járvány idején az elrendelt elkülönítés, járványügyi felügyelet vagy ellenőrzés szabályainak megszegése.

Az egyéb járványügyi intézkedéseket az Eütv. 74. §-a tartalmazza. A *c)* pontban található rendelkezés a fertőző állatbetegségek vagy a növényeket pusztító veszélyes kártevők be- és kihurcolásának vagy terjedésének megakadályozása végett elrendelt zárlat, egyéb korlátozás vagy felügyelet szabályainak megszegését rendeli büntetni. E rendelkezés kereteit az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény szabályai töltik ki tartalommal.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el; a törvényi tényállást kitöltő igazgatási szabályok megszegésével válik befejezetté.

Az Előterjesztés a cselekmény tárgyi súlyával összhangban elzárással rendeli büntetni a járványügyi szabályszegést.

a 205-206. §-hoz

A rendelkezés a kuruzslás törvényi tényállását szabályozza. A bűncselekmény jogi tárgya az egészség. A rendelkezés azt rendeli büntetni, aki az orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenységet jogosulatlanul ellenszolgáltatásért vagy rendszeresen fejt ki.

Az orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenység pl. a műtét végzése, a terápia megállapítása, gyógyszer rendelése, adagolása. Ellenszolgáltatáson bármely vagyoni juttatást érteni kell. A tevékenység akkor rendszeres, ha huzamosabb időn át, több embert érintően fejtik ki.

A bűncselekmény tettesként az orvosi gyakorlatra nem jogosult személy lehet. A kuruzslás szándékos bűncselekmény. A (2) bekezdésben szereplő minősített eset akkor valósul meg, ha az elkövető megtévesztően magát orvosi gyakorlatra jogosultnak tünteti fel, vagy - másoknak e tekintetben fennálló tévedését nem oszlatja el.

, Az Előterjesztés annyi újítást vezet be, hogy az elkövetővel szemben kitiltás is kiszabható.

a 207. §-hoz

A rendelkezés a méreggel visszaélés törvényi tényállását szabályozza.

A törvényi tényállás keretdiszpozíció, háttérjogszabályát a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény és a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól szóló 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet képezik.

A bűncselekmény jogi tárgya az egészség. Az elkövetési tárgy a méreg. Ennek fogalmát a törvényi tényállás alkalmazása szempontjából értelmező rendelkezés határozza meg.

Az elkövetési magatartás a méreg jogosulatlan készítése, tartása, forgalomba hozatala, a mérgek visszaélésszerű felhasználásának megakadályozására vagy más személyek veszélyeztetésének kizárására előírt intézkedések megtételének elmulasztása.

A készítés, tartás, forgalomba hozatal aktív, a mulasztás passzív magatartással valósítható meg.

A bűncselekményt tettesként a készítésre, tartásra, forgalomba hozatalra nem jogosult személy követheti el. A mérgek visszaélésszerű felhasználásának megakadályozására vagy más személyek veszélyeztetésének kizárására előírt intézkedések megtételének elmulasztását pedig az intézkedés megtételére köteles személy követheti el.

A méreggel visszaélés szándékos bűncselekmény.

A méreggel visszaélés tekintetében a büntetési tétel eltúlzott, ezért az Előterjesztés azon enyhít.

a 208-209. §-hoz

A rendelkezés az ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés törvényi tényállását szabályozza. A bűncselekmény jogi tárgya az egészség.

Az elkövetési tárgy a közfogyasztási cikk. Ennek jellemzője, hogy ártalmas az egészségre, azaz az ártalmasság nem a cikk állandó rendes tulajdonsága, hanem rendellenes sajátosság.

A rendellenes tulajdonság a közfogyasztási cikkben általában gyártási hiba, megromlás, vagy szándékos hamisítás folytán keletkezik.

Elkövetői magatartás a készítés, a tartás és az egyikminősített esetben a forgalomba hozatal. A készítésen a termék létrehozatalát kell érteni. Tartáson a birtoklás mellett a rendelkezés alatt tartást is érteni kell. A forgalomba hozatalon, melyen minden olyan tevékenységet érteni kell, amelynek következtében a termék közfogyasztásra kerül.

A készítés és a tartás célzatos elkövetői magatartások. Ennek következtében csak egyenes szándékkal követhetők el. Az ezen elkövetési magatartásokkal megvalósuló bűncselekmény befejezettségéhez nincs szükség eredmény bekövetkeztére. Az elkövető tettesként bárki lehet.

A forgalomba hozatallal megvalósítható bűncselekmény nem célzatos, ezért eshetőleges szándékkal is elkövethető. A gondatlan elkövetés is büntetendő.

A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

Az Előterjesztés a cselekmény tárgyi súlyának megfelelően súlyosabban rendeli büntetni az ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélést, ha azt jelentős értékű ártalmas közfogyasztási cikkre követik el, vagy az ártalmas közfogyasztási cikk a fogyasztók számára széles körben válik hozzáférhetővé.

Az Előterjesztés úgy rendelkezik, hogy nem büntethető az ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés minősített esetének elkövetője, ha mihelyt tudomást szerez a közfogyasztási cikk ártalmas voltáról, mindent megtesz azért, hogy az ártalmas közfogyasztási cikk a birtokába visszakerüljön.

a 210-211. §-hoz

A 210-211. § értelmező rendelkezéseket tartalmaz az alábbiak szerint.

1. A kábítószer csekély és jelentős mennyiségének fogalma a Btké.-ből átkerül az Előterjesztésbe. A kábítószer fogalma az Általános Rész értelmező rendelkezései között kapott helyett, az ugyanis több fejezet vonatkozásában is alkalmazandó.

A 210. § (1) bekezdése szerinti felsorolás a leggyakrabban előforduló anyagok esetében rögzíti a csekély mennyiségre irányadó határértéket. A mennyiségi határok a szakértői szerv állásfoglalásának megfelelően módosulnak: az Előterjesztés meghatározza a csekély (és a jelentős) mennyiség konkrét értékét mefedron (4-metil-metkatinon) és GHB (gamma-hidroxi-vajsav/gamma-hidroxibutánsav) esetén.

Egyéb anyagok esetében jelenleg a morfinbázis élettani hatását veszik alapul. A szakértői szerv szerint ez a „kötelező átváltás” bizonytalan jogalkalmazói gyakorlatot eredményez, ezért az Előterjesztés úgy rendelkezik, hogy ilyen esetekben a csekély mennyiséget a 0,9 gramm morfin egyenérték helyett a szakértő az adott kábítószer átlagos, szokásos adagjának 5-10-szeresében állapítja meg.

A leggyakrabban előforduló kábítószerek esetében a jelentős mennyiség továbbra is a csekély mennyiség felső határának húszszorosa marad. Az Előterjesztés új kategóriaként bevezeti a különösen jelentős mennyiséget, ez a csekély mennyiség felső határának kétszázszorosa, tehát a jelentős mennyiség tízszerese lesz. Az Előterjesztés által külön nem nevesített anyagok mennyiségi határai vonatkozásában a 210. § (4) bekezdése ad iránymutatást.

2. A kábítószer készítésének elősegítése tényállás alkalmazásában kábítószer előállításához szükséges anyagon a következőket kell érteni: efedrin, ergometrin, ergotamin, 1-fenil-2-propanon, izoszafrol, lizergsav, N-acetil-antranilsav, 3, 4-metilendioxifenil-2-propán, piperonal, pszeudoefedrin, szafrol, aceton, antranilsav, ecetsavanhidrid, dietil-éter, fenil-ecetsav, kálium-permanganát, kénsav, metil-etil-keton, piperidin, sósav, toluol.

3. Az új pszichoaktív anyag fogalmát az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény 1. § 37. pontja határozza meg. Eszerint az új pszichoaktív anyag olyan, a forgalomban újonnan megjelent, gyógyászati felhasználással nem rendelkező anyag vagy vegyületcsoport, amely a központi idegrendszer működésének befolyásolása révén alkalmas a tudatállapot, a viselkedés vagy az érzékelés módosítására, megváltoztatására, és ezért hasonló mértékű fenyegetést jelenthet a közegészségügyre, mint a Btk. és az Előterjesztés szerinti kábítószerek, és erre tekintettel azt a Kormány rendeletében ilyen anyaggá minősítette.

Az új pszichoaktív anyaggal visszaélés alkalmazásában ez a fogalom alkalmazandó.

4. Az Előterjesztés meghatározza, hogy a kuruzslás alkalmazása szempontjából kit kell orvosi gyakorlatra jogosult személynek tekinteni, valamint a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény alapján megadja a méreg fogalmát.

a XIX. Fejezethez
(Az emberi szabadság elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XII. fejezetének III. címe a szabadság és emberi méltóság elleni bűncselekményeket tartalmazza. Az Előterjesztés – tekintettel az ide tartozó tényállások nagy számára – két külön fejezetben, az emberi szabadság, illetve az emberi méltóság és egyéb alkotmányos jogok elleni bűncselekmények fejezetben helyezi el ezeket a tényállásokat. Mindezek alapján e fejezetet az alábbi bűncselekmények alkotják:

- emberrablás,
- emberrablás feljelentésének elmulasztása,
- emberkereskedelem,
- kényszermunka,
- személyi szabadság megsértése,
- kényszerítés.

a 212. §-hoz

Az élethez, a testi épséghez és az egészséghez fűződő emberi jogok védelmén túl az Előterjesztés büntetőjogi védelemben részesíti a személyiségi jogok közül a személyi szabadságot is. A legsúlyosabb személyi szabadságot sértő bűncselekmény az emberrablás, ezért e tényállás szerepel a fejezet elején. Az emberrablás összetett jogi tárgyú bűncselekmény, közvetve támadja a közrendet és a közbiztonságot, közvetlenül pedig a személyi szabadságot és a vagyoni viszonyok legális rendjét sérti. A bűncselekmény szükségképpen az emberi szabadság ellen irányul, bár legtöbbször a vagyoni jogok sérelmével is együtt jár. Az emberrablás célja követelés érvényesítése. A követelés akár vagyoni, akár nem vagyoni jellegű lehet. Az közömbös, hogy jogos, jogosnak vélt vagy éppen jogtalan követelés érvényesítése végett ejtették túszul az áldozatot.

Az Előterjesztés nem változtat a tényállás szerkezeti felépítésén, a minősített esetek körét azonban kiegészíti a tizennyolcadik, illetve a tizenkettedik életévét be nem töltött személyek sérelmére történő elkövetéssel, így az emberöléshez hasonlóan az emberrablás tekintetében is fokozottabb büntetőjogi védelem alá helyezi e személyeket.

A minősítő körülmények közül a különösen súlyos hátrány értelmezésénél irányadó lehet például, hogy a cselekmény milyen testi vagy lelki traumát okozott a sértettnek, milyen körülmények között (pl sanyargatással) történt és meddig tartott a fogvatartás.

Az emberrablás esetében a halált okozva minősítő körülmény megállapítására akkor kerülhet sor, ha az elkövetési magatartással összefüggésben a sértett meghal, de a halálos eredmény tekintetében az elkövetőt gondatlanság terheli.

Az Előterjesztés arra az esetre, ha az emberrablás szándékos emberölést is megvalósít – a hatályos Btk-val egyezően – összefoglalt, törvényi egységet meglapozó minősített esetet alkot, amely büntetési tétel szempontjából az emberölés legsúlyosabb minősített eseteivel esik egy tekintet alá. Ezen minősített eset megállapíthatóságának a feltétele, hogy a személyi szabadság megsértésére és a sértett halálának az ezzel okozati összefüggésben történő bekövetkezésére nézve az elkövető szándékos bűnössége megállapítható legyen.

a 213. §-hoz

Az emberrablás olyan jogellenes állapotot eredményez, amelynek a megszüntetéséhez jelentősebb társadalmi érdek fűződik, mint a törvény teljes szigorának alkalmazásához, ezért az Előterjesztés változatlanul fenntartja a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét azzal az elkövetővel szemben, aki a cselekményét – mielőtt abból súlyos következmény származott volna – önként abbahagyja. A cselekmény abbahagyásának önkéntesnek kell lenni, ha az elkövető felismeri, hogy a követelése eredménytelen marad, vagy a hatóság eredményesen közbeavatkozik, a büntetés korlátlan enyhítésének nincs helye.

a 214. §-hoz

A törvény – az emberrablás kiemelkedő társadalomra veszélyességére tekintettel – büntetni rendeli azt is, aki az érintett személyt vagy a hatóságot nem tájékoztatja arról, ha emberrablás előkészületéről hitelt érdemlően tudomást szerez. A hatályos Btk-ban az emberrablás tényállásán belül, külön bekezdésben található az emberrablás feljelentésének

elmulasztása. Az egységes, áttekinthető szabályozás érdekében az Előterjesztés ezt külön bűncselekményként nevesíti.

A feljelentési kötelezettség a terrorcselekményhez hasonlóan az elkövető hozzátartozóját is terheli. A feljelentési kötelezettség teljesítésének az érintett személy értesítése is megfelel. Az érintett személy nem feltétlenül a sértett, hanem pl. annak közeli hozzátartozója is lehet. A feljelentési kötelezettség a megelőzést hivatott segíteni. A sértett védelme érdekében a feljelentési kötelezettség a már elkövetett emberrablás esetében nem írható elő, mivel ezzel esetenként a túszul ejtett személy élete, testi épsége kerülne veszélybe.

A feljelentés elmulasztója csak akkor büntethető, ha az emberrablást legalább megkísérelték.

a 215. §-hoz

Az emberi méltósághoz fűződő jog alapján megengedhetetlen, hogy az ember maga kereskedés tárgyává váljon, az ember tárgyként nem szerepelhet, kereskedelmi forgalom tárgya nem lehet, ezért az Előterjesztés büntetni rendel minden olyan magatartást, amelynek eredményeként az ember pénzért, ellenszolgáltatásért való adásvétele történik. A tényállás az elkövetési magatartások körében a pénzért történő adásvételt, a bármi más ellenszolgáltatásért történő átadást, átvételt, a más személyért való elcserélést, és embernek mindezek végett történő megszerzését tartalmazza. A tényállás büntetni rendeli az adásvétel, illetőleg a csere mindkét oldalán lévő elkövetőt.

Az emberkereskedelem tényállása a hatályos Btk.-ban rendkívül kazuisztikus, nehezen áttekinthető és értelmezhető. Az Előterjesztés ezért mellőzi a többszörös utalásokat, de – a vonatkozó nemzetközi egyezmények előírásaira figyelemmel – meghagyja a minősített esetek körét, illetve tovább bővíti azokat a tizennyolcadik, valamint tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek vonatkozásában.

a 216. §-hoz

A hatályos Btk. a személyi szabadság megsértésének tényállásában rendelte büntetni azt, aki emberkereskedelemmel összefüggésben megszerzett és a személyi szabadságától megfosztott sértett személyi szabadságának megfosztását fenntartotta, és a sértettet munkavégzésre kényszerítette. Az Előterjesztés ezen változtatva, külön tényállásban, kényszermunka alcím alatt rendel büntetni minden munkavégzésre kényszerítést, nem csak azt az esetet rendeli büntetni, amikor valaki emberkereskedelem révén hozzákerült, személyi szabadságától megfosztott személyt továbbra is rabságban tartva munkára kényszerít.

A bűncselekmény jogi tárgya az ember cselekvési szabadsága. A kényszermunka büntetni rendelésével a törvény az ember cselekvési szabadságát személyi minőségtől függetlenül védi, a bűncselekmény passzív alanya bárki lehet.

A kényszermunka elkövetője bárki lehet, a bűncselekmény elkövetési magatartása a munkavégzésre kényszerítés. A kényszermunka megállapításának feltétele, hogy az elkövetési magatartás meghatározott módon, másnak a kiszolgáltatott helyzetét kihasználva, illetve erőszakkal vagy fenyegetéssel menjen végbe. A bűncselekmény megvalósítására az erőszak bármely formája alkalmas, mind az akaratot lenyűgöző, mind pedig az akaratot hajlító. Feltétel azonban, hogy az erőszaknak személy ellen irányuljon, de nem kell közvetlenül

alkalmazottnak lennie, azaz dologgal szemben alkalmazott erőszak is alkalmas lehet a bűncselekmény megállapítására, ha az áttevődik a személyre. A munkára végzésre kényszerítéshez szükséges fenyegetésnek pedig olyannak kell lennie, amely alkalmas arra, hogy a passzív alanyt a szabad akaratával ellentétes magatartásra késztesse.

A kényszermunka súlyosabban büntetendő, ha azt a sértett sanyargatásával, jelentős érdeksérelmet okozva vagy tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

a 217. §-hoz

Az Előterjesztés büntetőjogi védelemben részesíti a személyiségi jogok közül a személyi szabadságot is. A szabad akarat kialakulásának, a minden kényszertől mentes emberi cselekvés biztosításának az érdeke része az általános emberi szabadságjogoknak, ezért szükséges büntetőjogi oltalmat biztosítani az ember cselekvési szabadságának. A cselekvési szabadság, mint a mozgás, a helyváltoztatás, a tartózkodási hely megválasztásának a szabadsága a tárgya a személyi szabadság megsértése bűncselekményének.

Az Előterjesztés a hatályos Btk.-val egyezően határozza meg a személyi szabadság megsértésének elkövetési magatartását, bővíti azonban a minősített esetek körét. Egyrészt a személyi szabadságtól való hosszabb tartamú (tíz napot meghaladó) megfosztás súlyosabb büntetést von maga után, másrészt a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek sérelmére történő elkövetés többszörösen is minősülhet

A hatályos Btk. értelmében személyi szabadság megsértését követi el, aki emberkereskedelemmel összefüggésben megszerzett és a személyi szabadságától megfosztott sértett személyi szabadságának megfosztását fenntartja, és a sértettet munkavégzésre kényszeríti. Mivel a „személyi szabadságtól megfosztás fenntartása” nehezen értelmezhető, ezért az Előterjesztés elhagyja ezt a fordulatot, és külön tényállásban, kényszermunka alcím alatt rendeli büntetni a munkavégzésre kényszerítést.

a 218. §-hoz

Az emberi szabadságjogok többirányú, eltérő lehetőséget biztosító büntetőjogi oltalmat igényelnek. A kényszerítés az ember cselekvési szabadságát a legtágabb körben védi, olyan erőszakkal vagy fenyegetéssel véghezvitt támadásokkal szemben nyújt védelmet, amelyek nem ütköznek egyéb törvényi tényállásokba. Az Előterjesztés tehát fenntartja a kényszerítés szubszidiárius jellegét, és egyéb tényállási elemek tekintetében sem hajt végre módosítást.

a XX. Fejezethez
(A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények)

A fejezet címe a hatályosnál jobban kifejezi a fejezetben foglalt tényállások által védett jogi tárgyakat, hiszen nem a nemi erkölcs védelme az elsődleges és egyetlen védett jogi tárgy, hanem a nemi integritás, nemi önrendelkezés, nemi szabadság védelme is. Előbbi ugyanis a „köz” érdekét tartja elsődlegesen szem előtt, utóbbi a „magánszférára” koncentrál. Az új címmel a jogalkotó reagál továbbá a női szervezetek ilyen irányú ajánlásaira is.

A fejezet a következő nemzetközi dokumentumokra van figyelemmel:

- az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény (a továbbiakban: New York-i Egyezmény, kihirdette: 1955. évi 34. törvényerejű rendelet),
- a 182. számú ILO Egyezmény,
- a Gyermekjogi Fakultatív Jegyzőkönyv,
- az Európa Tanács gyermekek szexuális kizsákmányolása és szexuális bántalmazása elleni védelméről szóló Egyezmény (a továbbiakban: PCES Egyezmény),
- a 2011/92/EU irányelv,
- a nőkkel szembeni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzéséről és leküzdéséről szóló Egyezmény (a továbbiakban: CAHVIO Egyezmény).

E dokumentumok alapjaiban határozzák meg a tényállások szerkezetét és tartalmát, amelyekben emiatt jelentős változtatások szükségesek. A hatályos tényállások fogalmi rendszerébe és tartalmába az új magatartásokat nem lehet egy az egyben beiktatni, mivel azok szétfeszítik a jelen tényállások kereteit, ezért új tényállásokat kell beiktatni.

A fejezet figyelemmel van a társadalom azon igényére, és a kormányzat azon szándékra, miszerint kiemelten kell védeni az ilyen jellegű bűncselekmények esetén (is) a tizennyolc éven aluliakat. Erre tekintettel pl. minősített esetként határozza meg a tizennyolc éven aluli sérelmére elkövetett szexuális erőszakot, illetve a kitartottságnál azt, ha az elkövető részben vagy egészben tizennyolc éven aluli, prostitúciót folytató személlyel tartatja ki magát, továbbá önálló tényállásban szabályozza a gyermekprostitúció kihasználását.

Az Előterjesztés a korszerűség, a nemzetközi kifejezésekkel való összhang és a jobb közérthetőség követelményének megfelelően egyes fogalmakat felvált újakkal, pl. erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak helyett „szexuális erőszak”, közösülés és fajtalanság helyett összefoglalóan „szexuális cselekmény”, visszaélés pornográf felvétellel helyett „gyermekpornográfia”, üzletszerű kéjelgés helyett „prostitúció”.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- szexuális erőszak,
- megrontás,
- vérfertőzés,
- gyermekpornográfia,
- gyermekprostitúció kihasználása,
- prostitúció elősegítése,
- kitartottság,
- kerítés,
- szeméremsértés.

a 219. §-hoz

Az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak újraszabályozása elsődlegesen azért szükséges, mert Magyarország 2010. november 29-én aláírta a PCES Egyezményt, illetve az Európai Unió tagállamai 2011 decemberében elfogadták a 2011/92/EU irányelvet, amelynek legkésőbb 2013. december 13-áig meg kell feleltetni a jogszabályainkat. Emellett – az egyszerűsítés érdekében – az Előterjesztés összevonja a teljesen azonos tartalmú erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak tényállását, és új címet ad, ami mindkettőt lefedi és a

köznyelv számára is egyértelmű. A tényállás új címe szexuális erőszak, ami egyszerűbb és korszerűbb is.

A 2011/92/EU irányelv 3. cikk (5) bekezdés ii. és iii. pontja, illetve (2) bekezdése, továbbá a PCES Egyezmény 18. cikk (1) bekezdés *b)* pontja a következőket nyilvánítja büntetendő magatartásoknak:

- a gyermekkel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben a gyermek különösen kiszolgáltatott helyzetével, különösen szellemi vagy testi fogyatékosságával, vagy eltartotti helyzetével élnek vissza,
- a gyermekkel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben kényszert, erőszakot vagy fenyegetést alkalmaznak,
- a gyermeknek valamely harmadik féllel folytatott szexuális tevékenységre kényszer, erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával történő késztetése.

Mind a 2011/92/EU irányelv, mind a PCES Egyezmény gyermeknek a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt tekinti, így valamennyi említett magatartás e személyi kör tekintetében büntetendő. Az elkövetési magatartások tekintetében a 2011/92/EU irányelv meghatározza a büntetési tétel felső határának legalacsonyabb mértékét, egyes esetekben a beleegyezési korhatárt el nem érő személyek sérelmére történő elkövetést szigorúbb megítélés alá is helyezi.

A hatályos Btk. alapján az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak akkor büntetendő, ha a közösülésre vagy fajtalanságra kényszerítés erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel valósult meg. A jelenlegi joggyakorlat kikristályosodott és egységes a kényszer és fenyegetés értelmezése és alkalmazása tekintetében, ennek megfelelően a sértett nem önkéntes beleegyezésével, ám mégsem kvalifikált fenyegetés hatására megvalósuló szexuális aktust kényszerítésnek minősítette. A fenti nemzetközi dokumentumokban foglaltakra (tényállási elemek és büntetési tétel) figyelemmel az ilyen magatartások tekintetében indokolt kiterjeszteni a védelmi kört, és ezzel elmozdulni a hazai és külföldi női jogvédő szervezetek, testületek (pl. a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöbölésével foglalkozó CEDAW Bizottság ajánlása) által is kívánt irányba.

Mindezek alapján a szexuális erőszak bűncselekmény alapesete valósul meg, ha az elkövető a sértettet szexuális cselekményre (ennek fogalmát ld. a 231. §-ban) vagy annak eltűrésére kényszerít. Minősített eset lesz, ha

- a kényszerítés erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel történt (hatályos erőszakos közösülés, szemérem elleni erőszak alapesete),
- a kényszerítés sértettje tizennyolcadik életévét be nem töltött személy,
- a kényszítés elkövetője a sértett hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve ha a kényszerítést a közte és a sértett között fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonnyal visszaélve követi el,
- az elkövető más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel.

A 2011/92/EU irányelv által meghatározott büntetési tételekre tekintettel további minősítő körülmény az Előterjesztés szerint, ha a sértett tizennégy, illetve tizenkét éven aluli, továbbá ha több minősített eset is megvalósul egyszerre.

A hatályos szabályok értelmében a tizenkettedik életévét be nem töltött, mint törvényi vélelemmel védekezésre képtelennek nyilvánított személlyel létesített szexuális kapcsolat az erőszakos közösülés vagy – minden más szeméremsértő magatartás esetén – a szemérem elleni erőszak tényállását valósítja meg. A tizenkettő és tizennégy év közötti sértettek esetében pedig a megrontás tényállása alapozza meg a büntetőjogi felelősséget. Az Előterjesztés értelmében megszűnik a tizenkettedik életévét be nem töltött személyekre vonatkozó azon vélelem, hogy őket védekezésre képtelennek kell tekinteni. Az Előterjesztés explicit módon utal a sértett életkorára, és úgy kapcsol a bűncselekményekhez magasabb büntetési tételt.

A bűncselekmény súlyosságára figyelemmel az Előterjesztés büntetni rendeli továbbá a szexuális erőszak elkövetéshez szükséges vagy azt könnyítő feltételek biztosítását (pl. helyszín előkészítése, lakás biztosítása, kábító hatású anyagok, „szex-drogok” biztosítása, stb.).

Mivel a szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltűrésére való kényszerítés felölel minden olyan magatartást, amikor a sértett nem önként és szabadon adja a beleegyezését a szexuális cselekményhez, hanem valamilyen kényszer hatására, ez a tényállás alkalmas lehet a CAHVIO Egyezmény rendelkezéseinek átültetéséhez, ezen egyezmény ugyanis a beleegyezés hiányát írja elő tényállás elemként.

a 220. §-hoz

A beleegyezésen alapuló szexuális kapcsolat vélelmezett korhatára a hatályos Btk. és az Előterjesztés értelmében is tizennégy év. A megrontás hatályos tényállása ennek megfelelően a tizennegyedik életévét be nem töltött személlyel való közösülést vagy fajtalankodást szankcionálja.

Az Előterjesztés tartalmilag és szerkezetileg is átalakítja a megrontás tényállását. A hatályos Btk.-ban a két külön szakasz aszerint differenciál, hogy az elkövető a sértettel maga közösül, fajtalankodik, illetve arra törekszik, hogy vele közösüljön vagy fajtalankodjon, míg a másik § szerint a mással való közösülés, illetve fajtalankodásra rábírás vagy rábírni törekvés az elkövetési magatartás. Az Előterjesztés ezzel szemben nem az elkövető oldaláról (vele vagy mással) differenciál, hanem a cselekmény sértettjének kora szerint. Eszerint a sértett

- az (1) és (2) bekezdésben tizennégy éven aluli,
- a (4) bekezdésben tizennégy és tizennyolc év közötti.

A megrontás vonatkozásában is kiindulási alapnak kell tekinteni a nemzetközi előírásokat, a 2011/92/EU irányelv 3. cikk (4) bekezdése és (5) bekezdés i. és ii. pontja, továbbá 6. cikk (1) bekezdése, illetve a PCES Egyezmény 18. cikk (1) bekezdés *a)* és *b)* pontja, valamint 23. cikke ugyanis a következőket nyilvánítja büntetendő magatartássá:

- beleegyezési korhatárt el nem ért gyermekkel folytatott szexuális tevékenység,
- tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben a sértettel kapcsolatban fennálló, elismert bizalmi vagy hatalmi helyzettel vagy befolyással élnek vissza,

- tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben a sértett különösen kiszolgáltatott helyzetével, különösen szellemi vagy testi fogyatékosságával, vagy eltartotti helyzetével élnek vissza,
- tizennyolcadik életévét betöltött személy által a beleegyezési korhatárt el nem ért gyermekkel szexuális cselekmény céljából történő találkozásra információs és kommunikációs technológia útján tett ajánlat, amennyiben ezen ajánlatot a találkozás létrejöttét eredményező tényleges cselekmény követi.

Az utolsóként említett cselekmény (a 2011/92/EU irányelvben és a PCES Egyezményben „Solicitation of children for sexual purposes" címmel szerepel, a köznyelvben groomingnak is nevezik) a „törekszik rábírni" fordulat lefedi. A többi, fentiekben említett magatartást is nagyrészt üldözi a hatályos Btk., kisebb kiegészítés azonban szükséges az alábbiak szerint.

A tizennyolc éven aluli személlyel folytatott, erőszak nélküli szexuális tevékenység, ha a gyermekkel kapcsolatban fennálló hatalmi vagy befolyási viszonnyal élnek vissza, a hatályos Btk. szerint csak a vérfertőzés esetén büntethető az egyeneságbeli rokonok, vonatkozásában. Ezt a fentieknek megfelelően szükséges kiegészíteni, ezt a harmonizációt végzi el az Előterjesztés. A (4) bekezdésben a „visszaélés" a kulcsfogalom, mert csak akkor merülhet fel büntetőjogi fenyegetettség, ha a tizennyolc éven felüli személy visszaél a hatalmi, befolyási helyzetével a szexuális cselekmény érdekében.

a 221-222. §-hoz

A házasság és a közeli (vér)rokonok közötti családi kapcsolat védelme, az ifjúság tekintetében az állam különös gondoskodási kötelezettsége, valamint a leszármazás genetikai védelme ésszerű indokát adják a vérfertőzés büntetendőségének.

A hatályos Btk. és az Előterjesztés is két különböző törvényi tényállást határoz meg, eltérő szankciókkal. A vérfertőzés bűntettét olyan személyek követhetik el, akik egymásnak fel-, illetve lemenői, tehát egyenesági rokonai (pl. szülő-gyermek). Elkövetési magatartásként minden szexuális aktus büntetendő. Büntetlenséget a törvény csupán a tizennyolcadik életévét be nem töltött leszármazónak biztosít.

Az egyenesági rokonok közötti vérfertőzés hatályos Btk. szerinti büntetési tétele a többi bűncselekményhez és a külföldi szabályozásokhoz képest is eltúlzottnak tűnik, így az Előterjesztés javasolja büntetési tételként ebben az esetben a három évig terjedő szabadságvesztést.

A vérfertőzés vétsége enyhébb megítélés alá esik, ez elkövetőként azokra vonatkozik, akik egymásnak vér szerinti testvérei. Elkövetési magatartásként a törvény az előzőhöz viszonyítva szűkebb tevékenységi kört szankcionál: a testvérek közösülését. A bűncselekmény a testvérek mindegyikének azonos életkora vagy nagykorúsága esetén is megvalósul, és akkor is, ha mindketten fiatalkorúak.

a 223. §-hoz

A tiltott pornográf felvétellel visszaélés tényállásának hatályos címe bár kifejezi, hogy mi a tényállás tartalma, ugyanakkor a „visszaélés" szó tipikusan az igazgatási szabályokat sértő bűncselekmények megnevezésében szokott szerepelni (lőfegyverrel, robbanóanyaggal,

stb. visszaélés), ami nem tükrözi a tényállás által ténylegesen védeni kívánt jogi tárgyat. Emellett a 2011/92/EU irányelv, valamint a PCES Egyezmény is „gyermekpornográfia” címmel jelöli a szóban forgó tényállást, így az Előterjesztés is ezt az egyszerűbb és egyértelmű címet veszi át.

A tényállás szerkezete, felépítése egyszerűsödik. A hatályos Btk. szerinti tényállás feleslegesen ismétli meg az első három bekezdésben az elkövetési tárgyat, az Előterjesztés ezeket az áttekinthetőség kedvéért összevonja. Szintén az áttekinthetőség érdekében a tényállás külön bekezdésben tartalmazza a pornográf felvétellel és külön bekezdésben a pornográf műsorral kapcsolatos elkövetési magatartásokat.

A Fakultatív Jegyzőkönyv, a 2011/92/EU irányelv, valamint a PCES Egyezmény az alábbi elkövetési magatartásokat tartalmazza a pornográf felvétellel (*child pornography*) kapcsolatban, az Előterjesztés pedig a magyar nyelvnek és az ismert és alkalmazott büntetőjogi fogalmaknak megfelelően az alábbiak szerint határozza meg az elkövetési magatartásokat:

Nemzetközi dokumentumok	*Előterjesztés*
– megszerzés (*acquisition*)	– megszerez
– birtoklás (*possession*)	– tart
– információs és kommunikációs technológia segítségével történő tudatos hozzáférés (*knowingly obtaining access by means of information and communication technology*)	– tart
– felajánlás (*offering*)	– kínál
– továbbítás (*transmission*)	– átad
– terjesztés (*dissemination*)	– átad
– hozzáférhetővé tétel (*making available*)	– hozzáférhetővé tesz, nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz
– készítés (*production*)	– készít
– forgalmazás (*distribution*)	– forgalomba hoz, kereskedik
– biztosítás (*supply*)	– készítéshez, forgalomba hozatalhoz, kereskedéshez, nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételhez anyagi eszközöket szolgáltat

A 2011/92/EU irányelv, valamint a PCES Egyezmény az alábbi elkövetési magatartásokat tartalmazza a pornográf műsorral (*pornographic performance*) kapcsolatban, az Előterjesztés az alábbiak szerint határozza meg az elkövetési magatartásokat:

Nemzetközi dokumentumok	*Előterjesztés*
– rábírás, részvétel elősegítése, okozása (*causing*)	– szerepeltet, ehhez anyagi eszközöket szolgáltat
– kerítés, toborzás (*recruiting*)	– szereplésre felhív
– haszonszerzés (*profiting from*)	– haszonszerzésre törekszik
– egyéb kizsákmányolás (*otherwise exploiting*)	– haszonszerzésre törekszik
– kényszer, erőszak, fenyegetés (*coercing or forcing a child to participate in*	– szereplésre kényszerít

pornographic performances, or threatening)
- tudatos részvétel (*knowingly attending*) – megtekint

A 2011/92/EU irányelv és a PCES Egyezmény „Solicitation of children for sexual purposes” címmel büntetni rendeli, ha egy tizennyolc éven felüli személy tizennégy éven aluli személynek pornográf felvétel készítése céljából találkozást javasol információs és kommunikációs technológia útján, amennyiben az ajánlatot a találkozás létrejöttét eredményező tényleges cselekmény követi. E magatartás átültetése a magyar jogba szó szerint nem kivitelezhető, és mivel gyakorlatilag egy előkészületi cselekményről van szó, így az Előterjesztés büntetni rendeli a gyermekpornográfia bizonyos fordulataihoz szükséges vagy azokat könnyítő feltételek biztosítását.

a 224. §-hoz

Az Előterjesztés új tényállásban rendeli büntetni a gyermekprostitúció kihasználását. Ennek indoka, hogy a nemzetközi dokumentumok is önállóan kezelik e cselekményeket, másrészt a hatályos Btk. prostitúcióval összefüggő tényállásaiba (prostitúció elősegítése, kitartottság, kerítés) csak nagyon nehezen lennének beilleszthetők. Az új tényállás hasonlóan épül fel, mint a gyermekpornográfia (2) bekezdése, ami szintén a nemzetközi követelményekből fakad.

A gyermekprostitúció tényállása mellett azonban a többi, prostitúcióval összefüggő tényállás (prostitúció elősegítése, kitartottság, kerítés) továbbra is tartalmaz majd rendelkezéseket a 18 éven aluliakkal kapcsolatban. Ezeket azonban, mivel az ottani alapesethez kapcsolódó minősített esetek, nem lehetett beilleszteni e tényállásba.

A nemzetközi követelmények a következők:

- A 2011/92/EU irányelv 4. cikk (5)–(7) bekezdése és a PCES Egyezmény 19. cikk (1) bekezdése szerint büntetendő *a)* gyermek prostituálása (*causing*) vagy toborzása (*recruiting*), illetve ebből való haszonszerzés vagy egyéb módon történő kizsákmányolása, *b)* gyermek prostitúcióra kényszerítése, *c)* gyermekprostitúció igénybe vétele;
- a Gyermekjogi Fakultatív Jegyzőkönyv 3. cikk 1. bekezdés *b)* pontja szerint büntetendő a gyermek felajánlása, megszerzése, kerítése vagy nyújtása gyermekprostitúció céljára (*offering, obtaining, procuring or providing*);
- a 182. számú ILO Egyezmény 3. cikk *b)* pontja szerint büntetendő a gyermek prostitúció céljára történő használata, vásárlása vagy felajánlása (*use, procuring or offering*).

A prostitúcióra kényszerítést a kényszerítés tényállása ugyan lefedné, azonban az Előterjesztés szellemiségével (tizennyolc éven aluliak kiemelt védelme) ez nincs összhangban, ráadásul az Előterjesztés a gyermekpornográfia esetén is külön büntetni rendeli a pornográf műsorban való szereplésre kényszerítést. Emiatt indokolt e cselekményt a gyermekprostitúció vonatkozásában is kifejezetten büntetni.

A gyermekprostitúcióból való haszonszerzést vagy egyéb módon történő kizsákmányolást részben lefedi a bordélyház üzemeltetése, illetve a kitartottság, azonban nem egészben, ezért az Előterjesztés ere is új elkövetési magatartást alkot.

A gyermek prostitúcióra toborzását a kiskorú veszélyeztetése tényállásának a „züllött életmódra rábírni törekszik” fordulata részben lefedi, azonban hasonlóan az előzőekhez, indokolt a cselekményt e fejezetben megfogalmazni. Az Előterjesztés a toborzás helyett – hasonlóan a gyermekpornográfiához – a felhívás fogalmat használja.

A gyermek prostituálását lefedi a prostitúció elősegítése tényállás „mást prostitúcióra rábír” fordulata, illetve a kerítés tényállása, azonban az Előterjesztés kifejezve a tizennyolc éven aluliak fokozott büntetőjogi védelmét, a prostitúcióra való rábírást gyermek esetében magasabb büntetési tétellel bünteti, mint a felnőttkorúak esetében. A gyermekprostitúció igénybevétele a hatályos Btk. szerint a megrontás külön §-ában szerepel, és aszerint büntetendő, az Előterjesztés azonban a cselekményt áthelyezi ide, a gyermekprostitúció tényállásába. Ennek indoka, hogy tartalmilag ide jobban illik és a nemzetközi előírások is e körben említik, nem a megrontásnál. Az Előterjesztés annyiban módosítja a szöveget, hogy nem csak a tizennégy-tizennyolc év közötti személlyel történő ellenszolgáltatás fejében való szexuális cselekmény végzése a büntetendő, hanem valamennyi tizennyolc éven alulival. Ez esetben, ha a sértett tizennyolc éven aluli, akkor gyermekprostitúció mellett halmazatban a megrontás megfelelő alakzata is megállapítandó.

A gyermekprostitúció céljára való felajánlás jelenleg önállóan nem büntetendő magatartás, ezért az Előterjesztés új elkövetési magatartásként ezt is feltünteti. A megszerzést és a kerítést lefedi a kerítés tényállása (másnak megszerez).

a 225-227. §-hoz

Az üzletszerű kéjelgés a hatályos Btk. alapján nem minősül bűncselekménynek, szabálysértésnek is csak abban az esetben, ha a szexuális szolgáltatás nyújtására az ún. védett övezeten belül kerül sor. A prostitúció tehát legálisan végezhető szexuális szolgáltatás, annak más személy általi kihasználása és ebből haszonszerzés azonban nem elfogadható, ezt az Előterjesztés is büntetni rendeli. Ilyen „élősdi” jellegű bűncselekmény az üzletszerű kéjelgés elősegítése, a kerítés és a kitartottság.

Az Előterjesztés az egyszerűség és közérthetőség érdekében felváltja az üzletszerű kéjelgés fogalmát a nemzetközi nyelvezetben és a köznyelvben is használatos prostitúcióval. Az üzletszerű kéjelgés kifejezést egyetlen más jogszabály sem tartalmazza. A Szabs. tv. 143. §-a ugyan a tiltott kéjelgés címet viseli, tartalma a szexuális szolgáltatásokkal kapcsolatos, és a háttérjogszabályai, a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény, valamint a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény is a szexuális szolgáltatás, illetve a prostitúció fogalmát használja. Nem indokolt tehát az Előterjesztésben sem az elavult üzletszerű kéjelgés fogalom fenntartása.

A New York-i Egyezmény 1. cikke szerint büntetendő, aki más személy kéjelgésének kielégítésére valakit prostitúció céljából megkerít, rábír, vagy elcsábít, akár annak beleegyezésével is, illetve aki e célból más személy prostitúcióját kizsákmányolja, akár annak beleegyezésével is. A 2. cikk szerint büntetendő, aki bordélyházat tart fenn, vezet, vagy fenntartásához szükséges anyagi eszközöket tudatosan szolgáltat, illetőleg az anyagi eszközök szolgáltatásában részt vesz, továbbá épületet vagy más helyet egészben, vagy részben mások prostitúciójának céljára tudatosan bérbe ad, vagy bérel. A prostitúció elősegítése tényállás

szinte szó szerint felel meg az Egyezménynek, a szövegen az Előterjesztés sem változtat. Technikai változtatás annyiban történt, hogy az Előterjesztés a rábírást beépíti az azonos büntetési tétellel fenyegetett (1) bekezdésbe, ezzel a tényállás szerkezetét leegyszerűsíti, továbbá a rábírás esetében csak a tizennyolc éven felülieket nevesíti, mivel a tizennyolc éven aluliak rábírása más tényállást (gyermekprostitúció kihasználása) valósít meg.

A prostitúció elősegítése és a kerítés esetében a tizennyolc éven aluli személy sérelmére történő elkövetést minősített esetként kezeli a Btk. és az Előterjesztés, így indokolt, hogy kitartottság bűncselekményének is legyen ilyen minősített esete. Ezért az Előterjesztés megteremti az ilyen magatartások súlyosabb fenyegetésének lehetőségét.

A kerítés vonatkozásában az büntetendő, ha az elkövető valakit szexuális cselekmény végzésére másnak megszerez. A szexuális erőszakhoz hasonlóan az Előterjesztés a kerítésnél is felváltja a kvalifikált fenyegetést egyszerű fenyegetéssel. Eszerint a minősített esetben elmarad „az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen” jelző.

a 228. §-hoz

A hatályos Btk. alapján az, aki magát nemi vágyának kielégítése végett más előtt szeméremsértő módon mutogatja, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A szeméremsértés tényállását az Előterjesztés az alábbiak szerint módosítja.

1. A mutogatás helyett a szeméremsértő magatartás lesz az elkövetési magatartás, ez ugyanis jobban kifejezi az erkölcsileg elítélendő cselekmény jogi minősítésének indokát.

Másrészt a 2011/92/EU irányelv 3. cikk (2) és (3) bekezdése, illetve a PCES Egyezmény 22. cikke szerint büntetendővé kell nyilvánítani azt, ha valaki a beleegyezési életkort be nem töltött gyermekkel szándékos módon, kifejezetten szexuális célból szexuális bántalmazást vagy szexuális cselekményeket nézet végig akkor is, ha abban a gyermek nem vesz részt. A szeméremsértés (1) bekezdésének megfogalmazása alkalmas lehet ezen magatartások üldözésére is.

2. A szeméremsértés új fordulata alapján – szubszidiárius vétségként – az is büntethetővé válik, aki mással szemben olyan szeméremsértő magatartást tanúsít, amely a sértett emberi méltóságát sérti. Ide tartoznak a sértettet érő olyan magatartások, amelyek nem súlyosan szeméremsértőek, így szemérem elleni erőszakot nem valósítanak meg, például a sértett testének, valamely testrészének megfogása, a sértett megcsókolása. Korábban ezek adott esetben becsületsértésként voltak üldözhetőek, ezek a magatartások azonban inkább a sértett nemi önrendelkezési jogát, emberi méltóságát sértik, ezért külön nevesítésük indokolt.

Megjegyzendő még, hogy nemzetközi példa is van e cselekmények büntetőjogi fenyegetettségére: a CAHIO Egyezmény 40. cikkelye előírja, hogy üldözni kell a bármilyen formában megjelenő szexuális jellegű magatartásokat, amely a másik emberi méltóságának megsértését célozza vagy eredményezi.

a 229. §-hoz

A kitiltás büntetés – az általános részi szabályok szerint – akkor alkalmazható, ha azt a különös részi bűncselekményeknél a jogalkotó előírja. A nemi erkölcs elleni bűncselekmények közül jelenleg csak kitartottság esetén lehet kitiltani az elkövetőt

meghatározott helységből, az Előterjesztés ezen a körön bővíteni kíván, és gyermekprostitúció kihasználása, prostitúció elősegítése, valamint szeméremsértés esetén is lehetővé teszi ezen szankció kiszabását.

a 230. §-hoz

Az Előterjesztés értelmében az alábbi bűncselekmények magánindítványra büntethetőek (kivéve, ha azokkal összefüggésben nem magánindítványra büntetendő bűncselekményt is elkövetnek):

- tizennyolcadik életévét betöltött személy szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére kényszerítése,
- tizennyolcadik életévét betöltött személy szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel való kényszerítése,
- mással szemben olyan szeméremsértő magatartás tanúsítása, amely a sértett emberi méltóságát sérti.

A tizennyolc éven alulival folytatott szexuális cselekmény esetén a magánindítványhoz kötöttség megszüntetése nemzetközi előírások miatt szükséges: a 2011/92/EU irányelv 15. cikk (1) bekezdése, illetve a PCES Egyezmény 32. cikke alapján ugyanis biztosítani kell, hogy e „bűncselekmények ügyében folytatott nyomozásra és az említett bűncselekmények miatti vádemelésre az áldozat vagy annak képviselője által tett bejelentéstől vagy feljelentéstől függetlenül kerüljön sor, továbbá hogy a büntetőeljárás abban az esetben is folytatódhasson, ha az említett személy visszavonta a vallomását”.

a 231. §-hoz

Az Előterjesztés 231. §-a értelmező rendelkezéseket tartalmaz.

1. A közösülés fogalmát a Btk. tételesen nem határozza meg, az évszázados múltra visszatekintő jogalkalmazási gyakorlat (az élő jog) ezt elég szabatosan meghatározta. Büntetőjogi szempontból töretlen a bírói gyakorlat abban a tekintetben, hogy a közösülés különnemű személyek szexuális aktusa, amelyben a nemi szervek érintkezésének van döntő szerepe. A fajtalanság fogalmát már megadja a Btk.: az alatt a közösülés kivételével minden súlyosan szeméremsértő cselekmény értendő, amely a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgál.

Az Előterjesztés a korszerűség és a jobb közérthetőség érdekében felváltja a közösülés és a fajtalanság fogalmát a szexuális cselekménnyel. A fajtalanság egyrészt idejétmúlt kifejezés, másrészt a köznyelvi jelentéstartalma sem egyezik a Btk.-val. A fajtalansághoz a köznyelvben negatív értékítélet kapcsolódik, bizonyos értelmezés szerint csak egyes, a „normálistól eltérő” magatartásokat jelenti (pl. bestialitás). Az Előterjesztés nem kíván ilyen értékválasztást elvégezni, pusztán azt fejezi ki, hogy egyes szexuális cselekmények bizonyos körülmények esetén (kényszer, életkor, stb.) büntetendők. Ehhez pedig egy semleges, modern fogalom szükséges. A fogalom jelentéstartalma annyiban változik, hogy nem azok a súlyosan szeméremsértő cselekmények tartoznak ide, amelyek a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgálnak, hanem azok, amelyek erre irányulnak, vagy erre alkalmasak, valamint a nemi vágy fenntartására irányuló cselekmények is a fogalom részévé válnak.

2. A gyermekpornográfia tényállásában használt fogalmak miatt értelmezni szükséges a pornográf felvétel és a pornográf jellegű műsor tartalmát. Az Előterjesztés az előbbi alatt olyan videó-, film-, vagy fényképfelvételt, illetve más módon előállított képfelvételt ért, amely a nemiséget súlyosan szeméremsértő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon ábrázolja, utóbbi pedig a nemiséget súlyosan szeméremsértő nyíltsággal megjelenítő, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló cselekvésként vagy előadásként azonosítható.

Látható tehát, hogy a pornográf felvétel fogalmát az Előterjesztés leegyszerűsíti a hatályoshoz képest. A pornográf jellegű műsor tartalmi elemein kis mértékben szükséges változtatni, mert az jelenleg nem pontos: a műsort nem elegendő magyarázni azzal, hogy valamilyen cselekvés, azt is ki kell fejezni, hogy az lehet előadás is (*performance*). A hangsúly azon van, hogy nem rögzített anyagról van szó (az a felvétel), hanem élő előadásról.

a XXI. Fejezethez
(A gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XIV. fejezete a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket tartalmazza. Az Előterjesztés ezt a fejezetet kettébontja, és a nemi szabadság elleni bűncselekményeket külön fejezetben helyezi el, a házasság, a család és az ifjúság elleni, hatályos Btk. szerinti bűncselekmények körét pedig a gyermek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények fejezetben szabályozza újra.

A bűncselekmények sorrendjének megváltoztatását az elkövetési magatartások súlyossága szerinti osztályozás indokolja, ez szükségszerűvé teszi a fejezet címének megváltoztatását is (előbb szerepelnek a gyermekek sérelmére, illetve az ő kiemelt érdekeiket sértő bűncselekmények, ezután pedig a család intézményét sértő magatartások). Ennek megfelelően a fejezet szerinti bűncselekmények az alábbiak:

- kiskorú veszélyeztetése,
- gyermekmunka,
- kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása,
- kiskorú elhelyezésének megváltoztatása,
- tartási kötelezettség elmulasztása,
- családi jogállás megsértése,
- kettős házasság.

Az Előterjesztés pontosítja a fejezet szerinti tényállások sértetti körét: ahol a passzív alany természetszerűleg csak kiskorú lehet (pl. a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása), ott a kiskorú megjelölést, egyébként a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy megnevezést használja, figyelemmel arra, hogy a magyar jog szerint a tizenhatodik életévet betöltött személyek engedéllyel házasságot köthetnek, a gyermekek védelme érdekében született nemzetközi egyezmények azonban valamennyi tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt gyermeknek tekintenek, és előírják speciális védelmüket.

A XXI. Fejezetben foglalt tényállások biztosítják az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülésszakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 24. Cikkének érvényesülését, miszerint: „Minden gyermeknek fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, nemzeti vagy társadalmi eredetre, vagyonra, vagy születésre való tekintet nélkül joga van arra

a védelemre, amely őt kiskorú állapota folytán a családja, a társadalom és az állam részéről megilleti.”.

a 232. §-hoz

Az Előterjesztés a jelenleg kiskorú veszélyeztetése alcím alatt szereplő tényállást három külön tényállásra bontja, és kiskorú veszélyeztetése elnevezéssel csak a kiskorú fejlődését ténylegesen veszélyeztető vagy azt károsító magatartásokat rendeli büntetni. A 232. §-ban szabályozott bűncselekménynek két fordulata van.

1. Az (1) bekezdés értelmében a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődésének veszélyeztetése minősül bűncselekménynek. A bűncselekménynek csak speciális alanyai lehetnek: a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy (pl. szülő, gyám), továbbá a szülői felügyeletet gyakorló szülő vagy gyám élettársa, és a szülői felügyeleti jogától megfosztott szülő is, ha a kiskorúval közös háztartásban vagy egy lakásban él.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a súlyos kötelességszegés, következménye a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi, érzelmi fejlődésének veszélyeztetése. Az adott ügy összes körülményének figyelembe vételével, a sértett kiskorú személyiségét, életkorát, stb. elemezve kell elbírálni, hogy a veszélyeztetési deliktum megvalósult-e.

2. A második fordulat szerinti magatartások elsősorban a kiskorú erkölcsi fejlődését veszélyeztetik. A hatályos Btk. 195. § (2) bekezdése a bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére, vagy züllött életmód folytatására való rábírást (vagy erre törekvést) nagykorú elkövetőkre és kiskorú sértettekre korlátozza, ezt mindkét irányban módosítani szükséges. Egyrészt nincs megalapozott indoka annak, hogy csak nagykorú személyek lehessenek e fordulat szerint felelősségre vonhatóak, másrészt a házassággal nagykorúvá vált, de egyébként gyermekkorú személyeket sem indokolt kizárni a védelemből. Az Előterjesztés ennek megfelelően módosítja a tényállást.

A züllött életmód folytatása huzamosabb időn át tartó és erkölcsileg súlyosan kifogásolható életvitel, pl. rendszeres csavargás, koldulás, italozó életmód, üzletszerű kéjelgés stb. (BH 1985/51).

A 182. számú ILO-Egyezmény a gyermekmunka legrosszabb formái közé sorolja, és büntetni rendeli a gyermekek tiltott tevékenységek céljából történő felhasználását, megvásárlását vagy felajánlását. A megvásárlást az emberkereskedelem tényállása lefedi, a felhasználás egy tettesi magatartás, a felajánlás azonban a Btk. alapján nem büntethető, ezért az Előterjesztés kiegészíti a kiskorú veszélyeztetését ezzel az elkövetési magatartással. Figyelemmel arra, hogy a felajánlás az előkészületi jellegű magatartásokkal átfedést mutathat, az új tényállás szubszidiárius.

a 233. §-hoz

Az Előterjesztés önálló tényállásban nevesíti a gyermekmunkát, ennek indokai az alábbiak:

– az 1976. évi 9. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülésszakán, 1966. december 16-án elfogadott Gazdasági, Szociális és Kulturális

Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 10. Cikke szerint büntetni kell a gyermekek és fiatalkorúak olyan munkára történő alkalmazását, amely káros az erkölcsükre vagy az egészségükre, életveszélyes vagy akadályozza rendes fejlődésüket, továbbá az államok kötelesek azt a korhatárt megállapítani, melyen alul a fizetett gyermekmunka tilos és törvényileg büntetendő;

- a Gyermekjogi Egyezmény 32. Cikke értelmében a részes államok elismerik a gyermeknek azt a jogát, hogy védelemben részesüljön a gazdasági kizsákmányolás ellen, és ne legyen kényszeríthető semmiféle kockázattal járó, iskoláztatását veszélyeztető, egészségére, fizikai, szellemi, lelki, erkölcsi vagy társadalmi fejlődésére ártalmas munkára, és ezen cikk hatékony végrehajtását megfelelő büntetésekkel kell biztosítani;
- a 182. számú ILO-Egyezmény 3. Cikke szerint a gyermekmunka legrosszabb formái közé tartozik minden olyan munka, amely „jellegénél fogva, vagy azon körülményektől fogva, amely között azt végzik, valószínűleg veszélyezteti a gyermekek egészségét, biztonságát vagy erkölcseit”, az egyezményhez készített ajánlás szerint pedig a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy „szankciókat – beleértve, az adott esettől függően, a büntetőjogi büntetéseket is – alkalmazzanak” bármely, a 182. számú ILO-Egyezmény ezen előírásában „hivatkozott munkatípus tiltására és kiküszöbölésére vonatkozó nemzeti rendelkezések megsértéséért”;
- az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2009. június 18-án elfogadott 2009/52/EK irányelv (a továbbiakban: 2009/52/EK irányelv) 9. cikke alapján bűncselekménnyé kell nyilvánítani az illegálisan az ország területén tartózkodó harmadik országbeli kiskorú állampolgárok foglalkoztatását.

A hatályos Btk. 195. § (3) bekezdése szerint bűntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az a nagykorú személy, aki a kiskorúval kényszermunkát végeztet. A kényszermunka az Előterjesztés 216. §-a alapján büntetendő, a 233. § ehhez képest a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek munkavégzésére vonatkozó szabályok megszegését szankcionálja. A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény rendelkezései szerint végezhet munkát. E szabályok be nem tartása (pl. rendkívüli munkavégzés) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztést vonhat maga után. A 2009/52/EK irányelvnek megfelelően ugyanilyen büntetési tétellel fenyegetett az, aki keresőtevékenység folytatására jogosító engedéllyel nem rendelkező tizennyolcadik életévét be nem töltött harmadik országbeli állampolgárt foglalkoztat.

a 234. §-hoz

Az a magatartás, amely akadályozza a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult szülő közötti harmonikus kapcsolat kialakítását, fenntartását, a gyermek egész további életére kihatóan komoly lelki válságot okozhat, káros hatással lehet a kiskorú lelki egészségre, erkölcsi fejlődésére, szociális készségeinek kialakulására. Ezért ennek büntetőjogi fenyegetettsége továbbra is indokolt. A jelenleg a kiskorú veszélyeztetése alcím alatt büntetendő magatartás önálló tényállásba kerül kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása elnevezéssel, ugyanis egy államigazgatási szankciót követő további jogellenes magatartásról van szó, a veszélyeztetés nem tényállási elem.

Mivel egy jogszerű állapotot kíván a tényállás kikényszeríteni, ha az elkövető ennek eleget tesz, indokolt, hogy mentesüljön a felelősségre vonás alól. Az Előterjesztés ezért a kapcsolattartás utólagos biztosítását büntethetőséget megszüntető okként határozza meg.

A jelenlegi tényállás objektív felelősséget kíván meg a kapcsolattartásra kötelezettől, ezt az Előterjesztés az önhibára korlátozza.

a 235. §-hoz

A kiskorú elhelyezésének megváltoztatása bűncselekmény célzatos, annak elkövetési magatartása egyrészt a kiskorú elvitele, másrészt a kiskorú titokban vagy rejtve tartása.

Gyakori eset az elvitel erőszakos elkövetési módja. Erőszakos elkövetés esetén szubszidiaritás folytán nem alkalmazható a kényszerítés, mivel az akkor tényállásszerű, „ha más bűncselekmény nem valósul meg.” Ennek feloldására az Előterjesztés minősített esetként szabályozza a kiskorú elhelyezésének megváltoztatása körében az erőszakos elkövetést. Az erőszak és a fenyegetés irányulhat a kiskorú vagy más személy ellen is.A személyi szabadság megsértésének alapesetéhez képest ez egy speciális tényállás(mivel a kiskorú elhelyezésének megváltoztatása körében a törvény a passzív alany személyi szabadságának korlátozását vagy elvonását is értékelte, így nem állapítható meg halmazat). Az emberrabláshoz képest ez a minősített eset annyiban más, hogy itt nincs követelés (az elkövető a kiskorú szabadon bocsátását nem teszi függővé követelés teljesítésétől).

Mivel a bíróság nem hatóság, formai szempontból annyiban szükséges kiegészíteni a rendelkezést, hogy ne csak a gyámhivatal, hanem a bíróság általi gyermekelhelyezés esetére is alkalmazható legyen a tényállás.

a 236-237. §-hoz

Az Előterjesztés szerint csak a gyermektartási kötelezettség nem teljesítése esetén valósulhat meg a tartási kötelezettség elmulasztásának alapesete, rokontartás esetén nem. Ennek indoka, hogy a tartási formák között a Polgári Törvénykönyv is minőségbeli különbséget tesz (egyedül a gyerektartást kell a saját szükséges tartás rovására is biztosítani):

- a volt házastársától tartást csak olyan mértékben lehet követelni, hogy az ne veszélyeztesse a volt házastársnak és annak megélhetését, akinek eltartására a volt házastárs a tartást igénylővel egy sorban köteles;
- a házastárs köteles a különélő és önhibáján kívül rászoruló házastársát – ha arra nem érdemtelen – különvagyonából is eltartani, amennyiben házastársa megélhetésének költségeit a közös vagyonból nem lehet fedezni, és a tartás nem veszélyezteti a kötelezett saját, valamint annak megélhetését, akinek eltartására házastársával egy sorban köteles;
- rokontartás esetében a kötelezett a tartás teljesítéseképpen köteles anyagi viszonyaihoz képest a jogosultat mindazzal ellátni, ami annak a megélhetéséhez szükséges, de nem köteles mást eltartani, aki ezáltal a saját szükséges tartását veszélyeztetné;
- a szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami közös eltartásukra rendelkezésre áll.

Az elmaradt gyermektartásdíj-követeléssel összefüggésben az Alkotmánybíróság a 995/B/1990. számú határozatában úgy ítélte meg, hogy a tartásdíj a gyermek testi, szellemi

jólétét biztosító anyagi feltételek része, amelyet a szülő saját megélhetése rovására is köteles megteremteni.

Az Előterjesztés büntethetőséget megszüntető okként kezeli, ha a terhelt a kötelezettségének utóbb eleget tesz, ha viszont mulasztásával a jogosultat súlyos nélkülözésnek teszi ki, a büntetésétől nem lehet eltekinteni (az azonban korlátlanul enyhíthető).

a 238. §-hoz

A felesleges szóismétlés helyett az Előterjesztés a családi jogállás megváltoztatása elnevezésű tényállás címét családi jogállás megsértésére módosítja, ezzel egyidejűleg elkövetési magatartásként a családi állás megváltoztatása mellett annak megszüntetését is nevesíti. Az egyszerűsítés érdekében a hatályos szövegből az „így különösen gyermeket kicserél vagy más családba csempész” fordulat is elhagyásra került.

Az Eütv.-vel, valamint a Gyvt.-vel való összhang megteremtése érdekében a gyógyintézet kifejezést az egészségügyi szolgáltató, a nevelőintézetet a gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmény megjelölés váltja fel.

Az egészségügyi intézmény által működtetett inkubátorban elhelyezett újszülöttek érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi XXII. törvénnyel bevezetett módosítások értelmében nem követi el a családi jogállás megsértése bűncselekményt az a nő, aki az egészségügyi intézmény által működtetett inkubátorban helyezi el gyermekét.

a 239. §-hoz

A bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményét a 2009. évi XXIX. törvény vezette be a magyar jogba 2009. július 1-jei hatállyal. Ennek előzménye, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatra vonatkozó korábbi törvényt az Alkotmánybíróság 154/2008. (XII. 17.) AB határozata megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság ebben a határozatában kimondta, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása azonos nemű személyek számára nem alkotmányellenes. A határozat rögzíti azt is, hogy az azonos nemű személyek számára, akik az Alkotmány alapján házasságot nem köthetnek, a jogalkotónak az Alkotmány korlátai között biztosítania kell egymás irányában a házastársakéhoz hasonló olyan jogállást, amely az egyenlő méltóságú személyként kezelésüket biztosítja.

Mivel ebből nem következik, hogy a jogalkotónak a házassággal azonos módon kell védenie a bejegyzett élettársi kapcsolatot, a kettős házasság tradicionális tényállása a továbbiakban csak a házasság vonatkozásában követhető el. E bűncselekmény szükségszerű eszközcselekménye az ún. intellektuális közokirat-hamisítás, amely a bejegyzett élettársi kapcsolat mellett létesített házasság vagy újabb bejegyzett élettársi kapcsolat viszonylatában is megvalósulhat, ennyiben tehát továbbra is büntetendő ez a csalárd magatartás.

a XXII. Fejezethez
(Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények)

A fejezetben szereplő tényállások az emberi méltóság és az egyes alapvető, az Alaptörvényben is szereplő jogok megsértését rendelik büntetni. A fejezet tartalmazza a lelkiismereti és vallásszabadság, a diszkrimináció tilalmának, az egyesülési és gyülekezési

szabadság megsértésének szankcióját, a személyes adattal visszaélés, a magánlakás sérthetetlenségéhez, a jóhírnévhez, valamint a magán- és levéltitok megőrzéséhez fűződő alapjogok megsértésének szankcióját. A fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak:

- a lelkiismereti és vallásszabadság megsértése,
- közösség tagja elleni erőszak,
- az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése,
- egészségügyi önrendelkezési jog megsértése,
- személyes adattal visszaélés,
- közérdekű adattal visszaélés,
- magánlaksértés,
- zaklatás,
- magántitok megsértése,
- levéltitok megsértése,
- kiszolgáltatott személy megalázása,
- rágalmazás,
- becsületsértés, és
- kegyeletsértés.

a 240. §-hoz

A rendelkezés a lelkiismereti és vallásszabadság megsértésének törvényi tényállását határozza meg.

A bűncselekmény az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogot részesíti védelemben. Eszerint mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa, vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

Ezen alapjog részletes szabályait a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény állapítja meg.

Az elkövetési magatartás a lelkiismereti szabadság korlátozása, illetve a vallásának szabad gyakorlásának akadályozása. Az elkövetési magatartás akkor büntetendő, ha erőszakkal vagy fenyegetéssel valósul meg. Az erőszak e bűncselekmény esetében személy elleni erőszak lehet.. Az erőszak, amely lehet akaratot megtörő vagy akaratot korlátozó jellegű is, a sértett vagy más személy ellen is irányulhat.

A bűncselekmény kizárólag szándékosan valósítható meg. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti. A cselekmény az elkövetési magatartás megkezdésével, az erőszak, illetve a fenyegetés alkalmazásával már kísérleti szakaszba kerül, de befejezetté csak akkor válik, ha a lelkiismereti szabadság korlátozása, illetve a vallás szabad gyakorlásának az akadályozása is bekövetkezik.

a 241. §-hoz

A rendelkezés a közösség tagja elleni erőszak törvényi tényállását határozza meg.

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 9. § (1) bekezdése értelmében Magyarország tilalmaz minden olyan politikát, magatartást, amely

a) a nemzetiségnek a többségi nemzetbe való beolvasztását, a többségi nemzetből történő kirekesztését, elkülönítését célozza, vagy ezt eredményezi,
b) a nemzetiségek által lakott területek nemzeti vagy etnikai viszonyainak megváltoztatására irányul,
c) a nemzetiséget vagy nemzetiséghez tartozó személyt hovatartozása miatt üldözi, megfélemlíti, életkörülményeit nehezíti, jogai gyakorlásában akadályozza, vagy
d) a nemzetiség erőszakos ki- vagy áttelepítésére irányul.

E rendelkezésre figyelemmel az Előterjesztés büntetendővé nyilvánítja a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja a lakosság egyes csoportjai elleni erőszakot.

A bűncselekmény jogi tárgya a nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjainak szabadsága és emberi méltósága. A bűncselekmény jogi tárgya az emberi szabadság és méltóság, illetve a meghatározott csoporthoz való tartozás joga és az ezen alapuló különbözőségek tiszteletben tartása.

A büntetőjogi védelem valamennyi olyan közösség, csoportosulás tagjára kiterjed, akit a csoporthoz való tartozása vagy annak vélelmezése miatt bántalmaztak, avagy erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszerítettek valaminek a megtételére, meg nem tételére vagy eltűrésére. Amint azt a közösség elleni izgatás tényállását vizsgáló 30/1992. (V. 22.) AB határozat kifejtette, az Alkotmánybíróság értelmezésében a lakosság egyes csoportjai kitétel mögött „az eltérő nézetrendszer (párttagok, egyesületek, mozgalmak stb. résztvevői) vagy egyéb, tulajdonképpen bármely ismérv szerint elkülönülő személyek védelmének szándéka húzódik meg”.

A lakosság egyéb csoportjai a lehetséges sokféleségük miatt még példálódzó jelleggel sem sorolhatók fel. A tényállásszerűséghez azonban minden esetben szükséges, hogy a bántalmazás, illetve az erőszakkal vagy fenyegetéssel történő kényszerítés a valamely tekintetben együvé tartozó személyek összessége ellen irányuljon. Elegendő a tényállás megvalósításához, ha egy, azonos ismérv alapján elkülönülő csoporthoz tartozás, vagy vélt tartozás miatt bántalmazzák vagy kényszerítik valamire a csoporthoz tartozó személyt.

Az elkövetési magatartás a bántalmazás és a kényszerítés. A bántalmazás a más személyre irányuló tudatos és közvetlen ráhatás, amely nem szükségszerűen okoz testi sérülést. A erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek a megtételére meg nem tételére vagy eltűrésére kényszerítés megegyezik a kényszerítés törvényi tényállásában foglalt tényállási elemekkel.

A Btk. 174/B. §-ban írt bűncselekmény elkövetésekor vizsgálni kell az elkövető motívumát. A bűncselekmény motívuma másnak valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása.

A bűncselekményt egyenes és eshetőleges szándékkal is elkövethető. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti. A bántalmazás megvalósításával a

bűncselekmény befejezetté válik, míg a kényszerítés esetében a befejezettséghez az is szükséges, hogy a passzív alany az alkalmazott erőszak illetve fenyegetés hatására valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűrjön.

A közösség tagja elleni erőszak törvényi tényállása esetén az előkészület nem lesz büntetendő, tekintettel arra, hogy e bűncselekmények tárgyi súlya nem indokolja, hogy az előkészület is büntetendő legyen.

a 242. §-hoz

A rendelkezés az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértésének törvényi tényállását határozza meg.

Az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van a békés gyülekezéshez. E cikk (2) bekezdése alapján mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és joga van szervezetekhez csatlakozni. A (3) bekezdés szerint pártok az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek.

A gyülekezési joggal kapcsolatos részletes szabályokat a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény tartalmazza. E törvény 2. § (1) bekezdés értelmében a gyülekezési jog gyakorlása keretében békés összejövetelek, felvonulások és tüntetések tarthatók, amelyeken a résztvevők véleményüket szabadon kinyilváníthatják. A 3. § alapján a törvény hatálya nem terjed ki a választási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gyűlésekre; a törvényesen elismert egyházak és vallásfelekezetek területén szervezett vallási szertartásokra, rendezvényekre és a körmenetekre; a kulturális és sportrendezvényekre; és a családi eseményekkel kapcsolatos rendezvényekre.

Az egyesülési jogra vonatkozó részletszabályokat az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény állapítja meg. E törvény 3. § (1) bekezdése szerint az egyesülési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog, amelynek alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy másokkal szervezeteket, illetve közösségeket hozzon létre, vagy azokhoz csatlakozzon. A 4. § (1) bekezdése szerint az egyesület az egyesülési jog alapján létrehozott szervezet, amelynek különös formáira: a szövetségre, a pártra, a szakszervezetre, továbbá a külön törvény hatálya alá tartozó tevékenységet végző egyesületekre törvény az egyesületre vonatkozó rendelkezésektől eltérő szabályokat állapíthat meg.

A bűncselekmény ezen alapvető jogok védelmét biztosítja.

Az elkövetési magatartás az egyesülési vagy gyülekezési jogának gyakorlásában, valamint választási gyűlésen való részvételében történő jogtalanul akadályozás, Az akadályozás körébe tartozik minden olyan magatartás, amelynek e jog gyakorlását időlegesen vagy tartósan gátolja vagy meghiúsítja. Az elkövetés módja az erőszak vagy fenyegetés alkalmazása. Az erőszak e bűncselekményesetében személy elleni erőszakot jelent, de a cselekmény személyre áttevődő dolog elleni erőszakkal is elkövethető. A fenyegetés súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Az elkövetési magatartásnak az arra jogosult személy általi tanúsítása esetén hiányzik a jogellenesség, ezért nem valósul meg bűncselekmény. A bűncselekmény az akadályozás megvalósulásával befejezetté válik.

A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

Az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése törvényi tényállása esetén az előkészület nem lesz büntetendő, tekintettel arra, hogy e bűncselekmények tárgyi súlya nem indokolja, hogy az előkészület is büntetendő legyen.

a 243. §-hoz

Az egészségügyi önrendelkezési jog megsértését a hatályos Btk. XII. Fejezetének II. címe tartalmazta, de az az alapvető jogok megsértésével van összefüggésben, így a jelen fejezetbe került áthelyezésre.

A bűncselekmény jogi tárgy a beteg egészségügyi önrendelkezési joga. Az Eütv. mind az általános rendelkezések között (II. fejezet 2. Cím; a betegek jogai és kötelezettségei), mind pedig a tényállásban nevesített egészségügyi beavatkozásoknál előírja a tájékoztatás adásának kötelezettségét, illetőleg a beleegyezés vagy a hozzájárulás megszerzését. Arra nézve, hogy a tájékoztatásnak mire kell kiterjednie, illetőleg a beleegyezést, vagy hozzájárulást ki és milyen alakszerűségek mellett jogosult megadni, az Eütv. több helyen tartalmaz rendelkezéseket.

A beleegyezés vagy a hozzájárulás megszerzésének, illetve a beleegyezés és a hozzájárulás jogának gyakorlásához szükséges törvényben előírt megfelelő tájékoztatás elmulasztását rendeli büntetni az (1) bekezdés. A (2) bekezdés az Eütv. 211. §-ában írt szabályok megszegését rendeli büntetni.

A (3) bekezdés a beleegyezéshez, illetőleg hozzájáruláshoz kötött, az (1) bekezdésben meghatározott beavatkozás, kutatás, továbbá szerv-, vagy szövetkivétel, illetőleg átültetés esetében a beleegyezés, vagy a hozzájárulás beszerzésének gondatlanságból történő elmulasztását rendeli büntetni.

Az Eütv. egyik alapelve, hogy a betegek önrendelkezési jogát a korábbi szabályozáshoz képest lényegesen fontosabbnak tartja. Az önrendelkezési jog érvényesülését indokolt segíteni a fokozottabb büntetőjogi fenyegetettséggel is. Ugyanakkor a tájékoztatási kötelezettség gondatlanságból történő elmulasztásához a törvény nem fűz büntetőjogi fenyegetettséget. Ez ugyanis azt jelentené, hogy a jogszabályban meghatározott tájékoztatás akár egy elemének elmaradása is büntetőjogi fenyegetettséget vonhatna maga után, ez pedig nem indokolt.

a 244. §-hoz

A rendelkezés a személyes adattal visszaélés törvényi tényállását határozza meg. A bűncselekmény jogi tárgya a személyes adatai megismeréséhez és biztonságos kezeléséhez, őrzéséhez fűződő jog. A bűncselekménynek elkövetési tárgya a személyes adat.

A bűncselekmény háttérjogszabálya elsősorban az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.). Az Infotv. törvény 3. § 2. pontja értelmében személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat - különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a jogosulatlan vagy a céltól eltérő adatkezelés, az adatok biztonságát szolgáló intézkedés elmulasztása, illetve a tájékoztatási kötelezettség megszegése

Az említett törvény 3. § 10. pontja szerint adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése;

Az adatok biztonságát szolgáló intézkedés elmulasztásával kapcsolatban az adatbiztonság követelményét az említett törvény 7. §-a határozza meg. Ennek értelmében az adatkezelő, illetve tevékenységi körében az adatfeldolgozó köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek. Az adatokat megfelelő intézkedésekkel védeni kell különösen a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés vagy megsemmisítés, valamint a véletlen megsemmisülés és sérülés, továbbá az alkalmazott technika megváltozásából fakadó hozzáférhetetlenné válás ellen.

A tájékoztatási kötelezettség megszegésével kapcsolatban az említett törvény 15. § (1) bekezdése alapján az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az érintett általa kezelt, illetve az általa megbízott adatfeldolgozó által feldolgozott adatairól, azok forrásáról, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatfeldolgozó nevéről, címéről és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, továbbá - az érintett személyes adatainak továbbítása esetén - az adattovábbítás jogalapjáról és címzettjéről.

A bűncselekmény jelentős érdeksérelem okozásával vagy haszonszerzési céllal követhető el. A személyes adattal visszaélés törvényi tényállása a korábbi szabályozáshoz képest egyszerűsödik: az eddigi „jogtalan haszonszerzés” helyett a normaszöveg már csak „haszonszerzésről” rendelkezik. Utóbbi módosításnak két oka van: egyfelől a jogtalan haszonszerzés kifejezés azt a látszatot kelti, hogy a személyes adattal való visszaélés egyébként jogszerűen haszonszerzés céljából elkövethető lenne, másfelől pedig a jogtalan haszonszerzés kiemelése a jogosulatlan kezeléssel párhuzamosan a normaszöveg „túlburjánzását” eredményezte. A jelentős érdeksérelem okozásával megvalósítható személyes adattal visszaélés materiális bűncselekmény. Az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia. A jelentős érdeksérelem okozásával megvalósítható személyes adattal visszaélés az eredmény bekövetkeztével válik befejezetté.

A személyes adattal visszaélés csak szándékosan követhető el, megvalósítható egyenes és eshetőleges szándékkal egyaránt. A haszonszerzési célból elkövetett bűncselekmény csak egyenes szándékkal követhető el.

Az adatkezeléssel megvalósítható bűncselekményt adatkezeléssel, illetve adatok feldolgozásával foglalkozó személy követheti el. Az adatok biztonságát szolgáló intézkedés

elmulasztásával, illetve a tájékoztatási kötelezettség megszegésével megvalósítható bűncselekmény elkövetője olyan személy lehet, akit ilyen kötelezettség terhel.

Súlyosabban büntetendő, aki a személyes adattal visszaélést különleges adatra követi el. A (3) bekezdésben szereplő rendelkezés a különleges személyes adat fogalma helyett a különleges adat fogalmát szerepelteti, figyelemmel az Infotv. 3. § 3. pontjában használt terminológiára, mivel a különleges adat szükségszerűen személyes adatnak számít. Ennek értelmében különleges adat a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviseleti szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó személyes adat, az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat. Minősített esetet képez, ha a személyes adattal visszaélést hivatalos személyként vagy közmegbízatás felhasználásával követik el.

a 245. §-hoz

A rendelkezés a közérdekű adattal visszaélés törvényi tényállását határozza meg. A bűncselekmény jogi tárgya a valóságnak megfelelő közérdekű adat megismeréséhez fűződő érdek védelme. A bűncselekménynek elkövetési tárgya a közérdekű adat.

A kerettényállás rendelkezéseit az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) rendelkezései töltik ki tartalommal.

Az Infotv. 3. § 5. bekezdése értelmében közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, így különösen a hatáskörre, illetékességre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokolt adatfajtákra és a működést szabályozó jogszabályokra, valamint a gazdálkodásra, a megkötött szerződésekre vonatkozó adat.

Az elkövetési magatartás a tájékoztatási kötelezettség megszegése, a közérdekű adat hozzáférhetetlenné tétele vagy meghamisítása, illetve a hamis vagy hamisított közérdekű adat hozzáférhetővé tétele, illetve közzététele. A tájékoztatási kötelezettség megszegése mind aktív, mind passzív magatartással elkövethető. A hozzáférhetetlenné tétel és a maghamisítás tevékenységgel valósítható meg. Ebben az esetben az elkövető tudatának ki kell terjednie arra, hogy az általa hozzáférhetővé, illetve közzé tett adat egészében vagy részben nem felel meg a valóságnak.

A közérdekű adattal visszaélés akár egyenes, akár eshetőleges szándékkal elkövethető. A jogtalan haszonszerzési célzat miatt a minősített eset csak egyenes szándékkal valósítható meg.

a 246. §-hoz

A rendelkezés a magánlaksértés törvényi tényállását határozza meg. A magánlaksértés bűncselekményének jogi tárgya a lakás, egyéb helyiség és az azokhoz tartozó bekerített hely

zavartalan használatához fűződő érdek. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy otthonát tiszteletben tartsák. A rendelkezés ezen alapvető jog védelmét szolgálja.

A bűncselekmény jogi tárgya a lakás, egyéb helyiség és az azokhoz tartozó bekerített hely. Lakásnak tekintendő minden olyan zárt hely, amely emberek tartózkodási helyéül és rendszeres éjjeli szállásául szolgál. Az egyéb helyiség fogalma alá tartozik a lakással szorosan összefüggő helyiség, a gazdasági tevékenység végzésére és emberi tartózkodási helyül szolgáló zárt épületrész, valamit az emberek összejövetele céljára használatos helyiség. A lakáshoz tartozó bekerített hely a fallal vagy más módon körülvett terület, amely a lakás vagy az egyéb helyiség rendeltetésszerű használatát elősegíti vagy kiegészíti. A bűncselekmény csak másnak a lakása, egyéb helyisége vagy bekerített helye tekintetében követhető el.

Az elkövetési magatartások a bemenetel vagy a bent maradás. A magánlaksértés csak akkor valósul meg, ha az elkövetési magatartás tanúsítása jogellenes. A bemenetel a lakásba való egész testtel történő bejutás. A bemenetel csak tevékenységgel valósítható meg. A bent maradás passzív magatartás és mindaddig tart, amíg az elkövető a lakást, egyéb helyiséget, vagy a bekerített helyet teljesen el nem hagyja. A bent maradás csak akkor állapítható meg, ha a bemenetel nem volt jogellenes. Az elkövetési módok közül az erőszak irányulhat személy és dolog ellen egyaránt. A hivatalos eljárás színlelése a sértettet megtévesztését jelenti. Az éjjeli elkövetés az éjszakai pihenésre szolgáló idő alatti elkövetést jelenti. További elkövetési módok a fegyveres és a felfegyverkezve, valamint a csoportos elkövetés. A lakással rendelkezőnek az akarata ellenére történő bemenetel, illetve bent maradás feltételezi a sértettnek az elkövető előtt félreérthetetlenül kifejezésre juttatott tiltó akaratát,

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

Az Előterjesztés a magánlaksértés törvényi tényállásán annyit változtat, hogy a szigorítás jegyében a (4) bekezdésben szereplő minősített eset büntetési tételének speciális minimumát egy évre emeli fel.

a 247. §-hoz

A rendelkezés a zaklatás törvényi tényállását határozza meg.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa már több állásfoglalásában kezdeményezte, illetve az Alkotmánybíróság is számos határozatában kifejtette, hogy az emberi méltóságból levezethető magánszférához való jog az állam általános védelmi kötelezettségének része. Az Alkotmánybíróság többek között az 56/1994. (XI. 10.) AB határozatában kifejtette, hogy „az Alkotmánybíróság felfogásában az emberi méltósághoz való jog az ún. „általános személyiségi jog” egyik megfogalmazása, azaz a személyiségi jogok „anyajoga”, amely a modern alkotmányokban, illetve alkotmánybírósági gyakorlatban a „személyiség szabad kibontakozásához való jog”, az „önrendelkezés szabadságához való jog”, „általános cselekvési szabadság”, továbbá a „magánszférához való jog” elnevezésekkel szerepel [8/1990. (IV. 23.) AB határozat]. A „magánszférához való jogot” az alkotmány konkrét, szubjektív alapjogként nem nevezi meg, de a magánélet szabadságához való jog kétségkívül az egyén autonómiájának, védelmére szolgáló olyan alapjog, amely az ember veleszületett méltóságából ered, amelynek tehát az általános személyiségi jog – az emberi méltósághoz való jog – szubszidiárius alapjoga. A magánszférához való jog, az

önmegvalósítás joga, a személyiség szabad kibontakozása és az autonómia védelme megköveteli az alkotmány 8. § (1) bekezdésében írt szempontok érvényesülését, azaz azt, hogy az állam az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tartsa tiszteletben és védelmezze".

Mindezek alapján az államnak alkotmányos kötelessége olyan jogi feltételeket teremteni a polgárai számára, amelyek között biztosított a magánszférához való jog érvényesülése és védelme. Az államnak nemcsak a hatóságoknak a magánszférába való illetéktelen beavatkozásával szemben kell védelmet nyújtania, hanem egymással szemben is meg kell védenie a polgárait. Így a magánszféra védelméhez fűződő jogot súlyosan sértő zaklatásszerű magatartások visszaszorítása feltétlenül szükséges.

Az Előterjesztés a magánélet zavartalanságát, a privátszféra sérthetetlenségét a zaklatás törvényi tényállásának beiktatásával kívánja biztosítani, amely közelít az európai unió tagállamainak jogi megoldásaihoz, hiszen a legtöbb országban a zaklató jellegű magatartásokat az állam a büntetőjog eszközével üldözi.

Jelenleg a magyar szabálysértési, illetve büntetőjog nem ismer olyan tényállást, amely a zaklató jellegű magatartást büntetni rendelné, vagyis a nyomozó hatóság eljárásához anyagi jogi alapot szolgáltatna. A szabályozás hiánya évek óta visszatérő probléma, amely több országgyűlési biztosi határozat szerint is (OBH 4460/2002., 1355/2003., 2016/2003) visszásságot okoz az emberi méltósághoz való jogból levezethető magánszférához való joggal kapcsolatban.

A jogi relevanciával bíró zaklatásnak – közösségi források és egyes külföldi országokban érvényes jogi szabályozás alapján – három alapvető megnyilvánulási formáját különböztethetjük meg:

1. az ún. (munkahelyi) szexuális zaklatást, amelynek leküzdésére az Európai Közösségek Bizottságának 1991. november 27-én kiadott, 92/131 (EGK) számú, a nők és a férfiak személyiségi jogainak munkahelyi védelméről szóló ajánlása gyakorlati kódexet nyújt. A diszkriminációval és a (szexuális) zaklatással kapcsolatos legújabb rendelkezéseket pedig az Európai Parlament és a Tanács közös, 2002. szeptember 23-án hozott, a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén történő végrehajtásáról szóló 76/207/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló 2002/73/EK irányelve fogalmazza meg;
2. az ún. etnikai, faji alapú zaklatást, amelyet az Európai Tanács 2000. június 29-én elfogadott, 2000/43/EK számú, a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló irányelve említ;
3. a kifejezetten személyes indítékú zaklatást, amelynek - általában ismert és jellemzően (de nem kizárólagosan) férfi - elkövetője hosszabb idő óta, folyamatosan vagy visszatérően zaklatja áldozatát. Zaklató jellegű magatartásnak tekinthetőek: az ismétlődő, éjjel-nappali - akár névtelen - telefonhívások otthon és a munkahelyen; üzenetrögzítőn hagyott vagy e-mailen, SMS-ben küldött, gyakran sértő, szidalmazó, ill. fenyegető üzenetek; az áldozat lakása, munkahelye stb. előtti gyakori jelenlét; az áldozat követése nyilvános helyekre. Mindez kiterjedhet az áldozat közeli hozzátartozóira, barátaira is.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény ugyan az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének tekinti a zaklatást, a törvény azonban csak bizonyos jogviszonyban (így különösen a munkaviszonyban), illetve

az állami szervek eljárása, intézkedése során kapcsolatba kerülő személyek közötti viszonyokra irányadó. A kifejezetten személyes indíttatású zavaró magatartásokkal szemben ez a törvény nem biztosít ágazati védelmet, a családjogi és a hozzátartozók közötti viszonyokat pedig kifejezetten kizárja a törvény hatálya alól [ld. a 2003. évi CXXV. törvény 6. §-a (1) bekezdésének *a)-b)* pontját].

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény a vonatkozó európai uniós irányelveknek megfelelően a zaklatást olyan, az emberi méltóságot sértő, szexuális vagy egyéb természetű magatartásnak tekinti, amelynek célja vagy hatása valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó környezet kialakítása.

Fontos látni, hogy a zaklatás büntetőjogi fenyegetettségének bevezetésével a jogalkotó az ettől céljában és megvalósulásában eltérő, lényegében súlyosabb jogsértéseket, a rendszeres vagy tartós háborgatást rendeli büntetni. Általános tapasztalat ugyanis, hogy a zaklató magatartása az idő múlásával általában egyre fenyegetőbb, durvább lesz, ami súlyos pszichés zavarokat okozhat, de adott esetben akár tulajdon vagy személy elleni erőszakos bűncselekmények elkövetéséhez is vezethet. Mindezen káros hatásokat megelőzendő, a törvény a büntetőjogi védelmet egy korábbi időpontra előrehozza, és, a testi épség, egészség, vagyon elleni, stb. bűncselekmények mellett, azokat kisegítve, szubszidiárius jelleggel megteremti a zaklató magatartásokkal szembeni fellépés lehetőségét.

Habár mind a szabálysértési törvény, mind az Előterjesztés több rendelkezése is az egyén magánéletébe, privát szférájába való beavatkozást szankcionálja (pl. magánlaksértés), az elkövetés gyakoriságára és jellegére tekintettel azonban indokolt egy általános, a hasonló jellegű magatartásoktól (rendzavarás, garázdaság) független, azoknál átfogóbb és önálló, sui generis tényállás meghozatala.

Az Előterjesztés a zaklatást az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények között helyezi el. A bűncselekmény a személyes jellegre tekintettel - a rágalmazáshoz és becsületsértéshez hasonlóan - magánindítványra üldözendő, azaz büntetőeljárás csak a jogosult feljelentése alapján indulhat.

A törvény büntetni rendeli a rendszeres vagy tartós háborgatást. A zavaró, zaklató jellegű cselekmények megnyilvánulási formájukban igen eltérőek lehetnek, amelyeket mintegy összefoglaló néven, háborgatásként fogalmaz meg a törvény. Az Előterjesztés az (1) bekezdésben már tartalmazza az a példálózó felsorolást, amely bizonyos, a jogalkotó által tipikusnak tekintett zaklató magatartásokat sorolt fel. E fordulat normaszövegből való törlése ellenére ezek a magatartások– így mással, annak akarata ellenére telekommunikációs eszköz útján vagy személyesen rendszeresen kapcsolatot teremteni törekvés – továbbra is kimerítik a zaklatás tényállását, ugyanakkor ezeken a megjelölt elkövetési módokon felül még számos módon elkövethető a zaklatás. A normaszöveg ilyen jellegű módosítása érdemi változást nem hoz, hiszen a felsorolás eddig is az „így különösen” kifejezéssel szerepelt.

Az általános zavaró magatartások csak akkor büntetendők, ha elkövetői oldalon egy célzat is szerepel: Az elkövetőnek célja a háborgatással, hogy a sértettet megfélemlítse, vagy magánéletébe, illetőleg mindennapi életvitelébe önkényesen beavatkozzon. Ennek hiányában a cselekmény nem tényállásszerű. Szintén feltétel a tényállás megvalósulásához, hogy a háborgatás rendszeresen vagy tartósan történjen. Rendszerességen rövidebb időközönkénti

elkövetést kell érteni, tartós az elkövetés, ha az huzamosabb ideig tart. A zaklatás ezen fordulata egy évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett vétség.

További elkövetési magatartást képez a bűncselekmény elkövetésével való megfenyegetés. Ezt a cselekményt az Előterjesztés az általános zavaró magatartáshoz képest eggyel súlyosabb büntetéssel, két évig terjedő szabadságvesztéssel szankcionálja. A fenyegetés olyan súlyos hátrány kilátásba helyezését jelenti, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. A zaklatásnál ehhez célzat is társul: az elkövető a sértettet vagy rá tekintettel hozzátartozóját azért fenyegeti meg, hogy benne a félelem valóban ki is alakuljon. Az Előterjesztés az általánoshoz képest szűkebb fenyegetés-fogalmat használ abban az értelemben, hogy csak a személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekménnyel való megfenyegetést rendeli büntetni, azt azonban nem határozza meg, hogy alkalmazásában mely magatartások tekintendők ilyennek.

A zaklatást valósítja meg az is, aki azt a látszatot kelti, hogy más életét, testi épségét vagy egészségét sértő vagy közvetlenül veszélyeztető esemény következik be. A korábbi normaszöveg „finomítását” jelenti, hogy immár nem a „látszat keltésére törekszik”, hanem az ennél jobban megfoghatóbb, így könnyebben bizonyítható „látszatott kelti” kifejezés került a normaszövegbe.

Minősített esetet képez, ha a bűncselekményt az elkövető házastársa, volt házastársa, élettársa vagy volt élettársa, bejegyzett élettársa vagy volt bejegyzett élettársa illetve nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére követi el. Nevelési, felügyeleti, gondozási feladata elsősorban a szülőknek, szülővel azonos jogállású örökbefogadónak, illetve gyámnak lehet, de ide tartozhatnak a foglalkozásuknál fogva más személyek oktatását, nevelését gondozását végző személyek is. Az e feladatból folyó kötelességek jellegét és tartalmát a családjogi jogszabályok tartalmazzák. A gyógykezelés egészségügyi intézményben gyakorolt gyógyító eljárások alkalmazását, ezen felül ápolást, gondoskodást jelent, amelyek részletszabályait az egészségügyi tárgyú jogi normák rendezik.

Mindezen felül a (3) bekezdésben minősítő tényező lesz a hatalmi helyzettel való visszaélés útján elkövetett zaklatás, amelyet elsősorban a munkáltatói jogok gyakorlója, vagyis az alá-fölérendelt viszonyban álló felek közül a fölérendelt hatalmi helyzetben álló fél követhet el az alárendelt fél sérelmére. A jogalkotó nem tartotta indokoltnak külön értelmező rendelkezés bevezetését a „hatalmi helyzet” meghatározására. Annak eldöntése, hogy egy adott helyzetben fennáll-e ilyen függelmi viszony két fél között, sokszor csak az adott eset valamennyi körülményének figyelembe vételével határozható meg.

A zaklatás szubszidiárius bűncselekmény. Megállapítására akkor kerülhet sor, ha az adott magatartás folytán egyben súlyosabb bűncselekmény nem valósult meg. Bűnhalmazat létesül, ha az elkövető egy cselekménnyel, a zaklatás, valamint más, nem súlyosabban büntetendő különös részi tényállást is megvalósít.

a 248. §-hoz

A rendelkezés a magántitok megsértésének törvényi tényállását határozza meg. A bűncselekmény jogi tárgya a sértettnek a magántitka megőrzéséhez fűződő személyiségi joga. Az elkövetési tárgy a magántitok.

Az elkövetési magatartás a magántitok alapos ok nélkül történő felfedése. A felfedés minden olyan magatartás, amelynek következtében a magántitok illetéktelen személy tudomására jut. Alapos ok nélkül történik a magántitok felfedése, ha a sértettnek a titoktartáshoz fűződő érdeke nagyobb, mint a magántitkok felfedésének társadalmi jelentősége. A bűncselekmény a magántitok felfedésével befejezetté válik.

A magántitok megsértése egyenes vagy eshetőleges szándékkal követhető el. A bűncselekmény tettese csak az lehet, aki a foglalkozásánál, illetve közmegbízatásánál fogva jut a titok birtokába. Foglalkozás alatt bármilyen munkaviszony értendő. A közmegbízatás körbe tartozik különösen az egyesületnél ellenszolgáltatás nélkül végzett munka.

A bűncselekmény minősített esete valósul meg, ha a magántitok felfedése jelentős érdeksérelmet okoz. Az érdeksérelem lehet vagyoni, társadalmi, családi, erkölcsi, stb. A minősített esetet kell megállapítani akkor is, ha a jelentős érdeksérelem nem a jogosultnál, hanem más személynél következik be.

a 249. §-hoz

A rendelkezés a levéltitok megsértésének törvényi tényállását határozza meg. A bűncselekmény jogi tárgya másnak zárt küldeményben, illetve elektronikus hírközlő hálózat útján továbbított közlés tartalmának titokban maradásához fűződő személyiségi joga. Az elkövetési tárgyak a közlést tartalmazó zárt küldemény és az elektronikus hírközlő hálózat útján másnak továbbított közleményt. A zárt küldemény lehet levél, távirat, csomag, becsomagolt és lezárt borítékban elhelyezett, illetve címzéssel ellátott olyan technikai eszköz, amely közlést rögzít. Az elektronikus hírközlő hálózat útján továbbított küldemény telefon, telefax, internet stb. útján továbbított közlemény lehet.

Az elkövetési magatartások a zárt küldemény megsemmisítése, felbontása, megszerzése, illetéktelen személynek átadása. A megsemmisítés olyan magatartás, amelynek következtében a közlés többé már nem ismerhető meg. A felbontás magában foglal minden olyan tevékenységet, amelynek következtében a küldemény tartalma megismerhetővé válik. A megszerzésen jogellenes birtokbavételt kell érteni. Az illetéktelen személynek való átadás olyan magatartást jelent, amelynek következtében az illetéktelen személy a küldemény birtokába kerül. A közlemény kifürkészése olyan minden olyan tevékenységet magában foglal, amelyet a közlemény tartalmának jogellenes megismerése céljából valósítanak meg.

Az *a)* pontban foglalt bűncselekmény az elkövetési magatartás tanúsításával befejezetté válik. bűncselekmény a küldemény felbontásával, megszerzésével vagy másnak átadásával befejezetté válik, és nem szükséges, hogy az elkövető annak a tartalmát is megismerje. A második elkövetési fordulatnál a közlemény birtokába jutásával a bűncselekmény bejezetté válik.

A levéltitok megsértése csak a célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el. A bűncselekményt tettesként alanya bárki elkövetheti.

a 250. §-hoz

A rendelkezés a kiszolgáltatott személy megalázásának törvényi tényállását határozza meg.

A kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek (például a hajléktalanok, vagy szociálisan súlyosan hátrányos helyzetben lévő más személyek) lényegében „szórakozásból” történő megalázása, a méltatlan helyzetek felvételeken történő rögzítése az állam által nem tolerálható. A társadalmi viszonyok megváltozása olyan újabb, káros jelenségeket hozott felszínre, amely indokolja a védelem körének kiterjesztését. Ezen magatartásokra büntetőjogi szankció megalkotása indokolt.

A sajtóban és a médiában egyre gyakrabban jelennek meg hírek kiszolgáltatott emberek különféle formában végrehajtott bántalmazásáról, megalázásáról. Egyes elkövetők attól sem riadnak vissza, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő embertársaikat újkori rabszolgaként tartsák, velük alantas munkát - úgynevezett csicskáztatást - végeztessenek. Az ilyen cselekményeket gyakorta szórakozásból követik el, erről felvételeket készítenek, és az interneten teszik mások által hozzáférhetővé.

Ezek a cselekmények leggyakrabban már meglévő tényállásokat valósítanak meg, amelyek – a teljesség igénye nélkül – a következők:

- Mások megbotránkozást, riadalmat keltő cselekményre rábírása: garázdaság bűncselekményének vagy szabálysértésének felbujtóként való elkövetése, ha pedig mindez erőszakkal párosul, kényszerítés bűntette.
- Mások verekedésre felhívása a rendzavarás szabálysértésének egyik fordulatában írt magatartás.
- Másoknak arra rábírása, hogy közerkölcsbe ütköző magatartást tanúsítson – természetesen, ha súlyosabb szabálysértés vagy bűncselekmény nem valósul meg – a felbujtóként elkövetett közerkölcs megsértése szabálysértéseként szankcionálandó, stb.

Ugyanakkor léteznek olyan magatartások, amelyek a meglévő büntető- vagy szabálysértési tényállásokba nem illeszthetők bele, közös elemük, hogy mások kiszolgáltatott helyzetét használják ki, és emberi méltóságuk sérelmét okozzák. A tényállás ezeket a helyzeteket hivatott kezelni azzal, hogy hatékony eszközt biztosít az állam számára többek között a hajléktalanok, vagy szociálisan súlyosan hátrányos helyzetben lévő más személyek védelmére.

A büntetőeljárás megindítását illetően a tényállásban foglalt bűncselekmény osztja az Előterjesztésnek az ilyen jellegű bűncselekményekkel kapcsolatos, következetes szabályozási logikáját, ez a cselekmény is magánindítványra büntethető.

a 251. §-hoz

A rendelkezés a rágalmazás törvényi tényállását határozza meg. A bűncselekmény jogi tárgya a becsület. Ezen a társadalmi megbecsülés, a társadalomban kialakult kedvező értékítélet és az emberi méltóság értendő. A bűncselekmény sértettje élő természetes személy, személyösszesség, valamint jogi személy, társadalmi szervezet és hatóság egyaránt lehet.

A rágalmazás elkövetési magatartása a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, ilyen tény híresztelése, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata. Tényállítás az olyan nyilatkozat, amely a múltban megtörtént vagy a jelenben megtörténő esemény, jelenség vagy állapot. A tényállítás feltétele, hogy a sértett magatartását a becsület csorbítására alkalmas módon és egyedileg felismerhetően határozza meg. Tény híresztelésének a mások tényállításának, közlésének a továbbítását jelenti. Tényre

közvetlenül utaló kifejezés használata valósul meg minden esetben, amikor az elkövető egy tényből olyan mozzanatot emel ki, illetve olyan kifejezést használ, amelyből egyértelműen meghatározott tényre lehet következtetni. Az elkövetési magatartásokat más, tehát harmadik személy előtt kell kifejteni.

A rágalmazás akkor befejezett, ha a becsület csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés más előtt elhangzott, harmadik személy tudomására jutott.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

a 252. §-hoz

A rendelkezés a becsületsértés törvényi tényállását határozza meg. A becsületsértés jogi tárgya megegyezik a rágalmazás jogi tárgyával. A rágalmazás és a becsületsértés egymással a szubszidiaritás viszonyában áll.

Az elkövetési magatartás a becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata és az egyéb ilyen cselekmény elkövetése, illetve az utóbbi tettleges tanúsítása. A becsület csorbítására alkalmas kifejezésnek tekintendő minden kifejezés, amely sérti az emberi méltóságot. A becsület csorbítására alkalmas cselekmény a tettleges bántalmazás körén kívül eső minden olyan gesztus, illetve sértő mozdulat, amely az elkövetőnek a sértett irányában tanúsított megvető, lealacsonyító értékítéletet fejezi ki. A becsületsértő kifejezés használatának és az egyéb ilyen cselekménynek a sértett munkakörével, közmegbízatásával vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben kell történnie. Tettlegesség az olyan becsületcsorbító cselekmény, amely a sértett testének célzatos érintésében vagy bántalmazásában nyilvánul meg anélkül, hogy testi sértést eredményezne. Valamennyi elkövetési magatartásnak a becsület csorbítására alkalmasnak kell lennie.

A becsületsértés akkor befejezett, ha a becsület csorbítására alkalmas kifejezés vagy cselekmény használata, illetve a tettlegesség tanúsítása mással szemben megtörtént, és azt a sértett vagy más személy érzékelte.

A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet.

a 253. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a halott emlékében megnyilvánuló társadalmi megbecsülés és a hozzátartozók kegyeletérzése.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a halottnak vagy emlékének meggyalázása. Ezen olyan magatartás értendő, amely - ha élő személy sérelmére követték volna el - rágalmazásként vagy becsületsértésként lenne büntetendő.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

a 254. §-hoz

A rágalmazásnak, a becsületsértésnek és a kegyeletsértésnek nem képezi feltételét az, hogy a becsület csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés, tényre utaló kifejezés használata valótlan legyen, következésképpen e bűncselekmények valós tény állítása esetén is megvalósulhatnak.

A valóság bizonyításának tárgya csak tényállítás, híresztelés, illetve tényre közvetlenül utaló kifejezés használata lehet. Közérdek a társadalom egészének érdeke. Ez lehet politikai, gazdasági, kulturális, vagy más jellegű. A magánérdek lehet személyi, családi, vagyoni, erkölcsi, vagy más jellegű.

Valóság bizonyításának elrendelésére a magánvádló, a vádlott, a magánvádló jogi képviselője, a vádlott védője és az ügyész (ha a vád képviseletét átvette) tehet indítványt, de a bíróság azt indítvány hiányában hivatalból is elrendelheti. Valóság bizonyításának elrendelése esetén a bizonyítási teher megfordul, és ez esetben a terhelt köteles bizonyítani, hogy amit állított az igaz.

A valóság bizonyítása akkor eredményes, ha az állított tény valósnak bizonyult. A valóságbizonyítás sikertelensége esetén a bűncselekmény attól függetlenül megállapítható, hogy az elkövető az állított tényt esetleg valónak tudta. A ténybeli tévedésre eredményesen nem lehet hivatkozni. A rágalmazó tényállítás valóságát, illetve valótlanságát ugyanis az elkövető tudatának nem kell átfognia.

a 255. §-hoz

Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények tárgyi súlya viszonylag kisebb, az e bűncselekményekkel okozott sérelem alapvetően magánjellegű, és egyes cselekményeknél a sértett és az elkövető kapcsolatára tekintettel indokolt a sértett megítélésétől függővé tenni, hogy kívánja-e a büntetőeljárás lefolytatását. Erre figyelemmel az Előterjesztés úgy rendelkezik, hogy az egészségügyi önrendelkezési jog megsértése csak magánindítványra büntethető, kivéve, ha azzal összefüggésben nem magánindítványra büntetendő bűncselekményt is elkövetnek. A tiltakozó nyilatkozat ellenére halottból szerv vagy szövet eltávolításával megvalósított egészségügyi önrendelkezési jog megsértése esetén az Előterjesztés pontosítja – kibővíti – a magánindítvány előterjesztésére jogosult személyek körét, a magánindítvány előterjesztésére az Eütv. 211. § (1) bekezdésében feltüntetett, cselekvőképtelen, elhunyt személy törvényes képviselőjén kívül az elhunyt hozzátartozója és örököse is jogosult lesz.

Magánindítványra büntethető továbbá a magánlaksértés, a zaklatás, a magántitok megsértése, a levéltitok megsértése, a kiszolgáltatott személy megalázása, a rágalmazás, a becsületsértés és a kegyeletsértés. A kegyeletsértés esetén a magánindítványt az elhalt hozzátartozója vagy örököse terjesztheti elő.

A kívánat viszont kikerül a törvényből, a diplomáciai és a nemzetközi jogon alapuló egyéb mentességet élvező sértett más sértettekhez hasonlóan magánindítvány előterjesztésére jogosult. Az 1965. évi 22. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a diplomáciai kapcsolatokról Bécsben, 1961. április 18-án aláírt nemzetközi szerződés 32. cikk (3) bekezdése értelmében a joghatóság alóli mentességet élvező személy sértettként kezdeményezheti – valamennyi Btk.-ban foglalt bűncselekményre vonatkozóan – az eljárás megindítását, és ebben az esetben nem hivatkozhat utóbb a joghatóság alóli mentességre az „alapkeresettel közvetlenül összefüggő viszontkereset tekintetében” sem.

a XXIII. Fejezethez
(A közlekedési bűncselekmények)

A közlekedési bűncselekmények önálló fejezetben való elhelyezését – a korábbi törvényben foglaltakhoz hasonlóan – e bűncselekmények komplex jogtárgya (elsődlegesen a közlekedés biztonsága, másodlagosan pedig a közlekedésben részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének a védelme), valamint a közlekedési bűncselekmények fejlődéstörténetében, fogalomrendszerében és dogmatikájában rejlő sajátosságok teszik indokolttá.

A korábbi törvényszöveg tényállásai a mai társadalmi viszonyok között a vasúti, légi, vízi és közúti közlekedés (személy-, valamint áruszállítás) megnövekedett volumenéhez, továbbá a közlekedési ágazatok forgalmának és járműtípusainak időközbeni fejlődéséhez, illetve a járművezetőkkel szemben felmerülő fokozott elvárásokhoz mérten is döntően megfelelő büntetőjogi védelmet biztosítanak a fent írt jogtárgyak számára.

A jogalkalmazási tapasztalatok azonban szükségessé tettek néhány fejezeten belüli változtatást. E változtatások következtében az előterjesztés a „szigorúság”, a „következetesség”, a „hatékonyság” és a „korszerűség” büntetőpolitikai elveket szem előtt tartva új – eddig szabálysértésként értékelt – elkövetési magatartások (az engedély nélküli járművezetés és a járművezetés tiltott átengedésének tényállásában) bűncselekményként rendel büntetni. Más bűncselekmények esetén a tényállások módosítását – a fenti büntetőpolitikai elvek figyelembe vétele mellett – egyrészt az motiválta, hogy a korábbi tényállás pontatlansága, illetve e pontatlanság miatti értelmezési zavarok következtében a bűncselekmény elkövetésének bizonyítása megnehezedett, vagy egyenesen lehetetlenné vált (járművezetés ittas állapotban), másrészt pedig az, hogy a korábbi tényállás szövegének a fejezetre vonatkozó speciális értelmező rendelkezésekkel való együtt alkalmazására tekintettel, szituációs elem hiányában bizonyos, gyakran megvalósuló elkövetési magatartások büntetlenül maradtak (közúti veszélyeztetés).

A változtatásokat az is indokolttá tette, hogy bizonyos – a közúti járművezetőkre vonatkozó – közlekedési forgalmi szabályszegések gyakori és tipikus baleseti okká váltak, így szükséges lett azok kiemelt minősítő körülményként közlekedés biztonságára különösen veszélyes közúti közlekedési szabályszegéssé nyilvánítása, és magasabb büntetési tétellel fenyegetése (közúti baleset okozása). Végül egy tényállás esetén sor került a normaszöveg érintetlenül hagyása mellett a tényállás címének megváltoztatására is (a megállási vagy meggyőződési kötelezettség elmulasztása).

A fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény,
- vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése,
- közúti veszélyeztetés,
- közúti baleset okozása,
- járművezetés ittas állapotban,
- járművezetés bódult állapotban,
- járművezetés tiltott átengedése,
- engedély nélküli járművezetés,
- a megállási vagy meggyőződési kötelezettség elmulasztása.

a 256. §-hoz

A közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény jogi tárgya komplex, elsődlegesen a közlekedés biztonságához, másodlagosan pedig a vasúti, légi, vízi és közúti közlekedésben részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek. A bűncselekmény elkövetési magatartásait nyílt taxáció formájában sorolja fel a tényállás, ugyanis közlekedési útvonal, jármű, üzemi berendezés vagy ezek tartozékának megrongálásán vagy megsemmisítésén, akadály létesítésén, közlekedési jelzés eltávolításán vagy megváltoztatásán, megtévesztő jelzés adásán, közlekedő jármű vezetője elleni erőszak vagy fenyegetés alkalmazásán túl más, hasonló (tevésben megnyilvánuló) aktív magatartással is megvalósítható.

A bűncselekmény alanya speciális, mert kizárólag a bűncselekménnyel érintett közlekedési ágazat szabályainak hatálya alatt nem álló (extraneus) személy követheti el. Szándékos alakzatának elkövetésekor – azon túl, hogy több speciális alanyisággal rendelkező személy akár társtettesként is közreműködhet – a befejezettség stádiumának beálltáig a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnsegély is egyaránt járulhat.

A szándékos elkövetésű alakzat kísérleti stádiumba akkor lép, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának kifejtését megkezdi, ám – mint alapeseti eredmény – még nem következik be a közlekedés biztonságának veszélybe kerülése.

Az Előterjesztés – a korábbi törvényszöveghez hasonlóan – a (3) bekezdésében büntetni rendeli az alapeseti tényállásban meghatározott elkövetési magatartás előkészületét, ennek az a magyarázata, hogy az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezményé kihirdető 2011. évi II. törvény 2011. március 9. napjától büntetendővé nyilvánította e bűncselekmény előkészületét is.

A bűncselekmény materiális, befejezetté az alapeseti eredmény megvalósulásával válik. Az eredmény olyan veszélyhelyzet, amely nagy valószínűséggel, de nem szükségszerűen magába foglalja a sérelem, (az akár csak anyagi károsodással is járó) baleset bekövetkezésének absztrakt lehetőségét.

Az elkövetési magatartásnak ok-okozati összefüggésben kell állnia az alapeseti absztrakt veszélyként jelentkező eredménnyel, és a további testi sértő eredménnyel járó minősítő körülménnyel is.

Az Előterjesztés – a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan – a közlekedés biztonsága elleni bűncselekménynek mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetését büntetni rendeli. A szándékos (bűntetti) alakzat egyaránt elkövethető egyenes és eshetőleges szándékkal, a gondatlan pedig akár tudatos, akár hanyag gondatlansággal.

A bűncselekmény bűntetti alakzatát kizárólag limitált veszélyeztetési szándékkal lehet elkövetni, a veszélyhelyzeten túli, további sértő eredményekre a tettesnek csak a gondatlansága terjedhet ki, ugyanis amennyiben a minősítő körülményként írt sértő eredmények akármelyikére is legalább eshetőleges szándékkal bír, úgy élet, vagy testi épség elleni bűncselekmény (testi sértés 177. §, emberölés 171. §) elkövetéséért vonható

felelősségre. (Az erre vonatkozó, a bírói gyakorlatot orientáló álláspontot a Legfelsőbb Bíróság 41/2007. BK véleménye fejti ki részleteiben.)

A közlekedés biztonsága elleni bűncselekménynek testi sértő eredményt tartalmazó minősített esetei a személyi sérülés súlyosságától, illetve az érintett passzív alanyok számától függően szándékos elkövetés esetén egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, öt évtől tíz évig, illetve öt évtől tizenöt évig; gondatlan elkövetés esetén pedig két évig, három évig, egy évtől öt évig, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

Minősítő körülményként a nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamot meghaladó súlyos sérüléstől a maradandó fogyatékosságon vagy súlyos egészségromláson át, egészen a halál beálltával, vagy tömegszerencsétlenséggel, illetve halálos tömegszerencsétlenséggel járó sértő eredmények kerültek megfogalmazásra.

A tényállás alkalmazásában – a kiforrott bírói gyakorlat alapján – tömegszerencsétlenségen legalább egy személy súlyos és további másik kilenc személy legalább könnyű (nyolc napon belüli büntetőjogi gyógytartamú) sérülését, halálos tömegszerencsétlenségen pedig legalább egy személy halálos és további másik kilenc személy legalább könnyű sérülését értjük.

A tettes által megvalósított több olyan elkövetési magatartás, amely ugyanazt az alapeseti (absztrakt) veszélyhelyzetet eredményezi, természetes egységet képez.

A közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény szándékos elkövetésű alakzata gyakran áll heterogén alaki halmazatban közérdekű üzem működésének megzavarásával, valamint vagyon elleni bűncselekményekkel: rongálással és lopással; gondatlan elkövetésű alakzata pedig más közlekedési bűncselekménnyel: közúti baleset okozásával.

Például a vasúti átjárót biztosító fényjelző berendezés jelzésének figyelmen kívül hagyása, illetőleg a sorompó vagy félsorompó által létesített akadály közúti járművel történő megkerülésének vagy megrongálásának elkövetése esetén, amennyiben e cselekményekkel összefüggésben a vasúti átjáróban legalább súlyos sérüléssel járó baleset következik be, a közúti járművezető (mint a vasúti közlekedés szabályait tekintve extraneus személy) a közúti baleset okozásával heterogén alaki halmazatban a közlekedés biztonsága veszélyeztetésének gondatlan alakzatát is megvalósítja.

A 257. §-hoz

A vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetésének jogi tárgya komplex, elsődlegesen a vasúti, légi vagy vízi közlekedés biztonságához, másodlagosan pedig az e közlekedési ágazatok közlekedésében részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a vasúti, a légi vagy a vízi közlekedés szabályainak megszegése. Az egyes ágazatok közlekedési szabályait a rájuk vonatkozó törvények, más jogszabályok, valamint a vasúti, légi vagy vízi közlekedés szervezésére, irányítására és biztonságos lebonyolítására vonatkozó egyéb forgalmi normák, szabályzatok tartalmazzák, így erre tekintettel e normák azok, amelyek az elkövetési magatartás vonatkozásában a törvényi tényállás kereteit tartalommal kitöltik.

A tényállás alkalmazása szempontjából a legfontosabb ágazati normák: a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény, az F1, F2, E1 és E2 számú vasúti utasítások; a légi közlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény, a 20/2002. (III. 30.) számú KöVIM rendelet; a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény, 261/2008. (XI. 3.) számú Korm. rendelet, stb.

Az elkövetési magatartás (az ágazati közlekedési forgalmi szabályok megszegése) mind tevéssel, mind mulasztással megvalósítható, a tényállás megállapíthatósága szempontjából annak van jelentősége, hogy a tettes szabályszegése és a bekövetkező – alapeseti veszélyeztető – eredmény között ok-okozati összefüggés álljon fenn.

A bűncselekmény alanya speciális, mert kizárólag a bűncselekménnyel érintett közlekedési ágazat szabályainak hatálya alatt álló, a közlekedésben részt vevő vasúti, légi vagy vízi járművet vezető, irányító személy követheti el a rá vonatkozó forgalmi szabályok akár szándékos, akár gondatlanságból fakadó megszegésével. A közlekedő jármű vezetését és irányítását a tényállás alkalmazása szempontjából kiterjesztően kell érteni, ugyanis a vasúti járműszerelvény balesetmentes, biztonságos és menetrendszerű továbbításában a mozdonyvezetőn vagy a vezérlőkocsi irányítóján és a vonatvezetőn kívül a vezető jegyvizsgáló, a forgalmi szolgálattevő, valamint más vasúti alkalmazottak is a rájuk irányadó vasúti forgalmi szabályok szerint részt vesznek. Ugyanez mondható el a légi jármű parancsnokán kívül a légi jármű személyzete és a földi irányító személyzet, továbbá a vízi közlekedési ágazatban dolgozó személyek vonatkozásában is.

A bűncselekmény szándékos alakzatának elkövetésekor – azon túl, hogy több speciális alanyisággal rendelkező személy akár társtettesként is közreműködhet – a befejezettség stádiumának beálltáig a tettes cselekményéhez extraneus személy részéről a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnsegély is egyaránt járulhat.

A szándékos elkövetésű alakzat kísérleti stádiumba akkor lép, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának (az ágazati közlekedési forgalmi szabály megszegésének) kifejtését megkezdi, ám – mint alapeseti eredmény – még nem kerül veszélybe más személy vagy személyek élete, testi épsége.

A bűncselekmény materiális, befejezetté az alapeseti eredmény megvalósulásával válik. Az eredmény olyan távoli veszélyhelyzet, amelyben a sérelem bekövetkezése valószínű, de nem zárható ki.

A minősített esetek megállapíthatóságához az elkövetési magatartásnak természetesen az alapeseti veszélyeztető eredményen túl a további testi sértő eredménnyel is ok-okozati összefüggésben kell állnia.

Az Előterjesztés – a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan – a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetésének mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetését büntetni rendeli. A szándékos (bűntetti) alakzat egyaránt elkövethető egyenes és eshetőleges szándékkal, a gondatlan pedig akár tudatos, akár hanyag gondatlansággal.

Az alapeseti eredmény tekintetében fontos rögzíteni azt, hogy míg a tettes gondatlanságából előálló veszélyhelyzet létrejöhet a tettes szándékos, illetve gondatlan szabályszegésével ok-okozati összefüggésben is, addig a szándékosan okozott veszélyhelyzet csak a tettes szándékos szabályszegése esetén valósulhat meg.

A bűncselekmény bűntetti alakzatát a 256. §-hoz írt indokolásban kifejtett okból kizárólag limitált veszélyeztetési szándékkal lehet elkövetni.

A vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetésének testi sértő eredményt tartalmazó minősített esetei a személyi sérülés súlyosságától, illetve az érintett passzív alanyok számától függően szándékos elkövetés esetén egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, öt évtől tíz évig, illetve öt évtől tizenöt évig, gondatlan elkövetés esetén pedig két évig, három évig, egy évtől öt évig, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek. Minősítő körülményként a nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamot meghaladó súlyos sérüléstől a maradandó fogyatékosságon vagy súlyos egészségromláson át, egészen a halál beálltával, vagy tömegszerencsétlenséggel, illetve halálos tömegszerencsétlenséggel járó sértő eredmények kerültek megfogalmazásra. A tömegszerencsétlenség, valamint a halálos tömegszerencsétlenség megítélésével kapcsolatban lásd a 255. §-hoz írt indokolást.

A tettes által megvalósított több olyan közlekedési forgalmi szabályszegés, amely azonos közlekedési szituációban ugyanazt az alapeseti (távoli) veszélyhelyzetet eredményezi, természetes egységet képez. A több személy (más vagy mások) életének, testi épségének veszélyeztetése szintén egységként értékelendő.

A vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetésének mind szándékos, mind gondatlan elkövetésű alakzatának minősített esete nem állhat alaki halmazatban a szakmai szabályok megsértésével elkövetett foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetéssel (178. §), ugyanis – bár az ágazati közlekedési forgalmi szabályok az azok hatálya alatt álló személyek számára kétségtelenül szakmai, foglalkozási szabályok is – ám a komplex jogi tárgyú vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése (mint közlekedési bűncselekmény) specialitása folytán alkalmazandósága szempontjából megelőzi az általános foglalkozási szabályok megszegését büntetni rendelő bűncselekményt.

A 258. §-hoz

A közúti veszélyeztetés bűncselekményének jogi tárgya komplex, elsődlegesen a közúti közlekedés biztonságához, másodlagosan pedig a közúti közlekedésben részt vevő személyek (járművezetők, gyalogosok és utasok) életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a közúti közlekedés szabályainak megszegése. A közúti közlekedés szabályait az arra vonatkozó ágazati jogszabályok tartalmazzák, így erre tekintettel e jogszabályok azok, amelyek az elkövetési magatartás vonatkozásában a törvényi tényállás kereteit tartalommal kitöltik. A tényállás alkalmazása szempontjából a legfontosabb ágazati jogszabályok: a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, az 1/1975 (II. 5.) számú KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól [KRESZ], a 6/1990. (IV. 12.) számú KöHÉM rendelet a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről, stb.

Az elkövetési magatartás (a közúti forgalmi szabályok megszegése) tipikusan aktív cselekvéssel, tevéssel, valósítható meg; a tényállás megállapíthatósága szempontjából annak van jelentősége, hogy a tettes szabályszegése és a bekövetkező – alapeseti veszélyeztető – eredmény között ok-okozati összefüggés álljon fenn.

A bűncselekmény alanya speciális, mert – különös tekintettel az e fejezetre vonatkozó értelmező rendelkezésekben foglaltakra [266. § (2) bekezdése] – azt a közúti közlekedés résztvevői közül kizárólag a közúti jármű vezetője követheti el.

A közúti járművek taxatív felsorolását egyrészt a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 47.§ 2. pontja, másrészt a KRESZ 1. számú függeléke II. fejezetének *a)-s)* pontjai adják meg. A bűncselekmény bármely közúti jármű vezetőjeként elkövethető.

A bűncselekmény elkövetésénél – mivel a közúti járműnek egy személy a vezetője – általában nincs társtettesség, ám ez elvileg nem zárható ki, amennyiben két személy egyidejűleg a közúti jármű vezetéséhez szükséges vezetői tevékenység részműveleteit egymás között megosztja (pl. egyik sebességet növel, illetve fékez, a másik pedig kormányoz), és szándékegységben követnek el forgalmi szabályszegést. Ezen felül azonban a befejezettség stádiumának beálltáig a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnsegély is egyaránt járulhat.

A bűncselekmény akkor kerül kísérleti stádiumba, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának (a közúti közlekedési forgalmi szabály megszegésének) kifejtését megkezdi, ám – mint alapeseti eredmény – más személy vagy személyek élete, testi épsége még nem kerül közvetlen veszélybe.

A bűncselekmény materiális, befejezetté az alapeseti eredmény megvalósulásával válik. Az eredmény olyan közvetlen veszélyhelyzet, amelyben a veszély a sérelem bekövetkezésének a nagyobb valószínűséget is meghaladó mértéke, egyben a sérelem bekövetkezésének a bizonyossággal határos volta. A közvetlen veszély mindig a sérelem bekövetkezésének nyombani lehetőségét jelenti, azaz helyzetre és személyre konkretizált.

A minősített esetek megállapíthatóságához az elkövetési magatartásnak természetesen az alapeseti veszélyeztető eredményen túl a további testi sértő eredménnyel is ok-okozati összefüggésben kell állnia.

Az Előterjesztés – a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan – a közúti veszélyeztetésnek kizárólag a szándékos elkövetését mint bűntettet rendeli büntetni. A közúti közlekedési szabályok megszegésével más vagy mások életének gondatlanságból való közvetlen veszélyeztetését a 2012. április 15. napjától hatályos, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 219. § (1) bekezdésének I. fordulata a közúti közlekedés rendjének megzavarása tényállásban szabálysértésként szankcionálja.

A bűncselekmény egyenes és eshetőleges szándékkal egyaránt elkövethető.

A fentiekre tekintettel az alapeseti eredmény tekintetében fontos megjegyezni, hogy az csak szándékos szabályszegéssel ok-okozati összefüggésben jöhet létre, a gondatlan szabályszegés fogalmilag kizárt.

A közúti veszélyeztetés személyi sérüléssel járó alapesete és a minősített esetei is a 256. §-hoz írt indokolásban kifejtett okból kizárólag limitált veszélyeztetési szándékkal követhetők el.

A bűncselekmény minősített esetei a személyi sérülés súlyosságától, illetve az érintett passzív alanyok számától függően egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, öt évtől tíz évig, illetve öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

Minősítő körülményként a nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamot meghaladó súlyos sérüléstől a maradandó fogyatékosságon vagy súlyos egészségromláson át, egészen az egy személy halálának, illetőleg kettőnél több személy halálának beálltával, vagy tömegszerencsétlenséggel, avagy halálos tömegszerencsétlenséggel járó sértő eredmények kerültek megfogalmazásra.

A tömegszerencsétlenség, valamint a halálos tömegszerencsétlenség megítélésével kapcsolatban lásd a 256. §-hoz írt indokolást.

A törvényi tényállás (3) bekezdése a korábbi tényállást arra tekintettel egészítette ki, hogy a közúti veszélyeztetés csupán veszélyeztető eredménnyel járó alapesete e nélkül a rendelkezés nélkül csak közúton követhető el. Az új rendelkezés törvénybe szerkesztésével megnyílik annak lehetősége, hogy a gyakorlatban gyakran megvalósuló közúti veszélyeztetés személyi sérüléssel nem járó alapesetét közforgalom elől el nem zárt magánúton, például hipermarketek, illetve benzinkutak parkolójában és szervizútján is – szemben a korábbi szabályozással – közúti veszélyeztetésnek minősüljön, és akként lehessen büntetni.

Az e fejezetre vonatkozó értelmező rendelkezésekben foglaltak [266. § (1) bekezdése] pedig a személyi sérüléssel járó alap- és minősített eseti elkövetések vonatkozásában a nem közúton (közforgalom elől el nem zárt magánúton, közforgalom elől elzárt magánúton, illetőleg nem úton) megvalósult bűncselekmények közúti veszélyeztetés bűntetteként való elbírálását teszik lehetővé.

A tettes által megvalósított több olyan közlekedési forgalmi szabályszegés, amely azonos közlekedési szituációban ugyanazt az alapeseti (közvetlen) veszélyhelyzetet eredményezi, természetes egységet képez. A több személy (más vagy mások) életének, testi épségének közvetlen veszélyeztetése szintén egységként értékelendő.

A 259. §-hoz

A közúti baleset okozásának jogi tárgya komplex, – a közúti veszélyeztetés bűntettével azonosan – elsődlegesen a közúti közlekedés biztonságához, másodlagosan pedig a közúti közlekedésében részt vevő személyek (járművezetők, gyalogosok és utasok) életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a közúti közlekedés szabályainak megszegése, erre tekintettel az elkövetési magatartás, valamint a tényállási keretet kitöltő jogszabályok vonatkozásában lásd a 258. §-hoz írt indokolást.

Az elkövetési magatartás (a közúti forgalmi szabályok megszegése) tekintetében azonban ki kell emelni, hogy az akár tevéssel, akár mulasztással megvalósítható; a tényállás megállapíthatósága szempontjából annak van jelentősége, hogy a tettes szabályszegése és a bekövetkező alapeseti – legalább súlyos személyi sérüléssel járó – eredmény között ok-okozati összefüggés álljon fenn.

A bűncselekmény alanyával kapcsolatban lásd a 258. §-hoz írt indokolásban foglaltakat. A bűncselekmény elkövetésénél – mivel az gondatlan bűnösségű – sem társtettesség, sem részesi magatartások nem értelmezhetők.

A bűncselekmény materiális, befejezetté az alapeseti eredmény megvalósulásával válik. Az eredmény (az alanytól különböző) más személy legalább nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamú testi sérülése. A közúti közlekedési szabályok megszegésével ok-okozati összefüggésben lévő, gondatlanságból okozott nyolc napon belüli büntetőjogi gyógytartamú sérülés okozását a Szabs. tv. 219. § (1) bekezdésének II. fordulata a közúti közlekedés rendjének megzavarása tényállásban szabálysértésként szankcionálja. A közúti balesetben elszenvedett sérülések gyógytartamának (illetőleg a maradandó fogyatékosság vagy súlyos egészségromlás kialakulásának) szakértői megítélésével kapcsolatban az Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 16-os számú módszertani levelében foglaltak nyújtanak eligazítást.

A minősített esetek megállapíthatóságához az elkövetési magatartásnak természetesen az alapeseti súlyos sérüléssel járó eredményen túl a további testi sértő eredménnyel is ok-okozati összefüggésben kell állnia.

Az Előterjesztés – a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan – a közúti baleset okozásának kizárólag a gondatlan alakzatát rendeli büntetni.

A szabályszegésből eredő baleset – alapeseti vagy minősített eseti - eredményére a tettesnek mind a tudatos, mind a hanyag gondatlansága kiterjedhet.

A fentiekkel kapcsolatban azonban mindenképpen megemlítendő, hogy míg a bekövetkezett eredményre a tettesnek kizárólag csak a gondatlansága terjedhet ki (az eredménnyel kapcsolatos szándék megléte esetén testi sértés vagy emberölés bűntettéért vonható felelősségre), addig a tettes elkövetési magatartása lehet akár szándékos, akár gondatlan szabályszegés is. A szándékos, durva szabályszegés – a Legfelsőbb Bíróság 56/2007. BK véleményében kifejtettek alapján – a büntetés kiszabása körében súlyosító körülményként veendő figyelembe.

A bűncselekmény – alapesetinél súlyosabb – testi sértő eredményt tartalmazó minősített esetei a személyi sérülés súlyosságától, illetve az érintett passzív alanyok számától függően három évig, egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

Minősítő körülményként a maradandó fogyatékosságtól vagy súlyos egészségromlástól, az egy személy halálának, illetőleg kettőnél több személy halálának beálltával, vagy tömegszerencsétlenséggel, avagy halálos tömegszerencsétlenséggel járó sértő eredményekig kerültek megfogalmazásra. A tömegszerencsétlenség, valamint a halálos tömegszerencsétlenség megítélésével kapcsolatban lásd a 256. §-hoz írt indokolást.

A törvényi tényállás (3) és (4) bekezdései a korábbi tényállást új rendelkezésekkel egészítik ki. A változtatás azért vált indokolttá, mert bizonyos – a közúti járművezetőkre vonatkozó – közlekedési forgalmi szabályszegések gyakori és tipikus baleseti okká váltak, így szükséges lett azok közlekedés biztonságára különösen veszélyes közúti közlekedési szabályszegéssé nyilvánítása, és – mint kiemelt minősítő körülménynek – súlyosabb büntetéssel fenyegetése.

A tényállásra vonatkozó értelmező rendelkezés az elkövetési magatartás kereteit kitöltő jogszabály (a KRESZ) egyes rendelkezéseinek pontosan megfeleltethető olyan közúti közlekedési forgalmi szabályokat sorol fel, amelyek megszegése a legsúlyosabb, kirívó normasértés, és a gyakorlati tapasztalatok szerint a leggyakrabban vezetnek igen súlyos kimenetelű közúti balesetekhez.

Az adott útszakaszra megengedett legnagyobb haladási sebesség jelentős mértékű túllépésének [KRESZ 26.§ és 14.§ (1) bekezdésének *d)* pontja] ilyen tartalmú törvénybe szerkesztését az tette indokolttá, hogy egyrészt az abszolút sebességtúllépés olyan szabályszegés, amely a leggyakrabban vezet közúti balesethez, másrészt pedig szükségessé vált a jelentős sebességtúllépés mértékének normatív meghatározása.

A kiforrott bírói gyakorlat szerint az adott útszakaszra megengedett haladási sebesség legalább felével való túllépése, jelentős túllépésnek minősül. A bírói gyakorlat ezen felül azonban – a korszerű felfogású jogalkalmazás követelményének megfelelően – a közúti járművek számára megengedett haladási sebesség duplájával való meghaladását extrém sebességtúllépésként értékeli, és legalább súlyos sérüléssel járó baleseteknél – a súlyosabb büntetéssel fenyegetett – közúti veszélyeztetés bűntette minősített eseteként értékeli. A fenti helyes jogértelmezés alapjául az szolgál, hogy extrém sebességtúllépés esetén a járművezető olyan helyzetbe hozza magát, amelyben a más által teremtett veszélyhelyzetben a KRESZ által megkövetelt balesetelhárítási kötelezettségének sem képes eleget tenni. Ennek következtében – mivel a járművezető extrém mértékű sebességtúllépése miatt – jön létre a baleset, a tettes bűnössége ilyenkor a közvetlen veszélyhelyzetre kiterjedő eshetőleges szándék (cselekménye következményeibe való belenyugvás).

A fenti bírói gyakorlatra is tekintettel a jelentős sebességtúllépés kiemelt minősítő körülmény megállapítására az adott útszakaszra megengedett legnagyobb haladási sebesség legalább másfélszeresével és legfeljebb kétszeresével való közlekedés esetén kerülhet sor.

A gyalogos-átkelőhely járművel való megközelítési szabályainak megszegése (KRESZ 43. §) arra figyelemmel vált a közlekedés biztonságára különösen veszélyes szabályszegéssé, és így kiemelt minősítő körülménnyé, hogy a közúti közlekedés mindennapi gyakorlatában egyre gyakrabban következnek be balesetek amiatt, hogy a járművezetők a KRESZ által megkövetelt fokozott figyelem és sebességmérséklés elmulasztásával közelítik meg a kijelölt gyalogos-átkelőhelyet, ahol figyelmetlenségük és/vagy eltúlzott sebességük következtében nem biztosítanak áthaladási elsőbbséget a gyalogosok számára.

Az előzésre vonatkozó (KRESZ 34. §), valamint az útkereszteződésben érvényes elsőbbségi szabályok szándékos megszegése (KRESZ 28.§) a Szabs. tv. 218. §-a alapján továbbra is szabálysértésként szankcionált normasértések, ám abban az esetben, ha e szabályszegésekkel ok-okozati összefüggésben legalább súlyos sérüléssel járó közúti baleset következik be, úgy a közlekedés biztonságára különösen veszélyes voltuk miatt, jelen tényállás keretei között súlyosabb büntetéssel lesznek sújtandók.

A közúti járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék tilos jelzésének akár szándékos, akár gondatlanságból fakadó figyelmen kívül hagyása [KRESZ 9.§ (4) bekezdésének *d)* pontja és 3. § (1) bekezdésének *b)* pontja] a közúti közlekedés mindennapos gyakorlatában olyan elszaporodott és kirívó forgalmi szabályszegés, amelyből igen sűrűn

következik be súlyos sérüléssel, sőt akár egy vagy több személy halálával járó közlekedési baleset, ezért indokolt annak kiemelt minősítő körülményként súlyos büntetéssel fenyegetése.

A – közúti veszélyeztetés bűntettének tényállásával azonosan – a közlekedési bűncselekmények fejezetésre vonatkozó értelmező rendelkezések [266. § (1) bekezdése] alapján a személyi sérüléssel járó alap- és minősített eseti elkövetések vonatkozásában a nem közúton (közforgalom elől el nem zárt magánúton, közforgalom elől elzárt magánúton, illetőleg nem úton) megvalósult bűncselekmények közúti baleset okozásaként való elbírálását teszik lehetővé.

A 260. §-hoz

A járművezetés ittas állapotban bűncselekmény jogi tárgya komplex, elsődlegesen az összes közlekedési ágazat közlekedésének biztonságához, másodlagosan pedig ezen ágazatok közlekedésében részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a vezetés, amelyen a jármű mozgásba hozatalát, valamint a jármű műszaki berendezéseinek – a haladás érdekében való – működtetését értjük.

A tényállás elkövetési eszközei azonosak a korábbi törvényi tényállásban foglaltakkal, így gépi és nem gépi meghajtású vasúti és légi jármű, gépi meghajtású közúti jármű; ám mivel a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény 87. § 38. pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint a gépi meghajtású vízi jármű és a gépi meghajtású úszó munkagép egyaránt a gépi meghajtású úszólétesítmény kategóriájába tartozik, ezért célszerű a vízi közlekedéssel kapcsolatos járművek (mint elkövetési eszközök) korábbi fogalmát a közlekedési ágazati jogszabályban írt, korszerű fogalommal felcserélni.

A tényállás alkalmazásában mind a négy közlekedési ágazatban gépi meghajtású járműnek azt tekintjük, amelyet beépített erőgép hajt. Erre tekintettel a közúti járművek vonatkozásában a gépi meghajtású jármű kategória szélesebb a KRESZ 1. számú függelékének II. fejezetében felsorolt gépjárművek kategóriájánál, ugyanis a gépjármű kategóriába nem tartozó mezőgazdasági vontató, lassú jármű, segédmotoros kerékpár és villamos vezetésével is elkövethető a bűncselekmény.

A gépi meghajtású közúti járművek vezetése esetén szituációs elemként írja elő a tényállás az elkövetés helyét, amely a korábbi törvényi tényállásban, alapesetben kizárólag a közút volt, ám az előterjesztés a közforgalom elől el nem zárt magánúton elkövetett vezetést is büntetni rendeli. Ez arra tekintettel vált szükségessé, hogy a mindennapi közlekedési gyakorlatban – az egyre számosabbá váló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, pl. hipermarketek parkolóiban, vagy benzinkutak szervizútjain, stb. – mind gyakoribbá vált az ittas állapotban elkövetett járművezetés, amely fokozott társadalomra veszélyessége miatt a szabálysértésként való értékelésnél szigorúbb megítélést, és büntetőjogi szankcionálást követel meg.

A tényállás meghatározza az elkövetés módját is: a tettes 0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetőleg 0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentrációnál nagyobb értéket eredményező szeszes ital fogyasztásából származó alkohollal a szervezetében vezet. A tényállás megváltoztatását az tette szükségessé, hogy a korábbi tényállás a bűncselekmény

megállapíthatóságához a járművezetéskor megkövetelte a tettes szeszes italtól befolyásolt állapotát, amely bizonyítás-elméleti visszásságokhoz vezetett. A korábbi normaszöveg rendelkezése alapján a tettes meghatározott időpontra vonatkoztatott szeszes ital fogyasztásából származó egyéni befolyásoltságát kellett vizsgálni, illetve megállapítani. A befolyásoltság egzakt módon, közvetlenül nem mérhető, arra csak más mért adatokból: a szervezetből különböző módszerekkel kimutatott alkohol mennyiség alapján lehet szakértői módszerekkel következtetni. E következtetési folyamat esetenként bizonytalansági tényezőket tartalmaz. Bár az etilalkohol szervezetre gyakorolt, a vezetési képességre hátrányosan ható mechanizmusa általánosságban jól meghatározható, mégis a büntetőeljárások során minden kétség nélkül nem zárható ki az sem, hogy más-más terhelt esetében ezek egyéni eltéréseket is mutathatnak.

A fentiekre tekintettel az Előterjesztés tényállása – a bírói gyakorlatban kialakult alkohol-koncentráció értékeket is figyelembe véve – azt a mérhető értéket (0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetve 0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentrációt) tünteti fel, amely a terhelt egyéni adottságaitól függetlenül már igen magas valószínűséggel az egyéni befolyásoltság kialakultságához is vezethet. Az ittas állapotban elkövetett járművezetés olyan jogellenes magatartás, amely a befolyásoltság létrejöttének reális lehetősége esetén is eléri azt a veszélyességi szintet, amely büntetőjogi következmények kilátásba helyezését indokolja.

A fentiekre figyelemmel az új tényállásban foglaltak bizonyítása esetén a tényállásban írt vér-, illetve levegőalkohol-koncentrációnak nem a vezetés idején kell fennállnia, hanem a mintavételkor. Ennek következtében a büntetőeljárás során nem azt kell bizonyítani, hogy a tényállásban írt alkohol-koncentráció a vezetés idején fennállt-e, hanem azt, hogy azon időpontban a szervezetben volt-e olyan mennyiségű alkohol, amely a tényállásban írt alkohol-koncentrációt képes volt előidézni.

Figyelemre érdemes, hogy az új szabályozás – a régi tényálláshoz hasonlóan – továbbra is széles körben biztosít lehetőséget a bűncselekményi értékelés szintjét el nem érő alkohol-koncentráció mellett megvalósuló elkövetések szabálysértési eljárásban, illetőleg közigazgatási eljárásban való elbírálására.

A bűncselekmény alanya speciális, a gépi és nem gépi meghajtású vasúti és légi jármű, gépi meghajtású közúti jármű és gépi meghajtású úszólétesítmény vezetője lehet.

A bűncselekmény elkövetésénél – mivel az elkövetés eszközei között felsorolt járműveknek egy személy a vezetője – általában nincs társtettesség, ám ez elvileg nem zárható ki, amennyiben két személy egyidejűleg a közúti jármű vezetéséhez szükséges vezetői tevékenység részműveleteit szándékegységben egymás között megosztja (pl. egyik sebességet növel, illetve fékez, a másik pedig kormányoz), és mindkettőjük szervezetében a vezetéskor a tényállásban írt értéket meghaladó szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van.

Ezen felül azonban a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és (a járművezetés tiltott átengedésének körébe eső elkövetői magatartás kivételével) bűnsegély is egyaránt járulhat.

A bűncselekmény akkor kerül kísérleti stádiumba, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának kifejtését megkezdi, ám az alapeseti tényállás teljessége még nem valósult meg. Például: a tettes a szervezetében 0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetőleg

0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentráció értéket meghaladó szeszes ital fogyasztásából származó alkohollal beindítja a gépi meghajtású jármű motorját, de még nem indul el; vagy magánterületről gépi meghajtású járművel megkísérel közútra, illetve közforgalom elől el nem zárt magánútra kihajtani, stb.

A bűncselekmény nem eredmény bűncselekmény, eredmény bekövetkezése nélkül, magával a szeszes ital fogyasztásából származó, a tényállásban meghatározott értéket meghaladó alkohollal a szervezetben való vezetéssel befejezetté válik.

A minősített esetek megállapíthatóságához az elkövetési magatartásnak baleset bekövetkezése kapcsán természetesen a testi sértő eredménnyel is ok-okozati összefüggésben kell állnia.

Az Előterjesztés – a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan – a bűncselekménynek kizárólag a szándékos elkövetését rendeli büntetni.

A járművezetés ittas állapotban bűncselekmény minősítő körülményeire csak a tettes gondatlansága terjedhet ki, ugyanis amennyiben akár az alapeset körében értékelendő könnyű testi sértésre, akár a minősítő körülményként írt sértő eredmények akármelyikére is legalább eshetőleges szándékkal bír, úgy élet, vagy testi épség elleni bűncselekmény (testi sértés, emberölés) elkövetéséért vonható felelősségre.

A bűncselekmény testi sértő eredményt tartalmazó minősített esetei a személyi sérülés súlyosságától, illetve az érintett passzív alanyok számától függően három évig, egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, illetve öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

Minősítő körülményként a nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamot meghaladó súlyos sérüléstől a maradandó fogyatékosságon vagy súlyos egészségromláson át, egészen az egy személy halálának, illetőleg kettőnél több személy halálának beálltával, vagy tömegszerencsétlenséggel, avagy halálos tömegszerencsétlenséggel járó sértő eredmények kerültek megfogalmazásra. A tömegszerencsétlenség, valamint a halálos tömegszerencsétlenség megítélésével kapcsolatban lásd a 255. §-hoz írt indokolást.

A törvényi tényállás (3) bekezdése szeszes ital fogyasztásából származó 0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetőleg 0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentráció értéket meghaladó alkohollal a szervezetben nem gépi meghajtású úszólétesítmény, vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton nem gépi meghajtású jármű vezetését rendeli büntetni akkor, ha a tettes legalább súlyos sérüléssel járó balesetet okoz.

A 261. §-hoz

A járművezetés bódult állapotban bűncselekmény jogi tárgya, elkövetési magatartása, elkövetési eszközei, elkövetői és stádiumai, ok-okozati összefüggése, bűnössége, valamint minősített esetei megegyeznek a járművezetés ittas állapotban bűncselekményeivel, ezért az erre vonatkozókat lásd a 259. §-hoz írt indokolásnál.

A tényállás – a korábbi szabályozással azonosan – a bűncselekmény megállapíthatóságához megköveteli azt, hogy a jármű vezetésekor a tettes a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása alatt álljon.

A korábbi szabályozás fenntartása azért vált szükségessé, mert a jogalkalmazó számára eddig ismertté vált igen sokféle vezetési képességre hátrányosan ható szer (kábítószer, kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag vagy szer) kémiai-biológiai sajátosságaira; az emberi szervezetre gyakorolt különböző tartamú és jellegű élettani hatásaira; a szervezetből való eltérő, hosszabb-rövidebb időtartamú kiürülésére tekintettel csak annyi állapítható meg, hogy aki a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt (bódult állapotban) járművezetőként vesz részt a közlekedésben, egészen bizonyosan fokozott veszélyt jelent a közlekedés biztonságára, és más személyek életére, testi épségére, így az ilyen magatartást tanúsítók büntetéssel fenyegetése, és büntetőeljárásban való felelősségre vonása mindenképpen indokolt.

Arra figyelemmel azonban, hogy kábítószerek, kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyagok vagy szerek vezetési képességre gyakorolt hátrányos hatása – azok fent írt sokféleségére és az egyéni szervezetre gyakorolt különböző hatásaira tekintettel – (szemben az etilalkohollal) nem köthető törvényi tényállásban rögzíthető egzakt mérőszámhoz vagy mérőszámokhoz, ezért a jogalkotás – az orvosszakértői ismeretek mai állása mellett – nem tekinthet el a vezetési képességre hátrányosan ható szer hatása alatt állás tényállási elemként való megkövetelésétől, a jogalkalmazás pedig a tényállással kapcsolatos minősítés megállapításakor a bódult állapotra vonatkozó bizonyítástól.

A 262. §-hoz

A járművezetés tiltott átengedése bűncselekmény jogi tárgya komplex, elsődlegesen az összes közlekedési ágazat közlekedésének biztonságához, másodlagosan pedig ezen ágazatok közlekedésében részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása jármű vezetésének átengedése a tényállásban írt olyan személynek, aki jármű vezetésére aktuális állapota, vagy állandó fogyatékossága, egészségkárosodása miatt alkalmatlan, illetőleg hatósági engedéllyel igazolt járművezetői tudás híján, vagy a hatóság megítélése szerint közlekedés biztonságára veszélyes volta miatt jármű vezetésére nem jogosított.

Jármű vezetésének átengedésén a jármű birtokba adását, vagy a járművezetés lehetővé tételét egyaránt érteni kell, amely megvalósulhat szóbeli engedéllyel, tevőlegesen, illetve akár ráutaló magatartással is. E magatartás sui generis bűnsegédi alakzat, amely a jogellenesen járművet vezető személy cselekvőségéhez kapcsolódik.

A járművezetést jogellenesen átvevő személyek közül aktuális állapota miatt alkalmatlan a járművezetésre az ittas személy, a vezetési képességére hátrányosan ható szer (kábítószer, kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag vagy szer) hatása alatt álló – bódult – személy; továbbá az, aki gyermekkorára tekintettel testi vagy gondolkodásának fejletlensége miatt még képtelen a jármű gépeinek működtetésére, a jármű biztonságos irányítására; valamint az, aki valamilyen trauma következtében időlegesen érzékelésében, gondolkodásában vagy mozgásában a járművezetői képességére is kiható mértékben akadályoztatott.

A járművezetésre való állandó alkalmatlanságot jelent az érzékelést, észlelést, helyes gondolkodást, valamint a mozgást kizáró vagy jelentősen akadályozó és véglegesen fennálló testi fogyatékosság; illetőleg az időskorból fakadó érzékszervek rendeltetésszerű működésére jelentősen kiható és a figyelő-vigyázó képességet nagymértékben negatívan befolyásoló állapot is.

Járművezetésre jogosító hatósági engedély – és az ehhez szükséges járművezetői tudás – nélkül vezet járművet az a személy, aki engedélyhez kötött járművet úgy vezet, hogy az ahhoz szükséges járművezetői vizsgát (vizsgákat) nem tette le, és/vagy számára a hatóság járművezetői engedélyt nem állított ki. Nem tartozik ide az olyan személy, aki azért nem rendelkezik érvényes járművezetői engedéllyel, mert – bár ilyen hatósági engedélyt a jogszabályoknak megfelelő eljárásban szerzett ugyan, de – annak érvényessége időmúlás következtében megszűnt, valamint az a személy sem, aki vezetői engedélyét elveszítette, illetőleg a vezetői engedélye megrongálódott vagy megsemmisült.

Járművezetéstől eltiltás hatálya alatt áll az a személy, akit az általa elkövetett szabálysértés, illetve bűncselekmény miatt a szabálysértési hatóság vagy a bíróság szabálysértési eljárásban meghatározott időtartamra, illetőleg a bíróság büntetőeljárásban meghatározott időtartamra vagy végleges hatállyal jogerősen eltiltott.

Arra figyelemmel, hogy a bíróság meghatározott közlekedési ágazatban, kizárólag bizonyos járműkategóriára is korlátozhatja a járművezetéstől eltiltást, ezért ilyen esetekben a büntetés hatálya alatt álló személy csak ezt a járműkategóriát nem vezetheti, az összes többi olyan járműkategória járműveit – amelynek a vezetésére érvényes vezetői engedéllyel rendelkezik – továbbra is korlátozás nélkül vezetheti.

A fent felsorolt alkalmatlan, járművezetői engedéllyel nem rendelkező, illetve járművezetéstől eltiltott személyek közlekedésben járművezetőként való részvétele fokozott mértékben veszélyes a közlekedés biztonságára, így a járművezetés számukra való átengedése, már önmagában is büntetendő cselekmény.

A jogellenesen járművet vezető személy cselekményével kapcsolatos elkövetési eszközök, szituációs elemek ugyanazok, mint a járművezetés ittas állapotban, illetve a járművezetés bódult állapotban bűncselekmények esetében, ezért az erre vonatkozókat lásd a 259. §-hoz írt indokolásnál.

A bűncselekmény alanya olyan személy, aki a vezetésre átengedett jármű felett rendelkezési joggal bír, nem szükséges azonban az, hogy a járműnek tulajdonosa is legyen.

A bűncselekmény elkövetésénél több, rendelkezési joggal bíró tettes egyidejű jelenléte esetén nem kizárt a társtettesség, ha úgy teszik lehetővé a jármű vezetését, hogy az átengedő személyek mindegyike tisztában van azzal, hogy akinek a járművezetést átengedik, járművezetésre alkalmatlan, illetőleg járművezetői engedéllyel nem rendelkezik, vagy eltiltás hatálya alatt áll.

Mindezen túl a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnsegély is egyaránt járulhat.

A bűncselekmény akkor kerül kísérleti stádiumba, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának kifejtését megkezdi, ám az alapeseti tényállás teljessége még nem valósult meg. Például: a tettes a jármű használatára vonatkozó engedélyt a jogellenesen vezetni szándékozónak már szóban megadta, ám a személygépkocsi (motorcsónak, sportrepülőgép, stb.) indítókulcsát még magánál tartja.

A bűncselekmény nem eredmény bűncselekmény, eredmény bekövetkezése nélkül, magával a vezetés átengedésével befejezetté válik.

Alapeseti elkövetés esetén a tettes tudata azt fogja át, hogy az a személy, akinek a járművezetést átengedi ittas vagy bódult állapotban van, illetve járművezetésre más okból időlegesen vagy véglegesen alkalmatlan, illetőleg nem rendelkezik vezetői engedéllyel, vagy járművezetéstől eltiltás büntetés hatálya alatt áll. A minősített esetek megállapíthatóságához az elkövetési magatartásnak a baleset bekövetkezésével, és így a testi sértő eredménnyel is ok-okozati összefüggésben kell állnia, ugyanis a testi sérüléssel és a további igen komoly következményekkel járó baleset nem következett volna be a járművezetés átengedése nélkül.

Az Előterjesztés – a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan – a bűncselekménynek kizárólag a szándékos elkövetését rendeli büntetni.

A járművezetés tiltott átengedése bűncselekmény minősítő körülményeire a tettesnek kizárólag a következmények elmaradására vonatkozó könnyelmű bizakodásban megnyilvánuló gondatlansága terjedhet ki.

A bűncselekmény testi sértő eredményt tartalmazó minősített esetei kizárólag az ittas vagy bódult állapotú, valamint a vezetésre egyéb okból alkalmatlan személy számára való átengedéshez kapcsolódnak. Ennek az az indoka, hogy a járművezetéshez szükséges megfelelő életkorral, testi vagy szellemi képességekkel bíró, ám vezetői engedéllyel nem rendelkező személynek lehetnek olyan szintű elméleti, gyakorlati járművezetői ismeretei vagy tapasztalatai amelyekre tekintettel nem tekinthető a járművezetésre objektíve alkalmatlan személynek, így a számára átengedett járművezetés nem hordozza szükségszerűen magában a személyi sérüléssel járó baleset bekövetkezésének reális veszélyét. Ugyanez mondható el a járművezetéstől eltiltott személynek átengedett járművezetéssel kapcsolatban is, különös tekintettel arra, hogy az 59. § (1) bekezdésének *b)* pontja alapján a járművezetéstől az is eltiltható, aki – a közlekedésbiztonságra való veszélyessége nélkül – bűncselekmények elkövetéséhez járművet használ.

A fentiekkel ellentétben azonban a személyi sérüléssel járó baleset reális veszélyének hiánya nem állapítható meg az ittas vagy bódult állapotú, valamint a vezetésre egyéb okból alkalmatlan – így objektíve is alkalmatlan – személynek való járművezetés átengedése esetén.

A minősített esetek a személyi sérülés súlyosságától függően a (2) bekezdésben a testi sérülés – könnyű vagy súlyos testi sértés – okozásának mértékéig kétévi; illetve (3) bekezdésben maradandó fogyatékosság vagy súlyos egészségromlás, illetve tömegszerencsétlenség kialakulása esetén három évig, egy személy halála esetén egy évtől öt évig, illetőleg kettőnél több személy halála, vagy halálos tömegszerencsétlenség esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

A tömegszerencsétlenség, valamint a halálos tömegszerencsétlenség megítélésével kapcsolatban lásd a 256. §-hoz írt indokolást.

A 263. §-hoz

Az engedély nélküli járművezetés jogi tárgya komplex, elsődlegesen az összes közlekedési ágazat közlekedésének biztonságához, másodlagosan pedig ezen ágazatok közlekedésében részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény korábban két önálló szabálysértésként került szabályozásra (járművezetés az eltiltás tartama alatt, engedély nélküli vezetés), bűncselekménnyé minősítésüket az engedély nélküli és eltiltás hatálya alatti vezetések számának megnövekedése tette indokolttá.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a vezetői engedélyhez kötött jármű hatósági engedély nélküli vezetése, illetve a vezetői engedélyhez kötött jármű járművezetéstől eltiltás hatálya alatt történő vezetése. A járművezetésre vonatkozóan lásd a 260. §-hoz írt indokolást. A bűncselekmény alanya tekintetében a vezetői engedély nélküli járművezetéssel és a járművezetéstől eltiltás hatálya alatti vezetéssel kapcsolatban lásd a 263. §-hoz írt indokolást.

A tényállásban írt elkövetési eszközök, szituációs elemek ugyanazok, mint a járművezetés ittas állapotban, illetve a járművezetés bódult állapotban bűncselekmények esetében, ezért az erre vonatkozókat lásd a 260. §-hoz írt indokolásnál. A bűncselekmény elkövetésénél kizárt a társtettesség. Mindezen túl a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és (a járművezetés tiltott átengedésének körébe eső elkövetői magatartást kivételével) bűnsegély is egyaránt járulhat.

A bűncselekmény akkor kerül kísérleti stádiumba, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának kifejtését megkezdi, ám az alapeseti tényállás teljessége még nem valósult meg. Például: a járművezetői engedéllyel nem rendelkező vagy eltiltás hatálya alatt álló tettes beindítja a gépi meghajtású jármű motorját, de még nem indul el; vagy magánterületről gépi meghajtású járművel megkísérel közútra, illetve közforgalom elől el nem zárt magánútra kihajtani, stb.

A bűncselekmény nem eredmény bűncselekmény, eredmény bekövetkezése nélkül, magával a vezetés megkezdésével befejezetté válik. A bűncselekmény vétség, és kizárólag a szándékosan követhető el, ez lehet akár egyenes, akár eshetőleges szándék.

Az engedély nélküli vezetés csak akkor állapítható meg, ha vele egyidejűleg (látszólagos alaki halmazatban) súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. Itt elsősorban közlekedési balesettel és azzal összefüggésben személyi sérüléssel járó balesetek (közúti baleset okozása, járművezetés ittas állapotban, járművezetés bódult állapotban, közúti veszélyeztetés, vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése) egyidejű megvalósulására kell gondolnunk, ahol ez az engedély nélküli járművezetés szubszidiárius volta miatt nem alkot halmazatot a súlyosabb bűncselekménnyel, hanem a vezetői engedély nélkül, vagy az eltiltás hatálya alatti vezetés ténye – alapvető jogszabályi rendelkezés megszegéseként – a Legfelsőbb Bíróság 56/2007. BK véleményében kifejtettek alapján, súlyosító körülményként veendő figyelembe.

A 264. §-hoz

A megállási vagy meggyőződési kötelezettség elmulasztása bűncselekménynek a korábbi törvényben cserbenhagyás volt az elnevezése, amelynek a megváltoztatására azért került sor, mert amíg a cserbenhagyás elnevezés arra utal, hogy a közlekedési baleset során valamely sérült személy segítségnyújtás nélkül (cserben-) hagyása a büntetendő cselekmény, addig a tényállás jelenlegi elnevezése teljes egészében tükrözi annak tartalmát, és pontosan jelöli meg a büntetendő cselekmények mibenlétét.

A bűncselekmény jogi tárgya komplex, elsődlegesen az összes közlekedési ágazat közlekedésének biztonságához, másodlagosan pedig ezen ágazatok közlekedésében részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény bármely közlekedési ágazatban megvalósulhat, míg a légi és vasúti közlekedésben elenyésző számú, és a vízi közlekedésben sem jelentős mennyiségű esetben, addig a közúti közlekedésben fordul elő a leggyakrabban, ezzel kapcsolatos a közúti járművezetőket terhelő kötelezettséget a KRESZ 58. § (1) és (2) bekezdése is megfogalmaz.

Elkövetési magatartása a baleset helyszínéről járművel való megállás nélküli eltávozás, illetőleg a helyszínen való megállást követő meggyőződés elmulasztása. A magatartás kizárólag mulasztással követhető el.

A meggyőződési kötelezettség tartalma az, hogy a balesettel érintett járművezetőnek a baleset helyszínén személyesen kell tájékozódnia arról, hogy a balesetben más személy megsérült-e, illetőleg van-e olyan személy, akinek az élete, testi épsége a baleset következtében közvetlenül fenyegető veszélybe került. A közvetlen veszély fogalmával kapcsolatban lásd a 258. §-hoz írt indokolást.

A balesettel érintett jármű vezetőjétől mindenképpen elvárható, hogy az általános segítségnyújtási kötelezettsége, valamint a tényállásban foglalt speciális meggyőződési kötelezettsége alapján megszemléléssel és szóbeli tudakozódással információt gyűjtsön a baleset következményeiről, leginkább arról, hogy van-e segítségnyújtásra szoruló sérült, vagy közvetlen veszélyben lévő személy.

A bűncselekmény alanya a balesettel érintett jármű vezetője, akin a baleset hatókörében tartózkodó járművezetőt, így a baleset részesét, azt, akinek a magatartása közrehatott a baleset bekövetkezésében, illetőleg azt a járművezetőt, aki a baleset következtében került veszélyhelyzetbe egyaránt érteni kell.

A bűncselekmény elkövetésénél kizárt a társtettesség. Ezen felül azonban – abban az esetben, ha a balesetben nem sérült meg senki – a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnsegély is egyaránt járulhat.

A bűncselekménynek nincs kísérleti stádiuma, ugyanis a mulasztással befejezetté válik, és eredménye sincs (tiszta mulasztásos bűncselekmény). A bűncselekmény vétség, és kizárólag a szándékosan követhető el, ez lehet akár egyenes, akár eshetőleges szándék.

A megállási vagy meggyőződési kötelezettség elmulasztása csak akkor állapítható meg, ha vele egyidejűleg (látszólagos alaki halmazatban) súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. Súlyosabb bűncselekményen itt egyértelműen a segítségnyújtás elmulasztása bűncselekmény értendő, ugyanis amennyiben a baleset helyszínén segítségnyújtásra szoruló, sérült személy van, és a tettes nem áll meg vagy nem győződik meg az ezzel kapcsolatos

tényekről, úgy – a segítségnyújtás elmulasztásának bűncselekményi tényállása által megkövetelt – tőle elvárható segítséget sem nyújtja a sérült személynek, így a megállási és meggyőződési kötelezettség elmulasztásának szubszidiárius volta miatt csak a súlyosabb bűncselekmény (a segítségnyújtás elmulasztásának vétsége vagy bűntette) állapítható meg. A két bűncselekmény között az az elhatárolási pont, hogy a balesetben szenvedett-e más személy sérülést; amennyiben igen, úgy – a fentiek alapján – segítségnyújtás elmulasztása, ha nem, akkor pedig megállási vagy meggyőződési kötelezettség elmulasztása a helyes minősítés.

A 265. §-hoz

A közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény (256. §) és a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése (257. §) tényállásával kapcsolatban az előterjesztés a bíróság számára a büntetés korlátlan enyhítésére ad lehetőséget, ugyanis nagyobb társadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy a személyi sérüléssel és/vagy anyagi károsodással járó közlekedési esemény (baleset) elmaradjon, mintsem ahhoz, hogy a kizárólag absztrakt vagy távoli veszéllyel járó eredményt megvalósító tettest büntetéssel sújtsák abban az esetben, ha a veszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, a tettes önként megszünteti.

A 266. §-hoz

A közlekedési bűncselekmények fejezetére vonatkozó értelmező rendelkezések (1) bekezdésének rendelkezése alapján a közúton elkövetett bűncselekményekre megállapított rendelkezéseket kell alkalmazni akkor is, ha a közúti járművezetésre vonatkozó szabályok megszegése nem közúton okoz sérülést vagy halált.

A rendelkezés közúti baleset okozása kapcsán mind alap, mind minősített esetekben – hiszen a bűncselekménynek alapeseti tényállási eleme a súlyos sérülés passzív alanynál való kialakulása – közúti veszélyeztetés esetében pedig a személyi sérüléssel vagy halálos eredménnyel járó esetekben megteremti annak lehetőségét, hogy a balesetet kiváltó közúti közlekedési szabályszegés közúti baleset okozása vétségének (259. §), illetőleg közúti veszélyeztetés bűntettének (258. §) keretei között nyerjen elbírálást akkor is, ha annak elkövetésére nem közúton, így közforgalom elől el nem zárt magánúton, közforgalom elől elzárt magánúton, vagy nem úton kerül sor.

Mivel a rendelkezés a – közúti közlekedési szabályok megszegésére figyelemmel – közúton elkövethető közlekedési bűncselekményekre vonatkozik, így a járművezetés ittas állapotban (260. §), a járművezetés bódult állapotban (261. §) és a járművezetés tiltott átengedése (262. §) bűncselekmények vonatkozásában is jelentőséggel bírhat.

Az értelmező rendelkezések (2) bekezdésének rendelkezése alapján a vasúti. légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése (257. §), a közúti veszélyeztetés (258. §) és közúti baleset okozásának (259. §) tényállásai alkalmazásakor nem tekinthetők közlekedési szabályoknak a gyalogosokra és az utasokra vonatkozó rendelkezések. E rendelkezésnek az a magyarázata, hogy a fenti bűncselekményeket csak járművezető követheti el, ennélfogva, amennyiben e tényállások keretei között az utas vagy a gyalogos közlekedési szituációban személyi sérüléssel járó balesetet okoz, úgy a gyalogos és az utas élet vagy testi épség elleni bűncselekményért, – az eredménytől függően – testi sértés (176. §), vagy emberölés (171. §) elkövetéséért felel.

A (4) bekezdésben foglaltakhoz lásd a 260. §-hoz írt indokolást.

a XXIV. Fejezethez
(A környezet és a természet elleni bűncselekmények)

A fejezet címe, illetve önmagában az önálló fejezet ténye a hatályosnál jobban fejezi ki a fejezetben foglalt tényállások által védett jogi tárgyakat és azok jelentőségét, hiszen jelenleg a környezetet és természetet károsító vagy ezzel összefüggő cselekmények nem is szerepelnek önálló fejezet vagy cím alatt. Napjainkban azonban egyértelműen igény mutatkozik a környezet autonóm védelmére, így az Előterjesztésben indokolt egy külön fejezetben, önállóan, a többi közegészség elleni tényállástól elkülönítve rögzíteni a környezetvédelmi tényállásokat.

A fejezet alá tartozó tényállások igen sokrétűek, vannak azonban olyan közös jellemzők, amelyek miatt egy fejezet alá vonhatók. Ilyen közös jellemző, hogy a környezetet és a természetet, valamint azok elemeit védik (ld. környezetkárosítás, természetkárosítás). Az állatkínzás és a tiltott állatviadal szervezése bűncselekményeknek a környezetvédelmi fejezetben történő elhelyezését az azonos jogi tárgy, az állatok kímélete, a velük való humanitárius bánásmód indokolja. Ez ugyanis szoros összefüggést mutat a környezetkárosításban szereplő élővilág, valamint a természetkárosításban szereplő növények és állatok védelmével. Ugyanez indokolja az új tényállások, az orvvadászat és az orvhalászat tényállás megalkotását.

Az atomenergiával kapcsolatos tényállásoknak a klasszikus környezetvédelmiekkel egy fejezetben való elhelyezését az indokolja, hogy az Európai Unió is környezetvédelmi bűncselekményeknek minősíti az atomenergiával való visszaélést (ld. a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2008/99/EK irányelvet, a továbbiakban: 2008/99/EK irányelv).

Fontos kiemelni, hogy a 2008/99/EK irányelv szerint bűncselekménynek minősül olyan üzem jogellenes működtetése, amelyben veszélyes tevékenységet végeznek, illetve veszélyes anyagokat vagy készítményeket tárolnak vagy használnak, és amely az üzemen kívül bármely személy halálát vagy súlyos sérülését, vagy a levegő, a talaj, a víz minőségének, vagy az állatoknak vagy a növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja. Amennyiben valaki jogszabályban meghatározott engedély nélkül vagy az engedélytől eltérően nukleáris létesítményt üzemeltet, akkor a hatályos Btk. 264/A. §-a szerinti visszaélés nukleáris létesítmény üzemeltetésével tényállását valósítja meg. Ha azonban a veszélyes anyag, illetve veszélyes tevékenység nem nukleáris, hanem pl. vegyi anyagokat és ezekhez kapcsolódó tevékenységet jelent (ld. vörös iszap), akkor a magyar törvény szerint önmagában nem valósul meg bűncselekmény jogellenes üzemeltetés kapcsán. Ennek oka az, hogy a veszélyes anyag önmagában nem egy egzakt módon meghatározott fogalom, nem világos mi tartozik ide, milyen jogszabályok az irányadók, enélkül pedig nem lehet a normavilágosság követelményének megfelelő kerettényállást kialakítani. Természetesen bűncselekmény megállapítható, ha valaki e tevékenység során a foglalkozása szabályainak megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, tehát a foglakozás körében elkövetett veszélyeztetés tényállása megfelel az irányelvnek.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- környezetkárosítás,

- természetkárosítás,
- állatkínzás,
- orvvadászat,
- orvhalászat,
- tiltott állatviadal szervezése,
- a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése,
- ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés,
- radioaktív anyaggal visszaélés,
- nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés,
- atomenergia alkalmazásával visszaélés.

a 267. §-hoz

A környezetkárosítás tényállása keretdiszpozíció. A tényállást tartalommal kitöltő egyes jogszabályok a környezet védelmének általános szabályiról szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban Kvt.), a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet, a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, valamint a fák védelméről szóló 21/1970. (VI. 21.) Korm. rendelet.

A környezetkárosítás bűncselekményének elkövetési tárgyai a föld, a levegő, a víz, az élővilág, valamint ezek összetevői. A bűncselekmény elkövetési tárgyaként szükségtelen az épített mesterséges környezetet is meghatározni, tekintettel arra, hogy az azt károsító magatartások más tényállások alapján is bűncselekménynek minősülnek. Az egyes elkövetési tárgyak meghatározását a Kvt. adja meg.

Az összetevő fogalmát nem határozzák meg a szaktörvények. Az összetevő „anyagi" rendszer esetén jelenti annak kémiai összetételét, ami levegő esetében könnyebben meghatározható, víz és talaj esetében már nem egységesíthető, de az adott helyre jellemző, igen változatos vegyi összetételt jelent. Bármely területen műszakilag, méréssel egyértelműen meghatározható az eredeti, természetes összetétel és az emberi beavatkozás (beleértve a szennyezés) hatása. Az anyagi összetétel fogalmán túl, a víznek, a földnek, illetve általában az élővilágnak is vannak részei, elemei. Az anyagi összetevőkön kívül az adott helyet egy másiktól megkülönbözteti az ott található növényi és állati populáció. A biológiai összetétel - amennyiben nincs környezetkárosítás és szennyezés - még sokkal nagyobb változatosságot mutat, mint az anyagi, illetve kémiai összetétel.

Egy adott területen egy környezeti elem anyagi, illetve vegyi vagy biológiai összetétele külső behatásra megváltozhat. Vannak természeti folyamatok, melyek az összetétel változását eredményezik, ezek természetes, egyensúlyi folyamatok. Az emberi beavatkozások azonban általában nem egyensúlyi folyamatok, azoknak van egy olyan mértéke, melyet az adott természeti közeg már nem tud „elviselni", nem képes a regenerációs folyamatai által kompenzálni. Az összetételt is meg lehet úgy változtatni, hogy felboruljon annak a természetes egyensúlya, s csak külső beavatkozással lehessen helyreállítani, vagy végső esetben helyre sem lehessen állítani. Ennek megállapítása mindig szakértői kérdés.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a földnek, a levegőnek, a víznek, az élővilágnak, valamint ezek összetevőinek a jelentős mértékű szennyezéssel, vagy más módon történő veszélyeztetése illetve károsítása. A szennyezés önmagában nem veszélyes olyan fokban a társadalomra, hogy az bűncselekménynek minősüljön. Ehhez jelentős mértékű

szennyezésre van szükség. A jelentős mérték meghatározása - tekintettel arra, hogy ez minden esetben eltérő - szakértői feladat. Tekintettel arra, hogy a különböző vegyi anyagok veszélyessége, mérgező hatása nagyon eltérő, nem lehet a határérték meghatározott szorzatához kötni a büntethetőséget. Ezért köti az Előterjesztés a „jelentős mértékű" szennyezéshez a büntetőjogi felelősség megállapítását.

Az Előterjesztés szerint a szennyezés, valamint annak a veszélye, továbbá a károsítás, valamint annak a veszélye, illetve a veszélyeztető eredményt tartalmazó szennyezésnek és a bekövetkező károsító eredménynek eltérő a társadalomra veszélyessége, így indokolt eltérő büntetéssel fenyegetni azokat.

A környezetkárosítás alap és minősített esetei elkövethetők gondatlanul is. A gondatlanságból elkövetett környezetkárosítás büntetési tételei a bekövetkezett eredményekhez igazodnak.

A környezetkárosítás hatályos Btk.-beli tényállása tartalmazza az ózonréteget lebontó anyagokkal kapcsolatos elkövetési magatartásokat, az Előterjesztés ezt önálló tényállásban szankcionálja.

a 268. §-hoz

Az Előterjesztés a természetkárosítás tényállását szerkezetileg két külön §-ra tagolja, az első az egyedvédelmi, a második a természeti értékek és területek védelmével kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazza. Ezzel a tényállás áttekinthetőbbé, és így valamivel egyszerűbbé, könnyebben kezelhetővé is válik.

A természetkárosítás tényállása szintén keretdiszpozíció. A tényállást kitöltő egyes jogszabályok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban Tvt.), az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló 1996. december 9-i 338/97/EGK rendelete, illetve ennek módosításai, a növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény, az erdőről és az erdő védelméről, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 29/1997. (IV. 30.) FM rendelettel szóló 1996. évi LIV. törvény, a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelettel szóló 1996. évi LV. törvény, a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet, a védett állatfajok védelmére, tartására, bemutatására és hasznosítására vonatkozó részletes szabályokról szóló 8/1998. (I. 23.) Korm. rendelet, a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról szóló 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X. 8.) Korm. rendelet.

Az Előterjesztés a tényállás háttérjogszabályai, ezek közül is főként a Tvt. fogalomrendszere alapján, valamint az európai uniós tagságra figyelemmel állapítja meg a bűncselekmény elkövetési tárgyait. A természetkárosítás bűncselekményének elkövetési tárgya egyrészt a fokozottan védett élő szervezet egyede, másrészt a védett élő szervezetek egyedei. Ez utóbbiak vonatkozásában a természetkárosítás csak akkor igényel büntetőjogi fenyegetettséget, ha védett élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei

esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket. A 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet 1, illetve 2. számú melléklete tartalmazza a védett növény-, illetve állatfajokat, valamint egyedeik pénzben kifejezett értékét. Elkövetési tárgy továbbá az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló rendelete A és B mellékletének hatálya alá tartozó élő szervezet egyede. Az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló 1996. december 9-i 338/97/EGK rendelete tartalmazza a rendelet mellékletében szereplő növény- és állatfajok vonatkozásában a behozatal, a kivitel, valamint a kereskedelem részletes szabályait. A tanácsi rendelet mellékletét módosíthatja az Európai Közösségek Bizottsága is, így legutóbb az Európai Közösségek Bizottságának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló 338/97/EK tanácsi rendelet módosításáról szóló 2003. augusztus 18-i 1497/2003/EK rendelete, valamint a 2004. április 28-i 834/2004/EK rendelete módosította a tanácsi rendeletet, melyek felsorolásszerűen tartalmazzák a tanácsi rendelet hatálya alá tartozó növény- és állatfajokat. A tényállás elkövetési tárgyai errre figyelemmel a Bizottság rendeleteiben szereplő, azonban magának a tanácsi rendeletnek a mellékletét képező A és B mellékletben felsorolt élő szervezetek egyedei is.

Az élő szervezet egyed fogalmát az Előterjesztés a beépített értelmező rendelkezés keretében a háttérjogszabályok figyelembe vételével határozza meg.

A fenti elkövetési tárgyakra megvalósítható elkövetési magatartások: a megszerzés, tartás, forgalomba hozatal, az ország területére behozatal, onnan kivitel, az ország területén történő átszállítás, a kereskedés, a károsítás és az elpusztítás.

A természetkárosítás minősített esete a fokozottan védett, valamint védett élő szervezetek olyan mértékű pusztítása, amelynek eredményeképp az elpusztított élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett növény- vagy állatfaj egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszeresét. Minősített eset továbbá az EK rendeletben foglalt, azonban Magyarországon védetté, illetve fokozottan védetté nem nyilvánított élő szervezet egyedének a számottevő pusztulása, ami az élő szervezet adott állományának (populációjának) fennmaradását veszélyeztető pusztulását jelenti.

A gondatlan elkövetés büntetendősége kizárólag a minősített esethez kapcsolódik, az alapeset csak szándékosan valósítható meg.

a 269. §-hoz

Ez a tényállás tartalmazza a természetkárosítás természeti értékek és területek védelmével kapcsolatos rendelkezéseket.

A bűncselekmény elkövetési tárgya a Natura 2000 terület, a védett barlang, a védett természeti terület vagy védett élő szervezetek élőközössége, illetve azok élőhelye. Az egyes kategóriák fogalom-meghatározását a Tvt. adja meg.

A Natura 2000 területek összefoglalóan az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló jogszabály szerinti különleges madárvédelmi területet, különleges természetmegőrzési területet, vagy annak jelölt területet, illetve kiemelt

jelentőségű természetmegőrzési területet, vagy annak jelölt területet jelenti. Ezt a kategóriát az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X. 8.) Korm. rendelet vezette be a magyar jogba, emellett a 2003-2008. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 132/2003. (XII. 11.) OGY határozat szerint az uniós szabályoknak való megfelelés a természetvédelem számára új feladatok egész sorát jelenti. A vadon élő madarak védelméről szóló 79/409/EGK irányelv (madárvédelmi irányelv), valamint a természetes élőhelyek, a vadon élő állatok és növények védelméről szóló 92/43/EGK irányelv (élőhelyvédelmi irányelv) alapján ki kell jelölni a közösségi jelentőségű természeti területeket, az ún. Natura 2000-területek hálózatát. A tényállás e területek védelmét is biztosítja.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a megváltoztatás. A megváltoztatás eredménye olyan változás, ami ténylegesen kárt, vagy hátrányt okoz, vagyis minden olyan tevékenység, ami ellentétes a Tvt.-ben meghatározottakkal. A megváltoztatás tehát a terület jellegének, használatának megváltoztatását jelenti, ami egy széleskörű fogalom, ebbe bele tartozik például a terület terjedelmének megváltoztatása is. A jelentős mérték megállapítása minden esetben szakértői kérdés.

Az alapesetben meghatározott Natura 2000-területek, védett természeti területek, a védett barlang, valamint a védett élő szervezetek életközössége, azok élőhelye vonatkozásában a jelentős károsodás, valamint a megsemmisülés már súlyosabb fokban veszélyes a társadalomra, így azok minősített esetként nyernek megfogalmazást.

Az Előterjesztés a bűncselekmény gondatlan elkövetését is büntetni rendeli.

a 270. §-hoz

Az állatkínzás tényállása nem keretdiszpozíció, bár a tényállás szempontjából az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban Ávt.) a háttérjogszabály, a tényállásban az elkövetési magatartást büntető norma határozza meg. Az Ávt. különbséget tesz a gerinces és nem gerinces állat megölése között. A büntetőjog az Ávt. által tilalmazott magatartások közül a legsúlyosabbakat kívánja szankcionálni, ezért az állatkínzás elkövetési tárgya minden gerinces állat.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai az olyan indokolatlan bántalmazás, vagy olyan bánásmód alkalmazása, amely alkalmas arra, hogy a gerinces állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, illetve a háziasított emlősállat vagy az ember környezetében tartott veszélyes állat elűzése, elhagyása, kitétele.

A tényállás a bántalmazás, és nem a fizikai fájdalom okozása fordulatot alkalmazza azért, mert a törvény a büntetőjogi szankcionálást nem az állatban elért érzethez, eredményhez, hanem az elkövető magatartásához kívánja kötni. Nyilvánvalóan nem minden jellegű testi vagy lelki bántalmazás tekinthető állatkínzásnak, például a nevelés, az idomítás, céljából történő fizikai ráhatás szükségszerű lehet. Azonban ebben az esetben is rangsorolni kell, meg kell határozni, hogy melyek azok az alkalmazott eszközök, amely büntetendőek, és melyek azok, amelyek nem.

A bánásmód alkalmazásába beleértendő minden olyan fizikai ráhatás vagy mulasztás, ami a bántalmazás körébe nem sorolható, ugyanakkor ez az elkövetési magatartás az állat bántalmazásának, szenvedésének a folyamat jellegét is értékeli.

A háziasított emlősállat vagy az ember környezetében tartott veszélyes állat elűzése, elhagyása, kitétele bünteti rendelésének az oka nem csupán az állat kiszolgáltatott helyzete, hanem a magára hagyott állat által okozható veszélyhelyzet megelőzése is, így a veszélyes állatok körét a törvény nem szűkíti le a veszélyes gerinces állatokra.

A bűncselekmény elkövetője az állattartó. Az állattartó fogalmát az Ávt. tartalmazza.

A büntethetőséghez nem szükséges, hogy az elkövető az állat életét ténylegesen kioltsa, vagy az állat valóban maradandó egészségkárosodást szenvedjen, elég csupán az, hogy az elkövető cselekménye erre alkalmas legyen. Ezért nem önálló elkövetési magatartás az állat életének kioltása, mivel ezen eredmény bekövetkezte a büntetéskiszabás során súlyosító körülményként értékelhető. Az Ávt. szerint az állat élete elfogadható ok vagy körülmény esetén kioltható. Ilyen elfogadható oknak vagy körülménynek minősül különösen az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése a hagyományosan e célból tartott állat esetében, az állományszabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek kontrollja, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása és a tudományos kutatás. Ezekben az esetekben az állatkínzás bűncselekménye nem állapítható meg.

Az állatnak az átlagosat lényegesen meghaladó szenvedést okozó, rendkívüli brutalitással véghezvitt cselekmények elkövetőjének és magának a cselekménynek is a fokozottabb társadalomra veszélyessége indokolja az állatnak különös szenvedést okozó eseteknek a súlyosabb megítélését és büntetését.

Az Előterjesztés a hatályos Btk.-tól eltérően, az állatkínzás tényállásából kiemelve új tényállásokat alkot orvvadászat, illetve orvhalászat címmel. Ennek indoka egyrészt, hogy sem a jogosulatlan vadászat, sem az állatkínzás tényállásban szereplő magatartások nem pontosan illeszkednek a háttérjogszabályhoz, másrészt az állatkínzás esetében tartalmilag sem oda illenek, hiszen nem kínzásról van szó.

a 271. §-hoz

Az (1) bekezdés a klasszikus orvvadászatot rendeli büntetni, bűncselekménnyé emelve azt a magatartást, amikor a vad elejtésére még nem került sor, de a magatartás a vad elejtésére irányul. Az a) pont a külső orvvadászatot bünteti, amikor az orvvadászatot "nem vadász" követi el. (Az ő helyzetétől meg kell különböztetni azokat a vadászokat, akik a vadászatra jogosító jogszabályi feltételeknek birtokában vannak ugyan, de pl. nincs velük a vadászjegy, vagy ittasak, stb. és úgy vadásznak. Ezt a magatartást elegendő szabálysértésként értékelni.)
A b) pont szól a belső orvvadászokról. Esetükben a jogszabályi feltételek szintén megvannak (ők tehát *vadászok*), de a vadat idegen vadászterületen ejtik el, anélkül, hogy bérvadászként, vendégvadászként erre engedélyük lenne. Nem indokolt azonban a büntetési tételek tekintetében különbséget tenni a belső és a külső orvvadászok között.

A (2) bekezdés az orvvadászat minősített esetét írja le. A bekezdés szintén nem különböztet belső és külső orvvadász között. A környezet, természet sérelmére elkövetett súlyosabb magatartásokat – tiltott vadászati eszköz, mód, terület – indokolt szigorúbban védeni.

A jelen bűncselekmény a természetkárosítással kapcsolatban halmazati problémákat vethet fel, de a vad természetből való, kontrollálatlan "kiemelését" az orvvadászat tényállásán belül büntetni, ezt hivatott szankcionálni a (3) bekezdés. A vad tényleges elejtése, elfogása esetén az orvvadászat alapeseténél súlyosabb büntetési tétel alkalmazása indokolt. Ugyanakkor az orvvadászatot felminősítő körülmények melletti vadászatra irányuló tevékenység és a tényleges elejtés, elfogás a büntetési tételek vonatkozásában egy tekintet alá esnek. Speciális esetként e bekezdésben kerül szabályozásra a külön jogszabály szerinti kíméleti idő büntetőjogi értékelése, mivel az csak a vad elejtése, elfogása esetén értelmezhető. A vad elejtésének, elfogásának külön bekezdésben való búüntetése természetesen nem zárja ki a lopás halmazatban történő megállapítását, amennyiben az elejtett, elfogott vad elvetelére (elvitelére) kerül sor.

a 272. §-hoz

Az orvhalászat jogi tárgya komplex, elsődlegesen a különböző, halászható és nem halászható halfajok és más hasznos víziállatok természetes élőhelyén, természetes rend szerinti szaporodásához és életfeltételeinek fenntartásához, másodlagosan pedig a halászati jogosult vagyoni érdekeinek védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartásait a tényállás a szituációs elemek sokfélesége miatt csoportosítja, és három pontban sorolja fel. Büntetendő magatartás a halászatra jogosító okmányok hiányában halászhálóval vagy más halászati eszközzel való halászás, ide nem értve a horgászatot; nem halászható, horgászható halfaj egyedének vagy más hasznos víziállatnak a megengedett halászati módszerekkel való kifogása, valamint a jogszabályban meghatározott halászati, horgászati tilalmi időben a tilalmi idő hatálya alá eső halfaj egyedének kifogása akkor, ha a kifogást követően azt haladéktalanul nem helyezi vissza az élőhelyére; továbbá a külön jogszabályban meghatározottak szerinti tiltott halászati eszközzel, tiltott halászati módon való halászás vagy horgászás, illetve halászati kíméleti területen való halászás vagy horgászás.

Az elkövetési magatartások mindegyike – halászás vagy horgászás – kizárólag aktív, tevőleges magatartással követhető el.

A halászatra jogosító okmányokat – amelyek birtokában az állandó vagy időleges halászati tilalom alatt nem álló halfajok nem tilalmazott halászati módszerekkel való kifogása megengedett – a halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény (Hhtv.) III. fejezete sorolja fel, és az azok mintájára igénylésére és kiadására vonatkozó részletszabályokat a 78/ 1997. (XI.4.) FM rendelet 8-13/A. §-ai tartalmazzák.

A nem halászható vagy horgászható halfajok és más hasznos víziállatok jegyzékét a 13/1997. (X.28.) FM-KTM együttes rendelet 1. számú melléklete, az egyes halfajok szerinti érvényes tilalmi időket pedig a 2. számú melléklete tartalmazza.

A tilalmazott halászati és horgászati eszközök és módszerek nyílt taxációjú felsorolását a Hhtv. 23-24.§-ai tartalmazzák, így tilos különösen: a váltóáramú elektromos eszközzel, mérgező vagy kábító hatású anyaggal, robbanóanyaggal, szúrószerszámmal, búvárszigonnyal vagy más, halfogásra alkalmas búváreszközzel. Az átlagos vízállású folyó vagy holtág medrének legalább a felét keresztirányban elzáró készülékkel vagy eszközzel, továbbá – a Hhtv.-ben írt kivételekkel – az elektromos eszközökkel való halfogás; valamint a gereblyéző horgászati, a hurokvető halászati mód alkalmazása.

A tényállás általános alanyt tartalmaz, így az orvhalászatot a beszámítási képességgel rendelkező és más büntethetőséget kizáró ok alatt sem álló bármely személy elkövetheti.

A szándékegységben cselekvő több tettesnél fennállhat a társtettesség megállapítása, és a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnsegély is egyaránt járulhat.

A bűncselekmény kísérleti stádiumba akkor lép, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának a kifejtését megkezdi, de a teljes elkövetési magatartást még nem fejtette ki, illetve a *b)* pont esetében az ott írt eredmény – hal vagy hasznos víziállat egyedének kifogását követő szákba helyezése – még nem következett be. Például: a megengedett – illetve tilalmazott – halászati eszközzel felszerelkezve a horgászcsónakjában a folyó közepére evez, és megkezdi a háló vagy horog kivetését.

A bűncselekmény – a *b)* pontban írt elkövetési magatartás kivételével – immateriális, befejezetté a halászat vagy horgászat megkezdésével válik.
A *b)* pont esetében az elkövetési magatartásnak ok-okozati összefüggésben kell állnia a bekövetkezett eredménnyel.

Az orvhalászat három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűntett, kizárólag szándékosan követhető el, a szándék akár egyenes, akár eshetőleges is lehet.

A tettes által megvalósított több, a tényállásban írt elkövetési magatartása természetes egységet képez.

A tettesnek azon magatartása esetén, amikor tilalmazott eszközzel, módszerrel vagy nem tilalmazott eszközzel, módszerrel, de halászatra, horgászatra jogosító okmányok nélkül, vagy nem halászható, horgászható halfaj egyedét, illetve más hasznos víziállatot fog ki úgy, illetőleg halászati kíméleti területen úgy halászik vagy horgászik, hogy a kifogott halnak vagy más hasznos víziállatnak maradandó egészségkárosodását okozza, illetve a szükségesnél nagyobb szenvedést okoz az állatnak, az orvhalászat bűntettén túl az állatkínzás vétségi vagy bűntetti alakzatát (270. §) is megvalósítja (heterogén alaki halmazat) arra tekintettel, hogy bár a két bűncselekmény egy fejezeten belül található, az orvhalászat komplex jogi tárgyára tekintettel a két tényállás jogi tárgya nem teljes mértékben azonos.

a 273. §-hoz

A tiltott állatviadal szervezésének jogi tárgya a társadalom nyugalma, az elkövetési tárgy pedig minden gerinces állat, függetlenül attól, hogy háziasított vagy vadon élő állatról van-e szó, illetve, hogy az állat veszélyes állatnak minősül-e vagy sem.

A bűncselekménynek két fordulata van, az első fordulat elkövetési magatartásai az állatviadal szervezése, tartása, állatviadalra fogadás szervezése vagy arra fogadás kötése. Az elkövetés módja nem feltételez rendszeres elkövetést, a bűncselekmény akkor is megvalósul, ha egy esetben bonyolították le. Az állatviadalra fogadás szervezése, vagy arra fogadás kötése az állatviadal megtartása nélkül is befejezett bűncselekmény. A cselekmény csak szándékosan követhető el.

A bűncselekmény második fordulata célzatos magatartásokat rendel büntetni. A cselekmény akkor tényállásszerű, ha az elkövetési magatartások, azaz a gerinces állat megszerzése, tartása, tenyésztése, kiképzése, idomítása vagy forgalmazása, állatviadal céljából történő felhasználása végett történik.

a 274. §-hoz

A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése elnevezésű tényállás keretdiszpozíció, annak háttérjogszabálya elsődlegesen a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hgt.), valamint annak végrehajtási rendeletei. A hulladékgazdálkodással kapcsolatos jogszabályokat jelentős számú európai uniós jogi aktus határozza meg, így ezek közvetve a büntetőjogi tényállást is érintik.

Az elkövetési tárgy alapesetben a hulladék, minősített esetben a veszélyes hulladék. Hulladék a Hgt. 3. § *a)* pontja szerint bármely, a törvény 1. számú melléklete szerinti kategóriák valamelyikébe tartozó tárgy vagy anyag, amelytől birtokosa megválik, megválni szándékozik, vagy megválni köteles. Ebből a körből a bűncselekmény – a 281. § értelmező rendelkezése alapján – olyan hulladékra nézve követhető el, amely alkalmas az emberi élet, testi épség, egészség, vagy a föld, a víz, a levegő, azok összetevői, illetve élő szervezet egyedének veszélyeztetésére. A veszélyes hulladékot a Hgt. 3. § *b)* pontja határozza meg, a minősített eset elkövetési tárgyát az Előterjesztés is ekként jelöli, tehát nem szűkíti a Hgt.-hez képest.

A bűncselekmény egyrészt hulladék nem engedélyezett helyen történő elhelyezésével, másrészt engedély nélküli vagy az engedély kereteit túllépve végzett hulladékgazdálkodási tevékenységgel követhető el.

A hulladékot a gyűjtés céljából arra rendszeresített gyűjtőedényben, vagy egyéb gyűjtőeszközben, a gyűjtőszigeten vagy hulladékudvarban lehet elhelyezni. Aki ezeken kívül (pl. közterületen, magánterületen, védett természeti területen, erdőben) hulladékot elhelyez, megvalósítja az (1) bekezdés *a)* pontjában körülírt törvényi tényállást.

A Hgt. szerint a hulladékkezelési tevékenység – ha törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet ettől eltérően nem rendelkezik – kizárólag a környezetvédelmi hatóság engedélyével végezhető. E szabályok megsértése esetén az elkövető az (1) bekezdés *b)* pontjában meghatározott bűncselekmény miatt vonható felelősségre. A tényállás elkövetési magatartása továbbá a hulladékkal más jogellenes tevékenység végzése. Nem minden hulladékkal kapcsolatos tevékenység engedélyköteles, bizonyos cselekmények ex lege tilosak, így ezek (tehát a jogszabály által, illetve a közösségi jogszabályok által tiltott tevékenységek) szintén elérik a bűncselekményi szintet.

A hatályos szabályozáshoz hasonlóan az Előterjesztés mind az alap-, mind a minősített eset gondatlanságból történő elkövetését büntetni rendeli, utóbbit súlyosabb büntetési tétellel.

a 275. §-hoz

A 2008/99/EK irányelv 3. cikk *i)* pontja szerint a tagállamok biztosítják, hogy bűncselekménynek minősüljön a jogellenesen és szándékosan vagy legalább súlyos gondatlanságból az ózonkárosító anyagok gyártása, behozatala, kivitele, forgalomba hozatala vagy felhasználása. A háttérjogszabályként szolgáló, az ózonréteget lebontó anyagokról szóló

1005/2009/EK rendelet (a továbbiakban: 1005/2009/EK rendelet) 3. cikk 14. pontja definiálja a gyártás, a 21. pontja pedig a felhasználás fogalmát.

Az ózonréteget lebontó anyagokkal kapcsolatos elkövetési magatartások kizárólag gyártásra, felhasználásra, forgalomba hozatalra, az ország területére történő behozatalra és kivitelre vonatkoznak, de károsító eredményről nincs szó. Erre tekintettel a jelenlegi (2) bekezdés kikerül a környezetkárosítás tényállásból és önálló tényállásként szerepel a fejezetben ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés címmel.

Az 1005/2009/EK rendelet megállapít olyan mentességeket és kivételeket (ld. III. fejezet, 24. cikk), amelyek alapján a „szabályozott anyagok" és „új anyagok" gyártása, forgalomba hozatala és felhasználása bizonyos feltételek esetén – tekintettel arra, hogy az európai uniós rendeletek közvetlen hatályúak – külön jogszabály szerint engedélyezett tevékenységnek minősülnek.

a 276. §-hoz

Az Előterjesztés 276. §-a az egészségre, illetve a környezetre veszélyes radioaktív anyagok vagy készítményekkel való alábbi, jogosulatlan tevékenységeket rendeli büntetni:

- előállítás, megszerzés, birtoklás, tárolás, kezelés, exportálás, importálás, tranzitálás,
- forgalomba hozatal, feldolgozás, egyéb felhasználás, ártalmatlanítás,
- tartásra nem jogosult személynek átadás.

A radioaktív anyagok előállítása, tárolása, szállítása vagy elhelyezése nemcsak akkor jelenthet veszélyt az egészségre, illetve a környezetre, ha azt megfelelő engedély nélkül végzik, hanem akkor is, ha az ilyen tevékenység folytatásánál nem tartják be a jogszabályi előírásokat. Ezért külön fordulatban büntetendő az is, aki radioaktív anyagot a jogszabályban előírt kötelezettség megszegésével állít elő, tárol, szállít, vagy helyez el.

Az Előterjesztés – a hatályos rendelkezésekkel egyezően – minősítő körülményként értékeli a bűnszövetségben történő elkövetést, és büntetni rendeli a gondatlanságból elkövetett cselekményt, valamint az előkészületet is.

Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény (a továbbiakban: 1996. évi CXVI. törvény) 2. § 3. pontja szerint radioaktív anyag: a természetben előforduló vagy mesterségesen előállított anyag, amelynek egy vagy több összetevője ionizáló sugárzást bocsát ki. Az Előterjesztés a tényállás alkalmazhatóságát az emberi egészségre, illetve a környezetre veszélyes radiokatív anyagokra korlátozza.

A 276. § egyrészt a 2008/99/EK irányelv 3. cikk *e)* pontjának való megfelelést szolgálja, amely szerint a tagállamok biztosítják, hogy bűncselekménynek minősüljön a jogellenesen és szándékosan vagy legalább súlyos gondatlanságból a nukleáris anyagok vagy más veszélyes radioaktív anyagok gyártása, feldolgozása, kezelése, használata, tartása, tárolása, szállítása, behozatala, kivitele vagy ártalmatlanítása, ha bármely személy halálát vagy súlyos sérülését, vagy a levegő, a talaj, vagy a víz minőségének, vagy az állatoknak vagy növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja.

Másrészt a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény (kihirdette: 2007. évi XX. törvény, e fejezet alkalmazásában a továbbiakban:

Egyezmény) 2. cikkében elírt, büntetendővé nyilvánítandó elkövetési magatartásokat is lefedi a tényállás.

a 277. §-hoz

A nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés bűncselekménnyé nyilvánítása az atomerőművek és más hasonló létesítmények biztonságos, az engedélyekben foglalt betartásával történő működtetését hivatott garantálni. A nukleáris létesítmény fogalmát és az engedélyezési eljárás szabályait a 1996. évi CXVI. törvény határozza meg.

Súlyosabban minősül annak az elkövetőnek a cselekménye, aki a nukleáris létesítmény üzemeltetésével való visszaélést bűnszövetségben követi el. Az előkészület büntetendővé nyilvánítását – a radioaktív anyaggal visszaéléshez hasonlóan – az Egyezmény előírásai indokolják.

a 278. §-hoz

Az atomenergia alkalmazásával visszaélés két elkövetési magatartást szankcionál:

- az engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult megtévesztése,
- a bejelentési kötelezettség elmulasztása.

Az atomenergia alkalmazása a 1996. évi CXVI. törvény 2. § 1. pontja szerint egyrészt a nukleáris vagy más radioaktív anyaggal kapcsolatos tevékenységet, másrészt az ionizáló sugárzást létrehozó, valamint az előbbi alkalmazást szolgáló létesítményekkel, berendezésekkel összefüggő tevékenységet jelöl.

Az atomenergia biztonságos alkalmazásának irányítása és felügyelete a Kormány feladata. A kormányzati feladatok végrehajtásáról a Kormány az Országos Atomenergia Hivatal (Az atomenergia-felügyeleti szerv), valamint több miniszter útján gondoskodik [vö. 1996. évi CXVI. törvény 20. § (1) bekezdés, 22-26. § és 28. §].

A hatósági tevékenység többszintű, ezért a döntésre jogosult szerv vagy személy alatt azt kell érteni, akit (vagy amely szervet) a döntésre a törvény vagy más jogszabály feljogosít. Az ellenőrzést a hatóság csak akkor tudja megfelelően elvégezni, ha az atomenergia felhasználásához szükséges engedély kiadásakor valós adatok birtokában van. Ezért rendeli büntetni az Előterjesztés azt, aki az engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult szervet vagy személyt megtéveszti.

Az ellenőrzési vagy felügyeleti tevékenység megfelelő ellátásának feltétele, hogy a hatóság minden releváns információval rendelkezzen az atomenergia alkalmazására vonatkozóan [ld. pl. az atomenergia alkalmazási körébe tartozó egyes anyagok, berendezések és létesítmények tulajdonjoga megszerzésének speciális feltételeiről, valamint birtoklásuk, üzemben tartásuk bejelentésének rendjéről szóló 72/2000. (V. 19.) Korm. rendeletet]. Ennek biztosítására az Előterjesztés szerint az is bűncselekményt valósít meg, aki az atomenergia alkalmazásával kapcsolatos, jogszabályban előírt bejelentési kötelezettségét elmulasztja.

a 279. §-hoz

Jog- és kriminálpolitikai indokokra tekintettel egyes környezet és természet elleni bűncselekmények (környezetkárosítás, orvvadászat, orvhalászat) elkövetője bizonyos esetekben nem büntethető, illetve a büntetés korlátlanul enyhíthető vele szemben.

A környezetkárosítás esetén ez a károsodás helyreállítása okán indokolható, orvvadászat esetén pedig akkor, ha tudományos, (állat)egészségügyi, közbiztonsági okokból szükséges az egyébként büntetendő magatartás tanúsítása (pl. veszett állat kilövése kíméleti területen).

a 280. §-hoz

Az Előterjesztés szélesíti a kitiltás büntetés alkalmazhatósági körét: ez környezetkárosítás, természetkárosítás, orvvadászat, orvhalászat, hulladékgazdálkodás rendjének megsértése és tiltott állatviadal szervezése elkövetőjével szemben is kiszabható lesz.

a 281. §-hoz

A 281. § értelmező rendelkezéseket tartalmaz, amelyek nagyrészt a vonatkozó háttérjogszabályok fogalomhasználatát veszik át.

a XXV. Fejezethez
(Az állam elleni bűncselekmények)

Az állam elleni bűncselekmények a hatályos Btk. Különös Részének első fejezetében szerepelnek, az Előterjesztés azonban változtat ezen, és az emberi élethez és méltósághoz való jogból levezethető alapvető jogok sérelmével járó bűncselekményeket előrébb sorolja.

Az állami elleni bűncselekmények az összbűnözésen belül igen elenyésző számban fordulnak elő (az utóbbi öt évben egy ilyen bűntettet követtek el), a tényállások módosításának igénye nem merült fel, ezért az Előterjesztés csak kisebb pontosításokat hajt végre azokon.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása,
- az alkotmányos rend elleni szervezkedés,
- lázadás,
- rombolás,
- hazaárulás,
- hűtlenség,
- az ellenség támogatása,
- kémkedés,
- a szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedés, és
- állam elleni bűncselekmény feljelentésének elmulasztása.

a 282. §-hoz

A demokratikus hatalomgyakorlással összeegyeztethetetlen bármilyen erőszakos egyeduralmi törekvés. Az Alaptörvény kimondja, hogy „senkinek a tevékenysége nem

irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására.” Ennek a tilalomnak kíván érvényt szerezni a büntetőjog, amikor az e tilalomba ütköző cselekményt büntetendőnek nyilvánítja.

Az alkotmányos rend megváltoztatása bűncselekményének a jogi tárgya Magyarország alkotmányos rendje, amelyen az Alaptörvényt és az abban foglaltakon nyugvó társadalmi viszonyokat kell érteni. A cselekménynek közvetlenül kell az alkotmányos rend megváltoztatására irányulnia, azaz az erőszakot vagy a fenyegetést a hatalom megszerzése érdekében kell felhasználni. A bűncselekmény megvalósításához nem szükséges szervezet létrehozása, de történhet szervezet formájában is. Az Előterjesztés a különösen fegyveres erő igénybevételével való példálózó utalást elhagyja. Az erőszakkal fenyegetés akkor valósul meg, ha az erőszak alkalmazásának reális esélye van.

Az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatására irányuló előkészület társadalomra veszélyessége indokolja, hogy ezt az Előterjesztés továbbra is bűncselekménnyé nyilvánítsa.

a 283. §-hoz

Az alkotmányos rend elleni szervezkedés bűncselekményének a jogi tárgya szintén Magyarország alkotmányos rendje, de az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatásától eltérően ezt a bűncselekményt egy személy önállóan nem követheti el, csak több személy egyetértő, konspiratív jellegű, rejtett módon történő szellemi és fizikai cselekvése által valósulhat meg. A bűncselekmény elkövetési magatartása olyan szervezet létrehozása vagy vezetése, amelynek az a célja, hogy a Magyarország alkotmányos rendjét erőszakkal vagy ezzel fenyegetve megváltoztassa. A létrehozott szervezetet illetően vizsgálni kell, hogy az ténylegesen alkalmas-e Magyarország alkotmányos rendjének a megváltoztatására.

A szervezet létrehozójának vagy vezetőjének büntetésénél enyhébb büntetést határoz meg az Előterjesztés arra, aki a szervezetben részt vesz. A szervezet támogatásának a törvényi tényállásba való felvétele szükségtelen, mert bűnsegédként ebben az esetben is büntethető, nem indokolt viszont, hogy a támogatót tettesként vonják felelősségre.

a 284. §-hoz

A lázadás bűncselekményének tárgya az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a Kúria vagy a Kormány rendeltetésszerű alkotmányos működése. A lázadás, olyan tömegzavargás, amelynek az a közvetlen célja, hogy a felsorolt szerveket alkotmányos jogkörének gyakorlásában erőszakkal vagy ezzel fenyegetve akadályozza vagy intézkedésre kényszerítse. A tömegzavargás több ember együttes, nyílt fellépését jelenti. Az erőszakkal vagy ezzel fenyegetve való akadályozás személy elleni erőszakot jelent. A lázadás azonban nem az egyes funkciót betöltő személyek, hanem az általuk vezetett vagy képviselt szervek ellen irányul. A felsoroltaknál alacsonyabb szintű szervnek a jogszerű eljárásában való akadályozását vagy intézkedésre kényszerítését nem indokolt állam elleni bűncselekménynek tekinteni. Ezek esetében csoportosan elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, vagy az adott tényállástól függően más bűncselekmény miatti felelősségre vonás is megfelelően szolgálja a társadalom védelmét.

Az Előterjesztés a lázadás büntetését illetően különbséget tesz a tömegzavargás szervezése és vezetése, másrészt az abban való részvétel között. A tömegzavargás szervezését illetően ki kell emelni, hogy ez csak a létrejött tömegzavargásra vonatkozik, de nem jelenti az

előkészületi cselekményt. A részvétel a tömegzavargásban való fizikai részvételt jelenti, a bűncselekmény megvalósításához azonban nem szükséges, hogy az elkövető a lázadás létrejöttétől kezdve részt vegyen a tömegzavargásban, elegendő az is, ha a már létrejött tömegzavargáshoz csatlakozik. Nem tartalmazza a törvényi tényállás a tömegzavargás támogatását, mert a támogató bűnsegédi tevékenységet fejt ki, nem indokolt a tetteskénti felelősségre vonása.

a 285. §-hoz

A rombolás bűncselekményének tárgya Magyarország alkotmányos rendje. Csak szándékosan megvalósítható célzatos bűncselekmény, az elkövető célja Magyarország alkotmányos rendjének megzavarása. A rombolás elkövetési tárgyait a törvényi tényállás felsorolja. A cselekmény akkor büntetendő, ha az elkövető tudata átfogta magatartásának állagsérelmet okozó voltát, felismerte a sértett objektum jellegét, és cselekményét azért hajtja végre, hogy az előre látott, kívánt következmények bekövetkezzenek. A bűncselekmény elkövetési magatartásának háromféle módját határozza meg a törvény: a megsemmisítést, a használhatatlanná tételt és a megrongálást. A cselekmény az ezen magatartások eredményeként létrejövő állagsérelem bekövetkezésével valósul meg. Ha az állagsérelem elmarad, az erre irányuló magatartás csak kísérletet valósít meg. A cselekmény befejezettségéhez az nem szükséges, hogy az alkotmányos rend megzavarása is bekövetkezzék.

A cselekmény minősített esete, ha a rombolás különösen súlyos hátránnyal jár. Ez a legszigorúbb büntetéssel, életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel is büntethető. A különösen súlyos hátrány nem csak anyagi és gazdasági károkat, hanem erkölcsi és politikai jellegű káros következményeket is magába foglal.

A rombolás fokozott társadalomra veszélyességére tekintettel az Előterjesztés a cselekmény előkészületét is büntetni rendeli.

a 286. §-hoz

A hazaárulás bűncselekményének jogi tárgya Magyarország állambiztonsága, különös jogi tárgyai pedig Magyarország függetlensége, területi épsége vagy alkotmányos rendje, az ezeket sértő célzattal valósítja meg a hazaárulást az elkövető. A tényállás két elkövetési magatartást határoz meg, a külföldi kormánnyal vagy külföldi szervezettel való kapcsolatfelvételt, illetve kapcsolat fenntartását. A bűncselekmény akkor tekinthető befejezettnek, ha a kapcsolat létrejön.

A hazaárulás minősített eseteinél az elkövetési módoknak a társadalomra veszélyessége teszi indokolttá a súlyosabb büntetéssel való fenyegetést.

Az Előterjesztés – a veszélyeztetett jogi tárgy kiemelkedő fontosságára tekintettel – a hazaárulás előkészületét is büntetni rendeli.

a 287. §-hoz

Az Előterjesztés nem változtat a hűtlenség tényállásán. A hűtlenség jogi tárgya a Magyarország függetlensége, területi épsége vagy alkotmányos rendje. A bűncselekményt az

elkövető csak az állami szolgálatával vagy hivatalos megbízatásával visszaélve valósíthatja meg. A bűncselekmény alanya magyar állampolgár lehet.

a 288. §-hoz

Az ellenség támogatása bűncselekményének jogi tárgya Magyarország alkotmányos rendje, a közvetlen elkövetési tárgy a katonai erő. A bűncselekmény, a háború idején az ellenséggel történő együttműködés, illetve a saját vagy a szövetséges erők elárulása folytán, közvetlenül sérti az állam függetlenségét, területi épségét, katonai erejét. A bűncselekmény elkövetője, a jogi tárgya természete miatt, nem csak magyar állampolgár lehet, hanem bárki.

Az Előterjesztés, a cselekmény kiemelkedő társadalomra veszélyességére tekintettel, büntetni rendeli az ellenség támogatására irányuló előkészületet is.

a 289. §-hoz

A kémkedés Magyarország biztonságát, szuverenitását, területi sérthetetlenségét, fontos állami, politikai, gazdasági és egyéb érdekeit veszélyeztető tevékenység, ezért a bűncselekmény tényállási eleme, hogy a kémtevékenység Magyarország ellen irányul. Az érdeksérelem meghatározott adat külföldre juttatása révén valósul meg.

Az Előterjesztés minősített esetként szabályozza a minősített adatnak hírszerző tevékenység keretében történő kiszolgáltatását.

A kémkedés előkészülete is büntetendő, fokozott társadalomra veszélyességére tekintettel.

a 290. §-hoz

A szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedés bűncselekményének jogi tárgya Magyarország alkotmányos rendje, szuverenitása, az állam biztonságának fontos érdekei. A bűncselekmény tényállása a 287. §-ban meghatározott kémkedésre utal, az ott meghatározottak szerint rendeli büntetni azt, aki a Magyarország vagy a kölcsönös katonai segítségnyújtás kötelezettségét tartalmazó hatályos nemzetközi szerződés szerint a Magyarországgal szövetséges fegyveres erő elleni kémkedést követ el. A szövetséges fegyveres erő fogalmára az értelmező rendelkezés az irányadó. A kölcsönös katonai segítségnyújtás kötelezettségét az 1999. évi I. törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés tartalmazza.

a 291. §-hoz

Az állam létezésének alapjait veszélyeztető cselekmények felderítése és azok elkövetőinek felelősségre vonása össztársadalmi érdek. Ezeknek a bűncselekményeknek a kiemelkedő súlyosságát az Előterjesztés – a hatályos Btk.-val egyezően – azáltal is kifejezésre juttatja, hogy általános feljelentési kötelezettséget ír elő rájuk. A feljelentési kötelezettség, a hozzátartozókat kivéve, mindenkire kiterjedő kötelezettség. A feljelentési kötelezettség nem csak a befejezett, hanem a még készülőben lévő bűncselekményekre is vonatkozik.

a 292. §-hoz

Az Előterjesztés a Fejezetet szerkezetileg részben átalakítva, az e Fejezet alá tartozó bűncselekmények vonatkozásában fennálló büntethetőséget megszüntető okokat összegyűjtve, egy alcím alatt a Fejezet végén helyezi el.

a 293. §-hoz

A Fejezetben meghatározott bűncselekmények kiemelkedő társadalomra veszélyességére és a prevenciós célokra tekintettel, az állam elleni bűncselekmények vonatkozásában az elkövetővel szemben kitiltásnak is helye van.

a XXVI. Fejezethez
(A minősített adat és a nemzeti adatvagyon elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XV. Fejezetének III. és III/A. Címe tartalmazza visszaélés minősített adattal cím alatt a különböző minősítéssel rendelkező adatokra és a nemzeti adatvagyonra elkövetett bűncselekményeket. Az Előterjesztés az egyszerűsítés elvének megfelelően a korábban a különböző minősített adatokra vonatkozó, ugyanazon elkövetési magatartásokkal megvalósítható önálló törvényi tényállásokat egy tényállásban alkotja újra, és önálló fejezetben szabályozza azokat. A Fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- minősített adattal visszaélés,
- minősített adattal visszaélés feljelentésének elmulasztása,
- a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartás elleni bűncselekmény.

a 294-295. §-hoz

E bűncselekmény jogi tárgya alatt a minősített adat védelméről szóló törvényben ilyen minősítésű nemzeti adatot, vagy nemzetközi szerződésben, illetve az Európai Unió jogi aktusában e minősítésű adatnak megfeleltetett külföldi minősített adatot kell érteni.

Az Előterjesztés a hatályos Btk. 221. § (1) bekezdésével egyezően négy elkövetési magatartást tartalmaz:

a) Jogosulatlan megszerzés: az Előterjesztés csak a jogellenes megszerzést nyilvánítja bűncselekménynek, a minősített adat véletlen tudomásra jutásával a cselekmény nem követhető el. A minősített adat jogosulatlan megszerzése minden esetben aktív tevékenységet tételez fel, e cselekmény mulasztással nem követhető el;

b) Jogosulatlan felhasználás: a minősített adat jogosulatlan felhasználása azt jelenti, hogy az elkövető a jogszerűen vagy véletlenül birtokába került minősített adatot engedély nélkül, vagy rendeltetésétől eltérő céllal használja fel;

c) Jogosulatlan személy részére hozzáférhetetlenné tétel: a minősített adat illetéktelen személy részére hozzáférhetővé tétele alatt azt a tevékenységet vagy mulasztást értjük, amelynek eredményeként lehetővé válik az, hogy illetéktelen személy a minősített adat birtokába jusson, azt megismerje;

d) A minősített adat illetékes személy részére történő hozzáférhetetlenné tétele: ezen elkövetési magatartás azt feltételezi, hogy az elkövető a minősített adatot birtokolja, és ebben a helyzetben kirekeszt annak megismeréséből olyan illetékes személyeket, akik a tudomásul vételre jogosultak.

Az *a)* pont szerinti elkövetési magatartást kizárólag a minősített adat megismerésére jogosulatlan személy, míg a *b)* pontjában leírt magatartást bárki elkövetheti.

A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Mavtv.) megadja a minősítési szint meghatározásához szükséges kármértéket, amelyhez igazodik a minősítendő adat minősítési szintje. A (2) bekezdés e minősítési szinteknek megfelelően differenciálja a büntetési tételeket.

A (3) bekezdés súlyosabban rendeli büntetni, ha a bűncselekményt speciális alany, konkrétan a minősített adat felhasználására törvény rendelkezése alapján jogosult személy követi el.

A (4)–(5) bekezdésben rögzítetteknek megfelelően a jogalkotó büntetni rendeli a titkos és a szigorúan titkos minősítésű adatok esetében az előkészületi cselekményeket is mind az általános, mind a speciális alany vonatkozásában.

A hatályos Btk.-ban a jogosulatlan külföldi személy részére történő hozzáférhetővé tétel minősítő körülményként szerepelt. Jelenleg azonban már nem indokolt a jogosulatlan külföldi személy részére történő hozzáférhetővé tétel minősítő körülményként való meghatározása, mivel a globalizáció hatásaként ezen körülmény önmagában nem eredményezi a jogi tárgy súlyosabb megsértését. Ezt adott esetben a bíróság – az eset összes körülményeit mérlegelve – súlyosító körülményként értékelheti.

A jogalkotó a (6) bekezdésben a speciális alany vonatkozásában a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli.

a 296-297. §-hoz

A Mavtv. 41. § (2) bekezdés *a)* pontja 2010. április 1-jével hatályon kívül helyezte a feljelentés elmulasztásának bűncselekményét, és ezzel egyidejűleg az eljárás megindítása csak az adott adatfajta minősítésére jogosult szerv vagy személy feljelentése esetén lehetséges.

A minősített adatok fokozott védelmének rendszerében a feljelentés elmulasztásának büntetőjogi szabályozása a jogi tárgy védelmének garanciális eszköze, amelyet nem pótol az a rendelkezés, amely szerint a feljelentés egy minősítésre jogosult szerv vezetőjének jogosultsága. Ezért az Előterjesztés visszatér a 2010. április 1-jét megelőzően hatályban volt büntető rendelkezéshez.

Így az Előterjesztés büntetéssel fenyegeti mindazokat, akik hitelt érdemlő tudomást szereznek az előkészületben lévő szigorúan titkos vagy titkos minősítésű minősített adattal visszaélésről, valamint azokat is, akik már befejezett vagy kísérleti szakban lévő szándékos, szigorúan titkos vagy titkos minősítésű minősített adattal visszaélésről szereznek hitelt érdemlő tudomást, és ezt mihelyt tehetik, a hatóságnak nem jelentik. A tudomást szerzés akkor tekintendő hitelt érdemlőnek, ha az elkövető azt személyesen tapasztalja, de hiteles lehet a más által történt közlésen vagy tárgyi bizonyítékon nyugvó ismeret is. E bűncselekmény esetén a jogi tárgy a közérdek minden olyan formája, amelynek megóvása céljából valamely adat szigorúan titkos vagy titkos minősítésű adattá nyilvánítható.

A visszaélés minősített adattal bűncselekménye feljelentésének elmulasztása miatt az elkövető hozzátartozója nem büntethető.

Az Előterjesztés nem terjeszti ki a feljelentési kötelezettséget a gondatlanul elkövetett szigorúan titkos vagy titkos minősítésű adattal visszaélésre. Ennek alapja egyrészt ezen cselekmények kisebb fokú társadalomra veszélyessége, másrészt pedig a bűnösség csekélyebb volta.

a 298-299. §-hoz

A hatályos Btk. 224/A. §-ában pönalizált bűncselekmény Előterjesztésben történő megtartása továbbra is indokolt. A nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartások fokozottabb védelméről szóló 2010. évi CLVII. törvény egyes, az állam működésének szempontjából kiemelkedően fontos nyilvántartásokban kezelt adatok feldolgozását csak állami szerv, vagy kizárólagos állami tulajdonban lévő gazdálkodó szervezet számára teszi lehetővé. Az ebbe a körbe tartozó nyilvántartásokban kezelt adatokhoz való folyamatos hozzáférés biztosítása az adatkezelő számára a közigazgatás folyamatos és zavartalan működésének biztosítása szempontjából olyan közérdek, amelynek megsértése indokolttá teszi a büntetőjogi szankcionálást.

A nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartás elleni bűncselekmény tényállása alapján három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a nemzeti adatvagyon (amely közfeladatot ellátó szervek által kezelt közérdekű adatok, személyes adatok és közérdekből nyilvános adatok összességét jelenti) körébe tartozó állami nyilvántartásban kezelt adatnak az adatkezelő részére történő hozzáférését vagy az adatkezelés körébe tartozó művelet elvégzését akadályozza vagy lehetetlenné teszi.

A törvény minősített esetként határozza meg a jelentős érdeksérelem okozását, ez esetben a cselekmény egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A normavilágosság érdekében az Előterjesztés értelmező rendelkezésben rögzíti a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartás fogalmát.

a XXVII. Fejezethez
(Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények)

Az igazságszolgáltatás rendje elleni bűncselekmények önálló fejezetbe szerkesztését – a korábbi szabályozással összhangban – e bűncselekmények sajátos jogtárgya: a hazai és nemzetközi bíróságok, valamint a különböző eljárásokban hozzájuk kapcsolódó, az igazságszolgáltatásban tevékenykedő hatóságok és más személyek zavartalan, befolyásolástól mentes eljárásához (az igazságszolgáltatás rendjéhez) fűződő társadalmi érdek indokolja. A fejezethez tartozó bűncselekmények:

- hamis vád,
- hatóság félrevezetése,
- hamis tanúzás,
- hamis szakvéleményadás és hamis tolmácsolás,
- hamis okirat vagy hamis tárgyi bizonyítási eszköz szolgáltatása,
- hamis tanúzásra, hamis szakvéleményadásra, hamis tolmácsolásra, hamis okirat vagy hamis tárgyi bizonyítási eszköz szolgáltatására felhívás,
- kényszerítés bírósági vagy hatósági eljárásban,
- bíróság vagy hatóság eljárásának megzavarása,

- igazságszolgáltatással összefüggő titoksértés,
- mentő körülmény elhallgatása,
- bűnpártolás,
- fogolyszökés,
- fogolyzendülés,
- ügyvédi visszaélés,
- zugírászat,
- zártörés,
- a bírósági végrehajtás akadályozása,
- nemzetközi bíróság előtt elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény.

a 300-301. §-hoz

A hamis vád bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan, befolyásolástól mentes működésén túl, a hamisan megvádolt személy személyi szabadságának, becsületének és jóhírének megőrzéséhez fűződő társadalmi érdek.

A tényállás elkövetési magatartásai: büntetőeljárás lefolytatásának alapjául szolgáló hamis tartalmú vádolás, vagy bűncselekmény elkövetésére vonatkozó koholt bizonyíték bíróság vagy más hatóság előtti állítása, illetőleg tudomásra hozása. A hamis vádolás arra vonatkozó állítás, hogy konkrétan meghatározott, illetve konkrétan beazonosítható személy bűncselekményt követett el. Az erre vonatkozó hamis tartalmú állításnak kifejezettnek – tényállításnak – kell lennie, a vélemény közlése nem a hamis vád bűntettét valósítja meg.

Bizonyíték koholása hamis tartalmú bizonyítási eszköz vagy eszközök létrehozását, illetőleg bizonyítási eszközök tartalmának meghamisítását jelenti, így koholt az az addig egyáltalán nem létezett, vagy nem az adott bűncselekmény kapcsán keletkezett bizonyíték, amelyet a passzív alany gyanúba keverése céljából készítettek vagy átalakítottak.

Az elkövetési magatartás eleme az is, hogy a hamis tartalmú tényállítást vagy koholt bizonyítékot (a hamis vádat) a hatóság tudomására kell hozni, hatóság előtt kell megtenni. A tényállás megvalósulása szempontjából közömbös, hogy a koholt bizonyíték tudomásra hozását az érdemi eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság előtt teszik-e meg, vagy sem.

A bűncselekmény megvalósulása szempontjából nem bír jelentőséggel az sem, hogy milyen úton jut el a hatósághoz a hamis tartalmú tényállítás vagy koholt bizonyíték, ugyanis a bűncselekmény akkor is megvalósul, ha a tettes nem saját kezdeményezésére, hanem a bíróság vagy a hatóság megkeresésére, felszólítására tesz hamis nyilatkozatot, vagy szolgáltat koholt bizonyítékot.

A bűncselekmény nem speciális alanyú, azt bárki elkövetheti. A hamis vád esetében nem tipikus elkövetés a társtettesség, azonban az fogalmilag nem kizárt. A hamis vád elkövetéséhez a részesi alakzatok bármelyike, így a felbujtás és a bűnsegély egyaránt kapcsolódhat.

A bűncselekmény az alapesetben a hamis tartalmú tényállítás bírósággal vagy hatósággal való közlésével, illetve a koholt bizonyíték számukra való átadásával vagy hozzáférhetővé tételével befejezetté válik.

A hamis vád szándékosan (hamis vád bűntette) és gondatlanságból is (hamis vád vétsége) elkövethető. A szándék jellemzően egyenes szándék, de nem zárható ki az eshetőleges szándékkal való elkövetés sem. A bűncselekmény vétségi alakzata jellemzően hanyag gondatlansággal elkövetett.

A bűncselekmény minősített esetei, ha a hamis vád alapján a hamis váddal érintett személlyel szemben a büntetőeljárás megindul, továbbá az, ha a hamis vád alapján a hamis váddal érintett személyt elítélik.

E vonatkozásban az érintett személlyel szembeni eljárást a vele szemben lefolytatott gyanúsítotti kihallgatás időpontjától, illetőleg attól az időponttól kell megindult eljárásnak tekinteni, amikor a hamis váddal érintett személlyel szemben a hatóság kizárólag a terhelttel szemben alkalmazható eljárási cselekmény elvégzése iránt intézkedik. A hamis vád alapján való elítélésen pedig a hamis váddal érintett vádlott jogerős elítélését kell érteni.

A szabálysértésre vagy fegyelmi vétségre vonatkozó hamis vád hatályos kettős felbontását (azaz a szabálysértéssel vagy fegyelmi vétséggel elkövetett hamis vádolás, illetve szabálysértésre vagy fegyelmi vétségre vonatkozó koholt bizonyítéknak a megjelölt hatóságok, illetve fegyelmi jogkör gyakorlójának tudomására hozása kettős felosztását) az Előterjesztés megváltoztatja, és hármas felosztást vezet be. Így külön pontba kerül a szabálysértéssel vagy közigazgatási bírsággal sújtható szabályszegéssel történő hamis vádolás, a fegyelmi vétséggel hamis vádolás, és mindkét esetben a koholt bizonyítékoknak hatóság, illetve a fegyelmi jogkör gyakorlója tudomására hozása.

Az új tényállás büntetni rendeli, ha valaki mást a hatóság előtt közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegéssel vádol hamisan, vagy erre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására. Ennek indoka, hogy 2011. július 1. napjától egyes, korábban közlekedési szabálysértésnek minősülő magatartások közigazgatási hatósági eljárás hatálya alá tartozó közlekedési szabályszegésekké váltak. Társadalmi igény az is, hogy ezen esetekben a büntető jogalkotás védelemben részesítse a közigazgatási eljárásba vetett bizalmat.

Ugyanazzal a személlyel szemben azonos eljárásban többször előterjesztett hamis vád természetes egységet képez.

A Legfelsőbb Bíróság 2/2004. számú büntető jogegységi határozatában foglaltak szerint, amennyiben a tettes az ellene folyamatban lévő büntetőeljárás során más létező személynek adja ki magát, és az ennek megfelelő adat kerül az ügyben eljáró hatóságok által készített közokiratba, a hamis vád bűntette mellett az „intellektuális” közokirat-hamisítás bűntettét is elköveti. Ha a tettes a személyazonosságának az igazolására más nevére szóló valódi közokiratot is felhasznál, a hamis vád bűntettén és az „intellektuális” közokirat-hamisítás bűntettén túl közokirat-hamisítás bűntettét is elköveti.

a 302. §-hoz

A hatóság félrevezetésének tényállása az Előterjesztés szerint – mivel a bíróság nem hatóság – bíróság vagy hatóság félrevezetése elnevezésre változik. A bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan működéséhez fűződő társadalmi érdek.

A tényállás elkövetési magatartása olyan valótlan tartalmú bejelentés megtétele, amely hatóság vagy bíróság előtti előadásban büntetőeljárás, illetve szabálysértési eljárás, fegyelmi

jogkör gyakorlója előtt, fegyelmi eljárás, hatóság előtt pedig a fentiektől különböző, más hatósági eljárás megindítására alkalmas. A korábbi szabályozáshoz képest az elkövetési magatartás kiegészült a szabálysértési, a fegyelmi, valamint a közigazgatási hatósági eljárás alapjául szolgáló valótlan bejelentés eseteire is annyiban, amennyiben az ott írt megkülönböztetés szerint hamis vád, továbbá szabálysértésre, fegyelmi vétségre, illetve közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegésre vonatkozó hamis vád nem áll fenn. Hamis vád bűntette valósul meg akkor, ha a tettes meghatározott személlyel szemben bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére vonatkozó valótlan tényállítást közöl a bírósággal vagy hatósággal. A bűncselekmény megállapításához a tettes által tudottan valótlan tartalmú bejelentés megtétele után nem kell büntető-, szabálysértési, fegyelmi vagy más hatósági eljárásnak indulnia, elég az, hogy a bejelentés a tartalma alapján alkalmas annak megindítására.

A bíróság vagy hatóság félrevezetése vétségének bármely alakzata – akár egyenes, akár eshetőleges, de – kizárólag csak szándékosan követhető el.

A bűncselekmény nem speciális alanyú, azt bárki elkövetheti. A bíróság vagy hatóság félrevezetése esetében nem tipikus elkövetés a társtettesség, azonban, a tettesek azonos alkalommal, ugyanazon bíróság vagy hatóság előtt együtt tesznek bejelentést, a társtettesi minőség fogalmilag nem kizárt. A bűncselekmény elkövetéséhez a részesi alakzatok bármelyike, így a felbujtás és a bűnsegély egyaránt kapcsolódhat.

Vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel lesz büntetendő a büntetőeljárás alapjául szolgáló valótlan bejelentés, egy évig terjedhet a szabadságvesztés, ha a bűncselekményt szabálysértési vagy fegyelmi eljárás alapjául szolgáló valótlan bejelentéssel követik el, míg elzárással büntetendő, ha az bármely egyéb hatósági eljárás alapjául szolgál.

a 303-309. §-hoz

A hamis tanúzás bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás – a bíróságok és más hatóságok – zavartalan, befolyásolástól mentes működéséhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai lehetnek: lényeges körülmény valótlan állítása, vagy lényeges körülmény elhallgatása; hamis szakvélemény vagy hamis szaktanácsadói felvilágosítás adása; az üggyel kapcsolatos szóbeli vagy írásbeli anyagok idegen nyelvről –ideértve a jelnyelvet is – magyar nyelvre, illetőleg magyar nyelvről idegen nyelvre való hamis tolmácsolása, vagy hamis fordítása; büntető vagy polgári ügyben hamis okirat, vagy hamis tárgyi bizonyítási eszköz szolgáltatása.

Az Előterjesztés a hatályos szabályozáshoz képest a hamis tanúzás bűncselekményét a jobb áttekinthetőség érdekében alanyonként és elkövetési magatartásonként három tényállásra bontja. Így külön tényállásba kerül a tanú hamis tanúzása, a szakértő, a tolmács, valamint fordító hamis szakvéleményadása, tolmácsolása, illetve a hamis okirat vagy tárgyi bizonyítási eszköz szolgáltatása.

A bűncselekmény alanya minden elkövetési magatartás vonatkozásában speciális, ugyanis bírósági vagy hatóság előtti valótlan állítást vagy a való elhallgatását kizárólag az adott eljárásban tanú eljárási pozícióban lévő személy követheti el, hamis szakvéleményt vagy hamis szaktanácsadói felvilágosítást kizárólag az adott eljárásban (akár eseti, akár igazságügyi) szakértőként, illetőleg szaktanácsadóként kirendelt, illetve bevont személy

adhat. Ugyanez igaz a hamis fordítás vagy tolmácsolás vonatkozásában az eljárásban fordítóként vagy tolmácsként kirendelt személyek cselekményével kapcsolatban is. A hamis okirat vagy tárgyi bizonyítási eszköz eljárásban való szolgáltatását – ideértve a büntető- és szabálysértési ügyeket is - a ”fél” követheti el, aki az adott eljárásban bizonyítási eszközök bíróság vagy hatóság számára való szolgáltatására jogosultsággal rendelkezik.

Amíg a hamis tanúzás, a hamis szakvélemény adás, fordítás és tolmácsolás tényállásait mind szándékosan, mind gondatlanságból, addig a hamis okirat vagy tárgyi bizonyítási eszköz szolgáltatását kizárólag szándékosan lehet elkövetni.

Az Előterjesztés a jogi fogalmak következetes használata érdekében – a hamis váddal megegyező módon – a hatályos Btk. rendelkezéseit annyiban pontosítja, hogy a hamis tanúzás elévülése alatt a büntethetőség elévülését kell érteni.

Az Előterjesztés a hamis tanúzás esetén a büntethetőség megszüntetéséhez, illetve a büntetés korlátlan enyhítéséhez a hatályos szabályozással szemben megköveteli azt is, hogy a vallomás hamisságának feltárásán túl a tanú a valóságnak megfelelő, érdemi vallomást is tegyen.

A hamis tanúzás elkövetési magatartásainak külön tényállásban történő elhelyezése miatt, a 309. § esetében az egyes elkövetési magatartásokra való felhívás szükségessé tette a tényállás nevének megváltoztatását. Figyelmet érdemel, hogy a korábbi jogi szabályozáshoz kapcsolódó állandó bírói gyakorlat által kialakított megoldás továbbra is érvényes maradhat, ugyanis a hamis tanúzásra való eredménytelen felhívás ezután is hamis tanúzásra, hamis szakvéleményadásra, hamis tolmácsolásra, hamis okirat vagy hamis tárgyi bizonyítási eszköz szolgáltatására felhívásként lesz értékelendő, az eredményes – az akaratelhatározást kialakító felhívást követő, legalább kísérleti stádiumba eljutó hamis tanúzásra – felhívás esetén pedig a hamis tanúzás valamely alakzatára való felbujtás lesz megállapítható.

a 310-311. §-hoz

A hatósági eljárás akadályozása és a hatóság eljárásának megzavarása tényállások címe igen hasonló egymáshoz, tartalmuk azonban eltérő, ezért megtévesztő és félrevezető lehet e két alcím alkalmazása. Erre tekintettel előbbit az Előterjesztés – az elkövetési magatartást hangsúlyozva – kényszerítés bírósági vagy hatósági eljárásban címre változtatja.

A hatóság eljárásának megzavarása cím bíróság vagy hatóság eljárásának megzavarására változik.

a 312. §-hoz

Az igazságszolgáltatással összefüggő titoksértés bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás törvényes működése, az eljárások során keletkezett információk védelmén keresztül. Az igazságszolgáltatás működése során beszerzett – nem nyilvános – információk titokban tartásához kiemelkedő társadalmi érdek fűződik, így a büntetőjogi védelem fenntartása a hatályos szabályokkal nagyobb részt egyező tartalommal a továbbiakban is indokolt. A különböző eljárási cselekményeknél közreműködő hatósági tanú szükségképpen betekintést nyer az eljárási cselekményekkel érintett személyek magánéletébe, és ezzel kapcsolatos információk birtokába juthat. Ugyanez mondható el a zárt tárgyalás esetén is, az azon részt vevő személyek vonatkozásában. Mindkét esetben tehát olyan adatok kerülhetnek a

fenti személyek birtokába, amelyek az Alaptörvény által is védett magánszféra, magántitkok, személyes adatok körébe tartoznak.

Az Előterjesztés a hatályos szabályokkal egyezően két külön szakaszban tartja fenn a cselekmény elkövetési magatartásainak a büntethetőségét. Ennek oka, hogy az (1) bekezdésben szereplő bűncselekmény esetén a szubszidiaritás nem merül fel, hiszen nincs olyan másik bűncselekmény, amely mint súlyosabban minősülő bűncselekmény megvalósulhatna.

Az (1) bekezdésben szereplő bűncselekményt kizárólag az eljárások során hatósági tanúként bevont személy követheti el. Hatósági tanú bevonására a büntető eljárásban, illetőleg a közigazgatási eljárásban kerülhet sor. Amennyiben ezen eljárásokban valakit hatósági tanúként vonnak be, őt a hatóság a jogairól és kötelezettségeiről tájékoztatja, ennek keretében a titoktartási kötelezettség megtartására is felhívja [Ld. Be. 183. § (6) bekezdése, Ket. 55. § (6) bekezdése]. Ennek alapján a hatósági tanú a részvételével megtartott eljárási cselekményen tudomására jutott adatot, tényt, körülményt köteles titokban tartani, azt nem fedheti fel. Felmentést az ügy tárgyát érintő tényekre, adatokra, körülményekre nézve az eljáró hatóság, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság, a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság adhat, amely előtt az eljárás folyamatban van. Ha a tilalom ellenére a hatósági tanúként tudomására jutott adatokat, stb. a jogosult felmentése nélkül felfedi, másnak a tudomására, nyilvánosságra hozza, úgy a magatartása tényállásszerű.

A (2) bekezdésben írt cselekmény esetén büntetendő az, aki a bíróság zárt tárgyalásán előadottakat a jogosult engedélye nélkül felfedi. Büntető eljárás során elrendelt zárt tárgyalás esetén az eljáró bíróság a Be. 238. § (4) bekezdése alapján kötelesek felhívni a zárt tárgyaláson részt vevő személyeket, hogy az ott elhangzottakról tájékoztatást nem adhatnak Mivel ilyen jellegű kötelezettséget a Pp. nem ír elő, így a polgári eljárás során tartott zárt tárgyalás során megismert adatok – ide nem értve az üzleti titkok közé, illetve a minősített adatok közé tartozó adatokat – jogosulatlan nyilvánosságra hozatala ezen bűncselekmény megállapítására nem alkalmas. Ugyanakkor az Előterjesztés a hatályos Btk.-ban szereplő „a büntetőeljárás során” kitételt nem tartalmazza, mivel jelenleg kizárólag a büntető eljárásokban kerül sor a „titokban tartásra való felhívás” kioktatásra. Mivel pedig a kötelezettségről való kioktatást a Pp. nem tartalmaz, így a polgári eljárásokban a (2) bekezdésben írt cselekmény elkövetése a hatályos szabályok alapján kizárt. Ugyanakkor amennyiben a jogalkotó úgy ítéli meg, hogy ezen cselekmény a polgári eljárás során is védendő, úgy az Előterjesztésben szereplő szabályok módosítására az eljárási jogszabályok esetleges későbbi módosítása során nem lesz szükség.

A (2) bekezdésben írt cselekmény esetében elkövetőként a zárt tárgyaláson részt vevő személyek merülhetnek fel.

a 313. §-hoz

Az Előterjesztés a mentő körülmény elhallgatásának alapesetét kiegészíti azzal, hogy az elhallgatott tény közlése nem csak a terhelt felmentését eredményezheti, hanem az ellene folyatott büntetőeljárás megszüntetését is.

Új minősített eset, ha a mentő körülmény elhallgatása olyan bűncselekményre vonatkozik, amely miatt életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés is kiszabható.

Az Előterjesztés büntetni rendeli a szabálysértési, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatt, fegyelmi vétség miatt indult eljárásokban az eljárás alá vont személy vonatkozásában elkövetett mentő körülmény elhallgatását is, amely vétség elzárással büntetendő. A felsorolt eljárások szankciórendszerének szigorodása miatt ugyancsak fokozott társadalmi érdek, hogy az eljárás alá vont személyek cselekményeinek megítélése során az eljáró hatóság, vagy fegyelmi jogkör gyakorlója e személyt mentő körülményekről is tudomással bírjon. Ennek érdekében az Előterjesztés büntetőjogi szankciót is kilátásba helyez.

A mentő körülmény elhallgatása bűncselekményének új tényállási elemeire figyelemmel – az önvádra kötelezés tilalmának elve alapján – az Előterjesztés részletesebben szabályozza a hatályos Btk.-hoz képest a büntethetőséget kizáró körülményeket.

a 314. §-hoz

A bűnpártolás minősített eseteként felsorolt bűncselekményeket az Előterjesztés három pontba rendezi. Az első pontba kerülnek azok a súlyosabb bűncselekmények, amelyek esetében elegendő a Btk. Különös Részének egyes fejezeteire utalni, míg a második pontban az egyes fejezetekben meghatározott súlyosabb bűncselekmények, a harmadik pontban minden olyan bűncselekmény meghatározásra került, amelyek a felsoroltakon kívül életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethetőek.

A bűnpártolás speciális alanyra vonatkozó minősített esetét az Előterjesztés kibővíti a hivatalos személyen túl a külföldi hivatalos, és a közfeladatot ellátó személyre is, ha azt eljárásuk során követik el.

A bűnpártolás bűnkapcsolati bűncselekmény, alapbűncselekmény nélkül nem létezhet. Az tettes büntetőjogi felelősségét az alapozza meg, hogy akadályozza, nehezíti, esetenként meg is hiúsítja az alapbűncselekmény felderítését.

A bűnpártoló csak az alapbűncselekmény befejezése, vagy megkísérlése után kapcsolódik a bűncselekményhez.

A bűnpártolás elkövetési magatartásai: A hatóság üldözése elől meneküléshez segítségnyújtás, a büntetőeljárás sikerének meghiúsítására való törekvés, (személyi bűnpártolás) valamint a bűncselekményből származó előny biztosításában való közreműködés (tárgyi bűnpártolás). Mindhárom kizárólag tevéssel követhető el.

A személyi bűnpártolás elkövetője az által valósítja meg a szóban forgó bűncselekményt, hogy az alapbűncselekmény tettesének, részesének segítséget nyújt ahhoz, hogy a hatóság üldözése ellen meneküljön, a felelősségre vonást elkerülje, valamint a büntetőeljárás meghiúsítására törekvés körbe tartozik, minden olyan magatartás, amelyik objektíve alkalmas az eljárás sikerének a meghiúsítására, a tényállás felderítésének a megakadályozására. A tényállás megvalósulásához nem szükséges, hogy az elkövető magatartása eredménnyel járjon.

A tárgyi bűnpártolás lényege, a bűncselekmény elkövetéséből származó előny biztosítása céljából történő közreműködés. Előnyön olyan változást, helyzetet kell érteni, amely az alapcselekmény elkövetésének következményeként jön létre, és az elkövető számára kedvezőbb, mint a cselekmény elkövetése előtt volt.

A bűnpártolás alanya tettesként bárki lehet, kivéve az alapbűncselekmény tettesét, vagy részesét.

A bűnpártolás csak szándékosan követhető el, az (1) bekezdés a) és c) pontjában foglaltaknál az eshetőleges szándék is elegendő.

a 315. §-hoz

A fogolyszökés bűntette esetén az Előterjesztés büntetni rendeli a büntetőeljárási őrizetből történő szökésen túl a szabálysértési őrizetből való szökést is. Ugyanígy büntetni rendeli a hatóság őrizetéből szökést az Általános Részben meghatározott, a szabadságvesztéstől elkülönülő elzárás büntetés esetén is.

Továbbra is büntetendő, ha a terhelt az ellene folytatott büntetőeljárás alól oly módon akarja kivonni magát véglegesen, hogy lakhelyelhagyási tilalom elrendelése esetén a bíróság által neki kijelölt területet vagy körzetet, míg házi őrizet elrendelése esetén a kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet hagyja el. A hatályoshoz képest pontosabban fogalmaz az Előterjesztés, amikor kimondja, hogy a cselekmény csak akkor büntetendő, ha a felsorolt elkövetési magatartásokat – és így a lakhelyelhagyási tilalom vagy házi őrizet legfontosabb szabályait – azért sérti meg az elkövető, hogy az eljárás alól véglegesen kivonja magát.

A fogolyszökés privilegizált esete továbbá, ha a fogvatartásból jogszerűen távozó elítélt abból a célból nem tér vissza a büntetés-végrehajtási intézménybe, hogy magát a végrehajtás alól kivonja.

Jogpolitikai szempontból indokolt a fogolyszökés elkövetője büntetésének korlátlan enyhítése, ha magát önként feladja, azaz a hatóság előtt megjelenik, vagy tartózkodási helyét megadja annak érdekében, hogy büntetésének letöltését folytassa.

a 316. §-hoz

A fogolyzendülés jogi tárgy a büntető igazságszolgáltatás rendjéhez fűződő társadalmi érdek.

A fogolyzendülés bűntetténél az Előterjesztés a büntetés-végrehajtás rendje helyett a fogvatartás rendjét súlyosan veszélyeztető nyílt ellenszegülést nyilvánítja büntetendővé, figyelemmel arra, hogy a zendülés nem csak a büntetés-végrehajtási intézet keretein belül követhető el, hanem pl. rendőrségi fogdán is.

. A bűncselekmény elkövetési magatartása a büntetés végrehajtás rendjét súlyosan veszélyeztető, nyílt ellenszegülés. A nyílt ellenszegülés a szembehelyezkedésnek bármely aktív, vagy passzív formája lehet, mind tevéssel, mind pedig mulasztással elkövethető. Az ellenszegülés akkor nyílt, ha kifejezett, határozott, és mások által felismerhető. A cselekmény csak akkor tényállásszerű, ha a nyílt ellenszegülés a büntetés-végrehajtási intézet vagy rendőrségi fogda szabályszerű működése, rendje, fegyelme, a munkáltatás természete, ideje, rendeletek, utasítások, szabályok ellen irányul.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A szándékossághoz az elkövető tudatának át kell fognia azt is, hogy rajta kívül még legalább két fogoly vele együtt lép fel. A fogolyzendülés tettese kizárólag csak fogoly lehet. Fogolynak kell tekinteni a hatósági

őrizetben lévő személyt, valamint azt, aki az elzárást, illetve az idegenrendészeti őrizetet büntetés-végrehajtási szervnél tölt.

Az Előterjesztés a katonai bűncselekményként büntetendő zendüléshez hasonlóan minősített esetként szabályozza azt, ha a fogolyzendülés halált okoz.

a 317. §-hoz

Az ügyvédi visszaélés jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan működéséhez fűződő társadalmi érdek. Az ügyvéd elősegíti megbízója jogainak érvényesítését és kötelezettségeinek teljesítését, E körben fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik.

Az ügyvéd a bíróságok és más hatóságok előtt képviseli ügyfelét, eljár ügyfele védelmében, jogi tanácsokat és tájékoztatást ad, közreműködik abban, hogy az ellenérdekű felek jogvitájukat megegyezés útján intézzék el, beadványokat, szerződéseket és egyéb okiratokat szerkeszt. Kötelezettségeinek megszegésével az ügyvéd fegyelmi vétséget követ el.

A bűncselekmény elkövetési magatartása az ügyvédi hivatásból folyó jogviszonyt rendező jogszabályokba foglalt, valamint az ügyvédi hivatás részben íratlan, részben az írásba is foglalt etikai magatartási szabályokban megjelenő követelmények megszegése. A fent írt jogyszabályok főként. az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény, a büntetőeljárásról szóló, 1998. évi XIX. törvény, illetve a polgári perrendtartásról szóló, 1952. évi III. törvény

A bűncselekményalanya speciális, azt tettesként csak ügyvéd követheti el.

A bűncselekmény a kötelességszegéssel befejezetté válik. A hátrány tényleges bekövetkezése nem követelmény.

a 318. §-hoz

A zugírászat jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan működéséhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása beadvány, valamint okiratszerkesztés. A beadvány a hatóságokhoz és más szervekhez intézett bármilyen irat, míg az okirat valamely jogi tény igazolása céljából készített irat.

A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet, akinek nincs joga ellenszolgáltatásért beadványt, vagy okiratot szerkeszteni.

A tényállás (2) bekezdése értelmében zugírászatot követ el az, aki jogosulatlanul, üzletszerűen, ügyvédi, jogtanácsosi, vagy közjegyzői tevékenységet végez. Abban az esetben, ha a beadvány, vagy az okirat szerkesztése nem meríti ki az üzletszerűség kritériumait, akkor a cselekmény nem tényállásszerű.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A cselekmény az első okirat, vagy beadvány megszerkesztésével, és a megrendelő részére való átadásával befejezetté válik.

a 319. §-hoz

Az Előterjesztés új intézkedésként bevezeti az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét. Amennyiben a hozzáférhetetlenné tételt büntetőeljárás során kényszerintézkedésként rendelték el, annak biztosítására szükséges kiterjeszteni a zártörés alkalmazhatóságát. A jogalkalmazói gyakorlat szerint ugyanígy indokolt a számítástechnikai rendszer útján rögzített adatok megőrzésére kötelezés kényszerintézkedés megsértését is szankcionálni.

a 320-321. §-hoz

A bírósági végrehajtás akadályozása és a nemzetközi bíróság előtt elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény tényállását nem módosítja az Előterjesztés.

Az Európai Közösségek Bírósága Statútumának 30. Cikke szerint az Európai Közösségek Bírósága előtt folyó eljárásban elkövetett hamis vádolást, hamis tanúzást, esküszegést úgy kell büntetni, mintha azt a nemzeti bíróság előtt folyó eljárásban követték volna el. Ezzel egybehangzó rendelkezéseket tartalmaz a 2296/1998. (XII. 30.) Korm. határozat felhatalmazása alapján aláírt, a Római Diplomáciai Konferencián 1998-ban elfogadott Nemzetközi Büntetőbíróság Statútuma is. Ezen rendelkezésekre vonatkozó jogharmonizáció érdekében rendelkezik úgy az Előterjesztés, hogy az előterjesztés 300-314. § rendelkezéseit kell alkalmazni azzal szemben, aki az ott meghatározott cselekményt törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel, továbbá az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa kötelező határozatával létrehozott Nemzetközi Büntetőbíróság, vagy az Európai Közösségek Bírósága előtt folyamatban lévő eljárás során, vagy azzal kapcsolatban követi el.

A 322-323. §-hoz

Az Előterjesztés külön § alatt rendelkezik az egyes igazságszolgáltatás rendjét sértő bűncselekményekkel kapcsolatos büntethetőséget megszüntető, illetve a korlátlan enyhítési okokról.

A 324. §-hoz

Az Előterjesztés fejezethez csatolt egyéb rendelkezései az alapügy befejezésének hiánya, mint büntethetőséget kizáró időleges akadály esetében a jogi fogalmak következetes használata érdekében a hatályos Btk. rendelkezéseit annyiban pontosítja, hogy a hamis vád és a hamis tanúzás bűncselekmény büntethetőségének elévülése az alapügy befejezésének napján kezdődik, ha az eljáró hatóság az alapügy folytatása során nem tett feljelentést.

A 325. §-hoz

Az Előterjesztés e §-ban külön értelmező rendelkezéseket fűz az új törvény XXVII. Fejezetéhez.

a XXVIII. Fejezethez
(A korrupciós bűncselekmények)

Az Előterjesztés szerkezetileg egyszerűsíti a tényállásokat, így egy fejezetben szabályozza a hatályos Btk. XV. fejezetében két önálló cím alatt szereplő a közélet tisztasága elleni és a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekményeket. A nemzetközi közélet

tisztasága elleni bűncselekmények elkövetési magatartása a hatályos szabályozás szerint is megegyezik a megfelelő közélet tisztasága elleni bűncselekmény tényállásával, és a büntetési tételek is azonosak. Ennek megfelelően az Előterjesztés, ahol a nemzetközi szerződések, illetve az Európai Unió jogi aktusai alapján szükséges, az adott tényállás végén önálló bekezdésben utal arra, hogy az ott szabályozott cselekmény nemzetközi hivatalos személy vonatkozásában is büntetendő.

Szerkezeti egyszerűsítést jegyében a hatályos Btk.-ban önálló szakaszban meghatározott, de lényegében az adott bűncselekmény minősített esetét jelentő tényállásokat megszünteti, és azokat a vonatkozó bűncselekmény minősített eseteként szabályozza (pl. Btk. 251-252. §).

Az Előterjesztés önálló alcímek alatt szabályozza az aktív vesztegetést „vesztegetés”, illetve a passzív vesztegetést „vesztegetés elfogadása” elnevezéssel.

Az Előterjesztés következetes logika mentén határozza meg a védett jogtárgyon belüli specialitásra (gazdasági szféra, hivatali szféra, hatósági eljárás) és a kiszabható szankció mértéke szerint a bűncselekmény súlyára tekintettel az egyes tényállások sorrendjét.

E fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak:

- vesztegetés,
- vesztegetés elfogadása,
- hivatali vesztegetés,
- hivatali vesztegetés elfogadása,
- vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban,
- vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban,
- vesztegetés feljelentésének elmulasztása,
- befolyás vásárlása,
- befolyással üzérkedés.

A hatályos szabályozáshoz képest az Előterjesztés egyik leglényegesebb változtatása, hogy a büntethetőséget megszüntető ok helyett az Előterjesztés a büntetés korlátlan enyhítésére vagy mellőzésére ad lehetőséget, a vesztegetési cselekmények felderítésében a hatóságokkal érdemben együttműködő elkövetőkkel szemben.

A GRECO Magyarország harmadik körös országértékelésében – a gyakorlata által kialakított sztenderdnek megfelelően – a következő ajánlással élt: „elemezni, és következésképpen felül kell vizsgálni az automatikus, kötelező erővel bíró és teljes büntetés alóli mentességet, amelyet a törvény a hazai köz- és magánszektorban elkövetett aktív és passzív vesztegetés elkövetőjének biztosít „tevékeny megbánás” esetén”.

A GRECO ezen ajánlás kapcsán a magyar szabályozás problémájának tartotta, hogy:

- a bűncselekmény bejelentésének nincs időbeli korlátja, elegendő, ha arra azelőtt kerül sor, hogy a hatóságok tudomást szereznek a bűncselekményről;
- a „tevékeny megbánás” alkalmazása a büntetés alóli automatikus és teljes mentességet jelenti, vagyis nincs lehetőség az egyedi körülmények mérlegelésére; nem lehet figyelembe venni például azt, hogy az elkövető milyen okból hozza a bűncselekményt a hatóságok tudomására;

- nincsen lehetőség bírósági felülvizsgálatra, azaz nem bíró dönt arról, hogy alkalmazható-e ez a „kedvezmény” vagy sem.

Erre tekintettel változtat az Előterjesztés a Btk. hatályos rendelkezésén, amely így nem lesz automatikus, alkalmazásának „mértéke” a bíróság döntésétől függ, és így megfelelő mozgásteret biztosít a bíróság számára az egyedi körülmények mérlegelésére. Az Előterjesztés értelmében változatlanul nincs konkrét időbeli korlátja a bűncselekmény bejelentésének, mivel ez a kedvezmény a vesztegetés sikeres felderítéséhez fűződő érdekre tekintettel mindaddig indokolható, amíg az adott bűncselekmény más forrásból a hatóságok tudomására nem jut.

Az Előterjesztés e megoldása egyrészről megfelel a GRECO ajánlásainak, de egyben változatlanul olyan lehetőséget biztosít a vesztegetés bármely oldalon lévő elkövetőjének, amely miatt érdemes fontolóra vennie, hogy bejelenti a bűncselekményt a hatóságoknak.

a 326. §-hoz

A Fejezet a passzív hivatali vesztegetés helyett – az általános indokolásban kifejtett új szerkezeti felépítésre tekintettel – az aktív gazdasági vesztegetéssel kezdődik.

A tényállásban a „költségvetési szerv, gazdálkodó szervezet, egyesület dolgozója, illetve tagja” kifejezés helyett, az adott szervezet „részére vagy érdekében tevékenységet végző személy” kifejezés szerepel, amelynek célja a „dolgozó” elavultnak, és több értelmezési problémát jelentő kifejezésnek a kiváltása. Az új kifejezés kellően széles kört felölel, ugyanakkor a jogbiztonság szempontjából pontosnak és jól értelmezhetőnek is tekinthető.

Ezen túlmenően a „költségvetési szerv” és az „egyesület” fogalom tényállásban történő szerepeltetésétől az „egyszerűsítés” elvének megfelelően a jogalkotó eltekint, figyelemmel arra, hogy Ptk. 685. § c) pontjában meghatározott gazdálkodó szervezet fogalmát az Előterjesztés – átvéve a régi Btk. 137. § 19. pontjában található fogalom-meghatározását – a „költségvetési szerv”-re is érti.

Az új tényállás alapesetében is a hatályos szabályozással egyezően tényállási elem, hogy a jogtalan előnyt az adott szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személy kötelességszegéséért kell adni vagy ígérni. Az alapeset büntetési tétele a hatályos szabályozással megegyezik.

Az önálló intézkedésre jogosult személlyel kapcsolatos elkövetés változatlanul minősített eset marad, büntetési tételének alsó határa, a „szigorítás” elvének megfelelően változik egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésre. A normaszöveg egyszerűsítése érdekében a minősített eset nem ismétli meg az elkövetési magatartásokat, hanem visszautal az alapeset szerinti elkövetési magatartásokra. A hatályos Btk. 254. § (2) bekezdése a költségvetési szerv, gazdálkodó szervezet, egyesület önálló intézkedésre jogosult dolgozója esetében a jogtalan előny ígéretét, vagy adását csak akkor rendeli büntetni, ha az közvetlenül történik. A „reá tekintettel másnak” fordulat elmaradása dogmatikai szempontból nem indokolható, és nem felel meg a vonatkozó nemzetközi egyezmények rendelkezéseinek sem. Az új tényállás ezt a hiányosságot is kiküszöböli.

A fontosabb ügyekben intézkedésre hivatott hivatalos személy általi elkövetés, mint minősített eset megszűnik, mivel ez igen bizonytalan jogfogalomnak tekinthető, ezt támasztja alá a gyakorlat is, amely igen szerteágazó, nem egységes. Ha ez a körülmény megállapítható, az a büntetés kiszabása körében értékelhető.

Az Előterjesztés a hatályos szabályozáshoz képest – a hatályos szabályozásban a csak a passzív vesztegetésnél meglévő minősített esethez hasonlóan – új minősített esetként szabályozza, ha a vesztegetés (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott formáját bűnszövetségben vagy üzletszerűen követik el. Ezzel a jogalkotó eleget tesz a gyakorlat azon kívánalmának, hogy az ilyen bűncselekmények szervezett elkövetése esetén súlyosabb szankciók legyenek alkalmazhatók.

A nemzetközi viszonylatban elkövetett aktív gazdasági vesztegetés büntetendőségét az eddigi önálló tényállás helyett az aktív gazdasági vesztegetés (4) bekezdésében elhelyezett utaló szabály biztosítja, egyszerűsítve és átláthatóbbá téve ezáltal az új szabályozást. Ezzel a megoldással a nemzetközi aktív gazdasági vesztegetés ugyanolyan súllyal és ugyanolyan körben lesz büntetendő, mint a hazai, így ebben a vonatkozásban nincs eltérés a hatályos szabályozáshoz képest.

a 327. §-hoz

A fejezet következő tényállása a passzív gazdasági vesztegetés „vesztegetés elfogadása” alcímmel.

A jelenleg két külön tényállásban szereplő passzív gazdasági vesztegetést az Előterjesztés egy tényállásban vonja össze, mivel a gazdálkodó szervezet, egyesület részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személy által elkövetett passzív gazdasági vesztegetés valójában a passzív gazdasági vesztegetés minősített esete, így az átláthatóságra, és az egyszerűsítésre figyelemmel az önálló szakaszban történő szabályozása nem indokolt.

A tényállásban ebben az esetben is az adott szervezet „részére vagy érdekében tevékenységet végző személy” kifejezés szerepel.

A „költségvetési szerv” és az „egyesület” fogalmának elhagyására és az öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett cselekmények egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel történő szankcionálására az aktív gazdasági vesztegetés tényállásánál kifejtettek az irányadók.

Az előny elfogadójával való egyetértést ésszerűnek látszik akkor büntetni, ha az előnyt a harmadik személynek, a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személyre tekintettel adják vagy ígérik és ez utóbbi személy ezzel ért egyet. Ez a hatályos tényálláshoz képest szűkítést jelent, azonban megfelel az ésszerűségen túl a gyakorlatnak is. Ez értelemszerűen vonatkoztatható a gazdasági vesztegetésre is. Valaki azért nem büntethető a gazdasági szférában, mert egyetért azzal, hogy a kollegája korrupt.

Az alapeset büntetési tétele a hatályos szabályozásnak megfelelően három évig terjedő szabadságvesztés marad. A minősített esetek vonatkozásában a büntetési tétel egy kivétellel változatlan marad. A „fontosabb ügy” mint minősítő körülmény az egyszerűsítés jegyében elhagyásra kerül.

A GRECO III. körös értékelése során kifejezetten ajánlja a külföldön magánszektorban elkövetett passzív vesztegetés büntetni rendelését, valamint a Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezmény (ETS 173) 8. cikkére vonatkozó magyar fenntartás visszavonását. Erre tekintettel az új tényállás az aktív gazdasági vesztegetéshez hasonlóan a passzív gazdasági vesztegetés estében is büntetni rendeli, ha azt külföldi gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban követik el.

a 328. §-hoz

A gazdasági vesztegetés körében a külföldi gazdálkodó szervezet fogalmát az e szakaszban található értelmező rendelkezés adja meg.

a 329. §-hoz

A fejezet új szerkezeti rendjének megfelelően a fejezetben szabályozott következő bűncselekmény az aktív hivatali vesztegetés. Az alapeset büntetési tétele változatlanul három évig terjedő szabadságvesztés.

A hatályos szöveghez képest az elkövetési magatartás kiegészül a befolyásolásra törekvéssel. Ezzel a jogalkotó jelzi, hogy az előnynek alkalmasnak kell lennie a befolyásolásra, illetve az előny adásának célja a hivatalos személy befolyásolása. Mivel egyrészt fogalmilag nem képzelhető el, hogy a befolyásolásra törekvéshez adott vagy ígért előny jogszerű legyen, másrészt az adott vagy ígért előny mindig az aktív vesztegető személyére nézve közvetlenül vagy közvetve jelent az addiginál kedvezőbb állapotot, ezért a „jogtalan” kifejezés használata felesleges.

A (2) bekezdésben a minősített eset változatlan tartalommal szerepel, és a büntetési tétel is változatlan, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

A külföldi hivatalos személy vonatkozásában elkövetett vesztegetés tartalmában változatlanul, de az új szerkezetnek megfelelően, a (3) bekezdésben, utaló szabályként szerepel.

A hatályos Btk. 253. §-ának (3)–(4) bekezdése lényegében változatlan tartalommal kerül – tekintettel az Európai Uniós kötelezettségre – a hivatali vesztegetés új tényállásába (4)–(5) bekezdésként.

a 330. §-hoz

A vesztegetés elfogadásához hasonlóan, a hivatali vesztegetés elfogadásánál is az előny elfogadójával való egyetértést ésszerűnek látszik csak akkor büntetni, ha az előnyt a harmadik személynek, a hivatalos személyre tekintettel adják vagy ígérik és a hivatalos személy ezzel ért egyet. Ez a hatályos tényálláshoz képest szűkítést jelent, azonban megfelel az ésszerűségen túl a gyakorlatnak is.

A „jogtalan” kifejezés elhagyására a hivatali vesztegetés tényállásánál kifejtettek az irányadók.

Az a hivatalos személy, aki munkatársáról tudja, hogy előnyt fogadott el, és ezzel egyetért, azaz nem tesz feljelentést a hatóságnál, az nem a hivatali vesztegetés elfogadásának

bűntettéért lesz felelősségre vonható, hanem a vesztegetés feljelentésének elmulasztása miatt felel.

A fontosabb ügyekben intézkedésre hivatott hivatalos személy általi elkövetés, mint minősített eset megszűnik, mivel ez igen bizonytalan jogfogalomnak tekinthető. Ez a körülmény, ha megállapítható, akkor a büntetés kiszabása körében értékelhető.

A vezető beosztású hivatalos személy általi elkövetés – mivel ez a kategória egyértelműen azonosítható –, mint minősítő körülmény megmarad.

Az alapeset és a minősített esetek büntetési tétele nem változik.

A külföldi hivatalos személy vonatkozásában elkövetett vesztegetés tartalmában változatlanul, de az új szerkezetnek megfelelően, a (4) bekezdésben, utaló szabályként szerepel.

a 331. §-hoz

A bírósági vagy hatósági eljárás vonatkozásában korábban egy szakaszon belül szabályozott aktív, illetve passzív vesztegetést az Előterjesztés az új szerkezeti rendnek megfelelően két önálló tényállásban szabályozza.

A „jogtalan” kifejezés elhagyására a hivatali vesztegetés tényállásánál kifejtettek az irányadók.

A vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban tényállása új (2) bekezdéssel egészül ki, amely kimondja, hogy az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott cselekményt törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel, továbbá az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa kötelező határozatával létrehozott nemzetközi büntető bíróság, vagy az Európai Közösségek Bírósága előtt folyamatban lévő eljárás során vagy azzal kapcsolatban követi el. Ez a megoldás követi a hatályos Btk. 249/B. §-ában (nemzetközi bíróság előtt elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény) foglalt megoldást. Az Előterjesztés szerinti kiegészítést az teszi szükségessé, hogy a Statútum 70. cikke szerint nemcsak a hamis tanúzást, a hamis vádat, a hatósági eljárás akadályozását kell a Nemzetközi Büntetőbíróság előtt folyó eljárások vonatkozásában büntetni, hanem a tanú megvesztegetését, illetve a bizonyítás felvételébe való beavatkozást is.

A büntetési tétel változatlanul három évig terjedő szabadságvesztés marad.

a 332. §-hoz

A hatósági eljárás vonatkozásában korábban egy szakaszon belül szabályozott aktív, illetve passzív vesztegetés az új szerkezeti rendnek megfelelően két önálló tényállásban lesz szabályozva.

A „jogtalan” kifejezés elhagyására a hivatali vesztegetés tényállásánál kifejtettek az irányadók.

A vesztegetés elfogadása hatósági eljárásban tényállása a hatályos Btk. passzív vesztegetés hatósági eljárásban [Btk. 255. § (2) bek.] tényállásában szereplő jogtalan előny

elfogadásához képest kiegészül az előny ígéretének elfogadásával, valamint az elkövetőre tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért előny kérőjével vagy elfogadójával való egyetértéssel. Ezzel a vesztegetés elfogadása elkövetési magatartásának szabályozása mind a gazdasági, mind a hivatali és mind a bírósági vagy hatósági eljárás vonatkozásában egységessé válik.

A hatályos Btk. ebben a körben az aktív és passzív vesztegetést azonos súllyal rendelte büntetni, míg minden más esetben a passzív vesztegetést, azaz a vesztegetés elfogadását súlyosabban rendeli büntetni. A konzisztens szabályozás érdekében, a vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban büntetési tétele az aktív alakzaténál egy fokozattal súlyosabb, azaz egy évtől öt évig tartó szabadságvesztés lesz.

a 333. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos szabályokkal egyezően szankcionálja a hivatalos személyek azon magatartását, ha e minőségükben hitelt érdemlő tudomást szereztek arról, hogy még le nem leplezett vesztegetést vagy vesztegetés elfogadását követtek el, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést.

a 334. §-hoz

Az Előterjesztés szerint vesztegetés feljelentésének elmulasztása miatt az elkövető hivatalos személy hozzátartozója nem büntethető.

a 335. §-hoz

A befolyással üzérkedés hatályos Btk.-beli szabályozásával kapcsolatban a GRECO a III. körös országértékelés során következő elemzést és ajánlást fogalmazta meg:

„A GET elfogadja azt a magyar álláspontot, amelyet úgy tűnik az ítélkezési gyakorlat is alátámaszt, és amely szerint a Büntető Törvénykönyv aktív vesztegetésre vonatkozó rendelkezései magukban foglalják azt az elemet, hogy a befolyással üzérkedő az előnyt szándékosan a befolyásolt hivatalos személynek juttatja. A GET egyetért azzal, hogy az aktív vesztegetésre vonatkozó rendelkezéseket ebben az esetben az aktív befolyással üzérkedésre is alkalmazni lehet. Ez a helyzet azonban nem az egyetlen előfeltétele vagy feltétele az Egyezmény 12. cikkében meghatározott aktív befolyással üzérkedés megvalósulásának. Nem feltétel ugyanis, hogy a hivatalos személyt a befolyással üzérkedő megvesztegesse; a döntéshozó hivatalos személyre gyakorolt (állított vagy tényleges) jogtalan befolyásolás különbözhet az (ígért) jogtalan előnytől. A GET álláspontja szerint a Btk. 253. §-a és 258/B. §-a nem vonatkozik az aktív befolyással üzérkedés minden formájára, mivel a 253. §-ban szereplő „hivatalos személy működésével kapcsolatban, neki vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér” megfogalmazás korlátozottabb hatállyal bír, mint az Egyezmény 12. cikke. Nem minden, az országlátogatáson résztvevő személy osztotta azt a magyar álláspontot, amely szerint a jelenlegi jogszabályok a befolyással üzérkedés minden formáját lefedik, és úgy tűnik, hogy ezt az ítélkezési gyakorlat sem támasztja alá (lásd Fővárosi Bíróság 15.B.981/2003/34). Következésképpen, a GET úgy ítéli meg, hogy nem megalapozott az az állítás, amely szerint a magyar büntetőjogi szabályozás az aktív befolyással üzérkedés minden lehetséges esetét lefedi, mint ahogyan azt az Egyezmény 12. cikke megkívánja. A GET ajánlása szerint ezért biztosítani kell, hogy az aktív befolyással üzérkedésre vonatkozó

magyar büntetőjogi szabályozás teljes mértékben megfeleljen a Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezmény 12. cikkében foglalt rendelkezéseknek."

Az ET Korrupció elleni büntetőjogi egyezményének hivatkozott 12. cikke a következőképpen rendelkezik:

„12. Cikk Befolyással üzérkedés

Mindegyik Szerződő Fél megteszi azokat a jogalkotási és egyéb intézkedéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy - belső jogával összhangban - szándékos elkövetés esetén bűncselekménnyé nyilvánítsa, ha ellenszolgáltatásként jogtalan előnyt ígérnek, adnak vagy ajánlanak fel közvetlenül vagy közvetve olyan személynek, aki azt állítja vagy megerősíti, hogy képes jogtalan befolyást gyakorolni a 2., a 4-6, és a 9-11. Cikk szerinti személy döntéshozatalára, függetlenül attól, hogy az előnyt számára vagy másnak ígérik, adják, illetőleg ajánlják fel; ugyanígy bűncselekménnyé nyilvánítsa az ellenszolgáltatásként járó ilyen előny kérését, elfogadását, valamint ígéretének vagy ajánlatának elfogadását; tekintet nélkül arra, hogy tényleg befolyást gyakorolt-e, illetőleg arra, hogy a feltételezett befolyás elérte-e a kívánt eredményt."

A 13/2007. számú Büntető Kollégiumi vélemény csak a Btk. 256. § (2) bekezdés a) pontja tekintetében teszi a következő megállapítást: „Aki másnak vagyoni vagy nem vagyoni előnyt azért ad, hogy ügyének kedvező elintézése céljából azt az eljáró hivatalos személynek juttassa: hivatali vesztegetés (Btk. 253. §) miatt vonható felelősségre, abban az esetben is, ha az előny átvevője csupán állította, illetve csupán azt a látszatot keltette, hogy hivatalos személyt fog megvesztegetni; s így az átvevő cselekménye a Btk. 256. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerint hivatali befolyással üzérkedés bűntettének minősül."

Annak ellenére, hogy a gyakorlati szakemberek egy jelentős része osztja azt az álláspontot, miszerint az „aktív" befolyással üzérkedést nem kell önállóan szabályozni, mert az a vesztegetés „aktív" alakzatának minősül, de ezt egyértelműen semmilyen az ítélkezési gyakorlat orientációját célzó döntés nem mondja ki, a 2011. évi CL. törvény 12. §-a az ET Korrupció elleni büntetőjogi egyezményének, illetve a GRECO ajánlásának megfelelően „befolyás vásárlása" alcímmel büntetendővé nyilvánította az aktív befolyással üzérkedést 2012. január 1-jei hatállyal.

a 336-337. §-hoz

Az Előterjesztés a befolyással üzérkedést az eddigi egy helyett két önálló szakaszban szabályozza. Önálló szakaszba kerül, ha a befolyással üzérkedést hivatalos személlyel kapcsolatban követik el, illetve külön szakasz szabályozza a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatos elkövetést.

A befolyással üzérkedés elkövetési magatartásának szövegezése igazodik a vesztegetés elfogadásának szövegezéséhez. Az előny kérése és elfogadása mellett büntetendő lesz az ígéret elfogadása is, valamint az elkövetési magatartások köre kiegészül a „rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért az előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért" fordulattal. A befolyással üzérkedés a vesztegetéshez szorosan kapcsolódó bűncselekmény. Elkövetője mintegy beékelődik a vesztegető és a vesztegetés elfogadója közé, erre tekintettel indokolt, hogy az elkövetési magatartások igazodjanak a vesztegetés elfogadásának tényállásához.

A külföldi hivatalos személy vonatkozásában elkövetett befolyással üzérkedés tartalmában változatlanul, de az új szerkezetnek megfelelően, utaló szabályként szerepel.

A büntetési tételek változatlanok maradnak.

a 338. §-hoz

Az Előterjesztés önálló szakaszban határozza meg a fejezethez tartozó, a büntetés korlátlan enyhítésére vagy annak mellőzésére vonatkozó rendelkezéseket.

a XXIX. Fejezethez
(a hivatali bűncselekmények)

A hatályos Btk. XV. Fejezetének IV. címe tartalmazza a hivatali bűncselekményeket, melyeket az Előterjesztés új, immáron önálló fejezetben szabályoz. A fejezethez tartozó bűncselekmények:

- bántalmazás hivatalos eljárásban,
- bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában (új tényállás),
- kényszervallatás,
- jogellenes fogvatartás,
- hivatali visszaélés,
- közfeladati helyzettel visszaélés (új tényállás),
- jogosulatlan titkos információgyűjtés vagy adatszerzés,
- jogosulatlan megbízhatósági vizsgálat végzése (új tényállás).

Az Előterjesztés a hivatali bűncselekményekről szóló fejezetet általánosságban úgy alakítja át, hogy a tényállások büntetési tételét a hivatalos személy elleni bűncselekmények büntetési tételéhez igazítja. Ennek nyomán a súlyosabb hivatali bűncselekmények büntetési tétele egységesen egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel lesz büntetendő. Így a hatályos Btk. szabályozásához képest szigorodik a bántalmazás hivatalos eljárásban (eddig három évig, az Előterjesztés szerint egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, emellett minősítő körülmény lesz a csoportos elkövetés) bűncselekmény büntetési tétele.

a 339-340. §-hoz

A bántalmazás hivatalos eljárásban jogi tárgya kettős, mert az államapparátus szabályszerű működésébe és a hivatalos személyekbe vetett bizalmon kívül a bántalmazott alany emberi méltósága, esetleg testi épsége is sérül. Elkövetési magatartás a hivatali hatáskör túllépésével megvalósított tettleges bántalmazás. Csak a jogszerűtlen bántalmazás releváns, azaz amennyiben a jogszerű eljárás során kerül sor a bántalmazásra/testi sérülés okozására- pld. a hivatalos személy kényszerítő eszközöket , testi kényszert alkalmaz- úgy a bűncselekmény nem állapítható meg.

A bűncselekmény csak szándékos elkövetés esetén büntetendő, ezen bűncselekményt tettesként csak az eljárást gyakorló hivatalos személy követheti el.

A bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekménye esetében az Előterjesztés a társadalomra fokozott veszélyt jelentő és riadalmat keltő csoportos elkövetést minősített esetként rendeli büntetni. Ha a csoportosan elkövetett bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekménye miatt indult eljárásban az elkövető a hatóság előtt feltárja az elkövetés körülményeit, cselekménye miatt a büntetés korlátlanul enyhíthető. Ennek büntetőpolitikai indoka az, hogy a csoportos elkövetésben részt vevők érdekegységének megbontásával a jogalkotó újabb eszközt teremt az eljáró hatóságoknak a bűncselekmény elkövetési körülményeinek feltárására.

Változatlanul indokolt az előkészület büntethetőségének, ezért az Előterjesztés ezt a hatályos szabályokkal egyezően továbbra is fenntartja.

a 341. §-hoz

Az Előterjesztés új bűncselekményként tartalmazza a bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában tényállását. A szabályozás indoka az, hogy a közfeladatot ellátó személyek – így pl. a polgárőrség feladatai során eljáró személyek – a részükre biztosított büntetőjogi védelemmel ne élhessenek vissza, és az „ átlag állampolgárok cselekményénél” súlyosabb büntetéssel fenyegesse a jogalkotó, ha eljárásuk során mást bántalmaznak. Ugyanakkor a bűncselekmény büntetési tétele alacsonyabb a bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekményénél megfogalmazott büntetési tételnél. Egyebekben a bűncselekményt érintően a bántalmazás hivatalos eljárásban tényállásánál írtak itt is irányadóak.

a 342. §-hoz

A kényszervallatás jogi tárgya az államapparátus, jogszerű működésébe vetett bizalom, az igazságszolgáltatás rendjének sérthetetlenségéhez fűződő társadalmi érdek.

A kényszervallatás csak abban az esetben valósulhat meg, ha a hivatalos személy eljárásában jogosult valakit vallomás (nyilatkozat) tételére felhívni. A bűncselekmény megállapításához az szükséges, hogy a hivatalos személy az eljárása során erőszakot, fenyegetést, vagy más hasonló módszert alkalmazzon azért, hogy ezen személy vallomást vagy a nyilatkozatot tegyen, illetőleg ne tegyen. A magatartásának célja tehát az, hogy mást – akaratával ellentétesen – vallomás vagy nyilatkozat megtételére vagy meg nem tételére késztessen. A bűncselekmény elkövetési magatartásait a tényállás csak részleges taxációval határozza meg, az erőszak és a fenyegetés mellett bármely más, hasonló módszer alkalmazásával is elkövethető a bűncselekmény. Az erőszak fogalmát az Előterjesztés nem határozza meg, ezalatt a hivatalos személy testére vagy azzal közvetlen kapcsolatban lévő levő dologra irányuló fizikai ráhatást értendő, fenyegetés kapcsán az Előterjesztés 146. § (1) bekezdés 6. pontjában írtak az irányadóak, a más hasonló módszert ügyenként kell megítélni, ilyennek minősülhet pl. a fogva tartott személynek különböző előnyök ígérése a beismerés fejében, kedvezményeinek jogtalan megvonása a vallomás megtagadása, vagy a nem beismerő vallomás tétele esetén, stb.

A bűncselekmény megvalósulásához nem szükséges, hogy az elkövetési magatartások alkalmazása következtében a passzív alany vallomást tegyen vagy nyilatkozzon. Közömbös az is, hogy a fenti módszerekkel beszerzett vallomás vagy nyilatkozat valós, vagy valótlan adatokat, tényeket tartalmaz-e.

A bűncselekményt tettesként csak speciális alany követheti el, olyan hivatalos személy, akinek vallomás- vagy nyilatkozattételre történő felhívási joga, illetve kihallgatási joga van. A bűncselekmény csak egyenes szándékkal követhető el, a törvény a célzatot is tényállási elemként határozza meg.

Változatlanul fenntartja az Előterjesztés az előkészület büntethetőségét is.

a 343. §-hoz

A jogellenes fogvatartás jogi tárgya kettős, részben a passzív alany személyi szabadsága, valamint a közhatalmat gyakorló apparátus működésébe vetett közbizalom.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a passzív alanynak a személyi szabadságától való jogellenes megfosztása. Ilyennek minősül, ha a hivatalos személy a sértettet jogellenesen elfogja, őrizetbe veszi, előzetes letartóztatásba helyezi, vagy őrizet alatt tartja. Annak a bűncselekmény megállapítása tekintetében nincs jelentősége, hogy a passzív alany magyar vagy külföldi állampolgár-e. A bűncselekmény a hivatalos személy oldaláról tudatos, szándékos törvényszegést feltételez.

A bűncselekmény tettese kizárólag a személyi szabadság jogszerű elvonására hivatali hatáskörében jogosult hivatalos személy lehet.

Minősített esetként tartalmazza az Előterjesztés, ha a jogellenes fogva tartást aljas indokból vagy célból követték el, ha az a passzív alany sanyargatásával jár, vagy ha súlyos következményt okozva követik el. A sértett sanyargatásán a passzív alany teste vagy tudata ellen irányuló olyan hatás előidézése értendő, amely meghaladja a jogellenes fogva tartással szükségszerűen együtt járó fizikai és pszichikai szenvedés rendes mértékét. Súlyos következmény alatt minden olyan körülményt kell érteni, amely a sértettnek jelentős anyagi, egzisztenciális vagy erkölcsi hátrányt okoz.

a 344. §-hoz

A hivatali visszaélés bűntette jogi tárgya az államapparátus törvényes, szabályszerű működésébe, valamint az állami szervekbe és hivatalos személyekbe vetett bizalom. A hivatalos személyeket a jogalkotó a hivatali tevékenységük végzésének tartamára, az államszervezet feladatainak az ellátása érdekében fokozott védelemben részesíti.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai – amelyeket az Előterjesztés a könnyebb áttekinthetőség érdekében pontokba szedve tartalmaz – a hivatali kötelesség megszegése a hivatali hatáskör túllépése (amikor a hivatalos személy olyan tevékenységet fejt ki, amely hatáskörén kívül esik, amelynek végzésére nincs joga), vagy a hivatali helyzettel való egyébkénti visszaélés. Ez utóbbi alatt a hivatalos minőséghez kapcsolódó jogosítványokkal tudatosan a társadalmi rendeltetésükkel ellentétesen, szabályellenesen, alakilag törvényesnek tűnő eljárás képében történő gyakorlása értendő. A fenti magatartással a hivatalos személyek – vagy mások – jogtalan előnyhöz jutnak, vagy másoknak jogtalan hátrányt okoznak Az előny vagy a hátrány lehet anyagi természetű, de felmerülhet ezen kívül más, így erkölcsi, személyi természetű előny, vagy hátrány okozása is. A hátrányt az elkövetőtől eltérő, más személynek kell elszenvednie, az előny akár a tettesnél is, akár más személynél is megjelenhet.

A bűncselekmény alanya tettesként csak hivatalos személy lehet. A bűncselekmény csak egyenes szándékkal követhető el, a törvény a szándékon túl a célzatot is megköveteli.

a 345. §-hoz

Új tényállásként tartalmazza az Előterjesztés a közfeladati visszaélést. a közfeladatot ellátó személyek a feladatuk ellátása érdekében rájuk ruházott feladataikat minden esetben rendeltetésszerűen gyakorolják és a rendeltetésellenes magatartások büntetőjogi értékelést is nyerjenek.

Ahogy a jogalkotó gondoskodott a közfeladatot ellátó személyek eljárásának fokozott védelméről azzal, hogy az ellenük elkövetett erőszakot büntetni rendeli, ugyanúgy – ezzel arányosan – indokolt büntetőjogi szankciót teremteni arra is, hogy közfeladatuk ellátása jogtalan hátrány okozására vagy jogtalan előny szerzésére ne vezessen, tevékenységüket visszaélések nélkül gyakorolják.

A bűncselekmény – amelynek elkövetője csak közfeladatot ellátó személy lehet – szankciója enyhébb, mint a hivatali visszaélés bűncselekményének büntetési tétele. Egyebekben a bűncselekmény megítélése kapcsán a hivatali visszaélés kapcsán írtak az irányadóak.

a 346. §-hoz

A titkos információgyűjtést kizárólag a külön törvényben meghatározott szervezetek végezhetik, felderítési és bűnüldözési célból, amihez többnyire bírói, illetve igazságügy miniszteri engedélyre van szükség. A titkos információgyűjtés az érintett, Alaptörvényben is rögzített jogaiba való – a passzív alany tudtán kívüli – jelentős beavatkozás, így ennek az engedély nélküli, vagy az engedély kereteit túllépő végzését a büntetőjog eszközeivel is szankcionálni kell. Az Előterjesztés a hatályos Btk-hoz képest csak elnevezésében változtatja meg a jogosulatlan titkos információgyűjtés törvényi tényállását azzal, hogy azt pontosítja a jogosulatlan titkos adatszerzés feltüntetésével.

A bűncselekményt kizárólag hivatalos személyt követheti el, aki bíró, vagy igazságügy miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtést, illetőleg a büntetőeljárás során bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzést engedély nélkül végez, vagy az engedély kereteit túllépi. Elkövetőként a hivatalos személyek közül is elsősorban az ilyen feladatok ellátására technikai lehetőséggel rendelkező szervezetek merülhetnek fel. Büntetendő az a hivatalos személy is, aki a bírói, vagy az igazságügyért felelős miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtést, illetőleg a büntetőeljárás során bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzést anélkül rendel el, vagy engedélyez, hogy erre jogosult lenne.

Ha a bűncselekmény jelentős érdeksérelmet – amely alatt az elkövetőnek okozott jelentős anyagi, erkölcsi, egzisztenciális hátrány értendő – okoz, úgy a minősített eset megállapításának van helye.

a 347. §-hoz

Az Előterjesztés új bűncselekményként pönalizálja a jogosulatlan megbízhatósági vizsgálat elvégzését. A megbízhatósági vizsgálat jogintézményét az Rtv. 7/A-7/C. §-a vezette be 2011. január 1-jei hatállyal.

Mivel a megbízhatósági vizsgálat jellegében az Rtv. VII. Fejezetében szabályozott titkos információgyűjtéshez hasonló hatósági eszköz, amelyre utal az Rtv. 7/B. § (1) bekezdése is, ezért indokolt a megbízhatósági vizsgálat szabályszerű ellátásához fűzött társadalmi érdek védelmében a rá vonatkozó szabályok megsértését is büntetni rendelni.

Az Rtv. 7/A. § (1) bekezdése szerint a megbízhatósági vizsgálat célja annak megállapítása, hogy az azzal érintett eleget tesz-e a jogszabályban előírt hivatali kötelezettségének. Ebből kifolyólag indokolt büntetni, ha e céltól eltérő vagy céltalan adatgyűjtésre kerül sor a megbízhatósági vizsgálat folytatása során.

Az Rtv. 7/A. § (2) bekezdése szerint a megbízhatósági vizsgálat végzésére jogosult szerv a megbízhatósági vizsgálat elrendelésén és befejezésén kívül a részletes vizsgálati tervet is jóváhagyásra küldi meg az ügyésznek.

A bűncselekmény akkor követhető el, ha a megbízhatósági vizsgálatot ügyészi jóváhagyás nélkül végzik, vagy az azt elvégző az ügyésznek eljutatott és jóváhagyott vizsgálati tervben megjelölt cél vagy módszer kereteit túllépi. Továbbá ugyanúgy büntetni rendelt az is, ha valaki jogosultság nélkül az ügyész jóváhagyásához kötött megbízhatósági vizsgálatot jóváhagyja.

Minősített esetként rendeli büntetni az Előterjesztés, ha a jogosulatlan megbízhatósági vizsgálat jelentős érdeksérelmet okoz. Az érdeksérelem bekövetkezhet a sértett anyagi, társadalmi, családi helyzetében egyaránt. Az érdeksérelem súlyosságának a mértékét csak a konkrét cselekmény körülményei alapján lehet meghatározni.

a 348. §-hoz

A 348. § kiterjeszti a 339-347. §-ban meghatározott bűncselekmények alkalmazási körét a külföldi állam igazságszolgáltatási vagy bűnüldözési feladatot ellátó hatóságának Magyarország területén eljáró tagjaira is.

a XXX. Fejezethez
(a hivatalos személy elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XV. Fejezetének V. Címe tartalmazza a hivatalos személy elleni bűncselekményeket, amelyeket az Előterjesztés új, immáron önálló fejezetben szabályoz. A fejezethez tartozó bűncselekmények:

- hivatalos személy elleni erőszak,
- közfeladatot ellátó személy elleni erőszak,
- hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak,
- nemzetközileg védett személy elleni erőszak.

a 349. §-hoz

A hivatalos személy elleni erőszak bűntettének közvetlenül a jogszerű eljárást teljesítő hivatalos személyt sérti, azonban ezen keresztül az államapparátus működését zavarja meg. A bűncselekmény sértettje a hivatalos személy, illetőleg a külföldi hivatalos személy. A hivatalos személy fogalmát az Előterjesztés 146. § (1) bekezdés 9. pontja tartalmazza. A

cselekmény megállapítása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a hivatalos személy, vagy külföldi hivatalos személy ezen minősége fennáll-e akkor, ha a bántalmazásra a passzív alany eljárása miatt kerül sor.

A bűncselekmény megvalósulhat, ha a hivatalos személyt akadályozzák, intézkedésre kényszerítik, vagy őt eljárása alatt, illetőleg emiatt bántalmazza. A büntetőjogi védelem a hivatalos személyt csak a jogszerű eljárása során illeti meg, amelyhez minden olyan cselekménye hozzátartozik, melyet feladatai teljesítése során kifejt. Lényeges azonban, hogy az elkövető a hivatalos személy eljárását, a hivatalos személyi minőségét ténylegesen felismerhesse.

A hivatalos személy akadályozásának az olyan magatartás tekinthető, amely gátolja, nehezíti, késlelteti a hivatalos személy jogszerű eljárásának a végrehajtását. A hivatalos személy intézkedésre kényszerítése akkor merül fel, ha az erőszak, vagy fenyegetés alkalmas arra, hogy a sértett eljárásával összefüggésben olyan tevékenységet fejtsen ki, amelyre egyébként is jogosult volna.

Hivatalos személy elleni erőszak bűntettét valósítja meg az is, aki a hivatalos személyt eljárása alatt, illetve emiatt bántalmazza. Bántalmazás alatt a sértett testét érintő erőszakos magatartást értjük.

A hivatalos személy elleni erőszakot csak erőszak vagy fenyegetés, mint elkövetési mód alkalmazása esetén tényállásszerű. Az erőszaknak vagy a fenyegetésnek személy ellen kell irányulnia.

Súlyosabban büntetendő, ha a hivatalos személy elleni erőszakot csoportosan, fegyveresen vagy felfegyverkezve követik el. Ha a hivatalos személy elleni erőszakot csoportosan követik el, úgy a csoport szervezőjének – aki a korábban nem létező csoport létrehozása érdekében intézkedést tesz, a csoportot létrehozza –, vagy vezetőjének – aki alatt az irányító feladatot ellátó személyt értjük – a magatartása a csoport tagjainak a magatartásánál súlyosabban minősül.

Az Előterjesztés nem veszi át a hatályos Btk-nak a passzív alanyok körének bizonyos csoportja esetében súlyosabban büntetendő minősített esetét, azaz azt az esetet, ha a bűncselekményt a „külön törvényben meghatározott intézkedést végrehajtó rendőr vagy pénzügyőr” sérelmére követik el. Ehelyütt a teljes tényállás büntetési tételeinek a szigorítása biztosítja bármely jogszerűen eljáró hivatalos személy fokozott büntetőjogi védelmét.

A fokozott büntetőjogi védelmet mutatja az is, hogy a bűncselekmény előkészülete is büntetendő.

Az Előterjesztés fenntartja a hivatalos személy elleni erőszak elkövetésére irányuló csoportban részt vétel büntethetőségét azzal, hogy a büntetés ebben a körben is differenciált a csoport tagjai, illetve a csoport szervezője és vezetője között.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el, annak tettese bárki lehet.

a 350. §-hoz

Az Előterjesztés alapján büntetendő az, ha az előző szakaszban írt cselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követik el. A közfeladatot ellátó személyeket az Előterjesztés 146. § (1) bekezdés 10. pontja tartalmazza, akiknek a hivatalos személyekkel azonos büntetőjogi védelmét az indokolja, hogy feladataikat jogszabály alapján látja el.

A sértett kivételével a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak törvényi tényállási elemei megegyeznek a hivatalos személy elleni erőszak megfelelő törvényi tényállási elemeivel, az annak kapcsán írt indokolás ezen bűncselekményre nézve is irányadó.

Az Előterjesztés a hatályos szabályokat csak annyiban változtatja meg, hogy nem veszi át hatályos Btk. közfeladatot ellátó személy elleni erőszak minősített eseteként meghatározott speciális passzív alanyi kör, azaz a pedagógus, nevelő, vagy oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott elleni erőszak szigorúbb szankcióit, hanem ehelyütt egységesen felemeli a büntetési tételeket a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűntettének esetében is.

a 351. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos szabályokkal megegyezően fenntartja a hivatalos vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak elkövetőjének a büntetendőségét. A cselekmény tényállási elemeit illetően a hivatalos személy elleni erőszaknál írtak itt is irányadóak azzal, hogy a cselekmény passzív alanya nem lehet hivatalos, közfeladatot ellátó, vagy külföldi hivatalos személy. Ezen személy jogszabály vagy polgári jogviszony alapján, vagy akár előzetes megállapodás nélkül, önmagától támogat hivatalos eljárást, az azt folytató hivatalos, közfeladatot ellátó vagy külföldi hivatalos személyt.

a 352-353. §-hoz

Az Előterjesztés a nemzetközileg védett személy elleni erőszak tényállásában – amely a belföldön tartózkodó nemzetközileg védett személy, személyi szabadsága elleni támadások büntethetőségét alapozza meg – az átláthatóság érdekében pontokba rendezve határozza meg a lehetséges elkövetési magatartásokat. Az új szerkezeti rendben egyúttal egyértelművé válik az is, hogy valamennyi elkövetési magatartás csak a belföldön tartózkodó nemzetközileg védett személlyel szemben követhető el. A nemzetközileg védett személy fogalmát az Előterjesztés külön pontban tartalmazza, ilyennek az a külföldi hivatalos személy minősül, aki a rá vonatkozó nemzetközi szerződés alapján diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló egyéb mentességet élvez.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a nemzetközileg védett személy bántalmazása, személyi szabadságától való megfosztása, illetőleg a veszélyeztetése. Büntetendő az is, aki a hivatkozott elkövetési magatartások tanúsításával megvalósított bűncselekmény elkövetésével fenyeget.

Az Előterjesztés a hatályos szabályokkal szemben büntetni rendeli a nemzetközileg védett személy elleni erőszak előkészületét is, amellyel a jogalkotó újabb eszközt biztosít a kísérleti szakba még nem lépő magatartások esetleges megakadályozásához igénybe vehető nyomozó hatósági megelőző fellépésre is.

a 354. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos szabályoktól eltérően külön szakaszban szerepeltetve, de továbbra is fenntartja a csoport résztvevője vonatkozásában a büntethetőséget megszüntető okot arra az esetre, ha a csoportot önként, vagy a hatóság felhívására – függetlenül ennek az indítékától – elhagyja.

a XXXI. Fejezethez
(a közbiztonság elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. rendszerében a közbiztonság elleni bűncselekmények nem önálló fejezetben, hanem a közrend elleni bűncselekmények megnevezésű fejezetben kerültek meghatározásra, önálló címben. Az új koncepció ezen az helyzeten változtat, és önálló fejezetként kívánja meghatározni azon bűncselekményeket, amelyek közös jellemzője, hogy sértik vagy veszélyeztetik a közbiztonságot.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények igen sokrétűek, de a közbiztonság elleni bűncselekmények körében olyan elkövetési magatartások kerülnek meghatározásra, amelyek közös jellemzője, hogy az egyének vagy a közösségek személye, illetve javai ellen intézett támadások – a sérelemmel közvetlenül érintetteken túlmenően – közösségi érdekeket is veszélyeztetnek. Közbiztonság alatt fogalmilag a belső rendet, a közrend, valamint az élet- és vagyonbiztonság megvalósulását értjük. A fogalom tágabb értelmezésben belső stabilitást jelent, amelyhez sorolható – a fentieken kívül – az állam működésének sértetlensége, a szociálpolitikai és közegészségügyi biztonság, a szolgáltatásokkal való ellátás biztonsága, a társadalom erkölcsi normáihoz és elvárásaihoz való alkalmazkodás, valamint a haza védelmét, az idegen hatalmak illegális adatszerzésének megakadályozása. A közbiztonság alapvetően egy állapot, méghozzá egy olyan közállapot, amelyben az egyes személyek és közösségek élete, működése és javai a jogellenes támadásoktól nincsenek veszélyeztetve, vagyis az embereknek nem kell bántódásra, veszélyekre számítaniuk. Ezért a fejezetben meghatározott tényállások a közbiztonság teljességét hivatottak megteremteni és szolgálni.

Az Előterjesztés figyelemmel van az Egyesült Nemzetek Szervezete, illetve az Európai Unió jogi aktusaiban foglalt elvárásokra, ezek az alábbiak:

- a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről szóló 2007. évi XX. törvény,
- a terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek, Közgyűlésének 54. ülésszakán, 1999. december 9-én elfogadott nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről szóló 2002. évi LIX. törvény,
- a robbantásos terrorizmus visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 52. ülésszakán, 1997. december 15-én elfogadott nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 2002. évi XXV. törvény,
- a terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 1997. évi XCIII. törvény,
- az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló kerethatározata,
- az Európai Unió Tanácsának a terrorizmus megelőzéséről szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezménye.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények sorrendje:

- terrorcselekmény,

- terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása,
- terrorizmus finanszírozása,
- jármű hatalomba kerítése,
- bűnszervezetben részvétel,
- közveszély-okozás,
- közérdekű üzem működésének megzavarása,
- robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés,
- lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés.

a 355-359. §-hoz

Az Előterjesztés átláthatóbbá teszi a hatályos Btk. terrorcselekményre vonatkozó szabályozását azáltal, hogy három önálló tényállásra bontja azt: a fejezet első három tényállása tartalmazza a terrorcselekmény két fordulatát, valamint annak előkészületét, és a terrorcselekmény elkövetésével való fenyegetést, a második tényállás a terrorcselekmény feljelentésének elmulasztását, a harmadik pedig a terrorizmus finanszírozását.

A tényállás továbbra is olyan zsarolásszerű magatartást rendel büntetni, amelynél a követelést állami szervhez vagy társadalmi szervezethez intézik és e követelés kikényszerítése a személyi szabadság korlátozása vagy jelentős anyagi javak hatalomba kerítés révén történik.

Azokat a bűncselekményeket, amelyek a terrorcselekmény alkalmazásában személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos tényállásoknak tekintendők, külön értelmező rendelkezés tartalmazza.

A cselekmény kiemelkedő társadalomra veszélyessége miatt az Előterjesztés fenntartja az előkészület büntetendőségét. Súlyosabban bünteti az előkészület azon esetköreit, ha a terrorcselekményt terrorista csoportban történő elkövetés érdekében követik el, amelynek fogalmát az értelmező rendelkezés adja meg.

A terrorcselekmény megelőzése fontos közérdek, ezért jndokolt, hogy abban mindenki közreműködjék, emiatt az Előterjesztés fenntartja az általános bejelentési kötelezettséget, amely a hozzátartozóra is kiterjed. Ez kizárólag az előkészületi szakban lévő terrorcselekmény esetében büntethető.

A Moneyval 2010-ben elkészített országjelentése hiányosságként említi, hogy hazánk nem rendeli büntetni a terrorizmus finanszírozásának visszaszorítása érdekében azon anyagi eszközök szolgáltatását és gyűjtését, amelyeket azon jogellenes szándékkal tesznek, hogy azzal, illetőleg abból az önálló terroristát bármely módon támogassák. Emellett kitért a jelentés arra is, hogy hazánkban a terrorista csoport napi tevékenységének finanszírozásának büntetendősége nem egyértelmű, a terrorista csoport napi tevékenységéhez szükséges anyagi eszközök rendelkezésre bocsátása és gyűjtése nem büntetendő.

Megemlítendő, hogy a hatályos Btk. 261. § (5) bekezdése lefedi a Moneyval által tett második megállapítást, csak a rendelkezés megszövegezése túlságosan összetett és bonyolult. Az azonban helytálló megállapítás, hogy a hatályos hazai szabályok nem rendelkeznek azokról az esetekről, ha pl. valaki terrorista személy kiképzését, vagy ezzel összefüggésben a jövőbeni terrorista családjának megélhetését támogatja anyagilag. Mindezekből következően került önálló tényállásban megfogalmazásra a terrorcselekmény finanszírozása. Ebbe

beletartozik a személyi feltételek biztosítása mellett az az eset is, ha valaki a terrorista csoport tevékenységét támogatja akár a személyi feltételek biztosításával, akár más módon.

a 360. §-hoz

A légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése bűncselekmény elnevezése egyszerűsödik jármű hatalomba kerítése lesz az elnevezés, a bűncselekmény tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű vonatkozásában követhető el.

Elkövetési magatartás a felsorolt járművek ellenőrzésének a magához ragadása, amelybe beleértendő a jármű vezetésének átvétele, adott esetben az útvonal, megállási helyek meghatározása, ha az ez elkövető döntése alapján történik.

Az elkövetés módja erőszak, fenyegetés, illetve más öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotának előidézése.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el, annak alanya bárki lehet.

a 361. §-hoz

A bűnszervezet tényállása szigorúbb a hatályos Btk. 263/C. § (1) bekezdésében foglaltakhoz képest, arra való tekintettel, hogy a hatályos Btk. szövege csak a bűntettekre terjed ki, ezzel szemben az új rendelkezés magában foglalja a bűntettek mellett a vétségeket is. Értelemszerűen azonban csak azokat, amelyek esetében fogalmilag nem kizárt a bűnszervezetben történő elkövetés (pl. a gondatlan bűncselekmények nem tartoznak ide).

A bűnszervezet tényállása továbbra is büntetni rendeli az előkészületi jellegű sui generis elkövetési magatartásokat. Az Előterjesztés büntetni rendeli a bűnszervezetben történő elkövetésére felhívást, ajánlkozást, vállalkozást, a közös elkövetésben megállapodást, a bűncselekmény elkövetésének elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítását, továbbá bármely más a bűnszervezet fenntartását elősegítő, de a bűnszervezeten kívül álló személy magatartását.

a 362. §-hoz

Az Előterjesztés a közveszély-okozás törvényi tényállásából elhagyja az egyes, közveszély okozására alkalmas „elemek” – egyébként nem teljes körű – felsorolását, ehelyett két, az elkövetés minden lehetőségét átfogó fogalmat használ. A bűncselekmény alapesete egyebekben változatlan.

Az Előterjesztés (2) bekezdése a hatályos Btk. bűnszövetségre és különösen nagy vagy azt meghaladó értékhatárra vonatkozó esetét változatlanul fenntartja azzal a módosítással, hogy a vagyoni hátrány helyett a dologban okozott kárt rendeli minősített esetként büntetni, ugyanis a vagyoni hátrány tipikusan a vagyonkezeléshez kötődő bűncselekmények eredménye, ahol az elkövetőnek felróható a haszon elmaradása.

Az előterjesztés új minősített esetként határozza meg a csoportosan történő elkövetést. Egyebekben a minősített esetek köre a hatályos Btk.-hoz képest nem változik.

A bűncselekmény szándékosan és bizonyos esetekben gondatlanul is elkövethető. Büntetendő a szándékos bűncselekmény előkészülete is.

a 363. §-hoz

A közérdekű üzem fogalmát az Általános Rész határozza meg. A bűncselekmény elkövetési magatartása a közérdekű üzem működésének jelentős mértékű megzavarása. A tényállás elkövetési tárgyként kizárólag a „közérdekű üzemet” határozza meg, nem „bontja” azt elemeire. Nem szól külön az elkövetési módról sem. Így lehetővé vált egy absztraktabb tényállás megfogalmazása.

A bűncselekmény szándékosan és gondatlanul is elkövethető.

Az Előterjesztés átalakítja a közérdekű üzem működése megzavarásának minősített eseteit.

Az Előterjesztés (2) bekezdése két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni a csoportos, a bűnszövetségben, illetve a különösen nagy kárt okozó elkövetést.

A veszélyesebb elkövetési formákra figyelemmel a (3) bekezdés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni a fegyveresen vagy felfegyverkezve történő elkövetést, valamint ugyanilyen büntetési tétellel indokolt szankcionálni, ha az elkövetés különösen jelentős kárt okoz.

A „kár”, mint eredmény bevezetésére a közveszély-okozásnál írtak az irányadók.

a 364. §-hoz

A robbanóanyaggal vagy robbantószerrel való visszaélés bűncselekményét bárki elkövetheti. A bűncselekmény elkövetési magatartásai a:

- készítés,
- megszerzés,
- tartás,
- forgalomba hozatal,
- tartásra nem jogosult személynek átadás,
- engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behozatal, kivitel, átszállítás.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A bűncselekmény kiemelt társadalomra veszélyességét az is mutatja, hogy az előkészület is büntetendő.

A robbanóanyaggal vagy robbantószerrel való visszaélés elkövetési magatartásai alapesetben egységesen két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek lesznek, ugyanis a megszerzéshez, tartáshoz képest az országba történő behozatal nem jelent olyan többletmagatartást, amely a szigorúbb szankcionálást indokolná.

a 365-368. §-hoz

A lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés bűncselekménye tekintetében az elkövetési magatartások megegyeznek a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés bűncselekménye elkövetési magatartásaival, azzal, hogy ezen bűncselekmény esetében plusz elkövetési magatartásként jelentkezik a lőfegyver vagy lőszer készítésére, megszerzésére, tartására vagy kereskedelmére vonatkozó engedély keretinek túllépése.

A bűncselekményt bárki, de csak szándékosan követheti el.

A bűncselekmény privilegizált esete a csekély mennyiségű lőszerre történő elkövetés, valamint az engedéllyel tartott kézilőfegyver, vadászlőfegyver vagy sportlőfegyver, illetve az azokhoz tartozó lőszernek az ország területére bejelentés nélküli behozatala, kivitele és átszállítása. A csekély mennyiségű lőszer fogalmát a fejezet végén található értelmező rendelkezések tartalmazzák.

Az Előterjesztés a hatályos szabályokhoz képest enyhébb büntetéssel fenyegeti a privilegizált eseteket, valamint az előkészület elkövetését is, amelynek a büntetése megegyezik a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel való visszaélés előkészületének büntetési tételével.

a 366-367. §-hoz

Fontos érdek fűződik ahhoz, hogy a járművet hatalomba kerítő, a bűncselekmény elkövetését, mielőtt abból súlyosabb következmény származott volna, abba hagyja.

Az Előterjesztés fenntartja a hatályos szabályokkal egyezően a büntethetőséget megszüntető egyéb okot, amely arra ösztönözheti a bűnszervezetben résztvevő személyt, hogy cselekményét a hatóság előtt feltárja, és ezáltal mentesüljön a jogkövetkezmények alól.

A hatályos szabályozással szemben a fejezet végén található büntethetőséget megszüntető okok és a büntetés korlátlan enyhítésére vonatkozó szakasz rögzíti, hogy korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki a közveszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, önként megszünteti.

a 368. §-hoz

Értelmező rendelkezéseket tartalmaz.

a XXXII. Fejezethez
(a nemzetközi kötelezettségen alapuló közbiztonsági célú gazdasági előírások elleni bűncselekmények)

A fejezet által védett jogi tárgy Magyarországra az Európai Unió jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből háramló közbiztonsági célú tilalmak (pl. nemzetközi szerződés által tiltott fegyver gyártása vagy forgalmazása, embargó) megtartáshoz fűződő össztársadalmi érdek, amely a nemzetközi közösségek összehangolt külpolitikai fellépésének megvalósítását is szolgálja. A fejezet alatti tényállások védelmet biztosítanak továbbá a haditechnikai és a kettős felhasználású termékek jogosultatlan előállításával, birtoklásával, forgalmazásával, stb. szemben is. A fejezet alatt található bűncselekmények a hatályos Btk. XVI. Fejezetének I. cím alatti közbiztonság elleni bűncselekményekből válnak ki (lényegüket tekintve a közbiztonság

védelmét biztosítják), de ezek sajátossága az is, hogy üldözésük nemzetközi kötelezettségvállaláson alapul.

A fejezeten felépítésében a bűncselekmények besorolása a legsúlyosabbtól halad az enyhébbek felé. Lényeges változás, hogy a tárgyi súly szerint bontást következetesebben jeleníti meg az Előterjesztés, és az egyes termékek veszélyességére is figyelemmel van, mert pl. a robbantófólia-iniciátor (EFI) kevésbé veszélyes, mint egy tank, ezért külön tényállásban kerül meghatározásra a haditechnikai termékkel és szolgáltatással, és a kettős felhasználású termékekkel visszaélés. A büntetési tételhatárok meghatározása követi a bűncselekmények veszélyességét, megfelelően arányosítva azokat egymáshoz.

Elsősorban technikai pontosításokat történtek az egyes tényállásoknál, lásd például a fogalom-meghatározásokat. Az elkövetési magatartások meghatározásakor az egyes tényállásokban egységes szóhasználatot kialakítására törekszik az Előterjesztés.

A minősített esetek között több súlyosító körülmény és elkövetési mód kerül beiktatásra. Az elkövetési magatartások tagoltabban jelenítődnek meg, többségében az előállítás, megszerzés, illetve a forgalmazás típusú cselekmények szerint történik a szétválasztás.

A fejezetet alkotó bűncselekmények az alábbiak:

- nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés,
- nemzetközi gazdasági tilalom megszegése,
- nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása,
- haditechnikai termékkel és szolgáltatással visszaélés,
- kettős felhasználású termékkel visszaélés.

a 369. §-hoz

Az Előterjesztés az (1) bekezdésben a hatályos szabályozáshoz képest, az átláthatóság érdekében pontokba szedve határozza meg az elkövetési magatartásokat, ezek köre kibővül a jogosulatlan hatástalanítással. A nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés tényállásban értelemzavaró a felhasznál terminológia. A fegyvert tipikusan alkalmazzák (ld. a hatályos Btk. 160/A. §-át), viszont a felhasználás olyan értelmet nyerhet fegyver esetén, hogy azt célja szerint használják. Az Előterjesztés nem változtat a megfogalmazáson, azonban lényeges kiemelni, hogy a cél szerinti felhasználás esetén nem ez a tényállás, hanem valamely más bűncselekmény vagy annak kísérlete lesz megállapítható, pl. terrorcselekmény, apartheid, népirtás, emberölés minősített esete, vagy közveszélyokozás. A kereskedés helyett a forgalomba hozatal fordulatot iktatja be az Előterjesztés, mivel ez tágabb kört ölel fel, nem feltétel a vagyoni haszonszerzés és a vagyoni ellenszolgáltatás.

Az Előterjesztés a hatályos Btk. 264/C. § (2) bekezdése szerinti elkövetési fordulatok közül, alapesetként határozza meg a jogszabályban meghatározott engedély nélkül vagy az engedélytől eltérően nemzetközi szerződés által tiltott fegyver előállítására alkalmas létesítmény építését, üzemeltetését, létező létesítménynek ilyen fegyver gyártása céljára történő átalakítását.

Enyhébben elbírálandó lesz a nemzetközi szerződés által tiltott fegyver előállítására alkalmas létesítmény üzemeltetéséhez a jogszabály által meghatározott engedély megszerzése

érdekében a döntésre jogosult szerv vagy személy megtévesztése, továbbá új elkövetési fordulatként bekerül a nemzetközi szerződés által tiltott fegyver fejlesztéséhez, gyártásához, összeszereléséhez, minőségi vizsgálatához, üzemeltetéséhez, karbantartásához, javításához műszaki támogatás nyújtása. E cselekmények öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel lesznek fenyegetve. E cselekményekhez, illetve az (1)-(2) bekezdéshez is fűz minősítő körülményt az Előterjesztés, e tekintetben újdonság az üzletszerűség, továbbá az, ha a cselekményt hivatalos személyként követik el.

Az előterjesztés változatlanul büntetni rendeli a (2) bekezdéshez kapcsolódó gondatlan alakzatot és az előkészületet.

a 370. §-hoz

A nemzetközi gazdasági tilalom megszegésénél pontosításra kerül az embargó elrendelésére alapul szolgáló uniós jogi aktusok hivatkozása, továbbá az egyes fogalom-meghatározások. Lényeges változás, hogy az elkövetési magatartások közül kikerül a behozatali és kiviteli tilalom. Ez alá ugyanis alá kizárólag a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló, 2005. június 27-i 1236/2005/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1236/2005/EK tanácsi rendelet) II. mellékletében meghatározott árukat kellett érten, mivel ezek kereskedelme a haditechnikai termékkel visszaélésként lesz tilalmazva. Viszont minősített esetként kerül meghatározásra, ha az embargót ilyen áruk kereskedelmével sértik meg.

a 371-372. §-hoz

A nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása jelenleg is büntetendő, az Előterjesztés annyiban változtat, hogy ezt önálló bűncselekményként szankcionálja.

a 373. §-hoz

Újdonság a szabályozásban a hadi termékkel és a kettős felhasználású termékkel visszaélés két külön tényállásban történő meghatározása. A haditechnikai termékkel visszaélés körében lesz büntetendő a 1236/2005/EK tanácsi rendelet II. mellékletében meghatározott áruk előállítása, megszerezése, felhasználása, tartása, átadása, forgalomba hozatala, az ország területére való behozása, kivitele, illetve azon való átszállítása.

Az Előterjesztés szakít azzal a megoldással, hogy a haditechnikai termékkel visszaélés csak külkereskedelmi forgalmazás esetén tilalmazott, mivel ezek engedély nélküli belföldi forgalmazása ugyanúgy veszélyt jelent a társadalomra.

A tényállás alkalmazása szempontjából lényeges terminológiai fogalmakat a haditechnikai termékek gyártásának és a haditechnikai szolgáltatások nyújtásának engedélyezéséről szóló 2005. évi CIX. törvény és a végrehajtásra kiadott a haditechnikai eszközök és szolgáltatások kivitelének, behozatalának, transzferjének és tranzitjának engedélyezéséről, valamint a vállalkozások tanúsításáról szóló 160/2011. (VIII. 18.) Korm. rendelet fogalom meghatározásai töltik ki tartalommal. Lásd pl. a haditechnikai termék, szolgáltatás fogalmát, amely alatt a védelem terén alapvető biztonsági érdekeket érintő, kifejezetten katonai, nemzetbiztonsági, rendvédelmi és rendészeti célokra alkalmas, az

Európai Unió közös katonai listáján található, illetve nemzeti érdekből ide sorolt termék vagy szolgáltatás értendő, amelyek körét a Korm. rendelet 1. sz. melléklete határozza meg.

Az Előterjesztés a korábbi minősített esteket megtartja, súlyosabban minősül a bűnszövetségben vagy az üzletszerű elkövetés, valamint továbbra is büntetendő lesz az előkészület.

a 374. §-hoz

Az Előterjesztés a kettős felhasználású termékkel visszaélést enyhébb büntetéssel rendeli fenyegetni, de ez a következetesebb fellépést szolgálja, tekintettel arra, hogy e kör igen eltérő jellegű termékeket ölel fel, amelyek többségükben jóval kevésbé veszélyesek, mint a haditechnikai termékek. Ezért indokolt, hogy ez a különbség a két bűncselekményre kiszabható szankcióban is kifejezésre jusson a büntetési tételhatár megvonásakor.

A kettős felhasználású termékeken belül is eltérő az egyes termékek veszélyessége. A nagyobb tárgyi súlyra tekintettel új minősített esetként kerül beiktatásra az 1997. évi CIV. törvénnyel kihirdetett, a vegyi fegyverek kifejlesztésének, gyártásának, felhalmozásának és használatának tilalmáról, valamint megsemmisítéséről szóló, Párizsban, 1993. január 13-án aláírt egyezmény 1. Mellékletének hatálya alá tartozó vegyi anyagokra elkövetés mellett, a nukleáris termékkel visszaélés.

a 375. §-hoz

Az Előterjesztés a jobb áttekinthetőség érdekében és a korszerűség jegyében egy rendelkezésben fogja össze és pontosítja a Fejezethez tartozó bűncselekményekhez kapcsolódó értelmező rendelkezéseket. A nemzetközi gazdasági tilalom megszegésével összefüggésben az Előterjesztés az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről és a 423/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 961/2010/EU rendelet fogalom meghatározásait veszi át.

A 370. §-sal és a 373. §-sal összefüggésben az értelmező rendelkezés meghatározza, hogy mely cselekmények esetén a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható árun a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló 1236/2005/EK rendelet mely mellékletében meghatározott árut kell érteni.

A 374. § alkalmazásában meghatározásra kerül a kettős felhasználású termék és az Európai Unió – Közösségi vámkódexe szerinti – vámterülete.

a XXXIII. Fejezethez
(A köznyugalom elleni bűncselekmények)

Az Előterjesztés a közszemérem megsértését (Btk. 272. §) olyan igazgatási jellegű szabálysértésnek tekinti, amely nem indokolja a büntetőjogi fenyegetést. Az önbíráskodás a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények fejezetbe kerül. Mindezekből következően e fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak:

- közösség elleni uszítás,

- a nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása,
- nemzeti jelkép megsértése,
- önkényuralmi jelképek használata,
- jogszabály vagy hatósági rendelkezés elleni izgatás,
- garázdaság,
- rendbontás,
- rémhírterjesztés,
- közveszéllyel fenyegetés.

a 376. §-hoz

A közösség elleni izgatás a Btk. egyik legtöbbet kritizált tényállása. A bírálatok általában két ellentétes irányból érkeznek: egyes vélemények szerint a tényállás túlságosan korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságát, mások szerint viszont épp ellenkezőleg, a tényállás nem képes felvenni a harcot az ún. gyűlöletbeszéddel (hate speech).

Az elmúlt években a jogalkotó számos kísérletet tett arra, hogy büntetendővé nyilvánítsa a gyűlöletbeszédet, de az Alkotmánybíróság minden egyes esetben megállapította az új tényállás alkotmányellenességét.

Az 1989. évi XXV. törvény állapította meg a Btk. 269. §-ának új címét (közösség elleni izgatás) és szövegét. A módosítás eredményeképpen a közösség elleni izgatás bűntettét az követte el, aki nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzet vagy valamely nemzetiség, illetve valamely nép, felekezet vagy faj, továbbá a lakosság egyes csoportjai elleni gyűlöletre uszított [(1) bekezdés]. A bűncselekmény vétségi formája valósult meg, ha az elkövető nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzetet, valamely nemzetiséget, népet, felekezetet vagy fajt sértő vagy lealacsonyító kifejezést használt, vagy más ilyen cselekményt követett el [(2) bekezdés)]. A (2) bekezdést az Alkotmánybíróság a 30/1992. (V. 26.) AB határozattal megsemmisítette, mert álláspontja szerint a köznyugalom fenntartásához nem szükséges, hogy a magyar nemzetet, valamely nemzetiséget, népet, felekezetet vagy fajt sértő vagy lealacsonyító kifejezés nagy nyilvánosság előtti használatát önmagában véve büntetőjogi büntetéssel fenyegesse a törvény, hiszen ezzel a jogalkotó szükségtelenül, és az elérni kívánt célhoz képest aránytalanul korlátozza a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot.

A tényállás következő módosítására az 1996. évi XVII. törvénnyel került sor. A „gyűlöletre uszít" kifejezés változatlanul hagyása mellett bekerült a szövegbe a „gyűlölet keltésére alkalmas egyéb cselekményt követ el" szövegrész. Ezt azonban az Alkotmánybíróság szintén alkotmányellenesnek ítélte [12/1999. (V. 21.) AB határozat]. Indoka az volt, hogy a Btk.-novella olyan tényállási elemet iktatott be, amely nem felelt meg a jogbiztonság elvének, nem elégítette ki az alkotmányos büntetőjog határozottságának, egyértelműségének követelményét, és magában hordozta a véleménynyilvánításhoz való alkotmányos alapjog önkényes korlátozásának lehetőségét.

2003. december 8-án az Országgyűlés ismételten elfogadott egy törvénymódosítást, amely a Btk. 269. §-át érintette, azonban a köztársasági elnök 2003. december végén alkotmányossági normakontrollt kért többek között azzal az indokkal, hogy az új szöveg alapján a bíróságok nagyobb mértékben korlátoznák a véleménynyilvánítás szabadságát. Az Alkotmánybíróság előzetes normakontroll keretében a 18/2004. (V. 25.) AB határozatával alkotmányellenesnek nyilvánította ezt a törvényt is.

Az Országgyűlés a 2008. február 18-i ülésnapján elfogadott egy törvényt a Btk. módosításáról, amellyel kapcsolatban a köztársasági elnök előzetes normakontrollt kért az Alkotmánybíróságtól. Ez egy olyan új törvényi tényállással egészítette volna ki a Btk.-t, amely a gyalázkodást rendelte volna büntetni. A törvénymódosítás célja az volt, hogy a jogalkotó biztosítsa a gyalázkodó kijelentések és mozdulatok büntethetőségét akkor is, ha a sértettek konkrét személye nem állapítható meg. A gyalázkodást büntetni rendelő új törvényi tényállást tartalmazó törvénymódosítást az Alkotmánybíróság a 95/2008. (VII. 3.) határozatában alkotmányellenesnek nyilvánította.

Az AB tehát már több alkalommal is vizsgálta a gyűlöletkeltés elleni büntetőjogi fellépés egyik eszközét, a közösség elleni izgatás törvényi tényállását. Közös a hivatkozott határozatokban, hogy az Alkotmánybíróság az alábbi szempontokat vizsgálta:

- a „clear and present danger" formula: a közösség elleni izgatás bűncselekményének vizsgálatakor a nyilvánvaló és közvetlen veszély tesztjét és a támadott értékek egyediségének követelményét mindenképpen figyelembe kell venni. Csak bizonyos mérték fölött (azaz a nyilvánvaló és közvetlen veszély esetén) igazolható alkotmányosan a szabad véleménynyilvánításhoz való jog korlátozása;
- a véleménynyilvánítás szabadsága csak nagyon szűk körben korlátozható;
- a tényállások nem feleltek meg az alkotmányos büntetőjog követelményének, és a világos jogfogalmak követelménye sem teljesült.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a nagy nyilvánosság előtti gyűlölködő magatartások szankcionálásához olyan alkotmánymódosításra lenne szükség, amely alapján egyértelműen rögzítve vannak a szólás és véleménynyilvánítás korlátozásának szempontjai és keretei. Tehát az AB szerint az uszítás éri csak el azt a szintet, amelytől szükséges és arányos mértékben korlátozható a véleménynyilvánítás szabadsága. Így jelen helyzetben nincs mód a tényállás szigorítására, az Előterjesztés annyiban változtat csak a hatályos szabályozáson, hogy a tényállás címében is az elkövetési magatartásra utal (izgatás helyett uszítás).

a 377. §-hoz

A nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása körében az Előterjesztés új elkövetési magatartásként – figyelemmel a nemzetközi büntetőjogi gyakorlatra –büntetni rendeli a „jogosnak ítéli meg" fordulatot, hiszen nemcsak a tények tagadása, hanem azok jogszerűségének igazolása is veszélyes a társadalomra.

a 378. §-hoz

Nemzeti jelképeinket, így a Magyar Köztársaság himnuszát, zászlaját, és címerét az Alaptörvény I) cikke határozza meg részletesen. A büntetőjogi védelem ezeket illeti meg, mint a bűncselekmény elkövetési tárgyait.

A bűncselekmény a törvényben védett nemzeti jelképeket sértő, vagy lealacsonyító kifejezés elkövető általi használatával, vagy más módon történő meggyalázásával valósul meg. A bűncselekményt csak nagy nyilvánosság előtti elkövetés esetén lehet megállapítani. A nagy nyilvánosság fogalmát az Általános Rész határozza meg.

E bűncselekmény csak akkor állapítható meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

A bűncselekmény tettese bárki lehet. Csak szándékosan valósítható meg, amely lehet egyenes, vagy eshetőleges szándék.

a 379. §-hoz

Az önkényuralmi jelkép használata tekintetében az Előterjesztés nem változtat a hatályos szabályokon: horogkereszt, SS-jelvény, nyilaskereszt, sarló-kalapács, ötágú vöröscsillag vagy ezeket ábrázoló jelkép terjesztése, nagy nyilvánosság előtti használata, közszemlére tétele minősül bűncselekménynek.

A bűncselekmény szubszidiárius.

Kizárt a büntethetőség az önkényuralmi jelkép használatát ismeretterjesztő, oktatási, tudományos, művészeti célból vagy a történelem vagy a jelenkor eseményeiről szóló tájékoztatás céljából követik el.

a 380. §-hoz

A törvény vagy hatósági rendelkezés elleni izgatás tényállás címében a törvény szót a jogszabály váltja fel, a bűncselekmény ugyanis valamennyi jogszabály vonatkozásában elkövethető.

A bűncselekmény csak nagy nyilvánosság előtt követhető el, amelynek fogalmát az Általános Rész határozza meg.

a 381. §-hoz

A hatályos Btk.-hoz képest a „közveszély színhelyén” kitétel kétszeres megjelenítése a tényállásban egyértelművé teszi, hogy a rémhírterjesztés kizárólag akkor valósul meg, ha az a közveszély színhelyén alkalmas az emberek nagyobb csoportjában zavar vagy nyugtalanság keltésére.

A bűncselekmény csak nagy nyilvánosság előtt követhető el, amelynek fogalmát az Általános Rész határozza meg.

A bűncselekmény elkövetője bárki lehet, aki a közveszély színhelyén jelen van. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

a 382. §-hoz

A közveszéllyel fenyegetés tekintetében az Előterjesztés a hatályos Btk.-hoz képest a korábbi két elkövetési magatartást egységesíti, és ugyanúgy rendeli büntetni a köznyugalom megzavarására alkalmas valótlan tény állítását, híresztelését, mint a közveszéllyel járó esemény bekövetkezésével fenyegetés látszatának keltését. Nem tartalmazza az Előterjesztés a „más előtt” kitételt, figyelemmel arra, hogy a dolog természetéből ez következik.

Az alapeseti minősítést két évről három évre emeli, ugyanakkor a hatályos Btk. 270/A. § (2) bekezdésében található minősített esetet mellőzi az Előterjesztés.

Minősített esetként a törvény a köznyugalom ténylegesen bekövetkező súlyos megzavarását, mint eredményt határozza meg.

a 383. §-hoz

A garázdaság csak kirívóan közösségellenes magatartás tanúsítása esetén valósítható meg, amely alatt a társadalmi együttélés szabályaival való szembehelyezkedést értjük, ez kizárólag aktív cselekvéssel valósítható meg. Az erőszakos magatartás akár személy, akár dolog ellen irányulhat.

A garázdaság minősített esetei – habár szubszidiárius bűncselekmény – túlszabályozottak és akár öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek. Az Előterjesztés törekszik az egyszerűsítésre és ésszerűsítésre, jelen tényállás esetében ez a minősített esetek újraszabályozását jelenti. Ez alapján garázdaság legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel lesz büntethető, minősítő körülmény lesz a csoportos, fegyveres, felfegyverkezve, a köznyugalmat súlyosan megzavaró, illetve a nyilvános rendezvényen való elkövetés.

A hatályos Btk.-nak a garázdaság (5) bekezdésében található, az erőszakos magatartásra vonatkozó, értelmező rendelkezését átveszi az Előterjesztés, de azt a fejezethez tartozó értelmező rendelkezések körében helyezi el, hasonlóan a nyilvános rendezvény fogalmához.

a 384. §-hoz

Az Előterjesztés nem veszi át a rendbontás 2011. szeptember 1-jén beiktatott rendelkezéseit (sportrendezvényen a létesítménynek a nézőktől vagy a nézők meghatározott csoportjától elzárt területére való jogosulatlan belépés, ott tartózkodás, vagy e területre bármi bedobása), ugyanis azok bűncselekményként való meghatározása nem arányos.

Új minősített eset lesz a fegyveresen történő elkövetés. A felfegyverkezve megvalósított rendbontás jelenleg is súlyosabban minősül, emellett – más bűncselekményekhez hasonlóan – a fegyveres elkövetés szerepeltetése az egységes és következetes szabályozás irányába hat.

a 385. §-hoz

Garázdaság és rendbontás esetén az Előterjesztés lehetővé teszi kitiltás alkalmazását is.

a 386. §-hoz

A 386. § értelmező rendelkezéseket tartalmaz.

a XXXIV. Fejezethez
(A közbizalom elleni bűncselekmények)

E fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak:

- közokirat-hamisítás,

- hamis magánokirat felhasználása,
- okirattal visszaélés,
- egyedi azonosító jel meghamisítása.

a 387-389. §-hoz

A közokirat-hamisítás elkövetési tárgya a közokirat, melynek fogalmát a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 195. § határozza meg. Közokiratok alatt olyan papír alapú vagy elektronikus okiratokat értünk, amelyeket bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a megszabott alakban állított ki. Rendeltetését tekintve megkülönböztethetők az úgynevezett bizonyító okiratok, melyek közhitelesen igazolják a bennük foglalt adatok, tények valódiságát (pl. házassági anyakönyvi kivonat, tulajdoni lap); illetve rendelkező okiratokat, amelyek nyilatkozat megtételét, hatósági intézkedést igazolnak (pl. bírósági ítélet) Utóbbiak bizonyító ereje nem terjed ki a bennük foglalt tények valóságának igazolására. A büntetőjogi védelem nem korlátozódik a Magyarországon kiállított közokiratokra, a bűncselekmények tárgya lehet külföldön kiállított közokirat is, amennyiben azt a külföldi hatóság felülhitelesítette. A felülhitelesítésre a magyar állam által kötött, eltérő nemzetközi megállapodás esetén nincs szükség.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai:

- Hamis közokirat készítése, vagy közokirat tartalmának meghamisítása.
- Hamis, hamisított, vagy más nevére szóló valódi közokirat felhasználása
- Közreműködés jog, vagy kötelezettség létezésére, megváltozására, vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adat, tény, vagy nyilatkozat közokiratba foglalására.

Hamis közokirat esetén egy új, korábban nem létezett közokirat létesül, amelynek nem az a kiállítója, akit az irat feltüntet, hanem az okirat az elkövetői magatartás folytán jött létre. Nem bír jelentőséggel, hogy az elkészített közokirat-utánzat valós vagy valótlan tartalommal bír-e. Meghamisítás az eredeti, korábban már létező közokiraton végzett tartalmi változtatás. A felhasználás aktív magatartást - felmutatást, iratokhoz csatolást stb. – jelent. Az (1) bekezdés c) pontjában írt cselekmény- az ún. intellektuális közokirat-hamisítás”- elkövetése során valódi közokiratba a valóságostól eltérő tartalom kerül rögzítésre. Ez utóbbi eset a közvetett tettesség egy formája.

A közokirat-hamisítás legtöbb formája csak szándékosan valósítható meg, azonban az intellektuális közokirat-hamisítás esetén gondatlan elkövetés is megalapozza a felelősségre vonást. Az (1) bekezdés a) és b) pontja esetén a közokirat-hamisítás előkészülete is büntetendő.

A hamis közokirat készítése, a közokirat tartalmának meghamisítása, valamint a lényeges tény - amely alatt azon tényeket értjük, amelyek a közokirat bizonyító joghatás kiváltására alkalmas jellegét adják-- hamis közokiratba foglalása súlyosabban büntetendő, ha azt speciális alanyként hivatalos személy követi el. Ehhez az szükséges, hogy a cselekményt a hivatalos személy hivatali hatáskörével visszaélve kövesse el, azaz ha a közokirat kiállítása nem tartozik a hatáskörébe ezen bűncselekmény megállapítása kizárt. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

A tényállás speciális a hivatali visszaélés bűntettéhez képest. Így ha a hivatali kötelességszegés kizárólag a hamis közokirat készítésében, az okirat meghamisításában nyilvánul meg, úgy csupán a hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás bűntetteként minősül a cselekmény.

a 390. §-hoz

A magánokirat-hamisítás tényállásának hatályos szövege, valamint címe nincs egymással összhangban, ezért indokolt volt a tényállás címének olyan irányú megváltoztatása (hamis magánokirat felhasználása), amely alapján az elkövetési magatartás és a tényállás címe jobban illeszkedik egymáshoz.

A bűncselekmény elkövetési tárgya a magánokirat, amelynek fogalmát csak a közokirattal viszonyítva lehet meghatározni. A magánokirat az okirat, amely a közokiratok kellékeivel nem rendelkezik. Azt, hogy egy okirat mikor minősíthető magánokiratnak a Pp. 196. § (1) bekezdése határozza meg. A magánokiratok is bizonyító erővel bírnak, tehát alkalmasak jog vagy kötelezettség létezésének, megváltoztatásának vagy megszűnésének bizonyítására. Minden magánokirat büntetőjogi védelemben részesül, függetlenül attól, hogy teljes bizonyító erejű-e vagy sem.

Hamis a magánokirat, ha nem az azon feltüntetett személy nem azonos azzal, aki azt kiállította. Hamisított a magánokirat, ha a már létező magánokiraton - jogosulatlanul - tartalmi, formai változtatást végeztek, így az már nem a kiállítójának a nyilatkozását rögzíti. Valótlan tartalmú a magánokirat, ha az abban feltüntetettek nem felelnek meg a valóságnak attól függetlenül, hogy az a kiállító nyilatkozata-e, vagy nem.

A csak szándékosan elkövethető bűncselekmény elkövetői magatartása a felhasználás, azon minden olyan, a joghatás kiváltásának érdekében történt átadást, továbbítást érteni kell, amelynek folytán a magánokirat az elkövetői körön kívül álló más személyekhez kerül A nem joghatás kiváltására alkalmas felhasználás - ha a magánokiratot nem jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására használják fel- nem valósítja meg a bűncselekményt.

a 391. §-hoz

Az okirati bizonyítás biztonságát befolyásolják a különféle visszaélések, az okirattal visszaélés ezen magatartásokat rendeli büntetni. A bűncselekmény mind magánokiratra, mind közokiratra nézve elkövethető, de mindkét esetben csak akkor ha az adott okirat nem az elkövető tulajdona. Saját okiratra nézve tehát a bűncselekmény elkövetése kizárt, részben idegen okiratra nézve azonban a bűncselekmény megvalósítható.

A tényállás (1) és (2) bekezdései a közokiratokkal, míg a (3) bekezdése a magánokiratokkal kapcsolatos egyes magatartásokat sorolja fel. Mind a közokiratokat, mind a magánokiratokat érintően illetően elkövetői magatartás a megszerzés, a megsemmisítés, megrongálás, az elvonás és az eltitkolás. A megszerzés – amely hosszabb birtokbavételre irányuló szándékot feltételez és magában foglalja a tényleges birtokba vételt – akkor valósít meg bűncselekményt, ha jogtalanul, mástól, annak beleegyezése nélkül történik. Az okirat találása, ismeretlen módon való megszerzést követő puszta birtoklása nem tényállásszerű.

Megsemmisítésen nemcsak az okirat fizikai állagának megszüntetését, anyagi hordozójának elpusztítását, hanem a gondolati tartalom, így pld. a szöveg olvashatatlanná tételét is érteni kell. Megrongálás a részleges megsemmisítés, csonkítás mind az okirat anyagának, mind gondolati tartalmának károsítása. Eltitkolás alatt a jogosult előli eltagadást értjük.

Az Előterjesztés az okirattal visszaélés elkövetési magatartásai körében külön nevesíti a jogosult elől való elvonás esetét. Mivel a megszerzés a joggyakorlat szerint hosszabb ideig tartó, visszaélésszerű birtokbavételt jelent, a bíróság nem állapít meg lopás mellett okirattal visszaélést olyan esetekben, amikor a lopott dolog (pl. pénztárca) a közokirat szokásos tárolási helye (BH 2008. 292.). Az Előterjesztés ezen a gyakorlaton változtatni kíván, ugyanis a lopás sértettjének sokszor nagyobb hátránya keletkezik a közokiratok eltulajdonítása miatt, azok pótlása több időt vesz igénybe, és több pénzbe kerül, mint a lopási érték. Ettől a sérelemtől a jogalkotó nem tekinthet el az elkövető javára, ezért az Előterjesztés külön nevesíti az elvonást, mint elkövetési magatartást.

A hatályos szabályok alapján nem büntetendő a „közokirat-orgazdaság”, azaz a saját vagy mások közokiratával való kereskedés (átadás, átvétel). Ennek szankcionálásával az Előterjesztés elsősorban a lopott igazolványok eladását-vételét rendeli büntetni, ami a BH 2001.263 által megfogalmazott jogalkotási hiányosságot pótolja. A tényállás csak a jogtalan haszonszerzési céllal történő elkövetést bünteti, azt az esetet nem, ha a közokirat jogosultja megegyezik a birtokossal bizonyos összegű találási díjban.

Az (1) bekezdésben írt elkövetési magatartások magánokirat vonatkozásában is büntetendőek, ha azt azért követi el az elkövető, hogy jogtalan előnyt szerezzen, vagy jogtalan hátrányt okozzon. Ebből eredően a cselekmény csak célzatosan követhető el.

a 392-393. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a hatósági regisztráció alapját képező egyedi azonosítást szolgáló jelölés valódisága iránti közbizalom. Elkövetési tárgy az egyedi azonosító jel, amelynek fogalmát az Előterjesztés a Btké. hatályos szabályaival megegyezően, a fejezet utolsó szakaszában található értelmező rendelkezésben tartalmaz.

Az (1) bekezdés a) pontja minden olyan magatartást büntetni rendel, amely az egyedi azonosító jel eredetiségén, elhelyezésén, meglétén változtat. Eltávolítás alatt többek között az egyedi azonosító jelek (rendszám, motorszám stb.) leszerelését, kireszelését, kimarását, kivágását, szám átütését értjük A b) pont a hamis, hamisított, eltávolított azonosító jelű dolog megszerzését, felhasználását, az ilyen dologról való rendelkezést rendeli büntetni Az Előterjesztés a hatályos szabályokat kiegészíti azzal, hogy a hamis, hamisított, vagy eltávolított egyedi azonosító jelű dolog tényleges felhasználásától elkülönítve a joghatás kiváltására alkalmas felhasználást a „rendelkezik róla” kitétellel önálló elkövetési magatartásként szabályozza, amellyel egyértelműsíti, hogy a joghatás kiváltására nem alkalmas felhasználás is büntetendő.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

Minősített esetként határozza meg az Előterjesztés az üzletszerű, és a bűnszövetségben történő elkövetést.

a XXXV. Fejezethez
(a közigazgatás elleni bűncselekmények)

A fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- a választás, a népszavazás, a népi kezdeményezés és az európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény,
- egyesülési joggal visszaélés,
- közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezése,
- embercsempészés,
- beutazási és tartózkodási tilalom megsértése,
- jogellenes tartózkodás elősegítése,
- harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása,
- műemlék vagy védett kulturális javak körébe tartozó tárgy megrongálása,
- védett kulturális javakkal visszaélés,
- a számvevőszéki ellenőrzéssel kapcsolatos kötelezettségek megszegése
- veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése,
- tiltott szerencsejáték szervezése.

a 394. §-hoz

1. A választás, a népszavazás, a népi kezdeményezés és az európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény legutóbb 2012. január 1-jével módosult, az Előterjesztés ezt egy rendelkezés tekintetében egészíti ki.

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 54. §-a szerint a jelöltnek nyilatkoznia kell arról, hogy

– a nemzetiség képviseletét vállalja,
– a választást megelőző tíz évben általános vagy időközi nemzetiségi önkormányzati választás során nem volt más nemzetiség önkormányzatának jelöltje, és
– a nemzetiségi közösség nyelvét beszéli, kultúráját és hagyományait ismeri.

A gyakorlatban előfordulnak hamis, valótlan tartalmú jelölti nyilatkozatok (ti. a jelölt a nyilvántartás szerint korábban más nemzetiség önkormányzatának jelöltje volt), de a jogalkalmazó szervek ezt nem minősítik választási bűncselekménynek. Mivel az ilyen magatartás a nemzetiségi választás rendjét, tekintélyét sérti, indokolt az ilyen visszaélésekkel szembeni fellépés. Az Előterjesztés erre teremti meg a lehetőséget.

a 395. §-hoz

Az egyesülési joggal visszaélés tényállása nem igényel nagyobb változtatást. A tényállás a bíróság által feloszlatott egyesület vezetését, a köznyugalom megzavarására alkalmas módon az abban való részvételt, valamint a feloszlatott egyesület működésének támogatását rendeli büntetni.

a 396. §-hoz

A közbiztonság, közrend fenntartására irányuló, vagy annak látszatát keltő tevékenység jogosulatlan végzése eléri a társadalomra veszélyesség olyan fokát, amely már

büntetőjogi fellépést igényel, ezért annak büntethetőségét az Előterjesztés fenntartja. A törvény erre tekintettel két évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli fenyegetni azt, aki a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló, vagy annak látszatát keltő tevékenységet szervez.

a 397. §-hoz

Az embercsempészés bűncselekménye csak szándékosan követhető el, elkövetője bárki lehet.

Az embercsempészés elkövetési magatartása fogalmilag bűnsegély, amely sui generis bűncselekményként jelenik meg a Btk.-ban.

Az embercsempészés minősített esete a vagyoni haszonszerzés végett történő elkövetés, illetőleg az államhatár átlépéséhez több embernek történő segítségnyújtás, ezen túlmenően a hatályos Btk.-ban szereplő minősített eseteken kívül az Előterjesztés büntetni a felfegyverkezve és a bűnszövetségben történő elkövetést is.

Büntetendő a cselekmény előkészülete is, valamint embercsempészés esetén kitiltásnak is helye van.

a 398. §-hoz

A beutazási és tartózkodási tilalom megsértése nem igényel módosítást.

A bűncselekmény elkövetője az a személy, akitől az ország területén való tartózkodást a bíróság mellékbüntetésként vagy közigazgatási eljárásban vonta meg.

A bűncselekmény elkövetési magatartása Magyarország területén külön engedély nélküli tartózkodás.

A cselekmény csak szándékos elkövetés esetén büntetendő.

a 399. §-hoz

A jogellenes tartózkodás elősegítése tényállásának kisebb újrastruktúrálására került sor a könnyebb értelmezés érdekében. A (2) bekezdésben meghatározott külföldi személy alatt a nem magyar állampolgár, valamint a hontalan személy értendő.

A bűncselekményt az Előterjesztés továbbra is szubszidiárius bűncselekményként határozza meg.

a 400. §-hoz

Harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása bűncselekmény jogharmonizációs céllal 2012. január 1-jei hatállyal került a Btk.-ba, ennek megtartása az Előterjesztésben is indokolt.

Az Európai Parlament és a Tanács 2009. június 18-án fogadta el az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni

szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról szóló 2009/52/EK irányelvet. Az irányelv elsődleges célja tehát az, hogy visszaszorítsa, megakadályozza az illegális bevándorlást, és e cél megvalósításának eszközéül az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztatókkal szembeni fellépést határozza meg.

A tényállás megnevezéséből adódóan („Harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása”) egyrészt a Magyarországon jogellenesen tartózkodó – azaz érvényes tartózkodásra jogosító engedéllyel nem rendelkező – harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókat szankcionálja. Másrészt a büntetőjogi tényállás lefedi azokat az esetköröket is, amikor a munkáltató ugyan jogszerűen tartózkodó, azaz érvényes tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárt foglalkoztat, azonban a tartózkodás jogcíme alapján a harmadik országbeli állampolgár keresőtevékenység folytatására nem jogosult.

Általános részi értelmező rendelkezés szól a harmadik országbeli állampolgár és a különösen kizsákmányoló foglalkoztatási feltételekről, amely visszautal a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben foglaltakra. Értelmező rendelkezés határozza meg azt is, hogy mi tekinthető keresőtevékenység folytatására jogosító engedélynek, illetőleg azt, hogy mit értünk jelentős szám alatt.

a 401. §-hoz

Az Előterjesztés a műemlék vagy védett kulturális javak megrongálása tényállásban – az elkövetési magatartások azonosságára figyelemmel – a műemlék megrongálását és a kulturális javak megrongálását szabályozza egy tényállásban. Védett kulturális javak alatt érteni kell a védetté nyilvánított kulturális javakat is.

Az elkövetési magatartás alapesetben továbbra is a megrongálás, míg a minősített esetekben a megsemmisítés vagy olyan helyrehozhatatlan károsodás előidézése, amelynek következtében a műemlék műemléki jellegét.

a 402.§-hoz

A védett kulturális javakkal visszaélés bűncselekmény elkövetési tárgyainak köre hármas felosztású, úgymint a kulturális javak körébe tartozó védett tárgy, a védett gyűjtemény és a védett tárgyegyüttes. A védett gyűjtemény és a védett tárgyegyüttes vonatkozásában a jogalkotó az (1) bekezdés *a)* pontjában büntetni rendeli a hatóság engedélye nélküli, a védettség alapjául szolgáló tárgyak egységének elidegenítéssel történő megbontását, míg a *b)* pontban büntetni rendeli a védett kulturális javak körébe tartozó tárgy, gyűjtemény vagy tárgyegyüttes tulajdonjogában bekövetkezett változás bejelentésének elmulasztását és így az állam elővásárlási joga gyakorlásának ellehetetlenítését. Büntetni rendeli az Előterjesztés továbbá az elkövetési tárgyak engedély nélkül külföldre juttatását, ha azok kivitele engedélyhez kötött, továbbá azt is, ha a kiviteli engedély kereteit az elkövető túllépi.

a 403. §-hoz

A számvevőszéki ellenőrzéssel kapcsolatos kötelezettségek megszegése tényállást az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évi LXVI. törvény iktatta a Btk.-ba 2012. január 1-jei hatállyal, ezt az Előterjesztés is átveszi.

a 404. §-hoz

Az Előterjesztés a fejezethez kapcsolódó értelmező rendelkezések körében tekintettel van az állatok védelméről és kíméletről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról szóló 2011. évi CLVIII. törvényre, amely kimondja, hogy kizárólag az az eb tekinthető veszélyesnek, amelyet a hatóság egyedi tulajdonságai alapján veszélyesnek minősített.

a 405. §-hoz

A tiltott szerencsejáték rendszeres szervezése, valamint a rendszeres szervezéshez történő helyiség biztosítása a hatályoshoz képest szigorúbban, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel lesz büntethető.

Az elkövetői magatartás akkor tényállásszerű, ha az rendszeresen történik. Rendszerességen rövidebb időközönkénti elkövetést kell érteni.

Az elkövetéshez helyiség rendelkezésre bocsátása fogalmilag bűnsegédi magatartás, tettese csak a szervezőtől eltérő személy lehet.

A bűncselekménynek nem tényállási eleme az ellenszolgáltatás nyújtása.

a 406. §-hoz

A 406. § rendelkezik arról, hogy egyes közöigazgatás rendje elleni bűncselekmények esetén (embercsempészés, tiltott szerencsejáték szervezése) kitiltásnak is helye van.

a 407. §-hoz

A 407. § a 396-398. és 400. §-hoz kapcsolódó értelmező rendelkezéseket tartalmaz.

a XXXVI. Fejezethez
(a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények)

A hatályos Btk. XVIII fejezete a vagyon elleni bűncselekményeket tartalmazza. Az Előterjesztés ezeket a tényállásokat – tekintettel az elkövetési jellegére, illetve a védett jogi tárgyra – három külön fejezetben, az erőszakos vagyon elleni bűncselekmények, az egyéb vagyon elleni bűncselekmények, és a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények című fejezetekben helyezi el. E fejezetet az alábbi bűncselekmények alkotják:

- rablás,
- kifosztás,
- zsarolás,
- önbíráskodás.

a 408. §-hoz

A rendelkezés a rablás törvényi tényállását szabályozza. A rablás a legsúlyosabb vagyon elleni erőszakos bűncselekmény, ezért e tényállás szerepel a fejezet elején.

A rablás tényállása a tulajdon viszonyok védelmét szolgálja, és a személyes szabadságot is védi. A rablás elkövetési tárgya értékkel bíró, az elkövető számára idegen ingó dolog lehet.

A rablás három féle elkövetési magatartással valósítható meg: erőszakkal, avagy élet, vagy test épség elleni közvetlen fenyegetéssel, öntudatlan, vagy védekezés képtelen állapotba helyezéssel, a tetten ért tolvaj által erőszak, avagy élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazásával a lopott dolog megtartása végett.

A rablás esetében az erőszaknak lenyűgözőnek, akaratot megtörőnek kell lennie. Nem szükséges, hogy az erőszak, vagy az élet, testi épség elleni fenyegetés a sértett személy ellen irányuljon, tehát azon személy ellen, akitől az elkövető a dolgot elveszi. Azonban a harmadik személy csak olyan lehet, aki a helyszínen jelen van.

A fenyegetésnek az erőszakhoz hasonlóan ugyancsak akaratbénítónak kell lennie. Az erőszak azonnali kilátásba helyezését jelenti és szintén csak a helyszínen jelenlévő személy ellen irányulhat.

Az erőszakot és a fenyegetést az elkövetőnek annak érdekében kell alkalmaznia, hogy az idegen dolgot elvegye.

A rablás öntudatlan, vagy védekezésre képtelen állapotba helyezéssel is elkövethető. Az elkövetési magatartásnak ez a fordulata csak a sértett ellen irányulhat. Öntudatlan az az állapotot, amelyben a személy valamely pszichikai ok folytán nincs abban a helyzetben, hogy önálló akarata legyen. Éppen ezért ellenállást sem tud kifejteni a támadással szemben.

A rablás megállapításához az szükséges, hogy ezt az öntudatlan állapotot az elkövető idézze elő aktív magatartásával.

Az elkövetőnek az elkövetési magatartásokat a dolog eltulajdonítása végett kell kifejtenie. Mindazon esetekben, amikor az elkövető erőszakkal, vagy a minősített fenyegetéssel úgy menekül el a helyszínről, hogy a lopott dolgot is magával viszi, akkor rablást követ el. Ebben az esetben az erőszak, avagy élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazása a dolog elvételét követően történik a dolog megtartása érdekében.

A rablás a célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el.

A rablás bármelyik elkövetési magatartását tettesként bárki elkövetheti.

A rablás akkor befejezett, ha a dolog elvétele megtörtént. A rablás kísérleti szakban marad, amennyiben az erőszak, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazása megtörtént, de a dolog elvétele nem következett be.

Az Előterjesztés a mára meglehetősen bonyolulttá vált tényállás minősített eseteinek szabályozását igyekszik egyszerűsíteni, átláthatóbbá tenni, ezzel mintegy visszatérve a 2009. augusztus 9-ét megelőző szabályozáshoz. A minősítő esetek között alapvető változás, hogy a fegyveres elkövetés is a felfegyverkezve elkövetéssel azonos büntetési tétellel büntetendővé válik. Így látszólag enyhült a fegyveresen elkövetett rablás büntetési tétele, azonban az általános részi változások (középmértékű büntetés kiszabási elv bevezetése) közel hasonló mértékű büntetés kiszabását teszik lehetővé. (Az eddigi szabályok alapján a középmérték 10

éves, az Előterjesztés által bevezetett szabályok által 7 és fél éves szabadságvesztés büntetés szabható ki.). Ezzel párhuzamosan az Előterjesztés megszünteti a Btk. büntetési rendszerétől idegen, a hatályos szabályozás szerint (5) bekezdésben szabályozott, tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő eseteket.

Továbbra is minősített esetként határozza meg az Előterjesztés a hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy ellen, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során, bűnszövetségben történő elkövetést, ugyanakkor elhagyja a minősített esetek köréből az említett személyek sérelmére jelentős értékre elkövetett rablást. Az Előterjesztés a legsúlyosabb minősített esetek közül az elkövetési érték szerint minősülő esetnél a jelentős érték helyett a különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre történő elkövetést kívánja meg és vagylagos minősítő körülményként rendeli büntetni a bűnszövetségben történő elkövetést.

a 409. §-hoz

A rendelkezés a kifosztás törvényi tényállását szabályozza. A kifosztás elkövetési tárgya a tulajdonjog és a cselekvési szabadság. Az elkövetési tárgya az elkövető számára idegen, értékkel bíró ingó dolog.

A kifosztás elkövetési magatartásai: másnak lerészegítése lopási céllal, az elkövető által elkövetett más erőszakos jellegű cselekmény hatása alatti dologelvétel, a védekezésre képtelen állapot kihasználásával történő elvétel.
A lerészegítés a sértett mértéktelen alkoholfogyasztásra való ösztönzését jelenti, amelynek eredményeként a sértett ittas állapotba kerül, s ezáltal a dolgának az eltulajdonítását nem tudja megakadályozni, holott ez józan állapotban lehetséges volna.

A kifosztás ezen fordulata célzatos bűncselekmény.

Az elkövető által más bűncselekmény elkövetése során alkalmazott erőszak, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés esetében a fenyegetés hatása alatt akkor áll a sértett, ha nem képes - akár pszichikai, akár fizikai okból - megakadályozni a dolog elvételét.
A védekezésre képtelen állapot kihasználásával történő elvétel esetében a sértett védekezésre képtelen állapotát nem a tettes idézi elő, vagy ha ő okozza, azt nem a jogtalan eltulajdonítás érdekében teszi.

A kifosztást tettesként bárki elkövetheti.

Az Előterjesztés a kifosztás alapesete büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

a 410. §-hoz

A rendelkezés a zsarolás törvényi tényállását szabályozza. A zsarolás jogi tárgya a vagyoni jog, illetve az ember személyes szabadsága.

A vagyoni jogok vonatkozhatnak mind aktív, mind passzív vagyonra, azaz vagyoni követelésre, tartozás elengedésére, vagyoni kötelezettség vállalására, ingó dologra, ingatlanra. Ha az elkövető a sértettet dolog átadására kényszeríti, ez a cselekmény akkor minősíthető

zsarolásnak, ha az erőszak nem lenyűgöző erejű, a fenyegetés nem közvetlen vagy nem élet, testi épség ellen irányul. Nem szükséges, hogy az elkövető a saját érdekében kényszerítse a sértettet valaminek megtételére, nem tevésre vagy tűrésre.

Az erőszakkal megvalósított kényszerítés esetében elegendő, ha az erőszak az akaratot hajlítja, korlátozza. A fenyegetésnek nem kell közvetlenül élet vagy testi épség ellen irányulnia elegendő, ha alkalmas komoly félelem kiváltására.

A zsarolás célzatos bűncselekmény. Az elkövetési magatartás célja jogtalan haszon szerzése. Jogtalan haszonszerzési célzat hiányában nem állapítható meg a zsarolás.

Az Előterjesztés a zsarolás eredményeként a vagyoni hátrányt kívánja meg, mivel a vagyonban beálló értékcsökkenésen túl elképzelhető az is, hogy a bűncselekmény révén a sértett a várható vagyoni előnytől esik el, (pl. arra kényszerítik, hogy olyan nyilatkozatot tegyen, amellyel erről lemond).

A zsarolást tettesként bárki elkövetheti, ide értve azt a személyt is, aki a saját dolgának átadását kényszeríti ki.

A zsarolás akkor befejezett, ha vagyoni hátrány keletkezik. Amennyiben az erőszak vagy a fenyegetés alkalmazása megtörtént, de az eredmény nem következett be, csak a zsarolás kísérlete állapítható meg.

a 411. §-hoz

Az Előterjesztés az önbíráskodás törvényi tényállását e fejezetben szabályozza, mivel a védett jogi tárgya elsősorban a vagyoni viszonyok fennálló rendje.

Az elkövetési magatartás a személy elleni erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek a tevésére, nem tevésére vagy eltűrésére kényszerítés.

Az önbíráskodás esetében az erőszak lehet akaratot bénító, vagy hajlító. Az önbíráskodás megvalósul akkor is, ha az erőszak közvetlenül dolog ellen irányul, de áttevődik a személyre.

Az önbíráskodás csak egyenes szándékkal követhető el. A célzat a jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek való érvényszerzés. Jogos vagyoni igény a jogilag elismert és perben érvényesíthető igény. Jogosnak vélt igény esetében az elkövető tévedésben van abban a tekintetben, hogy igénye jogos, azonban az valójában nem is létezik, jogalapja vitatott, jogilag nem elismert vagy peres úton nem érvényesíthető. Csak a vagyoni igény érvényesítése tényállásszerű. Más esetben kényszerítés bűntettének vagy egyéb bűncselekmény megállapításának lehet helye.

Nemcsak a saját igény érvényesítése büntetendő. Így a bűncselekményt tettesként bárki - és nem csak a vagyoni igény érintettje - elkövetheti. A cselekmény a kényszerített személy által tanúsított, az elkövető által kívánt magatartással válik befejezetté, azt megelőzően csak kísérlet állapítható meg.

a 412. §-hoz

Az Előterjesztés büntethetőséget kizáró okot állapít meg mindazon esetekben, amelyekben a jog önhatalmú fellépést enged meg, így a birtokvédelem körében.

a 413. §-hoz

Az értelmező rendelkezés a különös visszaesés szempontjából valamennyi vagyon elleni, erőszakos vagyon elleni és szellemi tulajdonjog elleni bűncselekményt hasonló jellegűnek nyilvánítja.

a XXXVII. Fejezethez
(A vagyon elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XVIII. fejezete a vagyon elleni bűncselekményeket tartalmazza. Az Előterjesztés ezeket a tényállásokat – tekintettel az elkövetési jellegére, illetve a védett jogi tárgyra – három külön fejezetben, a – személy elleni erőszakkal elkövethető – erőszakos vagyon elleni bűncselekmények, az egyéb vagyon elleni bűncselekmények és a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények című fejezetekben helyezi el. A vagyon elleni bűncselekményekről szóló fejezetből a hitelsértés bűncselekménye átkerül a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények közzé, mivel annak védett jogi tárgya nem elsős sorban a vagyoni viszonyok rendje. Az Előterjesztés elhagyja a vásárlók megkárosítása bűncselekményt. A dekriminalizáció indoka az, hogy ez a magatartás kellően szankcionálható szabálysértésként és fogyasztóvédelmi eszközökkel. Egyebekben a fejezet nem változtat a bűncselekmények sorrendjén. E fejezetet az alábbi bűncselekmények alkotják:

- lopás,
- rongálás,
- sikkasztás,
- csalás,
- információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás,
- hűtlen kezelés,
- hanyag kezelés,
- jogtalan elsajátítás,
- orgazdaság,
- jármű önkényes elvétele,
- uzsora-bűncselekmény.

a 414. §-hoz

A rendelkezés a lopás törvényi tényállását szabályozza. A lopás jogi tárgya a tulajdonjog, illetve az adott birtokállapot. A bűncselekmény elkövetési tárgya értékkel bíró, idegen ingó dolog lehet.

Az elkövetési magatartásra tekintettel ingatlan a lopás esetében nem lehet elkövetési tárgy. Dolognak tekintendő a villamos- és a gazdaságilag hasznosítható más energia, valamint a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okirat is, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában - illetve a dematerializált formában kibocsátott értékpapír esetében az értékpapírszámla jogosultjának - biztosítja.

A dolognak az elkövető számára idegennek kell lennie, másnak a tulajdonában, vagy birtokában kell állnia. A közös tulajdonban lévő ingó dolog nem idegen az elkövető számára,

és ezáltal a lopás elkövetési tárgya sem lehet. Az uratlan dolog nem minősül az elkövető számára idegen dolognak. A tulajdonjogról való lemondás szándéka nélkül elhagyott dolog azonban a lopás elkövetési tárgya lehet.

A lopás elkövetési magatartása az elvétel. Az elvétel történhet akár a tulajdonostól, akár a birtokostól, e személyek azonban nem lehetnek azonosak az elkövetővel. Az elvétel a korábbi birtokállapot megszüntetését és új birtokállapot létrehozatalát jelenti.

A bűncselekmény a célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el. Az eltulajdonítás a tulajdonjog gyakorlását jelenti. Az eltulajdonításnak jogtalannak kell lennie. Jogtalannak abban az esetben minősül a cselekmény, ha az elvételre sem jogszabály, sem az erre jogosult nem hatalmazza fel az elkövetőt.

A lopást tettesként bárki elkövetheti, kivéve a dolog tulajdonosát, vagy birtokosát. A lopás az elkövetési magatartás tanúsításával befejezett.

Az Előterjesztés egyszerűsíti és átláthatóbbá teszi a lopás minősített eseteinek szabályozását. Az Előterjesztés a kulturális javak körébe tartozó tárgyra történő elkövetés helyett a tágabb fogalmat jelentő kulturális örökség körébe tartozó tárgyra elkövetett lopást rendeli büntetni a minősített esetek egyikeként. E fogalommal kapcsolatban a háttérjogszabályt a kulturális örökség védelméről szóló LXIV. törvény képezi. A vallási szertartás végzésére szolgáló tárgyat a vallási tisztelet tárgyának, a nemesfém ötvözetét és a fémkereskedelmi engedélyköteles anyagot a nemesfém fogalma alá vonja. A holtesten lévő tárgyra elkövetett lopás minősített esetet képez akkor is, ha a holttest nem temetőben vagy temetkezési emlékhelyen található.

A dolog elleni erőszakkal történő elkövetésbe beleértendő az is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik. Mivel ezt az elmúlt években a joggyakorlat egységesen eszerint értelmezte, nem szükséges a továbbiakban külön nevesíteni.

a 415. §-hoz

A rendelkezés a rongálás törvényi tényállását szabályozza. A rongálás jogi tárgya a tulajdonjogjog. Az elkövetési tárgy az elkövető számára idegen, értékkel bíró ingó vagy ingatlan vagyontárgy lehet. A műemlék vagy védett kulturális javak körébe tartozó tárgy kivételével a saját vagyontárgy megrongálása nem valósít meg bűncselekményt.

Az elkövetési magatartás a megrongálás, illetve a megsemmisítés. A megrongálás fogalma a dolog állagának olyan károsítását jelenti, amelynek következtében a vagyontárgy értékcsökkenést szenved. A bűncselekmény megállapításához nem szükséges, hogy a vagyontárgy használhatósága megszűnjön vagy korlátozottá váljon. A megsemmisítés következtében a vagyontárgy eredeti állapotába nem állítható helyre.

A rongálás materiális bűncselekmény. Akkor befejezett, ha az eredmény, a kár bekövetkezik.

A megsemmisítéssel megvalósított rongálás esetén a kár összege megegyezik a vagyontárgynak az elkövetéskori kiskereskedelmi értékével. A megrongálás esetében a kár az a költség, amely a dolog eredetei állapotának helyreállításához szükséges.

A rongálásnak szándékos bűncselekmény. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

Az Előterjesztés egyszerűsíti és átláthatóbbá a rongálás minősített eseteinek szabályozását. Az Előterjesztés a kulturális javak körébe tartozó tárgyra történő elkövetés helyett a tágabb fogalmat jelentő kulturális örökség körébe tartozó tárgyra elkövetett rongálást rendeli büntetni a minősített esetek egyikeként. A kulturális örökség körébe tartozó tárgy a lopásnál említett háttérnorma értelmében magában foglalja a hatályos Btk.-ban a rongálás egyik minősített esetének elkövetési tárgyaként szabályozott régészeti lelőhelyet és műemléket is. A vallási szertartás végzésére szolgáló tárgyat a vallási tisztelet tárgyának fogalma alá vonja.

Az Előterjesztés minősített esetek köréből elhagyja a nemesfémre, nemesfém ötvözetre vagy fémkereskedelmi engedélyköteles anyagra történő elkövetést, mivel ezek nem jellemző elkövetési tárgyak e bűncselekmény esetében.

a 416. §-hoz

A rendelkezés a sikkasztás törvényi tényállását szabályozza. E bűncselekmény jogi tárgya a tulajdonviszonyok rendje.

A sikkasztásnál az elkövető jogszerűen kerül az idegen dolog birtokába, miután azt rábízták. A sikkasztás kizárólag a tulajdont sértheti, tekintve, hogy a dolgot az elkövető birtokába adták, rábízták. A 1/2005. Büntető-polgári jogegységi határozat szerint a sikkasztás elkövetési tárgya mind az eltulajdonítás, mind pedig a sajátjakénti rendelkezés elkövetési magatartást illetően kizárólag ingó dolog lehet. Azzal, hogy az Előterjesztés elkövetési tárgyként a vagyontárgyat határozza meg, lehetőség nyílik a sajátjakénti rendelkezésnek ingatlan vonatkozásában történő megállapítására olyan esetekben, amikor az ingatlan bérbe adják vagy fedezetként kötik le, ide nem értve a jelzálogjog alapítását.

A sikkasztást kizárólag a más által az elkövetőre bízott idegen dologra nézve lehet elkövetni, ha a dolog közös tulajdonban van, a sikkasztás e dologra nézve nem követhető el.

A rábízás a dolog birtokba adását jelenti, amelynek jogcíme közömbös. Ez lehet akár áruszállítás, gazdálkodás, használat, kezelés, gondozás, vagy személyes őrizet. Ugyancsak közömbös a sikkasztás szempontjából a rábízás időtartama. Az történhet igen rövid időre is.

A sikkasztás elkövetési magatartása a dolog jogtalan eltulajdonítása, illetőleg a dologgal való sajátjakénti rendelkezés.

Az eltulajdonítás lényegében a tulajdoni állapot megváltoztatását jelenti, az eredeti tulajdonállapot megszüntetését és egy új létrehozását. Az eltulajdonításnak jogtalannak kell lennie, ami azt jelenti, hogy azt sem jogszabály, sem az erre jogosult nem engedi meg.

A sajátjaként rendelkezés lényegileg különbözik a jogtalan eltulajdonítástól. Ez az elkövetői magatartás azt jelenti, hogy a terhelt a jogosult személy engedélye nélkül időlegesen

tanúsít olyan magatartást, amelyre csak a tulajdonos, vagy annak hozzájárulásával más lenne jogosult.

A sikkasztás csak szándékosan követhető el.

A bűncselekményt tettesként és társtettesként csak olyan személy követheti el, akire a dolgot rábízták.

Az Előterjesztés a kulturális javak körébe tartozó tárgyra történő elkövetés helyett a tágabb fogalmat jelentő kulturális örökség körébe tartozó tárgyra elkövetett sikkasztást rendeli büntetni a minősített esetek egyikeként.

a 417. §-hoz

A rendelkezés a csalás törvényi tényállását szabályozza. A csalás jogi tárgya vagyoni jogviszonyok fennálló rendje.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a tévedésbe ejtés, vagy tévedésben tartás. A tévedésbe ejtés esetén az elkövető idézi elő a téves képzeteket a valóság tekintetében. A bűncselekmény megvalósulásához nincs szükség arra, hogy a tévedésbe ejtés fondorlatos legyen.

A csalás másik elkövetési magatartása a tévedésben tartás. Ebben az esetben az elkövetőnek nincs szerepe a tévedés kialakulásában, de a sértett tévedését felismerve kihasználja azt.

Az Előterjesztés a csalás vonatkozásában az eredményt továbbra is kárként határozza meg. A bűncselekmény megvalósulásához az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia.

Az elkövetői magatartás mindkét fordulata a jogtalan haszonszerzési célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el. A csalást tettesként bárki elkövetheti.

A csalás a kár bekövetkeztével befejezetté válik.

Az Előterjesztés bővíti a csalás minősített eseteinek körét: súlyosabb büntetést von maga után, ha a szabálysértési értékhatárra elkövetett csalást humanitárius vagy szociális segítség céljára történő pénzgyűjtésnek álcázva követik el.

a 418. §-hoz

Az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás tényállási elemei lényegét tekintve megfelelnek a hatályos Btk. 300/C. § (3)–(4) bekezdésében foglaltaknak. A magatartás elkövethető adatbevitellel, adat módosításával, törlésével, hozzáférhetetlenné tételével, de bármely olyan más művelettel végzésével, amely az információs rendszer működését befolyásolja. A hatályos szövegben szereplő akadályozás nem pontosan fejezi ki az üldözendő magatartást, mert az információs rendszer bármilyen jogosulatlan befolyásolása büntetendő, ha az kárt okoz. Az Előterjesztés ennek megfelelően az egyéb művelettel való befolyásolást vonja az elkövetési magatartás körébe.

Az információs rendszer felhasználásával elkövetett, kárt okozó magatartások elsősorban vagyoni érdekeket sértő, csalásszerű magatartások, mindazonáltal ezeket a csalástól elkülönítetten indokolt szabályozni, hiszen hiányzik a klasszikus értelemben vett tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás. A kárt az információs rendszer jogtalan befolyásolása okozza. Az Előterjesztés ennek megfelelően a vagyon elleni bűncselekmények fejezetében önálló tényállásként szabályozza az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalást.

Az Előterjesztés az információs rendszer jogosulatlan használatát, illetve az információs rendszer vagy adat megsértését két évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti. Ez utóbbi szükségszerű eszközcselekménye az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalásnak, így indokolt, hogy a csalási cselekményektől eltérően az alapesetben ennél súlyosabban, három évig terjedő szabadságvesztéssel legyen fenyegetett. Az elkövetési értékek ezt követően a csalás minősített eseteihez igazodnak.

Az Előterjesztés információs rendszer felhasználásával elkövetett csalásként rendeli büntetni az elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel elkövetett csalásszerű visszaéléseket is, mivel ezek szükségszerűen információs rendszer felhasználásával valósulnak meg. Az elkövetés tárgya az elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz. Ide tartozik minden olyan készpénz-helyettesítő fizetési eszköz, amelynek felhasználása elektronikus úton, információs rendszer útján történik. A nem elektronikus, hanem papír alapú készpénz-helyettesítő fizetési eszközökre elkövetett károkozó magatartások nem e tényállás szerint, hanem csalásnak minősülnek.

Az itt leírt elkövetési magatartás lényegileg megfelel a hatályos Btk. 313/C. § elkövetési magatartásának: a hamis, hamisított vagy jogosulatlanul megszerzett elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközök felhasználását, illetve az ezekkel való fizetés elfogadását rendeli büntetni. A hatályos Btk. a jogosulatlan felhasználás és a fizetés elfogadása esetében a jogtalan haszonszerzést nem írja elő, de ezen magatartásokat indokolt egységesen szabályozni, a korábbi megkülönböztetésnek pedig a gyakorlatban nem volt jelentősége.

a 419. §-hoz

A hatályos Btk-nak megfelelően az Előterjesztés a bűncselekmény körébe vonja a készpénz-helyettesítő fizetési eszköznek nem minősülő kincstári kártyát és fizetésre alkalmas kereskedelmi kártyákat, valamint a külföldön kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszközöket.

a 420. §-hoz

A rendelkezés a hűtlen kezelés törvényi tényállását szabályozza. A hűtlen kezelés jogi tárgya a sértettnek az a érdeke, hogy a más által történő vagyonkezelés során ne szenvedjen vagyoni hátrányt.

A bűncselekmény tárgya az olyan idegen ingó vagy ingatlan vagyon, amely nincs sem az elkövető tulajdonában, sem az elkövető birtokában. A vagyonkezelés a vagyonnal való gazdálkodást jelenti.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a vagyonkezelési kötelesség megszegése. Ezt meghatározhatja jogszabály, belső szabályzat, munkaköri leírás, szerződés. A kötelességszegés mind tevéssel, mind mulasztással elkövethető.

A hűtlen kezelés materiális bűncselekmény befejezetté válásához az szükséges, hogy vagyoni hátrány következzen be. Az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia. A vagyoni hátrány fogalmába a kár mellett az elmaradt haszon is beletartozik.

A bűncselekmény egyenes és eshetőleges szándékkal is elkövethető. Az elkövetőnek tudnia kell, hogy őt milyen vagyonkezelési kötelezettség terheli és felismeri, hogy magatartása következtében vagyoni hátrány keletkezhet, amelynek bekövetkezését kívánja, vagy abba legalább belenyugszik.

A hűtlen kezelést tettesként csak az a személy követheti el, akit a vagyon kezelésével megbíztak.

Az Előterjesztés a fokozott bizalmi viszonyra figyelemmel a hűtlen kezelés minősített eseteként határozza meg, ha a bűncselekményt gyám vagy gondnok e minőségében követi el. A gyám vagy gondok által e minőségükben történő elkövetés az értékhatárok szerint többszörösen is minősülhet. Az Előterjesztés a kisebb vagyoni hátrányt okozó, illetve az említett személyek által elkövetett hűtlen kezelés büntetési tételének felső határát két évre emeli, ezáltal a büntetési tételkeretet összhangba hozza az értékhatár szerint minősülő más vagyon elleni bűncselekményekével.

a 421. §-hoz

A rendelkezés a hanyag kezelés törvényi tényállását szabályozza. A bűncselekmény jogi tárgya a sértettnek az az érdeke, hogy a más által történő vagyonkezelés vagy vagyonfelügyelet során ne szenvedjen vagyoni hátrányt. Az elkövetési tárgy kapcsán a hűtlen kezelésnél kifejtettek irányadók.

A hanyag kezelés esetében az elkövető idegen vagyon kezelésével van megbízva. A felügyelettel megbízott is az elkövetői körhöz tartozik. A kezelésnek, felügyeletnek törvényen kell alapulnia. A vagyonkezelés magában foglalja az azzal való gazdálkodást, gyarapítást, őrzést.

Az elkövetési magatartás a kötelességszegés, illetve a kötelesség elhanyagolása. A kötelességszegés aktív magatartás is lehet, az elhanyagolás értelemszerűen csak nem tevésben nyilvánulhat meg.

A hanyag kezelés eredmény-bűncselekmény. A kötelességszegéssel illetve az elhanyagolással okozati összefüggésben kell lennie a vagyoni hátránynak.

A kötelességszegés szándékos, az elhanyagolás gondatlan lehet, a hanyag kezelés eredményét illetően azonban az elkövetőt csakis gondatlanság terhelheti.

A hanyag kezelést tettesként csak az idegen vagyon kezelésével, felügyeletével megbízott személy követheti el. Tekintettel arra, hogy gondatlan bűncselekményről van szó, részesi alakzat fogalmilag kizárt.

a 422. §-hoz

A rendelkezés a jogtalan elsajátítás törvényi tényállását szabályozza. A jogtalan elsajátítás jogi tárgya a tulajdonjog. Az elkövetési tárgy az elkövető számára idegen, értékkel bíró ingó dolog lehet. Az elkövetési tárgy jellemzője, hogy talált, vagy tévedésből, illetve véletlenül került az elkövetőhöz.

Talált dolognak az olyan dolog, amelyet a birtokosa elvesztett, tehát a tulajdonos szándékán kívül került ki a birtokából. Az elveszítésnek oly módon kell történnie, amely kizárja annak a reális lehetőségét, hogy a tulajdonos ismét a dolog birtokába kerülhessen. Tévedés esetén a dolog tulajdonosa akaratán kívül juttatja az elkövetőhöz a dolgot. Véletlenül kerül az elkövető birtokába a dolog, ha az elkövetőnek a birtokbavétel eredetileg nem állt szándékában.

Az eltulajdonításban megnyilvánuló elkövetési magatartás tevékenységgel, az át nem adás, illetve a vissza nem adás mulasztással valósítható meg.

Az eltulajdonításban testet öltő bűncselekmény az elkövetési magatartás tanúsításával befejezett. Az átadás, visszaadás elmulasztásával elkövethető jogtalan elsajátítás tiszta mulasztásos bűncselekmény.

A bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el. A bűncselekményt tettesként csak az követheti el, aki a dolgot találta, vagy tévedésből, illetve véletlenül jutott a birtokába.

Az Előterjesztés a kulturális javak körébe tartozó tárgyra történő elkövetés helyett a tágabb fogalmat jelentő kulturális örökség körébe tartozó tárgyra elkövetett jogtalan elsajátítást rendeli büntetni minősített esetként.

a 423. §-hoz

A rendelkezés az orgazdaság törvényi tényállását szabályozza. A bűncselekmény jogi tárgya a vagyoni viszonyok fennálló rendje.

Az orgazdaság járulékos bűncselekmény, a bűnkapcsolatok egyik fajtája. Az orgazdaság alapcselekményeinek felsorolása taxatív. Az elkövető csak a más által elkövetett, meghatározott vagyon elleni bűncselekményből származó dologra, költségvetési csalásból származó vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árura vagy jövedéki adózás alól elvont termékre követheti el a bűncselekményt.

Az orgazdaság elkövetési magatartásai a megszerzés, az elrejtés és az elidegenítésben közreműködés. A megszerzés az elkövetési tárgy tényleges birtokba vételét jelenti. Az elrejtés esetében az orgazda oly módon szerzi meg az elkövetési tárgy feletti rendelkezés lehetőségét, hogy az elkövetést tárgyat formálisan nem veszi birtokba. Az elidegenítésben közreműködés az elkövetési tárgy értékesítéséhez történő segítségnyújtás.

Az orgazdaság a vagyoni haszonszerzési célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el. Az orgazda cselekedhet a saját, de az alapcselekmény elkövetőjén kívüli más személy vagyoni haszna érdekében is.

Az orgazdaságot tettesként bárki elkövetheti az alapcselekmény elkövetésében bármilyen minőségben részt vevő személy, illetve a dolog tulajdonosa kivételével.

A bűncselekmény az elkövetési magatartások bármelyikének kifejtésével befejezett.

Az Előterjesztés az áttekinthetőség érdekében külön pontokban szabályozza az orgazdaság különböző elkövetési tárgyai vonatkozásában megvalósítható elkövetési magatartásait. Az Előterjesztés egyszerűsíti és átláthatóbbá teszi a bűncselekmény minősített eseteinek szabályozását. A kulturális javak körébe tartozó tárgyra történő elkövetés helyett a tágabb fogalmat jelentő kulturális örökség körébe tartozó tárgyra elkövetett orgazdaságot rendeli büntetni a minősített esetek egyikeként. Az Előterjesztés a nemesfém ötvözetét és a fémkereskedelmi engedélyköteles anyagot a nemesfém fogalma alá vonja.

a 424. §-hoz

A rendelkezés a jármű önkényes elvételének törvényi tényállását szabályozza. A jármű önkényes elvételének jogi tárgya a vagyoni viszonyok védelme.

Elkövetési tárgya az elkövető számára idegen, gépi meghajtású jármű. A gépjármű olyan jármű, amelyet beépített erőgép hajt.

A bűncselekmény elkövetési magatartása az elvétel, illetve a jogtalan használat. A jogtalanság azt jelenti, hogy az elkövetési magatartás tanúsítására a jogosult nem hatalmazta fel az elkövetőt.

A más által elvett jármű jogtalan használatával az valósíthatja meg a bűncselekményt, aki a jármű elvételében nem vett részt. Ebben az esetben azonban az elkövetőnek tudomással kell bírnia arról, hogy a jármű használatát neki átengedő személy jogtalanul szerezte meg a jármű birtokát.

A rábízott jármű jogtalan használata esetében az elkövető jogszerűen birtokolja a járművet.

A jármű önkényes elvétele kizárólag szándékosan követhető el. E bűncselekmény esetében hiányzik az eltulajdonítási célzat.

A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti a rábízott jármű használata kivételével. A jármű önkényes elvétele az elkövetési magatartás tanúsításával befejezetté válik.

Az Előterjesztés a jármű önkényes elvétele erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel, vagy bűnszövetségben történő elkövetéssel megvalósítható minősített esete büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

Az Előterjesztés a következetesség jegyében a fegyveres elkövetés mellett s felfegyverkezve elkövetést is súlyosabban minősülő esetként rendeli büntetni.

a 425. §-hoz

A rendelkezés az uzsora-bűncselekmény törvényi tényállását szabályozza. Az Előterjesztés átveszi az uzsorával összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXXIV. törvénnyel elvégzett módosításokat.

Az uzsorázás újabb formái olyan jelleget öltöttek magukra, megjelenésükben – embertelenségük, kizsákmányoló jellegük miatt – olyan súlyos veszélyt jelentenek a társadalomra, hogy uzsora-bűncselekménykénti minősítésüket függetleníteni kellett attól, hogy a cselekményt üzletszerűen követik-e el, vagy sem. Példaként hozható fel a kölcsönadással kombinált színlelt adásvételi szerződés aláíratása, mintegy a kölcsön „biztosítékául", majd annak érvényesítése. Ez ugyanis önmagában olyan cselekmény, ami egyszeri elkövetés esetén is súlyos büntetőjogi szankciót kell, hogy maga után vonjon.

Az uzsora-bűncselekmény törvényi tényállása nem használja a szerződés fogalmat, ehelyett az ennél kevésbé formális megállapodás kifejezésre utal. A megállapodás kifejezés használatának indoka az, hogy az uzsoratevékenység jellemzően – bár kölcsönügyletek révén valósul meg az uzsorakölcsönök nyújtása – sok esetben más szerződésnek, vagy megállapodásnak van álcázva. Amennyiben a tényállás kizárólag a szerződésekre, vagy még szűkebben, a kölcsönszerződésekre utalna, úgy a – pl. adásvételi célzat nélkül, kvázi fedezetként eladott vagyontárgyakra, gépjárműre, jószágra vonatkozó – színlelt adásvételi szerződések, vagy egyéb megállapodások esetén a büntetőbíróságnak kellene a megállapodások szerződés jellegét, vagy a szerződések színleltségét megállapítani. A törvényi tényállás alapján azonban elegendő annak bizonyítása, hogy a sértett és az elkövető között létrejött egy uzsorás elemeket tartalmazó megállapodás.

A másik fél rászorult helyzetének kihasználása fordulattal kapcsolatban az Előterjesztés a bíróság megítélésére bízza, hogy az eset körülményeitől függően mely helyzeteket tekint olyannak, mint amelynek kihasználása már az uzsora körébe vonható. A tényállás ezért nem határoz meg konkrét példákat (rossz anyagi helyzet, hiszékenység, alacsonyabb értelmi képesség, stb.).

A tényállás alapesetének megvalósulásához szükséges továbbá a különösen aránytalan mértékű ellenszolgáltatás kikötése. Az ellenszolgáltatás különösen aránytalanságának megítélése a büntetőbíróság feladata, amelynek során az eset összes körülményére kell tekintettel lenni.

Az uzsorás szerződés teljesítése nem csupán a kötelezett, hanem a vele közös háztartásban élő hozzátartozó, illetve az általa eltartott személy élethelyzetében is kedvezőtlen hatást vált ki, ezért az Előterjesztés ennek figyelembe vételével határozza meg a sértetti kört. Tartási kötelezettség jogszabályon, bírósági határozaton vagy szerződésen alapulhat csak, így ezek külön nevesítése nem szükséges, a tényállás enélkül is megfelelően alkalmazható.

Az „alkalmas arra" fordulat beiktatásával az uzsora-bűncselekmény elkövetési magatartása veszélyeztető cselekménnyé válik. Nem feltétele tehát a bűncselekmény megvalósulásának az, hogy a súlyos vagy további súlyos nélkülözés bekövetkezzen, elegendő, ha az uzsorás megállapodás teljesítése annak előidézésére alkalmas.

A súlyos nélkülözés azokra a sértettekre vonatkozik, akik az uzsorás megállapodásban kikötött ellenszolgáltatás teljesítésével kerülnek súlyosan nélkülöző helyzetbe, holott korábban nem voltak abban. A további súlyos nélkülözés pedig arra a sértetti körre vonatkozik, amelynek tagjai már az uzsorás megállapodás előtt is súlyos nélkülözésben éltek,

jellemzően éppen emiatt kerül sor részükről az uzsorakölcsön felvételére, ami továbbra is fenntartja, konzerválja ezt a nélkülöző állapotot.

Az Előterjesztés az uzsora-bűncselekmény minősített eseteinek körét változatlanul fenntartja, ezek az üzletszerű és a bűnszövetségben elkövetés.

a 426. §-hoz

Az uzsoratevékenység jellemzően zártabb közösségekben jelenik meg, az uzsorások általában jól ismerik a sértetteket, tisztában vannak azok kiszolgáltatott helyzetével. Az ilyen magatartásokkal szemben hatékony szankció lehet a kitiltás, mert ezzel az uzsorások elvonhatók az ügyfélkörtől.

Az uzsora-bűncselekményekre jellemző a szervezett elkövetési forma. Az elkövetők közötti „érdekszövetség" megbontását célozta meg a 2011. évi törvénymódosítás a büntetés korlátlan enyhítésére okot adó körülmény szabályozásával. Ezáltal is segítve a hatékonyabb felderítést, és az igen jelentős látencia visszaszorítását. Az Előterjesztés a hatóságokkal együttműködő, tevékeny megbánást tanúsító elkövetővel szemben a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét fenntartja.

a 427. §-hoz

Egyes vagyon elleni bűncselekményeknél a sértett és az elkövető közötti hozzátartozói viszony esetén a sértett kímélete és a családi kapcsolatok indokolják, hogy a büntetőeljárás megindulásához ne legyen elegendő a hatóságnak a bűncselekményről való tudomásszerzése, hanem szükséges az is, hogy a sértett juttassa kifejezésre az elkövető megbüntetésére vonatkozó akaratát. Az előterjesztés a korszerűség jegyében elhagyja a személyi vagyonkörre történő utalást.

a 428. §-hoz

Az értelmező rendelkezés a dolog fogalmát a hatályossal egyezően határozza meg, annak minősül a villamos- és a gazdaságilag hasznosítható más energia, valamint a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okirat is, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában – illetve a dematerializált formában kibocsátott értékpapír esetében az értékpapírszámla jogosultjának – biztosítja. Az Előterjesztés az egyszerűsítés jegyében a vallási szertartás végzésére szolgáló tárgyat a vallási tisztelet tárgyának, a nemesfém ötvözetét és a fémkereskedelmi engedélyköteles anyagot a nemesfém fogalma alá vonja. A különös visszaesés szempontjából valamennyi vagyon elleni, erőszakos vagyon elleni és szellemi tulajdonjog elleni bűncselekményt hasonló jellegűnek nyilvánítja. Az Előterjesztés az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CLXI. törvénnyel bevezetett fogalom-meghatározással egyezően állapítja meg a falfirka fogalmát.

A gyakorlatban problémát okozott azon csalásszerű magatartások megítélése, ahol a kár valamely igénybe vett szolgáltatás ellenértékeként merült fel (pl. szállodai szoba fizetés nélküli igénybe vétele, fizetés nélküli lakásbérlések). Erre figyelemmel az Előterjesztés – az értelmező rendelkezések között – kifejezetten kiterjeszti a kár fogalmát az igénybe vett szolgáltatás ellenértékének haszonszerzési célból, megtévesztéssel történő meg nem fizetésének eseteire is. Ezáltal büntethetővé válnak azok a cselekmények, amelyek a csalás

tényállási elemeit megvalósítják, azonban az eredmény nem kifejezetten kárként, hanem összegszerűen meghatározható elmaradt vagyoni előnyként jelenik meg.

Az értelmező rendelkezés az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás tényállásához kapcsolódóan meghatározza az elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz fogalmát. Ilyennek tekinthetőek a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 2. számú melléklet 5. 1. pontjában írt készpénz-helyettesítő fizetési eszközök mellett, a kincstári kártya és a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény felhatalmazása alapján az 55/2011. (IV. 12.) Korm. rendeletben szabályozottak szerint kibocsátott Széchenyi Pihenő Kártya – illetve majd, ha a kibocsátás elektronikus formáját is bevezetik a 39/2011. (XII. 29.) Korm. rendeletben szabályozott Erzsébet-utalvány –, továbbá a gazdálkodó szervezet által kibocsátott olyan kártya is, amely a kibocsátó áruja árának kiegyenlítésére alkalmas, feltéve, hogy kivitelezése, kódolása vagy a rajta lévő aláírás folytán a másolás, a meghamisítás vagy a jogosulatlan felhasználás ellen védett, ha ezek információs rendszer útján kerülnek felhasználásra.

a XXXVIII. Fejezethez
(A szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények)

A jelen fejezet a Btk. hatályos szabályaitól eltérően – ahol a jelen fejezethez tartozó bűncselekmények a vagyon elleni bűncselekmények között kerültek feltüntetésre – önállóan szabályozza a szellemi tulajdonjogot sértő bűncselekményeket. Ennek oka, hogy azok egységes jogi tárgya a szellemi alkotások jogosultjainak védelme. Ez ugyan magában foglalja a vagyoni jogaik megvédését is, azonban ez a védelem jellegében eltér a vagyoni jogok védelmét szolgáló klasszikus bűncselekmények védelmének jellegétől. Ebből is fakadóan az önálló, fejezeti szintű szabályozás kialakítása volt indokolt. E fejezetben az alábbi tényállások szerepelnek:

- bitorlás,
- szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése,
- hatásos műszaki intézkedés kijátszása,
- jogkezelési adat meghamisítása,
- iparjogvédelmi jogok megsértése.

a 429-430. §-hoz

A bűncselekmény egyrészt a szellemi alkotásokhoz fűződő vagyoni jogviszonyokat, másrészt szellemi alkotáshoz, illetve annak érvényesítéséhez való személyiségi jogot védi. Az elkövetési tárgy a szellemi alkotás, amelynek a fogalmát az Előterjesztés 430. §-a tételesen felsorolja. Így szellemi alkotás: az irodalmi, tudományos és művészeti alkotás, a találmány, a használati minta, a növényfajta, a formatervezési minta és a mikroelektronikai félvezető termék topográfiája.

A bitorlás két elkövetési magatartást tartalmaz. Egyrészt büntetni rendeli, ha az elkövető az elkövetési tárgyat sajátjaként tünteti fel, amely esetben az elkövető a saját nevében lép fel, azt állítja, hogy a kérdéses szellemi alkotás a sajátja és nem másé. A b) pontban a szellemi alkotásból való részesedés követelésével valósul meg a bűncselekmény, az elkövető a gazdálkodó szervezetnél betöltött munkakörével, tisztségével, tagságával él vissza azért, hogy annak díjából, nyereségéből részesítsék, vagy annak kapcsán jogosultként tüntessék fel.

A bitorlás törvényi tényállásának mindkét fordulatát csak szándékosan lehet elkövetni. Az a) pontban írt cselekmény alanya bárki lehet, aki nem az alkotás jogosultja, a b) pontban írt elkövetési magatartást azonban csak speciális alany követheti el olyan személy, akinek a gazdálkodó szervezetnél betöltött munkakörénél, tisztségénél, tagságánál fogva kötelezettségei közé tartozik a szellemi alkotásokkal kapcsolatos érdemi ügyintézés.

A bűncselekmény eredménye az a) pont esetén a vagyoni hátrány bekövetkeztése, a b) pontban írt fordulat esetén az elkövetési magatartás tanúsításával válik befejezetté a cselekmény.

a 431. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a szellemi alkotásokhoz fűződő vagyoni jogok, nevezetesen az irodalmi, tudományos vagy művészeti alkotások szerzőjének a művén, fennálló vagyoni jogok sérthetetlensége.

A bűncselekmény elkövetési tárgyainak körét a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 1. §-ának (1) bekezdése határozza meg. A bűncselekmény elkövetési magatartása valamennyi, az előzőekben felsorolt szerzőt megillető vagyoni jogok megsértése. A szerzői vagy szomszédos jogok megsértése két fordulattal vagyoni haszonszerzés végett vagy vagyoni hátrányt okozva valósítható meg. Csak akkor tényállásszerű tehát a jogsértés, ha annak vagyoni kihatásai vannak. A bűncselekmény első fordulata célzatos, az elkövető haszonszerzés végett cselekszik, magatartása csak szándékos lehet. A második fordulat eredményt fogalmaz meg vagyoni hátrány formájában, amely a jogsértő magatartással okozati összefüggésben következik be.

A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése bűncselekményét érintően az elkövetési magatartásokat az Előterjesztés a hatályos szabályokkal egyezően tartalmazza. Ugyanakkor a bűncselekmény megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha az vagyoni hátrányt nem okozó cselekményt rendszeres haszonszerzés végett követik el. Ennek oka, hogy nem indokolt a haszonszerzési célzat hiányában a büntetendővé nyilvánítás, az ilyen jogsértések ellen más jogág eszközeivel is hatékonyan fel tud lépni a jogosult lépni. Az Előterjesztés törvényi egységet hoz létre, a jövőben az elkövető azonos alkalommal egy vagy több jogosult szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát sértő cselekményei egységet alkot.

Ehhez kapcsolódóan nem indokolt valamennyi – akár a kisebb értéket el nem érő értékre elkövetett – jogsértő cselekmény esetén a büntetőjogi szankcióval való fenyegetés. Ez nem fér össze a büntetőjog ultima ratio jelegével sem, és a hatóságok számára is indokolatlan többlet terheket jelent. Emiatt a jövőben csak a százezer forintot meghaladó üreshordozói díjra vagy reprográfiai díjra nézve elkövetett, illetve a százezer forintot meghaladó vagyoni hátrányt okozó szerzői vagy szerzői jogok megsértése számít bűncselekménynek.

A minősített eseteket az Előterjesztés a hatályos szabályoknak megfelelően tartalmazza azzal, hogy azok büntetési tétele a vagyoni elleni bűncselekményekéhez igazodva emelkedik.

a 432. §-hoz

Az Előterjesztés a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása bűncselekmény elnevezését – az egyszerűsítés jegyében – hatásos műszaki intézkedés kijátszása elnevezésre változtatja. Emellett megváltozik a bűncselekmény tagolása is, és külön bekezdésben szerepelnek a kizárólag a tettes előnyét biztosító cselekmények, illetőleg az ahhoz kapcsolódó, nagyobb részt bűnsegédi jellegű, haszonszerzési elemet nem feltétlenül magába foglaló esetek.

A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedések kijátszásának jogi tárgya a szerzői és szomszédos jogok teljes körű sérthetetlensége, védelme. Az elkövetési tárgy a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott műszaki intézkedés megkerülése, kijátszása. Ez alatt értjük az ehhez szükséges eszköz, termék, berendezés vagy felszerelés készítését, előállítását,átadását forgalomba hozatalát, vagy az azzal való kereskedést,valamint az ehhez szükséges, vagy ezt könnyítő gazdasági, műszaki, szervezési ismeretek rendelkezésre bocsátását. Ez egyfajta előcselekménye a későbbi szerzői jogi jogsértésnek, az önálló büntetőjogi védelem fenntartása indokolt.

Arra tekintettel, hogy a bűncselekmény alapeseti tényállási eleme a haszonszerzési célzat, ezért nem indokolt az üzletszerű elkövetés minősített esetként történő szabályozása, míg a (2) bekezdés esetén a haszonszerzési célzatot feltételező forgalomba hozatalon vagy kereskedésen kívül a további elkövetési magatartások esetén nem szükségszerűen kerül sor ellenérték adására.

a 433. §-hoz

Az Előterjesztés a hatályos szabályozással egyezően büntetlenséget biztosít a bűncselekmény elkövetői számára a hatásos műszaki intézkedés megkerüléséhez szükséges eszköz, termék, berendezés, felszerelés készítése, vagy előállítása esetén három együttes feltétel fennállásakor. Így a büntethetőséget megszüntető ok alkalmazásának feltétele, hogy az elkövető tevékenységét, mielőtt a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak felfedje, az elkészített illetőleg előállított dolgot egyidejűleg a hatóságnak átadja, és bizonyítékok szolgáltatásával tegye lehetővé a készítésben, előállításban – esetlegesen – részt vevő más személy kilétének megállapítását.

a 434. §-hoz

A jogkezelési adat meghamisításának jogi tárgya a szerzői vagy szomszédos jog sérthetetlensége, míg a bűncselekmény elkövetési tárgya: a szerzői jogi törvény 96. §(2) bekezdésében meghatározott jogkezelési adat, amely a szerzői vagy szomszédos jogi védelem alá tartozó műnek a felhasználásával összefüggésben keletkezik.

A bűncselekmény elkövetési magatartását érintően az Előterjesztés a hatályos szabályok alapján is büntethető jogkezelési adat jogosulatlan eltávolítása vagy megváltoztatása mellett büntetni rendeli a jogkezelési adat jogosulatlan előállítását is. Ennek oka, hogy a jogkezelési adatnak a tárgyiasult termékeken való megjelenítése a külső szemlélő számára olyan képzetet alakít ki, mintha az azt létrehozó vagy árusító valamely fizetési kötelezettségének eleget tett volna, miközben erre nem került sor. Az új szabályozás másodlagosan fogyasztóvédelmi feladatok betöltésére is alkalmas lehet.

A bűncselekmény célzatos, az elkövető haszonszerzés végett cselekszik, így magatartása csak egyenes szándékkal valósítható meg. A bűncselekmény alanya bárki lehet, kivéve az, akit az adott mű vagy teljesítmény vonatkozásában szerzői vagy szomszédos jogi védelem megillet.

a 435. §-hoz

Az iparjogvédelmi jogok megsértésének bűncselekményét illetően az Előterjesztés egyszerűsítést hajt végre. Ennek keretében a hatályos törvényben taxatíve felsorolt oltalmak feltüntetését mellőzi, ehelyett az iparjogvédelmi oltalomból eredő kifejezést használja. Ebbe beletartoznak – a teljesség igénye nélkül – találmányok, a védjegyek, a formatervezési minták, mikroelektronikai félvezető termékek topográfiája, közösségi védjegyek stb. A tényállás kerettényállás, amelyet az egyes, a nemzetközi szerződéseknek is megfelelő ágazati törvények, valamint az európai jogi aktusok töltenek ki tartalommal. Mindez a tényállás egyszerűsítése mellett arra is alkalmas, hogy az iparjogvédelmi jogok körének az esetleges későbbi kibővülése esetén sem lesz szükséges a Btk. módosítása.

A tényállás a hatályos szabályokkal szemben rögzíti azt is, hogy kizárólag törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján fennálló oltalom megsértése esetén kerülhet sor a büntetőjogi szankció alkalmazására. Az Előterjesztés a hatályos szabályokkal szemben az európai közösségi rendelet kifejezés helyett – az Alaptörvény szóhasználatát is átvéve – az ennél szélesebb kört felölelő, „európai uniós jogi aktus”kifejezést használja.”

A hatályos szabályozáshoz képest az elkövetési magatartás nem változik. Ugyanakkor az Előterjesztés a szerzői és szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése bűncselekmény megállapításával egyezően a bűncselekményi értékhatár megvonásával szakít a hatályos szabályozás azon rendszerével, hogy akár az a legkisebb értékre, 1 forint vagyoni hátrányt okozó jogsértés bűncselekménynek minősüljön. Ez nem fér össze a büntetőjog ultima ratio jelegével és a hatóságok számára is indokolatlan többlet terheket jelent. Emiatt a jövőben csak a százezer forintot meghaladó iparjogvédelmi jogok megsértése számít bűncselekménynek.

A minősített eseteket az Előterjesztés a hatályos szabályokkal egyezően a vagyoni hátrány nagyságától függően határozza meg, azok büntetési tétele a vagyoni elleni bűncselekményekéhez igazodva emelkedik.

a XXXIX. Fejezethez
(a pénz- és a bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények)

Az Előterjesztés „A pénz- és a bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények” címet használja, mivel ez kellően kifejezi az e fejezetben foglalt tényállások által védett jogi tárgyakat. A papír alapú és forgatható értékpapír beletartozik a pénz fogalmába, míg a csekk és a váltó a készpénz-helyettesítő fogalomkörbe, így az értékpapír külön nevesítése szükségtelen a címben. A fejezet az alábbi tényállásokat tartalmazza:

- pénzhamisítás,
- pénzhamisítás elősegítése,
- bélyeghamisítás,
- készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása,
- készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés,
- készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés elősegítése.

a 436-437. §-hoz

A pénzhamisítás vonatkozásában az Előterjesztés a hatályos Btk.-hoz képest jelentős változtatást nem tartalmaz. A cselekmény büntetendősége a pénzhamisítás elnyomása tárgyában, Genfben, 1929. április 20-án kelt, Magyarországon az 1933. évi XI. törvénnyel kihirdetett nemzetközi egyezmény szabályain alapszik.

A bűncselekmény jogi tárgya a pénz- és az értékpapír-forgalomba, valamint a kibocsátott pénzbe vetett bizalom és a pénzgazdálkodás törvényes rendjéhez fűződő érdek.

A pénzhamisítás elkövetési tárgya a pénz és a pénzzel azonos büntetőjogi megítélés alá eső olyan értékpapír, amelyet pénznek kell tekinteni. Az Előterjesztés a pénz fogalmának a 443. § (1)-(2) bekezdésében történő meghatározásakor a Btké. 24. §-ából indul ki, de azon pontosításokat hajt végre. A jövőben nemcsak a pénzkibocsátásra jogosult intézmény hivatalos közleménye, hanem jogszabály, illetőleg az Európai Unió jogi aktusa is meghatározhatja a jövőben törvényes fizetőeszköznek minősülő bankjegyet és érmét, valamint a forgalomból kivont bankjegy vagy érme beváltására vonatkozó kötelezettséget.

Az Előterjesztés továbbá kibővíti a papírpénz fogalmát, azonban a hatályos szabályokkal szemben nem taxatívan sorolja fel a meghatározott feltételek megállapítása esetén papírpénznek minősülő értékpapírokat, hanem csak annyit rögzít, hogy a bankjeggyel azonos megítélés alá esik a sorozatban kibocsátott, nyomdai úton előállított értékpapír, feltéve, hogy az átruházását jogszabály vagy az értékpapírra rávezetett nyilatkozat nem korlátozza, vagy nem zárja ki. Változatlan a szabályozása abban, hogy a külföldi pénz, illetve értékpapír a belföldiével azonos védelemben részesül.

Az elkövetési magatartások az utánzás, a meghamisítás, a célzatos megszerzés, az országba történő behozatal, kivitel, illetve az ország területén történő átvitel, valamint a forgalomba hozatal.

Az Előterjesztés 436 § (1) bekezdés a) és b) pontjai célzatos cselekmények. A c) pontban írt magatartás esetén az eshetőleges szándék is elegendő a bűnösség megállapításához.

Az Előterjesztés privilegizált esetként tartalmazza, ha a pénzhamisítást váltópénzre, vagy a kisebb vagy azt el nem érő értékű pénzre követik el. Az Előterjesztés a szerkezeti korszerűsítés jegyében a (3) bekezdésben a hatályos Btk.-ban együtt szereplő két privilegizált elkövetési formát külön pontban szerepelteti.

Az Előterjesztés a szigorítás jegyében a (2) bekezdésben szereplő minősített eset büntetési tételét a hatályos öt évtől tíz évig terjedő büntetési tételkerettel szemben öt évről tizenöt évre emeli, amely büntetési tétel jobban kifejezi a cselekmény társadalomra veszélyességét. Ezzel egyidejűleg az Előterjesztés a pénzhamisítás előkészületének speciális maximumát két évről három évre emeli.

Az Előterjesztés, szakítva a korábbi jogi hagyományokkal, a jövőben a pénzforgalom biztonsága érdekében nem önálló tényállás alatt, privilegizált esetként rendeli büntetni a valódiként jogszerűen szerzett hamis vagy meghamisított pénz kiadását, hanem a pénzhamisítás körében. Tényleges különbség abban van a két cselekmény között, hogy ez

esetben az elkövető jogszerűen és jóhiszeműen jut a pénzhez, és csak utóbb észleli annak hamis vagy meghamisított voltát. A jogszerűség a szerzés törvényes jogcímét jelenti. Ennek megfelelően nem jogszerű a szerzés, ha bűncselekmény útján jut a hamis pénzhez. A jogi hagyomány az elvárhatóság körében felmerülő okra tekintettel privilegizált esetként értékelte ezt a cselekményt, amire a nemzetközi egyezmény is lehetőséget adott. A pénzforgalom biztonsága érdekében fokozottabb védelem megteremtése indokolt. Nem értékelhető az elvárhatóság hiányaként a nagyobb összeget kitevő hamis vagy meghamisított pénzt forgalomba hozatala, hiszen az elkövető tisztában van ennek fokozott veszélyességével, ezért az Előterjesztés a jövőben csak bizonyos körben, értékhatárhoz kötötten (kisebb értéket meg nem haladó értékű pénzre) a büntetés korlátlan enyhítésre ad lehetőséget.

a 438. §-hoz

A cselekmény elkövetés tárgya a pénzhamisításhoz szükséges anyagok, eszközök, berendezések vagy számítógépes programok. E körbe tartoznak a speciális papírok, nyomdagépek, másológépek, klisék, festékek, számítástechnikai programok stb. A pénzhamisítás elősegítése tekintetében az Előterjesztés a gyártási terv és a műszaki leírás beépítésével bővíti azt a kört, (az elkövetési tárgyak körét) amelyeket érintően az elkövetési magatartás tanúsítása bűncselekményt valósít meg. Ezzel párhuzamosan a számítástechnikai program kifejezés váltja fel a számítógépes program fogalmát a korszerűsítés jegyében.

Az elkövetési magatartás ezeknek a tárgyaknak a készítése, megszerzése, tartása, átadása, az ország területére behozatala, kivitele, átszállítása vagy forgalomba hozatala. Az Előterjesztés új elkövetési magatartásként építi be a pénzhamisításhoz szükséges anyag, eszköz, stb. elfogadását, megszerzését, és az országon való átszállítását, ugyanakkor az Előterjesztés a kereskedés helyett az annál tágabb tartalmú „forgalomba hoz” kifejezést használja. A bűncselekmény alanya bárki lehet.

Az Előterjesztés minősített esetként súlyosabban rendeli büntetni a bűnszövetségben vagy üzletszerűen történő elkövetést.

a 439. §-hoz

Az Előterjesztés az Egyetemes Postaegyesület XXII. Pekingi Kongresszusán elfogadott Általános Szabályzat, valamint az Egyetemes Postaegyezmény és Zárójegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 121/2001. (VII. 10.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően tartalmazza a bélyegek hamisításának büntetendőségét. A bűncselekmény jogi tárgya a pénz és bélyegforgalom biztonsága, a bélyeg mint értékcikk közhitelességéhez fűződő bizalom védelme.

A bűncselekmény elkövetési tárgya a bélyeg, amelynek fogalmát az Előterjesztés 443. § (1) bekezdés tartalmazza a könnyebb áttekintés és a szervezeti korszerűsítés jegyében hatályos szabályoktól eltérő felosztásban. Az Előterjesztés az értelmező rendelkezések közé átemeli a Btké. 25. §-ában írtakat, azonban annak a rendelkezéseit szerkezetileg és a 2003. évi CI. törvény szóhasználatát átvéve részben korszerűsítve abba beépíti a postabélyeg, illetőleg a nemzetközi válaszdíjszelvény fogalmát is. A büntetőjogi védelem a postabélyegre akkor is vonatkozik, ha forgalomba még nem került vagy onnan már kivonták.

Az elkövetési magatartás a hatályos Btk.-val egyezően a bélyeg utánzása, meghamisítása, a hamis vagy meghamisított bélyeg megszerzése, emellett új elkövetési

magatartásként tartalmazza az Előterjesztés a hamis vagy meghamisított bélyeg országba történő behozását, onnan kivitelét, vagy azon átszállítását is. A cselekmény célzatos, az csak szándékosan e forgalomba hozatal vagy felhasználás céljából követhető el.

A minősített, valamint a privilegizált esetek szabályozása-a váltópénz értelemszerűen fel nem merülő kivételével- megegyezik a pénzhamisításnál írtakkal, ezért az ott leírtak értelemszerűen e bűncselekménynél is irányadók. A szigorítás jegyében a minősített esetek büntetési tételének a minimumát az Előterjesztés egy évre emeli.

Az Előterjesztés a bélyeg fogalmát a 444. §-ban határozza meg. Az értelmező rendelkezések közé átemeli a Btké. 25. §-ában írtakat, azonban annak a rendelkezéseit szerkezetileg és a 2003. évi CI. törvény szóhasználatát átvéve részben korszerűsíti, beépítve a postabélyeg, illetőleg a nemzetközi válaszdíjszelvény fogalmát is.

a 440. §-hoz

A készpénz-helyettesítő eszközzel visszaélés tényállása kapcsán szerkezeti változtatásokat eszközöl az Előterjesztés: amíg a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása, illetve a károkozás nélküli készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel való visszaélés a pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények fejezetén belül maradt, addig a kárt okozó magatartás átkerült a vagyon elleni bűncselekmények közé. Ezen utóbbi cselekmények ugyanis elsősorban a vagyoni jogokat sértik, és az eddigi büntetési tételek és minősített esetek is a csalás törvényi tényállásához igazodtak.

A technika fejlődésének eredményeként ma már döntően az elektronikus fizetési eszközök használata a jellemző, amelyekkel valamely információs rendszer (ATM automata, POS terminál, internet) útján végezhetőek banki műveletek. Ezt tükrözi a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) értelmező rendelkezése is. Indokolt, hogy ezen elektronikus készpénz-helyettesítő fizető eszközökkel való, kárt okozó visszaéléseket – az elkövetés módjára és jellegére figyelemmel – egységesen az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás tényállása alatt szabályozzuk. A papír alapú készpénz-helyettesítő fizetési eszköz (papír alapú csekkel és váltóval) felhasználásával elkövetett, kárt is eredményező visszaélést önmagában nem indokolt külön törvényi tényállásként szabályozni, mivel ilyen esetekben a csalás törvényi tényállása megfelelően lefedi az ilyen eszközök felhasználásával megvalósított elkövetési magatartásokat.

Az Előterjesztés 440-441. §-ban szereplő bűncselekmények üldözését az Európai Unió Tanácsa által 2001. május 28-án kibocsátott kerethatározat teszi szükségessé. A bűncselekmény jogi tárgya a készpénzkímélő eszköz forgalom biztonsága, illetve az ehhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a készpénz-helyettesítő fizetőeszköz meghamisítása vagy hamis készpénz-helyettesítő fizetőeszköz készítése, illetőleg elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközön tárolt adatok, vagy az ahhoz kapcsolódó biztonsági elemek – bármilyen erre alkalmas – technikai eszközökkel történő rögzítése. A készpénz-helyettesítő fizetési eszköz készítése egy korábban még nem létező készpénz-helyettesítő eszköz létrehozását jelenti, míg meghamisítása alatt értjük, ha az elkövető az eredetileg szabályszerűen kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszközön valamilyen manipulációt,

beavatkozásokat végez, amelyek következtében a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz használatának feltételei megváltoznak.

A bűncselekmény kizárólag az értelmező rendelkezések között feltüntetett készpénz-helyettesítő fizetési eszközökre nézve követhető el. Készpénz-helyettesítő fizetési eszköz alatt valamennyi az Előterjesztés 445. § (1) és (2) bekezdéseiben felsorolt akár papíralapon, akár elektronikus formában kibocsátott fizetési eszközt értjük, ha az a másolás, meghamisítás, illetve a jogosulatlan felhasználás ellen védett. Ilyennek tekinthetőek a Hpt. 2. számú melléklet 5. 1. pontjában írt készpénz-helyettesítő fizetési eszközök mellett, a kincstári kártya, a személyi jövedelemadóról szóló törvény felhatalmazása alapján kibocsátott utalványok, így a 39/2011.(XII.29.) Korm. rendeletben szabályozott Erzsébet-utalvány és az 55/2011. (IV.12.) Korm. rendeletben szabályozott Széchényi Pihenő Kártya, valamint az utazási csekk és a váltó is.

A bűncselekmény kizárólag egyenes szándékkal valósítható meg, a törvényi tényállás a hamisítás, illetve a hamis készpénz-helyettesítő fizetési eszköz készítését csak akkor bünteti, ha az felhasználás céljából történt. A bűncselekmény alanya bárki lehet függetlenül attól, hogy a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz használatára szerződése lenne.

a 441. §-hoz

Az Előterjesztés 441. §-ában szabályozza a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést. A cselekmény jogi tárgya és az elkövetési tárgy megegyezik a 440. §-ában szereplő bűncselekményével.

A cselekmény elkövetési magatartása egyrészt olyan készpénz-helyettesítő fizetési eszköz mástól történő jogtalan megszerzése, amelynek a használatára nem vagy nem kizárólag jogosult az elkövető, illetőleg a hamis vagy meghamisított, vagy jogtalanul megszerzett készpénz-helyettesítő fizetési eszköz átadása, megszerzése, az országba behozatala, kivitele, vagy annak az országon történő átszállítása.

a 442. §-hoz

Az Előterjesztés fenntartja a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítését, amelynek jogi tárgya azonos a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának jogi tárgyával. A csak szándékosan elkövethető cselekmény elkövetési magatartása a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításához szükséges anyagok, eszközök, berendezések, vagy számítástechnikai program készítése, megszerzése, tartása stb. Az elkövetési magatartások közül a kereskedés helyett az elkövetési tárgyak országba behozatala, onnan való kivitele, vagy azon való átszállítása lesz büntetendő.

A szigorítás jegyében a tényállás (2) bekezdése új minősített esetként rendeli büntetni, ha a bűncselekményt bűnszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

a 443-445. §-hoz

Értelmező rendelkezéseket tartalmaznak.

a XL. Fejezethez
(a költségvetést károsító bűncselekmények)

E fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak:

- társadalombiztosítási, szociális, vagy más jóléti juttatással visszaélés,
- költségvetési csalás,
- a költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása,
- jövedékkel visszaélés elősegítése.

E tényállásokat – jövedékkel visszaélés elősegítését kivéve – a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és egyes törvények pénzügyi bűncselekményekkel összefüggő módosításáról szóló 2011. évi LXIII. törvény 2012. január 1-jével állapította meg. Az Előterjesztés az újonnan bevezetett szabályozáson érdemben nem kíván változtatni.

a 446. §-hoz

A társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással visszaélés tényállás a kisebb vagyoni hátrányt okozó, a társadalombiztosítási és a szociális ellátás rendszerét kijátszó elkövetési magatartásokkal szemben nyújt büntetőjogi védelmet.

A bűncselekmény jogi tárgya közvetve a közteherviselési kötelezettségét teljesítő embereknek a költségvetések prudens működéséhez fűződő érdeke, közvetlenül pedig a törvényi tényállásban megjelölt ellátások rendszere. A cselekmény célzatos bűncselekmény, a célzat a tényállásban felsorolt jogviszonyok alapján járó vagy nyújtható juttatások megszerzése vagy megtartása.

Elkövetési magatartás a tévedésbe ejtés, tévedésben tartás, vagy a valós tény elhallgatása, ami rokon a költségvetési csalás egyik elkövetési magatartásával. A bűncselekmény eredménye a kár. E rendelkezés eltér a költségvetési csalás bűncselekményénél alkalmazott eredménytől, tekintettel arra, hogy a tényállásbeli juttatások valamennyi esetben tényleges vagyoncsökkenéshez vezetnek, elmaradt vagyoni előny e bűncselekmény kapcsán nem értelmezhető.

A tényállás az ötvenezer forintot meghaladó kárt okozó magatartásokat rendeli büntetni. A bűncselekményi érték felső határa kétszázezer forint. Az ezt meghaladó értékre elkövetett cselekmény esetében a költségvetési csalás állapítandó meg. A bűncselekmény - amennyiben az okozott kár az ötszázezer forintot meghaladja - konkurál a költségvetési csalás alapesetével. Amennyiben az elkövető a költségvetésnek e tényállásban írt magatartás kifejtésével okoz százezer forintot meghaladó, de ötszázezer forintot meg nem haladó kárt, a visszaélés társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással vétsége állapítandó meg.

a 447. §-hoz

A költségvetési csalás tényállásának megalkotásakor a 2011. évi LXIII. törvény az alábbi bűncselekményeket vonta össze:

- bevételi oldalon: adócsalás, munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás, visszaélés jövedékkel, csempészet, ÁFA-ra elkövetett csalás, illetve a csalás minden olyan esete, amely a költségvetés sérelmével jár;

- kiadási oldalon: jogosulatlan gazdasági előny megszerzése, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése, illetve a csalás minden olyan esete, amely a költségvetés sérelmével jár.

A tényállás mind a befizetési kötelezettségek, mind pedig az e szakaszhoz fűzött értelmező rendelkezésben felsorolt bármely költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában tanúsított megtévesztő magatartást büntetni rendeli.

Az (1) bekezdésben meghatározott elkövetési magatartások:

- a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejtés, tévedésben tartás, valótlan tartalmú nyilatkozatot tétele, vagy a valós tényt elhallgatása,
- költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel kapcsolatos kedvezményt jogtalanul igénybevétele, vagy
- költségvetésből származó pénzeszközöknek a jóváhagyott céltól eltérően felhasználása.

Az Előterjesztés új elkövetési magatartásként iktatja be a költségvetési befizetési kötelezettséggel kapcsolatosan, illetve a költségvetésből származó pénzeszközökről valótlan tartalmú nyilatkozat megtételét, annak érdekében, hogy egyértelművé tegye, miszerint az adóbevallás vagy beszámolási kötelezettség elektronikus formában történő teljesítése során megtett valótlan adatszolgáltatással elkövetett megtévesztés is e cselekmény alá értendő. Szükséges ez azért is, mert a vagyon elleni bűncselekmények körében az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás meghatározásával elválik egymástól a technikai eszköz útján, vagy gépi adatfeldolgozás befolyásolásával elkövetett csalás, a hagyományos értelemben vett, más személy megtévesztését feltételező csalástól.

A tényállás (6) bekezdése fedi le a korábbi jövedékkel visszaélés elkövetési magatartásait.

A költségvetési csalás (1)-(6) bekezdése eredmény bűncselekmény, eredményként nem a kár, hanem a vagyoni hátrány szerepel, amelyhez értelmező rendelkezés is tartozik. A büntetési tételek igazodnak a vagyon elleni bűncselekmények értékhatárhoz igazodó büntetéseihez. A tényállás alapesetben azokat a magatartásokat rendelné büntetni, amikor a vagyoni hátrány a százezer forintot meghaladja, de az ötszázezer forintot nem. A kis súlyú, „bagatell” jellegű adóra, jövedéki adóra, vámra elkövetett csalások, szubvenciós csalások korábban sem voltak büntetendők.

A (7) bekezdéssel megállapított tényállás kisegítő jellegű, a támogatások átláthatósága érdekében biztosít büntetőjogi védelmet a költségvetésből származó pénzeszközökkel kapcsolatosan tájékoztatási kötelezettség elmulasztása vagy hiányos, illetve nem valós adatokkal történő teljesítésével szemben. Aminek az a rendeltetése, hogy a költségvetésből származó pénzeszközöket megfelelően, célhoz kötötten használják fel, és azt valós tartalmú okiratokkal bizonyítsák is.

Az elkövetési magatartás a jogszabályban vagy szerződésben előírt elszámolási, számadási vagy tájékoztatási kötelezettség elmulasztását, hiányos megtételét, vagy ennek során valótlan tartalmú nyilatkozat megtételét, illetve ezzel összefüggésben valótlan tartalmú, hamis vagy hamisított okirat felhasználását rendeli büntetni. A tájékoztatási kötelezettség

értelemszerűen a pénzeszközhöz kapcsolódik, nem vonható e körbe a projekt forrásának feltüntetésére vonatkozó kötelezettség.

a 448. §-hoz

Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése tényállásának a Btk.-ban való megjelenésével (nemzetközi egyezményben vállalt kötelezettségnek megfelelően) került be a szankcionálandó magatartások közé az ún. vezetői felelősség. Az előterjesztés változatlan formában átveszi a 2011. évi LXIII. törvény szabályozását, amely a vezetői felelősséget egységesen kiterjesztette valamennyi költségvetést károsító cselekményre.

A költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása bűncselekmény törvénybe iktatásának célja részben az volt, hogy az Európai Unió költségvetésének védelménél ne legyen enyhébb a magyar költségvetés védelme, részben pedig az, hogy felelősebb magatartás tanúsítására szorítsa azokat, akik a vezetői pozíció előnyeit élvezik.

A szigorítás jegyében az Előterjesztés a büntetés minimumát egy évre emeli fel.

a 449. §-hoz

Az Előterjesztés a jövedékkel visszaélés elősegítése bűncselekmény tényállási elemein nem változtat.

a 450. §-hoz

A jobb áttekinthetőség és a következetesség jegyében az Előterjesztés a Fejezet által meghatározott bűncselekményekkel összefüggésben a büntetés korlátlan enyhítésére okot adó körülményeket egységesen, külön rendelkezésben állapítja meg. Ezek megegyeznek a hatályos rendelkezésekkel, miszerint annak minősül a cselekménnyel okozott kár, illetve vagyoni hátránynak a vádemelésig történő megfizetése. Az Előterjesztés a hatályos megoldással megegyezően a költségvetési csalás esetén kizárja a korlátlan enyhítés lehetőségét akkor, ha a cselekményt bűnszövetségben vagy üzletszerűen követték el.

a 451. §-hoz

Az Előterjesztés nem változtat a költségvetési csaláshoz kapcsolódó értelmező rendelkezéseken, felsorolja azokat a költségvetéseket, amelyek a költségvetési csalással sérthetőek, továbbá megadja a vagyoni hátrány fogalmát, amely a költségvetési csalás esetében tágabb értelemben használandó, mint az Általános Részben meghatározott vagyoni hátrány fogalom.

Az Előterjesztés változatlan formában átveszi a Btké. 26/A. §-ában meghatározott mértékeket a jövedékkel visszaélés elősegítése tényállás (2) bekezdés b) pontjával összefüggésben a jelentős mennyiségű alapanyag és zárjegy tekintetében.

a XLI. Fejezethez
(Pénzmosás)

A pénzmosással kapcsolatos elkövetési magatartást az Előterjesztés önálló fejezetbe helyezi, ezen bűncselekmények az alábbiak:

- pénzmosás,
- a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása.

a 452-453. §-hoz

A hatályos Btk. pénzmosásra vonatkozó tényállását az Előterjesztés az Európa Tanács pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezménye (a továbbiakban: Varsói Egyezmény, kihirdetette a 2008. évi LXIII. törvény) 9. cikkének rendelkezései szem előtt tartásával alakította át, figyelembe véve az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószerek és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt Egyezmény (a továbbiakban: Bécsi Egyezmény, kihirdetette az 1998. évi L. törvény) 3. Cikkében és a Palermói Egyezmény 6. cikkének rendelkezéseit is.

Ennek megfelelően a tényállás alapesete különbséget tesz a célzatos elkövetési magatartások és a célzat nélküli elkövetési magatartások között.

Az Előterjesztés a célzatot *aa)* és *ab)* pontokba rendezi és a bűncselekményből származó dolog eredetének eltitkolását, új tényállási elemként az elleplezését, valamint a más által elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény elkövetőjével szemben folytatott büntetőeljárás meghiúsítására irányuló magatartást határozza meg az elkövető egyenes szándékaként. Az elkövetési magatartások lesznek a dolog átalakítása, átruházása, vagy a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenység végzése, továbbá pénzügyi szolgáltatás igénybe vétele.

A tényállás (1) bekezdésének *b)* pontja az elkövető célzatos magatartását nem írja elő, ezt az követheti el, aki eltitkolja vagy elleplezi a szabadságvesztéssel büntetendő cselekményből származó dolog eredetét, az ilyen dolgon fennálló jogot, e jogban bekövetkezett változást, vagy a dolog mozgásában, megtalálási helyével kapcsolatban fejt ki ilyen magatartást [ld. Palermoi Egyezmény 6. cikk (1) bekezdés *a)* pontjának *ii)* alpontja].

A (4) bekezdés *c)* pontjában új minősített esetként szerepel a 2011. CII. törvénnyel bevezetett ingatlanbefektetési társaság tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként megvalósított elkövetés. A pénzmosás gondatlan alakzatánál a szabályozott ingatlanbefektetési társaság tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként elkövetett bűncselekmény az Előterjesztés szerint ugyancsak súlyosabban minősül.

a 454. §-hoz

A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztásának tényállása a hatályos szabályozáshoz képest nem változik.

A bűncselekmény szempontjából két magatartás bír meghatározó jelentőséggel. Egyrészt az ügyfél-azonosítási kötelezettség, másrészt a bejelentési kötelezettség.

A bűncselekmény alanya a törvényi megfogalmazásból következően csak meghatározott tisztséget, munkakört betöltő személy követheti el a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztását.

A bűncselekmény alaptényállása szándékosan követhető el, és mivel a törvény sem célzatot, sem motívumot nem fogalmazott meg, így a bűnösség megállapításához elegendő az eshetőleges szándék is. A cselekmény kizárólag mulasztással valósítható meg.

a 455. §-hoz

A fejezetben meghatározott büntethetőséget megszüntető ok szerint nem büntethető pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, és az elkövetés körülményeit feltárja, feltéve, hogy a bűncselekményt még nem vagy csak részben fedezték fel.

a 456. §-hoz

A „dolog”, valamint a „pénzügyi tevékenység, illetve pénzügyi szolgáltatás igénybevétele” fogalmakat értelmező rendelkezés tartalmazza.

a XLII. Fejezethez
(A gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények)

A jelen fejezet a hatályos Btk. XVII. Fejezet I. címében szereplő bűncselekmények (gazdálkodási kötelességeket és a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények) egy részét tartalmazza. A fejezet a gazdálkodás rendjét, a hitelezői érdekek sérelmét, valamint a gazdálkodási kötelességeket sértő bűncselekményeket foglalja össze. Újdonság, hogy a fejezetből kikerülnek a fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények, a pénzmosás, illetőleg az információs rendszer elleni bűncselekmények, mivel azokat az Előterjesztés a szakszerűség és következetesség jegyében, az elkülöníthető jogi tárgyak védelmére tekintettel önálló fejezetben rendeli büntetni.

A hatályos szabályokkal szemben az Előterjesztés a hitelezési csalás, a gazdálkodó szervezet vezető állású személyének visszaélése és az árdrágítás büntethetőségét nem tartalmazza.

A hitelezési csalás tulajdonképpen a csalás előkészületének tekinthető, amely kizárólag a gazdasági tevékenység gyakorlásához folyósítandó hitel nyújtásának, megszüntetésének, vagy a hitelfelvételek megváltoztatásának kedvező elbírálása érdekében történő valótlan tartalmú okiratok felhasználása esetén büntetendő. Ebből eredően a gazdasági tevékenység végzésével össze nem függő hitelek kapcsán annak a megállapítására nem kerülhet sor. A hitelbírálati folyamatok bonyolultságára és komplexitására figyelemmel a mai viszonyok között szinte kizárt, hogy a kérelemhez mellékletként benyújtandó okiratok valódiságának ellenőrzésére ne kerüljön sor. Ugyanakkor maga a folyamat jelentősen nem különbözik a más tevékenységhez, így elsősorban a magánszemélyek szükségleteinek az ellátásához igénybe vett hitelek elbírálásától. Emiatt nem indokolt ezek külön kezelése, de nem indokolt a büntetőjogi védelem önálló tényállásban történő fenntartása sem, figyelemmel arra, hogy a hamis vagy valótlan tartalmú okiratok büntethetőségére a közbizalom elleni bűncselekmények körében az Előterjesztés alapján lehetőség lesz.

A gazdálkodó szervezet vezető állású személyének visszaélése tényállás a tulajdonosokat védi a „vállalatvezetés” visszaéléseivel szemben. A tényállás beiktatásának eredeti indoka még a gazdasági társaságok alakulásnak korai időszakára tehető, amikor a kisebbségi tulajdonosok jogainak védelme még kevésbé intézményesült és szükség volt a büntetőjogi fellépésre. A tényállás 2007-ben módosult érdemben, amikor is a 2007. évi XXVII. törvény a védelmet kiterjesztette a gazdálkodó szervezetek összességére. Azonban a tényállás gyakorlatilag továbbra is a gazdasági társaságok tekintetében bír jelentőséggel. Ugyanakkor a gazdasági társaságok joga jelentős fejlődésen ment át és mára már megfelelő eszközöket biztosít a tulajdonosi jogok – ideértve a kisebbségi tulajdonosokat is – védelmére a vezetés visszaéléseivel szemben, lásd pl. vezető tisztségviselő anyagi felelősségére vonatkozó szabályozást. Ezért szükségtelenné vált a büntetőjogi fenyegetettség, amit az is bizonyít, hogy nem vagy évente csak egy-egy ügy indul.

Árdrágítás tényállása által védett jogi tárgy az árrendszer, az árképzés (hatósági ár, illetve kötelezően megállapított ár) törvényekben szabályozott rendje. Az árak legfőbb szabályozója a piac és a gazdasági verseny. Az árakra vonatkozó közvetlen kormányzati beavatkozás csak ott indokolt, ahol a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló törvényben foglalt eszközök nem elégségesek, vagy azt fogyasztóvédelmi érdekek indokolják. Ilyen szabályozó az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény, valamint az árura, szolgáltatásra egyébként kötelezően megállapított árakra vonatkozó egyes ágazati jogszabályok, így pl. a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény hatálya alá tartozó termékek vagy szolgáltatások ára. [107. § (5) A kihirdetett egyetemes szolgáltatói árakat legmagasabb áraknak kell tekinteni.]

Ha hatósági árat állapítottak meg, a szerződésben a legmagasabb árnál magasabb árat és a legalacsonyabb árnál alacsonyabb árat érvényesen nem lehet kikötni. A hatósági árra vonatkozó rendelkezés megsértése esetén a hatósági ár megállapítója vagy erre kijelölt szerv, a földgáz ellátás esetén a Magyar Energia Hivatal határozatával:

– megtilthatja a jogszabályt sértő ár további alkalmazását, és egyidejűleg kötelezheti a vállalkozót/engedélyest a jogszerű ár alkalmazására, valamint
– kötelezheti a vállalkozót/engedélyest a hatósági árra vonatkozó rendelkezések megsértésével elért többlet árbevételnek a sérelmet szenvedett részére történő visszatérítésére, ha pedig ennek személye nem állapítható meg, az állam javára történő befizetésére, illetve az engedélyes által ellátott valamennyi felhasználó, felhasználó hiányában az engedélyessel jogviszonyban álló rendszerhasználók részére történő visszatérítésére,
– bírságot szabhat ki a hatósági árakra vonatkozó rendelkezéseket megsértő vállalkozással szemben. Az árak megállapításáról szóló törvény esetén a bírság legkisebb összege a jogsértő magatartással elért anyagi előny, maximális mértéke pedig annak kétszerese lehet.

Figyelemmel arra, hogy a hatóságok megfelelő eszközökkel rendelkeznek arra, hogy az árdrágítást szankcionálják, illetve a jogsértő helyzetet a sérelmet szenvedett felé nyújtandó kompenzáció révén orvosolják, ezért az árdrágítást már nem rendeli büntetni a törvény.

A jelen fejezetben az alábbi tényállások szerepelnek:

- a számvitel rendjének megsértése,
- csődbűncselekmény,
- tartozás fedezetének elvonása,

- engedély nélküli nemzetközi kereskedelmi tevékenység,
- saját tőke csorbítása,
- jogosulatlan pénzügyi tevékenység,
- gazdasági adatszolgáltatás elmulasztása,
- bennfentes kereskedelem,
- tőkebefektetési csalás,
- piramisjáték szervezése,
- gazdasági titok megsértése.

a 457. §-hoz

Az Előterjesztés az egyes büntető vonatkozású törvények módosításáról szóló 2011. évi CL. törvénnyel elvégzett dekriminalizációt érintetlenül hagyja, annak indokai változatlanul fennállnak. A kisebb súlyú szabályszegések szankcionálásra elegendőek az igazgatási normákban meghatározott eszközök, amelyek alkalmazásával gyorsabban, hatékonyabban szabható ki az igazgatási jellegű bírság. A NAV pedig felszabaduló kapacitásait a súlyosabb bűncselekményekre összpontosíthatja.

Az Előterjesztés a szakaszerűség jegyében az egyes számviteli szabályszegések sorrendjét megváltoztatja oly módon, hogy a hatályos Btk. 289. § (1) bekezdés *b)* pontjában szereplő bizonylati rend megsértését – amely a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 165. § (1) bekezdés alapján összefüggésben áll a könyvvezetési kötelezettség elvégzésével – a számviteli kötelezettségek tényleges elvégzési sorrendjének megfelelően, a felsorolás első helyén szerepelteti.

Az Előterjesztés mellőzi a könyvvizsgálati kötelezettség megszegésének büntetendőségét, mert annak fenntartása nem indokolt. A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 155. § (2)–(3) bekezdése, illetőleg külön törvények tartalmazzák azt, hogy mely társaságnak kell a beszámolóját könyvvizsgálóval kötelezően ellenőriztetni. Ezen társaságoknak a könyvvizsgálati záradékkal ellátott beszámolót kell benyújtaniuk a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 18. § (7) bekezdése alapján a KIM Céginformációs és Elektronikus Cégeljárásokban Közreműködő Szolgálatához, amely – amennyiben a könyvvizsgálati záradék hiányát észleli – a szükséges intézkedéseket megteszi. Lehetőség van az Art. 174/A §, illetőleg annak sikertelensége esetén a Ctv. 87. § (2) bekezdésében írt szankciók alkalmazására. Ezek gyors és kellően hatékony szankció alkalmazását teszik lehetővé, így a büntetőjogi jogkövetkezmény alkalmazása a büntetőjog, mint végső eszköz jellege okán, a cselekmény súlyára is figyelemmel nem indokolt.

A bűncselekmény alapesetének megállapítására az Előterjesztés szerint akkor kerülhet sor, ha annak eredményeként az adott üzleti évet érintően a számvitelről szóló törvény szerinti megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló hiba előidézésére kerül sor, vagy ha az elkövetési magatartással összefüggésben az adott üzleti évet érintően a vagyoni helyzet áttekintése, illetőleg ellenőrzése meghiúsul.

A minősített esetek körét az Előterjesztés az alapesetként történő meghatározáson túl annyiban változtatja meg, hogy kibővíti azon speciális tevékenységet végző gazdasági formák körét, amelyek esetében a számviteli szabályok bűncselekménynek tekinthető megszegése súlyosabban minősülnek. Erre tekintettel a (3) bekezdésbe beépítésre került a szabályozott ingatlanbefektetési társaságokról szóló 2011. évi CII. törvényben szereplő szervezett

ingatlanbefektetési társaság is, tekintettel e társaság esetén előírt induló tőke minimális mértékének összegére is.

A hatályos szabályokhoz képest az Előterjesztés a továbbiakban csak a szándékos elkövetést rendeli büntetni, figyelemmel arra, hogy a Btk.-ba beépített gondatlan alakzat elkövetése miatt büntetőeljárások nem indultak. A korábban a bevezetés indokául szolgáló fiktív irat megsemmisítés kezelhető lenne az elektronikus irat megőrzésre kötelezéssel, illetőleg a könyvelési feladatokat ellátó személyek iratmegőrzési kötelezettségének a megteremtésével. Más jogági terület szabályozásával a védelem elérhető, ezért a büntetőjogi fenyegetettség fenntartása, annak ultima ratio jellege miatt nem indokolt.

a 458. §-hoz

A csődbűncselekmény vonatkozásában az Előterjesztés a továbbiakban is fenntartja a bűncselekmény négy alapeseti fordulatát: a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzetben elkövetett csődbűncselekményt (lásd az (1) bekezdést), a fizetésképtelenséget előidéző csődbűncselekményt (lásd a (2) bekezdés a) pontját), a fizetésképtelen helyzetben elkövetett csődbűncselekményt (Lásd a (2) bekezdés b) pontját), valamint a hitelező jogtalan előnyben részesítésével elkövetett csődbűncselekményt (lásd a (4) bekezdést). Ezen cselekmények csak szándékos elkövetés esetén büntethetőek.

Az Előterjesztés 458. § (1) bekezdésében meghatározott elkövetési magatartásokat a hatályos szabályokhoz képest csak kis részben érinti. Az (1) bekezdés a) pontjában a továbbiakban is büntetni rendeli a vagyon elrejtését, eltitkolását, megrongálását, megsemmisítését , használhatatlanná tételét, ugyanakkor az Előterjesztés ezen pontban mellőzi a „tartozása fedezetéül szolgáló” kifejezést, mivel a gazdálkodó szervezet vagyona , az erre irányuló külön jognyilatkozat nélkül is, a tartozás fedezetéül szolgál.

Az Előterjesztés 458. § (1) bekezdés b) pontja a színlelt ügylet megkötésének – ami a Ptk. 207. § (6) bekezdésének keretében értelmezhető –, illetőleg kétes követelés elismerésének – ami alatt a jogi vagy a ténybeli alapok, vagy a fedezet hiánya miatt a teljesítés bizonytalanságát értjük – a büntethetőségét a hatályos Btk.-val egyezően tartja fenn.

Az Előterjesztés 458. § (1) bekezdés c) pontja a hatályos Btk. 290. § (1) bekezdés c) és d) pontjait az egyszerűsítés jegyében összevonja, tekintettel arra, hogy a veszteséges üzlet megkezdésének vagy annak a továbbfolytatásának a külön pontban történő szerepeltetése nem indokolt. Az összevont c) pont valamennyi az a) és b) pontok alá nem vonható, de az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes, további, tételesen fel nem sorolt magatartás üldözését lehetővé teszi.

Az Előterjesztés a csődbűncselekmény minősített eseteit módosítja. A hatályos Btk. szabályai szerint azok megállapítására akkor kerülhet sor, ha a cselekmény a gazdasági életben súlyos következményekkel jár. Ezen körülmény megállapításának megítélésekor – az elméletben kialakult álláspontok alapján – figyelembe kell venni a hitelezők számát, az érintett társaságnak a gazdaság egészében, vagy az adott gazdasági ágban betöltött szerepét, a bűncselekmény várható gazdasági következményeit, a foglalkoztatottak számát, stb. Erre nézve a bírói gyakorlat nem alakított ki olyan mércét, amely zsinórmértékül szolgálhatna. Ennek okán az Előterjesztés objektív körülményeket jelöl meg a minősített esetek megállapításának feltételeül, amelyet egyrészt az elvont vagyontömeg mértékében (500.000.000 forint feletti vagyonelvonásnál), másrészt abban az esetben tart

megállapíthatónak, ha a felszámolónak, illetve a bíróságnak az adott társaság nemzetgazdaságban betöltött szerepére (stratégiailag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezet) tekintettel speciális eljárás keretében kell lefolytatni a felszámolási eljárást.

Visszatérő jogalkalmazói problémát eredményezett az, hogy a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) 34. § (1) bekezdése alapján a felszámolás elrendelését követően megszűnnek a tulajdonosnak a gazdálkodó szervezettel kapcsolatos, külön jogszabályban meghatározott jogai. Ebből fakadóan ezen időponttól kezdődően a képviselő vagyonkezelői jogosultsága is megszűnik és a vagyonnal való rendelkezésre kizárólag a felszámoló jogosult. Ugyanakkor ez nem érinti azt, hogy a vagyontárgyak feletti tényleges rendelkezésre – ha nem vette fel a kapcsolatot a felszámolóval, vagy a képviselő a kapcsolatfelvételt megelőzően rendelkezett a vagyontárggyal – a korábbi tulajdonosnak, cégképviselőnek is lehet effektíve lehetősége. Erre tekintettel az Előterjesztés 469. § (2) bekezdésében – a büntethetőségi feltétel körét kibővítve – nevesíti azt az esetet is, amikor a vagyonnal jogszerűen már nem rendelkezhet a tulajdonos cégképviselő, de erre lehetősége van. Ennek a feltüntetése azért is indokolt, mert a Csődtv. nem szünteti meg a vezető tisztségviselő jogviszonyát, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 31. § (1) bekezdésében írt esetek pedig értelemszerűen nem állnak fenn.

Az Előterjesztés kiegészíti az objektív büntethetőségi feltételek körét a Ctv. VIII/A. Fejezetében szabályozott és a 116-118/A. §.-aiban meghatározott kényszer-törlési eljárással.

Az Előterjesztés a hatályos szabályokkal megegyezően, azzal azonos tartalommal, külön szakaszban szabályozza azt az esetet ha a gazdálkodó szervezet vagyona felett rendelkezni jogosult személy a Csődtv. 57. § (1) bekezdésében írt sorrend megsértésével valamely hitelezőt előnyben részesít. A bűncselekményt kizárólag a felszámolás elrendelését követően valósítható meg.

a 459. §-hoz

A tartozás fedezetének elvonása tekintetében az Előterjesztés a hatályos szabályokat érintően több változtatást is tartalmaz. Egyrészt összevonja a hatályos Btk. két külön fejezetében, önálló bűncselekményekként szereplő tartozás fedezetének elvonása, illetőleg hitelsértés bűncselekményeit. Ezen cselekmények között az alapvető különbség az, hogy a tartozás fedezetének elvonása több tényállási ismérvvel jellemzett, hiszen az kizárólag gazdasági tevékenység keretében lekötött tartozás esetében volt büntethető. Ugyanakkor mindkét bűncselekmény esetén a jogi érdek a hitelekből, kölcsönökből, szállítási, vállalkozási, stb. szerződésekből származó tartozások hitelezőinek kiemelt büntetőjogi védelme, továbbá a jogsértő magatartások is azonosak lehetnek. Ennek alapján e cselekményeknek azonos fejezeten belül egy bűncselekményként való kezelése indokolt.

Az összevonása miatt indokolt az elkövetési magatartásokat is egyezően szabályozni, így mindkét bekezdés esetén a tartozás fedezetéül szolgáló vagyon elvonása a büntetendő magatartás. Megjegyzendő, hogy a két tényállást illetően a Kommentár a vagyon elvonása alatt eltérő értelmezést ad. Az elvonás megvalósulhat olyan jogügylet megkötésével, amelynek következtében az adósnak az elkövetési tárgy feletti rendelkezési joga elvész, illetve a magatartás következményeként a fedezet a hitelező részére hozzáférhetetlenné válik. Ez lehet a fedezet eltulajdonítása, zálogba adása vagy más módon történő megterhelése, eladása, eltitkolása, elrejtése, megsemmisítése, megrongálása stb.

A bűncselekmény (1) bekezdése kizárólag az írásbeli szerződés alapján fennálló követelés fedezetéül szolgáló vagyon elvonását bünteti, amely alapvetően magánszemély adóst feltételez, mivel ez a cselekmény a privát vagyonjogi szférába tartozó hitel biztosítékára nézve követhető el. Ezzel szemben a (2) bekezdésben a gazdasági tevékenységből eredő tartozás fedezetéül szolgáló, lekötött vagyon elvonását rendeli büntetni, amely esetben főszabály szerint gazdálkodó szervezetek a hitelügylet adósai, de olyan eset is előfordulhat, amikor az adós egyéni vállalkozó.

A cselekmény mindkét fordulata csak a tartozás fedezetéül szolgáló vagyonra nézve követhető el, a lekötés jogcíme közömbös, de annak szerződésen kell alapulnia. Fedezetként lekötést eredményez minden olyan megállapodás, amelynek a tartalma alapján a vagyon fedezetté válik. Ehhez szükséges az, hogy a szerződésből pontosan megállapítható legyen, hogy mely vagyontárgyra (vagyoni körre), milyen jogcím alapján és milyen feltételek mellett vonatkozik a fedezeti megállapodás.

A gazdasági tevékenységből származó tartozás fedezetéül szolgáló vagyon elvonásával elkövetett esetben – amely a hatályos Btk. 297. § (1) bekezdését veszi át – a büntetés mértékét az Előterjesztés három évre csökkenti, mivel nem indokolt valamennyi ilyen cselekmény esetén öt évig terjedő büntetőjogi védelem fenntartása. Ugyanakkor beépítésre kerül egy új minősített eset, amelyben a különösen nagy vagy azt meghaladó elkövetési érték esetén a hatályos Btk. tartozás fedezetének elvonására meghatározott büntetési tétel speciális minimuma egy évre emelkedik, a felső határ öt év.

Továbbra is fenntartja az Előterjesztés a 468. § (1) bekezdésében a hatályos Btk. 297. § (2) bekezdésében írt büntethetőséget megszüntető okot, azt azonban kiterjeszti a hatályos Btk.-ban hitelsértésként szereplő tényállásra is. Továbbra is irányadó az a szabály, hogy a tartozás kiegyenlítésére csak a vádirat benyújtásáig kerülhet sor, e büntethetőséget megszüntető oknak a bírósági eljárásra történő alkalmazására jogpolitikai okból továbbra sem kerülhet sor. Amennyiben a tartozás a bírósági eljárásban kerül kiegyenlítésre, az a büntetés kiszabása során értékelhető.

a 460. § -hoz

Az Előterjesztés az engedély nélküli külkereskedelmi tevékenység tényállásának címét, mivel a külkereskedelmi tevékenység az áruk szabadáramlásának megvalósulására figyelemmel lényegét tekintve kiüresedett, engedély nélküli nemzetközi kereskedelmi tevékenységre változtatja. Azon termékek esetén, amelyek forgalmazása (harmadik országok tekintetében, vagy akár uniós országok tekintetében is az országba behozatala, kivitele) engedélyhez kötött, ezen engedély hiányában folytatott nemzetközi kereskedelmi tevékenység büntetendőségének a fenntartása a továbbiakban is indokolt.

A bűncselekmény elkövetési magatartása: árunak, annak a kiviteléhez, illetve behozatalához szükséges engedély nélküli kivitele vagy behozatala. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A bűncselekmény alanya bárki lehet.

a 461. §-hoz

A saját tőke jogtalan elvonása egyaránt sérti a gazdasági élet biztonságához, illetve a hitelezők érdekeinek védelméhez fűződő társadalmi érdeket. Ebből eredően e cselekmény

büntethetőségének a fenntartása a továbbiakban is indokolt. A saját tőke fogalmát a számviteli törvény 35. § (2) bekezdése tartalmazza.

Az elkövetési magatartás a hatályos szabályokkal szemben, az elhatárolási problémákra figyelemmel a „jogtalan kifizetés” lesz a „jogtalanul elvonás” helyett. Jogtalan az a kifizetés, ha az a Gt., illetve az egyéb olyan jogszabályok rendelkezéseibe ütközik. Kiemelendő, hogy a társaság vagyonát a rendes gazdálkodás is felemésztheti, ez azonban önmagában nem bűncselekmény, mert csak a jogtalan kifizetés lesz tényállásszerű.

Az Előterjesztésben külön kiemelésre kerül, hogy mely jogi személyiséggel bíró jogalanyok vonatkozásában követhető el a bűncselekmény. Emellett kibővítésre került az elkövetői kör, az Előterjesztés szerint a hatályos szabályokkal szemben, a feltüntetett társaságokban tagként szereplő személyek is elkövethetik a bűncselekményt, figyelemmel arra, hogy a főszabály szerint a jogosulatlan osztalék kifizetés útján megvalósuló bűncselekménynél az osztalék kifizetése tárgyában – a tagokat is magába foglalóan – a társaság legfőbb szerve dönt. A cselekmény kizárólag szándékosan követhető el.

a 462. §-hoz

A jogosulatlan pénzügyi tevékenység tényállását érintően a hatályos Btk.-ban szereplő szabályokhoz képest az Előterjesztés változást nem tartalmaz. A bűncselekmény továbbra is a pénzügyi tevékenységeket igénybe vevő természetes és jogi személyek, valamint a pénzügyi rendszer törvényes működéséhez fűződő társadalmi érdek védelmét szolgálja.

A tényállás keretténállás, amelyet az igazgatási normák töltenek ki tartalommal. Ezen igazgatási normák, a teljesség igénye nélkül a hitelintézetekről és a pénzügyi szolgáltatásokról szóló, a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló, a biztosításokról és a biztosítási tevékenységről törvény. Ezen jogszabályok engedélyhez kötik a feltüntetett tevékenységek végzését. Az elkövetési magatartás ezen tevékenységek engedély nélküli végzése.

A bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el, annak tettese bárki lehet, aki a tényállásban megjelölt tevékenységet végzi.

a 463. §-hoz

A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, bárki által megtekinthető nyilvántartások hitelességéhez fűződő társadalmi érdeket védi. Ilyen nyilvántartás pld. az ingatlan-nyilvántartás, a gépjármű-nyilvántartás, a cégnyilvántartás vagy a zálogjogi nyilvántartás. A nyilvántartásokra vonatkozó jogszabályok határozzák meg azokat a jogokat, tényeket, adatokat, amelyekre, vagy amelyek változására nézve a bejelentési kötelezettség vonatkozik.

Az (1) bekezdésben szereplő valamennyi cselekményt csak a gazdálkodó szervezet vezető állású személye követheti el. Az (1) bekezdés elkövetési magatartása a közreműködés, amelynek a megvalósulási formáit a jogszabály nem határozza meg, mivel egyetlen magatartást sem lehet e körből kirekeszteni, amely alkalmas az eredmény előidézésére. Ez mind aktív magatartással, mind mulasztással megvalósítható. Az (1) bekezdés a) és b) pontja esetében az elkövetőt egyfajta motívumként a cég „fellelhetetlenségére való” törekvés motiválja.

Az Előterjesztés az (1) bekezdés c) pontjába egy új alapeseti elkövetési magatartást épít be. Eszerint büntethető lesz az, aki közreműködik abban, hogy olyan gazdálkodó szervezet, vagy magánszemély, személyek kerüljenek tulajdonosként bejegyzésre a cégnyilvántartásba, akinek a lakóhelye ismeretlen, vagy a székhelyén nem lelhető fel, illetve aki, vagy amely nem a gazdasági társaság tényleges tulajdonosa. A fenti szabályozása célja a gazdaság átláthatóságának a biztosítása és ezen keresztül a közélet tisztaságának elősegítése. A tényleges tulajdonos fogalmát az Előterjesztés az értelmező rendelkezések között, a 470. § (2) bekezdésében jelöli meg, amely fogalom a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 4. § 11. pont *f)* pontjában, az ellenőrzött külföldi társaságra vonatkozó szabályoknak megfelelően kerül meghatározásra.

A tényállás szerinti (2) bekezdés a jogszabályban előírt bejelentési kötelezettség elmulasztását szankcionálja.

A bűncselekmény valamennyi fordulata csak szándékosan követhető el, a cselekmény büntethetőségének elévülése a jogszabályban előírt bejelentési kötelezettség határidejének a lejártát követően elkezdődik.

a 464. §-hoz

A bennfentes kereskedelem a tőkepiac tisztességtelen befolyását bünteti. A tőkepiaci folyamatokban rendkívül fontos az információk nyilvánossága, ez teremt azonos lehetőséget a befektetők számára, hogy valamilyen befektetésről, a befektetés összegének növeléséről, vagy csökkentéséről, végül e befektetés felszámolásáról döntsenek. A pénzügyi eszközök árát a piaci viszonyok alakítják, amely viszonyokat jelentős mértékben lehet befolyásolni. A tőkepiaci működésnek az információhoz jutás egyenlőségének alapelvén, a befektetők részére nyújtott információk egyenlő minőségén kell alapulnia, ez biztosítja az üzletek tisztességét. Ha az információk csak egy szűkebb kör számára állnak rendelkezésre, a bennfentes információval rendelkező személyek ezzel a lehetőséggel visszaélhetnek, kihasználhatják többlet információjukat, és ezáltal más befektetők kárára anyagi előnyökhöz juthatnak.

A 2001. évi CXX. törvény 200. §-a tartalmazza a bennfentes kereskedelem és a piacbefolyásolás tilalmát. A törvény 201. §-a rögzíti a bennfentes kereskedelem, bennfentes személy, illetőleg a bennfentes információ fogalmát.

Az elkövetés tárgya a pénzügyi eszköz. A pénzügyi eszköz fogalmának meghatározását az Előterjesztés 470. § (1) bekezdése tartalmazza Az elkövetési magatartás az ügylet megkötése, ügylet megkötésére más megbízása, illetve bennfentes információ átadása.

A bűncselekmény alanya bárki lehet, aki bennfentes információval rendelkezik, függetlenül munkakörétől, tevékenységétől. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

a 465. §-hoz

A tőkebefektetési csalás a bennfentes kereskedelemhez hasonlóan a piacbefolyásolás ellen teremt büntetőjogi védelmet. Elkövetési tárgya a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetével, illetve a vezető állású személyével és tevékenységével, illetve a pénzügyi eszközökkel kapcsolatos adat. A bűncselekmény elkövetése szempontjából azonban csak

azoknak az adatoknak van jelentősége, amelyek a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetére vonatkoznak és valótlanok.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a valótlan adat közlése vagy híresztelése, illetve adat elhallgatása vagy pénzügyi eszközre vonatkozó színlelt ügylet kötése. A valótlan adatnak a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetére kell vonatkoznia. A valótlan adatok közlése mindig aktív tevékenységet, magatartást feltételez és közömbös, hogy az milyen formában – szóban vagy írásban – történik, netán a potenciális befektetővel történő közvetlen tárgyalás vagy hirdetés útján valósul meg. Feltétel viszont, hogy a valótlan adatközlés a címzetthez jusson el. Színlelt szerződés esetén –ami a Ptk. szabályai szerint érvénytelen – mindkét fél színlelt nyilatkozatot tesz, amelynek rendszerinti célja harmadik személy jogainak, jogvédte érdekeinek kijátszása

A bűncselekmény eredménye a tőkebefektetés, illetve a befektetett tőke emelése vagy a tőkebefektetés csökkentése, illetve a befektetett tőke eladása. A tőkebefektetés csökkentése, illetve eladása ugyancsak alkalmas a piac befolyásolására és ugyan úgy nem a reális piaci folyamatokat tükrözi.

A bűncselekmény alanya bárki lehet tettesként akár a gazdálkodó szervezet tagja, vezető tisztségviselője vagy akár kívülálló személy. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

Az Előterjesztés a tőkebefektetési csalással összefüggésben a 470. § (1) és (3) bekezdésében az értelmező rendelkezések között határozza meg a pénzügyi eszköz és vezető állású személy fogalmát.

a 466. §-hoz

A piramisjáték szervezése bűncselekménynek a jogi tárgya a pénzintézeti tevékenység törvényes működéséhez fűződő érdek.

A cselekmény lényege a mások pénzének előre meghatározott formában, illetve feltételek szerint történő összegyűjtése és szétosztása. Ezen tevékenység mögött valós gazdasági teljesítmény nem, vagy csak minimális mértékben történik. Az elkövetési magatartás a játék szervezése. A játék szervezésének minősülhet minden olyan aktív magatartás, amely a játék megteremtésének és lebonyolításának érdekében nyilvánul meg, így a játék feltételeinek a megteremtése, annak a mások (a további lehetséges játékosok) számára történő ismertetése és az ő bevonásuk a játékba. A bűncselekmény pusztán az elkövetési magatartás tanúsításával befejezett. Ezen magatartás rendszerint több mozzanatból, tevékenységsorozatból tevődik össze.

A bűncselekmény alanya bárki lehet, a bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

a 467. §-hoz

Az Előterjesztés a gazdasági titok megsértésének a Btk. hatályos szabályaiban szereplő titokkörökből az üzleti titkot kiemeli, és az elkövetési tárgy speciális jellegére, valamint a jogvédte érdekekre figyelemmel azt a fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények fejezetébe helyezi át. Az Előterjesztés e helyütt a bank-, az értékpapír-, a pénztár-, a biztosítási, illetve a foglalkoztatói nyugdíjtitok megsértését rendeli büntetni. Titoknak azon adatok, tények minősülnek, amelyek nyilvánossá nem tételéhez valamilyen

érdek fűződik Az egyes titokkörökre vonatkozó szabályokat az egyes ágazati törvények tartalmazzák, ezek határozzák meg az egyes titokfajták fogalmát is.

Az Előterjesztés az egyes gazdasági titokfajták megsértését csak akkor rendeli büntetni, ha a titoksértést jogtalan előnyszerzés végett – amely lehet anyagi vagy személyes jellegű is –, vagy másnak vagyoni hátrányt okozva követik el. A bűncselekmény alanya bárki lehet, aki a gazdasági titok birtokában van. A cselekmény kizárólag szándékosan követhető el.

Az Előterjesztés 468. § (2) bekezdésében – a hatályos szabályokkal ellentétben, de koncepcionálisan a bűncselekménytől külön, a fejezet által szabályozott bűncselekményekhez kapcsolódó büntethetőséget megszüntető okok között – változatlan formában, valamennyi titokra kiterjedően fenntartja a büntethetőséget kizáró okokat.

Az Előterjesztés az egyéb adatvédelmet (a személyes adat, az információs rendszerben lévő adat) szabályozó tényállásokkal egyezően, a hatályos szabályokhoz képest a bűncselekményre vonatkozó speciális maximumot alacsonyabban, két évben vonja meg.

a 468. §-hoz

A 468. § a tartozás fedezetének elvonása tekintetében állapít meg büntethetőséget megszüntető okot, ami a hitelezői érdekekre figyelemmel a büntetlenséget biztosít akkor, ha az elkövető a vádirat benyújtásáig a tartozását kiegyenlíti.

Az Előterjesztés változatlanul megtartja a gazdasági titok megsértése tényállással összefüggésben – a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó törvényben meghatározott kötelezettség, illetve a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával, a bennfentes kereskedelemmel, piacbefolyásolással és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettség teljesítése vagy kezdeményezése esetére – megállapított büntethetőséget kizáró okot.

a 469. §-hoz

Az (1) bekezdés a csődbűncselekményhez kapcsolódó objektív büntethetőségi feltételt határoz meg a hatályos rendelkezések átvételével, annak a kényszertörlési eljárással történő kiegészítésével. A (2) bekezdés a csődbűncselekmény speciális alanyát határozza meg. Újdonság, hogy az Előterjesztés e rendelkezés alá vonja azt az esetet is, amikor a vagyonnal jogszerűen már nem rendelkezhet a tulajdonos cégképviselő, de erre lehetősége van.

a 470. §-hoz

A 470. § értelmező rendelkezés, amely a 464. és a 465. § alkalmazásában a pénzügyi eszköz, a 463. és a 465. § alkalmazásában a vezető állású személy fogalmát határozza meg. A hatályos rendelkezésekhez képest az Előterjesztés a gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása körében az új elkövetési fordulatoz kapcsolódóan ad meg új fogalmat a tényleges tulajdonosra vonatkozóan, mégpedig a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény alapulvételével.

a XLIII. Fejezethez
(A fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények)

A fejezetet alkotó bűncselekmények a hatályos Btk. gazdálkodási kötelességek és a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények köréből válnak ki. A piac szereplőinek, pontosabban a fogyasztó és a versenytárs érdekeinek sérelme speciális védelmet igényel, ezért indokolt e bűncselekmények önálló fejezetben történő szabályozása.

A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény, a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló a 2008. évi XLII. törvény hatályba lépésével megtörtént a fogyasztóvédelmi jellegű bűncselekmények felülvizsgálata, de a következtetések levonását nem követte jogszabály módosítás. Az Előterjesztés a meglévő büntetőjogi szabályok alapulvételével kíván bizonyos mértékig új szabályozást teremteni. A szabályozás kiinduló pontja továbbra is a fogyasztó érdekeinek védelme, a minősített esetek, és így a szigorúbb szankciók alkalmazása azonban nem az elkövetési tárgy értékéhez igazodik, hanem ahhoz, hogy az adott rossz vagy nem megfelelő minőségű termék milyen mértékben veszélyes a vásárlókra, fogyasztókra, illetve hogy milyen széles körben elérhető.

A fogyasztók számára nyújtott védelem teljességének megítélésekor nem hagyható figyelmen kívül a más fejezetekben lévő, kettős jogtárgyú bűncselekmények sem, így az egészséget veszélyeztető bűncselekmények közül az ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés, továbbá a gazdálkodás rendje elleni bűncselekmények köréből az árdrágítás.

Az Előterjesztés nem rendelkezik a vásárlók megkárosításának vétségéről, ugyanis a fogyasztók hatékony védelmét nem az biztosítja, ha minden kisebb jellegű megkárosító tevékenység kriminalizált magatartás. Ez nem azt jelenti, hogy a vásárlók megkárosításával szemben a jövőben nem lehetne hatékonyan fellépni, azonban a költséges és hosszadalmas büntetőeljárás helyett ésszerűbb szabálysértési eljárást vagy közigazgatási eljárást indítani ilyen esetekben – ahogyan azt a jogalkalmazói gyakorlat már napjainkban is alkalmazza. Mindemellett megjegyzendő, hogy a vásárlók megkárosítása eddig is szubszidiárius bűncselekmény volt, ami csak akkor volt tényállásszerű, ha súlyosabb bűncselekmény nem volt megállapítható. Ilyen súlyosabb bűncselekmény pedig a csalás lehet, amelynek megállapítására továbbra is megmarad a lehetőség.

A fejezetet alkotó bűncselekmények az alábbiak:

- rossz minőségű termék forgalomba hozatala,
- megfelelősség hamis tanúsítása,
- fogyasztók megtévesztése,
- üzleti titok megsértése,
- versenytárs utánzása (korábban: áru hamis megjelölése),
- versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban.

a 471. §-hoz

Az Előterjesztés a rossz minőségű termék forgalomba hozatala körében az elkövetési magatartásokon annyiban változtat, hogy elhagyásra kerül a termék minőségének megállapítására vonatkozó szabály megszegésével megvalósítás. Az elkövetési magtartás: rossz minőségű terméket jó minőségű termékként értékesít, használatba ad, forgalomba hoz, vagy ezek iránt intézkedik, ugyanis a büntetőjogi védelem határainak megvonása szempontjából ez megfelelő viszonyítási alap.

A hatályos Btk. 294. §-a határozza meg a rossz minőségű termék fogalmát. A hatályos szöveg szerint az (1) bekezdés állapítja meg azt, hogy kötelezően alkalmazandó nemzeti szabvány hatálya alá tartozó termék esetében mi minősül rossz minőségűnek, a (2) bekezdés pedig azt, hogy ezen az eseten kívül mi minősül még annak.

Az (1) bekezdésben használt kötelezően alkalmazandó nemzeti szabvány azonban 2002. január 1-jeóta nem létezik, a mérésügyről szóló 1991. évi XLV. törvény és a nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXII. törvény ugyanis az Európai Unióhoz történő csatlakozáskor a megfelelés érdekében megszüntette azt. Erre tekintettel jelenlegi értelmezés arra korlátozódik, hogy rossz minőségű az a termék, amelyik rendeltetésszerűen nem használható, vagy használhatósága jelentős mértékben csökkent. Ez értelemszerűen továbbra is irányadó, ugyanakkor jogszabályok bizonyos termékek esetében megfelelőség értékelési kötelezettséget írnak elő, amelyek csak az előírt mód szerinti megfelelőségi tanúsítvánnyal, megfelelőségi nyilatkozattal, illetve megfelelőségi jelöléssel együtt forgalmazhatók. Az Előterjesztés ezt az esetkört is bevonja a rossz minőségű termék fogalma alá, ha a termék ezen minőségi követelményeknek nem felel meg.

Az Előterjesztés minősített eseteket vezet be, a jövőben súlyosabban fog minősülni a cselekmény, ha annak következtében a rossz minőségű termék a fogyasztók számára széles körben válik hozzáférhetővé, vagy ha a bűncselekményt a termékbiztonsági követelmények megsértésével követik el.

Az Előterjesztés meghagyja a gondatlan alakzatot és az előkészületi magatartások büntetendőségét.

a 472. §-hoz

Az Előterjesztés a minőség hamis tanúsítása tényállás elnevezés helyett bevezeti a megfelelőség hamis tanúsítását. A tényállás alapját azok a jogszabályok jelentik, amelyek meghatározott termékekre megfelelőség értékelési kötelezettséget írnak elő. Az ilyen kötelezettség megsértése vonja maga után a tényállásban meghatározott szankciót. Jelentős változás a tényállásban, hogy jelentős mennyiségű vagy értékű áru helyett a fogyasztók számára széles körben való hozzáférhetőség szükséges a tényállásszerűséghez.

Emellett az Előterjesztés az eddig használt áru fogalmat a termék fogalommal váltja fel, mivel e tényállás szorosan kapcsolódik a rossz minőségű termék forgalomba hozatalához, amely a termék fogalomra épül.

a 473. §-hoz

A fogyasztó megtévesztése tényállásában az Előterjesztés az (1) bekezdést módosítja annyiban, hogy az eddig hatályos „áru kelendősége felkeltése érdekében” célzat helyett az áru értékesítése érdekében történő elkövetést rendeli büntetni. A bűncselekmény továbbra is immateriális bűncselekmény, amely csak nagy nyilvánosság előtt követhető el. Így továbbra sem állapítható meg e bűncselekmény elkövetése azzal szemben, aki az árut saját üzletében vagy boltja előtt állítja ki.

Az Előterjesztés új minősített esetet vezet be, a bűncselekmény súlyosabban fog minősülni, ha a fogyasztók megtévesztését az áru egészségre és a környezetre gyakorolt

hatásával, veszélyességével, kockázataival, vagy biztonságosságával kapcsolatos jellemzőivel összefüggésben követik el, mivel ezek olyan tényezők, amelyekre a fogyasztóvédelmi bűncselekmények keretében fokozott figyelemmel kell lenni.

Az Előterjesztés továbbá az értelmező rendelkezések között pontosítja, hogy a büntetőjogi védelem szempontjából mi tekintendő az áru lényeges tulajdonságának.

a 474. §-hoz

Újdonság, hogy **a** versenytársak védelmét szolgáló tényállások közé illeszti az Előterjesztés az üzleti titok megsértése bűncselekményét. A hatályos Btk. szerint az üzleti titok a gazdasági titok körébe tartozik, de a tisztességtelen piaci magatartások egyik előfordulási formája az áru hamis megjelölésével együtt, ezért az e Fejezetben történő elhelyezése indokolt. Az önálló tényállásként történő meghatározás szélesebb lehetőséget ad a speciális védelem biztosításra.

a 475. §-hoz

Az áru hamis megjelölése tényállása az egyértelműség érdekében az Előterjesztésben versenytárs utánzása cím alatt szerepel, ezzel is jobban kifejezve, hogy a bűncselekmény sértettje a versenytárs.

Az Előterjesztés az elkövetési magatartásokon nem változtat, de a könnyebb áttekinthetőség érdekében azokat pontokba szedve határozza meg.

Az Előterjesztés minősített esetként rendeli büntetni, ha az (1) meghatározott bűncselekmény következtében az áru a fogyasztók számára széles körben válik hozzáférhetővé. Az Előterjesztés ezzel a meghatározással váltja fel az egységesség érdekében a 2001. évi CL. törvénnyel beiktatott „jelentős mennyiségű vagy értékű árura” elkövetés fordulatot.

a 476. §-hoz

A versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban tényállás módosításának szükségessége nem vetődött fel. A kartelltilalom megszegése a versenyjog eszköztárával megfelelő védelmet biztosít, a bűncselekmény kiterjesztése valamennyi ilyen visszaélésre inkább veszélyeket hordoz magában, mint megfelelő eredménnyel kecsegtetne. Az Előterjesztés mindezekre figyelemmel a tényállást változatlanul állapítja meg.

a 477. §-hoz

Az Előterjesztés új büntethetőséget megszüntető okot állapít meg a rossz minőségű termék forgalomba hozatal esetére, ha az elkövető mihelyt tudomást szerez a termék rossz minőségéről, mindent megtesz azért, hogy a rossz minőségű termék a birtokába visszakerüljön. Ez esetben a károsodást megelőzése érdekében megtett, annak elhárítást célzó aktív magatartást méltányolja a törvény a büntetlenség biztosításával. Az Előterjesztés a versenyjog területén alkalmazott engedékenységi politikára is figyelemmel változatlanul megtartja a kartell megállapodásokhoz fűződő büntethetőséget megszüntető okot.

a 478. § -hoz

Az értelmező rendelkezések keretében az Előterjesztés meghatározza a termék, az áru, az ár, valamint a rossz minőségű áru és az áru lényeges tulajdonságának fogalmát. A gazdasági tevékenység fogalom meghatározása az Általános Részben indokolt, mivel e fogalmat más Fejezetek is használják.

A termék kifejezés a hatályos Btk.-ban tizenegy tényállásban és egy értelmező rendelkezésben szerepel valamilyen összetételben. A szükségképpen eltérő tartalmi jegyek okán e fejezetben eltérő termék-fogalmat ad meg az Előterjesztés a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény által használt termék fogalom alapulvételével.

a XLIV. Fejezethez
(A tiltott adatszerzés és az információs rendszer elleni bűncselekmények)

Az Előterjesztés egységesen, külön fejezetben tartalmazza az információs rendszer elleni bűncselekményeket. Ezen cselekmények a hatályos Btk.-ban a gazdálkodási kötelességeket és a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények között kerültek elhelyezésre, ugyanakkor azok jogi tárgya nem a gazdálkodás rendjének megsértése, hanem az információs rendszerek megfelelő működtetéséhez és az abban foglalt adatok megőrzéséhez fűződő társadalmi érdek védelme. Ebből fakadóan azoknak a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények közül történő kiemelése, és önállóan való kezelése indokolt.

A fejezetben található, információs rendszert érintő bűncselekmények az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23. napján kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezménye (a továbbiakban: ET Egyezmény), valamint az Európa Tanács 2005/222/IB számú, az információs rendszerek elleni támadásokról szóló kerethatározata rendelkezésein alapulnak. Az Előterjesztés figyelemmel van arra is, hogy jelenleg folyamatban van a Bizottság által benyújtott irányelv-tervezet – amely a kerethatározatot fel fogja váltani – tárgyalása.

A jelen fejezet jogtárgy-sérelméhez hasonló sérelmet jelent az, ha valaki más magántitkát bizonyos speciális módszerekkel szerzi meg. E cselekmények büntethetőségére a hatályos Btk. 178/A. §-ában szereplő magántitok jogosulatlan megismerése bűncselekmény szolgál. A cselekmény áthelyezésének rendszertani oka van, hiszen ennek egyik elkövetési fordulatát is számítástechnikai rendszer útján valósítják meg, és e magatartás szintén az ET Egyezmény a megsértését jelenti, így indokolt ezek egy fejezeten belüli elhelyezése.

A fejezet – az egyszerűsítés és átláthatóság érdekében – a hatályos szabályokkal szemben különálló törvényi tényállásokban szabályozza az információs rendszereket érintő különböző elkövetési magatartásokat. A fejezetben szereplő bűncselekmények:

- tiltott adatszerzés,
- információs rendszer vagy adat megsértése,
- információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása.

a 479. §-hoz

A magántitok jogosulatlan megismerése bűncselekmény elnevezését az előterjesztés – az elkövetési magatartásokat jobban kifejező – tiltott adatszerzésre változtatja. Ezáltal megszűnik az az értelemzavaró helyzet, hogy a részben hasonló elkövetési magatartásokat

szankcionáló magántitok megsértése bűncselekménye (amely a szavak nyelvtani jelentése alapján súlyosabbnak látszó cselekményeket szankcionálna) hasonló elnevezéssel szerepel a különös részi tényállásként. Az új elnevezés kifejezi azt is, hogy e magatartások az állami monopólium alá tartozó titkos adatgyűjtéshez, információszerzéshez hasonló, jogosulatlan magatartások szankcionálását jelentik.

Az Előterjesztés a jogosulatlanul megszerezhető titokkört kibővíti, nem csupán a magántitkok jogosulatlan megszerzését, hanem a személyes adat, a gazdasági titok, és az üzleti titok megszerzése érdekében végzett jogtalan célzatos magatartásokat is szankcionálni rendeli.

A tényállás elkövetési magatartásai: a más lakásának, egyéb helyiségének vagy az azokhoz tartozó bekerített helynek titokban való átkutatása, illetve az ott történtek technikai eszköz alkalmazásával való megfigyelése, vagy rögzítése; más közlést tartalmazó zárt küldeményének felbontása vagy megszerzése, és tartalmának technikai eszközzel való rögzítése; elektronikus hírközlő hálózat útján másnak továbbított vagy azon tárolt adat kifürkészése, és az észleltek technikai eszközzel rögzítése.

Titokban való átkutatás alatt a lakás, egyéb - a lakáson kívül minden más – helyiség vagy azokhoz tartozó bekerített helynek a jogosult tudtán kívüli, módszeres átvizsgálását értjük. A lakásban, egyéb helyiségben vagy azokhoz tartozó bekerített helyen történteknek technikai eszközzel való megfigyelésén az ottani eseményeknek: személyek mozgásának, magatartásának, szóbeli megnyilvánulásainak, illetve azok hiányának az érzékszervekkel való huzamosabb ideig tartó észlelését; rögzítésén pedig a fentiek kép- és/vagy hangrögzítő eszközzel való felvételét értjük. (A felvétel digitális vagy analóg jeleket rögzítő eszközzel is történhet.) A közlést tartalmazó zárt küldemény tartalmának technikai eszközzel való rögzítése a tartalom kép- és/vagy hangrögzítő eszközzel való felvételét jelenti. Az elektronikus hírközlő hálózat útján másnak továbbított közlemény, azon tárolt adat kifürkészésén a közlemény vagy adat hírközlő hálózatban vagy azon kívül való kutatással való megszerzését értjük.

A tényállás elkövetési magatartásai célzatosak, ugyanis személyes adat, magántitok, gazdasági titok vagy üzleti titok jogosulatlan megismerése céljából történnek, erre figyelemmel kizárólag egyenes szándékkal valósíthatók meg.

Az Előterjesztés a fejezet értelmező rendelkezésének megfelelően a számítástechnikai rendszer kifejezés helyett az információs rendszert használja, és az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény szóhasználatát átvéve a hírközlő hálózat kifejezést építi be a hírközlő berendezés helyett.

A tiltott adatszerzés büntetési tétele az előterjesztés szerint igazodik a jogosulatlan titkos információgyűjtés vagy adatszerzés büntetési tételeihez: alapesetben három, minősített esetben egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

A 480. §-hoz

A hatályos Btk. 300/C. §-át az Előterjesztés szétválasztja és a jogtárgy védelem alapján annak (3)–(4) bekezdését külön tényállásként szabályozza a vagyon elleni bűncselekmények körében.

A hatályos Btk. 300/C. § (1) bekezdésében szereplő bűncselekmény (információs rendszer jogosulatlan használata) tényállását érintően az Előterjesztés változtatást nem tartalmaz, de a szigorítás jegyében, az irányelv-tervezet bevezetni kívánt rendelkezéseire is figyelemmel, a büntetési tétel maximumát egy évről két évre emeli fel. A „jogosulatlanul" szövegrész mellé beemelésre került a „jogosultsága kereteit megsértve" történő elkövetés is. Ennek oka, hogy lehetnek olyan esetek, amikor az elkövető jogosultsága kiterjed az adott magatartásra (pl. rendszergazda), azonban, ha e személy a jogosultsága kereteit túllépi, akkor már bűncselekményt követ el.

A hatályos Btk. 300/C. § (2) bekezdése szerinti elkövetési magatartásokon az Előterjesztés érdemben nem változtat. Módosul a jogosulatlan akadályozás annyiban, hogy az Előterjesztés a technikai fejlődés gyors ütemére és eszközeinek változatosságára tekintettel nem határoz meg elkövetési módokat. Nem változtat az előterjesztés azon sem, hogy az információs rendszerbe való jogosulatlan adatbevitelt önmagában nem tekinti szankcionálandó magatartásnak, csak akkor, ha az további, nem kívánt következményekhez vezet, így ha a rendszer működését akadályozza. Ennek oka az ET Egyezménynek való megfelelés, mert a számítástechnikai adatok megsértésénél sem az ET Egyezmény, sem a kerethatározat nem nevesíti a következményekkel nem járó adatbevitellel történő megsértést.

A tényállás megállapításakor az Előterjesztés figyelemmel volt az információs rendszerek elleni támadásokról és a 2005/222/IB tanácsi rendelet felváltásáról szóló irányelv-tervezet rendelkezései, ennek megfelelően kerültek meghatározásra a bűncselekmény minősített esetei. Minősített esetként szabályozza az Előterjesztés a cselekményt, ha az jelentős számú információs rendszert érint, illetve társadalomra kiemelt veszélyessége okán még súlyosabban minősülő esetként határozza meg, ha a cselekményt közérdekű üzem sérelmére követik el, amely fogalmat a 146. § (1) bekezdésének 17. pontja határoz meg.

a 481-482. §-hoz

Az információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszásának elkövetési tárgya – a hatályos szöveghez képest – a jelszó beépítésével egyszerűsödik, annak fogalmát az Előterjesztés az értelmező rendelkezések között (483. §) adja meg. Az ET Egyezmény 6. cikk 1. bekezdés *a)* pontja és az irányelv-tervezet értelmében is büntetendővé kell nyilvánítani a jelszó egyszeri átadását is, ezért a tényállás tartalmazza az átadás elkövetési magatartást is.

Az ET Egyezmény 6. cikkével kapcsolatban Magyarország nem tett fenntartást. A hatályos Btk. azonban nem vette át az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdés *b)* pontját, amely szerint az ilyen jellegű eszköznek bűncselekmény elkövetésére való felhasználása érdekében történő birtoklása is büntetendő. Az Egyezmény szövege a 6. cikk 1. bekezdés *a)* pontjában felhasználás céljából történő megszerzést említ, a *b)* pontban pedig birtoklást. A hatályos Btk.-ban és az előterjesztés tényállásában kizárólag a megszerzés szerepel, amely a program, stb. sorsa feletti rendelkezési lehetőség megteremtését jelenti. Ez többnyire a program hordozójának birtokba vétele útján történik, amely valamilyen erre irányuló jogügyletet feltételez. Ebből fakadóan a megszerzés szó lefedi az ET Egyezményben megfogalmazott birtoklást is, így annak önálló szerepeltetése szükségtelen. Ennek kapcsán lényeges azonban az is, hogy az irányelv-tervezetben a birtoklás szó önállóan nem szerepel.

Az Előterjesztés tartalmi változtatás nélkül, de a jobb áttekinthetőség és a következettség jegyében külön rendelkezésben szabályozza az információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszásához fűződő büntethetőséget megszüntető okot.

a 483. §-hoz

A hatályos Btk. értelmező rendelkezéseit az előterjesztés kibővíti, és részben megváltoztatja. Ennek keretében a számítástechnikai rendszer kifejezés helyett – annak jelentéstartalmát megtartva – az Előterjesztés az információs rendszer fogalmat használja a 146. § (1) bekezdésében. Ehelyütt határozza meg az Előterjesztés az információs rendszer vagy adat megsértése tényállással összefüggésben az adat fogalmát, amiben az ET Egyezményben szereplő számítástechnikai adat fogalmát veszi át, de a könnyebb értelmezhetőség kedvéért, pusztán az „adat" fogalmat használja. Kiegészül az értelmező rendelkezés a jelszó fogalmával is, amely alatt bármely belépési kód, jelzés, azonosító, stb. értendő, ha azok célja, hogy az információs rendszer egészébe vagy egy részébe való bejutást lehetővé tegyék, illetőleg az abba való belépést megakadályozzák.

a XLV. Fejezethez
(a honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekmények)

A hatályos Büntető Törvénykönyv XIX. Fejezete tartalmazza a honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekményeket. Az Előterjesztés a hatályos jogszabály szerkezeti felépítéséhez képest változtatásokat nem tartalmaz, ugyanakkor az Előterjesztés a kibúvás polgári szolgálat alól, illetőleg a polgári szolgálat megtagadása bűncselekményeket nem tartalmazza, mivel a polgári szolgálat 2012. január 1. napjával megszűnt. Ez alapján a fejezethez tartozó bűncselekmények:

- megjelenési kötelezettség elmulasztása,
- bevonulási kötelezettség megszegése,
- kibúvás a katonai szolgálat alól,
- katonai szolgálat megtagadása,
- hadkötelezettség teljesítésének akadályozása,
- polgári védelmi kötelezettség megszegése,
- honvédelmi munkakötelezettség megsértése,
- szolgáltatási kötelezettség megszegése.

Az Alaptörvény XXXI. cikk (3) bekezdése alapján a nagykorú, magyarországi lakóhellyel rendelkező, magyar állampolgárságú férfiak rendkívüli állapot idején vagy megelőző védelmi helyzetben katonai szolgálatot teljesítenek. A jelen fejezetben szereplő bűncselekmények csak az Országgyűlés döntése alapján elrendelt megelőző védelmi helyzetben bevezetett hadkötelezettség elrendelését követően és rendkívüli állapotban követhetőek el. Az Előterjesztés változtat a hatályos Btk. megszövegezésén, hiszen az Alaptörvény idézett rendelkezéséből fakadóan a megelőző védelmi helyzetben csak az Országgyűlés döntése alapján kerülhet sor a hadkötelezettség elrendelésére, míg rendkívüli állapot elrendelése esetén a nagykorú, magyar állampolgárságú, magyarországi lakóhellyel rendelkező férfiak számára ez az Országgyűlés döntése nélkül is fennáll.

Az Előterjesztés fenntartja a hatályos Btk. azon rendelkezését, hogy amennyiben az elkövető az elmulasztott kötelezettségeinek utóbb önként eleget tett , úgy a büntetése korlátlanul enyhíthető.

a 484. §-hoz

A jelentkezési kötelezettség elmulasztása bűncselekmény megnevezése a hatályos Btk.-hoz képest – az új Hvt. szóhasználatát átvéve – a megjelenési kötelezettség elmulasztására változik.

A bűncselekmény jogi tárgya a hadkötelesnek a megelőző védelmi helyzetben és a rendkívüli állapot idején való megjelenési kötelezettsége.

A hadköteles megjelenési kötelezettségét az egyes honvédelmi kötelezettségek teljesítéséről, az azokkal kapcsolatos katonai igazgatási feladatokról, a hadköteles nyilvántartás vezetése, a gazdasági és anyagi szolgáltatások biztosítása érdekében teljesítendő adatszolgáltatásokról és a honvédelmi ágazatban használt igazolványokkal kapcsolatos adatkezelésről szóló 2011. évi CLXXVII. törvény 19. § (1) és (3) bekezdése írja elő, mely szerint a hadkötelesnek a sorozó központ felhívására a megjelölt helyen és időben meg kell jelennie adatainak ellenőrzése és egyeztetése, katonai alkalmasságának megállapítása, orvosi vizsgálat, valamint gyógykezelés céljából. Emellett a hadköteles a sorozó központ felhívására köteles megjelenni a katonai okiratok átvétele, illetve visszaadása céljából is.

E bűncselekmény akkor válik befejezetté, ha a hadköteles megjelenési kötelezettségének az arra meghatározott időben és helyen nem tesz eleget. A megjelenési kötelezettség elmulasztásánál minden esetben vizsgálni kell, hogy az elkövető tudata kiterjedt-e a megjelenési kötelezettség ismeretére, míg az akarati oldalon vizsgálni kell azt, hogy kiterjedt-e a kötelezettség nem teljesítésére a magatartás.

A bűncselekmény tettese természetesen csak az a hadköteles lehet, akit háború idején, illetve megelőző védelmi helyzetben konkrét megjelenési kötelezettség terhel. A megjelenési kötelezettség megszegését tettesként az a hadköteles követi el, aki a behívóparancsban feltüntetett helyen és időben a megjelenést elmulasztja. A bűncselekmény mind egyenes, mind pedig eshetőleges szándékkal megvalósítható.

a 485. §-hoz

A bevonulási kötelezettséget a Hvt. tartalmazza. A Hvt. 5. § (4) bekezdésében szűkíti a katonai szolgálatra bevívható – főszabály szerint tizennyolc és negyven éves életkor közötti, magyar állampolgárságú, magyarországi lakóhellyel rendelkező férfi – személyek körét. A Hvt. 3: §-a rögzíti, hogy a katonai szolgálatot a Honvédség szervezeteinél kell teljesíteni.

A bevonulási kötelezettség megszegését tettesként az a hadköteles követi el, aki a behívóparancsban feltüntetett helyen és időben a a bevonulási kötelezettségének nem tesz eleget. A hatályos Btk.-hoz képest a tényállásban nincs változás, továbbra is büntetendő a bevonulási kötelezettségnek mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetése.

A szándékos elkövetési magatartás büntetési tételének speciális minimuma a szigorúság elvének megfelelően egy évre nő.

a 486. §-hoz

A kibúvás a katonai szolgálat alól bűncselekmény jogi tárgya a hadkötelesekre háruló katonai szolgálati kötelezettség.

Katonai szolgálaton e bűncselekmény megállapíthatósága szempontjából a hadköteles által ténylegesen teljesítendő szolgálatot kell érteni. A katonai szolgálatot a Hvt. rendelkezései alapján a Honvédség szervezeteinél kell teljesíteni. A katonai szolgálat időtartama a Hvt. 65. § (1) bekezdése alapján megelőző védelmi helyzet idején legfeljebb tizenkét hónap. Ez az időbeli korlátozás nem vonatkozik a rendkívüli állapot idejére.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a jelentkezési vagy bevonulási kötelezettség megszegése, a test megcsonkítása, az egészség károsítása vagy megtévesztő magatartás tanúsítása, az engedély nélkül külföldre távozás, illetőleg tartós külföldön maradás. Uniós csatlakozásunkkal a tényállás azon fordulata, miszerint az engedély nélkül külföldre való távozás, illetve a tartósan külföldön maradás súlyosabban büntetendő, nem indokolható, ezért az Előterjesztés ezt nem veszi át. A cselekmény valamennyi fordulata célzatos, azok kizárólag egyenes szándékkal követhetőek el, a cselekmény csak akkor alkalmas a bűncselekmény megvalósítására, ha a hadköteles az elkövetési magatartást a katonai szolgálat alóli kivonás céljából valósította meg.

A katonai szolgálat alóli kibúvásnak tettese csak hadköteles lehet.

Az Előterjesztés a hatályos törvényi tényállás minősített eseteit alapesetként határozza meg azzal, hogy a bűncselekmény szankciója egységesen öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés.

a 487. §-hoz

A katonai szolgálat megtagadása bűncselekmény jogi tárgya a hadkötelezettségen alapuló katonai szolgálati kötelezettség teljesítése.

A bűncselekményt a hadköteles az általa teljesítendő katonai szolgálat kifejezett megtagadásával valósíthatja meg. Elköveti tehát e bűncselekményt az, aki nem vállalja a megelőző védelmi helyzetben, illetve a rendkívüli állapot idején a hadkötelezettségen alapuló katonai szolgálat teljesítését. A büntethetőség megállapításának feltétele, hogy a hadkötelest konkrét szolgálati kötelezettség terhelje, így behívó vagy bevonulási parancsot küldjenek a számára, vagy más módon szólítsák fel a bevonulásra. Megvalósulhat a bűncselekmény akkor is, ha a hadköteles nem hajlandó átvenni a behívóparancsot, avagy átveszi azt, de az abban megjelölt helyen és időben mégsem tesz eleget kötelezettségének.

A katonai szolgálat megtagadása csak szándékosan valósítható meg. A bűnösség megállapításánál nincs jelentősége annak, hogy milyen okból tagadta meg a szolgálatot a hadköteles, a cselekmény elkövetésének motívuma a büntetés kiszabása körében vehető figyelembe.

a 488. §-hoz

A hadkötelezettség teljesítésének akadályozása bűncselekmény jogi tárgya a bevonulási, megjelenési és a polgári, illetve katonai szolgálati kötelezettség teljesítése.

A bűncselekményt bárki elkövetheti a hadköteles személyen kívül. Nem kizárt ugyanis, hogy a hadköteles tudta és beleegyezése nélkül másik személy (pl. hozzátartozó vagy ismerős) magatartása akadályozza a hadkötelezettség teljesítését. Ezért az Előterjesztés önálló törvényi tényállásban szankcionálja annak az elkövetőnek a magatartását, aki olyan cselekményt követ el, amelynek célja a hadköteles akadályozása a bevonulási, valamint megjelenési kötelezettségének teljesítésében. A bűncselekmény megállapításához nem szükséges, hogy a hadkötelest ténylegesen konkrét bevonulási vagy megjelenési kötelezettség terhelje, hanem elegendő, hogy a cselekmény passzív alanya hadköteles korban legyen.

Az Előterjesztés büntetni rendeli azt is, aki a kibúvás katonai szolgálat alól bűncselekményében meghatározott módon akarja a hadkötelest a katonai szolgálat alól kivonni. Az elkövetési magatartások megegyeznek a kibúvás katonai szolgálat kapcsán írtakkal, azzal a lényeges különbséggel, hogy a megcsonkítást, az egészségkárosítást, illetve a megtévesztő magatartást a hadköteles tudta és beleegyezése nélkül, rajta kívülálló személy tanúsítja.

A bűncselekmény mindegyik fordulata célzatos, ezért az kizárólag tevőleges magatartással, és ily módon egyenes szándékkal valósítható meg. A bűncselekmény befejezettségéhez, egyik fordulat megállapításához sem kívánja meg a törvény az eredmény bekövetkezését.

a 489. §-hoz

A polgári védelmi kötelezettség megszegésének jogi tárgya a Htv. 11. §-ában meghatározott a polgári védelmi szolgálat teljesítése.

A polgári védelmi kötelezettség célja a fegyveres összeütközés miatt szükséges polgári védelmi feladatok ellátásának célja a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint az állampolgárok felkészítése azok hatásának leküzdésére és a túlélés feltételeinek megteremtésére [Htv. 11. § (2) bekezdés].

A Kat. 55. § (1) bekezdése értelmében a polgári védelmi kötelezettség az adatszolgáltatási, a bejelentési, a megjelenési kötelezettséget és a polgári védelmi szolgálatot foglalja magában.

A bűncselekmény tettese csak az az állampolgár lehet, akit konkrét polgári védelmi szolgálat kötelezettsége terhel, és e kötelezettség meghatározott helyen és időben való teljesítését számára a megelőző védelmi helyzetben, illetve rendkívüli állapot idején elrendelték.

A bűncselekmény tevéssel és mulasztással egyaránt megvalósítható, azonban a cselekmény alapesete kizárólag szándékosan követhető el. A hatályos szabályokkal egyezően az Előterjesztés súlyosabban rendeli büntetni a cselekményt, ha az súlyos veszélyt idéz elő. Az Előterjesztés a polgári védelmi kötelezettség megszegését gondatlanság esetén is büntetni rendeli, ha a polgári védelmi szolgálatra kötelezett a súlyos veszélyt gondatlanságból idézi elő.

A polgári védelmi kötelezettség megszegésének gondatlan elkövetése esetén a büntetést az Előterjesztés a hatályos szabályokhoz képest enyhíti három év helyett két évig terjedő szabadságvesztés lesz a bűncselekmény ezen szakaszára irányadó speciális maximum.

a 490. §-hoz

A honvédelmi munkakötelezettség megszegése a rendkívüli állapot idejére meghatározott munkakötelezettség megsértését szankcionálja. Ennek jogi alapját az Alaptörvény XXXI. cikk (4) bekezdése teremti meg,a mely szerint a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára rendkívüli állapot idejére honvédelmi munkakötelezettség írható elő. Ennek részleteit a Hvt. 12. § (1) bekezdése tartalmazza. A honvédelmi munkakötelezettséget az érintett a számára kijelölt munkahelyen köteles teljesíteni.

A Hvt. 12. § (2) bekezdésben írtak alapján a honvédelmi munkakötelezettség mindkét nemre kiterjed, és arra a férfiak tizennyolc és hatvan, a nők pedig tizennyolc és ötvenöt éves korukig tartósan vagy időlegesen, képességeiknek és egészségi állapotuknak megfelelően kötelezhetők. Ezen szakasz – valamint a Hvt. 12. § (3) bekezdése – tartalmazza azt is, hogy kik mentesek a honvédelmi munkakötelezettség alól.

Az elkövetési magatartás a honvédelmi munkára kötelezett személy által a számára meghatározott munkakötelezettség távolmaradással vagy más módon való súlyos megsértése. Mivel a honvédelmi munkakötelezettség alóli eseti, illetve rövid idejű távolmaradás nem minden esetben jár olyan érdeksérelemmel, ezért a törvény a munkakötelezettség súlyos megsértését rendeli büntetni. Ilyennek kell tekinteni, ha a honvédelmi munkára kötelezett huzamosabb időn át vagy sorozatosan marad távol a kijelölt munkahelyétől. Más módon az követi el a bűncselekményt, aki ugyan megjelenik a kijelölt munkahelyen, de a számára kötelező jelleggel meghatározott munkát folyamatosan nem, vagy nem megfelelő színvonalon végzi el.

A honvédelmi munkakötelezettség megsértését az arra kötelezett személy mind egyenes, mind pedig eshetőleges szándékkal megvalósíthatja. Tettese e bűncselekménynek pedig az lehet, aki számára a tartós vagy ideiglenes honvédelmi munkára való kötelezést a törvény által erre feljogosított személy vagy szerv elrendelte.

a 491. §-hoz

A szolgáltatási kötelezettség megszegése bűncselekmény azt az elkövetőt rendeli büntetni, aki gazdasági vagy anyagi szolgáltatásban álló honvédelmi kötelezettségét súlyosan megszegi vagy kijátssza. A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség a Htv. 13. § (1) bekezdése alapján kiterjed

a) meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére vagy a szolgáltatás igénybevételének tűrésére,
b) valamely tevékenységtől való tartózkodásra,
c) az igénybevételhez szükséges előkészületi tevékenységre,
d) az igénybevétel tervezéséhez szükséges adatok közlésére.

Ezen kötelezettség az Alaptörvény XXXI. cikk (6) bekezdése alapján mindenkire kiterjed, így a kötelezettség teljesítése nem kizárólag a magánszemélyeket, hanem Magyarországon működő jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteket is terhelheti. Minősített helyzet idején fokozott jelentősége van a Magyar Honvédség harckészültségéhez, illetve a rendvédelmi szervek folyamatos működéséhez szükséges anyagi

és tárgyi feltételek biztosításának. Ezen kötelezettségek súlyos megszegése vagy kijátszása bűncselekmény, mivel az elkövetési magatartás a Magyar Honvédség és rendvédelmi szervek harckészültségét és az ország védelmét, valamint a közellátást veszélyeztetheti.

A bűncselekmény tevékenységgel és mulasztással, egyenes és eshetőleges szándékkal egyaránt elkövethető. A bűncselekmény tettese személyes kötelezettségnél az lehet, akit a gazdasági vagy anyagi szolgáltatás ténylegesen terhel, vagyoni kötelezettség esetében – jogi személyek, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek esetében – a kötelezettség teljesítésért felelős személy, illetve személyek.

a 492. §-hoz

A 492. § a büntetés korlátlan enyhítését teszi lehetővé e bűncselekmények elkövetője számára, ha kötelezettségének utóbb önként eleget tesz.

493. §-hoz

Az Alaptörvény XXXI. cikk (3) bekezdése alapján a nagykorú, magyarországi lakóhellyel rendelkező, magyar állampolgárságú férfiak rendkívüli állapot idején vagy megelőző védelmi helyzetben katonai szolgálatot teljesítenek. Erre figyelemmel az Előterjesztés úgy rendelkezik, hogy a honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekmények csak az Országgyűlés döntése alapján elrendelt megelőző védelmi helyzetben bevezetett hadkötelezettség elrendelését követően és rendkívüli állapotban követhetőek el.

a XLVI. Fejezethez
(a katonai bűncselekmények)

A hatályos Btk. XX. Fejezete tartalmazza a katonai bűncselekményeket. Az Előterjesztés a hatályos jogszabály szerkezeti felépítéséhez képest alapvető változtatásokat nem tartalmaz, de elhagyja a hatályos fejezet egyes címeit, valamint a szolgálati feladat ellátása alóli kibúvás bűncselekményét beépíti a kibúvás a szolgálat alól bűncselekménybe. A fejezethez tartozó bűncselekmények:

- szökés,
- önkényes eltávozás,
- kíbúvás a szolgálat alól,
- a szolgálat megtagadása,
- kötelességszegés szolgálatban,
- jelentési kötelezettség megszegése,
- szolgálati visszaélés,
- zendülés,
- zendülés megakadályozásának elmulasztása,
- parancs iránti engedetlenség,
- elöljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak,
- elöljáró vagy szolgálati közeg védelmére kelt vagy arra rendelt személy elleni erőszak,
- szolgálati tekintély megsértése,
- bujtogatás,
- alárendelt megsértése,
- elöljárói hatalommal visszaélés,
- elöljárói gondoskodás elmulasztása,

- elöljárói intézkedés elmulasztása,
- ellenőrzés elmulasztása,
- harckészültség veszélyeztetése,
- parancsnoki kötelességszegés,
- kibúvás a harci kötelesség teljesítése alól,
- harci szellem bomlasztása.

a 494. §-hoz

A szökés jogi tárgya az elkövető által teljesítendő katonai szolgálat. A bűncselekmény elkövetési magatartása a szolgálati hely önkényes elhagyása, illetőleg az attól való távolmaradás.

A szökés kizárólag egyenes szándékkal követhető el, az Előterjesztésben az alapeseti törvényi tényállása a megkívánt célzatot egyértelműen kifejező „végleg" határozószóval egészült ki. A szökés és az önkényes eltávozás bűncselekmények egyszerű nyelvtani értelmezéssel egymástól igen nehezen elhatárolhatóak. A jogalkalmazói gyakorlat azonban következetes abban, hogy szökés akkor állapítható meg, ha a katona a szolgálat teljesítése alóli végleges kivonás célzatával hagyja el önkényesen a szolgálati helyét, vagy marad attól távol. A szökésnél tehát ilyen célzat megléte esetén már az elöljáró rendelkezése alóli kikerüléskor befejezett bűncselekmény állapítható meg. Ezzel szemben az önkényes eltávozást az követi el, aki a törvényi tényállásban meghatározott időn túli távolmaradással, a véglegesség szándéka nélkül vonja ki magát a szolgálat alól. A kiegészítés tehát egyértelművé teszi a két bűncselekmény közötti – célzaton alapuló – elhatárolást.

Az Előterjesztés szerint az alapeset büntetési tétele a korábbi egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés helyett három évig terjedő szabadságvesztéssel, a (2) bekezdésben meghatározott minősített esetek pedig a korábbi két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés helyett egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők.

Az enyhítés oka, hogy a katonai bűncselekményekre irányadó büntetési tételek a hatályos Btk.-ban igen szigorúnak nevezhetők.. A rendszerváltást követően átformálódott társadalmi viszonyok, a sorkatonaság eltörlése, hazánk NATO-hoz való csatlakozása, az államhatalom demokratikus működésének kialakítása, a „rendőrállam" lebontása, Európai Uniós csatlakozásunk is a büntetési tételek általános mérséklésének irányába hatnak. A büntetés kiszabás körében a rendszerváltást követően kialakult ítélkezési gyakorlat is ebbe az irányba mozdult el, a büntetési tételkeretek alsó határát rendre áttörte. A súlyos büntetési tételek további fenntartása önkéntes haderő esetében, illetve a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó fegyveres rendészeti szervek hivatásos állományának vonatkozásában, békeidőben szükségtelenek, háború vagy az állam biztonságát veszélyeztető vészhelyzet esetén azonban továbbra is indokoltak.

Hazánk az Európai Unió, valamint a NATO teljes jogú tagja, számos európai országba határellenőrzés nélkül, a világ országainak nagy részébe vízum nélkül van lehetőség utazásra. Jelentősnek mondható rendőri és katonai erők teljesítenek szolgálatot idegen, nem szomszédos országban. A világ egyetlen államával sem vagyunk háborús konfliktus lehetőségét előrevetítő viszonyban. Magyar állampolgárok hosszabb-rövidebb ideig, vagy akár a végleges letelepedés szándékával legálisan külföldön dolgozhatnak, élhetnek. A szolgálati rend szempontjából annak van jelentősége, hogy a szolgálat teljesítése alól valaki kivonja magát, a társadalomra veszélyesség ebben rejlik, a mai viszonyok között ezen túl nem

tekinthető veszélyesebbnek az a cselekmény, amikor a tettes idegen ország területén tartózkodik. Hangsúlyozni szükséges, hogy a külföldön tartózkodás adott esetben a büntetőeljárás lefolytatásának lehet akadálya, ami az anyagi jogi megítélés alapját nem képezheti. Mindezek alapján a hatályos Btk. 343. § (3) bekezdésben nevesített külföldre szökés minősített esetének elhagyása indokolt.

A fentiekből adódóan az Előterjesztés szerinti új (3) bekezdés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel rendeli büntetni, aki a szökést háború idején vagy megelőző védelmi helyzetben követi el. A büntetési tételkeret enyhítésén túl (tíz évtől húsz évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés helyett öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés) további változás, hogy a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetést a háború idején történő elkövetés szintjére emeli, azaz a fokozott büntetőjogi védelmet időben előre hozza. Az Alaptörvény Különleges Jogrend fejezetének 51. cikke külső fegyveres támadás vagy szövetségesi kötelezettség teljesítése érdekében teszi lehetővé a megelőző védelmi helyzet kihirdetését. A megelőző védelmi helyzet a háborúra való felkészülés időben utolsó, tipikusan azt megelőző fázisa, ezért a háborúval megegyező büntetőjogi védelem megteremtését igényli.

Az Előterjesztés a szökés alapesetére irányuló előkészület esetén a korábbi egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés büntetés helyett két évig terjedő szabadságvesztés büntetést, háború idején és megelőző védelmi helyzetben pedig a korábbi öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés helyett egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés büntetést határoz meg.

Az Előterjesztés fenntartja a hatályos Btk. 343. § (7) bekezdésben rögzített korlátlan enyhítés lehetőségét azzal, hogy arra – a hatályos korlátlan időtartammal ellentétben – időben korlátozva, 30 napon belül van lehetőség. A jogalkalmazói értelmezés egyértelművé tétele érdekében az Előterjesztés rendelkezik a határidő számítás módjáról, miszerint a szökés napja abba nem számít be. A módosítási szándék mögött egyrészt az a gyakorlati tapasztalat húzódik meg, hogy a szökés tettese részéről a szökést követően viszonylag rövid időn belül várható az önként jelentkezés, ennek esélye az idővel csökken. A szolgálat érdeke is azt kívánja továbbá, hogy a szökés elkövetője a büntetés korlátlan enyhítésének kilátásba helyezésével minél hamarabb visszatérjen szolgálati helyére. A korlátlan enyhítés időben parttalan lehetősége ez ellen hatna, ezért az időbeli korlát beépítése indokolt. A módosítás visszatér a Kbtk. (1948. évi LXII. törvény) szabályozásához, ahol a korlátlan enyhítés lehetősége szintén időhatárhoz volt kötött.

A jelenleg hatályos külföldre szökés minősített eset vonatkozásában fent kifejtettek alapján, mivel a külföldre szökés, mint minősítő körülmény az Előterjesztésben nem szerepel, a hatályos Btk. 344. §-ában önálló bűncselekményként büntetni rendelt, a külföldre szökéshez kapcsolódó feljelentés elmulasztása vétség elhagyása indokolt.

a 495. §-hoz

Az önkényes eltávozás bűncselekmény jogi tárgya a katona által teljesítendő szolgálat, vagyis azonos a szökés jogi tárgyáéval.

Az önkényes eltávozás azáltal valósul meg, hogy az elkövető a szolgálati helyét engedély nélkül elhagyja, vagy attól az engedélyezett időn túl önkényesen távol marad. A jogtalan távollét büntethetőségét az Előterjesztés a negyvennyolc órát meghaladó tartamától

teszi függővé. Amennyiben a távollét időtartama a negyvennyolc órát nem éri el, úgy a magatartás fegyelmi vétség megállapítására lehet alkalmas.

Az Előterjesztés a hatályos szabályoknak megfelelően az önkényes távollét időtartama szerint differenciál, amennyiben a távollét időtartama 2-9 nap közötti úgy vétség, míg kilenc napi távolléten túl bűntett megállapítására kerülhet sor. A cselekmény csak szándékosan valósítható meg.

Összhangban a szökés bűncselekményénél írtakkal, az önkényes eltávozás bűncselekmény jelenlegi minősítő körülménye – a háború idején történő elkövetés – is kiegészítésre kerül a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetéssel.

a 496. §-hoz

A kibúvás a szolgálat alól bűncselekményének jogi tárgya az elkövető által teljesítendő katonai szolgálat. Katonai szolgálaton az elkövető által ténylegesen teljesített szolgálatot kell érteni.

A bűncselekmény tettese csak katonának tekintendő személy lehet, míg részesként azt bárki megvalósíthatja.

A kibúvás a szolgálat alól bűncselekménye valamennyi fordulata célzatos, a bűncselekmény alapeseti törvényi tényállása – követve a szökés bűncselekmény esetében tett kiegészítést – a megkívánt célzatot egyértelműen kifejező „végleg” határozószóval egészül ki.

Az Előterjesztés szerint az alapeset a korábbi egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés helyett háromévi terjedő szabadságvesztéssel, háború idején vagy megelőző védelmi helyzetben pedig a korábbi tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés helyett öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők. Az enyhítés a szökés bűncselekményénél kifejtettek alapján indokolt.

Az Előterjesztés szerinti (2) és (3) bekezdések második fordulatai, mint súlyosabban minősülő esetek, szintén kiegészítésre kerültek a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetéssel. A büntetési tételek összhangja, figyelemmel a fejezetben szereplő büntetési tételek enyhítésére, megkívánta a (3) bekezdés első fordulatában meghatározott bűncselekmény büntetési tételének a jelenlegi három évig terjedő szabadságvesztésről két évig terjedő szabadságvesztésre történő leszállítását.

Az Előterjesztés a hatályos szabályozáshoz képest egy új (4) bekezdést iktat be, ezzel egyidejűleg mellőzi a hatályos Btk. 349. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott szolgálati feladat ellátása alóli kibúvás bűncselekményét. Az új (4) bekezdés a Btk. jelenlegi 349. § (1) bekezdéséhez képest nem, a (2) bekezdéshez képest pedig a minősítő körülményekben tartalmaz változást. Az Előterjesztés (4) bekezdése szerint tehát az is büntetendő cselekmény, ha a katona nem általában a katonai szolgálat teljesítése alól véglegesen vagy ideiglenesen vonja ki magát, hanem egy konkrétan meghatározott és fontos szolgálati feladat alól teszi ezt. A jelenlegi törvényi tényállásban jelölt katonai szolgálat számos fontos, különösen fontos, és kevésbé fontos szolgálati feladatból áll. A jelenlegi törvényi tényállás ebben az értelemben a katonai szolgálatot, mint egészet értékeli, és helyezi büntetőjogi védelem alá. Az elkövetési magatartások eredménye így a szolgálat alóli végleges vagy ideiglenes, de mindenképpen egy időszakot érintő kibúvás lesz. Jelenleg nem büntethetőek azok az esetek, amikor a katona a

szolgálati helyén alkalmas állapotban megjelenik, felveszi a szolgálatot, bizonyos szolgálati feladatokat ellát, azonban egy meghatározott fontos szolgálati feladat alól megtévesztéssel, távolmaradással kivonja magát, vagy annak ellátására képtelenné teszi magát. Ebben az esetben a tettes nem a szolgálat, hanem egy meghatározott szolgálati feladat alól bújt ki, akár úgy is, hogy a párhuzamosan végzendő egyéb szolgálati feladatait adott esetben teljesíti. Az arányosság követelménye megkívánja, hogy a (4) bekezdés alapesetének elkövetése egy évig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabását tegye lehetővé.

A súlyosabban minősülő esetek csak részben követik a fejezet dogmatikai és fogalmi rendszerét. Az Előterjesztés szerint, ha a bűncselekmény a szolgálatra jelentős hátrány veszélyével jár vagy külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység vagy békefenntartás során követik el három évig, háború idején vagy megelőző védelmi helyzetben egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A rendszerváltást követő időszakban hazánk számos nemzetközi szervezethez csatlakozott, a NATO és az Európai Unió teljes jogú tagja lett. Az ezekből fakadó kötelezettségeink teljesítése során számos, büntetőjogi értelemben katonák által, jellemzően külföldön elvégzendő tevékenység kifejtésére kerül sor. A hagyományos béke-háború felosztás megszűnt, a katonai műveletek, tevékenységek a békeidőben ellátott szolgálattól a konkrét harci cselekményekig terjedő skálán lényegesen differenciáltabb képet mutatnak. A Hvt. is alkalmazza a békefenntartás és a külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység fogalmakat. Ezen tevékenységek lényegi jellemzője, hogy a háború vagy a megelőző védelmi helyzet esetén a szolgálati renddel szemben elvárt szigorúságnál enyhébb, de a békehelyzethez képest magasabb fegyelmet és ezzel összefüggésben büntetőjogi védelmet igényelnek. További jellemzője a két speciális helyzetnek, tevékenységnek, hogy a rendes működés mellett fokozottabban fordulnak elő fontos szolgálati feladatok, amelyek nem vagy nem megfelelő teljesítése a helyzet sajátosságaiból adódóan jellemzőbben vezethetnek súlyos eredményhez.

A Hvt. 80. § *e)* pontja szerint békefenntartás a Honvédség nem alkalmazás körébe tartozó, a szemben álló felek hozzájárulásával történő tevékenysége, amelynek célja a felek megállapodása végrehajtásának elősegítése, valamint közreműködés a lakosság biztonságos életfeltételeinek helyreállításában. Az *i)* pont szerint külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység a Honvédség részvétele a szemben álló felek fegyveres összeütközése miatt veszélyeztetett területen, a polgári lakosok élete, testi épsége, egészsége, az életfenntartáshoz szükséges alapvető javak biztosítása érdekében.

a 497. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a katona által teljesítendő katonai szolgálat. Katonai szolgálaton e törvényhely alkalmazásában is a katonának minősülő személy által ténylegesen teljesítendő szolgálatot kell érteni.

Az elkövetési magatartást a törvény a szolgálat nyílt megtagadásában jelöli meg, ami történhet szóban az illetékes elöljáró előtt, de elkövethető írásban is. Ennek kapcsán lényeges az, hogy az elkövető egyértelműen kifejezésre juttassa azt a szándékát, hogy a szolgálatát nem akarja ellátni. Ezt az eljárás során vizsgálni kell hiszen a körülmények függvényében akár az is előfordulhat, hogy a magatartás csak az elkövető hirtelen indulatának a kifejezője. A cselekmény csak szándékosan követhető el, a katonai szolgálat teljesítésének az elöljáró előtt való nyílt megtagadásával a cselekmény befejezetté válik. A bűncselekmény elkövetésének motívuma közömbös, de a büntetés kiszabása körében értékelhető.

Összhangban a szökés bűncselekményénél írtakkal, a szolgálat megtagadása bűncselekménynek is minősítő körülménye lesz a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetés.

A büntetési tételek összhangja – figyelemmel a fejezetet érintő, büntetési tételek általános enyhítésének céljára – megkívánta az alapesetre meghatározott büntetési tétel jelenlegi egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés három évig terjedő szabadságvesztésre, a minősített eset vonatkozásában pedig a korábbi tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztésre történő leszállítását.

a 498. §-hoz

A bűncselekmény közvetlen jogi tárgya az őr-, ügyeleti, vagy egyéb készenléti szolgálatok meghatározott módon való teljesítése, végső soron a katonai életviszonyok között elengedhetetlen szolgálati rend és fegyelem biztosítása.

A bűncselekményt az a ténylegesen szolgálatba lépett katona követi el, aki a törvényi tényállásban felsorolt szolgálatok ellátása közben elalszik, szeszes italt fogyaszt, rendeltetési helyét elhagyja, vagy a szolgálat ellátására vonatkozó rendelkezést más módon súlyosan megszegi. Ez utóbbi fordulat miatt a törvényi tényállás az elkövetési magatartások között keretrendelkezést is tartalmaz.

A kötelességszegés szolgálatban törvényi tényállásának alapesete az Előterjesztésben kiegészült a kábítószer, és egyéb kábító hatású anyag vagy szer fogyasztásának elkövetési magatartásával. Nehezen vitatható, hogy a törvényi tényállásban védett szolgálatok rendjére a jelenleg is nevesített „szeszes italt fogyaszt” elkövetési magatartással azonos módon veszélyes a leginkább az elmúlt két évtizedben elszaporodott kábító hatású anyagok fogyasztása. A drogok fogyasztásában rejlő általános társadalmi – és jelen esetben a szolgálati rendre háruló – veszélyekre való figyelemfelhívás és a megelőzés céljából, mintegy jelképesen is szükséges és indokolt tehát ezen elkövetési magatartás kiemelése a „más módon” történő kötelességszegés kategóriájába sorolható magatartások közül.

A szolgálatban kötelességszegés bűncselekményének alapesete csak szándékosan követhető el, és az az elkövetési magatartás tanúsításával befejezetté válik. Minősítette eset megállapításának van helye, amennyiben a bűncselekmény a szolgálatra jelentős hátrány veszélyével jár vagy azt háború esetén, illetőleg megelőző védelmi helyzetben, harchelyzetben, illetve külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység vagy békefenntartás során követik el. A minősített esetek megvalósulása esetén mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetés büntetendő.

A büntetési tételek összhangja megkívánta a minősített esetek büntetési tételeinek enyhítését. A gondatlan elkövetési alakzat – igazodva a szándékos alakzatok büntetési tételeihez – az enyhítés irányába módosult.

a 499. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem biztosítása. Ennek része az is, hogy a rendvédelmi szervek és a Magyar Honvédség elöljárói a szolgálattal összefüggésben, a szolgálatellátás során ismertté vált információkról tudomást szerezzenek. Ennek érdekében a vonatkozó szabályzatok és utasítások kötelezik a fegyveres erők és a

rendőrség tagjait arra, hogy az elöljáróiknak a szolgálat ellátását érintő valamennyi jelentős eseményről nyomban jelentést tegyenek. A jelentéstételi kötelezettség keretében az elöljárónak a tényleges információkról, adatokról kell beszámolni. Emiatt nem kizárólag a jelentéstétel elmulasztása, hanem a valótlan tartalmú jelentés megtétele is alkalmas a bűncselekmény megállapítására. A kellő időben való jelentéstétel elmulasztása a katona számára haladéktalanul teljesítendő kötelezettséget takar, ami azt jelenti, hogy amint reális lehetőség van a jelentés megtételére, akkor annak azonnal eleget kell tennie.

Az Előterjesztés a jelentés kötelezettség elmulasztását csak akkor rendeli büntetni, ha arra fontosabb ügyben került sor. A fontos szolgálati ügyek a jogszabályokban taxatíven felsorolva nincsenek, ezen kérdésben mindig az eset összes körülményeinek figyelembevételével kell állást foglalni.

A jelentési kötelezettség megszegése bűncselekmény kapcsán az Előterjesztés a hatályos alapeset elkövetési magatartásainak érintetlenül hagyásával a tényállást a szolgálatra jelentős hátrány veszélyével, mint eredménnyel egészíti ki. A jelenleg hatályos (2) bekezdésben a minősített eset megállapításának feltétele a hasonló eredmény bekövetkezése, vagyis a szolgálatra jelentős hátrány. Önmagában – még ha fontos szolgálati ügyben is történik – a jelentési kötelezettség megszegésének büntetőjogi üldözése a jelenlegi társadalmi viszonyok között – hangsúlyozottan békeidőben – nem indokolt. Az ilyen, a szolgálatra súlyosabb hátránnyal vagy annak veszélyével nem járó magatartás megfelelő büntetéséhez elégségesnek látszik a fegyelmi jogkörben kiszabható szankciók alkalmazása. A békeidőben (alapeset) kifejtett elkövetési magatartások esetén tehát a büntetőjogi védelem a szolgálatra jelentős hátrány veszélyének beálltával kezdődik. Ezzel összhangban szükséges a büntetési tétel jelenlegi egy évig terjedő szabadságvesztésről két évig terjedő szabadságvesztésre való felemelése.

A fentiekből adódóan a jelenlegi (2) bekezdésben a súlyosabb minősítést megalapozó szolgálatra jelentős hátrány, mint eredmény az Előterjesztésből törlésre került, a háború idején történő elkövetés pedig – a fejezetet alkotó törvényi tényállásokhoz hasonlóan – a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetéssel egészült ki.

A törvény csak a cselekmény szándékos elkövetését rendeli büntetni, ezért aki gondatlansága miatt tesz késve, vagy valótlan tartalommal jelentést, csupán fegyelmi vétségért vonható felelősségre.

az 500. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a szolgálat rendje, amelynek során biztosítani kell, hogy a fegyveres erők és rendvédelmi szervek állományába tartozó katonának minősülő személyek a meghatározott beosztáshoz, szolgálathoz kapcsolódó jogokat a rendeltetésüknek megfelelően, a szolgálat megfelelő ellátása érdekében gyakorolják és azt ne visszaélésre használják fel.

A szolgálati visszaélés alapesetét az követi el, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon, illetőleg jogtalan előnyre tegyen szert a szolgálati hatalmával, vagy helyzetével jogellenesen visszaél. A szolgálati visszaélés vétsége és annak minősített esete szubszidiárius, annak a megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

Jogtalan hátrány egyrészt konkrét személyeknek okozható, az azonban a szolgálat nem kifejezetten személyekre vonatkoztatható érdekeit is sértheti. A jogtalan előny lehet anyagi haszon, de más kedvezményben is megnyilvánulhat, amely az elkövetőt egyébként nem illetné meg. Az előny nem csak az elkövetőnél jelenhet meg, az is alkalmas lehet a bűncselekmény megállapítására, ha azt az elkövető más személy részére biztosítja.

A szolgálati visszaélés célzatos bűncselekmény, és csak akkor állapítható meg, ha az elkövető a jogtalan előny megszerzése, vagy a jogtalan hátrány okozása végett valósítja meg a cselekményét.

Az Előterjesztés – igazodva az azonos társadalomra veszélyességet képviselő hivatali visszaélés bűncselekménynél előírt büntetési tételhez – a szolgálati visszaélés esetén előírt jelenlegi két évig terjedő szabadságvesztés büntetést három évig terjedő szabadságvesztés büntetésre módosítja.

Az Előterjesztés szolgálati visszaélést bűncselekményét súlyosabb büntetési tétellel fenyegeti, ha a bűncselekményből jelentős hátrány származik.

az 501. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem alapját képező függelmi viszony. A zendülés a szolgálati rend és a fegyelem ellen irányuló súlyos támadás, amely a katonai szervezet szolgáltatásainak ellátását jelentősen zavarja, és alkalmas lehet a szervezet rendeltetésszerű működésének a megbénítására.

A zendülés elkövetési magatartása a csoportos és nyílt ellenszegülés az adott katonai szervezet feladatainak ellátásával szemben. A bűncselekmény megvalósulhat egyrészt a szolgálati rend és fegyelem elleni nyílt szembehelyezkedéssel, ellenszegüléssel, másrészt a szolgálati felsőbbség elleni támadással, vagy a kiadott parancs teljesítésének megtagadásával. Ez utóbbi alatt minden olyan magatartást érteni kell, amellyel a katona a felsőbbségi akarattal szemben ellentétes akaratot tanúsít. Nyílt ellenszegülésen azt a helyzetet kell érteni, amikor a zendülés elkövetőinek szándéka más katonák előtt is nyilvánvalóvá válik. Feltétele a bűncselekmény megállapíthatóságának az is, hogy a zendülés jelentős mértékben zavarja, adott esetben akár meg is bénítsa legalább egy önálló katonai szervezet feladatainak teljesítését. A bűncselekmény befejezett, ha az elkövetők csoportos, nyílt ellenszegülése miatt a szolgálati feladatok teljesítésének jelentős megzavarása bekövetkezett.

Súlyosabban büntetendő zendülés kezdeményezője-akinek a javaslatára, felvetésére jön létre a zendülésben részt vevők csoportja- szervezője-aki a csoport tevékenységének megszervezését koordinálja- és vezetője- aki a csoport tényleges irányítását látja el. Súlyosabban büntetendő a csoport tagja/résztvevője/, ha az elöljáró vagy a zendüléssel szemben fellépő személlyel szemben erőszakot alkalmaz. Súlyosabban büntetendő az is, ha a zendülés során elkövetett cselekmény- a résztvevő magatartása folytán- halált okoz, vagy a zendülés- akár a kezdeményező, vezető, szervező, vagy a résztvevő magatartása folytán- egyéb különösen súlyos következménnyel jár.

A zendülésre irányuló előkészületet béke idején is büntetni rendeli a függelemsértő bűncselekmény kiemelkedő társadalomra veszélyessége miatt.

Az Előterjesztés a büntetési tételek összhangjának megteremtése érdekében az alapesetre meghatározott büntetési tétel jelenlegi két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésre, a minősített esetek vonatkozásában pedig az öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés két évtől nyolc évig, a tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés öt évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztésre történő szállítja le. Emiatt az előkészület büntetési tételének a leszállítása is indokolt.

Az Előterjesztés fenntartja a hatályos törvényben szereplő azon lehetőséget, hogy azon elkövető büntetése korlátlan enyhítő, aki a zendülést – mielőtt az súlyosabb következménnyel járna, vagy miután felszólították – abbahagyja.

az 502. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya – a zendüléshez hasonlóan-a szolgálati rend és fegyelem. A zendülés társadalomra való veszélyessége miatt az Előterjesztés büntetni rendeli azt a katonát is, aki nem tesz meg mindent a tudomására jutott zendülés, illetve annak előkészülete megakadályozására, vagy ezen cselekményről késedelem nélkül jelentést nem tesz.

A zendülés megakadályozásának elmulasztása járulékos jellegű bűncselekmény. A katona köteles a tudomására jutott függelemsértő bűncselekményt megakadályozni, vagy arról késedelem nélkül jelentést tenni, amennyiben ezt a kötelezettségét megszegi az lesz alkalmas a bűncselekmény megállapítására. A zendülés megakadályozásának elmulasztásáért csak az vonható felelősségre, akinek hitelt érdemlő tudomása van a zendülésről vagy annak előkészületéről, és még reális esélye van a bűncselekmény megakadályozására.

Az Előterjesztés egy új minősített esetet épít be a tényállásba arra az esetre, ha a bűncselekményt háború idején vagy megelőző védelmi helyzetben követik el.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. Ha a zendülésről vagy előkészületéről többen szereznek tudomást, akkor a bűncselekményt mindannyian kötelesek megakadályozni vagy jelenteni.

Az Előterjesztés igazodva a fejezetben szereplő más büntetési tételekhez, a jelenlegi három évig terjedő szabadságvesztést két évig terjedő szabadságvesztés büntetésre módosítja.

az 503. §-hoz

A parancs iránti engedetlenség bűncselekményének jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem alapjait képező parancsok teljesítése. A parancs a szolgálat irányításának meghatározó eszköze, a katonai szolgálati viszonyok között az elöljáró jogosult parancsot adni és azt az alárendelt köteles teljesíteni. Parancson mindig az arra jogosult katona által kiadott és tartalmilag a szolgálati feladatok ellátásával kapcsolatos tevékenységre irányuló rendelkezés értendő. A parancs meghatározott szolgálati tevékenység, vagy feladat végrehajtására vonatkozhat, amelyet írásban, vagy szóban kell a katona tudomására hozni. A parancs kiadására jogosultak körét a Hvt. 49. §-a rögzíti, de tartalmazza ezt az Rtv. 12. § (1) bekezdése, valamint a fegyveres szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 69. § (1) bekezdése is. A Hvt. rögzíti azt is, hogy a parancsot adó katona a kiadott parancsáért felelősséggel tartozik, és annak összhangban kell lenni a jogszabályokkal, az egyéb rendelkezésekkel és az elöljárók más parancsaival.

A parancs iránti engedetlenség alapesetét az a katona követi el, aki a számára kiadott parancsot nem teljesíti. A bűncselekmény tevékenységgel és mulasztással egyaránt elkövethető. A bűncselekmény alapesete kizárólag szándékosan követhető el és a cselekmény befejezetté válik az elöljárói akarattal ellentétes magatartás tanúsításával.

Az Előterjesztés szerint az elkövetési magatartás súlyosabban büntetendő, ha a parancs iránti engedetlenséget csoportosan követik el, amennyiben az más alárendeltek jelenlétében akár a parancs teljesítésének kifejezett megtagadásával, akár egyéb sértő módon történik, vagy a parancs iránti engedetlenség a szolgálatra vagy a fegyelemre jelentős hátrány veszélyével jár.

A minősített eset a háború idején történő elkövetés mellett a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetéssel egészülnek ki. Módosulnak a minősített esetek annyiban is, hogy a parancs iránti engedetlenség nem kizárólag a más alárendeltek jelenlétében történő elkövetés esetén lesz megvalósítható, hanem nyilvánosan (katonának nem minősülő előtt) is. Ennek oka, hogy ezen magatartás a függelmi rendszeren alapuló szervezetek tekintélyének olyan mérvű sérelmét eredményezheti, amely akár a szolgálatra vagy a fegyelemre jelentős hátrány veszélye bekövetkezése nélkül is a büntetőjogi védelem kiterjesztését indokolja.

A minősített esetek köre kiegészül a békefenntartás és a külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység során a fegyverhasználatra vonatkozó parancs nem teljesítésével, ezen esetek ugyanis a háború vagy a megelőző védelmi helyzet esetén a szolgálati renddel szemben elvárt szigorúsággal megegyező mértékű büntetőjogi védelmet igényelnek.

Az Előterjesztés a büntetési tételek összhangjának megteremtése végett az alapeseti elkövetésre a hatályos Btk. alapesetében szereplő egy évig terjedő szabadságvesztés helyett elzárás kiszabását teszi lehetővé. Ehhez kapcsolódóan a minősített esetekben is sor kerül a büntetési tételek módosítására, enyhítésére.

Az Előterjesztés a hatályos szabályokkal szemben a gondatlanul történő elkövetést nem tartalmazza, mivel a parancs iránti engedetlenség és a harci parancs teljesítése iránti engedetlenség alapvetően szándékos magatartást feltételez. A gondatlan magatartás nem a büntetőjog eszközeivel, hanem – adott esetben – a fegyelmi eljárás keretében bírálandó el.

az 504. §-hoz

Az elöljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak általános jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem, ugyanakkor a bűncselekmény közvetlen jogi tárgy a nevesített sértetti kör élete és testi épségének a védelme. Az elkövetési magatartása a passzív alanyokat érintő erőszakos magatartás, az azzal való fenyegetés, vagy tettleges ellenállás tanúsítása. A bűncselekmény passzív alanyai az elöljáró, a feljebbvaló, az őr és más szolgálati közeg lehetnek.

A bűncselekmény minősített esetei lényegében tartalmazzák az élet és testi épség elleni bűncselekmények törvényi tényállási elemeit, amelyek kiegészülnek azzal, ha azt fegyverrel, vagy csoportosan követik el, a cselekmény egyúttal parancs iránti engedetlenséget is megvalósít, illetőleg ha az a szolgálatra, vagy a fegyelemre jelentős hátrány veszélyével jár. Szintén minősített eset a háború idején való elkövetés, amelyet az Előterjesztés a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetéssel egészít ki.

Az elöljáró elleni erőszak tettese kizárólag annak alárendeltje lehet, míg a szolgálati közeg elleni erőszak elkövetője bármely katona lehet. A feljebbvaló elleni erőszak tettese szintén bárki lehet.

Az Előterjesztés a büntetés korlátlan enyhítését teszi lehetővé, ha az elkövető a bűncselekményt olyan méltányolható okból származó erős felindulásban követi el, amit az elöljáró idézett elő. A függelmi viszonyok jellege miatt, az erős hierarchikus viszonyok mellett dolgozó szervezeteknél az elöljáró szükségszerűen olyan helyzetben van, amelynek során az alárendelt életviszonyait befolyásolhatja, adott esetben a jogait is jelentősen szűkítheti. E hierarchikus viszony – amelynek részletei a külső személyek előtt általában nem ismerhetőek meg, rejtve maradnak – okán felmerülhet annak a lehetősége is, hogy a feljebbvaló a függelmi helyzetéből fakadóan jogaival visszaél. Az elöljáró-alárendelt viszonyban az elöljáró jogellenes magatartása esetén előfordulhatnak olyan helyzetek, amikor az elkövető erőszakos bűncselekményt követ el az elöljáró sérelmére. Ilyen esetekben a korlátlan enyhítés csak akkor merülhet fel, ha az erős felindulás méltányolható okból származik. További feltétel, hogy a méltányolható ok az elkövetőn kívüli, külső körülmény legyen, és a felindulás oka erkölcsileg méltányolható legyen. Ennek megítélése kapcsán a Legfelsőbb Bíróság 15. számú irányelvének I/B/6. pontjában írtak az irányadóak.

az 505. §-hoz

A hatályos szabályokkal szemben önálló tényállásként tartalmazza az Előterjesztés az elöljáró vagy szolgálati közeg személy védelmére kelt, vagy arra rendelt személy elleni erőszakot. A magatartás szankcionálásának indoka az, hogy az általános esetekhez hasonlóan büntetőjogi védelem illeti meg azt, aki az elöljáró, vagy szolgálati közeg védelmére kelt. A bűncselekmény tényállási elemeit, illetőleg a büntetési tételkeretet illetően az elöljáró, vagy szolgálati közeg elleni erőszak védelménél írtakkal egyeznek meg. A két bűncselekményt illetően csak annyi eltérés mutatkozik, hogy ezen cselekmény passzív alanya a szolgálati közeg, vagy az elöljáró védelmére kelt személy.

az 506. §-hoz

A szolgálati tekintély megsértése közvetlen jogi tárgya a szolgálati tekintély, áttételesen- hasonlóan más függelemsértő cselekményekhez- a szolgálati rend és fegyelem.

A bűncselekményt – amelyeket megalapozó magatartások köre a rágalmazáshoz, illetve a becsületsértéshez hasonló – az követi el, aki az elöljáró, illetve a szolgálatát teljesítő feljebbvaló, őr, vagy más szolgálati közeg tekintélyét más előtt vagy feltűnően durván megsérti. A szolgálati tekintélyt sértő magatartás csak akkor minősül bűncselekménynek, ha legalább egy külső személy tanúja a cselekménynek vagy azt feltűnően durván követik el. A harmadik személy bárki lehet, akár katona, illetve polgári személy is. Más jelenléte nélkül a bűncselekmény kizárólag akkor állapítható meg, ha a tekintélysértő magatartás feltűnően durva.

Az Előterjesztés az elöljárókra a fokozott büntetőjogi védelmet a függőségi viszony fennállása alatt nem csupán a szolgálatuk ellátása során, de szolgálaton kívül is biztosítja. Ugyanakkor a feljebbvalót, az őrt, vagy más szolgálati közeget csak kifejezetten a szolgálati feladatainak ellátása idejére részesíti büntetőjogi védelemben.

Súlyosabban minősül a cselekmény, ha a bűncselekményt több katona előtt, vagy egyébként nyilvánosan követik el.

A szolgálati tekintély megsértésének alap és minősített esete is csak szándékosan valósítható meg, az elkövetői kör pedig azonos az elöljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak megvalósítóival.

az 507. §-hoz

A bűncselekmény az elöljáró, a parancs vagy általában a szolgálati rend vagy fegyelem alapját képező normák elleni elégedetlenség szításával valósul meg. Elégedetlenséget szításon olyan tevékenységet kell érteni, amely az elöljáró, a parancs vagy általában a szolgálati rend vagy fegyelem iránti elégedetlenség felkeltésére, előidézésére, fokozására vagy táplálására objektíve alkalmas. A bujtogatás valós tények közlésével vagy hangoztatásával is megvalósítható, mert az ilyen körülmények helytelen beállítása is alkalmas lehet az elégedetlenség szítására. A bűncselekmény többnyire szóban történik más katonák jelenlétében az elégedetlenség keltésére alkalmas kijelentések hangoztatásával, de elkövethető ráutaló magatartással, vagy az elégedetlenség keltését szolgáló irat, karikatúra készítésével is.

A bujtogatás szándékos bűncselekmény, mind egyenes, mind eshetőleges szándékkal megvalósítható. A bűncselekmény befejezettségéhez szükséges, hogy a cselekményről legalább két katona szerezzen tudomást, mivel ezt fejezi ki a törvényi tényállás azon eleme, hogy aki katonák között valósítja meg a cselekményt. A cselekmény befejezettként való értékeléséhez viszont nem szükséges az, hogy a katonákban ténylegesen elégedetlenséget váltson ki az elkövetési magatartás tanúsítása. Az sem feltétel, hogy a – legalább-két katona együttesen és egy időben észlelje az elkövetési magatartást.

A bujtogatás kapcsán az Előterjesztés a hatályos szabályokkal szemben a szolgálati rendet érintően a „vagy általában” kifejezést mellőzi. A szolgálati rend magában foglalja a kötelességek teljesítéséhez és a feladatok végrehajtásához szükséges jól kidolgozott és a gyakorlatban érvényesülő szervezeti és működési rendet, a jogosultságoknak és kötelezettségeknek mindenki számára történő pontos meghatározását. A szolgálati rendet – mint a fegyelem megteremtésének és folyamatos fenntartásának alapját – mindenkor be kell tartani. Ebből eredően az azt részben szűkítő, egyébként sem kellően konkrét „vagy általában” kifejezés alkalmazása indokolatlan.

A bujtogatás minősített eseteit az Előterjesztés szűkíti, mivel önmagában annak a súlyosabban minősítése nem indokolt, ha az elkövető a bujtogatást a szolgálat teljesítése körében követi el. E bűncselekményt kizárólag katona követheti el, és főszabály szerint a szolgálat teljesítése során kerül elkövetésre. Ebből eredően e körülmény az alapeseti tényállásnak is szinte szükségszerű eleme, ezért annak súlyosabban minősítése szükségtelen.

az 508. §-hoz

Az elöljárói bűncselekmények két csoportba oszthatók. Az elsőbe azok tartoznak amelyeknek célja, hogy az elöljárói túlkapások ellen védjék az alárendelteket, biztosítsák anyagi ellátásukat, életük, testi épségük megóvását. A másik csoport az elöljáróknak az alárendeltek tevékenysége ellenőrzésével és a fegyelemsértők felelősségre vonásával

összefüggő mulasztásait rendelik büntetni bűncselekmény jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem.

Az alárendelt megsértésének általános jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem, a közvetlen jogi tárgy ezen belül az alárendelt emberi méltósága.

A Hvt. 43. § (1) bekezdése alapján a katonai függelmi viszonyok között az elöljáró egyedi és normatív rendelkezések kiadásával érvényesíti akaratát és ebből következik, hogy a cselekmény elkövetője elsősorban elöljáró lehet. A szolgálati feladatok ellátása során e bűncselekményt elkövetheti a szolgálati közeg, mivel szolgálati ideje alatt megilleti őkea rendelkezési jog más katonákkal szemben. Feljebbvaló viszont kizárólag akkor válhat a bűncselekmény tettesévé, ha az alárendelt fegyelemsértő magatartása miatt foganatosít intézkedést vele szemben.

A bűncselekmény alapesetét valósítja meg, aki alárendeltjét emberi méltóságában más előtt vagy feltűnően durva módon megsérti. Az emberi méltóság megsértésének minősíthető minden olyan megalázó magatartás, amellyel szemben a függőségi viszonyok miatt az alárendelt átmenetileg kiszolgáltatott helyzetben van. Ilyennek tekinthető a meg nem engedett fegyelmező eszközök használata, a tettleges becsületsértés, illetőleg azon kifejezéseknek az alárendelttel való közlése, amely alkalmas a becsület csorbítására, vagy rágalmazásra. Az alárendeltet sértő magatartás csak akkor állapítható meg, ha azt más előtt vagy feltűnően durván fejtik ki. Az alárendelt más előtt történő megsértése azt jelenti, hogy az elöljárón és az érintett alárendelten kívül még egy személy van jelen, aki viszont bárki lehet, akár az elkövető alárendeltje, más katonatárs, vagy polgári személy is. Más személy jelenléte nélkül akkor lehet megállapítani a bűncselekményt, ha az elkövetési magatartás feltűnően durva módon sérti az alárendelt emberi méltóságát.

Az alárendelt megsértése csak szándékosan követhető el.

A minősített eseteket érintően az Előterjesztés a hatályos szabályokon nem változtat, a továbbiakban is súlyosabban minősül annak a cselekménye, aki az elkövetési magatartást aljas indokból; súlyos testi vagy lelki gyötrelmet okozva; illetve több alárendelt sérelmére követi el, illetőleg ha az súlyos testi sértést, vagy a szolgálatra jelentős hátrányt okoz.

az 509. §-hoz

Az elöljárói hatalommal visszaélés jogi tárgya a katonai szolgálati rend.

A tényállás több elkövetési magatartással is elkövethető:

- Az alárendelt jogtalan fegyelmi fenyítéssel sújtásával. Jogellenesnek kell tekinteni a fenyítést, ha azt az elöljáró, fegyelemsértés hiányában, alap nélkül szabta ki. Ezen fordulat valósulhat meg, ha az elöljáró megszegi a fegyelmi eljárás lefolytatására és a fenyítés kiszabásának rendjére vonatkozó törvényi rendelkezéseket.
- Az alárendelt panaszjogának gyakorlásában való korlátozása is büntetendő, mivel a panasznak minden esetben érdemi elbírálása az elöljáró feladata.
- Az elöljáró azon magatartása, ha az alárendeltjét – hatalmával visszaélve – a járandóságában jogtalanul megrövidíti vagy anyagilag megterheli.
- Az elöljáró hatalmával visszaélve alárendeltnek magáncélra történő igénybe vétele, és vele saját célú munka végeztetése. Az elöljáró csak a katonai szervezet rendeltetésszerű

működéséhez szükséges szolgálati feladatok ellátása érdekében rendelkezhet alárendeltjeivel. Ezen fordulatot illetően az Előterjesztés a hatályos szabályokat annyiban változtatja meg, hogy a magáncélra történő igénybe vétel esetén többletmagatartásként a szolgálattól való elvonást is megköveteli a bűncselekmény megvalósulásához.

– Az alárendeltnek a többi alárendelthez képest előnyösebb vagy hátrányosabb bánásmódban részesítése. Ezen fordulat csak akkor állapítható meg az elöljáró terhére, ha az elöljáró által tanúsított megkülönböztető bánásmód más alárendeltek előtt nyilvánvalóan észlelhető.

Az elöljárói hatalommal visszaélés mindegyik fordulata csak szándékosan valósítható meg, e bűncselekmény elkövetője kizárólag az az elöljáró lehet, akinek joga és kötelessége az alárendelt felett rendelkezni, járandóságait és nevesített jogai gyakorlásának lehetőségét biztosítani. A bűncselekmény az elkövetési magatartás tanúsításával befejezett, és a cselekmény rendbelisége attól függ, hogy a magatartás hány alárendeltet érintően valósult meg.

A bűncselekmény kizárólag szándékos magatartással valósítható meg.

az 510. §-hoz

Az elöljárói gondoskodás elmulasztása, jogi tárgya, közvetlenül pedig az elöljáró részéről az alárendeltekről való gondoskodás teljesítése, közvetve a szolgálati rend és fegyelem. A bűncselekmény a különböző rendelkezésekben előírt elöljárói kötelmek teljesítésének elmulasztásával valósul meg.

Az elöljáró csak akkor vonható büntetőjogilag felelősségre a kötelezettség elmulasztásáért, amennyiben a rendelkezésére álló lehetőségeket nem használja fel az alárendelt anyagi ellátására. Az alárendelt testi épségének védelmével kapcsolatban elöljárót büntetőjogi felelősség csak akkor terheli, ha módjában állott volna a veszély elhárítása, de azt elmulasztotta.

Az elöljárói intézkedés elmulasztása szubszidiárius bűncselekmény, csak akkor állapítható meg az elkövető büntetőjogi felelőssége, ha a tanúsított elkövetési magatartás nem merítette ki súlyosabb megítélés alá eső, más bűncselekmény törvényi tényállási elemeit.

A bűncselekmény alapesete csak szándékosan valósítható meg..

A bűncselekmény minősített esete állapítható meg, ha az a szolgálatra vagy fegyelemre jelentős hátránnyal jár. Ilyen hátránynak tekinti a joggyakorlat többek között azt, ha a cselekmény következtében akár egy alárendelt is meghalt, megrokkant vagy végleg alkalmatlanná vált a szolgálat ellátására. A minősített eset gondatlan elkövetés esetén is büntetendő.

A bűncselekmény tettese az a szolgálati vagy szakmai elöljáró lehet, akinek a jogszabályokban és egyéb rendelkezésekben foglaltak értelmében kötelessége az alárendeltekről való gondoskodás. Az elöljárót büntetőjogi felelősség csak annyiban terheli, amely részben a különböző normák az alárendeltről való gondoskodást számára behatárolják.

az 511. §-hoz

Az elöljárói intézkedés elmulasztása jogi tárgya az elöljáró intézkedési kötelezettségén alapuló szolgálati rend és fegyelem.

A cselekményt csak elöljáró valósíthatja meg azzal, hogy kötelességét megszegve az alárendelt kötelességszegésének vagy bűncselekményének megakadályozására, illetve a felelősségre vonására szükséges intézkedést elmulasztja. Minden szintű elöljáró feladata ugyanis az, hogy az alárendeltet a rá vonatkozó szabályok betartására késztesse, és ehhez a hatáskörébe tartozó valamennyi törvényes eszközt igénybe vegye.

Bűncselekmény az is, ha az elöljáró kötelességszegése abban nyilvánul meg, hogy a szolgálati rendet és fegyelmet sértő magatartások esetében a szükséges intézkedést mulasztja el.

A bűncselekmény alapesete csak szándékosan valósítható meg, ami tisztán mulasztásos jellegű cselekményben, tehát passzív magatartás tanúsításában nyilvánul meg. A korábban ismertetett, hasonló jellegű bűncselekményekkel egyezően minősített esetként tartalmazza az Előterjesztés azt az esetet, ha a bűncselekmény a szolgálatra, a fegyelemre vagy a közbiztonságra jelentős hátránnyal jár. A minősített eset mind szándékos, mind gondatlan elkövetés esetén büntetendő.

az 512. §-hoz

A bűncselekmény általános jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem, másrészt az elöljáró ellenőrzési feladata. A bűncselekményt az követi el, aki elöljárói kötelezettségét megszegi azzal, hogy az alárendeltjét szolgálatának teljesítésében nem ellenőrzi. A törvényi tényállás megvalósul az elöljáró számára meghatározott ellenőrzési kötelem elmulasztásával követhető el, de megvalósul a bűncselekmény akkor is, ha az elöljáró nem a számára meghatározott módon, illetve időben, vagy a rendelkezésektől eltérően, így akár hiányosan felületesen tesz eleget az ellenőrzési kötelezettségének. A felelősségre vonás további feltétele az, hogy az ellenőrzési kötelem elmulasztása a szolgálatra és fegyelemre jelentős hátránnyal járjon.

A bűncselekmény elkövetője az elöljáró, akit a rá vonatkozó előírások alapján ellenőrzési kötelezettség terhel, és annak nem tesz eleget. Ez adott esetben nemcsak szolgálati, hanem szakmai elöljáró is lehet.

A bűncselekmény alapesete csak szándékosan követhető el, a cselekmény befejezettségéhez szükséges a szolgálatra vagy a fegyelemre jelentős hátrány, mint eredmény bekövetkezése. Minősített esetként határozza meg Előterjesztés a háború idején, valamint a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetést is. Súlyosabban büntetendő az, ha az ellenőrzési kötelezettség elmulasztása a szolgálatra vagy a fegyelemre különösen nagy hátránnyal jár. Ilyennek kell tekinteni, ha az adott katonai szervezet legalább részben alkalmatlanná vált a szolgálati feladatok végrehajtására.

Amennyiben az ellenőrzés gondatlanságból való elmulasztása a szolgálatra vagy a fegyelemre különösen nagy vagyoni hátránnyal jár , úgy a gondatlan elkövetés is büntetendő.

az 513. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a harckészültség, az elkövetési tárgya pedig a fegyverzet, a harci felszerelés és a más hadianyag készenlétben tartásának és használhatóságának a biztosítása. Az elkövetési magatartások közös eleme, hogy az elkövető az alakulat harckészültségét veszélyezteti. Erre alkalmas lehet, ha az elkövető nem gondoskodik a szükséges fegyverzet, harci felszerelés vagy más hadianyag biztosításáról, a készletek megóvásáról; illetve a harckészültséget fontos fegyverzet, harci felszerelés, vagy más fontos hadianyag megsemmisítésével, használhatatlanná tételével rendeltetésétől egyéb módon való elvonásával veszélyezteti.

A bűncselekmény mindkét fordulata megvalósítható békeidőben is.

Minősített esetként tartalmazza az Előterjesztés, ha az elkövetési magatartás a szolgálatra különösen nagy hátránnyal jár. A harckészültség veszélyeztetése alapesete csak szándékosan követhető el,de a minősített esetnél az Előterjesztés fenntartja a gondatlan cselekmény büntethetőségét is.

A harckészültség veszélyeztetésének (1) bekezdés *a)* pontjában írt fordulatát az a katona valósíthatja meg, akinek feladatkörébe tartozik a katonai felszerelési anyagok biztosítása, míg az (1) bekezdés *b)* pontjában írt cselekmény elkövetője a rendeltetéstől elvonás esetén az a parancsnok lehet, aki egyébként rendelkezhet a hadianyagokkal.

A harckészültség elmulasztása tekintetében az Előterjesztés az alapeset büntetési tételét három évre csökkenti, és ugyancsak enyhíti a háború idején a szolgálatra különösen nagy hátránnyal járó minősített eset büntetési tételét is. Ennek okaként a szökés bűncselekményénél kifejtettek az irányadóak.

az 514. §-hoz

A parancsnoki kötelességszegés jogi tárgya a harci tevékenység eredményessége. Az Előterjesztés az elkövetési magatartásokat a hatályos szabályokkal egyezően három pontban tartalmazza. Büntetendő

- annak a parancsnoknak a magatartása, aki harchelyzetben kötelességének megszegésével az alárendelt katonákat az ellenségnek megadja, vagy elfogni engedi;
- annak a parancsnoknak a kötelességszegő magatartása, aki a rábízott fontos harcállást, berendezést, harceszközt vagy más hadianyagot a kényszerítő szükség nélkül semmisíti meg, vagy azokat az ellenség számára még felhasználható állapotban engedi át; és
- azon parancsnoki kötelességszegést, amelynek keretében harchelyzetben nem fejti ki az ellenséggel szemben azt az ellenállást, amelyre egyébként képes lenne

A parancsnok kötelessége, hogy a harcállást és az alárendelt szervezet részére biztosított berendezéseket, hadianyagot és egyéb felszerelést a rendelkezésre álló személyi állománnyal megvédelmezze és azt semmilyen körülmények között ne engedje át a támadó alakulatnak. A törvényi tényállás büntetni rendeli azt is, ha használható állapotban kerülnek átengedésre a tényállásban felsoroltak. Bűncselekmény azonban csak akkor valósul meg, ha a parancsnok kényszerítő szükség nélkül nem tartja meg hadállásait, és úgy vonul vissza, hogy a rendelkezésre álló személyi állománnyal és katonai felszereléssel azokat még képes lenne biztosítani.

A parancsnoki kötelességszegés bűntette csak szándékosan követhető el, a bűncselekmény tettese csak parancsnoki beosztásban lévő katona lehet, és a cselekményt csak harchelyzetben lehet elkövetni.

az 515. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a katonai szervezet feladatának sikeres végrehajtása, illetve a harci kötelesség megfelelő teljesítése. Az elkövetési magatartások közös eleme , hogy a magatartások eredményeként a katona a harci kötelezettségek teljesítése alól kivonja magát. Előterjesztés az elkövetési magatartásokat a hatályos szabályokkal egyezően az alábbiak szerint tartalmazza:

- A háborúban szolgálati hely önkényes elhagyása, elrejtőzés, vagy megfutamodás.
- A harcképtelenség szándékos előidézése vagy megtévesztő magatartás tanúsítása. Ilyennek kell tekinteni a test megcsonkítását, és az egészség károsítását. A megtévesztő magatartás a betegség színlelésével, az elöljáró tévedésbe ejtésével valósulhat meg.
- A harceszköz elhagyása, megrongálása, vagy alkalmazásának elmulasztása.
- Az ellenségnek való önkéntes megadás.
- A szolgálati kötelesség egyéb súlyos megszegése. Ezen pont minden, a korábbi pontokban nem nevesített magatartást büntetni rendel, amely a szolgálati kötelezettség alóli kibúvásra alkalmas.

A bűncselekmény valamennyi fordulata csak szándékosan valósítható meg, a bűncselekményt tettesként bármely katona elkövetheti, akinek harchelyzetben valamely feladatot kell végrehajtania, és annak teljesítése alól kivonja magát.

Az Előterjesztés a kibúvás harci kötelesség teljesítése alól bűncselekmény büntetési tételét a hatályos Btk.-ban szereplő tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel öt évről tizenöt évre enyhíti, az enyhítés okaként a szökés bűncselekménye kapcsán írt érveket lehet felhozni.

az 516. §-hoz

A harci szellem bomlasztásának jogi tárgya a katonák harci szelleme, és közvetve a katonai szervezet harcfeladatra való alkalmassága. A bűncselekmény csak háború, vagy megelőző védelmi helyzet idején követhető el azzal, ha az elkövető a katonák között elégedetlenséget szít, kishitűséget kelt, vagy riasztó hírt terjeszt. Az elégedetlenség szításán az elöljáró, a szolgálati parancs és általában a szolgálati rend és fegyelem elleni bomlasztó magatartás kifejtését értjük. Kishitűség keltése az a magatartás, ha az elkövető a saját katonai alakulatának harci tevékenységét negatívan állítja be, és a harc sikertelenségére, vagy további folytatásának kilátástalanságára való utalásokat tesz, de ebbe a fogalmi körbe tartozik az ellenség méltatása is. Riasztó hír lehet minden olyan tartalmú közlése a háborús eseményeknek, amely az adott katonai szervezet helyzetét, vagy az általános hadihelyzetet olyan módon tünteti fel hátrányosnak, hogy az alkalmas a katonák között riadalom vagy ijedtség keltésére.

A bűncselekmény csak szándékosan valósítható meg, célzat vagy motívum a törvényi tényállásnak nem eleme. A cselekmény csak akkor válik befejezetté, ha az elkövetési magatartás tanúsításáról legalább két katona tudomást szerez. A harci szellem bomlasztását bármely, katonának minősülő személy elkövetheti.

Súlyosabban büntetendő, ha a bűncselekmény harchelyzetben a katonák elégedetlenségét vagy egyéb kötelességszegését váltja ki, vagy ha az a szolgálatra más jelentős hátránnyal jár.

az 517-518. §-hoz

Egyes katonai bűncselekmények elkövetése esetén a büntetés korlátlanul enyhíthető, erről rendelkezik az 517. §.

az 518. §-hoz

Az 518. § értelmező rendelkezéseket tartalmaz.

az 519-521. §-hoz
(Záró Rész)

Az Előterjesztés szerint az új Büntető Törvénykönyv 2013. július 1-jén lép hatályba, ezzel egyidejűleg a hatályos Btk. és a Btké. hatályát veszti.

A jogharmonizációs záradék felsorolja azokat az európai uniós jogi aktusokat, amelyeknek a hatályos Btk., illetve az Előterjesztés megfelel.